
اشتغال معلولان
در استان قم
به اهتمام: مریم قاسمی، علی نوری

بسم الله الرحمن الرحیم

اشتغال معلولان در استان قم

نویسنده:

جمعی از نویسندگان

ناشر چاپی:

توانمندان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵

اشتغال معلولان در استان قم ----- ۲۸

مشخصات کتاب ----- ۲۸

اشاره ----- ۲۹

فهرست ----- ۳۳

پیشگفتار ----- ۶۵

فصل اول: وضعیت سنجی ----- ۶۹

اشاره ----- ۶۹

راهنمای وضعیت موجود ----- ۷۱

راه های ایجاد اشتغال ----- ۷۳

دستورالعمل آماده سازی شغلی جامعه هدف ----- ۸۴

نتیجه اجرای برنامه ----- ۹۵

فصل دوم: گفت وگو ----- ۱۰۱

اشاره ----- ۱۰۱

اشتغال زایی برای معلولان توسط اداره بهزیستی استان قم ----- ۱۰۳

راه کار برای ایجاد اشتغال ----- ۱۲۱

فصل سوم: پیشینه ----- ۱۳۳

اشاره ----- ۱۳۳

مرحوم احمد پوستچی بنیانگذار آموزش و پرورش ویژه معلولان قم ----- ۱۳۵

کانون ناشنوایان قم ----- ۱۳۷

فصل چهارم: مراکز و نهادهای دولتی ----- ۱۴۷

اشاره ----- ۱۴۷

سازمان ملی رفاه ----- ۱۴۹

تاریخ تحولات اشتغال معلولین ----- ۱۵۰

اداره کل بهزیستی ---- ۱۶۰
اشاره ---- ۱۶۰
بهزیستی در قم ---- ۱۶۰
تأسیس و تاریخ تحولات اداری ---- ۱۶۵
اشتغال و بهزیستی ---- ۱۸۴
آموزش و پرورش ---- ۱۸۶
ورزشی ---- ۱۹۳
فصل پنجم: مراکز مردمی ویژه معلولان ---- ۲۰۲
اشاره ---- ۲۰۲
مهارت آموزی و توانبخشی ذهنی و روانی ---- ۲۰۴
اشاره ---- ۲۰۴
مرکز نگهداری معلولین ذهنی یاسین، تأسیس ۱۳۷۸ ---- ۲۰۵
مرکز توانبخشی و نگهداری رضوان، تأسیس ۱۳۸۰ ---- ۲۰۵
مرکز توانبخشی معلولان ذهنی امید فردا، تأسیس ۱۳۷۵ ---- ۲۰۵
مرکز توانبخشی شکوفا، تأسیس ۱۳۸۰ ---- ۲۰۸
مرکز توانبخشی بهشت کوچک، تأسیس ۱۳۸۲ ---- ۲۰۸
مرکز توانبخشی معلولان ذهنی سینا، تأسیس ۱۳۷۹ ---- ۲۰۸
مرکز توانبخشی نیکان رضوی، تأسیس ۱۳۸۰ ---- ۲۱۰
مرکز توانبخشی معلولان ذهنی شهریار، تأسیس ۱۳۷۷ ---- ۲۱۰
آسایشگاه خیریه شبانه روزی بقیه اللّه قم، تأسیس ۱۳۴۹ ---- ۲۱۱
مرکز توانبخشی معلولان ذهنی شفا، تأسیس ۱۳۸۱ ---- ۲۱۳
مرکز توانبخشی مهرگان، تأسیس ۱۳۸۱ ---- ۲۱۳
مرکز نگهداری ابن الرضا، تأسیس ۱۳۷۹ ---- ۲۱۳
مؤسسه خیریه نغمه مهر امام رضا(ع)، تأسیس ۱۳۹۰ ---- ۲۱۵
مرکز روزانه سامان، تأسیس ۱۳۸۵ ---- ۲۱۵
مرکز نیمه راهی سامان، تأسیس ۱۳۸۸ ---- ۲۱۶

مرکز روزانه مهر آسا، تأسیس ۱۳۸۷ ---- ۲۱۶
مرکز مهر آوران، تأسیس ۱۳۹۰ ---- ۲۱۶
مرکز سیار میلاد، تأسیس ۱۳۸۶ ---- ۲۱۸
مرکز سیار نیکان، تأسیس ۱۳۸۷ ---- ۲۱۸
مرکز سیار روان پویا، تأسیس ۱۳۸۷ ---- ۲۱۸
مرکز سیار شایگان، تأسیس ۱۳۸۸ ---- ۲۲۰
مرکز بقیه اللّه الاعظم، تأسیس ۱۳۸۰ ---- ۲۲۰
مرکز الزهرا (س)، تأسیس ۱۳۷۵ ---- ۲۲۱
مرکز طلیعه ---- ۲۲۲
مرکز آموزش و توانبخشی مشکلات ویژه یادگیری ---- ۲۲۲
مرکز نگاه نو، تأسیس ۱۳۹۱ ---- ۲۲۲
مرکز توانبخشی و کاردرمانی عصمت السادات خلیلی ---- ۲۲۲
مهارت آموزی جسمی و حرکتی ---- ۲۲۴
اشاره ---- ۲۲۴
مرکز توانبخشی جامع، تأسیس ۱۳۸۰ ---- ۲۲۴
مرکز جامع توانبخشی مداین ---- ۲۲۵
مرکز توانبخشی آرمان ---- ۲۲۶
مرکز امید سلامت، تأسیس ۱۳۸۸ ---- ۲۲۶
انجمن ضایعات نخاعی استان قم، تأسیس ۱۳۸۶ ---- ۲۲۷
مرکز توانبخشی و حرفه آموزی ---- ۲۲۷
مرکز توانبخشی نیکان ---- ۲۲۷
مؤسسه خیریه حامیان راه زندگی ---- ۲۲۷
مرکز توانبخشی شفا ---- ۲۲۷
مرکز آقای مصطفی علیزاده شورکی ---- ۲۲۷
مرکز توانبخشی بزرگمهر ---- ۲۲۹
ارتوپدی الهادی ---- ۲۲۹

مؤسسه خیریه نغمه مهر امام رضا(ع) ---------- ۲۲۹
فیزیوتراپی ۱۹ دی ---------- ۲۲۹
فیزیوتراپی پیوند ---------- ۲۲۹
فیزیوتراپی ایران ---------- ۲۲۹
فیزیوتراپی ثامن الحجج ---------- ۲۳۰
فیزیوتراپی رازی ---------- ۲۳۰
فیزیوتراپی قائم ---------- ۲۳۰
فیزیوتراپی شاهد ---------- ۲۳۰
فیزیوتراپی مهر ---------- ۲۳۰
فیزیوتراپی ابوریحان ---------- ۲۳۰
فیزیوتراپی توان افزا ---------- ۲۳۲
فیزیوتراپی پاستور ---------- ۲۳۲
فیزیوتراپی حکیم ---------- ۲۳۲
فیزیوتراپی سپهران ---------- ۲۳۲
فیزیوتراپی مرکزی ---------- ۲۳۲
فیزیوتراپی مهراد ---------- ۲۳۴
فیزیوتراپی فارابی ---------- ۲۳۴
فیزیوتراپی توحید ---------- ۲۳۴
فیزیوتراپی کیمیا ---------- ۲۳۴
فیزیوتراپی سینا ---------- ۲۳۴
فیزیوتراپی گلپایگانی ---------- ۲۳۴
فیزیوتراپی حضرت معصومه(س) ---------- ۲۳۶
فیزیوتراپی آل محمد(ص) ---------- ۲۳۶
فیزیوتراپی امام صادق(ع) ---------- ۲۳۶
فیزیوتراپی حضرت ابوالفضل(ع) ---------- ۲۳۶
فیزیوتراپی قرآن و عترت ---------- ۲۳۶

فیزیوتراپی آرمان ---- ۲۳۶
فیزیوتراپی بهاران ---- ۲۳۶
فیزیوتراپی توانبخش ---- ۲۳۷
فیزیوتراپی دکتر قیومی ---- ۲۳۷
فیزیوتراپی صبا ---- ۲۳۷
اُتیسم ---- ۲۳۸
اشاره ---- ۲۳۸
مرکز توانبخشی آسمان، تأسیس ۱۳۹۴ ---- ۲۳۸
مرکز توانبخشی و کاردرمانی خانه امید، تأسیس ۱۳۹۰ ---- ۲۳۸
مرکز توان پویا، تأسیس ۱۳۹۰ ---- ۲۳۹
ناشنوایی ---- ۲۴۰
اشاره ---- ۲۴۰
مرکز توانبخشی باغچه بان ---- ۲۴۰
کانون ناشنوایان قم ---- ۲۴۰
مؤسسه خیریه ناشنوایان وفاداران کربلا ---- ۲۴۱
مطب گفتاردرمانی دکتر عبدالرضا مزینی و اکبر پویافر ---- ۲۴۳
آموزشی و فرهنگی ---- ۲۴۴
انجمن روشندلان جوان ---- ۲۴۴
جامعه معلولین نیکو تلاش سبز ---- ۲۴۴
مؤسسه حامیان حقوق معلولان ---- ۲۴۴
مؤسسه رعد فاطمیه قم ---- ۲۴۶
مؤسسه نورالبصیر ---- ۲۴۶
مؤسسه پرتو روشن زندگی ---- ۲۴۸
هیئت متوسلین به ائمه اطهار(ع) ---- ۲۴۸
مؤسسه پرتو سازمان جوانان ---- ۲۴۸
علمی و اطلاع رسانی ---- ۲۵۰

اشاره ----- ۲۵۰
مرکز مشاوره مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی(ره)، تأسیس ۱۳۷۸ ----- ۲۵۰
مرکز جامع اعصاب و روان باور ----- ۲۵۲
دفتر فرهنگ معلولین، تأسیس ۱۳۹۰ ----- ۲۵۵
مشاوره ----- ۲۵۶
اشاره ----- ۲۵۶
مرکز مشاوره و روانشناسی عارف ----- ۲۵۶
مرکز مشاوره و خدمات روانشناختی فرحان، تأسیس ۱۳۹۳ ----- ۲۵۶
مرکز مشاوره امین ----- ۲۵۷
مرکز مشاوره حوزه علمیه قم، تأسیس ۱۳۷۹ ----- ۲۵۷
مرکز خدمات روانشناسی و مشاوره صدرا قم ----- ۲۵۸
خدمات اجتماعی ----- ۲۶۱
اشاره ----- ۲۶۱
پایگاه های خدمات اجتماعی ----- ۲۶۱
مرکز مداخله در بحران های فردی، خانوادگی و اجتماعی ----- ۲۶۳
مذهبی ----- ۲۶۴
اشاره ----- ۲۶۴
هیئت معلولین متوسل به ائمه اطهار علیه السلام ----- ۲۶۴
هیئت مذهبی ناشنوایان استان قم ----- ۲۶۵
هیئت مذهبی نابینایان حضرت رقیه(س) ----- ۲۶۵
فصل ششم: شخصیت های موفق ----- ۲۶۸
اشاره ----- ۲۶۸
هنر ----- ۲۷۰
فاطمه آقایی (متولد ۱۳۷۷) ----- ۲۷۰
نسرین ابراهیمی (متولد ۱۳۶۷) ----- ۲۷۰
زینب اروجی (متولد ۱۳۶۸) ----- ۲۷۲

زهرا اسلامی پور (متولد ۱۳۶۱) ---- ۲۷۲
فاطمه امانی (متولد ۱۳۵۶) ---- ۲۷۳
زهرا پایمزد (متولد ۱۳۶۳) ---- ۲۷۳
مجیدرضا پورعاشقی (متولد ۱۳۶۰) ---- ۲۷۴
مرتضی پورعلی (متولد ۱۳۶۹) ---- ۲۷۴
مریم توکلی ---- ۲۷۴
ملیحه جعفری ---- ۲۷۵
داود جهان منش (متولد ۱۳۶۰) ---- ۲۷۵
مهدی خجستگی (متولد ۱۳۶۳) ---- ۲۷۵
زهرا خسرو بیگی (متولد ۱۳۷۷) ---- ۲۷۶
بهمن خوشدونی فراهانی (متولد ۱۳۷۲) ---- ۲۷۶
اعظم دلداده ---- ۲۷۶
زینب دهقانی (متولد ۱۳۷۰) ---- ۲۷۷
زهرا ذاکر (متولد ۱۳۵۵) ---- ۲۷۷
منیره رسولی (متولد ۱۳۵۱) ---- ۲۷۷
سیده زهره رضوانی فرادمبه (متولد ۱۳۷۳) ---- ۲۷۸
نرجس رمضانی (متولد ۱۳۷۳) ---- ۲۷۸
عباس زند (متولد ۱۳۵۱) ---- ۲۷۹
محسن ساده (متولد ۱۳۵۳) ---- ۲۷۹
سید رضا سجادی (متولد ۱۳۶۰) ---- ۲۸۰
محمد سهرابی (متولد ۱۳۷۸) ---- ۲۸۰
فاطمه شادنوش (متولد ۱۳۶۶) ---- ۲۸۰
داوود طالبی ---- ۲۸۱
حامد طاهری طجر (متولد ۱۳۵۵) ---- ۲۸۱
سید عرفان هاشمی نژاد (متولد ۱۳۷۲) ---- ۲۸۱
زهرا عسگری (متولد ۱۳۶۲) ---- ۲۸۱

زهرا عیسی آبادی بزچلویی (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۲۸۱
فاطمه عیسی آبادی (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۲۸۲
محسن فرهادی مفتخر (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۲۸۲
رضا فیض (متولد ۱۳۳۳) ---------- ۲۸۳
فاطمه قاصدی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۲۸۳
اعظم کمیلی (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۲۸۳
فاطمه محمدولی (متولد ۱۳۶۰) ---------- ۲۸۴
مهرداد مصلحی (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۲۸۵
بتول موسوی (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۲۸۵
فاطمه سادات موسوی (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۲۸۵
سیدهاشم موسوی البرزی (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۲۸۵
عباس مهدی خانی ---------- ۲۸۶
سمانه نیک گفتار (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۲۸۶
آمنه وزیری زاده (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۲۸۶
محمد وهابی (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۲۸۶
آموزش و پرورش و کامپیوتر ---------- ۲۸۸
فرشته اکبرزاده اَروَر (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۲۸۸
ناصر باقری (متولد ۱۳۴۶) ---------- ۲۸۸
ناهید برومند (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۲۸۹
پریسا بقال زاده (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۲۸۹
رضا بهرامی بویینی ---------- ۲۸۹
مهدی پیشوا (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۲۸۹
فاطمه زهرا تقی زاده (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۲۹۰
عبدالمحمد جعفری (متولد ۱۳۴۱) ---------- ۲۹۰
اعظم جوادی (متولد ۱۳۵۰) ---------- ۲۹۱
محمدسعید جوادی (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۲۹۱

محمدرضا خیرخواه ---------- ۲۹۱
زهرا رابط ---------- ۲۹۲
رقیه رحمتی (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۲۹۲
فاطمه رفیعی مقدم ---------- ۲۹۲
زینت رمضانی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۲۹۳
علیرضا زندخانه شهری ---------- ۲۹۳
ولی اللّه شاه محمدپور ---------- ۲۹۳
حاتم صدفی کریم (متولد ۱۳۵۰) ---------- ۲۹۳
میثم صفری (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۲۹۳
مهدی ضیائی فر (متولد ۱۳۶۸) ---------- ۲۹۴
جواد عباسقلی پور (متولد ۱۳۵۳) ---------- ۲۹۴
علی فرکی (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۲۹۴
معصومه محمدی (متولد ۱۳۶۰) ---------- ۲۹۵
غلامرضا نظری (متولد ۱۳۵۱) ---------- ۲۹۵
علی وهابی فردوئی ---------- ۲۹۵
یوسف یزدانی (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۲۹۶
امور مذهبی و اجتماعی ---------- ۲۹۷
سمیه اسماعیلی (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۲۹۷
احمدرضا اشعری ---------- ۲۹۷
مریم بوستانی (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۲۹۷
نورخدا ترکاشوند (متولد ۱۳۵۱) ---------- ۲۹۷
عیسی توپا حیدری (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۲۹۸
حسن توکلی (متولد ۱۳۵۶) ---------- ۲۹۸
باقر جباری ---------- ۲۹۸
بیرامعلی جعفری (متولد ۱۳۴۴) ---------- ۲۹۸
فاطمه جعفری شمس آبادی (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۲۹۸

مهدی جلالی یزدی (متولد ۱۳۵۰) ---------- ۲۹۹
محمد چراغی (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۲۹۹
عباس چراغی (متولد ۱۳۵۰) ---------- ۲۹۹
عباس چراغی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۲۹۹
بتول حاصلی (متولد ۱۳۴۷) ---------- ۳۰۰
مهدی حجازی فرد (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۰۰
اشرف حجازی فرد (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۳۰۰
سید عبدالکریم حسنی (متولد ۱۳۲۴) ---------- ۳۰۱
معصومه حسینی (متولد ۱۳۴۴) ---------- ۳۰۱
سید میرحسین حسینی (متولد ۱۳۲۸) ---------- ۳۰۱
سید وحید حسینی (متولد ۱۳۶۰) ---------- ۳۰۱
حسن حق شناس (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۳۰۲
طیبه خداوردی (متولد ۱۳۶۰) ---------- ۳۰۲
احمد دباغ (متولد ۱۳۵۳) ---------- ۳۰۲
هادی دین دار (متولد ۱۳۷۸) ---------- ۳۰۴
روح اللّه ذوقی احسان (متولد ۱۳۵۳) ---------- ۳۰۴
معصومه رانی زنجانی (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۳۰۴
فائزه رضایی (متولد ۱۳۸۱) ---------- ۳۰۵
منصور رضوانی (متولد ۱۳۴۸) ---------- ۳۰۵
فاطمه زند (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۰۵
معصومه زند (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۳۰۶
احمدرضا ساعدی (متولد ۱۳۷۶) ---------- ۳۰۶
قدرت اللّه شفیعی (متولد ۱۳۴۵) ---------- ۳۰۷
محمدرضا شکرانی (متولد ۱۳۸۴) ---------- ۳۰۷
کبری شمس (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۳۰۷
اللّه وردی شمع آبادی (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۰۸

حمیده شیخی (متولد ۱۳۶۴) ۳۰۸
محمود صادقی کبیر (متولد ۱۳۷۳) ۳۰۸
محمدرضا صفایی صابر (متولد ۱۳۵۹) ۳۰۸
هادی ضیائی فر (متولد ۱۳۶۸) ۳۰۹
علاءالدین طاهری سیمکانی (متولد ۱۳۶۷) ۳۰۹
مهدی طریقی احسن (متولد ۱۳۶۹) ۳۱۰
محدثه ظفری (متولد ۱۳۷۴) ۳۱۰
ظریفه عابدی کوکچه قلعه (متولد ۱۳۶۰) ۳۱۰
زهرا عابدینی (متولد ۱۳۷۵) ۳۱۰
سیامک عباسی (متولد ۱۳۵۹) ۳۱۱
سید محمد عباسی کومله (متولد ۱۳۴۸) ۳۱۱
ریحانه عرب زاد (متولد ۱۳۶۴) ۳۱۱
قاسم عطایی (متولد ۱۳۴۷) ۳۱۱
رقیه عظیمی (متولد ۱۳۶۱) ۳۱۲
اعظم قاسمی (متولد ۱۳۵۵) ۳۱۲
محمدرضا قزوینیان (متولد ۱۳۶۱) ۳۱۲
زهرا قنبری (متولد ۱۳۵۲) ۳۱۲
اعظم قهرمان شهرکی (متولد ۱۳۶۸) ۳۱۳
حمیده کریمیان (متولد ۱۳۵۸) ۳۱۳
سید مرتضی کساییان (متولد ۱۳۴۲) ۳۱۳
نرگس گل وردی (متولد ۱۳۶۲) ۳۱۴
شهربانو گلستانی (متولد ۱۳۴۳) ۳۱۴
سید محمدرضا لاجوردی (متولد ۱۳۲۹) ۳۱۴
فاطمه محبی (متولد ۱۳۶۳) ۳۱۴
زهرا محبی (متولد ۱۳۶۶) ۳۱۵
رضا محمودی (متولد ۱۳۶۸) ۳۱۵

مریم مرادی (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۳۱۵
لیلا ملک زاده (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۱۶
محمدعلی ملک نژاد (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۳۱۶
زهرا موسوی (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۱۶
عمار موسوی (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۱۶
حسین مهجوریان (متولد ۱۳۱۴) ---------- ۳۱۷
محمدعلی نادری قمی (متولد ۱۳۸۰) ---------- ۳۱۷
مرتضی نصراللّهی (متولد ۱۳۳۹) ---------- ۳۱۷
رقیه نیک سیرت انرجان (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۳۱۸
محمد واحدیان پنبه زاری (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۱۸
ناصر وکیلی (متولد ۱۳۵۱) ---------- ۳۱۸
سید هاشم هاشمی (متولد ۱۳۲۷) ---------- ۳۱۹
تقی یوسفی مفید ---------- ۳۱۹
ورزش ---------- ۳۲۰
اعظم آرزومند (متولد ۱۳۵۶) ---------- ۳۲۰
خدیجه آقاپور (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۲۱
امیرحسین آقایی (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۳۲۱
اکبر ابراهیمی (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۲۲
اسماعیل ابوطالبی (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۳۲۲
میثم اخوان ارمکی (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۳۲۳
سپهر ادیب زاده (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۲۳
اسماعیل اسدی (متولد ۱۳۵۰) ---------- ۳۲۳
محسن اسکندری (متولد ۱۳۴۸) ---------- ۳۲۴
احمد اسلامی (متولد ۱۳۵۶) ---------- ۳۲۴
محمدحسین اسلامی قرائتی (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۳۲۵
حسین افتخاری (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۲۶

لیلا الهی (متولد ۱۳۵۲) ---- ۳۲۶
مصطفی امیرآبادی (متولد ۱۳۷۵) ---- ۳۲۷
سعید اویسی (متولد ۱۳۵۵) ---- ۳۲۷
محسن اهوز (متولد ۱۳۷۵) ---- ۳۲۸
نرگس بابادی (متولد ۱۳۵۱) ---- ۳۲۸
فاطمه بادی (متولد ۱۳۷۱) ---- ۳۲۸
مسعود باقری (متولد ۱۳۶۳) ---- ۳۲۸
مرتضی باقری (متولد ۱۳۷۴) ---- ۳۳۰
راحله براتی (متولد ۱۳۶۲) ---- ۳۳۰
عصمت براتی (متولد ۱۳۵۶) ---- ۳۳۰
ابوالفضل بستان سرا (متولد ۱۳۷۸) ---- ۳۳۱
ایمان بشیریان زاده (متولد ۱۳۷۰) ---- ۳۳۱
محمدرضا بهرامی (متولد ۱۳۵۵) ---- ۳۳۱
مهدی بیات (متولد ۱۳۷۷) ---- ۳۳۲
خدیجه تجدد (متولد ۱۳۷۲) ---- ۳۳۲
قربانعلی تقی لو (متولد ۱۳۵۷) ---- ۳۳۳
معصومه توحیدی دوست (متولد ۱۳۷۰) ---- ۳۳۳
حسین جفتانی (متولد ۱۳۷۲) ---- ۳۳۴
مریم جوکار (متولد ۱۳۵۲) ---- ۳۳۴
سید سعیدرضا چاوشی (متولد ۱۳۴۵) ---- ۳۳۴
امیر چراغعلی گل (متولد ۱۳۶۷) ---- ۳۳۵
قدرت الله چراغی (متولد ۱۳۴۱) ---- ۳۳۵
فاطمه چهره قانی (متولد ۱۳۷۳) ---- ۳۳۶
امین حاجی آقاجانی (متولد ۱۳۶۹) ---- ۳۳۶
مجتبی حداد (متولد ۱۳۴۷) ---- ۳۳۶
عباس حسنی (متولد ۱۳۷۳) ---- ۳۳۷

حسن حسینلو (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۳۷
سید محمدحسین حسینی (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۳۳۸
محمد خان بیگی (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۳۳۸
ناصر خانزاده (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۳۳۹
مجتبی خدایی (متولد ۱۳۷۶) ---------- ۳۳۹
مهدی خدری (متولد ۱۳۷۹) ---------- ۳۳۹
داود خسروی نیا (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۳۳۹
بهنام خلعتبری (متولد ۱۳۴۴) ---------- ۳۴۰
احمد خوش سخن قمی (متولد ۱۳۷۹) ---------- ۳۴۰
راضیه داورپناه (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۳۴۱
فاطمه درگاهی هشترود (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۳۴۲
مهدی دهقانی (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۴۲
بهزاد رحمان دوست (متولد ۱۳۶۰) ---------- ۳۴۲
اکبر رحمانی (متولد ۱۳۴۲) ---------- ۳۴۳
فهیمه رسولی (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۳۴۳
حسین رضاپور پاقلعه (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۳۴۳
محمد رضایی (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۴۴
نسترن رضایی زروه (متولد ۱۳۸۲) ---------- ۳۴۴
سید محمد روشنایی (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۳۴۵
سعید رهبری (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۳۴۵
سیاوش زینل وند (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۴۵
علی زینل وند (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۴۶
مصطفی ساعدی (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۳۴۶
حسن سعادت مزین (متولد ۱۳۷۷) ---------- ۳۴۶
صغری (زهرا) سلیمانی (متولد ۱۳۵۵) ---------- ۳۴۶
مهدی سوری لکی (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۴۷

ساجده سید احمدیان (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۳۴۷
اسماعیل شاه زید (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۴۸
سید مجتبی شریعت زاده (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۴۸
محمدرضا شعبانی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۴۸
مجید شکوری (متولد ۱۳۴۸) ---------- ۳۴۹
محمد شمسی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۴۹
اکبر صادقی (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۳۴۹
رضا صفا (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۴۹
کاظم صفری (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۵۰
روح اللّه طالبی آتونی (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۵۰
خدیجه طراوتی (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۵۰
رضا عاصم آبادی (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۳۵۱
زهرا عبدلی (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۵۱
عباس عجّلی (متولد ۱۳۴۵) ---------- ۳۵۱
مهدی عرب خراسانی (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۳۵۲
عبداللّه عزتی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۵۲
رضا علوی راد (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۳۵۲
حسین علیزاده (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۳۵۳
ابوالفضل عموحسنی ---------- ۳۵۳
محمد غلامی (متولد ۱۳۴۵) ---------- ۳۵۳
یعقوب فانی (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۳۵۳
محسن فتاحی (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۵۴
علی فراقی (متولد ۱۳۷۷) ---------- ۳۵۴
مهرداد فلاح (متولد ۱۳۵۶) ---------- ۳۵۴
عباس قرنلی (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۵۴
محمد قلندریان (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۳۵۵

علی کاشانی راد (متولد ۱۳۴۵) ---------- ۳۵۵
امید کرباسی کلجاهی (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۳۵۶
محسن کرم پور (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۵۶
علیرضا کهندانی (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۳۵۷
حسین گلستانی (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۵۷
مهدی محمدپور بایرام کندی (متولد ۱۳۷۸) ---------- ۳۵۸
یاسین محمدی (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۵۸
سعیده محمدی نیا (متولد ۱۳۵۵) ---------- ۳۵۹
فاطمه محمودی حکمت (متولد ۱۳۶۰) ---------- ۳۵۹
ابوالفضل مختاری ورزنه (متولد ۱۳۵۶) ---------- ۳۶۰
مریم مرادی عجل (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۶۰
سید مرتضی جدّائی (متولد ۱۳۴۹) ---------- ۳۶۱
محسن مردانی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۶۱
عادل مسرور (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۶۲
سمیه معصومی (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۶۲
علی مغفوری (متولد ۱۳۴۹) ---------- ۳۶۲
علی ملاباقری (متولد ۱۳۴۷) ---------- ۳۶۲
اسماعیل ملامحمدی (متولد ۱۳۳۶) ---------- ۳۶۳
سید محمد موسوی (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۶۳
سید حسن موسوی زاده (متولد ۱۳۴۷) ---------- ۳۶۴
سید مهدی موسوی مقدم (متولد ۱۳۴۷) ---------- ۳۶۵
مهدی مولایاری (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۶۵
محمدرضا میرحائری (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۳۶۵
هادی میرزاجانی (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۳۶۶
رضا میرزایی (متولد ۱۳۶۸) ---------- ۳۶۶
سیدمحمد میرقیصری (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۳۶۶

مریم میزانی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۶۶
علی اصغر نادری (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۶۷
محمد ناصری (متولد ۱۳۷۶) ---------- ۳۶۷
فردین ناصری (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۶۷
عباس نمازی (متولد ۱۳۴۶) ---------- ۳۶۸
محمد نوروزی (متولد ۱۳۷۷) ---------- ۳۶۸
الهه وزیرنیا (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۳۶۸
خلیل یزدانی (متولد ۱۳۵۱) ---------- ۳۶۹
محمد یوسفی بزچلویی (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۶۹
پزشکی، توانبخشی و مشاوره ---------- ۳۷۰
ملیحه چراغی (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۷۰
حیدر دوست کافی (متولد ۱۳۵۰) ---------- ۳۷۰
رضا شفیعی سورک (متولد ۱۳۵۵) ---------- ۳۷۲
امور علمی و فرهنگی ---------- ۳۷۳
فاطمه آذری (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۳۷۳
فاطمه آزادی فر (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۳۷۳
خیریه آسیا (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۷۳
فاطمه آقا زیارتی (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۷۳
مهدی آل امین (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۷۳
محمود آهنگران (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۳۷۴
مریم ابراهیمی (متولد ۱۳۵۶) ---------- ۳۷۴
امیرعلی احمدی (متولد ۱۳۸۹) ---------- ۳۷۴
محمدمهدی احمدی (متولد ۱۳۸۵) ---------- ۳۷۴
الهه اکبری (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۳۷۴
عرفان اکبری (متولد ۱۳۷۸) ---------- ۳۷۴
محمود اکبری (متولد ۱۳۵۳) ---------- ۳۷۵

کبری الوند (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۷۵
حمیدرضا امینی (متولد ۱۳۵۰) ---------- ۳۷۵
نرگس انصاری (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۳۷۶
زهرا بازیار (متولد ۱۳۷۷) ---------- ۳۷۶
فاطمه بهمنی (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۷۶
محمدامین بیات (متولد ۱۳۷۷) ---------- ۳۷۶
راضیه پور مهدی (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۷۶
محمدرضا پورنجف (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۷۷
اسماعیل تاریوردی (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۳۷۷
علی اصغر تقی پور (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۷۷
نفیسه تقی زاده (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۳۷۸
محمدهادی جلودار (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۳۷۸
سجاد جوکار (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۳۷۸
مریم جوهری (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۷۸
سمانه چراغی (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۷۹
محمد محسن حاجیلو (متولد ۱۳۷۶) ---------- ۳۷۹
محبوبه حاجی مرتضایی (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۳۷۹
طیبه حسن زاده اصفهانی (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۳۸۰
مریم حسنی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۸۱
زینب سادات حسین آقایی (متولد ۱۳۷۷) ---------- ۳۸۱
مهدی حسینی (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۸۲
فریده خانعلی زاده (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۸۲
حدیثه خلج (متولد ۱۳۷۶) ---------- ۳۸۲
محمدرضا دین پرور (متولد ۱۳۶۸) ---------- ۳۸۲
سپیده رحیمی (متولد ۱۳۷۶) ---------- ۳۸۳
حسن رضایی ---------- ۳۸۳

زینب السادات رضوی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۸۳
زینب رنجبری (متولد ۱۳۸۷) ---------- ۳۸۴
محمدرضا روحانی (متولد ۱۳۵۲) ---------- ۳۸۴
میثم روشن فکر (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۸۴
امید رومندیان (متولد ۱۳۷۷) ---------- ۳۸۵
زهرا زارعی (متولد ۱۳۴۹) ---------- ۳۸۵
گلی زعفرانی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۸۶
صادق زیّنی ---------- ۳۸۶
فاطمه سلطانی شیرازی (متولد ۱۳۳۹) ---------- ۳۸۶
امیر سلطانی فرید (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۸۷
زهرا شفیعی اقدم (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۸۷
نیره شهبازی نیا (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۸۷
شیرین شهرابی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۸۸
محمد مهدی شیخ زاده (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۸۸
سمیه شیری (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۳۸۸
فاطمه شیرین (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۸۸
کبری صفایی صابر (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۸۸
مهناز صوفی سویری (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۸۹
منصوره ضیائی فر (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۹۰
سید حسین طباطبایی ---------- ۳۹۰
طیبه عبدلی (متولد ۱۳۵۶) ---------- ۳۹۰
رقیه عبدی (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۳۹۰
محمدجواد علیان (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۹۱
یگانه غفرانی وصال (متولد ۱۳۶۹) ---------- ۳۹۱
سید قاسم فاطمی (متولد ۱۳۲۵) ---------- ۳۹۱
زهرا فردوسی (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۳۹۱

محمدمحسن فکور (متولد ۱۳۶۸) ---------- ۳۹۲
فهیمه فهیمی (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۳۹۲
نسرین قشمی (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۳۹۲
علیرضا قنبری (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۹۲
ریحانه قنبری نائینی (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۳۹۳
فاطمه کاظمی (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۹۳
فیروزه گائینی منش (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۹۳
محمدرضا لاری پور (متولد ۱۳۵۱) ---------- ۳۹۳
سمیرا محمدنژاد (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۹۴
محسن محمدی (متولد ۱۳۷۴) ---------- ۳۹۵
محمدعلی محمدی (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۹۵
سعید محمدیاری (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۳۹۵
علی محمدیان (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۳۹۵
لیلا محمودآبادی (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۳۹۵
علی محمودی (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۳۹۶
سمیه مرادی (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۹۶
فهیمه مرادی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۳۹۶
معصومه مظفری (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۹۷
مهدیه ملکی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۹۷
جلال موسوی (متولد ۱۳۷۲) ---------- ۳۹۷
رقیه میرزایی (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۳۹۷
جمال الدین ناصری (متولد ۱۳۷۰) ---------- ۳۹۷
رقیه ندیری (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۳۹۸
زینب نقی پور آددرسی (متولد ۱۳۶۰) ---------- ۳۹۸
معصومه نیک سیرت انرجان (متولد ۱۳۶۱) ---------- ۳۹۹
حسین یاری (متولد ۱۳۶۸) ---------- ۳۹۹

فعالیت عمومی ---------- ۴۰۰
هانیه ابراهیم آبادی (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۴۰۰
علی اکبر ابوالهادی (متولد ۱۳۵۴) ---------- ۴۰۰
احمد اخلاقی (متولد ۱۳۶۲) ---------- ۴۰۰
مهدی اخوات (متولد ۱۳۷۵) ---------- ۴۰۰
محمد بهرامیان (متولد ۱۳۷۹) ---------- ۴۰۱
مهدیه بیطرفان (متولد ۱۳۷۱) ---------- ۴۰۱
معصومه بیک وردی (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۴۰۱
محمدحسین پورمند (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۴۰۱
محمدجواد تیموری (متولد ۱۳۶۶) ---------- ۴۰۱
فاطمه جلیلیان دهقان (متولد ۱۳۶۴) ---------- ۴۰۲
فاطمه حاجی حسینعلی (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۴۰۲
سید محمد حسینی (متولد ۱۳۵۸) ---------- ۴۰۲
فاطمه حسینی (متولد ۱۳۶۷) ---------- ۴۰۳
حمیده حسینی نژاد (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۴۰۳
علی اکبر خانی (متولد ۱۳۷۹) ---------- ۴۰۳
مرتضی خاوری (متولد ۱۳۷۶) ---------- ۴۰۴
جعفر خسروآبادی (متولد ۱۳۵۹) ---------- ۴۰۴
فاطمه خلج (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۴۰۴
سمانه دلیر (متولد ۱۳۸۰) ---------- ۴۰۴
حسن ذاکری (متولد ۱۳۷۳) ---------- ۴۰۴
علیرضا رنجکش (متولد ۱۳۶۵) ---------- ۴۰۵
مهدی زال (متولد ۱۳۵۷) ---------- ۴۰۵
نسرین سلم آبادی فرحانی (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۴۰۶
رقیه سلیمانی مقدم (متولد ۱۳۶۳) ---------- ۴۰۶
ولی شادکام نژاد (متولد ۱۳۵۵) ---------- ۴۰۶

زهرا شجاع (متولد ۱۳۶۹) ---- ۴۰۶
معصومه صاحبی اعلاء (متولد ۱۳۶۰) ---- ۴۰۷
علی اکبر صالحی (متولد ۱۳۶۱) ---- ۴۰۷
فاطمه عباسی (متولد ۱۳۷۰) ---- ۴۰۷
سکینه عبدلی (متولد ۱۳۵۲) ---- ۴۰۸
فاطمه عزیزخانی (متولد ۱۳۵۹) ---- ۴۰۸
مرتضی عزیزی (متولد ۱۳۶۸) ---- ۴۰۸
حسن عمو سلطانی (متولد ۱۳۳۹) ---- ۴۰۹
عبدالله فرجی (متولد ۱۳۴۳) ---- ۴۰۹
فاطمه فرکی (متولد ۱۳۷۴) ---- ۴۰۹
مهدی قاریان (متولد ۱۳۵۳) ---- ۴۱۰
مسعود کرمی صادق آبادی (متولد ۱۳۷۰) ---- ۴۱۰
مرضیه کریمی (متولد ۱۳۷۳) ---- ۴۱۰
علی اکبر محمد حسینی (متولد ۱۳۶۳) ---- ۴۱۰
احمد مختاری (متولد ۱۳۶۸) ---- ۴۱۱
محدثه مرادی ---- ۴۱۱
فاطمه سادات مظفریان (متولد ۱۳۶۹) ---- ۴۱۱
جواد میرزایی (متولد ۱۳۶۵) ---- ۴۱۲
آرزو نجاری طاهری (متولد ۱۳۶۷) ---- ۴۱۲
مهدی نظری (متولد ۱۳۶۹) ---- ۴۱۲
پیوست ---- ۴۱۴
اشاره ---- ۴۱۴
ظرفیت ها و توانمندی های قم ---- ۴۱۶
اشاره ---- ۴۱۶
شهر و استان قم ---- ۴۱۶
دریاچه قم ---- ۴۱۸

رودخانه قُمرود ---------- ۴۱۹
منطقه قُمرود ---------- ۴۱۹
قم شهر تاریخی و مذهبی ---------- ۴۲۰
نتیجه گیری ---------- ۴۷۰
درباره مرکز ---------- ۴۷۲

اشتغال معلولان در استان قم

مشخصات کتاب

سرشناسه : قاسمی، مریم، ۱۳۶۵ -

عنوان و نام پدیدآور : اشتغال معلولان در استان قم/ به اهتمام مریم قاسمی، علی نوری.

مشخصات نشر : قم: توانمندان: دفتر فرهنگ معلولین، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۴۰۸ ص.: مصور،جدول.

شابک : ۲۵۰۰۰۰ ریال:۹۷۸-۶۰۰-۶۰۶۹۸-۶-۱

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه .

موضوع : معلولان -- ایران -- قم (استان) -- اشتغال

موضوع :

شناسه افزوده : نوری، علی، ۱۳۶۳ -

رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ ۲ق۹الف/ HV۱۵۵۹

رده بندی دیویی : ۴۰۹۵۵/۳۶۲

شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۱۹۵۳۴

ناشر: توانمندان

قم، بلوار محمدامین، خیابان گلستان، کوچه۱۱، پلاک۴، دفتر فرهنگ معلولین

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۴۵۲ فکس: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۵۵۲

همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۰۷۶۵

ص: ۱

اشاره

اشتغال معلولان در استان قم

به اهتمام:

مریم قاسمی، علی نوری

بسم الله الرحمن الرحيم

ص: ٣

فهرست

پیشگفتار ۲۱

فصل اول: وضعیت سنجی

راهنمای وضعیت موجود. ۲۷

راه های ایجاد اشتغال... ۲۹

دستورالعمل آماده سازی شغلی جامعه هدف.... ۳۹

نتیجه اجرای برنامه. ۴۹

فصل دوم: گفت و گو

اشتغال زایی برای معلولان توسط اداره بهزیستی استان قم.. ۵۷

راه کار برای ایجاد اشتغال... ۷۵

فصل سوم: پیشینه

مرحوم احمد پوستچی بنیانگذار آموزش و پرورش ویژه معلولان قم.. ۸۹

کانون ناشنوایان قم.. ۹۱

فصل چهارم: مراکز و نهادهای دولتی

سازمان ملی رفاه. ۱۰۳

تاریخ تحولات اشتغال معلولین... ۱۰۴

اداره کل بهزیستی.... ۱۱۴

بهزیستی در قم. ۱۱۴

تأسیس و تاریخ تحولات اداری.. ۱۱۸

اشتغال و بهزیستی.. ۱۳۷

آموزش و پرورش...... ۱۳۹

ورزشی.... ۱۴۶

فصل پنجم: مراکز مردمی ویژه معلولان

مهارت آموزی و توانبخشی ذهنی و روانی.... ۱۵۷

مرکز نگهداری معلولین ذهنی یاسین.. ۱۵۸

مرکز توانبخشی و نگهداری رضوان.. ۱۵۸

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی امید فردا ۱۵۸

مرکز توانبخشی شکوفا ۱۶۰

ص: ۵

مرکز توانبخشی بهشت کوچک... ۱۶۰

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی سینا ۱۶۰

مرکز توانبخشی نیکان رضوی.. ۱۶۱

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی شهریار. ۱۶۱

آسایشگاه خیریه شبانه روزی بقیه اللّه قم. ۱۶۲

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی شفا ۱۶۴

مرکز توانبخشی مهرگان.. ۱۶۴

مرکز نگهداری ابن الرضا ۱۶۴

مؤسسه خیریه نغمه مهر امام رضا(ع). ۱۶۵

مرکز روزانه سامان.. ۱۶۵

مرکز نیمه راهی سامان.. ۱۶۶

مرکز روزانه مهر آسا ۱۶۶

مرکز مهر آوران.. ۱۶۶

مرکز سیار میلاد. ۱۶۷

مرکز سیار نیکان.. ۱۶۷

مرکز سیار روان پویا ۱۶۷

مرکز سیار شایگان.. ۱۶۸

مرکز بقیه اللّه الاعظم. ۱۶۸

مرکز الزهرا (س). ۱۶۸

مرکز طلیعه. ۱۶۹

مرکز آموزش و توانبخشی مشکلات ویژه یادگیری.. ۱۶۹

مرکز نگاه نو. ۱۶۹

مرکز توانبخشی و کاردرمانی عصمت السادات خلیلی.. ۱۶۹

مهارت آموزی جسمی و حرکتی.... ۱۷۰

مرکز توانبخشی جامع.. ۱۷۰

مرکز جامع توانبخشی مداین.. ۱۷۱

مرکز توانبخشی آرمان.. ۱۷۲

مرکز امید سلامت... ۱۷۲

انجمن ضایعات نخاعی استان قم. ۱۷۳

مرکز توانبخشی و حرفه آموزی.. ۱۷۳

مرکز توانبخشی نیکان.. ۱۷۳

مؤسسه خیریه حامیان راه زندگی.. ۱۷۳

مرکز توانبخشی شفا ۱۷۳

مرکز آقای مصطفی علیزاده شورکی.. ۱۷۳

مرکز توانبخشی بزرگمهر. ۱۷۴

ارتوپدی الهادی.. ۱۷۴

مؤسسه خیریه نغمه مهر امام رضا(ع). ۱۷۴

فیزیوتراپی ۱۹ دی.. ۱۷۴

فیزیوتراپی پیوند. ۱۷۴

فیزیوتراپی ایران.. ۱۷۴

فیزیوتراپی ثامن الحجج.. ۱۷۵

فیزیوتراپی رازی.. ۱۷۵

فیزیوتراپی قائم. ۱۷۵

فیزیوتراپی شاهد. ۱۷۵

فیزیوتراپی مهر. ۱۷۵

فیزیوتراپی ابوریحان.. ۱۷۵

فیزیوتراپی توان افزا ۱۷۶

فیزیوتراپی پاستور. ۱۷۶

فیزیوتراپی حکیم. ۱۷۶

فیزیوتراپی سپهران.. ۱۷۶

فیزیوتراپی مرکزی.. ۱۷۶

فیزیوتراپی مهراد. ۱۷۷

فیزیوتراپی فارابی.. ۱۷۷

فیزیوتراپی توحید. ۱۷۷

فیزیوتراپی کیمیا ۱۷۷

فیزیوتراپی سینا ۱۷۷

فیزیوتراپی گلپایگانی.. ۱۷۷

فیزیوتراپی حضرت معصومه(س). ۱۷۸

فیزیوتراپی آل محمد(ص). ۱۷۸

فیزیوتراپی امام صادق(ع). ۱۷۸

فیزیوتراپی حضرت ابوالفضل(ع). ۱۷۸

فیزیوتراپی قرآن و عترت.. ۱۷۸

فیزیوتراپی آرمان.. ۱۷۸

فیزیوتراپی بهاران.. ۱۷۸

فیزیوتراپی توانبخش... ۱۷۹

فیزیوتراپی دکتر قیومی.. ۱۷۹

فیزیوتراپی صبا ۱۷۹

اُتیسم.. ۱۸۰

مرکز توانبخشی آسمان.. ۱۸۰

مرکز توانبخشی و کاردرمانی خانه امید. ۱۸۰

مرکز توان پویا ۱۸۱

ناشنوایی.... ۱۸۲

مرکز توانبخشی باغچه بان.. ۱۸۲

کانون ناشنوایان قم. ۱۸۲

مؤسسه خیریه ناشنوایان وفاداران کربلا.. ۱۸۳

مطب گفتاردرمانی دکتر عبدالرضا مزینی و اکبر پویافر. ۱۸۵

آموزشی و فرهنگی.... ۱۸۶

انجمن روشندلان جوان.. ۱۸۶

جامعه معلولین نیکو تلاش سبز. ۱۸۶

مؤسسه حامیان حقوق معلولان.. ۱۸۶

مؤسسه رعد فاطمیه قم. ۱۸۷

مؤسسه نورالبصیر. ۱۸۷

مؤسسه پرتو روشن زندگی.. ۱۸۸

هیئت متوسلین به ائمه اطهار(ع). ۱۸۸

مؤسسه پرتو سازمان جوانان.. ۱۸۸

علمی و اطلاع رسانی.... ۱۸۹

مرکز مشاوره مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی(ره). ۱۸۹

مرکز جامع اعصاب و روان باور. ۱۹۱

دفتر فرهنگ معلولین.. ۱۹۳

مشاوره. ۱۹۴

مرکز مشاوره و روانشناسی عارف... ۱۹۴

مرکز مشاوره و خدمات روانشناختی فرحان.. ۱۹۴

مرکز مشاوره امین.. ۱۹۵

مرکز مشاوره حوزه علمیه قم. ۱۹۵

مرکز خدمات روانشناسی و مشاوره صدرا قم. ۱۹۶

خدمات اجتماعی.... ۱۹۸

پایگاه های خدمات اجتماعی.. ۱۹۸

مرکز مداخله در بحران های فردی، خانوادگی و اجتماعی.. ۲۰۰

مذهبی.... ۲۰۱

هیئت معلولین متوسل به ائمه اطهار علیه السلام. ۲۰۱

هیئت مذهبی ناشنوایان استان قم. ۲۰۲

هیئت مذهبی نابینایان حضرت رقیه(س). ۲۰۲

ص: ۸

فصل ششم: شخصیت های موفق

هنر. ۲۰۷

فاطمه آقایی.. ۲۰۷

نسرین ابراهیمی.. ۲۰۷

زینب اروجی.. ۲۰۹

زهرا اسلامی پور. ۲۰۹

فاطمه امانی.. ۲۱۰

علی اصغر بیگ محمدی.. ۲۱۰

زهرا پایمزد. ۲۱۰

مجیدرضا پورعاشقی.. ۲۱۱

مرتضی پورعلی.. ۲۱۱

مریم توکلی.. ۲۱۱

ملیحه جعفری.. ۲۱۲

داود جهان منش... ۲۱۲

مهدی خجستگی.. ۲۱۲

زهرا خسرو بیگی.. ۲۱۳

بهمن خوشدونی فراهانی.. ۲۱۳

اعظم دلداده. ۲۱۳

زینب دهقانی ۲۱۴

زهرا ذاکر. ۲۱۴

منیره رسولی.. ۲۱۴

سیده زهره رضوانی فرادمبه. ۲۱۵

نرجس رمضانی.. ۲۱۵

عباس زند. ۲۱۶

محسن ساده. ۲۱۶

سید رضا سجادی.. ۲۱۷

محمد سهرابی.. ۲۱۷

فاطمه شادنوش... ۲۱۷

داوود طالبی.. ۲۱۸

حامد طاهری طجر. ۲۱۸

سید عرفان هاشمی نژاد. ۲۱۸

زهرا عسگری.. ۲۱۸

زهرا عیسی آبادی بزچلویی.. ۲۱۸

فاطمه عیسی آبادی.. ۲۱۹

محسن فرهادی مفتخر. ۲۱۹

رضا فیض.... ۲۲۰

فاطمه قاصدی.. ۲۲۰

اعظم کمیلی.. ۲۲۰

فاطمه محمدولی.. ۲۲۱

مهرداد مصلحی.. ۲۲۲

بتول موسوی.. ۲۲۲

فاطمه سادات موسوی.. ۲۲۲

سیدهاشم موسوی البرزی.. ۲۲۲

عباس مهدی خانی.. ۲۲۳

سمانه نیک گفتار. ۲۲۳

آمنه وزیری زاده. ۲۲۳

محمد وهابی.. ۲۲۳

آموزش و پرورش و کامپیوتر. ۲۲۵

فرشته اکبرزاده اَروَر. ۲۲۵

ناصر باقری.. ۲۲۵

ناهید برومند. ۲۲۶

پریسا بقال زاده. ۲۲۶

رضا بهرامی بوییني.. ۲۲۶

مهدی پیشوا ۲۲۶

فاطمه زهرا تقی زاده. ۲۲۷

عبدالمحمد جعفری.. ۲۲۷

اعظم جوادی.. ۲۲۸

محمدسعید جوادی.. ۲۲۸

محمدرضا خیرخواه. ۲۲۸

زهرا رابط.. ۲۲۹

رقیه رحمتی.. ۲۲۹

فاطمه رفیعی مقدم. ۲۲۹

زینت رمضانی.. ۲۳۰

علیرضا زندخانه شهری.. ۲۳۰

ولی اللّه شاه محمدپور. ۲۳۰

حاتم صدفی کریم. ۲۳۰

میثم صفری.. ۲۳۰

مهدی ضیائی فر. ۲۳۱

جواد عباسقلی پور. ۲۳۱

علی فرکی (متولد ۱۳۶۶). ۲۳۱

معصومه محمدی.. ۲۳۲

غلامرضا نظری.. ۲۳۲

علی وهابی فردوئی.. ۲۳۲

یوسف یزدانی.. ۲۳۳

امور مذهبی و اجتماعی.... ۲۳۴

سمیه اسماعیلی.. ۲۳۴

احمدرضا اشعری.. ۲۳۴

مریم بوستانی.. ۲۳۴

نورخدا ترکاشوند. ۲۳۴

عیسی توپا حیدری.. ۲۳۵

حسن توکلی.. ۲۳۵

باقر جباری.. ۲۳۵

بیرامعلی جعفری.. ۲۳۵

فاطمه جعفری شمس آبادی.. ۲۳۵

مهدی جلالی یزدی.. ۲۳۶

محمد چراغی.. ۲۳۶

عباس چراغی.. ۲۳۶

عباس چراغی.. ۲۳۶

بتول حاصلی.. ۲۳۷

مهدی حجازی فرد. ۲۳۷

اشرف حجازی فرد. ۲۳۷

سید عبدالکریم حسنی.. ۲۳۸

معصومه حسینی.. ۲۳۸

سید میرحسین حسینی.. ۲۳۸

سید وحید حسینی.. ۲۳۸

حسن حق شناس... ۲۳۹

طیبه خداوردی.. ۲۳۹

احمد دباغ. ۲۳۹

هادی دین دار. ۲۴۱

روح اللّه ذوقی احسان.. ۲۴۱

معصومه رانی زنجانی.. ۲۴۱

فائزه رضایی.. ۲۴۲

منصور رضوانی.. ۲۴۲

فاطمه زند. ۲۴۲

معصومه زند. ۲۴۳

احمدرضا ساعدی.. ۲۴۳

قدرت اللّه شفیعی.. ۲۴۴

محمدرضا شکرانی.. ۲۴۴

کبری شمس... ۲۴۴

اللّه وردی شمع آبادی.. ۲۴۵

حمیده شیخی.. ۲۴۵

محمود صادقی کبیر. ۲۴۵

محمدرضا صفایی صابر. ۲۴۵

هادی ضیائی فر. ۲۴۶

علاءالدین طاهری سیمکانی.. ۲۴۶

مهدی طریقی احسن.. ۲۴۷

محدثه ظفری.. ۲۴۷

ظریفه عابدی کوکچه قلعه. ۲۴۷

زهرا عابدینی.. ۲۴۷

سیامک عباسی.. ۲۴۸

سید محمد عباسی کومله. ۲۴۸

ریحانه عرب زاد. ۲۴۸

قاسم عطایی.. ۲۴۸

رقیه عظیمی.. ۲۴۹

اعظم قاسمی.. ۲۴۹

محمدرضا قزوینیان.. ۲۴۹

زهرا قنبری.. ۲۴۹

اعظم قهرمان شهرکی.. ۲۵۰

حمیده کریمیان.. ۲۵۰

سید مرتضی کساییان.. ۲۵۰

نرگس گل وردی.. ۲۵۱

شهربانو گلستانی.. ۲۵۱

سید محمدرضا لاجوردی.. ۲۵۱

فاطمه محبی.. ۲۵۱

زهرا محبی.. ۲۵۲

رضا محمودی.. ۲۵۲

مریم مرادی.. ۲۵۲

لیلا ملک زاده. ۲۵۳

محمدعلی ملک نژاد. ۲۵۳

زهرا موسوی.. ۲۵۳

عمار موسوی.. ۲۵۳

حسین مهجوریان.. ۲۵۴

محمدعلی نادری قمی.. ۲۵۴

مرتضی نصراللّهی.. ۲۵۴

رقیه نیک سیرت انرجان.. ۲۵۵

محمد واحدیان پنبه زاری.. ۲۵۵

ناصر وکیلی.. ۲۵۵

سید هاشم هاشمی.. ۲۵۶

تقی یوسفی مفید. ۲۵۶

ورزش...... ۲۵۷

اعظم آرزومند. ۲۵۷

خدیجه آقاپور. ۲۵۸

امیرحسین آقایی.. ۲۵۸

اکبر ابراهیمی.. ۲۵۹

اسماعیل ابوطالبی.. ۲۵۹

میثم اخوان ارمکی.. ۲۶۰

سپهر ادیب زاده. ۲۶۰

اسماعیل اسدی.. ۲۶۰

محسن اسکندری.. ۲۶۱

احمد اسلامی.. ۲۶۱

محمدحسین اسلامی قرائتی.. ۲۶۲

حسین افتخاری.. ۲۶۳

لیلا الهی.. ۲۶۳

مصطفی امیرآبادی.. ۲۶۴

سعید اویسی.. ۲۶۴

محسن اهوز. ۲۶۵

نرگس بابادی.. ۲۶۵

فاطمه بادی.. ۲۶۵

مسعود باقری.. ۲۶۵

مرتضی باقری.. ۲۶۷

راحله براتی.. ۲۶۷

عصمت براتی.. ۲۶۷

ابوالفضل بستان سرا ۲۶۸

ایمان بشیریان زاده. ۲۶۸

محمدرضا بهرامی.. ۲۶۸

مهدی بیات.. ۲۶۹

خدیجه تجدد. ۲۶۹

قربانعلی تقی لو. ۲۷۰

معصومه توحیدی دوست... ۲۷۰

حسین جفتانی.. ۲۷۱

مریم جوکار. ۲۷۱

سید سعیدرضا چاوشی.. ۲۷۱

امیر چراغعلی گل.. ۲۷۲

قدرت الّله چراغی.. ۲۷۲

فاطمه چهره قانی.. ۲۷۳

امین حاجی آقاجانی.. ۲۷۳

مجتبی حداد. ۲۷۳

عباس حسنی.. ۲۷۴

حسن حسینلو. ۲۷۴

سید محمدحسین حسینی.. ۲۷۵

محمد خان بیگی.. ۲۷۵

ناصر خانزاده. ۲۷۶

مجتبی خدایی.. ۲۷۶

مهدی خدری.. ۲۷۶

داود خسروی نیا ۲۷۶

بهنام خلعتبری.. ۲۷۷

احمد خوش سخن قمی.. ۲۷۷

راضیه داورپناه. ۲۷۸

فاطمه درگاهی هشترود. ۲۷۹

مهدی دهقانی.. ۲۷۹

بهزاد رحمان دوست... ۲۷۹

اکبر رحمانی.. ۲۸۰

فهیمه رسولی.. ۲۸۰

حسین رضاپور پاقلعه. ۲۸۰

محمد رضایی.. ۲۸۱

نسترن رضایی زروه. ۲۸۱

سید محمد روشنایی.. ۲۸۲

سعید رهبری.. ۲۸۲

سیاوش زینل وند. ۲۸۲

علی زینل وند. ۲۸۳

مصطفی ساعدی.. ۲۸۳

حسن سعادت مزین.. ۲۸۳

ص: ۱۴

صغری (زهرا) سلیمانی.. ۲۸۳

مهدی سوری لکی.. ۲۸۴

ساجده سید احمدیان.. ۲۸۴

اسماعیل شاه زید. ۲۸۵

سید مجتبی شریعت زاده. ۲۸۵

محمدرضا شعبانی.. ۲۸۵

مجید شکوری.. ۲۸۶

محمد شمسی.. ۲۸۶

اکبر صادقی.. ۲۸۶

رضا صفا ۲۸۶

کاظم صفری.. ۲۸۷

روح اللّه طالبی آتونی.. ۲۸۷

خدیجه طراوتی.. ۲۸۷

رضا عاصم آبادی.. ۲۸۸

زهرا عبدلی.. ۲۸۸

عباس عجلّی.. ۲۸۸

مهدی عرب خراسانی.. ۲۸۹

عبداللّه عزتی.. ۲۸۹

رضا علوی راد. ۲۸۹

حسین علیزاده. ۲۹۰

ابوالفضل عموحسنی.. ۲۹۰

محمد غلامی.. ۲۹۰

یعقوب فانی.. ۲۹۰

محسن فتاحی.. ۲۹۱

علی فراقی.. ۲۹۱

مهرداد فلاح.. ۲۹۱

عباس قرنلی.. ۲۹۱

محمد قلندریان.. ۲۹۲

علی کاشانی راد. ۲۹۲

امید کرباسی کلجاهی.. ۲۹۳

محسن کرم پور. ۲۹۳

علیرضا کهندانی.. ۲۹۴

حسین گلستانی.. ۲۹۴

مهدی محمدپور بایرام کندی.. ۲۹۵

یاسین محمدی.. ۲۹۵

سعیده محمدی نیا ۲۹۶

فاطمه محمودی حکمت... ۲۹۶

ابوالفضل مختاری ورزنه. ۲۹۷

مریم مرادی عجل.. ۲۹۷

سید مرتضی جدّائی.. ۲۹۸

محسن مردانی.. ۲۹۸

عادل مسرور. ۲۹۹

سمیه معصومی.. ۲۹۹

علی مغفوری.. ۲۹۹

علی ملاباقری.. ۲۹۹

اسماعیل ملامحمدی.. ۳۰۰

سید محمد موسوی.. ۳۰۰

سید حسن موسوی زاده. ۳۰۱

سید مهدی موسوی مقدم. ۳۰۲

مهدی مولایاری.. ۳۰۲

محمدرضا میرحائری.. ۳۰۲

هادی میرزاجانی.. ۳۰۳

رضا میرزایی.. ۳۰۳

سیدمحمد میرقیصری.. ۳۰۳

مریم میزانی.. ۳۰۳

علی اصغر نادری.. ۳۰۴

محمد ناصری.. ۳۰۴

فردین ناصری.. ۳۰۴

عباس نمازی.. ۳۰۵

محمد نوروزی.. ۳۰۵

الهه وزیرنیا ۳۰۵

خلیل یزدانی.. ۳۰۶

محمد یوسفی بزچلویی.. ۳۰۶

پزشکی، توانبخشی و مشاوره. ۳۰۷

ملیحه چراغی.. ۳۰۷

حیدر دوست کافی.. ۳۰۷

رضا شفیعی سورک... ۳۰۹

امور علمی و فرهنگی.... ۳۱۰

فاطمه آذری.. ۳۱۰

فاطمه آزادی فر. ۳۱۰

خیریه آسیا ۳۱۰

فاطمه آقا زیارتی.. ۳۱۰

مهدی آل امین.. ۳۱۰

محمود آهنگران.. ۳۱۱

مریم ابراهیمی.. ۳۱۱

امیرعلی احمدی.. ۳۱۱

محمدمهدی احمدی.. ۳۱۱

الهه اکبری.. ۳۱۱

عرفان اکبری.. ۳۱۱

محمود اکبری.. ۳۱۲

کبری الوند. ۳۱۲

حمیدرضا امینی.. ۳۱۲

نرگس انصاری.. ۳۱۳

زهرا بازیار. ۳۱۳

فاطمه بهمنی.. ۳۱۳

محمدامین بیات.. ۳۱۳

راضیه پور مهدی.. ۳۱۳

محمدرضا پورنجف... ۳۱۴

اسماعیل تاریوردی.. ۳۱۴

علی اصغر تقی پور. ۳۱۴

نفیسه تقی زاده. ۳۱۵

محمدهادی جلودار ۳۱۵

سجاد جوکار. ۳۱۵

مریم جوهری.. ۳۱۵

سمانه چراغی.. ۳۱۶

محمد محسن حاجیلو. ۳۱۶

محبوبه حاجی مرتضایی.. ۳۱۶

طیبه حسن زاده اصفهانی.. ۳۱۷

مریم حسنی.. ۳۱۸

زینب سادات حسین آقایی.. ۳۱۸

مهدی حسینی.. ۳۱۹

فریده خانعلی زاده. ۳۱۹

حدیثه خلج.. ۳۱۹

محمدرضا دین پرور. ۳۱۹

سپیده رحیمی.. ۳۲۰

حسن رضایی.. ۳۲۰

زینب السادات رضوی.. ۳۲۰

زینب رنجبری.. ۳۲۱

محمدرضا روحانی.. ۳۲۱

میثم روشن فکر. ۳۲۱

امید رومندیان.. ۳۲۲

زهرا زارعی.. ۳۲۲

گلی زعفرانی.. ۳۲۳

صادق زیِّنی.. ۳۲۳

فاطمه سلطانی شیرازی.. ۳۲۳

امیر سلطانی فرید. ۳۲۴

زهرا شفیعی اقدم. ۳۲۴

نیره شهبازی نیا ۳۲۴

شیرین شهرابی.. ۳۲۵

محمد مهدی شیخ زاده. ۳۲۵

سمیه شیری.. ۳۲۵

فاطمه شیرین.. ۳۲۵

کبری صفایی صابر. ۳۲۵

مهناز صوفی سویری.. ۳۲۶

منصوره ضیائی فر. ۳۲۷

سید حسین طباطبایی.. ۳۲۷

طیبه عبدلی.. ۳۲۷

رقیه عبدی.. ۳۲۷

محمدجواد علیان.. ۳۲۸

یگانه غفرانی وصال.. ۳۲۸

سید قاسم فاطمی.. ۳۲۸

زهرا فردوسی.. ۳۲۸

محمدمحسن فکور. ۳۲۹

فهیمه فهیمی.. ۳۲۹

نسرین قشمی.. ۳۲۹

علیرضا قنبری.. ۳۲۹

ریحانه قنبری نائینی.. ۳۳۰

فاطمه کاظمی.. ۳۳۰

فیروزه گائینی منش... ۳۳۰

محمدرضا لاری پور. ۳۳۰

سمیرا محمدنژاد. ۳۳۱

محسن محمدی.. ۳۳۲

محمدعلی محمدی.. ۳۳۲

سعید محمدیاری.. ۳۳۲

علی محمدیان.. ۳۳۲

لیلا محمودآبادی.. ۳۳۲

علی محمودی.. ۳۳۳

سمیه مرادی.. ۳۳۳

فهیمه مرادی.. ۳۳۳

معصومه مظفری.. ۳۳۴

مهدیه ملکی.. ۳۳۴

جلال موسوی.. ۳۳۴

رقیه میرزایی.. ۳۳۴

جمال الدین ناصری.. ۳۳۴

رقیه ندیری.. ۳۳۵

زینب نقی پور آددرسی.. ۳۳۵

معصومه نیک سیرت انرجان.. ۳۳۶

حسین یاری.. ۳۳۶

فعالیت عمومی.... ۳۳۷

هانیه ابراهیم آبادی.. ۳۳۷

علی اکبر ابوالهادی.. ۳۳۷

احمد اخلاقی.. ۳۳۷

مهدی اخوات.. ۳۳۷

محمد بهرامیان.. ۳۳۸

مهدیه بیطرفان.. ۳۳۸

معصومه بیک وردی.. ۳۳۸

محمدحسین پورمند. ۳۳۸

محمدجواد تیموری.. ۳۳۸

فاطمه جلیلیان دهقان.. ۳۳۹

فاطمه حاجی حسینعلی.. ۳۳۹

سید محمد حسینی.. ۳۳۹

فاطمه حسینی.. ۳۴۰

حمیده حسینی نژاد. ۳۴۰

علی اکبر خانی.. ۳۴۰

مرتضی خاوری.. ۳۴۱

جعفر خسروآبادی.. ۳۴۱

فاطمه خلج.. ۳۴۱

سمانه دلیر. ۳۴۱

ص: ۱۹

حسن ذاکری.. ۳۴۱

علیرضا رنجکش... ۳۴۲

مهدی زال.. ۳۴۲

نسرین سلم آبادی فرحانی.. ۳۴۳

ولی شادکام نژاد. ۳۴۳

زهرا شجاع. ۳۴۳

معصومه صاحبی اعلاء. ۳۴۴

علی اکبر صالحی.. ۳۴۴

فاطمه عباسی.. ۳۴۴

سکینه عبدلی.. ۳۴۵

فاطمه عزیزخانی.. ۳۴۵

مرتضی عزیزی.. ۳۴۵

حسن عمو سلطانی.. ۳۴۶

عبدالّله فرجی.. ۳۴۶

فاطمه فرکی.. ۳۴۶

مهدی قاریان.. ۳۴۷

مسعود کرمی صادق آبادی.. ۳۴۷

مرضیه کریمی.. ۳۴۷

علی اکبر محمد حسینی.. ۳۴۷

احمد مختاری.. ۳۴۸

محدثه مرادی.. ۳۴۸

فاطمه سادات مظفریان.. ۳۴۸

جواد میرزایی.. ۳۴۹

آرزو نجاری طاهری.. ۳۴۹

مهدی نظری.. ۳۴۹

پیوست

ظرفیت ها و توانمندی های قم.. ۳۵۳

شهر و استان قم. ۳۵۳

دریاچه قم. ۳۵۵

رودخانه قُمرود. ۳۵۶

منطقه قُمرود. ۳۵۶

قم شهر تاریخی و مذهبی.. ۳۵۷

نتیجه گیری.... ۴۰۷

پیشگفتار

پس از اینکه سال ۱۳۹۶توسط مقام معظم رهبری، سال اقتصاد مقاومتی: تولید و اشتغال نامگذاری شد، دفتر فرهنگ معلولین، تحقیقات و پروژه های درباره اشتغال را جلو انداخت. به دلیل اهمیت اشتغال در «جامعه هدف» از سال ۱۳۹۱، کارهایی در این باره، در دفتر فرهنگ معلولین شروع شده بود. در سال ۱۳۹۵ تمام فعالیت های پژوهشی و علمی درباره اشتغال جمع آوری و قرار شد در هشت جلد منتشر گردد. این هشت عنوان عبارت اند از:

۱- جمع آوری آمارهای معلولین در زمینه شغل و اشتغال و انتشار آنها روی سامانه اینترنتی.

۲- رونق بخشیدن به اشتغال پژوهی معلولین و انتشار کتاب، مقاله و انواع محصولات فرهنگی در این باره.

۳- تدوین گستره و نظام مشاغل معلولان و مشاغل متناسب با آنان.

۴- فرهنگ سازی و الگو پردازی و ارائه مستندات برای اثبات توانایی انجام بسیاری از مشاغل

۵- مهارت افزایی و آموزش معلولان برای ارتقای دانش و تخصص آنها.

۶- انتقال تجارب و دانش کشورهای مدرن در این زمینه.

۷- بهره گیری و استفاده از ظرفیت های مردمی با توجیه مردم.

۸- ایجاد سامانه های خودگردان برای تکیه بر ظرفیت ها و استعدادهای خود، تا به روش خودجوش، اشتغال زایی و درآمدزایی داشته باشند، مثل تأسیس بانک اطلاعات، تأسیس بازارچه ها و هنرسرا و هنرکده ها، راه اندازی حراجی ها.

ص: ۲۱

همه این پروژه ها زیربنایی است و انجام آنها راه را برای اجرای طرح های دیگر باز می کنـد. اما با اعلام سال تولیـد و اشـتغال توسط مقام معظم رهبری، مطالعات جدیدتری انجام یافت و موضوعات دیگر هم بررسی شد و در دستور کار قرار گرفت:

۱- انتشار وضعیت اشتغال معلولان استان ها به تفکیک

۲- مجموعه مقالات منتشر شده

۳- مجموعه طرح ها

۴- مجموعه مصاحبه ها

۵- فرهنگنامه سمینارها و نشست ها

۶- فرهنگنامه تشکل ها و مراکز معلولیتی

۷- دیدگاه ها درباره اشتغال

۸- اسناد و مدارک

در مجموع شانزده پروژه پژوهشـی اشـتغال در دسـتور کار داریم. تاکنون یک کتاب با عنوان «آسـیب شناسـی اشـتغال معلولان ایران» منتشر کرده ایم و اثر حاضر دومین کتاب در این زمینه است.

هدف این است تمام اطلاعات و اسـناد و مدارک و منابع علمی مورد نیاز پژوهشـگران و مدیران و تصـمیم سازان در قالب این مجلدات منتشر گردد و مشکل فقدان منبع برای امور پژوهشی برطرف شود.

کارشـناسان بر این عقیـده انـد که تأمین اشـتغال قبل از هر فعالیتی نیاز به الگو و برنامه ریزی دارد. اما برای طرح الگو و تدوین برنـامه بلنـد مـدت و کوتـاه مـدت لازم است کشورهـایی که در این زمینه موفق بوده انـد مطـالعه گردد؛ دوم موانع موجود در فرهنگ خودی هم بررسـی شود؛ سوم فرهنگ ملی و دینی مردم ایران تجزیه و تحلیل شود و عناصـر مؤثر در اشـتغال اسـتخراج گردد؛ بالاخره پس از سه مطـالعه فوق خـط مشـی و برنـامه جـامع تـدوین و در اختیـار عموم قرار گیرد. بنـابراین چهار فرآیند مطالعاتی و پژوهشی خواهیم داشت.

در مطالعه اول، به سـراغ کشورهای موفق می رویم و بررسـی می کنیم چکار کردنـد و به چه روشـی توانسـتند تولید و اشـتغال معلولان را به خوبی چاره سازی و

تدبیر نمایند. در مطالعه دوم به سراغ وضعیت جامعه خودمان می رویم، آمار مراکز اشتغال زا را می آوریم و موانع موجود را بررسی می کنیم. سومین مطالعه مربوط به آیین و دین مردم است و بررسی عناصری مثل تصوف که مانع اشتغال است. پس از تکمیل مطالعات سه گانه فوق به تدوین خط مشی نهایی می پردازیم.

دفتر حاضر شامل شش فصل و اطلاعات تکمیلی با عنوان پیوست است. هدف از تدوین و عرضه این اثر معرفی وضعیت اشتغال معلولان در استان قم است.

فصل اول به بررسی وضعیت اشتغال معلولان در استان قم پرداخته و بر اساس اطلاعات دریافتی از اداره بهزیستی آمارها و داده هایی درباره ابعاد اشتغال عرضه کرده ایم.

فصل دوم گفت وگو با مسئولین اشتغال در اداره بهزیستی استان قم است. در واقع با این گفت وگوها، خواسته ایم اسناد و مدارکی برای فصل اول فراهم آوریم.

فصل سوم پیشینه اشتغال معلولان بحث شده است. البته اسناد و مدارک کافی برای یافتن تاریخ تأسیس و تحولات نهادهایی مثل آموزش حرفه و فن پیدا نکردیم، از این رو فقط در مواردی که اطلاعاتی داشتیم، بررسی هایی صورت گرفت.

فصل چهارم نهادها و مراکز دولتی که در اشتغال معلولان بالفعل نقش دارند یا بالقوه می توانند مؤثر باشند، معرفی شده اند.

فصل پنجم مراکز و تشکل های مردمی مؤثر در اشتغال معلولین معرفی شده اند.

فصل ششم درباره الگوهای اشتغال است یعنی شخصیت های دارای معلولیت که یا به عنوان کارآفرین مؤثر بوده اند یا اینکه با اشتغال خودشان و ابداعاتی که داشته اند به عنوان الگو می توانند معرفی شوند.

بالاخره در آخر اطلاعات مهم و سودمندی درباره استان قم و وضعیت جغرافیایی، تاریخی و اجتماعی شهر قم آمده است.

از خانم زیبائیان و خانم خورشید که از مدیران دلسوز بهزیستی قم هستند تشکر می کنیم. این بزرگواران به خوبی همکاری کرده و اطلاعات و تحلیل های سودمندی ارائه فرمودند. بر خلاف بعضی مدیران که موانع بسیار مطرح می کنند تا گفت وگو و عرضه اطلاعات نداشته باشند. همچنین آقای مسعود باقری در تدوین و آماده سازی این اثر بسیار کوشید و لازم است از ایشان تشکر شود.

در پایان لازم است از جناب حجت الاسلام والمسلمین سیدجواد شهرستانی نماینده آیت اللّه العظمی حاج سیدعلی سیستانی تشکر کنیم که زمینه اینگونه تحقیقات را فراهم آوردند. از پژوهشگران و نخبگان استدعا داریم با نقدها و نظریات خود به ارتقاء کیفی کتاب کمک نمایند.

مریم قاسمی، مدیر روابط عمومی دفتر فرهنگ معلولین

علی نوری، مدیر اجرایی دفتر فرهنگ معلولین

دی ماه ۱۳۹۶

ص: ۲۴

فصل اول: وضعیت سنجی

اشاره

ص: ۲۵

همانطور که راننده یک خودرو بدون دیدن پشت سر از طریق آینه و توجه به اطرافش نمی تواند به سمت جلو پیش برود، در باب مسائل اجتماعی بدون مطالعه پیشینه و عقبه تاریخی یک مسئله و نیز بدون سنجیدن و مطالعه وضعیت موجود نمی توان طرحی برای پیشرفت ارائه کرد. برای مطالعه اشتغال در قم هم مجبور هستیم گذشته و وضع حال را مطالعه کنیم. از این رو از سازمان بهزیستی و اداره کل بهزیستی استان قم درخواست سوابق موضوعات مرتبط به اشتغال معلولان قم شد، ولی مثل دفعات سابق گفته شد، چیزی در بایگانی ندارند. از مدیریت محترم این بخش، پرسیده شد آیا تجارب گذشته در زمینه اشتغال را دارید و آماری در اختیار هست؟ پاسخ منفی بود. البته شاید اشکال، متوجه مدیریت محترم و حتی ریاست سازمان و ریاست اداره کل نباشد. زیرا این مشکل ریشه در وظایف سازمانی آنان دارد. یعنی چنین وظیفه ای برای این مدیریت ها لحاظ نشده است.

اما به خاطر فقدان پیشینه و نداشتن تجزیه و تحلیل از وضعیت حاضر، معمولاً برنامه ریزی ها برای آینده، جامع و کارآمد نیست. به هر حال این فصل درصدد است اطلاعاتی از گذشته و حال اشتغال معلولان استان قم عرضه کند. مطالب این فصل متکی بر دریافت هایی است که به صورت جزوه از بخش اشتغال اداره کل بهزیستی استان قم دریافت کردیم.

ص: ۲۶

راهنمای وضعیت موجود

از اداره کل بهزیستی استان قم تقاضا و خواهش کردیم، مطالب، کتاب، مقاله و هر آنچه درباره اشتغال معلولان استان قم دارند در اختیار ما بگذارند تا بر اساس آنها به تجزیه و تحلیل این موضوع بپردازیم. دو جزوه، یکی حدود ۱۰ صفحه و دیگری حدود ۳۵ صفحه مرحمت کردند؛ همین جا لازم است از همکاری خوب مدیریت بخش اشتغال این اداره تشکر نماییم.

هدف ما این بود که بدانیم:

۱- بهزیستی استان در زمینه اشتغال معلولان در گذشته چه اقداماتی داشته و از شروع به کار در سال ۱۳۹۵ تا کنون چه اطلاعاتی دارد؟

آیا عدد و رقم ها نشان می دهد تعداد شاغلین و اشتغال زایی کمتر شده یا بیشتر؟

۲- چه تجاربی از گذشته به صورت مکتوب هست؟ در چه مواردی خوب عمل شده و اقدامات بهزیستی نتیجه بخش بوده است؟ در چه مواردی احتمالاً نتیجه نداده یا ضعیف بوده و چرا؟

۳- آمارها نشان می دهد در یک سال اخیر، نسبت به سنوات گذشته، اشتغال کمتر شده یا بیشتر؟ علل و عوامل آن چیست؟

۴- طرح ها برای آینده چیست و این طرح ها مبتنی بر چه آموزه ها یا تجاربی بنا شده است؟ چه ارتباطی به تعالیم دینی دارد؟

اما این جزوات اطلاعات زیاد درباره پرسش های فوق نمی داد. شاید در همه ادارات این مشکل هست که کارمندان به جمع آوری تجارب گذشته و آمارها نمی پردازند و تلاش نمی کنند از هر اقدام و هر اجرا، تجربه آموزی نمایند و همه این موارد را ثبت و ضبط نمود. و در اختیار مدیران بعدی قرار دهند. بالاخره هر چه تلاش کردیم که اطلاعات و تحلیل از گذشته و حتی از حال به دست آوریم، جز در مواردی که عرضه خواهیم کرد، در همه موارد موفق نشدیم.

از طرف دیگر اگر خود دفتر فرهنگ معلولین یا هر پژوهشگری بخواهد مستقلاً اقدام کند و به مناطق مختلف برود و کارگاه ها و شاغلین و غیر شاغلین را پیدا کند و

ص: ۲۷

اطلاعات دریافت کند؛ اولاً بسیار مشکل و پر هزینه است، دوم و مهم تر اینکه بهزیستی چنین اجازه ای را نمی دهد.

دلایلی که اجمالاً بیان شد گویای این است که ما به هر آنچه از بهزیستی استان دریافت کرده بودیم بسنده کردیم و بر اساس این اطلاعات تلاش کردیم استان قم را تجزیه و تحلیل نماییم. از این رو از اول تذکر بدهیم، کمبودها ریشه در فقدان یا نقصان های اطلاعاتی دارد.

نکته بسیار مهم دیگر مربوط به قلمرو و محدوده وظایف بهزیستی در اشتغال معلولان است. تلقی و ذهنیت معلولان این است که بهزیستی باید برای آنان اشتغال ایجاد کند و آنان را شغل دار نماید. اما تلقی خود بهزیستی چیز دیگری است و معتقد است فقط وظیفه اش اعطای تسهیلات است. یعنی همه امور اشتغال باید حلّ شود و فرد آماده رفتن به کاری گردد، و نیازی هست که با رفع آن کار داشتن این فرد قطعی است. بهزیستی این نیاز را آن هم در سطح محدود مرتفع می نماید. به قول خانم خورشید مدیر اشتغال بهزیستی استان قم، بهزیستی در زمینه اشتغال فقط تسهیلات می دهد و هیچ وظیفه دیگر ندارد.

وظایف دیگر بخشی آموزشی است که گفته می شود بر عهده سازمان آموزش و پرورش استثنایی است؛ بخشی اطلاع رسانی است که متصدی ندارد؛ بخشی از آن اجتماعی و مدیریتی است که باز متصدی ندارد. نتیجه که می توان گرفت این است که اشتغال معلولان متولی و متصدی ندارد. البته متصدی که همه امور آن را مدیریت کند.

راه های ایجاد اشتغال

بهزیستی استان قم، جزوه ای به نام «راه های ایجاد اشتغال توانخواهان قابل بازتوان متقاضی» در فروردین **۱۳۹۵** منتشر کرده و بیست و نه روش برای کارآفرینی و شاغل شدن معلولان را نام برده و معرفی کرده است. به تاریخ ۱۸ اردیبهشت ۹۶ خدمت خانم خورشید مسئول اشتغال رسیدیم و این جزوه دریافت شد.

لازم به یادآوری است که خانم خورشید می گفت: سازمان بهزیستی و ادارات آن در استان ها برای ایجاد اشتغال مأموریت ندارند؛ کار بهزیستی صرفاً تسهیل اشتغال و آماده سازی شرایط تحقق اشتغال است. به سخن دیگر خود معلولان باید تلاش کنند و شغلی را یاد بگیرند و پس از اینکه خواستند آن شغل را اجرا کنند، مثلاً به پول یا معرفی نیاز خواهند داشت. در اینجا وظیفه بهزیستی است که اولاً ـ شرایط چنین فردی را بررسی کند اگر متوجه شد که توانایی انجام آن کار را دارد و می تواند وام های آن را پرداخت کند، او را به بانک برای دریافت تسهیلات معرفی کند.

بر اساس توضیحات خانم خورشید توقع معلولان یا تشکل های مردمی از سازمان برای اینکه به برنامه ریزی جامع برای اشتغال معلولان بپردازد یا در این باره مطالعه و تجربه اندوزی داشته باشد یا شرایط و وضعیت موجود را تجزیه و تحلیل کند، هیچ یک از اینها در قلمرو وظایف بهزیستی نیست.

اما پرسش دیگری پیش می آید که این گونه امور در حوزه وظایف چه سازمان، کدام وزارتخانه و چه کسی است؟ چون تا وقتی این گونه کارها سامان دهی نگردد، امور اشتغال معلولان هم درست نمی شود. اما متن جزوه ای که به معرفی راه های ایجاد اشتغال می پردازد این گونه است:

ص: ۲۹

راه های ایجاد اشتغال(۱)

۱- از طریق پرداخت تسهیلات وجوه اداره شده بانک رسالت

تسهیلاتی است که از منابع سپرده گذاری شده در بانک رسالت با کارمزد ۱٪ صرفاً به معلولین قابل بازتوان پرداخت می گردد. مقدار این تسهیلات از ۵۰ تا ۱۵۰ میلیون ریال متغیر بوده و به جهت اعتبار محدود به پرونده های اشتغال مطلوب که مورد تأیید کمیته اشتغال قرار می گیرد و متقاضی از توان مالی کمی برخوردار است تعلق می گیرد. پیشنهاد ارائه تسهیلات به توانخواه از این محل توسط مددکار در قسمت طرح لزوماً می بایست با ذکر دلیل قابل توجیه مطرح گردد. تأکید می گردد اعتبار این وجوه خیلی محدود است و حدود زیر ۵ درصد از کل پرونده های اشتغال را در بر می گیرد. ملاک کمیته اشتغال برای تصویب طرح کسب و کار پر بازده و توان اجرایی مناسب توانخواه می باشد.

۲- از طریق پرداخت تسهیلات از محل منابع داخلی بانک رسالت

شامل منابعی است که به ازای سپرده گذاری وجوه اداره شده در بانک رسالت با کارمزد ۲٪ صرفاً به معلولین قابل بازتوان پرداخت می گردد. چگونگی ارائه تسهیلات به توانخواهان قابل بازتوان از این محل اعتباری همانند بند یک قابل توضیح است.

۳- از طریق پرداخت تسهیلات کسب و کار خرد (قانون بودجه سال جاری)

میزان اعتبار برای ایجاد اشتغال مددجویان سازمان بهزیستی در قاتون بودجه پیش بینی می گردد و سپس بانک مرکزی ضمن ابلاغ اعتبار به بانک های عامل به تفکیک هر استان مبلغ اعتبار و شرایط اعطای تسهیلات به طرح های اشتغال زایی را جهت معرفی افراد به بهزیستی هر استان ابلاغ می نمایند.

شرایط اعطای تسهیلات از این محل اعتباری طبق تفاهم نامه بهزیستی کشور با بانک می باشد که در اکثر موارد این شامل موارد ذیل می گردد:

توجه مهم: با توجه به تغییر سالانه شرایط برای هر بانک ضروری است مددکاران

۱- . این مدرک در ۸/۲/۹۶ از خانم خورشید مسئول اشتغال اخذ شد.

پیشنهادات خود را مطابق موارد ذیل در پرونده ها درج نمایند و پس از بررسی در جلسه شورای اشتغال در صورت احراز شرایط مددجو به تصویب خواهد رسید.

الف) سقف فردی تسهیلات قرض الحسنه خوداشتغالی تا حداکثر مبلغ ۱۵۰ میلیون ریال و با مدت بازپرداخت اقساط ۶۰ ماهه می باشد.

ب) متقاضیات دریافت تسهیلات از این محل اعتبار می بایست اصل مجوز شغلی خود را به مددکار ارائه نمایند و مددکار کپی برابر اصل را با مهر و امضای مجتمع در پرونده قرار دهد.

ج) اعطای تسهیلات خوداشتغالی جهت تراکتور یا خودروی کار شامل: خودرو ویژه حمل و نقل روستایی، انواع وانت، کامیون، مینی بوس و تاکسی با ارائه فاکتور معتبر از طریق نمایندگی های مجاز کارخانه های سازنده داخلی مجاز می باشد که در این صورت اعطای تسهیلات تا سقف ۸۰٪ قیمت و با رعایت حداکثر سقف ۱۵۰ میلیون ریال فوق الاشاره مجاز خواهد بود که کارسازی وجه تسهیلات بر اساس فاکتور صادره خودروساز از طریق واریز به حساب شرکت خودروساز داخلی بلامانع می باشد.

تذکر: با توجه به اینکه این تسهیلات جهت اشتغال زایی افراد فاقد شغل می باشد لذا اعطای تسهیلات بابت خرید خودروی سواری شخصی و فعالیت در آژانس یا آموزشگاه رانندگی مجار نمی باشد.

د) چنانچه تسهیلات بابت خرید ماشین آلات، تجهیزات، ابزار کار و... باشد، پرداخت تسهیلات در قبال ارائه فاکتور از طریق صدور چک بانکی در وجه فروشنده/سازنده انجام می گردد.

ه‍-) فرد متقاضی تسهیلات و ضامنین وی نباید دارای چک برگشتی و یا اقساط معوق باشند.

۴- از طریق پرداخت مشاغل خانگی (قانون بودجه سال جاری)

افرادی که از محل اعتبار سال جاری جهت دریافت تسهیلات مشاغل خانگی معرفی می گردند.

لازم به توضیح است مددکاران می توانند آن دسته از توانخواهان قابل بازتوانی که طی آماده سازی شغلی به مراکز حرفه آموزی فنی و حرفه ای معرفی نموده اند

پس از دریافت مدرک مرتبط با مشاغل خانگی (مانند: خیاطی، قالیبافی، رایانه و ...) که بتوانند در منزل برای خود شغل ایجاد نمایند به کمیته اشتغال جهت تصویب اعطای تسهیلات مشاغل خانگی ارجاع نمایند. سقف فردی تسهیلات قرض الحسنه مشاغل خانگی تا حداکثر مبلغ ۵۰ میلیون ریال و با مدت بازپرداخت ۳۶ ماهه می باشد.

نکته: پیرو نامه ۴۵۸۲۴/۹۴/۷۰۰ رئیس محترم دبیرخانه اشتغال و کارآفرینی بهزیستی کشور، پرداخت تسهیلات (کسب و کار خرد و یا مشاغل خانگی) به سرپرست خانوار دارای فرزندان سه قلو و اعضای خانواده (معلولین و زنان سرپرست خانوار غیر قابل بازتوان) که فاقد شغل می باشند پس از طی مراحل آماده سازی شغلی برابر سیاست های ابلاغی شورای عالی اشتغال با هدف خروج فرد تحت حمایت از چرخه حمایت های مستمر برابر بند ب ماده ۳۹ قانون پنجم توسعه و تعهد تحت تکفل گرفتن فرد غیرقابل بازتوان بلامانع می باشد.

با توجه به نکته فوق فرد متقاضی می بایست قیم توانخواه با ارائه مدارک مستند باشد.

۵- از طریق پرداخت تسهیلات کارفرمایی

سقف فردی تسهیلات قرض الحسنه برای کارفرمایان جهت به کارگیری افراد بیکار به ازای هر نفر استخدام ۱۵۰ میلیون ریال تا حداکثر ۷۵۰ میلیون ریال و مدت بازپرداخت اقساط ۶۰ ماه می باشد.

کارفرمایان دریافت تسهیلات از این محل اعتبار می بایست اصل مجوز شغلی خود را به مددکار ارائه نمایند و مددکار کپی برابر اصل را با مهر و امضای مجتمع در پرونده قرار دهد.

۶- از طریق پرداخت تسهیلات مشاغل خانگی (مصوب شورای عالی اشتغال) (ابلاغیه اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی)

اعتباراتی است که با ابلاغ اداره تعاون کار و رفاه اجتماعی استان قم به بهزیستی تخصیص داده می شود. با توجه به اینکه پرونده سازی تقاضا برای دریافت تسهیلات از این محل اعتباری با موارد مطروحه فوق تفاوت دارد. ضروری است مددکاران پس از فراخوان واحد اشتغال و کارآفرینی جهت تشکیل پرونده به

همراه ثبت اینترنتی در سامانه مشاغل خانگی اقدام نمایند.

۷- از طریق پرداخت تسهیلات صندوق توسعه ملی

از محل اعتبارات قانون بودجه سال جاری قابل پرداخت به آن دسته از توانخواهانی می باشد که به جهت ایجاد کسب و کار به تسهیلات بیشتری نیازمندند. این تسهیلات قرض الحسنه نمی باشد. مددکاران می توانند پس از فراخوان واحد اشتغال و کارآفرینی جهت تشکیل پرونده به همراه توجیه فنی و اقتصادی طرح مطابق فرمت تعیین شده اقدام نمایند.

۸- از طریق کمک های بلاعوض (اعتبارات توانمندسازی (۳۰۴۰۳ توانبخشی، ۳۰۴۴۷ اجتماعی)

شامل سرمایه کار بلاعوض به توانخواهان حوزه های توانبخشی و اجتماعی می باشد که لازم است مددکاران لیست افراد حائز شرایط را جهت تصویب مطابق فرم شماره (م – ۱) به شورای اشتغال بهزیستی اعلام نمایند.

۹- تعداد افراد اشتغال یافته از محل هدفمندی یارانه ها (بیمه پردازی ماده ۷) بدون دریافت تسهیلات وام بلاعوض (استعلام خود اشتغالی های سال جاری از تأمین اجتماعی)

۱۰- از طریق پرداخت مشوق بیمه سهم خویش فرما به صورت مستقل و بدون دریافت تسهیلات و بلاعوض

۱۱- از طریق پرداخت مشوق بیمه سهم کارفرما

۱۲- از طریق پرداخت مشوق یارانه ارتقا کارایی معلولان

۱۳- از طریق کاریابی

۱۴- از طریق اجرای الگوی همیار معلولان (استعلام از معاونت توانبخشی)

۱۵- از طریق اجرای طرح خودیار زنان (استعلام از معاونت امور اجتماعی)

۱۶- از طریق اجرای الگوی همیار زنان (استعلام از معاونت امور اجتماعی)

۱۷- از طریق اجرای الگوی همیار فرزندان ترخیصی (استعلام از معاونت امور اجتماعی)

۱۸- از طریق اجرای الگوی همیار آسیب دیدگان اجتماعی (استعلام از معاونت امور اجتماعی)

۱۹- از طریق اجرای طرح خودیار معلولان (استعلام از معاونت توانبخشی)

۲۰- از طریق اجرای طرح مراقبین خانگی (توانبخشی مبتنی بر خانواده) (استعلام از معاونت توانبخشی)

۲۱- از طریق اجرای الگوی استاد شاگردی CBR (استعلام از معاونت توانبخشی)

۲۲- از طریق کارگاه تولیدی حمایتی نوع دوم (استعلام از معاونت توانبخشی)

۲۳- افراد اشتغال یافته در تعاونی ها

۲۴- از طریق واگذاری مراکز به استناد ماده ۲۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (استعلام از مراکز غیر دولتی)

۲۵- از طریق هزینه کرد ۵٪ مشارکت های نقدی عام

۲۶- برخورداری معلولان از سهمیه ۳٪ استخدامی دستگاه های دولتی (دارای حکم استخدامی باشند)

۲۷- از طریق واگذاری فضاهای خالی (ماده ۲۸)

۲۸- مددجویان اشتغال یافته در مراکز غیر دولتی ماده ۲۶ تحت نظارت سازمان

۲۹- افراد اشتغال یافته (غیر مددجو) در مراکز غیر دولتی تحت نظارت سازمان

ملاحظات و نکات

بیست و نه شیوه ای که نام برده شد، از آخرین جزوه منتشر شده در بهزیستی استان قم اخذ شد و آخرین نظریات این اداره است. اینجا نظری می اندازیم به محتوای این شیوه ها.

۱- مهم ترین نکته ای که در مفاد این شیوه ها هست، طرز فکر و نوع نگرش بهزیستی به مشاغل معلولان است. برای آنان چند شغل محدود و قدیمی مثل معرق کاری، خیاطی و آرایشگری در نظر می گیرند و بر این اساس داوری و تجزیه و تحلیل کرده و راه کار می دهند. اما از مشاغل مدرن و جدید که در کشورهای

پیشرفته هست و اکثر معلولان گرایش به آنها دارند در قلمرو فکری و عملی بهزیستی نیست. این نکته را بعداً بیشتر توضیح می دهیم.

۲- اگر بخواهیم این بیست و نه روش را گرد کنیم و دسته بندی نماییم، می توان گفت: اینها به چند دسته زیر تقسیم می شوند:

- کمک های مالی از طریق بانک به روش قرض و وام یا به صورت بلاعوض این کمک های مالی به خود معلول یا به کارفرما پرداخت می شود.

روش های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ این گونه است.

کمک های مالی به هنگام اشتغال یا پس و یا پیش از آن پرداخت می شود.

روش هشتم پیش از اشتغال است

روش دوازدهم بعد از اشتغال و به منظور ارتقای کارآیی است.

اما روش های ۱ تا ۷ پیش به هنگام اشتغال است. یعنی معلول کاملاً خودش را آماده شغل می کند، فقط کمبودی دارد که بهزیستی آن را رفع می کند.

- کمک به بیمه معلولین شاغل

شیوه های ۹ تا ۱۱ کمک به بیمه است.

- کمک مالی به عنوان کاریابی یا مشوق

موارد ۱۲ و ۱۳ از این قبیل است.

- کمک مالی به عنوان خودیاری یا همیاری

موارد ۱۴ تا ۲۰ این گونه است.

- حمایت مالی از کسانی که مشغول به کار شده اند یا هزینه وسایل موردنیاز در کارگاه موارد ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۸، ۲۹ از این قبیل است.

- کاریابی ۳ درصد از معلولان در ادارات و مرکز

مورد ۲۶

– واگذاری مراکز و فضاهای خالی

مورد ۲۴ و ۲۷ این گونه است.

از هفت نوع حمایت مزبور فقط دو گروه آن غیر مالی است که شامل سه مورد می گردد. بنابراین در مجموع سه گروه کلی تر خواهیم داشت:

۱– حمایت و پرداخت مالی

ص: ۳۵

۲- حمایت از سه درصد معلولان برای مشغول به کار شدن در ادارات

۳- واگذاری مکان ها

خلاصه اینکه بیست و نه روش نهایتاً به سه روش مالی، واگذاری محل شغل و بالاخره سوم حمایت حقوقی از اشتغال سه درصد معلولین در مراکز و ادارات خلاصه می شود.

۳- درگذشته با خرید وسایل و ابزارآلات یک شغل و اندکی آموزش یک فرد می توانست مشغول به کار شود به همین دلیل در ضرب المثل قدیمی آمده به جای صدقه دادن به بیکار به او ابزار ماهیگیری بدهید.

اما در دوره جدید تکنولوژی و دانش و اطلاعات مهم تر از ابزار است. یعنی اگر به ماهیگیر شیوه های مدرن صید، جاهایی که ماهی بهتر و با کیفیت تر دارد و خلاصه اطلاعات و دانش به او داده شود در شغل او تأثیر خواهد گذاشت و درآمد او افزایش می یابد.

اما هیچ شیوه ای در این زمینه معرفی نشده است.

۴- حمایت از اشتغال ۳ درصد از معلولان در قانون جامع مصوب ۱۳۸۳ توسط مجلس شورای اسلامی آمده ولی در همین قانون، بندهای دیگر هست که به رغم اهمیت به عنوان روش نیامده است. ذیل ماده ۷، بند «و» چنین نوشته شده است:

اختصاص حداقل شصت درصد از پست های سازمانی تلفنچی دستگاه ها، شرکت های دولت و نهادهای عمومی به افراد نابینا و کم بینا و معلولان جسمی و حرکتی.

نیز در بند «ز» در همان ماده آمده است:

اختصاص حداقل شصت درصد از پست های سازمانی متصدی دفتر و ماشین نویسی دستگاه ها، شرکت ها و نهادهای عمومی به معلولین جسمی - حرکتی.(۱)

اینها دو نمونه از مواردی است که مصوب است و در قانون آمده و می توان به عنوان اشتغال مطرح و پیشنهاد گردد.

ص: ۳۶

۱- . قانون معلولان ایران، ص۱۸۱.

۵- غیر از قانون جامع حمایت از معلولان مصوب ۸۳، در قانون دیگر مصوب ۱۳۸۷ یعنی «قانون الحاق به کنوانسیون حمایت از معلولین» ذیل ماده ۲۷، پیشنهادات مهمی مطرح شده است. مثلاً در بند ۱/ت به آموزش حرفه ها برای کاریابی معلولان اشاره شده است.(۱)

۶- از بیست و نه روش اشتغال که در بهزیستی استان قم اجرا می شود، فقط ۳ مورد از آنها حمایت مالی نیست و ۲۷ مورد حمایت مالی است. به عبارت دیگر ۳/۱۰ درصد این روش ها حقوقی یا واگذاری زمین است.

۷- ۷/۸۹ روش های اشتغال در استان قم مالی و پرداخت تسهیلات مالی است. اما این تسهیلات تا سقف معینی است و کف آن چند هزار تومان و حداکثر آن ۱۵ میلیون تومان است. با توجه به اینکه بر اساس آمارهای اعلام شده یک اشتغال یکصد تا سیصد میلیون تومان هزینه دارد و متوسط آن دویست میلیون تومان است. بنابراین اگر حداکثر پرداخت مالی یعنی ۱۵ میلیون تومان را در نظر آوریم. در واقع ۵/۷ درصد هزینه اشتغال یک معلول توسط بهزیستی پرداخت می شود. توجه کنید ۲۶ روش برای حمایت مالی و تسهیلات مالی به منظور اشتغال معلولان پیشنهاد شده است سقف این حمایت ها ۱۵ میلیون تومان یا ۵/۷ درصد از مخارج یک اشتغال است.

یک معلول اگر بخواهد به اشتغال برسد نیاز به حدود دویست میلیون تومان دارد در حالی که بهزیستی ۱۵ میلیون تومان آن را تأمین می کند. پرسش این است که یک نفر معلول تتمه و بقیه این مبلغ را از چه طریق به دست آورد؟

البته تفاوت اساسی مشاغل مدرن با مشاغل قدیمی در این است که شغلی مثل تئاتر یا موسیقی یا چکیده نویسی آنقدر که به آموزش نیاز دارد، به تسهیلات مالی ندارد. لذا باید کاری کرد که این رشته ها را فرا گیرند و اشتغال آنان را در جامعه فراهم آورد؟

رشته های مدرن یکی به آموزش و دوم به تبلیغ و توجیه مردم نیاز دارند.

۱- . حقوق معلولان ایران، ص ۲۹۴-۲۹۵.

خلاصه اینکه سازمان بهزیستی و ادارات آن در استان های ایران خدمات بسیار برای معلولان داشته اند؛ همچنین در زمینه اشتغال تلاش های این سازمان ستودنی است و قابل تقدیر و تشکر است. اما اشکالاتی هست که موجب شده، اشتغال معلولان این کشور به سامان نرسد. لزوماً باید این اشکالات را شناخت و درصدد زدودن آنها برآمد. برخی از این اشکالات آورده شد.

اما آیا خود بهزیستی به بررسی و نقادی عملکرد خودش در زمینه اشتغال معلولان اقدام کرده است؟

آیا همایش و نشستی برپا شده و از کارشناسان دعوت شده تا به بررسی این موضوع بپردازند؟

آیا بهزیستی از گروه های دانشگاهی خواسته تا پایان نامه های دانشجویی به سمت تجزیه و تحلیل این موضوع جهت پیدا کند؟

پرسش ها متعلق به نخبگان جامعه است و لازم است بهزیستی سؤال کننده ها را متقاعد کند.

ص: ۳۸

دستورالعمل آماده سازی شغلی جامعه هدف

دستورالعمل آماده سازی شغلی جامعه هدف(۱)

مقدمه

دستیابی به استقلال همه جانبه و خصوصاً استقلال اقتصادی که به موجب اصول ۲۱ و ۲۹ قانون اساسی، برنامه راهبردی سازمان، اسناد فرادستی و قانون برنامه پنجم توسعه مبنی بر توانمندسازی و خروج سالیانه ۱۰ درصد جامعه هدف از چرخه حمایت های مستمر در قالب بند (ب) ماده (۳۹) به عنوان تکلیف به عهده سازمان نهاده شده است، مرهون کسب شغل پایدار متناسب با شرایط موجود جامعه است. بر همین مبنا آماده سازی شغلی می تواند شرایط انتخاب آگاهانه افراد برای دستیابی به فرصت های شغلی متناسب با توانایی ها و علائقشان را فراهم نموده و گام مؤثری در جهت توانمند نمودن افراد جامعه و نهایتاً توسعه پایدار محسوب گردد. همچنین با عنایت به بررسی های به عمل آمده، یکی از دلایل عدم موفقیت جامعه هدف در ایجاد "کسب و کار"، "کاریابی" و "حفظ و پایداری آن"، مربوط به آماده سازی شغلی بوده است. در این راستا سازمان تلاش می نماید تا برای افراد جامعه هدف مسیر آمادگی شغلی را ترسیم و افراد مذکور را پس از ورود به عرصه خدمات بهزیستی در مسیر مربوطه راهنمایی و هدایت نموده تا پس از طی آن برای نیل به استقلال اقتصادی به حوزه های مرتبط برای ایجاد شغل معرفی گردند. دستورالعمل حاضر بر اساس اهداف سازمان و با محوریت توانمندسازی افراد جامعه هدف برای نیل به استقلال همه جانبه به منظور بستر سازی و آماده سازی شغلی تهیه و ارایه می گردد.

هدف کلی

آماده سازی افراد جامعه هدف به منظور ورود به بازار کار

ص: ۳۹

۱- . این مطلب به صورت جزوه در دی ماه ۱۳۹۲ توسط سازمان بهزیستی کشور منتشر شده است.

اهداف جزئی

* ارایه و تسهیل زمینه های آموزش های فنی و حرفه ای

* ارایه و تسهیل زمینه های آموزش های مهارت های زندگی و مهارت های شناختی

* ارایه و تسهیل زمینه های آموزش های تخصصی شغلی

* ارایه و تسهیل زمینه آموزش های مدیریت کسب و کار (کار آفرینی)

ماده ۱: کلیات و تعاریف

۱-۱) جامعه هدف: عبارتند از تمام گروه های هدف سازمان در حوزه های اجتماعی، توانبخشی و پیشگیری که شرایط احراز شغل را داشته باشند.

۱-۲) فرد واجد شرایط اشتغال: هر فرد مشروط به دارا بودن ظرفیت کاری متناسب با شغل و حرفه مشخص می تواند واجد شرایط اشتغال باشد، این فرد متناسب با شرایط فردی، روانی و اجتماعی برای انجام حرفه یا فعالیت مشخص، دوره های آموزشی اعم از رسمی و غیر رسمی، فنی و حرفه ای، مهارت های زندگی و... را طی نموده و ظرفیت کاری وی توسط تیم ارزیابی، راهنمایی و مشاوره شغلی و ... مشخص می گردد.

۱-۳) آماده سازی شغلی: فرایندی است که طی آن افراد جامعه هدف متناسب با توانایی ها، علایق، ظرفیت ها و با در نظر داشتن منابع موجود، آموزش های مختلف اعم از رسمی و غیر رسمی را دریافت و جهت استفاده از فرصت های شغلی و یا راه اندازی طرح های کسب و کار آماده می شوند.

۱-۴) آموزش رسمی: شامل آموزش هایی است که فرد در دانشگاه ها، آموزشگاه های مجاز فنی و حرفه ای، مراکز کار و دانش و یا سایر مراکز معتبر فرا گرفته و منجر به اخذ مدرک می گردد.

۱-۵) آموزش غیر رسمی: شامل آموزش های مهارت های زندگی، مهارت استاد شاگردی، کارورزی و یا سایر آموزش هایی است که ارتقاء عملکرد شغلی و سازگاری فرد را موجب می گردد.

۱-۶) فرصت شغلی: موقعیتی شغلی است که امکان به کارگماری فرد "آماده

به کار" در آن، بدون بیکار شدن فرد دیگری وجود دارد.

۱-۷) کار: آن دسته از فعالیت های اقتصادی (فکری یا بدنی) است که به منظور کسب درآمد (نقدی یا غیر نقدی) و با هدف تولید کالا یا ارائه خدمت صورت می پذیرد.

۱-۸) تیم ارزیابی: تشکیل شده از کمیته های تخصصی مشتمل بر کمیته های توانمندسازی، امور آسیب دیدگان، کمیته شبه خانواده در حوزه اجتماعی، تیم درمان در حوزه پیشگیری و در حوزه توانبخشی، ترکیب کارشناسانی که وظیفه پذیرش، ارزیابی، تصمیم گیری و معرفی فرد واجد شرایط را به حوزه اشتغال به عهده دارند.

تبصره: در صورت ضرورت، کارشناسان اشتغال، حسب مورد در تیم ارزیابی شرکت می نمایند.

۱-۹) کارآفرینی: فرایندی است که طی آن افراد حقیقی یا حقوقی با ابتکار و خلاقیت و با بهره گیری از ایده های نو و یا ترکیب آنها، طرح های متنوع و جدیدی را طراحی و به مرحله اجرا می گذارند تا ضمن ایجاد شغل برای خود زمینه های به کارگیری سایر افراد را نیز فراهم و از طرق آن کسب درآمد نمایند.

۱-۱۰) دوره آموزش کارآفرینی: دوره هایی است که با هدف آشنایی با اصول کارآفرینی، شناخت و بررسی طرح های کسب و کار، بازاریابی و کسب سود و ... توسط مراکز مجاز و معتبر برگزار شده و گواهینامه اعطاء می گردد.

۱-۱۱) کمیته تخصصی اشتغال و کارآفرینی: مرکب است از کارشناسان معاونت های تخصصی و حوزه اشتغال که پیرامون و برابر شرح وظایف مطابق با دستورالعمل و آیین نامه های اجرایی اشتغال و کارآفرینی برای کارجویان تصمیم گیری می نمایند. اعضای این کمیته در کشور با حکم رییس ستاد اشتغال و کارآفرینی و در استان ها با حکم مدیر کل استان ها انتخاب می شوند.

تبصره: کمیته متناظر شهرستانی با معرفی شهرستان و ابلاغ مدیرکل استان قابل تشکیل می باشد.

ماده ۲) فرآینده آماده سازی شغلی

۱- شناسایی مراجع، تشکیل و تکمیل پرونده حرفه ای توسط مددکار اجتماعی و کارشناس مرتبط

۲- ارزیابی اولیه فرد توسط تیم ارزیابی (شامل جسمی، روانی، اجتماعی، محیطی و مهارت ها) بر اساس چک لیست های مرتبط

۳- تدوین برنامه شغلی یا توانبخشی حرفه ای

۴- اجرای برنامه تدوین شده (ارائه آموزش ها - مشاوره و راهنمایی و غیره)

۵- ارزیابی نهایی فرد توسط تیم ارزیابی

۶- معرفی جهت اشتغال و کاریابی توسط تیم ارزیابی شهرستان

۷- نظارت و پیگیری توسط کمیته تخصصی استان / شهرستان

ماده ۳: منابع مورد استفاده جهت آماده سازی شغلی

۱- ظرفیت سایر دستگاه های دولتی و غیر دولتی اعم از (جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، سازمان فنی وحرفه ای، صنایع دستی، شهرداری ها، اصناف، خیرین، NGOها، ستاد مبارزه با مواد مخدر و ...)

۲- اعتبارات و منابع مالی خارج از سازمان مرتبط با آماده سازی و توانمندسازی

۳- استفاده از توان تخصصی مرکز توسعه پیشگیری، سطوح مختلف سازمان، شهرداری و NGOها و سایر دستگاه های مرتبط، به منظور آموزش مهارت های زندگی.

۴- منابع وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان های وابسته (مؤسسه کار و تأمین اجتماعی و ...) به منظور آموزش مدیریت کسب و کار (کارآفرینی).

۵- ظرفیت های مراکز مشاوره و کاریابی جهاد دانشگاهی، و ... به منظور ارایه خدمات مشاوره شغلی و ...

۶- منابع مشارکت های مردمی سازمان

۷- درآمدهای اختصاصی

۸- اعتبارات سازمانی اعم از استانی و ابلاغی (۳۰۴۳۵- فصل ششم و ...)

۹- سایر منابع

تبصره:

۱- هزینه های ایاب و ذهاب، تهیه وسایل آموزشی، اخذ جواز کسب و ... از محل

ص: ۴۲

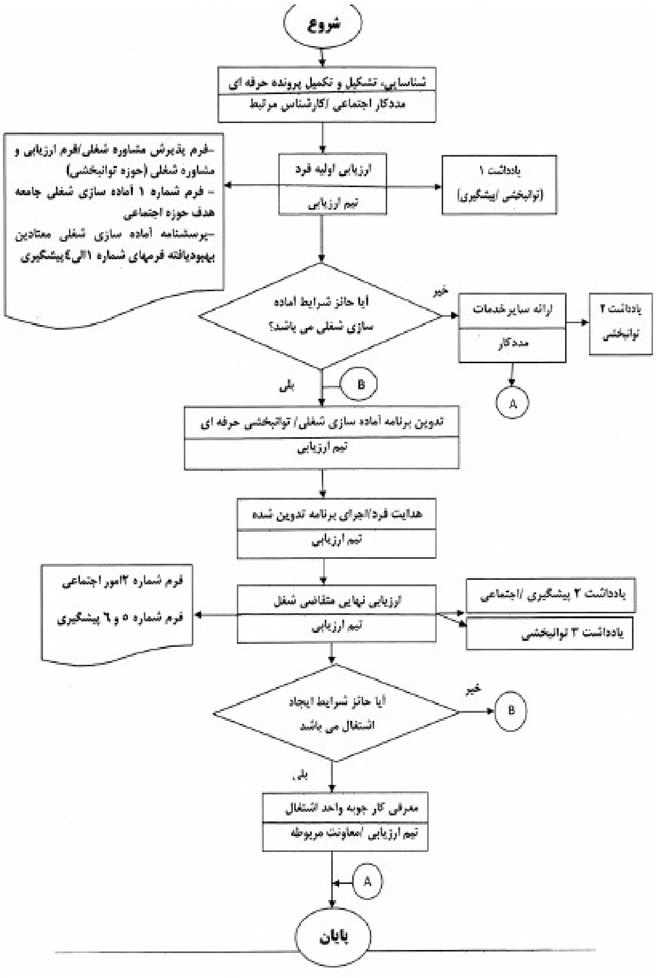
اعتبارات فوق قابل پرداخت می باشد.

اعتبارات فوق قابل پرداخت می‌باشد.

۲ـ نظارت بر مراحل انجام کار به عهده معاونت‌های ذیربط و کمیته تخصصی بوده و ادامه فعالیت‌ها جهت ایجاد شغل و سایر اقدامات مرتبط برابر آئین نامه‌ها و دستورالعمل‌های حوزه اشتغال و کارآفرینی انجام خواهد شد.

۳ـ در صورت عدم همکاری افراد جامعه هدف در انجام فرایند آماده سازی شغلی، برابر دستورالعمل‌های جاری دفاتر تخصصی با وی برخورد گردد.

۲- نظارت بر مراحل انجام کار به عهده معاونت های ذیربط و کمیته تخصصی بوده و ادامه فعالیت ها جهت ایجاد شغل و سایر اقدامات مرتبط برابر آئین نامه ها و دستورالعمل های حوزه اشتغال و کارآفرینی انجام خواهد شد.

۳- در صورت عدم همکاری افراد جامعه هدف در انجام فرایند آماده سازی شغلی، برابر دستورالعمل های جاری دفاتر تخصصی با وی برخورد گردد.

یادداشت ۱

الف (حوزه توانبخشی)

ارزیابی های مزبور بر اساس چک لیست تعیین صلاحیت حرفه ای توسط کارشناس ارزیاب حرفه ای ترجیحاً کار درمان انجام می گیرد. در صورت نیاز به ارزیابی های تخصصی تر کارشناس ارزیاب حرفه ای می تواند فرد را به مراکز تخصصی ذی صلاح ارجاع نماید.

ب (حوزه پیشگیری)

در صورتی که مرکز درمان اعتیاد فاقد مددکار اجتماعی باشد، می تواند از طریق ارتباط با کلینیک های مددکاری اجتماعی موجود در سطح استان، اقدام به شناسایی، ارزیابی و ارجاع افراد فوق نمایند. در صورتی که مرکز اقامتی میان مدت، دسترسی به مددکار اجتماعی ندارد، می تواند از مددیار دوره دیده استفاده نماید. کلیه مراکز درمان اعتیاد، می توانند از طریق سمن های فعال و موجود در این زمینه، در سطح استان و کشور در امر شناسایی، ارجاع و آموزش آماده سازی شغلی استفاده نمایند.

۱- زنان، نوجوانان، افراد مبتلا به هپاتیت و ایدز (HIV/AIDS) و افرادی که شبکه حمایت اجتماعی (خانواده، افراد مؤثر در زندگی فرد، وضعیت اقتصادی و سرپناه و غیره) آنان دچار مشکلاتی گردیده است در اولویت می باشند.

۲- معرفی افراد بر اساس شرایط و اولویت های ذیل، صورت می پذیرد:

الف: مراکز اقامتی و پرهیز مدار:

* دارا بودن حداقل یک سال پاکی (مستند به آزمایشات شش ماه اخیر)

* شرکت در جلسات آموزش گروهی

* شرکت در جلسات آموزش خانواده

ب: درمان های جایگزین:

* دارا بودن حداقل یک سال پاکی (مستند به آزمایشات شش ماه اخیر)

* حضور مستمر و بدون غیبت در برنامه درمانی

ص: ۴۴

* انجام آزمایش های عدم اعتیاد به صورت دوره ای

* نداشتن آزمایش مثبت در طول مدت درمان

* شرکت در جلسات مشاوره فردی

* شرکت در جلسات گروه درمانی

* شرکت در جلسات آموزش خانواده

* ویزیت منظم پزشک

انجام آزمایش عدم اعتیاد به صورت تناوبی و اتفاقی در هر دو مورد اقامتی و پرهیز مدار و درمان های جایگزین، صورت می پذیرد.

تبصره: کلیه مراکز درمان اعتیاد بعد از مرحله آماده سازی شغلی، فرد را به همراه مدارک معتبر (مهارت های زندگی، فنی و حرفه ای و ...) به بهزیستی شهرستان مربوطه جهت بررسی در تیم ارزیابی شهرستان معرفی نموده که پیگیری موارد فوق تا حصول نتیجه مؤثر به عهده مددکار اجتماعی مرکز درمانی مربوطه می باشد.

یادداشت ۲

الف (حوزه توانبخشی)

پس از انجام ارزیابی های مورد نیاز کارشناس ارزیاب حرفه ای اهداف شغلی و نیازهای آموزشی فرد را بر اساس توانمندی ها، علائق و منابع موجود، با مشارکت فعالانه خود فرد تعیین می کند.

* در صورت نیاز به گذراندن یا تکمیل دوره های حرفه آموزی، هدایت فرد به یکی از مراکز فنی حرفه ای، استادکاران محلی و یا مراکز آموزش توانبخشی حرفه ای با در نظر گرفتن نتیجه ارزیابی ها.

* پیگیری مهارت آموزی فرد در مراکز توانبخشی حرفه ای سازمان بهزیستی و ایجاد انگیزه های کاری و مشاوره های شغلی پس از طی مراحل حرفه آموزی از وظایف ارزیاب حرفه ای می باشد.

* در صورتی که فرد به علت شدت معلولیت قادر به حضور و شرکت در برنامه های

اشتغال آزاد نباشد، به یکی از کارگاه های تولیدی حمایتی معرفی می شود.

* در صورت نیاز فرد به وسیله کمکی یا تطبیقی معرفی به واحد مربوطه در بهزیستی شهرستان جهت رفع نیاز.

* معرفی فرد به مراکز درمانی و توانبخشی، در صورت نیاز

ب (حوزه اجتماعی)

پس از بررسی های لازم توسط مددکار اجتماعی گزارش وضعیت کسب آمادگی شغلی کارجو برای ورود به بازار کار به تیم ارزیابی ارائه می گردد و در صورت تأیید توسط تیم مذکور، کارجو جهت انجام مراحل بعدی ضمن ارسال گزارش مددکاری مبنی بر دوره های رسمی و غیر رسمی گذرانده شده توسط کارجو و آمادگی برای ورود به بازار کار به دبیرخانه اشتغال و کارآفرینی ارجاع می گردد.

ج (حوزه پیشگیری)

در صورت لغزش و یا عود مجدد بیمار بعد از گذراندن مراحل آماده سازی شغلی، مددکار اجتماعی با همکاری تیم درمان مرکز درمان اعتیاد مربوطه، می بایست فرد را مجدد به سیستم درمانی بازگردانده و مراحل مهارت آموزی (مهارت های زندگی و ...) را جهت ورود به حوزه اشتغال از سر گیرند.

* ضمناً کلیه موارد مطروحه در یادداشت ۱ شامل این افراد نیز می گردد.

یادداشت ۳:

(توانبخشی)

* چنانچه فرد دارای شرایط احراز شغل بود، همراه با لیستی از توانمندی ها، علائق شغلی، مسائل مربوط به نیازهای ارگونومیکی و تطبیقی، روانی اجتماعی و همچنین گزینه های شغلی متناسب، به واحد اشتغال شهرستان معرفی می گردد.

پرسشنامه آماده سازی شغلی معتادین بهبود یافته

دستورالعمل مصاحبه گر

نکات قابل توجه برای تکمیل پرسشنامه:

۱- در تهیه این پرسشنامه تلاش شده است که پرسش های مورد نیاز برای مبحث آماده سازی شغلی با زبانی ساده طرح شود و از بیان سؤالات اضافی پرهیز شده است.

۲- در تکمیل پرسشنامه رعایت شرایط مصاحبه شامل شرایط محیطی، محل انجام مصاحبه، و شرایط روحی و روانی مصاحبه شونده لحاظ شود.

۳- مصاحبه گر باید شرایط لازم برای انجام مصاحبه را داشته و در زمینه اصول و فنون مصاحبه و پرسشگری و آشنایی با دستورالعمل آماده سازی شغلی آموزش دیده باشد.

۴- به فرد بهبود یافته اطمینان داده شود که اطلاعات اخذ شده به صورت محرمانه نزد مرکز خواهد ماند.

۵- هیچ پرسشی بدون پاسخ نماند، در صورت عدم تمایل فرد بهبود یافته به پاسخ برخی پرسش ها جلوی هر سؤال آن را مشخص نمایید.

۶- تکمیل پرسشنامه باید با مشارکت کامل بهبود یافته انجام شود.

۷- برای پیشگیری از تشخیص نادرست و سلیقه ای در مورد مهارت های زندگی، با فرض اینکه اکثریت معتادین در این زمینه دچار مشکل می باشند. افراد جویای کار را برای گذراندن دوره های مهارت های زندگی و اخذ گواهینامه مربوط راهنمایی نمایند. و در صورت نیاز به گذراندن دوره های بیشتر با تأکید بر مشکلات خاص، توسط کارشناس مدرس این دوره ها، تشخیص و برنامه ریزی شده و در قسمت اقدامات مورد نیاز ذکر شود.

۸- از آنجا که در برنامه ریزی شغلی برای افراد اطلاع از جزئیات طبی و درمانی مورد نیاز نیست لذا پرسش های اضافه و بررسی پرونده پزشکی بهبود یافتگان نه تنها باعث مقاومت در افراد می شود بلکه مصاحبه گر را از تمرکز بر آماده سازی شغلی دور می گرداند.

تبصره ۱: در صورت نیاز به پیگیری های درمانی برای فرد در قسمت اقدامات مددکاری، پیشنهاد ارجاع به مراکز بهداشتی و درمانی لحاظ شود. و مراجعه فرد و اقدام به درمان پیگیری شود.

ملاحظه

برنامه فوق مسیر شاغل شدن یک فرد دارای معلولیت از ابتدا تا انتها را نشان می دهد. نیز ارتباط معاونت های مختلف با اشتغال یک فرد را نشان داده است. اما این برنامه تا طرح و برنامه جامع فاصله دارد و نیاز به مطالعه بیشتر و بررسی موارد متعدد از گروه های متنوع هست.

نتیجه اجرای برنامه

تصویر

رشته	توانبخشی		پیشگیری		اجتماعی	
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
خیاطی	۱۴	۵۴	۱۰	۲۰	۰	۰
قالیبافی	۸	۵۸	۵	۲۰	۰	۰
دوردوزی دمپایی	۱۰	۹	۰	۰	۰	۰
مکانیکی	۰	۰	۱۲	۰	۰	۰
نقاشی ساختمان	۰	۰	۳۲	۰	۰	۰
جوشکاری	۰	۰	۳۱	۰	۰	۰
لوله کشی گاز	۰	۰	۱۵	۰	۰	۰
کامپیوتر	۱۶	۱۶	۱۱	۰	۰	۰

ص: ۴۹

اداره بهزیستی استان قم از شروع و تأسیس تاکنون، چند نفر را شاغل کرده، چند پست شغلی ایجاد کرده است؟ و سؤالات دیگر این چنینی. وقتی این پرسش ها را نزد خانم خورشید (مدیر اشتغال بهزیستی استان قم) مطرح کردیم. ایشان گفتند اطلاعات و آمارهای سنوات گذشته را نداریم. ولی اطلاعات سال ۱۳۹۵ را دادندکه عیناً می آوریم. دو جدول عرضه می شود. یکی نشانگر مشاغل و نشان دهنده تعداد افرادی است که در هر شغل، اشتغال پیدا کرده اند.

آمار مشاغل: افراد معلول شامل زن و مرد که در سال ۱۳۹۵ وارد پروسه اشتغال زایی اداره بهزیستی استان قم شده اند. توانبخشی، پیشگیری و اجتماعی نام معاونت هایی است که این افراد را معرفی کرده و پیگیر اشتغال آنان بوده اند.

M۵۰.jpg^

آمار تفکیک جمعیتی: در این جدول، معلولین به هشت گروه تقسیم شده و وضعیت هر گروه در دو شاخه روستایی شهری نشان داده می شود. این اطلاعات مربوط به سال ۱۳۹۵ است.

ص: ۵۰

آمار ۱۳۹۵

ردیف	عنوان	پیشگیری		اجتماعی		توانبخشی		جمع
		شهری	روستایی	شهری	روستایی	شهری	روستایی	
۱	تعداد افراد تحت پوشش به استناد بانک جامع اطلاعات افراد تحت پوشش	۹۶۵۷	۲۴۰	۱۳۹۱	۲۰۴	۱۹۳۱۸	۱۰۱۴	۳۱۸۲۴
۲	تعداد افراد قابل بازتوان	۸۵۵۸	۱۲۹	۳۶۱	۳۳	۱۴۹۵۴	۶۷۹	۲۴۷۱۴
۳	تعداد افراد غیر قابل بازتوان	۱۰۹۹	۱۱۱	۱۰۶۷	۱۳۴	۴۳۶۴	۳۳۵	۷۱۱۰
۴	تعداد اعضا خانواده فرد غیرقابل بازتوان که قابلیت بازتوانی دارند	۰	۰	۲۰۶	۲۵	۴۱۸	۱۶۹	۸۱۸

۵

تعداد افراد واقع

M۵۲.jpg^

ص: ۵۲

ملاحظات و توضیحات

تا اینجا متن جزوه بهزیستی است و اکنون به بیان ملاحظاتی درباره برخی از نکات این جزوه می پردازم.

توضیح اینکه سه معاونت پیشگیری، اجتماعی و توانبخشی اداره بهزیستی استان قم، آمارهای خود را به تفکیک در بخش اشتغال گذاشته اند. نکات مهمی که در این آمار هست:

۱- معلولان تحت پوشش بهزیستی ۳۱۸۲۴ نفر می باشد.

۲- معلولانی که قابلیت بازتوانی و توانبخشی تا رسیدن به مرحله اشتغال را دارند، ۲۴۷۱۴ نفر و غیر بازتوان ۷۱۱۰ می باشند. بازتوان ها سه برابر بیشتر می باشند.

۳- افراد بالقوه شاغل یا افرادی که در سن اشتغال قرار دارند یعنی حداقل ۱۸ و حداکثر ۵۰ سال سن دارند، ۱۷۶۸۳ نفر می باشد.

۴- نسبت بیکاران به افراد جویای کار ۷۹۳ نفر است.

یعنی از ۱۷۶۸۳ نفر فقط ۷۹۳ نفر به بهزیستی مراجعه کرده و خواستار اشتغال و کار شده اند. یعنی ۵/۴ درصد از کل افراد بیکار برای کاریابی مراجعه کرده اند.

به عبارت دیگر ۵/۹۵ درصد از معلولین قم شاغل هستند و اشتغال دارند و فقط ۵/۴ درصد نفر بیکاراند.

۵- ۷۳۲ نفر از ۷۹۳ نفر شاغل شده یا حداقل اقدام اشتغالی برایش انجام یافته است.

به عبارت دیگر ۳/۹۲ درصد از معلولان بیکار مشغول به کار شده یا اقدام اشتغالی برایشان انجام یافته است.

نتیجه: این آمار توسط اداره کل بهزیستی قم ارائه شده و نسبت به صحت و سقم آن مدرکی نداریم. ولی با شواهد عینی تطابق ندارد.

ص: ۵۳

فصل دوم: گفت وگو

اشاره

ص: ۵۵

فصل گفت وگو شامل مصاحبه درباره ابعاد مختلف اشتغال معلولان قم است.

این مصاحبه ها با این گروه ها انجام و در این فصل آورده شده است:

* با مدیران بخش اشتغال در اداره بهزیستی استان و در بهزیستی شهرستان قم

* با متخصصان اقتصادی و اجتماعی مثل استادان دانشگاه

* با مدیران اجتماعی و اشتغال در نهادهای مدیریتی استان مثل استانداری

* با صاحبان حرفه ها و صنایع و مراکز تولیدی که معلولان را به کار مشغول کرده اند.

* با مدیران مراکز فرهنگی و اجتماعی که دارای کارمند معلول هستند.

* با خود معلولین شاخص که کار دارند و مشغول شده اند.

پیش بینی شده که بیست مصاحبه داشته باشیم و در این فصل بیاوریم. اما اخذ بیست مصاحبه زمان بر و پرمشقت است و نیاز به چند ماه فرصت هست؛ از این رو هم اکنون به دو مصاحبه با خانم زیبائیان و خانم خورشید بسنده می کنیم. این دو مصاحبه با هم ادغام و به صورت یک مصاحبه عرضه خواهند شد. البته بقیه مصاحبه ها در دستور کار است و در شرایط مناسب می گیریم و به ویرایش های بعدی این کتاب می افزاییم.

ص: ۵۶

اشتغال زایی برای معلولان توسط اداره بهزیستی استان قم

مصاحبه کننده: مسعود باقری، مریم قاسمی

یک شنبه ۳ اردیبهشت ماه ۹۵ با خانم زیبائیان از طرف دفتر فرهنگ معلولین و مجله توان نامه تماس گرفتیم و خواستار گفت وگو درباره اشتغال معلولان با ایشان شدیم. معمولاً مدیران با طرح اینکه به مدیر دفترم بگویید هماهنگ کند؛ الآن وقت ندارم؛ و بیان اینگونه جملات، تعیین وقت مصاحبه را به زمان بعد موکول کرده و در واقع شانه از انجام مصاحبه خالی می کنند؛ اما خانم زیبائیان با وظیفه شناسی و وجدان کاری پاسخ مثبت دادند و دو ساعت بعد به محل کارشان برای طرح پرسش ها درباره اشتغال معلولان قم حاضر بودیم. ایشان و همکار زیر مجموعه معاونت ایشان یعنی خانم خورشید با حوصله به پرسش ها پاسخ گفتند. همین جا به عنوان یک خبرنگار از این دو خانم مدیر کمال تشکر را داریم؛ دوم اینکه به معلولان استان قم خبر می دهم جای خوشوقتی است که چنین انسان های شریف و دلسوز مدیریت کارهای آنان را بر عهده دارند.

بالاخره مصاحبه را گرفتیم، سریع پیاده کردیم و به ناظر ویراستار دادیم؛ اما ایشان اعلام کرد، برخی اطلاعات در مصاحبه ناقص است. مجدداً تماس گرفتیم و دهم اردیبهشت ماه خدمت خانم خورشید رسیدیم و حدود دو ساعت درباره مسائل اشتغال معلولان قم از ایشان پرسیدیم و با حوصله پاسخ فرمودند. مجدداً لازم است از مدیریت سازمان بهزیستی قم در بخش اشتغال تشکر نماییم، امیدواریم دیگر مدیران هم ارتباطات با مردم را تسهیل کنند.

فراموش نمی کنم در همین ساختمان با چند متر فاصله اتاق معاون

ص: ۵۷

دیگری قرار دارد، برای پاسخ گرفتن مسئله ای که خودش گفته بود مکتوب بنویسید تا جواب بدهم سه ماه منتظر گذاشت و بعد از سه ماه گفت اصلاً وقت پاسخ دادن ندارم. یعنی دو دقیقه وقت نداشت به یک مسئله بسیار مهم که به سرنوشت حداقل پنجاه ناشنوا بستگی داشت پاسخ یک سطری بدهد. با اینکه هیچ بار حقوقی و مالی و غیره بر عهده بهزیستی و آن معاونت نمی آورد.

لازم است جامعه و معلولان تفاوت مدیر وظیفه شناس و مدیر وظیفه ناشناس را بدانند و اولی را با تشکر تشویق نمایند.

* لطفاً با معرفی خود و فعالیت های خود در اداره بهزیستی، امکان شناخت کاربران را فراهم فرمایید.

زیبائیان: اینجانب نرجس زیبائیان کارشناس مددکاری اجتماعی و دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی هستم. بنده ابتدای کارم را با مددکاری در حوزه توانبخشی شروع نمودم و به صراحت اذعان می نمایم که آن زمان را بهترین دوران خدمتم می دانم. پس از آن مدت شش سال کارشناس حوزه توانبخشی اداره بهزیستی شهرستان بودم. سپس حدود یک سال و نیم مدیریت اداره پذیرش و هماهنگی گروه های هدف سازمان را بر عهده داشتم؛ یک سال نیم هم در سمت مدیریت اداره بهزیستی شهرستان قم مشغول به خدمت بودم و در حال حاضر هم در کسوت معاونت اداره هماهنگی مؤسسات غیر دولتی، مشارکت های مردمی و اشتغال در خدمت معلولین و مددجویان می باشم. اداره هماهنگی مؤسسات غیر دولتی، مشارکت های مردمی و اشتغال چهار دفتر دارد که از حیث تأثیرگذاری در جهت توانمند سازی مددجویان و هدف اصلی سازمان به شمار می آید و مؤثرترین بخش سازمان می باشد. این دفاتر عبارت اند از: دفتر اشتغال، دفتر توسعه و نظارت بر مراکز غیر دولتی که صدور مجوز برای مؤسسات خدمات رسانی و مراکز خیریه ای که می خواهند وارد خدمات سازمان شوند و همچنین ایجاد فرصت های شغلی و خدمت رسانی از جمله فعالیت های این دفتر به شمار می آید. همچنین دفتر مسکن که در زمینه تهیه و تأمین مسکن مددجویان فعالیت دارد، و در نهایت دفتر

ص: ۵۸

مشارکت های مردمی است. این دفتر با توجه به محدودیت های اعتباری و بودجه های دولتی و عدم پیش بینی در برخی حوزه ها از سوی بهزیستی به جهت بودجه و اعتبار به کمک خیرین امر توانمند سازی را تسهیل و تسریع می نماید.

خورشید: بنده از سال ۱۳۹۴ به طور خاص وارد حوزه اشتغال شدم. این حوزه دارای سی بند است که حاوی شرایط، اقدامات و دستورالعمل هایی می باشد. یعنی اشتغال فقط صرف این موضوع نیست که ما فردی را مشغول به کار نماییم. بلکه سعی داریم افراد مراجعه کننده را، ابتدا یک بررسی مددکاری توسط مددکاران نموده؛ نیز یک آماده سازی شغلی برایش ایجاد نماییم. تا با در نظر گرفتن شرایط مددجو بتوانیم در کمیته اشتغال تصمیم بگیریم که چه خدماتی را در زمینه اشتغال به او عرضه نماییم.

* خانم خورشید شما به مسائل اشتغال نزدیک تر هستید بفرمایید بهزیستی در این زمینه چکار می کند؟

خورشید: ممکن است مددجو هیچ مهارتی نداشته باشد ولی شرایط لازم برای آموزش مهارت ها را داشته باشد. در این صورت او را به مراکز فنی و حرفه ای معرفی می نماییم و پس از طی کردن دوره های آموزشی متناسب با مهارتش اگر مشاغلی وجود داشته باشد او را معرفی می کنیم و به این صورت برای مددجو اشتغال ایجاد می گردد. گاهی هم مددجو علاوه بر داشتن مهارت توانائی کار آفرینی دارد. ما هم ضمن ارائه تسهیلات بانکی به وی حمایت هایی مثل ارائه خدمات بیمه ای یا پرداخت بخشی از حق بیمه به عنوان بیمه خویش فرمایی صورت خواهد گرفت. ما حتی مددجویان دارای مهارت را به کار فرمایان معرفی می کنیم و بخشی از حق بیمه او را هم به کار فرما می پردازیم تا آینده شغلی مددجو هم تضمین گردد. مراکزی هم هستند که تحت نظارت سازمان بهزیستی فعالیت دارند و موظف اند بیست و پنج درصد از نیروهای کاری شان را از جامعه هدف سازمان تأمین نموده و در نظر بگیرند. ما در این عرصه هم توانستیم آنها را مجاب نماییم. ما در روستاها هم طرح CBR را داریم که با توجه به شرایط و موقعیت روستاها سرمایه ای را به عنوان سرمایه کار به صورت بلاعوض به مددجویان روستایی ارائه می کنیم تا ضمن ایجاد

کسب و کار بتوانند در روستاها ماندگار شوند. یک مرکز کار یابی هم داریم که ضمن ثبت نام از جامعه هدف ما را در امر اشتغال یاری می دهد. همچنین معلولینی هستند که نیاز به مراقبت دارند و خانواده ها هم توان نگهداری از آنها را ندارند. ما به کمک مددجویانی که توانائی دارند سعی می کنیم این امور را انجام دهیم تا هم برای مددجو منبع در آمد باشد و هم از فرد معلول مراقبت و نگهداری شود. ما سال گذشته چهار میلیارد و صد و پنجاه میلیون اعتبار داشتیم که حدود دو میلیارد و سیصد میلیون آن را به عنوان تسهیلات بانکی ارائه نمودیم. مابقی اعتبارات هم در گردش بانکی قرار دارند. ما ضمن ارائه تسهیلات شغلی نظارت و بررسی از وضعیت شغلی مددجو را داریم و چنان چه مددجو با بحران مواجه گردد به وی کمک می کنیم تا شغلش را ارائه دهد.

* به نظر شما ضرورت اشتغال برای معلولین چگونه است و چه ارزیابی در این باره دارید؟

زیبائیان: هر فردی که به سن استقلال می رسد اشتغال خاصه امر تأمین معاش یک امر ضروری محسوب می گردد. حال استقلال می تواند در امور فردی، خانوادگی، عاطفی و اجتماعی باشد. اما مؤثر ترین نوع استقلال استقلال مالی است که تمامی امور اعم از خانواده، اجتماع و... را تحت الشعاع خود قرار می دهد. فلذا اشتغال به صورت عام برای همه افراد و اقشار جامعه یک ضرورت مهم تلقی می گردد. اما برای معلولین از بعد دیگری هم اهمیت دارد و آن بعد روانی است که معلول علاوه بر افزایش خود باوری و اعتماد به نفس احساس مفید بودن در جامعه و ارزشمندی خواهد نمود. البته اشتغال برای عموم افراد جامعه یک معضل به شمار می آید. اما برای معلولین به صورت ویژه مطرح است. چون هم جامعه به توانائی معلولین به درستی واقف نیست؛ هم ما معلولین را به خوبی به جامعه معرفی ننمودیم و هم خود معلولین به دلیل عدم خود باوری خود شان را به جامعه عرضه نمی کنند. کما این که معلولینی که خواستند و حرکت کردند بسیار خوب ظاهر شدند و درخشیدند.

خورشید: با توجه به بالا بودن و سنگینی هزینه های درمانی و تحصیلی

ص: ۶۰

معلولین بسیاری از خانواده ها توانائی پرداخت آن را ندارند. لذا اشتغال به عنوان یک امر ضروری نقش به سزایی در کاهش بار مالی و همچنین خود کفائی و خود باوری معلولان می شود.

* سازمان بهزیستی چه روش ها و برنامه هایی را برای توسعه و بهبود اشتغال جامعه هدف اعمال نموده و چه برنامه هایی را پیش بینی کرده است؟

خورشید: ما به فضل و لطف خداوند توانستیم با تشکیل جلسات متعدد با سازمان فنی و حرفه ای، اداره کار و بانک ها تفاهم نامه هایی را امضا نماییم. امسال هم پیرو همین تفاهمات به بررسی و اصلاح معایب و موانع خواهیم پرداخت. یکی از این موانع بانک ها هستند که با ایجاد مانع بر سر راه مددجو اعتباراتی که در اختیار شان است را پرداخت نمی کنند. ما در اواخر سال گذشته جلساتی ترتیب دادیم و امسال هم سعی داریم جلسات را اول سال برگزار نماییم تا دچار مشکل نشویم. ما سعی داریم با در نظر گرفتن قوانین و ضوابط بانک ها مددجو را با آن ضوابط آشنا نماییم تا وقتی به بانک مراجعه می کنند با مشکل مواجه نگردند. در بحث آماده سازی شغلی و کار آفرینی هم با برگزاری جلسات و کلاس های آموزشی سعی کردیم هم توانائی مددجو را در پرداخت اقساط و مهارت های شغلی بسنجیم و هم او را نسبت به شرایط شغلی اش و همچنین بازار کار آگاه نماییم. ما جلساتی با فنی و حرفه ای ترتیب خواهیم داد تا طبق نیاز سنجی که از مددجویان صورت گرفته است برنامه ریزی نمایند. ما جلساتی هم با سازمان تأمین اجتماعی مبنی بر ارائه خدمات بیمه به مددجویان خواهیم داشت. البته اجرای این برنامه ها منوط به همکاری دیگر سازمان ها و ارگان ها خواهد بود.

زیبائیان: سیاست گذاری سازمان در سال ۹۵-۹۶ در سه بخش به صورت منسجم تدوین گردیده است. ۱: ایجاد، ۲: تثبیت، ۳: تبلیغ. منظور از ایجاد فراهم نمودن فرصت های شغلی برای جامعه هدف، ارائه تسهیلات بانکی برای مددجویان کار آفرین و صدور مجوز برای مؤسسات غیر دولتی با هدف ایجاد کار و اشتغال برای جامعه معلولین و عموم می باشد. در بحث تثبیت هم به حمایت های شغلی می پردازیم. از جمله این حمایت ها پرداخت بخشی از بیمه خویش فرمایی

ص: ۶۱

است که به مـدت پنـج سـال«شـصت مـاه» و تـا زمـانی که موقعیت شـغلی معلول تثـبیت شود پرداخت می گردد. یکی دیگر از وظایف ما در مسئله تثبیت حمایت از کار فرما می باشد. ما برای کار فرمایان این امکان را فراهم کردیم که تا سقف پنج نفر از مددجویانی که استخدام نموده اند بنا بر شرایط و ضوابط قانون کار می توانند تسهیلات بانکی دریافت نمایند. همچنین ما می توانیم به مدت پنج سال به تعداد مددجویانی که استخدام کرده اند و تا زمانی که معلول و مددجو کار را یاد بگیرد و به اندازه یک فرد سالم خروجی داشته باشد حق بیمه کار فرما را بپردازیم. در راستای تثبیت شغلی مددجویان بهزیستی مکلف است به میزان عـدم توانـائی و عـدم کـار ایی معلول حقوق او را پرداخت نمایـد. در مبـاحث تبلیغی هم ما در سال گذشـته بسـیار موفق بودیم. مددجویی که مهارت های کافی و لازم را دارد و به عرصه تولید و اشتغال رسیده است باید به جامعه عرضه و شناسانده شود. مـا سال گذشـته برنامه هایی داشتیم که در پایان سال بسـیار رضایت بخش ارزیابی شـد. امسال هم برنامه هایی داریم که اجرائی خـواهیم کرد. در راسـتای تقـویت مسـئولیت اجتمـاعی و گسـترش خیر جمعی بخش غیر دولـتی را وارد کردیـم کـه به صورت داوطلبانه تولیدات و محصولات مددجویان را در معرض نمایش گذاشـتند. نمایشـگاه مفصـلی در سـطح استان برگزار شـد که بازتاب بسـیار خوبی داشت و فروش خوبی هم داشتیم. همچنین یک انجمن صـنفی تولیـدات مددجویان ما را در کنار محصولاـت خود در تمام سایت های خود تبلیغ و به فروش گـذاشت. چون علاوه بر نیت خیری که داشت کارها به قـدری زیبا بود که نه تنهـا با کارهای افراد عادی قابل مقایسه نبود بلکه برتر هم بودنـد .طوری که فروش امسال با تمام نمایشـگاه هایی که در طول پنـج سال برگزار کرده بودیم برابری می کرد. از سوی دیگر معرفی توانمندی های معلولین به جامعه شـش هزار نفری کـار فرمایـان بود که هر کـدام از آنها با جامعه بزرگتری از صـنف خود مرتبط می باشـند. اینها حمایت هایی بود که اگر ما به تنهائی وارد می شـدیم به این زیبایی انجام نمی پـذیرفت. من به معلولین عزیز این نوید را می دهم که همین اقدام بسـیار خوب سبب شـد تـا بخش غیر دولتی وارد عرصه شود و یـک مجموعه تجـاری ویژه معلولین تأسـیس گردد که ان شاءاللّه در سال ۹۶ کلید خواهد خورد. به حول و

قوه الهی قرار است به همت خیرین و همان انجمن صنفی پاساژی در مرکز فروش ساخته شود و زمین آن هم از طرف بهزیستی اهدا شده است. این اقدام خوبی خواهد بود و مددجو مانند دیگر بازاریان و کسبه می تواند محصولات و تولیدات خود را عرضه و به فروش برساند. ما این قدم را از در پایان سال گذشته برداشتیم. علاوه بر این ما نمایشگاه های فصلی و مناسبتی را هم برای کسانی که تولیدات داشتند برگزار نمودیم. اما یکی دیگر از اقدامات ما در بخش اشتغال این بود که کارشناسان اداره بهزیستی شهرستان به کارخانه ها و شهرک های صنعتی مراجعه نمودند و فرصت های شغلی متناسب با معلولان را بررسی کردند و کار فرمایان را نسبت به توانائی معلولین با توجه به محدودیت هایشان توجیه نمودند. این یک اقدام فرهنگی بود که توسط سازمان صورت پذیرفت. البته این اولین اقدام ما بود و می دانیم که خیلی راه برای رفتن وجود دارد. و امسال طبق برنامه مفصل تر سراغ اصناف دیگر خواهیم رفت و در راستای مسئولیت اجتماعی همه صنوف را نسبت به همه معلولین آگاه و متعهد سازیم. متأسفانه در جامعه به غلط طوری القا شده که فقط بهزیستی متولی امور معلولین می باشد. در حالی که تمام مردم و تک تک آحاد جامعه متولی امور معلولین هستند. من امیدوارم به جایی برسیم که همه افراد و اقشار جامعه در برابر مسئولیت اجتماعی احساس تعهد و مسئولیت نماییم.

* آیا بهزیستی در راستای رفتار و وظایف کار فرمایان نسبت به معلولین کارهای نظارتی را نیز صورت داده است؟

زیبائیان: خیر، چون متأسفانه در این زمینه خلأ قانونی وجود دارد. و همه چیز تعاملی است. البته خواست قلبی و قانونی ما هم هست که قانون گذار در این گونه موارد پیش بینی لازم را داشته باشد. متأسفانه ما به وفور شاهد این هستیم که شرایط کاری یک فرد معلول با یک کارگر عادی هم برابری نمی کند. حتی پای دادگاه و شکایت هم که به میان می آید با توجه به این که قانون کار برای همه افراد و اقشار جامعه لحاظ شده، و یک کارگر عادی با استناد به همین قانون به نتیجه می رسد، ولی یک فرد معلول وقتی در موقعیت قضاوت قرار می گیرد هر چند که

باید یک نگاه استحقاقی نسبت به معلول وجود داشته باشد ولی به حقش نمی رسد. حتی در بحث پرداخت حق بیمه کار فرما و پرداخت بخشی از حقوق معلول به خاطر عدم کارایی اش هم با توجه به این که ضوابط و دستورالعمل های سختی وجود دارد متأسفانه کار فرمایان زیر بار نمی روند. مثلاً ما از کار فرما می خواهیم که در محضر تعهد دهد که پنج سال معلول را مشغول به کار نماید. در عوض ما هم بیمه کار فرما و هم بخشی از حقوق معلول را می پردازیم. اما آنها می گویند نه پول می خواهیم و تا زمانی که معلول برای ما کارایی داشته باشد او را نگه می داریم. همین مسئله صدمه جبران ناپذیری به مددجو وارد خواهد کرد.

خورشید: درست است که ما قدرت اجرائی نداریم، ولی هم بازدید داریم و هم کار فرمایان خوبی داریم که داوطلبانه معلولین را به کار گرفته و می گیرند. ما حتی به همراه کارشناسی که از تهران آمده بود برای بازدید به یکی از کارخانه هایی که مددجویان بهزیستی کار می کردند رفتیم و وضعیت مددجویان و کارخانه را بررسی نمودیم. خوشبختانه همه راضی بودند. البته ما هم سعی می کنیم مددجویانی را معرفی نماییم که آمادگی لازم را برای ورود به عرصه کار را کسب نموده باشند تا دید کار فرمایان نسبت به جامعه هدف بد نشود.

زیبائیان: البته به نظر می رسد که باید در سطح کلان و مدیریت کلان کشور این اتفاق بیفتد. طوری که امتیازاتی که سازمان بهزیستی ارائه می دهد به امتیازات اداره کار و تأمین اجتماعی مبدل گردد. یعنی مشوق ها مشوق های عمومی باشد که همه از آن مطلع باشند. مثلاً اگر دولت قرار است واحدهای تولیدی را احیا کند یا حمایت کند و توسعه دهد در راستای مسئولیت اجتماعی حمایت اجتماعی اش را چند برابر نماید. طبعاً این خیلی بهتر است تا این که به صورت موردی این مشوق ها ارائه گردد.

* از زمان شروع اجرای طرح CBR نظریه ای مبنی بر حل بخش اعظم مشکلات معلولان و مددجویان مطرح گردید، به نظر شما تا چه حدی به اهداف و خواسته های بهزیستی خاصه در حوزه اشتغال جامه عمل پوشانید؟

زیبائیان: طرح CBR توانبخشی مبتنی بر جامعه می باشد. یعنی ما باید از پتانسیل های اجتماعی یا شرایط بیمه که برای توانمند سازی افراد دارای معلولیت استفاده نماییم. بخش اعظم هدف از شکل گیریCBR شناسایی بود. یعنی افراد معلولی در روستاهای دور افتاده و صعب العبور زندگی می کردند که شناسایی نشده بودند. CBR از طریق آموزش تسهیل گران که عمدتاً بومی بودند آنها را به نقاط دور افتاده و ده کوره در سراسر کشور اعزام نمود. ما در این طرح حد اقل در استان قم توانستیم پوشش صد درصدی داشته باشیم. یعنی می توانیم ادعا کنیم که هیچ معلولی در دور افتاده ترین روستاهای استان نیست که تحت پوشش بهزیستی نباشد. این به عنوان اولین قدم در شناسایی افراد معلول و نیاز سنجی بسیار مؤثر بود. قدم دوم در همین راستا آموزش خانواده های آنها برای این که بدانند با معلولین چه از حیث عاطفی و چه از بعد روانی و مهارت های زندگی چگونه رفتار نمایند. این طرح حتی فعالیت های جسمی معلول برای این که شرایط بدتری پیدا ننماید و همچنین روند بهبودی آنها را تحت الشعاع قرار داد. ما معلولی را شناسایی نمودیم که مانند حیوانات در یک دخمه نمور و تاریک زندگی می کرد و فقط برای ادامه زندگی به او آب و غذا می دادند و معتقد بودند او دارای روح شیطانی است. CBR این نگرش را تغییر داد و تحول عظیمی ایجاد نمود. با ارائه خدمات و لوازم توانبخشی به معلولان یک حیات دوباره در زندگی آنان ایجاد گردید. در بخش توانمند سازی و اشتغال هم نسبت به حوزه شهری بسیار موفق تر عمل کردیم. چون دستیابی به مسائل معیشتی و اقتصادی با رویکرد بومی و روستایی به مراتب ساده تر است. دلیلش این است که نگهداری مرغ و خروس و گوسفند برای یک معلول شهری به هیچ وجه میسر نیست. ولی برای روستائیان سهل الوصول است. خوبی کار در این بود که تسهیلات بلا عوض بود و با سرمایه کم می توانستند به یک سرمایه کلان و پر رونق دست پیدا کنند. مثلاً با یک یا دو گوساله به مبلغ دو میلیون تومان به یک گله گاو و گوساله دست می یافتند. همین امر نقش به سزایی در زندگی معلول ایفا نمود. طوری که هم زندگی معلول و خانواده اش احیا می شد و هم او را به خود باوری و شکوفایی می رساند و از مهاجرت به شهرها ممانعت گردید. در جلسه شورای اشتغال که در سال ۹۶

تشکیل شد موضوع توسعه و اشتغال روستایی در رأس برنامه ها قرار گرفت. من فکر می کنم به تبع این موضوع اعتبارات ما در بخش CBR رشد خوبی داشته باشد. هر چند که در سال های اخیر استان قم دارای رتبه بوده است. در موضوع استاد و شاگردی هم عملکرد موفقی داشتیم. یعنی یک معلول به عنوان شاگرد در کنار یک استاد کار قرار می گیرد و آموزش های شغلی و مهارتی را می بیند و پس از آن سرمایه کار در اختیار معلول قرار خواهد گرفت.

* در طرح CBR، به خصوص اشتغال روستایی چه میزان در زمینه ایجاد فرصت های شغلی موفق بودید و میزان تسهیلاتی که به مددجویان تعلق می گیرد چقدر است؟

خورشید: در سال گذشته به بیست و یک نفر تسهیلات بانکی بلا-عوض واگذار شد که نسبت به سال های قبل رشد چشمگیری داشت. در روستاها هم کسی که برنامه یا طرحی برای اشتغال داشت مورد حمایت قرار گرفت. حمایت های بهزیستی برای روستائیان در سه بند CBR، ارائه تسهیلات و معرفی به کارخانه هایی که نزدیک روستاها باشند خلاصه می شود. ما در بخش CBR ۳۵ معلول، در بخش کار یابی یک معلول معرفی کردیم، در مراکز غیر دولتی یک معلول مشغول به کار شد، از خدمات خویش فرما و کار فرما دو معلول استفاده می کنند، در بخش تسهیلات بانکی بیست و چهار نفر بهره مند شدند، همچنین کسانی که در سال ۹۴ برای دریافت تسهیلات اقدام کرده بودند ولی سال ۹۵ موفق به اخذ آن شدند ۱۶ نفر بودند، کار فرمائی هم دو معلول را با گرفتن اعتبارات بانکی مشغول به کار کرده بود، یک نفر از اعتبارات مشاغل خانگی و یک نفر هم از اعتبارات مشاغل عمومی استفاده نمودند. یعنی در بخش روستایی کسی نبود که شرایط لازم را داشت ولی به او تسهیلات ارائه نشد. در حوزه شهری نیز صد و نود و دو نفر تسهیلات بانکی دریافت نمودند که ۱۰۳ نفر از آنها معلول بودند، در حوزه اجتماعی ۲۱ نفر از زنان سرپرست خانوار تسهیلات گرفتند، و همچنین ۶۸ نفر در حوزه پیشگیری «کسانی که بهبود یافته بودند» از تسهیلات ما استفاده کرده اند. مبلغ آن در مهارت ها و مشاغل خانگی از پنج میلیون تا پانزده میلیون است و در بخش بیمه هم مددجویان

می تواننـد به صورت دولتی خود را بیمه نماینـد. یعنی مـا مـددجو را به کارشـناس بیمه معرفی می کنیم و بنا به نظر کارشـناس درصدی از حق بیمه او پرداخت می گردد. البته این قانون شامل افرادی خواهد شد که از سال ۸۸ به بعد بیمه نبوده اند. ما سال گذشـته صد مورد را معرفی نمودیم که چهل و شش مورد آن معلولین بودند و ۵۴ مورد هم مربوط به پیشگیری می شدند. در حوزه خویش فرمـا و کـار فرما هم آمار تثبیتی ما ۱۵۹ نفر است که مـا آنهـا را جزء برنـامه به حساب نمی آوریم. ولی در سال گذشـته در بخش ایجاد شانزده نفر در بخش خویش فرما بودند. در قسـمت کار فرما هم رشد قابل قبولی داشتیم و کار فرمایان نوزده نفر را مشـغول به کار کردند. مراکز غیر دولتی هم حدود هفتاد و دو نفر از جامعه هدف و غیر مددجو را مشـغول به کار نمودنـد. در بخش مراقبت هـای خـانگی هم حـدود ده نفر مشـغول به کـار شدنـد. کار یابی سازمان هم حـدود چهار معلول را مشـغول به کار نموده است. به طور کلی مجموع تعهد اشـتغال ما در سال گذشته از ششصد و بیست و سه نفر به ششصد و سی و دو مورد ارتقا پیدا نمود.

* آیا حق بیمه پنج ساله شامل مددجویانی که خود شان شغلی ایجاد کرده اند نیز خواهد شد؟

زیبائیان: هر فردی فقط می توانـد از یکی از تسـهیلات اسـتفاده نماید. مثلاً اگر مددجویی وام دریافت کرده باشد نمی تواند از حق بیمه خویش فرمایی بهره مند گردد. مگر این که برای تثبیت شغلش نیاز به این حمایت ها داشته باشد.

* آماده سازی شغلی شامل چه فعالیت های می شود و بهزیستی تا کنون چه اقداماتی در این زمینه صورت داده است؟

زیبائیـان: آمـاده سـازی شـغلی شامـل موارد زیر می گردد: مصـاحبه شـغلی، شـناخت توانمنـدی هـا، محـدودیت هـا، علاـیق و اسـتعدادهای مددجو، و چنان چه فرد مهارت کافی نداشـته باشد هدایت او جهت آموزش. خوشبختانه با تفاهم نامه هایی که با فنی و حرفه ای امضا کردیم همکاران ما در این سازمان همکاری بسـیار فوق العاده ای با ما داشـتند. یکی از اقـداماتی که ما از سال گذشته

ص: ۶۷

شروع کردیم آموزش مهارت کار آفرینی است. ما بر اساس همین آموزش روحیات افراد را متناسب با شغل مورد نظرش می سنجیم و او را نسبت به شرایط شغلی و بازار کارش آگاه می نماییم. متأسفانه در گذشته این موارد مغفول می ماند و بسیاری از طرح های اشتغال با شکست مواجه می گردید. سال گذشته وقتی اولین دوره آموزشی به همت سرکار خانم خورشید و جناب آقای کرمی برگزار شد همه مددجویانی که متقاضی دریافت وام بودند بسیار معترض شدند. اما در پایان دوره نگاهشان تغییر کرد. خیلی ها به این نتیجه می رسیدند که اصلاً برای شغل مورد نظر شان مناسب نیستند. و اغنایشان نمی کند. گاهی هم پیش می آمد که معلول از مهارت های ارتباطی لازم با کار فرما و همکارانش برخوردار نبود این آموزش ها به او کمک می کند تا مهارت های لازم برای کسب و کار را به دست آورد اینها مجموع فعالیت هایی بود که آماده سازی شغلی را در بر می گیرد. من به جرأت اذعان می کنم که نود و هشت درصد موفقیت مددجویان در اشتغال به آماده سازی شغلی بر می گردد.

* آیا در چارت سازمان بهزیستی اشتغال معاونت محسوب می شود؟

خورشید: خیر، واحد اشتغال معاونت نیست؛ بلکه اداره هماهنگی مؤسسات غیر دولتی، مشارکت های مردمی و اشتغال است. یعنی در چارت سازمان اداره است؛ ولی به عنوان معاونت شناخته می شود. واحد اشتغال، مسکن کمیسیون ماده ۲۶ و مشارکت های مردمی زیر نظر اداره هماهنگی مؤسسات غیر دولتی هستند و این اداره هم زیر مجموعه اداره کل بهزیستی استان می باشد. ما باید در چارت و تشکیلاتمان اداره باشد؛ و در اداره کل یک معاونت وجود داشته باشد. اما متأسفانه چنین اتفاقی رخ نداده است.

* به طور کلی کمیته اشتغال در قم و سایر استان ها شامل چه افراد و گروه هایی می شود؟

خورشید: این کمیته داخل سازمان بهزیستی تشکیل می شود. ما به سایر معاونت های سازمان نامه ای مبنی بر معرفی یک کارشناس ابلاغ می نمائیم.

ص: ۶۸

کارشناسان هم به همراه کارشناس اشتغال در راستای مسائل و مشکلات اشتغال در حوزه های مختلف کمیته ای تشکیل می دهند. مثلاً چنانچه در حوزه توانبخشی مشکلی در رابطه با اشتغال وجود داشته باشد کارشناس مربوطه مسأله را به زیر مجموعه خود ارجاع خواهد داد. اعضای این کمیته هم محدودیتی ندارد. فقط اعضای آن از معاونت ها انتخاب می شوند.

* شما به غیر از مشاوره در زمینه اشتغال چه کارهای دیگری انجام می دهید؟

خورشید: البته کار ما مشاوره نیست؛ بلکه مشاوره مددجو بر عهده مددکار است. اگر مددجو مدرک و مهارتی داشته باشد او را به حوزه مهارت های شغلی ارجاع می دهیم تا نسبت به شغل و همچنین ویژگی ها و شرایط شغلی و بازار کار مشاوره شود و با آگاهی بیشتری شغلش را انتخاب نماید. مثلاً شرکت داده های نوین پذیرفته که آموزش مهارت و نیز انجام مشاوره شغلی مددجویان را بر عهده گیرد. اگر هم مددجو نیاز به آموزش داشته باشد وظیفه ما آموزش نیست. اما بهزیستی کشور طی تفاهم نامه ای با سازمان فنی و حرفه ای آموزش مددجویان را به این سازمان محول نموده است. این آموزش ها جنبه مهارتی دارد و رشته هایی مثل سنگ تراشی، خیاطی، گلدوزی، و... را شامل می گردد.

* بهزیستی چند سر فصل را برای اشتغال در نظر گرفته است؟

خورشید: ما سر فصل نداریم. در واقع هدف واحد اشتغال سازمان تسهیل امر اشتغال مددجویان است. یعنی مددجو آمادگی شغلی لازم را کسب می نماید و کار فرما را هم خودش پیدا می کند. ما هم برای جذب او کمک می کنیم و یا با پرداخت تسهیلات زمینه ایجاد یک شغل مناسب را برایش فراهم می نمائیم. ما مدعی ایجاد اشتغال نیستیم. ما فقط تسهیل گر اشتغال هستیم و در وظایفی که سازمان بهزیستی بر عهده واحد اشتغال قرار داده این حوزه را به عنوان کمک کننده به اشتغال مددجویان معرفی نموده است. اما ما پا را فراتر نهاده و از مددکاران می خواهیم مددجوی متقاضی شغل را برای اشتغال مناسب آماده نموده و به حوزه اشتغال معرفی نمایند. یعنی آماده سازی شغلی نیز جزء وظایفی است که

بر عهـده دیگر معاونت های سازمان گذاشـته شـده است. منتهی با توجه به این که می بینیم مـددجو وقتی وارد شـغلی می شود نمی تواند خوب کار کند یا این که مهارت کافی ندارد خودمان وارد عمل شدیم.

* آیا بهزیستی در زمینه اشتغال کار پژوهشی هم انجام داده است؟

خورشـید: ما پس از این که مددجو را به کار فرما معرفی کردیم؛ یا تسـهیلات اشـتغال به او واگذار کردیم بازدیدهایی توسـط مددکار و کارشـناس اشتغال جهت بررسی شرایط شغلی مددجو صورت خواهد گرفت و نتیجه بازدیدها را در گزارش هایمان درج می نمـائیم. البته شـرایط اشـتغال مـددجویان رو به بهبود بوده است. چون مـا قبـل از شـروع به کـار آماده سازی شـغلی را برایشـان ایجـاد کردیم. همین جـا لازم می دانم این نکته را اضـافه نمـایم که چنـان چه کسـی آمادگی این را داشـته باشـد که تعدادی از مددجویان ما را جهت اشـتغال آموزش دهد و به ما اعلام نماید ما آمادگی کمک به این افراد یا مؤسسات را داریم و کمـک هـم خـواهیم کرد. مثلاً در زمینـه سـنگ تراشـی شـرکت یـاقوت کـویر اعلام کرد کـه آمـادگی دارد به تعـدادی از مـددجویان هم آموزش دهـد و هم زمینه اشـتغال را فراهم نمایـد. امـا وقـتی برای بازدیـد رفـتیم دیـدیم که مکـان برای حضور معلولین مناسب سازی نشده است و معلول نمی تواند از پله بالا برود. ما موضوع را با مسـئول شرکت در میان گذاشتیم و ایشان هم فرمودند که ما پس از بنایی متوجه این مسأله شدیم.

* شما در سال گذشته به چند نفر تسهیلات واگذار کردید؟

خورشید: ما در سال ۹۵ به ۶۳۲ مددجو تسـهیلات اشـتغال اختصاص دادیم. که طبق دستور العملی که از بهزیستی کشور به ما ابلاغ شده بود ما به ۶۲۳ نفر تعهد شغلی داشتیم که به ۶۳۲ نفر ارتقا یافت. از این تعداد به ۱۹۲ نفر تسهیلات بانکی اختصاص دادیم. یعنی از چهـار میلیارد و صـد و پنجاه تومان دو میلیارد تومان آن را تسـهیلات پرداخت کردیم و دو میلیارد تومان آن را هم امسـال پرداخت خـواهیم کرد. البته این اعتبـارات و درخواست هـا برای سـال گذشـته بود. ولی بـا توجه به قوانین و ضوابط بانک ها به امسال موکول گردید و در دست اقدام می باشد. ما سال

گذشته تعداد ۱۰۰ مددجوی شاغل را برای خدمات بیمه پردازی معرفی نمودیم. ۱۶ نفر هم در سال جدید از بیمه خویش فرمایی استفاده نمودند. ۱۹ مددجو هم از بیمه کار فرمایی در سال جدید بهره مند شدند. حدود ۷۲ نفر هم در مراکز غیر دولتی تحت نظارت سازمان بهزیستی مشغول به کار شدند. در بخش مراقبت های خانگی حدود ۱۰ نفر مشغول به کار شدند. حدود ۴ نفر هم توسط اداره کار یابی ما به کارخانه ها معرفی شدند. در حوزه CBR که به روستاها مربوط می شود ۲۱ نفر از کمک های بلا عوض سازمان بهره مند گردیدند. طبق دستور العملی مبنی بر این که پنج درصد از مشارکت های نقدی عام باید صرف اشتغال گردد به ۶ نفر کمک بلا عوض شد که بالغ بر هشت میلیون و نیم بود. مثلاً اگر کسی می خواست یک چرخ خیاطی یا گوسفند و یا یک گاری بخرد و شرایط مالی مساعدی نداشت ما از این اعتبارات که از طریق مشارکت ها به حساب سازمان واریز می شد استفاده نمودیم. ۱۲ نیرو هم در فضاهای خالی که تحت اختیار سازمان بهزیستی هستند مثل روستاها مشغول به خدمت می باشند. کمیسیون ماده ۲۸ به این موضوع به طور مفصل پرداخته است.

* با توجه به آمار معلولین آیا برای اشتغال آمار و معیار خاصی وجود دارد؟

خورشید: معیار آمار گیری برای اشتغال آمار کل معلولین تحت پوشش نیست. ما طی نامه ای از کلیه معاونت ها درخواست می کنیم آمار افراد تحت پوشش شهری و روستایی را به ما ارائه دهند که آمار افراد تحت پوشش سازمان در سال ۱۳۹۵، ۳۱۸۲۴ نفر بوده است و این آمار فقط شامل معلولین نیست. بلکه حوزه های پیشگیری، اجتماعی، توانبخشی، شهری و روستایی هم در نظر گرفته شده است. اینجا لازم است که بررسی کنیم و ببینیم از این آمار چه تعداد قابلیت باز توانی دارند و چه تعداد باز توان نیستند. و این که اعضای خانواده افراد غیر قابل باز توان چند نفر قابلیت باز توانی دارند. با توجه به این که میانگین سن اشتغال ۱۸ تا ۵۰ سال است چند نفر در سنین اشتغال قرار دارند. از این رنج سنی چه تعداد متقاضی شغل هستند و همچنین چه تعداد آمادگی شغلی دارند. این معیارها برای کمیته اشتغال اهمیت دارد و ما آن را از معاونت ها به دست می آوریم. مثلاً تعداد افراد غیر

قابل باز توان ۷۱۱۰ نفر و اعضای خانواده افراد غیر باز توان که قابلیت باز توانی دارند نیز ۷۱۸ نفر می باشد.

* سازمان بهزیستی برای افراد غیر قابل باز توان چه تدابیری اندیشیده است؟

خورشید: این افراد شامل مستمری و مراقبت های خانگی می شوند. ما از اعضای خانواده این مددجویان می خواهیم در قبال مراقبت هایی که از مددجو انجام می دهند از ما حقوق دریافت نمایند و این افراد جزء افراد اشتغال یافته ما محسوب می گردند. اگر هم هزینه های درمانی داشته باشند با آوردن فاکتور درمان حداکثر هزینه ها را تقبل می نمائیم. حتی هزینه تحصیل معلولین نیز پرداخت می گردد.

* آیا بهزیستی بانک اطلاعات هم دارد؟

خورشید: بله، از زمانی که مددجو وارد بهزیستی می شود باید پذیرش و اطلاعاتش ثبت گردد و برای او پرونده تشکیل شود. سپس پرونده او از طریق معاونت ها جهت بررسی شرایط مددجو و رسیدگی در اختیار مددکار قرار می گیرد. این بانک در اختیار معاونت ها می باشد.

* یکی از روش هایی که سازمان برای ایجاد اشتغال در نظر گرفته تعاونی ها می باشد. در همین راستا بهزیستی استان قم چه اقداماتی صورت داده است؟

خورشید: یک شرکت تعاونی ویژه معلولین به آقای ذوقی واگذار شده بود که هیچ فعالیت و انعکاسی نداشت. بنده با ایشان صحبت کردم که تنها تعاونی معلولین شما هستید که هیچ فعالیتی ندارید. من برای تأسیس یک شرکت تعاونی به اداره کار مراجعه نمودم که گفتند تعاونی را به شما واگذار کردند. اگر فعالیتی نداشته باشید و بیلان کاری ارائه ندهید اداره کار تعاونی را منحل خواهد کرد. آقای ذوقی هم فرمودند من حاضرم تعاونی را واگذار نمایم. اما در جلسات به توافق

نمی رسند. سال گذشته خانمی از ساوه که خودش یک تعاونی فرا استانی داشت برای تأسیس تعاونی در استان قم اعلام آمادگی نمود. ما نامه نگاری های لازم را انجام دادیم که به امسال موکول گردید. خانم دیگری هم در سال گذشته درخواست تأسیس یک تعاونی داد که به وسیله آن گروه همیار تشکیل گردد. ما کارهای اولیه را انجام دادیم. با تهران مکاتبه نمودیم و اسامی مددجویان را ثبت کردیم و منتظریم تا کارهای ثبت تعاونی به اتمام رسد. یعنی در واقع در زمینه تعاونی کاری در قم انجام نشده و فقط بستر آن فراهم گردیده است.

* در زمینه استخدام سه درصد چه اقداماتی انجام دادید؟

خورشید: ما در سال گذشته یک نفر استخدامی داشتیم و آن هم مربوط به سازمان بهزیستی می شد. بنده طی نامه ای به مهندس رضوی درخواست کردم مجوزهای استخدامی ارگان ها را به ما ابلاغ نمایند. تا بتوانم به آنها مراجعه کنم و ببینم آیا آنها از قانون سه درصد استخدام معلولین تبعیت کرده اند؟ اما تا کنون پاسخی دریافت ننمودیم. البته ما در سال ۹۴ حدود چهار پنج نفر را استخدام نمودیم. ما پیگیری زیادی داشتیم ولی قوانین و مقررات ارگان ها به قدری سخت بود که کار را برای ما دشوار کرد.

* در زمینه فرهنگ سازی سازمان بهزیستی قم چه خدماتی ارائه نموده است؟

خورشید: انجمن نانو بتون قم تمام محصولات مددجویان ما را در قالب تقویم و سر رسید تبلیغ کرد. همچنین این انجمن سال گذشته نمایشگاهی با عنوان همدردی همدلی واقع در خیابان سالاریه برگزار نمود و محصولات مددجویان را به نمایش گذاشت که بالغ بر سی و پنج میلیون تومان فروش داشتیم و بسیار بی سابقه بود. ما از سال گذشته تا کنون کارشناس اشتغال را به کارخانه ها می فرستیم تا مسئولین و کار فرمایان را نسبت به خدمات بهزیستی و توانمندی های مددجویان توجیه نماید. در همین راستا در حال تدوین و تهیه بروشور نیز می باشیم.

ص: ۷۳

* با تشکر از هر دو کارشناس محترم در انتها چنان چه صحبتی باقی مانده بیان فرمائید.

زیبائیان: من نمی خواهم با مسئولین صحبت کنم. چون خودم از آنها هستم. اگر ما کاری انجام نمی دهیم و غفلت می کنیم گناه از ما است و امیدوارم که مسئولین غافلی نباشیم و حواسمان به وظایفمان باشد. ولی بنده از دفتر فرهنگ معلولین که نقطه ارتباط مسئولین و جامعه هدف می باشد انتظار دارم طبق آیه قرآن که خداوند می فرماید خداوند حال هیچ قومی را تا زمانی که خود شان تغییر نکنند تغییر نمی دهد، این نگرش را در معلولین به وجود آورد که جامعه معلولین باید مطالبه گر باشد. اگر جامعه معلولین مطالبه گر و به دنبال افزایش آگاهی باشد و خود را به جایی که استحقاق آن را دارد برساند دیگر مسئولین نمی توانند غفلت کنند و از کنار وظایفشان ساده بگذرند. من فکر می کنم معلولین باید خیلی هوشمندانه تر وارد صحنه شوند و خود متولی امور شان گردند. من صد درصد مخالف این هستم که افراد سالم امور معلولان را مدیریت نمایند. در کسوتی که من هستم باید جایگاه یک معلول باشد و از زاویه نگاه یک معلول مشکلات و نیازهای معلولین را بسنجد و برای آن برنامه ریزی نماید. تا زمانی که مجلس قانون گذار ما نماینده قوی معلول نداشته باشد و در کابینه دولت یک مدیر معلول نباشد هر قدر هم قوانین به نفع معلولین باشد ولی اجرائی نخواهد شد. مثل قانون جامع حمایت از حقوق معلولین که ما به آن دسترسی نداریم. علت این که این قانون اجرائی نمی شود و تعهد عمومی نسبت به آن مشاهده نمی شود عدم فرهنگ سازی در سطح مدیریت کلان کشور می باشد.

خورشید: من هم ضمن تأیید فرمایشات خانم زیبائیان تأکید می کنم که جامعه هدف ما تا زمانی که فقط به بهزیستی متکی باشد موفق نخواهد شد. این می طلبد که همگان کمک کنند تا نه فقط بهزیستی بلکه همه نیازمندان هم از نظر اقتصادی به استقلال برسند و هم از لحاظ روانی به مرتبه والایی دست پیدا نمایند.

ص: ۷۴

راه کار برای ایجاد اشتغال

مصاحبه با حجت الاسلام اکرامی و آقای عمادی

اشاره

معاون فرهنگی اداره کل بهزیستی استان قم حجت الاسلام اکرامی و مشاور عالی این اداره و مدیر هماهنگی کمک های مردمی آقای عمادی ۱۸ اردیبهشت ۹۶ مهمان دفتر فرهنگ معلولین بودند. قرار بود درباره چند موضوع از جمله اشتغال به مدیریت دفتر مشاوره و راهنمایی بدهند. زیرا این دفتر چند پژوهش گسترده درباره اشتغال معلولان به ویژه معلولان ساکن استان قم در دست اجرا دارد. ولی به دلیل کمبود منابع یا فقدان کتاب و مقاله در این باره، اجرای این پروژه با سختی به پیش می رود. امّا مهم تر این است که بدانیم اداره بهزیستی و بالاتر سازمان بهزیستی به عنوان اصلی ترین متولی امور معلولان کشور در زمینه اشتغال چه کارهایی انجام داده و چه پروژه هایی در دستور کار دارد. بهزیستی چه دستاوردهایی در این حوزه اندوخته است و ما چگونه و به چه روشی می توانیم به آن تجارب دسترسی پیدا کنیم. در این گفت وگو آقایان محمد نوری، مسعود باقری، علی نوری و مریم قاسمی از طرف دفتر و آقایان اکرامی و عمادی از طرف اداره کل بهزیستی حضور داشتند. پرسش هایی توسط نمایندگان دفتر مطرح و آقایان بهزیستی به آنها پاسخ گفته اند.

* امسال (سال ۱۳۹۶) از طرف مقام رهبری به عنوان سال تولید و اشتغال نامگذاری شده و بر اشتغال تأکید شده است. آیا بهزیستی در این زمینه و برای اشتغال آسیب مندان تحت تکفل خودش به ویژه برای اشتغال معلولان اقدامی در دستور کار دارد یا برنامه ای اجرا خواهد کرد؟

ص: ۷۵

عمادی: اشتغال بحث گسترده است و دارای ابعاد وسیع و پیچیده می باشد. به ویژه برای معلولان نیاز به کارشناسی های تخصصی دارد. اما اینکه می پرسید آیا بهزیستی مرکز و بهزیستی قم کاری و برنامه ای اجرا خواهد کرد یا نه؟

به نظر می رسد مسئولین و مدیران بخش اشتغال می توانند پاسخ دقیق تر به شما بدهند.

* دو جلسه با مدیران بخش اشتغال گفت وگو شده و اینکه از شما پرسیدم می خواهیم بدانیم آیا در معاونت فرهنگی، برنامه فرهنگی یا فرهنگ سازی در زمینه اشتغال جریان دارد و آقای اکرامی به عنوان معاون فرهنگی اداره کل این استان در زمینه فرهنگ اشتغال چه طرح و برنامه ای دارند؟

اکرامی: تقریباً بخش بزرگی از بهزیستی ویژه اشتغال معلولین می باشد. مثل مراکز دیگر کار می کنند و در این زمینه دستورالعمل و آیین نامه دارند. همچنین معاونتی به نام اشتغال در این سازمان وجود دارد. ولی قضیه این است که همان طور که شیوع بیکاری یکی از معضلات بزرگ جامعه ماست و در معلولان این مشکل به مراتب شدیدتر است، بهزیستی تلاش می کند تا با مراکز و کارگاه ها صحبت کند تا معلولین را به کار بگیرند، ولی کارفرما می خواهد نیرویی را به کار بگیرد که بتواند چندین کار انجام بدهد و قدرت مانور بالایی داشته باشد. به همین دلیل معلولان را در این مراکز و کارگاه ها پذیرش نمی کنند یا کمتر می پذیرند.

* جناب اکرامی این نکته ای که فرمودید، دقیقاً یک مسئله و یک معضل فرهنگی است و نیاز به راه کار فرهنگی دارد و شما به عنوان معاونت فرهنگی در این زمینه چه طرحی دارید؟

اکرامی: در این باره فکری نکرده ایم ولی می توانیم از نخبگان و پژوهشگران استمداد کنیم تا با تحقیق درباره این موضوع و تألیف کتاب و مقاله، راه حل بدهند.

عمادی: من نظرم می رسد، اگر شما جلسه ای با مسئول اشتغال سازمان بهزیستی استان قم خانم خورشید داشته باشید بد نیست. و این می تواند زمینه ساز دو کار باشد. یکی اینکه فعالیت هایی که تا کنون سازمان بهزیستی برای اشتغال معلولین کرده، به دست می آید. اعم از {دوائر دولتی} نهادهای انقلاب و کارخانجات و صنایع و خود اشتغالی و در روستاها در دامداری، در صنعت مرغ، در صنعت باغداری، گل و گیاه، آیا در این زمینه ها فعالیتی داشته یا نه؟

ص: ۷۶

بنـابراین فعـالیت هـای بهزیسـتی به عنـوان واقعیت هـا روشن و معلـوم می گردد. دوم اینکه صـحت و سـقم اظهـارات مسـئولین بهزیستی به دست می آید. شـما با بازدید از مراکزی که معلولین هم اکنون در آن حضور دارند و مشـغول کار هسـتند، و جمع آوری اطلاعات به واقعیت ها خواهید رسـید. اعم از شـهرک صـنعتی شـکوهیه، منطقه سـلفچگان، در حوزه شهری و در بخش روستایی، بسیار در روشن شدن قضیه کار گشاست.

* آیا شما بازدید از این مراکز را هماهنگ می کنید؟

عمادی: بله، شما هر ساعتی بفرمایید، هر روزی بفرمایید، تماس بگیرید تشریف بیاورید ما در خدمت شما هستیم.

* مـا اگر بتوانیم از این مراکز بازدیـدی داشـته باشـیم، می توانیم اطلاعات مربوط به اشـتغال را جمع آوری و در یک کتاب به تجزیه و تحلیـل آنهـا بپردازیم. سـپس این موارد را به عنوان دسـتاورد و تجربه مطلوب و قابـل اجرا یـا منفی و کنـار نهادن آنها معرفی کنیم. امـا تاکنون بهزیستی حمایت نکرده است. البته ما چیزی از بهزیستی نمی خواهیم فقط می خواهیم پژوهشـگران ما را به واحدهای صنعتی معرفی کنید.

عمـادی: قطعـاً هر وقت بخواهیـد شـما را معرفی می کنیم. اگر بخواهیـد حتی می توانیم همراه شـما بیـاییم و به اتفـاق برویم و واحدهای صنعتی که معلولان در آنجا مشغول هستند بررسی کنیم.

* در واقع کارهـایی است که بر عهـده خود بهزیستی است ولی جناب آقای شهرسـتانی هزینه می کننـد. و این دفتر را تأسـیس کرده اند و به پژوهشگران حقوق می دهند تا آن پژوهش هایی را انجام دهند که در اصل جزء وظایف بهزیستی است.

برای مثال اینکه تاکنون معلولین در واحـدهای تولیـدی کشاورزی یا صـنعتی ماندگار نبوده اند. با زحمت بسـیار یک معلول بر سر کـار می رود یعنی کارگاهی بعـد از چنـد ماه پرس وجو شـناسایی می شود، سـپس کاریابی و کارگزینی می گردد، آنگاه آموزش داده می شود و مهارت افزایی و مهارت آموزی می شود، بالاخره پس از این مشـقات و زحمت ها بر سـر کار می رود ولی یک ماه و نهایتاً سه ماه بیشتر دوام ندارد و کار را رها می کند. چرا؟

آیا تا کنون علل و عوامل رها کردن کار توسط معلولان یا بر اثر فشار کارفرما، بررسی شده است؟ چند فرضیه مطرح است:

۱- معلولان چون در جامعه نبوده و در کنار مردم زندگی نکرده اند لذا جامعه پذیری آنها مشکل دارد و نمی توانند با مردم همکاری داشته باشند.

۲- به دلیل ضعف معلولان در روابط اجتماعی و نداشتن معاشرت به دلیل انزوا و گوشه نشینی و انزوا طلبی، نمی توانند با دیگر کارگران و همکاران روابط مطلوب برقرار کنند.

۳- معلولان چون کار نکرده اند و بدن آنان عادت به کار و کوشش ندارد، لذا تحمل سختی های کار را ندارند؟

۴- مهارت های لازم را یاد نگرفته و حرفه را درست نمی دانند لذا در انجام کار کم می آورند.

۵- کارفرمایان می خواهند از یک معلول، کار چند نفر را بهره برداری کنند و اقتضائات معلولین را در نظر نمی گیرند.

۶- بعضی کارفرمایان درصدد سوء استفاده از معلولین هستند و هرگاه مشکلاتشان مثل بیمه یا مالیات مرتفع گردید، معلول را اخراج می کنند.

همه این فرضیات ممکن است در مواردی درست باشد و نیاز به فرهنگ سازی دارد. با آموزش مردم و آوردن آیات و روایات و توجیه مردم و نیز خود معلولین می توان بسیار از این فرضیه ها را سامان دهی نمود.

معاونت فرهنگی می توانست روایات مربوط به تنبلی را در یک جزوه گردآوری کند یا درباره معاشرت و شیوه درست عشره سخنانی از بزرگان بیاورد و تبلیغ کند و خلاصه این مشکل را حل نماید. اما چون سرشان شلوغ است، دفتر فرهنگ معلولین این وظیفه را بر عهده گرفته است. و لازم است بهزیستی حداقل مساعدت کند.

در کشورهای پیشرفته معلولین بیشترین درآمد را در مشاغل فرهنگی دارند. اما نمی دانم چرا معاونت فرهنگی در سازمان بهزیستی چرا به سراغ ظرفیت های فرهنگی برای اشتغال نمی رود؟

عمادی: البته ما معلولانی داریم که نویسنده اند یا پژوهشگر هستند و در مؤسسه پژوهشی و انتشاراتی اسراء کار می کنند یا معلولانی داریم که در هنرهای معرق فعالیت دارند و درآمدهای خوبی هم دارند.

* معلولان در ایران در همه رشته های فرهنگی و هنری و غیره ورود داشته اند. بعد از سال ۱۳۰۰ معلولان در مدرسه کریستوفل، مدرسه های تهران آموزش مهارت

ص: ۷۸

دیدنـد و در کارگاه ها مشـغول شدند حتی مهارت باغداری و زراعت و دامپروری دیدند و مشـغول شدند. اینها همه مربوط به خود معلولین است، امـا پرسـش ما از بهزیستی است، بهزیستی در این زمینه چه کارهایی انجام داده است؟ آیا معاونت فرهنگی بهزیستی برای مشاغل فرهنگی طرحی دارد؟

اکرامی: معلولانی که در زمینه های فرهنگی فعالیت دارند اگر کاری و مشکلی دارند و به ما مراجعه می کنند ما مشکل آنها را در حد توانمان رفع می کنیم ولی ابتدا به ساکن ما موظف نیستیم کاری انجام دهیم.

عمـادی: افرادی هسـتند در عین اینکه معلولیت دارنـد، طلبه هم بوده انـد و الآن ملبس به لبـاس روحانیت هسـتند و به تبلیغ می روند. اینها با پشتیبانی و حمایت بهزیستی رشد کرده اند و بهزیستی هزینه های زندگی آنان، بیمه آنان را پرداخته است.

* بحث این است که اگر این فرد خودش نمی آمد، آیا بهزیستی معلول دیگر یا معلولان دیگر جایگزین او می فرستاد؛ یا اینکه این افراد که به جای رسیده اند، خودشان تلاش کرده و اراده شخصی خودشان، علت اصلی پیشرفت شان بوده است؟

البته بهزیستی در زنـدگی این افراد نقش دارد ولی پس از تصـمیم و پس از اینکه راه را انتخاب کرده انـد و بخشـی از مسـیر را پیموده انـد و گام هایی برداشـته انـد، پس از این بهزیستی به آنان مساعـدت می کنـد. اما بهزیستی می تواند با برنامه ریزی در جذب افراد به یک شغل مؤثر باشد و در سرنوشت آنها و انتخاب مسیر مؤثر باشد.

امـا به هر حـال شـما از افرادی که به رغم معلولیت در عرصه هـای فرهنگی یا هنری یا تبلیغ موفق بوده انـد، آدرس و اطلاعات دارید؟

عمادی: بله، همه را می توانیم برایتان تهیه کنیم. ما حتی این آمادگی را داریم که به اتفاق آقای اکرامی هماهنگی های لازم را بـا همه این کسـانی که در باب مسـئله فرهنگ در انواع و اقسامش فعال هسـتند را انجام بـدهیم و از آنها دعوت بکنیم که یک نشستی را داشته باشیم، هم نوشته های خودشان را بیاورند، هم هنرهایشان را رو بکنند.

اگر احوال و زندگی نامه این افراد جمع آوری شود خود کتاب بزرگی می شود.

یادم است چند سال قبل آقای اکرامی در بخش نخبگان معلول قم طرحی

داشتند که این افراد را به تهران معرفی می کردند و هدایایی به رسم یادبود به آنها داده می شد.

هم اکنون هنرمندانی که در رشته های منبت کاری، قالیبافی، نقاشی، موسیقی، شعر و دیگر رشته ها در استان قم داریم فکر نمی کنم در استان های دیگر در این حد داشته باشند. حتی در حوزه صنعت نیز معلولی داریم که در ساخت قطعات خودرو فعال هستند.

البته اینها در سطح استان پراکنده اند، بعضی در شهرک شکوهیه مشغول به کار هستند. معلول ویلچری را سراغ داریم که در زمینه برق و الکترونیک فعال است و در سطح کشوری و جهانی مطرح است.

* برنامه و پیشنهاد شما چیست؟ طرحی که ما داریم این است که برای معلولین استان قم در زمینه اشتغال، اولاً فرهنگ سازی کنیم؛ دوم الگوسازی کنیم.

یعنی با معرفی چهره های موفق و معرفی مسیری که رفته اند و به موفقیت رسیده اند، الگویی برای پیروی به آنان نشان دهیم.

در زمینه فرهنگی بررسی کنیم مشکلات و موانع اشتغال چیست و بر اساس فرهنگ دینی و فرهنگ ایرانی به مبارزه با موانع بپردازیم. مثلاًـ جامعه پذیری، ضعف ارتباطات اجتماعی و معاشرت مانع اشتغال است در سخنان بزرگان و معصومین علیهم السلام و آیات قرآن، راه کار و درمان آن را یافته و مطرح کنیم. اما شما می فرمایید همایش و نشست بهتر است، مانعی ندارد این افراد را خودتان دعوت کنید ما یک ناهاری شامی به آنها می دهیم، و یک جلسه می گذاریم.

عمادی: مانعی ندارد، یک برنامه ریزی می کنیم یک برنامه خوبی را تدارک می بینیم بعد از ایام نیمه شعبان، یک شب دور هم جمع بشویم، حتی این معلولین دیداری با آقای شهرستانی داشته باشند. و ما در این جلسه در محضر آقای شهرستانی گزارشی می دهیم. من احساس می کنم که ایشان علاقه مند به این ماجراها هستند و کمک می کنند به اینها. گروه سرودی که اینجا آموزش دیده اند، هم اجرای سرود می کنند.

* به نظر می رسد یک نشست عمومی برای طرح مسئله باشد ولی مهم این است که نشست های تخصصی هم برگزار شود. مثلاً با طلاب وعاظ دارای معلولیت یک نشست داشته باشیم و اشتغال معلولان در این حوزه و مشکلات و موانعی که

داشته اند بررسی شود.

نیز یک نشست با صنعت کارانی که خود معلولیت دارند یا برای معلولیت برنامه هایی داشته اند داشته باشیم، جلسه دیگر با هنرمندان دارای معلولیت یا با آموزش و پرورشی هایی که معلولیت دارند. و هر یک از این نشست ها را یک کتاب کنیم و تجارب آنان را به تفکیک در اختیار جامعه هدف قرار دهیم.

عمادی: به نظر می رسد برای پخته تر شدن طرح این نشست ها، لازم است جلسه ای با خانم خورشید، مدیر حوزه اشتغال داشته باشیم. من هماهنگ می کنم تا این جلسه برقرار گردد.

* پیشنهاد خوبی است، اما یک راه هم این است که جلسه ای با مدیران و معاونان بهزیستی استان و شهر قم داشته باشیم. مثل جلسه پیشگیری به صورت میزگرد باشد بهتر است.

عمادی: چشم من این کار را پیگیری می کنم و روی آن کار می کنم. اما آقای اکرامی کمتر اظهارنظر می کنند. اگر ایشان نظری دارند می شنویم و خوب است بیان کنند.

* در کشورهای مختلف مشاغلی که توسط معلولین اجرا می شود، درآمدها و حتی پرستیژ بالایی دارد. اما در ایران مشاغل سطح پایین را به معلولان پیشنهاد می دهیم، و درآمد آنها کفاف زندگی شان را نمی دهد و ده ها مشکل پدید می آید.

اگر در این زمینه کار شود و شیوه ای که در دیگر کشورها اجرا شده اینجا هم اجرایی شود، نه تنها معلولان به زندگی خوبی می رسند، بهزیستی هم از زیر فشارهای مختلف خارج می شود.

برای نمونه در آلمان پروژه های سرطان یابی توسط نابینایان اجرا می شود. آنان چون لامسه قوی دارند با لمس و دست کشیدن روی بدن فرد مظنون به سرطان جاهایی که تومور دارد و مشکوک است مشخص می کنند.

این شیوه نسبت به اسکن بسیار ارزان تر و نیز پیامدهای آن کمتر است. نابینایان یک هفته آموزش داده می شوند و در بیمارستان ها مستقر شده و به این شغل مشغول می شوند.

یا ناشنوایان و حرکتی ها در زمینه چکیده نویسی و نمایه سازی آموزش داده می شوند و به تولید چکیده می پردازند. شرکت هایی مثل یاهو، گوگل هر ماه هزاران

چکیده و گزارش تولید می کنند و بیشتر اینها توسط معلولان انجام می پذیرد و بابت آن حقوق خوبی هم دریافت می کنند.

اگر بهزیستی مساعدت کند ما می توانیم آموزش بدهیم و با شرکت ها هم واسطه شویم و معلولین جذب این گونه کارها شوند.

اکرامی: این موضوع لازم است در رده بالای بهزیستی مطرح شود و از طریق ریاست و معاونان مرکز برنامه ریزی شود.

* در قانون معلولین مصوب ۱۳۸۳ آمده، (ماده۷، بند و) اختصاص حداقل ۶۰ درصد از پست های سازمانی تلفنچی (اپراتوری تلفن) دستگاه ها شرکت های دولتی و نهادهای عمومی به افراد نابینا و کم بینا و معلولین جسمی حرکتی باید اختصاص پیدا کند. و در بند ز آمده حداقل ۶۰ درصد از پست های متصدی دفتری و ماشین نویسی دستگاه ها شرکت ها و نهادهای عمومی به معلولین جسمی حرکتی اختصاص دارد. اما کدام یک از این قوانین اجرا می شود؟ البته اینها غیر از قانون ۳ درصد است.

اکرامی: این قانون بیشتر برای شرکت های خصوصی است و شرکت های خصوصی هم قبول نمی کنند. دولتی ها هم عملاً نمی پذیرند، مسئله دیگر هم اینکه ما اینها را پیشنهاد داده ایم چون قانون است، ولی نمی توانیم به کارفرما قانون را تحمیل کنیم.

* در متن قانون نام شرکت های دولتی آمده، چرا بهزیستی قم نمی تواند ادارات و نهادهای دولتی قم را ملزم کند به اینکه این قانون را مراعات کند.

آیا بهزیستی به ادارات تذکر داده یا با آنها جلسه گذاشته و قانون را به آنها تفهیم کرده است؟

اکرامی: با اینکه این قوانین را مجلس شورای اسلامی تصویب کرده ولی به دلیل اینکه در این قانون، ضمانت اجرایی گنجانده نشده، لذا نمی توان برای اجرای آن راه کار ارائه کرد.

* چرا بهزیستی راه کارهایی به عنوان ضمانت اجرا پیشنهاد نمی دهد. حتی رئیس بهزیستی می تواند در هیئت دولت مطرح کند و هیئت دولت بندهایی را به عنوان ضمانت مصوب کند.

اکرامی: این قانون مراحل هیئت دولت و تصویب در مجلس را گذرانده و نهایی

شده و نمی توان در آن دست بُرد. مسئله دیگر این است که قوانین تصویب شده مشکل دارند. برای مثال قانونی داریم مصوب مجلس که می گوید دستگاه ها موظف هستند این قدر درصد خانواده های شهدا را استخدام کنند، این قدر درصد جانبازان را استخدام کنند، این قدر درصد نابیناها را استخدام کنند، این قدر درصد جسمی ها را استخدام کنند، این قدر درصد از افراد بومی استخدام کنند. خوب این وقت اینها می شود از صد درصد درصد هزار درصد. مجلس ما نیامده اینها را کنار هم بگذارد، بگوید که آقا جمعاً بشود ۳۰ درصد ۴۰ درصد، ۱۰ درصد از معلولین ۱۰ درصد خانواده شهدا ۱۰ درصد خانواده فلان. اینها آمده اند گفته اند ۲۰ درصد این ۲۰ درصد آن ۲۰ درصد آن. وقتی این درصدها را کارفرما در نظر می گیرد، می آید می گوید که شما گفتید معلول ولی امام خمینی گفته خانواده های شهدا چشم و چراغ ملت هستند، آن وقت می آید خانواده شهید استخدام می کند که سالم تر باشد، نه معلولی که یک مشکل جسمی دارد. ما این قدر با اینها صحبت داشته ایم اینها همین را می گویند.

* راه حلش چیست؟ بالاخره می توان به راه حل رسید.

اکرامی: راه حلش این است که در این قانون ها تزاحم دارند و مقنن باید این قوانین را بازنگری کند.

مسئله دیگر این است که کارفرما هایی که استخدام معلول داشته اگر گلایه دارند و می گویند: معلول بیش از یک ماه در آن کارگاه یا شرکت دوام نمی آورند و کارشان را ترک کرده و می روند. چون معلول کم کار بوده و یا آن کارفرما درصدد سوء استفاده از آن معلول بوده و بالاخره معلول دوام نیاورده است.

* البته این نکته ای که آقای اکرامی می گوید فراگیر و همگانی نیست شرکت ها و کارخانه های هستند که چندین سال است معلولان کار می کنند و هیچ مشکلی هم نبوده است. مثل شرکت فیروز در قزوین.

در بازدید از فیروز به این نتیجه رسیدم که نقش عوامل فرهنگی بسیار پر رنگ است. یعنی مدیریت فیروز دائم با کارگران معلول گفتگو دارد، اشکالات آنها را متذکر می شود. اگر کم کاری دارند، علل آن را کشف و سعی می کند برطرف کند.

اما معاونت فرهنگی بهزیستی و تشکل های معلولیتی و کلاً نخبگان جامعه در این زمینه چه اندازه کار کرده اند. آیا بهزیستی تحقیقی درباره علل و عوامل عدم

دوام معلولین در کارخانه ها و شرکت ها انجام داده و علل آن را کشف کرده است.

آقای اکرامی تقصیر را بر گردن قانون یا به گردن خود معلول یا کارفرما می اندازد، اما اگر ما هر کدام وظایف خود را انجام دهیم و خود را متعهد و موظف بدانیم و خود را مقصر بدانیم بخشی از مشکل را توانسته ایم حل کنیم. اما من می گویم بهزیستی مقصر است، بهزیستی هم می گوید معلول مقصر است، در این صورت به جایی نمی رسیم.

اساساً اینجا جمع شده ایم درباره فرهنگ اشتغال معلولان بحث کنیم و همین موضوع که خود را متعهد نمی دانیم، موضوعی برای پیگیری است.

بیش از این مزاحم نمی شویم و جمع بندی اینکه مذاکرات امروز را در قالب چند نامه از معاونت فرهنگی بهزیستی درخواست می کنیم مثلاً- یک نامه درخواست می کنیم ما را به مراکز کار و شغل که معلولین حضور دارند در شکوهیه معرفی کنید. جناب آقای اکرامی با آقای عمادی پاسخ نامه ها را مرقوم خواهند کرد. پس از پاسخ نامه ها پیگیری می کنیم و مراحل بعدی را اجرا می کنیم. اگر با کمک و مساعدت بهزیستی بتوانیم حداقل تا پایان تابستان نشست ها را برگزار کنیم، خوب است.

با تشکر از اینکه در این جلسه حضور داشتید و دعوت ما را برای این جلسه پذیرفتید. ما همیشه به آقایان اکرامی و عمادی زحمت داده ایم و لازم است از این بزرگواران تشکر ویژه داشته باشیم.

گزارش

همان طور که در جلسه با حضور آقایان اکرامی و عمادی و مدیران دفتر فرهنگ معلولین مطرح شد، به تاریخ ۲۷ اردیبهشت نامه ای برای آقای اکرامی ارسال کردیم.

تا امروز که ۲۵ تیرماه ۱۳۹۶ است چند بار پیگیر شدیم و به دفتر آقای اکرامی زنگ زدیم ولی پاسخ این نامه هنوز دریافت نشده است.

به تاریخ یکم تیرماه مسئول دفتر آقای اکرامی از قول آقای اکرامی پاسخ گفت که وقت برای پاسخ گویی به این نامه ها را ندارند.

اما درباره تعهدات و وظایف دفتر فرهنگ معلولین که قرار بود برای فرهنگ سازی در باب اشتغال معلولان فعالیت شود و کتاب هایی را تألیف و منتشر کند، تا کنون دو جلد کتاب منتشر شده و چند جلد دیگر در حال آماده شدن است.

همین طور درصدد برگزاری نشست ها بدون حضور بهزیستی هستیم.

البته از جناب آقای عمادی تشکر ویژه داریم که همواره مساعدت نموده و امور را پیگیری کرده اند.

دفتر فرهنگ معلولین
دارالثقافة للمعوقين
Handicap Cultural Center

بسمه‌تعالی

تاریخ: ۹۶/۲/۲۷
شماره: ۹۶/۱۱٤
پیوست: —
www.HandicapCenter.com
www.DataDisability.com
info@handicapcenter.com

معاونت محترم فرهنگی اداره کل بهزیستی استان قم

جناب آقای حجت الاسلام اکرامی زیدعزه

با سلام: در جلسه ۱۷ اردیبهشت با حضرتعالی و آقای عمادی در دفتر فرهنگ معلولین، درباره اشتغال معلولین در استان قم بحث شد و قرار شد چند کار زیر انجام شود:

۱ـ دفتر فرهنگ معلولین یک جلد کتاب درباره اشتغال معلولین قم تدوین و منتشر کند.
در این کتاب تمامی خدمات و فعالیت‌های اداره بهزیستی قم گزارش و معرفی گردد.

۲ـ هنرمندان معلول ساکن قم مانند قالی‌باف، نقاش، موسیقی‌دان، مداح و غیره توسط آقای اکرامی به این دفتر معرفی شوند تا زندگینامه آنها اخذ شود، البته در حد اسم و تلفن آنها کافی است.
دفتر با این این افراد تماس گرفته و دو عملیات انجام دهد:
الف: نشست‌هایی با آنان جهت اخذ تجارب آنان در زمینه کار آفرینی و اشتغال برگزار و تجارب آنان را اخذ و به معلولان منتقل کند. ب: زندگی و کارنامه و دستاوردهای آنان را تدوین و در کتاب اشتغال قم می‌آورد.

۳ـ دفتر همین شیوه و همین دو عملیات را نسبت به معلولان صنعت کار و کشاورز قم انجام دهد.

۴ـ دفتر همین کارها را برای معلولان آموزش و پرورشی هم انجام دهد.

۵ـ آقای اکرامی مقدمات نشست جناب آقای دکتر سلیقه و معاونان محترم در زمینه اشتغال را فراهم آورد مثل نشست پیشگیری که بازتاب خوبی داشت. هر وقت آقای اکرامی بفرمایید، دفتر پرسش‌ها را ارسال می‌کند.

۶- نیز قرار شد خانم خورشید تمامی جزوات و اطلاعات غیر محرمانه درباره اشتغال معلولان قم را یک نسخه به دفتر فرهنگ معلولین بدهد، و ما در زمینه خدمات بهزیستی قم بر اساس این اسناد فعالیت کنیم. لذا جناب آقای اکرامی لطفا سریع‌تر در جهت انتقال این اطلاعات زحمت بکشند.

با تشکر و احترام
محمد نوری
۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۶

NO.4, 11 Alley, Golestan St, Muhammad Amin St, Qom, Iran. PO Box: 37185/139. Contact: 009825-32913452

متن نامه به آقای اکرامی را عیناً می آوریم:

فصل سوم: پیشینه

اشاره

ص: ۸۷

متأسفانه تـا کنون هیـچ کتابی و تحقیقی درباره سابقه تلاش ها و فعالیت ها در زمینه اشـتغال معلولان قم منتشـر و عرضه نشـده است. فعالیت های این زمان ریشه در گذشـته دارد. چون امکان پـذیر نیست، ده ها مؤسـسه در این زمان و یک دفعه شـروع به فعالیت کنند و حتماً درگذشته مسبوق به سابقه بوده اند.

نهادهـای دولتی به دلیل اینکه باور به ثبت و ضـبط گذشـته ندارنـد. یا به هر دلیل دیگر در جهت گزارش فعالیت های گذشـته کاری انجام نـداده انـد. مراکز مردمی هم انگیزه و دانش لازم را نداشـتند و همه این عوامل موجب شـده نسـبت به گذشـته کم اطلاع باشیم.

اما دفتر فرهنگ معلولین بسـیار کوشـید تا حداقل سـرنخ هایی از گذشـته به دست آوریم. این فصل حاصل تلاش هایی در این زمینه است.

این فصل می خواهـد به پرسـش های زیر پاسـخ گویـد، اگر کسانی اطلاعاتی در این زمینه ها دارند اسـتدعا داریم به ما اطلاع دهند:

۱- مردم قم برای اشـتغال نابینایان، ناشـنوایان، معلولان حرکتی و ذهنی به چه روش هایی متوسل می شدند و چه شیوه هایی را اعمال می کردند؟

۲- مراکز مهارت آموزی و حرفه آموزی از چه زمانی در قم راه اندازی شد و چه مهارت هایی یاد می دادند؟

۳- سازمـان های دولتی مثل سازمان رفاه یا سازمان بهزیستی یا آموزش و پرورش اسـتثنایی چه شـیوه هایی به کار می برنـد تا معلولان در حرفه آموزی موفقیت به دست آورند؟

۴- حوزه علمیه و مدارس طلبگی چه نقشی در اشتغال معلولان ایفا می کرده اند؟

به هر حال حرفه آموزی معلولان قمی ریشه در نظام آموزشـی دارد و نظام آموزش و پرورش معلولیتی توسط مرحوم پوسـتچی بنیانگذاری شد. آیا ایشان توجهی به اشتغال معلولین داشت؟

بالاخره لازم است تاریخ آموزش و پرورش استثنایی و تاریخ نهادهای مدنی را از منظر اشتغال مطالعه کنیم.

ص: ۸۸

مرحوم احمد پوستچی بنیانگذار آموزش و پرورش ویژه معلولان قم

احمد پوستچی در ۱۳۱۳ در شهر قم به دنیا آمد. پدرش حاج اسماعیل پوستچی ظاهراً از تاجران خرده پا بوده است. اما طایفه پوستچی های قم که به شغل تولید پوست حیوانات ذبح شده و دباغی و چرم سازی اشتغال داشتند، دارای خانواده های بسیار در قم می باشند و بعضاً از قم کوچ کرده اند.

احمد علاوه بر تحصیلات متوسط همزمان در حوزه علمیه قم هم شروع به فراگیری دروس حوزوی احتمالاً از ۱۳۳۷ می نماید. او در هفده سالگی نابینا می شود. و زندگی جدید را با توجه به ندیدن محیط پیرامونش آغاز می کند.

پس از اخذ دیپلم در کنکور سال ۱۳۵۰ شرکت می کند و در دانشگاه اصفهان قبول می شود. دوره دبیرستان را در بهترین مدرسه تهران محبی فعلی ادامه می دهد. همت و اهتمام و پشتکارش به رغم نابینایی مثال زدنی است. همزمان با دانشگاه اصفهان، تحصیل در حوزه را هم ادامه می دهد. برای تکمیل خط بریل در مدرسه خزائلی یک دوره فراگیری بریل را آغاز می کند. با اینکه برای هر کلاس مجبور بود از قم به تهران برود.

پس از پذیرش در دانشگاه، استخدام آموزش و پرورش قم شده و شروع به تدریس در مدرسه رضایی، مدرسه بلال و مدرسه بلال حبشی می نماید. بالاخره در سال ۱۳۷۰ بعد از بیست سال تلاش در آموزش و پرورش بازنشسته می شود.

همه اینها در حالی است که شش فرزند دختر و پسر هم داشت و با تلاش فراوان آنان را به مراتب عالی دانش و تحصیلات دانشگاهی و به سمت ها و مناصب مطلوب رساند. تقریباً همه فرزندانش تحصیلات عالیه دارند. او معتقد بود معلولین و نابینایان فقط با پیشرفت در فرهنگ و دانش می توانند ضعف های خود را جبران کنند. برای این منظور به کمک نیکوکاران مدرسه بلال حبشی را در بلوارامین جنب اداره آموزش و پرورش قم ساخت. و جذب معلولین را گسترش داد. اولین معلولین قم زیر دست او سواددار شدند و علوم متعارف زمان خود را فرا گرفتند. زیرا می گفت

بدون سواد و دانش نمی توان شغل خوب در اشتغال مطلوب داشت.

او را باید بنیانگذار آموزش و پرورش استثنایی در قم نامید. و با تحکیم نظام آموزشی معلولان مقدمات ورود آنان به بازار کسب و کار را برایشان فراهم آورد.

مرحوم پوستچی چند سال در مراکز نابینایی اصفهان مثل ابابصیر، مدرسه کریستوفل، و نیز در تهران مثل مدرسه خزائلی و مدرسه رضا پهلوی (شهید محبی) و نیز با دانشگاه اصفهان ارتباط داشت در اینجاها تحصیل با تدریس داشت و با شیوه های مهارت آموزی و حرفه آموزی در این مراکز آشنا شد و این فناوری را به قم منتقل نمود.

مهم این است که مدرسه کریستوفل اولین جایی است که نابینایان و ناشنوایان با اصول و روش باغداری، دامپروری، پرورش گل و گیاه، کشت و زرع صیفی جات نیز با روش های حرفه های صنعتی مثل جوشکاری، نجاری، برق کاری و غیره و نیز شیوه های هنری مثل نوازندگی آشنا می شدند. بعداً همین روش ها در مدرسه شهید محبی، ابابصیر و جاهای دیگر به کار گرفته شد.

کانون ناشنوایان قم

این کـانون وابسـته به کانون ناشـنوایان ایران با هیئت مـدیره و مـدیر منتخب از سوی ناشـنوایان شهرسـتان قم و زیر نظر سازمان بهزیستی استان قم.

این کانون در ۱۳۸۰ با همت و پیش قـدمی چنـد تن از ناشـنوایان قم و با اخذ مجوز از کانون ناشـنوایان ایران تأسـیس شد. در تأسـیس آن بیشتر دانش آموزان مـدرسه بلال حبشـی مشارکت داشـتند. به گونه ای که هیئت مدیره اولیه آن از بین ناشـنوایان محصل در آن مدرسه برگزیده شدند و هزینه های اولیه آن را نیز سازمان بهزیستی قم تأمین می کرد.

با تلاش شـماری از ناشنوایان عضو در کانون، اساسنامه جدیدی در ۱۳۸۱ به تصویب رسـید که در آن خط مشی کانون کاملاً غیر دولتی و مردمی تعریف شـده بود. پس از ثبت، کانون، فعالیت ها را گسترده تر و بـدون وابسـتگی به هیـچ نهاد و سازمانی آغاز به کار کرد. البته در عمل با سازمان بهزیستی استان هماهنگی هایی دارد.

فعـالیت هـای جـاری کـانون، عبـارت است از: برگزاری اردوهـای تفریحی و علمی؛ برگزاری مراسم مـذهبی و همایش علمی؛ اجرای مسابقات ورزشی؛ اجرای فعالیت های جمعی؛ هنری و فرهنگی؛ برگزاری کلاس های آموزشی، مانند روخوانی قرآن.

از دیگر فعالیت های این کانون، مشاوره دادن به ناشـنوایان برای رفع مشـکلات آنان، کاریابی و ایجاد اشتغال برای ناشنوایان و تأمین برخی نیازهای مادی و رفاهی آنان است.

امکانات، هزینه ها و برنامه های این کانون، اعم از فضای اداری، کتابخانه و... بسـیار کم و ضعیف است. اعضای آن از ۱۳۷ به ۲۵۰ نفر رسـیده است که نیمی دختـر و نیمی پسـر هسـتند. از بین این اعضـا یـک پنجم بی سـواد هسـتند و بقیه بیشـتر در مقطع ابتدایی تا متوسطه مشغول تحصیل اند. دو دانشجو در بین این افراد وجود دارد.

اطلاعات حاضر از خانم اعظم باباخانی مدیر کانون اخذ شده.(۱)

ص: ۹۱

۱- . دانشنامه ناشنوایان، محمد نوری، ص ۱۰۰۰ و ۱۰۰۱.

کانون ناشنوایان ایران

گفته شد کانون قم وابسته به کانون سراسری ایران است. برای شناخت کانون قم لازم است کانون ایران را بشناسیم.

کانون ناشنوایان ایران، تشکلی غیردولتی برای گسترش و ارتقای سطح فرهنگی و اجتماعی ناشنوایان در ایران.

این مرکز مهم ترین و قدیمی ترین سازمان غیر دولتی ناشنوایان در ایران است که در ۱۳۳۹ در تهران به همت چند ناشنوا با نام کانون کر و لال های ایران تأسیس شد. این کانون، شعبه های متعددی در مراکز استان ها و شهرستان ها دایر کرده و عضو رسمی فدراسیون جهانی ناشنوایان است.

خط مشی کانون، انجام خدمات آموزشی و فرهنگی و توانبخشی است که مسئولیت آن را سال ها بهروز مبشری بر عهده داشت.

تاریخچه: در ۱۳۳۹ که کانون ناشنوایان ایران به همت گروهی از ناشنوایان تشکیل گردید، محل و مکانی نداشت. مدتی در قهوه خانه آیینه در بازار، و زمانی در قهوه خانه ای در خیابان باب همایون، ناشنوایان گردهم می آمدند و درباره مشکلات و گرفتاری های قشر ناشنوا بحث و گفت وگو می کردند.

پس از بازگشت دکتر محمود پاکزاد از امریکا و فراغت از تحصیل و انتخاب وی به دبیر کلی کانون ناشنوایان ایران و انتصاب او به سمت مشاور عالی فدراسیون ورزش های ناشنوایان، نامبرده با مذاکره با مسئولان فدراسیون ورزشی ترتیبی داد تا کانون هفته ای یک بار، در روز و ساعاتی معین با تشکیل جلسات هیئت مدیره در محل فدراسیون در کاخ ورزش، به فعالیت های کانون نظم دهد.

گرچه این امر سر و سامانی بهتر به فعالیت های کانون داد و تشکیل جلسات هفتگی را ترتیبی منطقی بخشید و برای مراجعه کنندگان تسهیلاتی فراهم شد، اما اولاً، به دلیل عدم استقلال و تبعیت از فدراسیون، گردهمایی ناشنوایان تابع فعالیت زمانی فدراسیون ورزشی بود و زمانی که فدراسیون یا کاخ ورزش تعطیل بود، جلسات کانون نیز ناچار تعطیل می گردید؛ دوم اینکه اشتراک مکان با فدراسیون ورزشی در مواردی سبب نفوذ خواسته های فدراسیون و تحمیل دیدگاه ها به هیئت مدیره کانون می گردید.

ص: ۹۲

هر چند به دلیل آنکه دبیر کل که در عین حال مشاور عالی فدراسیون ورزشی نیز بود، کوشید کانون را مستقل نگاه دارد، در مواردی تداخلی هر چند ناچیز به وجود می آمد و گهگاه فعالیت های کانون را محدود می کرد.

نخستین رئیس هیئت مدیره کانون، مرحوم علی سرتیپی بود که به علت برخورد خودروی سواری با او در چهارراه ولی عصر به جوی آب افتاد و پس از روزها جدال با مرگ، دار فانی را وداع گفت.

پس از فوت سرتیپی برای مدتی در کار کانون وقفه ایجاد شد و فعالیت ها محدود گردید و کسی حاضر به پذیرش مسئولیت نبود تا اینکه انتخابات تعیین هیئت مدیره پس از چهارده سال انجام گرفت و هیئت مدیره جدید کانون، هادی معیری را به ریاست هیئت مدیره و محمود پاکزاد را به دبیر کلی کانون انتخاب کرد.

با توجه به تجارب گذشته، با همه نبودها و کمبودها، نخستین هدف هیئت مدیره جدید، داشتن محلی مستقل برای کانون بود. فکر داشتن مکانی مستقل برای کانون فعالیت هایی را در پی داشت که نخستین آن، پس از تأمین بودجه، تهیه مکانی بود که در دسترس تمامی ناشنوایان باشد. بنابراین پس از جست وجوی بسیار، آپارتمانی در خیابان کارگر اجاره شد و گام های اولیه در جهت فعالیت دوباره کانون برداشته شد.

نخستین قدم، اقدام به صدور کارت شناسایی و کارت عضویت برای ناشنوایان شد و برای سهولت ناشنوایان در سفرهای برون مرزی، برای گروهی که قصد سفر خارج داشتند، کارت بین المللی صادر گردید. فعالیت کانون سبب شناخت آن و در نتیجه شناخت بیشتر ناشنوایان، نیازهای آنان و مشکلاتشان در جامعه گردید. ناشنوایان به تدریج به عنوان عضوی از اعضای جامعه مطرح شدند و صاحب نام و امتیاز گردیدند.

برای کانون اوراق سربرگ دار چاپ شد و تصویب شد در مکاتبات، از جمله نامه نگاری با مراکز ناشنوایان سایر کشورها، از اوراق رسمی استفاده شد. در این دوره و برای نخستین بار، کتاب هایی در زمینه آموزش و پرورش، روان شناسی و رفاه و مسائل اجتماعی آنان به قلم محمود پاکزاد به نگارش درآمد و برای شناخت بیشتر کانون، برخی از آنان به نام کانون منتشر گردید؛ در حالی که کانون هیچ گونه سهمی در انتشار آنها نداشت.

کانون ناشنوایان ایران، در شانزدهم اسفند ۱۳۳۹ به نام کانون کر و لال های ایران به ثبت رسیده بود و در مجمع عمومی فوق العاده در سوم بهمن ۱۳۸۲ اساسنامه جدید آن با نام کانون ناشنوایان ایران به تصویب رسیده است.

هیئت مؤسس: در جزوه منتشره به مناسبت بیست و پنجمین سال تأسیس کانون، یک گروه هشت نفری، همگی ناشنوا، به اسامی زیر، به عنوان اعضای هیئت مؤسس کانون معرفی شده اند:

علی سرتیپی، رضاقلی شهیدی، محمد مرصعی، محمدعلی حکیم باشی، حسین میرجلالی، شعبان رئیس دانا، میرزا آقا همایونفر، حسین میرحسینی. از این گروه جز رضاقلی شهیدی و حسین میرجلالی، همگی به رحمت ایزدی پیوسته اند. ولی تاکنون نام همه افراد خیراندیش شنوایی که به تشکیل کانون و تهیه و ثبت اساسنامه آن کمک کرده اند معلوم نشده است.

شادروان علی سرتیپی، نخستین رئیس هیئت مدیره کانون، در مقاله ای با عنوان «گفتاری چند با هموطنان عزیز» در نشریه شماره یک پاییز ۱۳۴۲ کانون کر و لال های ایران، چنین نوشته است: «این محرومیت، من و سایر همدردانم را بر آن داشت که به خاطر حفظ حقوق بشری خود و یاری و کمک به همنوعان خویش، با کمک چند نفر از افراد خیراندیش شنوا، کانون کر و لال های ایران را تشکیل داده و اساسنامه آن را در هفده ماده به ثبت برسانیم.»

جالب توجه اینکه «حقوق بشر» مورد اشاره شادروان علی سرتیپی در ۱۳۴۲ عنوان یکی از کمیسیون های علمی کنگره جهانی ناشنوایان در مونترال کانادا در تابستان ۱۳۸۲ بود.

وضع حقوقی کانون: کانون سازمانی غیردولتی، غیرسیاسی، غیرانتفاعی و عام المنفعه است. درباره عام المنفعه بودن کانون این توضیح لازم است که چون خدمت کانون به ناشنوایان یک خدمت اجتماعی است، شنوایان نیز از وجود آن به طور غیرمستقیم بهره مند می شوند.

خدمات کانون: خدمات کانون به ناشنوایان که در یک عبارت کلی، خدمات حمایتی از ناشنواست، دو گونه است: حمایت جمعی، حمایت فردی.

در حمایت جمعی، کانون به طور کلی برای بهبود کیفیت زندگی ناشنوایان با پیشنهاد وضع قوانین لازم و اتخاذ تدابیر اداری مناسب و اعلام دیدگاه های خود در

امور مربوط به ناشنوایان، از جمله آموزش اطفال ناشنوا، بهداشت و امور توانبخشی و اشتغال آنان و پیگیری قبول و اجرای این خواست ها فعالیت دارد. در حمایت انفرادی کانون از ناشنوایان خدمات اصلی کانون عبارت است از: تهیه توصیه نامه خطاب به هر مقام و هر مؤسسه برای کمک به حل مشکل و تأمین خواست هر ناشنوایی که به کانون مراجعه کند. این توصیه ها غالباً مؤثر است؛ صدور کارت شناسایی داخلی که ارائه آن، موجب کمک به ناشنوای دارنده کارت می گردد؛ صدور کارت شناسایی بین المللی؛ اعزام رابط زبان اشاره به مراجع انتظامی و قضایی و اداری برای کمک به ناشنوایان و انجام وظیفه مراجع مزبور در رابطه با ناشنوایان از جمله کمک به اداره راهنمایی و رانندگی در برگزاری آزمون و صدور گواهینامه رانندگی برای ناشنوایان؛ تهیه و توزیع برچسب نشان ناشنوا برای مشخص کردن اتومبیل هایی که ناشنوایان می رانند؛ میانجی گری در رفع اختلافات بین ناشنوایان و کارفرمایان و اختلافات خانوادگی آنها و معرفی ناشنوایان به ادارات نظام وظیفه برای صدور کارت معافیت دایم از خدمت.

چون از محل کانون، افزون بر انجام امور اداری آن (تشکیل جلسات هئیت مدیره و پاسخگویی به مراجعات) استفاده باشگاهی نیز می شود و کانون محل تجمع و دیدار ناشنوایان و وقت گذرانی آنها با گفت وگو و بازی شطرنج و تماشای تلویزیون و تشکیل کلاس ها و جلسات آموزشی نیز هست، ناشنوایان، کانون را خانه دوم خود می دانند.

گردهمایی: یکی از فعالیت های مدیریت کانون، برگزاری گردهمایی مسئولان استانها و شهرستان های کانون برای تعامل و تبادل نظر بیشتر بوده است.

در چهارمین گردهمایی اساسنامه کانون ناشنوایان ایران که در خرداد ماه ۱۳۸۱ در مشهد برگزار گردید، بازسازی اساسنامه کانون و تجدید نظر مالی توسط ۴۴ نفر از رؤسای کانون در دستور کار قرار گرفت.

رؤسای کانون با توجه به گرایشی که به سمت غیردولتی و خصوصی شدن حمایت از معلولیت ها صورت می گرفت حل مشکل ناشنوایان کشور را در دو مرحله امکان پذیر می دانستند؛ ابتدا اطلاع رسانی و آگاهی دادن به جامعه و شناساندن حقوق ناشنوایان و بعد، ارتباط با ارگان ها و طرح مسائل و مشکلات ناشنوایان و متقاعد نمودن جامعه نسبت به پذیرش ناشنوایان. این امر مهم تر از همه به دست

صدا و سیما امکان پذیر است. شرکت کنندگان در این گردهمایی اقدام تشکل های غیردولتی را عامل مؤثری در حل مشکلات ناشنوایان و ارتقای سطح علمی، رفاهی و اجتماعی آنان تلقی کردند.

تشکیلات عمومی: کانون ناشنوایان ایران، به عنوان مرجع عالی تصمیم گیری کانون از یک نماینده از هر یک از کانون های سراسر کشور تشکیل می شود. در این مجمع، رئیس هیئت مدیره کانون، نماینده ناشنوایان مقیم تهران است و در انتخابات هیئت مدیره و بازرسان مکلف است رأی اکثریت ناشنوایان مقیم تهران را به مجمع عمومی اعلام کند.

هیئت مدیره کانون مرکب از ده ناشنواست که هفت تن از آنان عضو اصلی و سه تن دیگر، عضو علی البدل اند، و مدت انجام وظیفه هیئت مدیره دو سال است. مجمع عمومی دو ناشنوا را نیز به عنوان بازرس برای مدت یک سال انتخاب می کند. عضو کانون می تواند شخص حقیقی یا حقوقی باشد. عضویت سه گونه است: اصلی، وابسته، افتخاری.

منابع مالی: منابع مالی کانون عبارت است از: هدایا، کمک ها و اعانات اشخاص و کمک مؤسسات دولتی و غیردولتی و حق عضویت. در امور جاری کانون بیشتر از حق عضویت و کمک دولت استفاده می شود و برای تکمیل ساختمان کانون در شهرک قدس، بیشتر از کمک دولت و اشخاص استفاده شده است.

عضویت: کانون ناشنوایان ایران از یازدهم ژانویه ۱۹۹۵ با فعالیت دبیر کل وقت کانون، به عضویت اصلی فدراسیون جهانی ناشنوایان پذیرفته شده که این فدراسیون در سیستم سازمان ملل متحد وابسته به چهار مؤسسه تخصصی سازمان ملل متحد است و این چهار مؤسسه عبارت اند از: شورای اقتصادی و اجتماعی، سازمان آموزشی و علمی و فرهنگ یونسکو، سازمان بین المللی کار، سازمان بهداشت جهانی.

کانون به فدراسیون جهانی ناشنوایان حق عضویت می پردازد و به عنوان عضو اصلی در مجمع عمومی فدراسیون حق نماینده و رأی دارد و از راه نشریات فدراسیون به آخرین اخبار و تحولات فکری و علمی و عملی در امور ناشنوایان در سطح جهان دست می یابد.

اساسنامه جدید کانون: اساسنامه جدید کانون، مصوب مجمع عمومی

ص: ۹۶

فوق العـاده در سوم بهمن ۱۳۸۲ است که از نظر ساختـاری و اصول، اداره کـانون را در مرحله جدیـدی از حیات خود قرار می دهد.

بـا تأسـیس و وجود بیش از شـصت کـانون ناشـنوایان در سراسـر کشور و احتمـال تأسـیس کـانون هـای دیگر در آینـده، حفظ وحدت و هماهنگی کلی ناشنوایان و کانون ها با اجرای اساسنامه جدید کانون مقدور خواهد بود.

آری، ناشـنوایان به عنوان یـک اقلیت فرهنگی طی ۴۴ سـال روزگـار پر تلاطم، نه فقط سازمان خود را حفظ کرده انـد، بلکه با تصویب اساسنامه جدید، کانون را از نظر ساختاری از یک سازمان ساده ناشنوایان به یک فدراسیون یا اتحادیه کانون ها تبدیل کرده انـد؛ به گونه ای که اینـک کـانون ناشـنوایان ایران، کـانون کـانون هـای سراسـر کشور است و اجرای درست و دقیق این اساسنامه، راهگشای پیشرفت های آینده جامعه ناشنوای ایران خواهد بود.

تأسـیس محـل دایمی: یکی از دغـدغه های مهم کانون ناشـنوایان ایران در طول حیات چهل ساله خود، داشـتن مکانی مناسب، مسـتقل و آبرومند برای انجام امور کارهای ناشـنوایان، پاسـخگویی و انجام کار مراجعان، برخورداری از امکاناتی مناسب برای برگزاری سـمینارها و جشن ها، تشـکیل کلاس های هنری، آموزشـی، اجتماعی و تخصصی و به طور کلی، محل دایمی و چند منظوره بوده است.

فکر داشـتن مکانی مسـتقل برای کانون قشـر ناشـنوایان کشور، از جمله مشغله های فکری سال های متمادی دبیر کل کانون نیز بود و این موضوع به صورت یک آرزو و خواسـته برای وی و بسـیاری از ناشـنوایان به عنوان امری جدی و اولیه همواره مطرح بوده است. ولی به دلایـل مختلف از جمله عـدم همکاری و همراهی برخی نهادهای مسـئول که بایـد در کنار کانون بوده و در واقع یـار و یـاوری برای کـانون باشـند، متأسـفانه به تعویق افتـاده بود، تـا اینکه با همکاری و کوشـش مسـتمر پاکزاد و همیاری سازمـان عمران شـهرک قـدس، کـانون موفـق به دریـافت زمینی منـاسب در فـاز هفت شـهرک غرب گردیـد. زمینی که از نظر موقعیت، مناسب و از نظر ارزش مادی در حـدی بسـیار بالاست. در این میان، اقدام وراث مالک محل استیجاری قدیمی کانون در خیابـان کـارگر، که بـا همـدستی شـهرداری منطقه، چنـدین بار در ورودی کانون را تیغه چینی و مسـدود کرده و به آزار و ایجاد مزاحمت برای ناشنوایان پرداخته بودند، به انجام این خواسته و فکر، سرعت بخشید و در واقع تلنگری بود که به

فعالیت مستمر و مداوم دبیر کل کانون برای دریافت مکان یا زمینی مناسب برای ایجاد ساختمان، جهتی منطقی داد.

فعالیت های اولیه منجر به دریافت آپارتمانی در فلکه دوم صادقیه با همیاری و همراهی برخی مقامات شهرداری، از جمله آقای بنیسی، مسئول وقت املاک کمیسیون ماده پنج شهرداری به صورت اجاره رایگان شد. به عبارتی مکان فعلی کانون در صادقیه، به کانون هدیه گردید.

گرچه با استقرار در محل جدید کانون در صادقیه، موقتاً نیاز کانون برطرف شده بود، ولی هنوز فکر ایجاد مکانی مستقل و دایمی که فضای کافی داشته و متعلق به خود کانون باشد، فکر پاکزاد را به خود مشغول کرده بود. از این روی، به موازات استقرار در آپارتمان صادقیه، تلاش برای دریافت زمینی مناسب شدت یافت تا در نهایت منجر به واگذاری زمین شهرک غرب گردید. کانون در ۱۳۷۲ در محل اهدایی شهرداری در فلکه دوم صادقیه مستقر شد و در همان اوان، قرارداد دریافت زمین بین کانون و سازمان عمران منعقد گردید.

نخستین گام در انجام این مهم به کمک این کسان برداشته شد: مهندس سید محسن رئوف، مسئول وقت سازمان عمران؛ آقایان مقدس زاده و عظیمی از مسئولان دفتر فروش سازمان عمران؛ مهندس لسانی مسئول بخش مهندسی آن سازمان.

پس از تحویل زمین، کانون به تهیه مقدمات ساخت و ساز، برای ساختمانی مناسب شؤون و شایسته نوع فعالیت های ناشنوایان پرداخت. رایزنی با صاحبان تخصص های گوناگون و انجام مطالعات گسترده برای طراحی ابعاد این ساختمان، وقت و امکانات فراوانی می طلبید. غیر از اینها، تهیه بودجه کافی، بسیار مهم بود و باید منابع دولتی و مردمی شناسایی و با آنها ارتباط برقرار می شد و برای گفتگو و مذاکره برنامه ریزی می گردید. پیش بینی اولیه کارشناسان، نیاز به پانصد میلیون ریال از مرحله نخست تا تکمیل نهایی بود. این بودجه به سرعت باید تهیه می شد و فعالیت های ساختمانی بی درنگ آغاز می گردید زیرا خطراتی در کمین بود؛ از جمله امکان تصرف آن زمین از سوی دیگران وجود داشت.

نخستین گام، ملاقات دبیر کل کانون با مهندس مروت، مشاور وزیر وقت مسکن و جلب موافقت وزیر برای مساعدت بیست میلیون ریال به کانون بود. این

اولین مساعدت مالی و دستمایه ای برای آغاز کار ساختمان گردید. به موازات اقدامات مستمر تهیه بودجه، نقشه ساختمان نیز تهیه و ترسیم گردید و به شهرداری منطقه دو تسلیم شد. شهرداری پس از بازدید نقشه و بررسی آن، مبلغ یکصد و هفتاد میلیون ریال به عنوان عوارض ساختمان و کسری پارکینگ از کانون مطالبه کرد که پاکزاد طی مذاکره با مسئولان شهرداری گفته بود که حتی ثروت تمامی ناشنوایان تهران، چنین مبلغی نمی شود. بنابراین، موضوع طی نامه ای به کمیسیون ماده پنج شهرداری ارجاع گردید و ضمن توضیح حضوری به ریاست وقت کمیسیون ماده پنج، ایشان در حاشیه نامه کانون دستور دادند که عوارض هنگام فروش ساختمان کانون اخذ شود که بدین ترتیب موضوع اخذ عوارض منتفی شد؛ زیرا محل کانون هرگز فروختنی نخواهد بود.

گام بعدی توسط خاندان امیری برداشته شد و مبلغ قابل توجهی کمک مالی از سوی خانم امیری(سروش) اهداء شد. این خانواده به دلیل داشتن چند فرزند ناشنوا، ضرورت ها و اقتضائات این قشر را به خوبی درک می کردند. پیش از این هم، افزون بر همکاری های معنوی با کانون، در شرائط مختلف از هرگونه همراهی و مساعدت با این نهاد، دریغ نمی ورزید. مساعدت های این خاندان با طرح های خدماتی، عمرانی و فرهنگی ناشنوایان در تاریخ فعالیت های اینان ماندگار است.

با توجه به اطمینانی که همگان، به خصوص دبیر کل کانون به خانم امیری داشتند، قرار شد مخارج مربوط به ساختمان کانون با نظر و نظارت ایشان و مشورت هیئتی از جمله آقای هادی معیری، رئیس کانون، مرتضی پیروزی، نایب رئیس و مهندس حمید امیری، مهندس ناظر ساختمان صورت گیرد و گزارش نهایی کار به دبیر کل داده شود.

آقای مهندس حمید امیری، افزون بر نظارت بر کار ساختمان که آن را افتخاری انجام می داد، در تهیه نقشه اولیه ساختمان سهمی مؤثر داشته است و مرحوم مهدی امیری، فرزند دیگر خانم امیری نیز در ترسیم نقشه اولیه ساختمان زحمات قابل توجهی کشید.

پس از تهیه نقشه نهایی که با تغییراتی برای زیباسازی و استفاده بهینه ساختمان از سوی شرکت آتک و به دستور معاونت وقت عمران و مهندسی شهرداری به عمل آمد، قرار شد با حضور معاونت امور اجتماعی شهرداری، آقای

مهندس حقانی، کلنگ ساختمان بر زمین زده شود که متأسفانه با توصیه غلط شهردار وقت منطقه دو، به بهانه اینکه همسایگان اعتراضاتی دارنـد و ممکن است مشـکلاتی فراهم کننـد، معاونت امور اجتماعی را که به دفعات با کانون همراهی کرده بودند، از حضور بر سـر زمین و مراسم کلنگ زنی منع کرد؛ بنابراین مراسم کلنگ زنی با حضور دبیر کل کانون، رئیس هیئت مدیره، شمـاری از ناشـنوایان و اولیـای آنهـا، مرحوم خانم امیری و آقای مهنـدس عباسـیان، رئیس جمعیت اولیای ناشـنوایان، به دسـت خردسال ناشنوا، عباسیان، بر زمین زده شد.

در این مراسم، دبیرکل کانون طی سخنانی، با قدردانی از حضور مدعوین گفت که در این محل ساختمانی مجهز برای کانون، شامل سالن اجتماعات و نمایش فیلم، کلاسهای مختلف برای دروس تخصصی، اجتماعی و هنری، محلی برای تجمع همه روزه ناشـنوایان، چایخـانه، قسـمتهای اداری، نمازخـانه، پلی کلینیـک شـنوایی، سوئیت و خوابگـاه برای مراجعان شهرسـتانی و احیاناً میهمانان ناشـنوای خارجی و تعاونی مصـرف برای ناشـنوایان، خانواده آنان، مربیان مراکز آموزشـی ناشـنوایان و اهالی محل بنا خواهـد شـد که بـا یـاری خداونـد متعـال و کمک و کوشـش همگان، حـدود ۵۵۰ میلیـون ریـال که در آن زمـان برای انجـام ساختمان پیش بینی شده بود، تأمین و جمع آوری گردید که مقداری صـرف انجام کارهای اولیه، خرید آهن آلات و اسـکلت فلزی ساختمـان شـد و بقیه در حسـابی تحت نظـارت خـانم امیری در یکی از بانکهـا به نـام سه تن از ناشـنوایان آقایـان: هـادی معیری، حمید امیری و خسرو خوشپور نگاهداری شد تا منحصراً برای انجام امور ساختمان مصرف گردد.

مآخذ: شـکست سـکوت، ش ۲و۳، پـاییز ۱۳۸۱، ص ۷-۸؛ پـاکزاد، محمود، هیـاهو در دنیـای سـکوت، تهران، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۴؛ باغچه بان، ثمینه، بهره ناشنوایان، تهران، امیرکبیر، بی تا؛ جزوات کانون ناشنوایان ایران.

ص: ۱۰۰

فصل چهارم: مراکز و نهادهای دولتی

اشاره

ص: ۱۰۱

از قدیم و در همه کشورها و جوامع، مسئولیت افراد دارای معلولیت بر عهده دولت ها بوده است. معلولین به لحاظ شدت معلولیت، دو گروه را تشکیل می دهند. یک گروه به دلیل شدت معلولیت، توانایی انجام شغل و کاری را ندارند. اینان تحت پوشش تأمین اجتماعی قرار می گیرند و دولت موظف است حقوقی در هر ماه به آنان پرداخت کند. نیز نیازمندی های آنها را مرتفع نماید.

گروه دوم مثل ناشنوایان، نابینایان، توان انجام کارهایی را دارند. دولت ها با مهارت آموزی، سوادآموزی به آنان و بالاخره یاد دادن انواع مهارت ها و آموزش ها، این گروه را آماده پذیرش مسئولیت اجتماعی و اشتغال می کنند.

سازمان رفاه ناشنوایان در ۱۳۵۰ تشکیل شد و مهم ترین وظیفه اش کاریابی برای ناشنوایان بود اما با تشکیل سازمان بهزیستی در سال ۱۳۵۹ و ادغام سازمان رفاه و دیگر نهادهای معلولیتی در آن، وظیفه کاریابی و ایجاد اشتغال برای معلولان بر عهده این سازمان قرار گرفت. هم اکنون مهم ترین نهاد دولتی موظف به اشتغال معلولان سازمان بهزیستی است. البته نهادهای دیگر مثل کمیته ملی پارالمپیک هم در اشتغال ورزشی معلولین نقش داشتند. البته این فصل در صدد است نهادهای دولتی که در استان قم در زمینه اشتغال معلولین فعال بوده اند.

ص: ۱۰۲

سازمان ملی رفاه

از سال ۱۳۴۷ دولت ایران در امور معلولین ورود پیدا کرد و انجمن توانبخشی را برای تأمین رفاه معلولان جسمی - حرکتی تأسیس کرد. این انجمن تابع وزارت کار و امور اجتماعی بود و توانست در مدت محدود، برنامه های وسیع در سطح کشور انجام دهد. هدف اصلی اش یکی تأمین رفاه و معیشت و دوم تأمین اشتغال برای معلولان بود. برای رسیدن به این هدف به مهارت آموزی روی آورد. اما دو سال بعد وزارت کار و امور اجتماعی به این نتیجه رسید که سازمان ملی رفاه را برای قشرهای مختلف معلولین تأسیس کند. از این رو در سال ۱۳۴۹ سازمان ملی رفاه نابینایان و در سال ۱۳۵۰ سازمان ملی رفاه ناشنوایان تأسیس شد.(۱)

از این زمان معلولین رسماً جزء برنامه های دولت محسوب شدند و دولت موظف گردید در جهت رفاه و اشتغال، مهارت آموزی، سواددار شدن، بیمه و دیگر جنبه های معیشتی و رفاهی معلولین برنامه ریزی کارشناسانه داشته باشد. در واقع از این زمان برنامه ریزی برای معلولین آغاز گردید و این سازمان در همه استان ها و شهرها شعبه دایر کرد و فعالیت هایش را آغاز نمود.

بر اساس دو گزارش درباره این سازمان در کتاب بهره ناشنوایان نوشته ثمینه باغچه بان و هیاهو در دنیای سکوت نوشته محمد پاکزاد، اطلاعات و تحلیلی تقدیم می گردد. البته هنوز نتوانسته ایم به اسناد و مدارک خود سازمان به ویژه مدارک مربوط به شهر قم دسترسی پیدا کنیم.

۱- . بهره ناشنوایان، ثمینه باغچه بان، ص ۱۲۰-۱۲۱.

تاریخ تحولات اشتغال معلولین

با تشخیص به موقع و کاربرد روش صحیح آموزش و اجرای برنامه های توانبخشی حرفه ای می توان معلولین را افرادی مسئول و مستقل و مفید به حال خود و جامعه بار آورد. از این رو سرمایه گذاری در برنامه های آموزشی و رفاهی و توانبخشی معلولان تبدیل نیرویی مصرف کننده به یک نیروی مولد را در پی خواهد داشت.

چنان که ذکر شد تا اواخر دهه ۵۰ سازمان های چندی به وجود آمده بودند که هر کدام به سهم خود می کوشیدند تا در تأمین یا فراهم ساختن امکان های ورزشی و توسعه فرهنگ معلولان قدم هایی بردارند، ولی در واقع سازمان مسئولی وجود نداشت که موظف به تأمین رفاه عمومی آنان باشد و برنامه ریزی های بنیادی در سطح مملکت داشته باشد. از این رو موازی با دگرگونی های اجتماعی که در کشور صورت می گرفت توانبخشی و تأمین رفاه گروه های خاص نیز مورد توجه قرار گرفت و سازمان های دولتی و نیمه دولتی با برنامه هایی ویژه و مسئولیت هایی خاص ایجاد گردید. چنان که در سال ۱۳۴۷ انجمن توانبخشی برای تأمین رفاه گروه معلولان جسمی تأسیس گردید و با برنامه ای وسیع و سنجیده در سطح مملکت شروع به کار کرد و توسعه بسیار یافت. پس از آن در بهمن ماه سال ۱۳۴۹ سازمان ملی رفاه نابینایان ایجاد شد و با در نظر گرفتن نیازمندی های بسیار این گروه از معلولان جسمی و دشواری های ویژه آنان کار خود را آغاز کرد. این دو سازمان و سازمان های مشابه در مقابل خود مسئولیت های بسیار و دشواری های فراوانی داشتند که کوشیده اند آنها را با توجه به اولویت نیازمندی ها رفع کنند. هر چند که برنامه های این گونه سازمان های مورد تأیید و تصویب و حمایت مادی دولت بوده است ولی با توجه به تازگی کار و مخصوصاً کمبود متخصص فن مسئولان امر با دشواری های بسیار رو به رو بوده اند و از این رو موفقیت آنان با توجه به مدت زمان تأسیس سازمان های مربوط قابل توجه است.

با توجه به لزوم فراهم ساختن اساس توانبخشی ناشنوایان در شهریورماه سال

۱۳۵۰ به ریاست فرح پهلوی، سازمان ملی رفاه ناشنوایان ایران ایجاد شد و مسئله ناشنوایی و تأمین رفاه و توانبخشی ناشنوایان رسماً جزء برنامه های دولت قرار گرفت. به این ترتیب معلولان و ناشنوایان که در پنجاه سال قبل گروهی ناشناخته و محروم از کلیه حقوق و مزایای هموطنان عادی خود بودند زندگی نوی یافتند.

سازمان ملی رفاه ناشنوایان و نابینایان و دیگر معلولان در شهریورماه سال ۱۳۵۰ وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی تأسیس یافت و به سال ۱۳۵۳ پس از تأسیس وزارت رفاه اجتماعی وابسته به وزارتخانه اخیر شد.

طبق اساس نامه، هدف این سازمان عبارت است از ایجاد هماهنگی و اشتراک مساعی بین مؤسسه ها اعم از دولتی و غیردولتی و خیریه در برنامه های پیش گیری، درمانی، آموزش درمانی، اشتغال و رفاه اجتماعی ناشنوایان و نیمه شنوایان و کسانی که دشواری گویایی دارند. دیگر از هدف های این سازمان بالا بردن شخصیت افراد ناشنوا و سازگاری آنان در اجتماع شنوایان و استفاده از روش های جدید در انواع خدمات مربوط به این گروه است.

برای تحقق بخشیدن به این هدف های گسترده سازمان ناچار بود که با توجه به نیازمندی ها و با در نظر گرفتن امکان های مالی و نیروی انسانی اولویت هایی برای برنامه ها قائل شود و با روش هایی متناسب و عملی دست به اقدام بزند. با توجه به اهمیت متخصصان، سازمان برای حل مشکل کمبود متخصص اولویت خاص قائل شد و کوشید تا قبل از سرمایه گذاری های بزرگ ثابت با استفاده از منابع داخلی و خارجی متخصصان خود را تا حد امکان آماده خدمت کند.(۱)

مهارت آموزی و کاریابی

برای انجام دادن بسیاری از کارها، نابینایی یا ناشنوایی یا فقدان عضلات حرکتی نقصی به حساب نمی آید و به این سبب در توانبخشی و تأمین رفاه آنان آموختن نوعی حرفه که بازار داشته باشد در صدر برنامه های رفاهی قرار دارد. از

۱- . بهره ناشنوایان، ص ۱۲۰-۱۲۱.

طرفی نیز چون آموزش هر نوع حرفه ای نیازمند سواد خواندن و نوشتن و دانستن مقداری زبان است لذا سازمان رفاه ناشنوایان به مجرد تأسیس یعنی در شهریورماه سال ۱۳۵۰ با تشکیل کلاس بزرگسالان ناشنوا، دوره زبان آموزی و سوادآموزی را آغاز کرد و در خردادماه سال ۱۳۵۱ با کمک مالی فرح پهلوی خانه ای در کوی یوسف آباد به منظور آغاز برنامه حرفه آموزی خرید و آن را به تدریج تکمیل و تجهیز کرد. این مرکز که از فروردین ماه سال ۱۳۵۲ از آن بهره برداری شده است نه تنها مرکز نمونه آموزش حرفه به ناشنوایان است بلکه گروه فنی لازم برای گسترش این نوع خدمات در تهران و شهرستان ها نیز در این مرکز تربیت می شوند. همچنین از برنامه های حرفه ای در آنجا ارزشیابی به عمل می آمد.

مرکز آموزش حرفه ای یوسف آباد شماره(۱)

این مرکز وابسته به سازمان ملی رفاه ناشنوایان در سال ۱۳۵۲ تأسیس شد. نشانی آن، تهران، یوسف آباد، خیابان مدبر، خیابان ۳۶، پلاک ۱۲ بود.

در این مرکز دختران و پسران ناشنوای بی سواد و کم سواد که سن آنان کمتر از سیزده سال و بیشتر از سی سال نبودند پذیرفته شدند. سواد و توانایی های و خواست داوطلبان ابتدا در گروه ارزشیابی و راهنمایی حرفه ای به یاری مدیر مرکز و روان شناس، مربی، رابط ناشنوایان و معلم و مددکار اجتماعی سنجیده می شدند. با در نظر گرفتن جوانب مختلف زندگی و استعدادهای فرد ناشنوا در صورتی که مددجو با سواد یا کم سواد بود در یک یا دو رشته حرفه ای به طور آزمایشی نام نویسی می کرد؛ پس از مدتی با توجه به پیشرفت و علاقه ناشنوا در رشته ای که بیش از دیگر رشته ها مناسب تشخیص داده می شد به حرفه آموزی می پرداخت و پس از یافتن تبحر کافی، برای او در بازار آزاد کاریابی می شد.

اطلاعات نسبی که از آن زمان در اختیار است، سازمان رفاه در امور اشتغال و کاریابی با تدبیر جلو می رفت و کارنامه مطلوبی بر جای گذاشت.

اگر معلول بی سواد بود ابتدا در کلاس های زبان آموزی و سوادآموزی نام نویسی می شد. و هنگامی که خواندن و نوشتن و تا حدی زبان آموخت ضمن ادامه تحصیل و زبان آموزی در یکی از رشته های مناسب برای آموختن حرفه ثبت نام

می کرد. مدت زمان لازم برای طی مرحله اول بستگی بسیار به استعداد و سن مددجو داشت و به طور کلی پس از دوازده ماه تحصیل مرحله اول را تمام می کرد. و در حدود دوازده ماه دیگر برای تمام کردن مرحله دوم و آموختن حرفه وقت لازم بود.

چون کلاس های درس بزرگسالان در خود مرکز حرفه ای قرار داشت ناشنوایان گروه دوم در سال اول فرصت کافی داشتند که به طور غیر مستقیم با حرفه های مختلف آشنا شوند و ارزشیابان و راهنمایان نیز، با فرصت کافی و آگاهی کامل از استعداد این شاگردان بتوانند رشته مناسبی را برای آموزش آنان در نظر گیرند.

کاریاب موظف بود که با ایجاد تماس با مدیران کارخانه های و مؤسسه های مختلف برای کسانی که آماده کار شده بودند کار مناسبی پیدا کند و پس از اشتغال مددجو نیز پیگیری می کرد تا هم کارفرما و هم همکاران شنوای او این همکار تازه را بپذیرند و هم مددجو خود را با شرایط جدید کار و زندگی وفق می داد.

در کارگاه های این آموزشگاه وسایل مورد نیاز کارگاه های مختلف مراکز حرفه ای و اداره مرکزی ساخته می شد و همچنین مقداری از مصنوعات آن در غرفه ناشنوایان که در فروشگاه مرکزی سازمان تعاون و مصرف شهر و روستا قرار داشت به فروش می رسید. در این آموزشگاه کوشش می شد که از استاد کاران یا کمک مربیان ناشنوا استفاده شود.

کارگاه های موجود به آموزش تراشکاری، جوشکاری، نجاری، خیاطی زنانه، خیاطی بچه گانه، خیاطی مردانه، پیراهنی دوزی، سوار کردن سمعک، کلاس سوادآموزی به دختران و پسران می پرداختند.

به مددجویان این مرکز علاوه بر ناهار که به طور رایگان داده می شد با تشخیص بخش مددکاری مبلغی نیز به عنوان هزینه تحصیلی پرداخت می شد. با توجه به اهمیت سلامت جسم مددجویان یک نفر پزشک امراض داخلی و یک نفر پزشک متخصص چشم هفته ای یک بار به این مرکز می آمد و سلامت یک یک آنان را مورد رسیدگی قرار می داد.

در هر دوره تقریباً حدود هشتاد نفر، حرفه می آموختند و جذب بازار کار می شدند.

آموزشگاه حرفه ای شماره (۲)

وابسته به سازمان ملی رفاه ناشنوایان بود و در سال **۱۳۵۳** تأسیس شد. آدرس آن تهران، خیابان کاخ شمالی، پلاک **۳۷۳** بود.

برنامه های این کارگاه مثل کارگاه شماره یک بود ولی حرفه ها متفاوت بود و در اینجا گل سازی، سراجی، آباژورسازی، لوکس سازی و ویترای آموزش داده می شد.

برخی ناشنوایان قم به تهران کوچ کردند و در این مدارس تحصیل کردند و حرفه ها و مشاغل را همراه خود به قم بردند.

غرفه ناشنوایان

سازمان ملی رفاه ناشنوایان در خرداد **۱۳۵۴** در فروشگاه مرکزی سازمان تعاون و مصرف شهر و روستا اقدام به راه اندازی غرفه فروش محصولات و مصنوعات معلولین نمود با این اقدام بعد دیگری از تشکیلات تولید و عرضه محصولات معلولان تکمیل گردید.

یکی از مشکلات معلولین در اشتغال و کسب و کارشان همواره این بود که اگر کالایی تولید می کردند، بازاریابی نداشت و فروش آن با مشکل مواجه بود. اما سازمان رفاه با تدبیر خوبی که انجام داد و با فروشگاه زنجیره ای شهر و روستا قراردادی منعقد کرد و توانست تولیدات و محصولات معلولین را از این طریق بفروشد و به درآمد بسیار خوبی برسد.

در آن زمان فروشگاه شهر و روستا بهترین و پرفروش ترین فروشگاه در سطح کشور بود.

در قرارداد بین فروشگاه شهر و روستا و سازمان رفاه برای اشتغال معلولانی که توانایی حرفه آموزی نداشتند ولی کار صندوق داری یا انواع کارهای فروشگاهی را می توانستند انجام دهند در فروشگاه شاغل می شدند.

سازمان از سال **۱۳۵۴** در کنار حرفه آموزی صنعتی، آموزش کشاورزی، دامپروری و باغداری را هم شروع کرد و محصولات این گروه هم در همین فروشگاه زنجیره ای فروخته می شد.

ص: ۱۰۸

توسعه کارگاه ها در شهرها

سازمان ملی رفاه از ۱۳۵۴ شروع به توسعه کارگاه ها در همه شهرهای ایران نمود. در تهران کارگاه نساجی، کارگاه سراجی، کارگاه ویترای، کارگاه نجاری، کارگاه کارهای دستی، کارگاه خیاطی (مردانه، زنانه، بچه گانه)، کارگاه شیرینی پزی، کارگاه تراشکاری - فلز کاری - جوشکاری بنا شد و شروع به کار کرد.(۱)

سازمان ملی رفاه در مشهد، یزد، همدان، تهران و شهرهای دیگر کارگاه راه اندازی کرد و شروع به یاد دادن حرفه و صنایع و مشاغل نمود. محصولات کارگاه ها هم در همان شهر در فروشگاه های زنجیره ای فروخته می شد.

اگر این روند ده سال تداوم می داشت، معلولین از نظر رفاه و اشتغال وضع مطلوب پیدا می کردند. اما حدود چهار سال بعد انقلاب اسلامی در ایران شروع شد و معلولین به امید وضع بهتر در انقلاب مشارکت فعال پیدا کردند. پس از پیروزی انقلاب سازمان رفاه منحل و سازمان بهزیستی تأسیس شد.

دیگر ابعاد اشتغال

کاریابی و اشتغال و کسب و کار و درآمد مقوله بسیار پیچیده است. در بین موضوعات اجتماعی و اقتصادی هیچ یک به اندازه این موضوع پیچیدگی ندارد. به طوری که دولت جمهوری اسلامی با بسیج همه امکاناتش تا کنون نتوانسته به آن مسلط شود. اما اشتغال برای معلولین چند برابر مشکل تر و پیچیده تر است. سازمان رفاه با برخورد علمی و با استفاده از تجارب دیگر کشورها، توانست تا اندازه زیاد موفق شود. اما ابعاد این مسئله و چگونگی حل مشکلات هر بخش از اشتغال را اکنون گزارش می دهم:

شرکت تعاونی مصرف ناشنوایان

یک جنبه از اشتغال، تأمین نیازهای فرد شاغل است. اگر برای نیازهای شاغلان برنامه ریزی و تدبیر نشود، هر مقدار حقوق ماهانه آنها را افزایش دهیم، جوابگوی مخارجش نیست. اما با شرکت تعاونی های مصرف و تهیه کالای ارزان و نیز گردش

۱- . بهره ناشنوایان، ص ۱۳۰-۱۴۰.

پولی در جبهه خودی، بسیاری از مشکلات شاغل ها را می توان مرتفع کرد. یعنی این تعاونی ها را خود معلولین اداره می کنند و بخشی از معلولین در این شرکت ها شغل پیدا می کنند؛ دوم کالاهای تولیدی خودشان در اینجا فروخته می شود؛ سوم معلولین با خرید کالا سود به جیب خودشان می رود.

در مهرماه سال ۱۳۵۴ به منظور تأمین رفاه بیشتر و افزایش درآمد ناشنوایان همچنین اشتغال آنان، به تأسیس شرکت تعاونی مصرف ناشنوایان مبادرت شد.

بدین منظور با مشورت وزارت تعاون و امور روستاها و وزارت کار و امور اجتماعی اساسنامه این شرکت تنظیم گردید و بین کلیه مراکز آموزشی و کارکنان سازمان ملی رفاه ناشنوایان توزیع شد و از آنان برای قبول عضویت وخرید سهام دعوت به عمل آمد و مورد استقبال ناشنوایان قرار گرفت.

نخستین جلسه مجمع عمومی شرکت در تاریخ نوزدهم آذرماه ۱۳۵۴ تشکیل گردید و درباره تصویب اساسنامه و انتخاب مدیران و بازرسان و اعضای علی البدل تصمیم هایی اتخاذ شد. این گام نخست در راه خود یاری ناشنوایان بود.

وسایل ارتباط همگانی

در جهان امروز وسیله های ارتباط همگانی نقش بزرگی در آگاهی و آموزش افراد جامعه دارد. اطلاع رسانی و دریافت اطلاعات با اشتغال پیوند دارد و معلولین لازم است در دریافت اخبار و ارسال اخبار تبحر داشته باشند. انواع نشریه ها، رادیو، تلویزیون و فیلم نه تنها معلمان اجتماعی هستند بلکه از طریق آنها یک فرد با افراد جامعه بستگی پیدا می کند و از آنچه که در محیط او یا جهان می گذرد با خبر می شود و خود را با دگرگونی ها سازگار می کند.

ناشنوایان بیشتر از تلویزیون بهره می برند. و استفاده از رادیو برای هیچ ناشنوایی مقدور نیست لذا از بحث درباره آن خودداری می شود. نیز استفاده از نشریه ها نیز برای ناشنوایان بی سواد و کم سواد که فعلاً بیش از نود درصد جامعه ناشنوایان را تشکیل می دهند امکان ندارد.

گذشته از آن برنامه های تلویزیون نیز که گفتار جزء مهمی از آن است برای این گروه از ناشنوایان که به علت نداشتن امکان تحصیل فرصت زبان آموزی نیز نداشته اند مفید نیست.

ص: ۱۱۰

در مورد استفاده از برنامه های تلویزیون متأسفانه وضع ناشنوایان با سواد نیز چندان فرقی با گروه فوق ندارد زیرا نه تنها همیشه گویندگان روبه بینندگان نیستند بلکه سخن چه بسا توسط گوینده ای که به علت ایجاب صحنه دیده نمی شود ادا می گردد. در این مواقع هر چند که ناشنوا تصاویری می بیند ولی چون توضیحی را که داده می شود نمی شنود به ناچار اصل مطلب برای او نامفهوم می ماند و برداشت او از موضوع محدود به حدس و گمان می شود.

این محدود بودن ناشنوایان که مسئله ای بس مهم در توانبخشی ناشنوایان است اهمیت خاصی دارد.

کنگره جهانی ناشنوایان وابسته به شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد، یونسکو، سازمان جهانی کار و سازمان بهداشت جهانی که در سال ۱۹۵۱ میلادی در شهر رم تشکیل شد تا توجه به اهمیت این موضوع در هشتمین جلسه مجمع عمومی خود که به تاریخ سی و یکم ژوییه تا پنجم اوت (۱۹۷۱) میلادی در پاریس تشکیل شد در ماده هفتم اعلامیه خود حقوق کسانی را که دچار اختلال های شنوایی هستند چنین تصریح کرد:

«به خصوص لازم است که به شخص ناشنوا امکان ایجاد ارتباط با دیگر اعضای اجتماع داده شود. برای نیل به این هدف کاربرد شایسته یارمندی های بصری و ترسیمی از طریق گذاشتن زیرنویس برای فیلم های ناطق و برنامه های تلویزیون و فراهم ساختن خدمات رابط ناشنوایان همچنین از بین بردن داغ آموزشی که از دیرباز بر زبان اشاره زده شده است ضروری است.»

اما یک نفر معلول جسمی چه با سواد و چه بی سواد بی هیچ مانعی از همه وسایل ارتباط گروهی بهره مند می شود. یک نفر نابینا نیز علی رغم بی سوادی می تواند به راحت از آنچه که در کشورش و در جهان می گذرد از طریق برنامه های رادیویی و آنچه که از دیگران می شنود و برنامه های تلویزیونی (صرف نظر از تصویر آن) آگاه شود. در حالی که استفاده از این امکان ها برای ناشنوای بی سواد حتی با سواد مقدور نیست. به این سبب لازم است از کلیه وسایل بصری خصوصاً برنامه های تلویزیونی مخصوص ناشنوایان راهی به سوی اجتماع برای آنها گشوده شود. با توجه به اهمیت و ضرورت این موضوع تلویزیونی آموزشی موافقت کرده است که در هفته نیم ساعت برنامه مخصوص ناشنوایان اجرا گردد. از این رو هم

اکنون سازمان ملی رفاه ناشنوایان با همکاری تلویزیون آموزشی مشغول تهیه این برنامه ها است. در این برنامه ها روش کلی «Total Communication» که در کلیه برنامه های تلویزیونی کشورهای مختلف جهان مورد استفاده است به کار خواهد رفت. یعنی گوینده در ضمن گفتن خبر یا هر مطلب دیگر با انگشتان خود کلمه ها را هجی خواهد کرد و علامت مخصوص آن کلمه را نیز نشان خواهد داد. همچنین در این برنامه ها حداکثر استفاده از نوشته و تصویر خواهد شد. با استفاده از این برنامه نه تنها ناشنوایان از رویدادهای مهم کشور و جهان و خبرهایی که مربوط به زندگی ناشنوایان می شود و برایشان اهمیت دارد با خبر خواهند شد بلکه میزان سواد و سطح دانش زبان آنان نیز بالاتر خواهد رفت و از طریق اجرای این برنامه آگاهی جامعه شنوا از توانایی ها و نیازمندی های ناشنوایان افزایش خواهد یافت و این خود یکی از اساسی ترین گام ها در راه شناخت ناشنوایان خواهد بود. در آن زمان دیگر ناشنوایی نقصی ناشناخته نخواهد بود و معمای ناشنوایی به سود ناشنوایان و شنوایان حل خواهد شد.(۱)

خلاصه اینکه معلولین باید از طریق رسانه ها توانایی های خود را معرفی کنند؛ با دیگران ارتباط برقرار کنند؛ تبلیغ نمایند؛ در دریافت اخبار و اطلاعات کوشا باشند؛ همه اینها در اشتغال آنان مؤثر است.

بیمه

بیمه با اشتغال کاملاً بهم مرتبط اند و ارتباط پیاپی دارند.

از فروردین ماه سال ۱۳۵۱، با همکاری جمعیت حمایت کودکان کر و لال، سازمان رفاه کوشیده بود که خدمات درمانی را در اختیار همه ناشنوایان قرار دهد ولی با در نظر گرفتن امکان محدود تعمیم این خدمات به کلیه مراجعان تهرانی و شهرستانی مقدور نبود.

سازمان رفاه ناشنوایان از بهمن ماه سال ۱۳۵۲ با در نظر گرفتن وضع خانوادگی و مالی ناشنوایان گروهی از مراجعان را بیمه کرد ولی از دی ماه سال ۱۳۵۴ که بیمه درمانی عمومی اعلام گردید سازمان توانست کلیه مراجعان واجد شرط را بیمه کند.

۱- . بهره ناشنوایان، ص ۱۴۴-۱۴۶.

در عرض این مـدت هزار و چهارصد نفر ناشـنوا (۱۱۷۳ نفر از تهران و ۲۲۷ نفر از شهرسـتان ها) زیر پوشـش بیمه درمانی قرار گرفتند و شماره آنان تا پایان سال جاری به مرز دو هزار نفر رسید.

با استفاده از این بیمه، ناشنوایان از کلیه خدمات درمانی و آموزش درمانی، عمل های جراحی ضروری برخوردار می شدند.

همچنین اگر ناشنوایی نان آور خانواده ای باشد کلیه افراد تحت تکفل او نیز زیر پوشش بیمه درمانی قرار می گرفتند.

برای نابینایـان و معلولاـن حرکتی هم بیمه الزامی شـد. پس از پیروزی انقلاـب با تأسیس سازمان بهزیستی همه معلولین را بیمه کردند.

سوادآموزی،

فراگیری زبـان ویژه یعنی برای ناشـنوایان زبـان اشاره و برای نابینایان خط بریل، اسـتفاده از مهارت های خاص و فراگیری آنها مثلاً نابینایان باید جهت یابی را یاد بگیرند، اسـتفاده از وسایل ویژه مثل ویلچر، عصا و سـمعک و فراگیری شیوه استفاده از آنها لاـزم است و در اشـتغال مؤثر است. سازمـان رفاه در تأمین رایگان وسایل مثل عینک و ویلچر فعال بود. نیز در آموزش مهارت های ضروری برنامه هایی در سراسر کشور اجرا کرد تا معلولان بتوانند در رفاه و اشتغال موفق باشند.(۱)

پایان کار

عمر سازمـان رفـاه نهایتاً هشت سال بود و مسـتعجل گشت. در سال ۱۳۵۹ سازمـان بهزیستی در شورای انقلاـب تصویب و قرار شد همه مراکز و نهادهای مرتبط بر معلولین در سازمان بهزیستی ادغام شود.

دسـتاوردها و تجـارب ایـن دوره ده سـاله در زمینـه اشـتغال معلـولین جمـع آوری و بررسـی نشـده اسـت. به ویژه در شـهرهایی کوچک تر مثل قم، اگر تجارب جمع آوری شده بود می توانست راهگشا باشد.

۱- . بهره ناشنوایان، ص ۱۲۰-۱۴۴.

اداره کل بهزیستی

اشاره

سازمان بهزیستی در خرداد ۱۳۵۹ توسط شورای انقلاب، اجازه تأسیس گرفت و قرار شد دولت و وزارت بهداشت، آن را در سراسر کشور ایجاد کند. و در همان سال ۱۳۵۹ در قم، اداره کل بهزیستی تأسیس شد و فعالیتش را شروع کرد. ابتدا اطلاعاتی درباره اداره بهزیستی قم و بخش های اداری تابع آن می آورم سپس به سیر تحولات این سازمان می پردازیم:

بهزیستی در قم

بهزیستی قم گویا در تابستان سال ۱۳۵۹ تأسیس شد. البته اطلاعات ما در این باره بسیار اندک است و نمی دانیم اداره کل را چه کسانی در ایجاد و توسعه این اداره در قم مؤثر بودند و مهم تر نمی دانیم این اداره برای اشتغال معلولان قمی چه فعالیت هایی انجام داده است؟ اما مختصر اطلاعاتی که داریم می آورم تا به تدریج تکمیل گردد.

در قم، شانزده ساختمان به نام بهزیستی است، بعضی مرتبط به اداره کل بهزیستی در استان قم و بعضی دیگر مرتبط به بهزیستی شهرستان قم است. آدرس های این ساختمان ها این گونه است:

اداره کل بهزیستی استان قم

آدرس: قم، ۷۵ متری عمار یاسر، مجتمع ادارات استان، سازمان بهزیستی استان قم، تلفن: ۳۷۷۸۹۷۴۵، فکس: ۳۷۷۸۹۷۸۸

اداره بهزیستی شهرستان قم

آدرس: خیابان امام، ۲۰ متری شهید بهشتی، اداره بهزیستی شهرستان قم

تلفن: ۳۶۶۲۰۹۷۳، فکس: ۳۶۶۲۰۹۰۰

اداره بهزیستی شهرستان دستجرد

آدرس: شهر خلجستان، پشت پاسگاه نیروی انتظامی

تلفن: ۳۲۱۱- ۰۲۵۲۵۲۲، فکس: ۳۲۱۱

ص: ۱۱۴

اداره بهزیستی شهرستان جعفریه

آدرس: خیابان بانک ملی، خیابان شهید رجایی، کوچه درمانگاه

تلفن: ۰۲۵۲۶۲۲-۲۵۰۰، فکس: ۲۷۳۵

اداره بهزیستی شهرستان قنوات

آدرس: بر جاده اصلی، جنب مدرسه اشرفی اصفهانی

تلفن: ۰۲۵۲۳۲۲-۳۴۰۰، فکس: ۳۴۰۰

اداره بهزیستی شهرستان کهک

آدرس: خیابان تختی

تلفن: ۰۲۵۲۴۲۲-۳۲۵۶، فکس: ۳۲۵۶

مجتمع خدمات بهزیستی مسبّح

این مجتمع ارائه دهنده خدماتی همچون بینایی سنجی، مددکاری، مشاوره های حضوری و تلفنی، مشاوره ژنتیک، دفتر پیشگیری از اعتیاد، دفتر پیشگیری از آسیب های اجتماعی و...می باشد.

آدرس: خیابان شهید فاطمی (دورشهر)، جنب پزشکی قانونی

تلفن: ۳۷۸۳۴۸۷۴

مجتمع خدمات بهزیستی شهید باهنر

آدرس: خیابان امام، ۲۰ متری شهید بهشتی

مجتمع خدمات بهزیستی امام صادق (ع)

آدرس: نیروگاه، انتهای ۲۴ متری شهید ستاری، سمت چپ

تلفن: ۳۸۸۲۲۱۱۸ - ۳۸۸۶۹۱۰۰

مجتمع خدمات بهزیستی شهداء

آدرس: میدان شهید محلاتی، جنب آسایشگاه

تلفن: ۳۷۲۲۸۸۴۳

ص: ۱۱۵

مجتمع خدمات بهزیستی مسجد

آدرس: خیابان شهید فاطمی، جنب پزشکی قانونی

تلفن: ۳۷۸۳۱۵۴۱ - ۳۷۷۴۷۸۸۵

مجتمع خدمات بهزیستی ولیعصر

مجتمع آموزشی ولیعصر(عج) قم، یکی از مراکزی است که در جهت آموزش معلولان قم، گام بر می دارد.

تلفن: ۳۶۶۴۴۷۰۰ – ۳۶۶۴۱۳۵۰

مجتمع خدمات بهزیستی آیت اللّه گلپایگانی

آدرس: خیابان باجک۲، بلوار شهید ظریفیان، مجتمع بهزیستی آیت اللّه گلپایگانی

تلفن: ۳۶۶۴۴۷۰۰ – ۳۶۶۴۱۳۵۰

مجتمع خدمات بهزیستی احسان

تلفن: ۳۶۶۶۱۸۱۰- ۳۶۶۶۱۸۲۰

مجتمع خدمات بهزیستی پردیسان قم

۷ مردادماه ۱۳۹۴، به همت بهزیستی قم و اهتمام بعضی از نیکوکاران قمی، مجتمع خدمات رسانی اجتماعی در منطقه پردیسان افتتاح شد. هدف از تأسیس این مجتمع رسیدگی به محرومان و آسیب های اجتماعی و اهتمام به «جامعه های هدف بهزیستی» است. با توجه به اینکه ۱۰ درصد از جمعیت استان قم در منطقه پردیسان ساکن هستند، برای ارائه خدمات بهزیستی به صورت سریع تر و در کمترین زمان ممکن این مجتمع دایر شده است. با توجه به اینکه از ۲۲ هزار معلول موجود در استان قم حدود ۴۵۰ نفر از آنها ساکن پردیسان هستند و فاصله منطقه پردیسان با مرکز شهر قم زیاد است این مرکز دایر شده است.

اداره پذیرش بهزیستی

آدرس: دورشهر

تلفن: ۳۷۷۳۹۳۰۱-۳۷۷۳۲۰۹۰

مرکز اورژانس اجتماعی بهزیستی

شماره تلفن: "۱۲

مرکز مشاوره بهزیستی

آدرس: شهر قم، میدان صدوق، خیابان عطاران، معاونت امور فرهنگی و پیشگیری سازمان بهزیستی، مرکز مشاوره حضوری

تلفن: ۳۲۹۰۲۴۲۴- ۰۲۵

صدای مشاوره خانواده

شماره تلفن: ۱۴۸

مراکز راهنمائی درمانی و مشاوره خانواده

آدرس: چهارراه غفاری

تلفن: ۶۶۲۶۱۹۱ – ۶۶۰۸۱۲۰

مرکز مشاوره شهید ارشاد قم

تلفن: ۳۷۷۳۸۳۶۰

مرکز مشاوره و مددکاری معاونت اجتماعی ناجا

تلفن: ۶۶۰۶۰۸۵ – ۲۱۸۲۵۷۴

مشاوره دوران بلوغ و ازدواج درمانگاه حرمی هلال احمر

تلفن: ۳۷۷۴۴۱۰۹

ص: ۱۱۷

تأسیس و تاریخ تحولات اداری

تأسیس و تاریخ تحولات اداری(۱)

سازمان بهزیستی کشور از مهم ترین نهادهای حمایتی دولتی برای سامان دهی به امور معلولین جامعه است. شورای انقلاب و دولت موقت مهندس بازرگان با ادغام چند نهاد حمایتی موجود در سال ۵۸ و ۱۳۵۹، سازمان بهزیستی را ایجاد کردند. پیشنهاد دهنده اصلی دکتر محمدعلی فیاض بخش بود که در جریان هفت تیر و در انفجار حزب جمهوری به شهادت رسید. این سازمان از ابتدا مخالفانی داشت. دلایل مخالفان عمدتاً در چند نکته است:

۱- این سازمان با کپی برداری از کشورهای سوسیالیستی شکل گرفته و هدفش افزایش اقتدار و اختیارات دولت در همه شئون جامعه است.

۲- این سازمان مجموعه ای ناهماهنگ با مأموریت های متنوع و گسترده است که تجمیع آنها در یک سازمان کار دشواری است.

۳- سپردن معلولان به این سازمان موجب مغفول ماندن آنان می شود چون دیگر بخش های سازمان جذابیت دارد و با پرداختن به بخش های جذاب، از معلولان به عنوان قشر فقیر، غفلت می شود.

۴- برای امور اساسی و زیربنایی معلولان مثل فرهنگ سازی، طرح و برنامه و مدیریت خاصی در سازمان پیش بینی نشده است.

اما کسانی هم همواره از سازمان بهزیستی و عملکرد آن دفاع کرده اند. بالاخره ارزیابی و بررسی و داوری درباره عملکرد این سازمان در عرصه معلولان نیاز به زمانی واسع و اطلاعات کامل دارد. اما خدمات بهزیستی در تمامی شهرها و حتی روستاهای ایران بی نظیر بوده است. این سازمان، با استناد بر دو اصل از قانون اساسی مشروعیت یافت.

مجلس خبرگان قانون اساسی در ۲۸ مرداد ۱۳۵۸ کارش را شروع و در ۲۴ آبان

۱- این مطلب به صورت مقاله و با عنوان تأسیس سازمان بهزیستی و تداوم آن توسط آقای علی نوری تألیف و در مجله توان نامه منتشر شده است.

۱۳۵۸ با تصویب ۱۷۵ اصل قانون اساسی به پایان برد. بعداً شورای بازنگری قانون اساسی در اردیبهشت ۱۳۶۸ تشکیل شد و طی ۴۱ جلسه به تغییر و اصلاح برخی اصول پرداخت و در ششم مرداد ۱۳۶۸ با رأی اکثریت مردم رسمیت یافت.(۱) در هیچکدام از اصول قانون اساسی کلمه معلول، علیل، نابینا، ناشنوا و امثال اینها نیامده است. اما در اصل ۲۱ و ۲۹ قانون اساسی چنین آمده است:

اصل بیست و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:

۱- ایجاد زمینه های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او.

۲- حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند، و حمایت از کودکان بی سرپرست.

۳- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده.

۴- ایجاد بیمه خاص بیوه گان و زنان سالخورده و بی سرپرست.

۵- اعطای قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی شرعی.

اصل بیست و نهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت های پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی. دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند.

بر اساس این دو اصل سازمان بهزیستی پیشنهاد و شکل گرفت. هیچ کجای این دو اصل از معلول و معلولیت و واژگان مترادف صحبت نشده است. اما در اصل

۱- . دانشنامه دانش گستر، ج ۱۰، ص ۶۲۴ و ج۱۵، ص ۲۲۰.

۲۹ دو واژه «از کار افتادگی» و «حوادث و سوانح» آمده که می توان به معلولان تعمیم داد. به عبارت دیگر معلولان مصداق از کار افتادگان و نیز مصداق کسانی هستند که بر اثر حادثه ای مثل تصادف یا سوانحی مثل قطع دست با ماشین نجاری به هنگام کـار معلولیت پیـدا کرده انـد. به همین دلیـل معلولان جزو سازمان بهزیستی قلمـداد شدنـد. در اصل ۲۹ تصـریح شده، خدمات بهداشتی، درمانی، مراقبت پزشـکی، بیمه و غیره حقی همگانی برای این گروه ها از جمله معلولان است و دولت موظف اسـت از محل درآمـدهای عمومی و درآمدهای حاصـله از مشارکت مردم، خدمات و حمایت های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند.

در این اصل فقط به درمان و بهـداشت اشاره شـد و دیگر وظایف با کلمه «و غیره» آمده است، از این رو اموری مثل آموزش و پرورش، پیشـگیری و توانبخشـی را می توان مصـداق «و غیره» دانست. به این روش، انواع نیازهـای معلولاـن را به عنوان حقوق مشروع آنها دانست. دولت هم موظف است از طریق سازمان بهزیستی این امور را اجرا نماید.

لاـیحه تشـکیل سازمـان بهزیستی کشور توسط وزارت بهـداری آماده و توسط وزیر بهـداری به تاریـخ ۲۴ خرداد ۱۳۵۹ جهت تصویب به شورای انقلاـب تقـدیم شـد. شورا بـا تغییراتی به تاریـخ ۲۴ تیرماه ۱۳۵۹ آن را تصـویب نمود.(۱) پس از این سـیر تصویب مفصل تر گزارش می شود.

لایحه تشکیل سازمان بهزیستی کشور

ایـن لاـیحه در وزارت بهـداری کارشناسـی و تـدوین شـد و به تاریـخ ۲۴ خرداد ۱۳۵۹ توسـط وزیر به شـورای انقلاـب جهت تصویب نهایی ارسال گردیـد. گویا این وزارتخانه در صدد توسـعه منابع مالی و دامنه اداری خود بوده است. اما سـرنوشت این لایحه به گونه دیگر رقم خورد و سازمان بهزیستی مستقل و زیر نظر نخست وزیر و بعداً

۱- . روزنامه رسـمی شـماره ۱۰۳۱۴ – ۲/۵/۱۳۵۹؛ کتـاب مرجع حقـوق معلولین، ص ۱۰۴ و ۱۱۰؛ سـایت مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.

رئیس جمهور شد. یعنی کلًا از وزارت بهداری جدا شد.(۱) پس از استقلال بهزیستی از بهداری، مجدداً بهداری تلاش کرد تا بخشی از وظایف بهزیستی را بگیرد. برای نمونه مجلس شورای اسلامی در ۳ خرداد ۱۳۶۷ تصویب کرد:

ماده ۱- وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی عبارت اند از:

– تأمین و ارائه خدمات لازم به معلولین جسمی، ذهنی و اجتماعی قابل توانبخشی در حدود امکانات.

– تشویق و ترغیب افراد خیر و مؤسسات خصوصی جهت اقدامات حمایتی برای کودکان در سنین قبل از دبستان و سالمندان و خانواده ها و افراد بی سرپرست و نیازمند و معلولین جسمی و ذهنی و اجتماعی غیرقابل توانبخشی و ارائه این خدمات در موارد ضروری توسط مؤسسات دولتی و نظارت بر این اقدامات.(۲)

اما لایحه ای که برای تصویب سازمان بهزیستی توسط وزارت بهداری با امضای مرحوم فیاض بخش تقدیم شورای انقلاب شده بود، اینگونه تصویب شد:

ماده واحده - در جهت تحقق مفاد اصول ۲۱ و ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور تأمین موجبات برنامه ریزی، هماهنگی، نظارت و ارزشیابی و تهیه هنجارها و استانداردهای خدماتی و توسعه دامنه اجرای برنامه های بهزیستی در زمینه حمایت خانواده های بی سرپرست و نیازمند و ارائه خدمات مختلف به کودکان و تدارک امکانات پیشگیری و درمانی و توانبخشی حرفه ای و اجتماعی معلولین جسمی و روانی و تجدید تربیت منحرفین اجتماعی و حمایت و نگهداری از کودکان و اطفال بی سرپرست و معلولین غیرقابل توانبخشی و سالمندان نیازمند و آموزش نیروی انسانی خدمات بهزیستی و توانبخشی و تأمین موجبات تشویق، جلب مشارکت و فعالیت های گروه های داوطلب و مؤسسات غیردولتی، سازمان بهزیستی کشور تشکیل می شود.

تبصره ۱- سازمان هایی که با تصویب این قانون در سازمان بهزیستی کشور با

۱- . روزنامه رسمی شماره ۱۰۳۱۴، مورخ دوم مرداد ۱۳۵۹؛ کتاب مرجع حقوق معلولین ایران، ص ۱۱۱-۱۱۰.
۲- . روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۲۰، ۶/۴/۶۷؛ حقوق معلولین در قوانین ایران، ص۵۹.

کلیه کارکنان، تجهیزات، دیون و تعهدات ادغام می شوند عبارت اند از:

معاونت امور بهزیستی و کلیه واحدها و وظایف و فعالیت های موضوع این ماده واحده مربوط به بهزیستی و وزارت بهداری و بهزیستی و سازمان های منطقه ای بهداری و بهزیستی و مؤسسات ادغام شده و وابسته به آن، کمیته امداد امام، بنیاد شهید، سازمان تربیتی شهرداری تهران.

تبصره ۲- رئیس سازمان بهزیستی کشور، مشاور وزیر است.(۱)

لازم به تذکر است:

۱- در این لایحه، فقط یک جا به معلول اشاره شده و تصریح به معلول جسمی و روانی شده است و سازمان بهزیستی را موظف به توانبخشی حرفه ای و اجتماعی معلولین جسمی و روانی می داند.

۲- احتمالاً منظورش از معلول جسمی، سه دسته از معلولین یعنی نابینایان، ناشنوایان و معلولان حرکتی است. اما بهتر است تصریح می شد.

۳- هم اکنون تعبیر معلول روانی، مرسوم و متداول نیست و معلول ذهنی به کار می برند.

۴- چهار سازمان را موظف به ادغام در بهزیستی کرده است: بهزیستی به عنوان قسمتی از وزارت بهداری، کمیته امداد (تأسیس در ۱۳۵۷)، بنیاد شهید (تأسیس در ۱۳۵۸)،(۲) سازمان تربیتی شهرداری تهران. هیچکدام از این نهادها تخصصی در امور معلولان ندارند و بهتر بود تشکل های مردمی را به عضویت در می آورند. سمن هایی مثل کانون ناشنوایان ایران، انجمن نابینایان ایران، تا آن زمان چند دهه سابقه فعالیت داشتند. اگر به کمک فرا خوانده می شدند، کفه ترازوی سازمان به نفع امور معلولان سنگین تر می شد.

خلاصه از ابتدای تأسیس و شکل گیری سازمان بهزیستی، نهادهای غیرمعلولیتی پر نقش تر بودند و تقریباً هیچ نهاد معلولیتی در آن دوره حضور

۱- . همان.

۲- . دانشنامه جهان اسلام، ج۴، ص ۴۳۳-۴۳۱.

نداشت.

۵- اساساً در جریان تشکیل سازمان بهزیستی هیچ سخنی از تشکل های مردمی نیست و تمامی تلاش به سمت دولتی کردن امور است.

اصلاحات قانون بهزیستی

لایحه ای که توسط مرحوم فیاض بخش به عنوان وزیر بهداری در خرداد ۱۳۵۹ به شورای انقلاب رفت، در ۲۴ تیرماه همان سال تصویب شد. اما این قانون بعداً، بارها اصلاح شد، به طوری که از اصل لایحه اولیه چیزی باقی نماند. اگر بخواهیم همه اصطلاحات از سال ۵۹ تاکنون را معرفی و تحلیل کنیم، خود نیاز به یک کتاب مستقل دارد. اما لازم است مواردی از اصلاحات مهم و مرتبط به معلولان را معرفی نماییم.

۱- چند ماه پس از تصویب لایحه تشکیل سازمان بهزیستی، اولین اصلاح که بسیار مهم هم هست، در اولین سال حیات مجلس شورای اسلامی انجام شد. مجلس، بهزیستی را از وزارت بهداری جدا کرد و به عنوان یک سازمان مستقل با ریاست مستقل، زیر نظر نخست وزیری برد. رئیس سازمان توسط نخست وزیر تعیین می شد و سمت مشاور هم داشت و در هیئت دولت هم شرکت می کرد. یعنی سازمان بهزیستی هم پایه وزارت و وزیر بهداری گردید. مجلس شورای اسلامی به تاریخ ۱۰ اسفند ماه ۱۳۵۹ این قانون را تصویب کرد.

۲- ادغام واحدهای تربیتی شهرداری سراسر کشور در سازمان بهزیستی مصوب ۶ مرداد ۱۳۷۳ مجلس شورای اسلامی.(۱)

مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۷۵ اصلاحات بسیاری در قانون بهزیستی داشت. موارد مرتبط به معلولان اینگونه است:

- به منظور جلب مشارکت های مردمی، شورایی از اشخاص حقیقی و حقوقی تأسیس می شود. ترکیب اعضاء شامل کسانی مثل وزیر بهداشت، وزیر کشور یا معاون، نماینده دبیرخانه ائمه جمعه و جماعات، شهرداری تهران و رئیس سازمان

۱- . سایت سازمان بهزیستی کشور.

اوقاف است ولی سخنی از معلولان، نماینده معلولان یا نخبگان معلول یا تشکل های معلولیتی نیامده است.(۱)

- ذیل وظایف شورای مشارکت های مردمی آمده است: جلب کمک های مادی و معنوی به منظور حلّ مشکلات اقشار محروم و معلول و ایتام است.(۲)

- مؤسسات دولتی و غیردولتی موظف اند ۲ تا ۵ درصد از کارکنان خود را از معلولان استخدام کنند.(۳)

- کارگاه ها و مؤسساتی که معلولان را استخدام کنند از پرداخت حق بیمه معاف هستند.(۴)

- مراکز ارتوپدی و دست و پاسازی جمعیت هلال احمر و مرکز توانبخشی شفای یحیاییان به بهزیستی ضمیمه می گردد.(۵)

- کمک های مردمی برای ایجاد فرصت های شغلی معلولین هزینه می شود.(۶)

۴- مهم ترین اصلاحات قانون بهزیستی در سال ۱۳۸۳ و در قانون جامع حمایت از معلولان و سال ۱۳۹۴ و لایحه جامع حقوق معلولان اتفاق افتاد. این دو قانون و لایحه در فصل های بعد به تفصیل بررسی خواهد شد. از این رو از تجربه و تحلیل آنها در اینجا صرف نظر می شود.

بالاخره به برکت پیشنهاد شهید فیاض بخش و تصویب شورای انقلاب سازمانی شکل گرفت که در عرصه معلولان مؤثر بوده و هم اکنون دارای کارنامه ای حجیم و فعالیت های گسترده است.

ساختار سازمان بهزیستی

چگونگی شکل گیری و تأسیس سازمان در سال ۱۳۵۹ توسط وزارت بهداری و

ص: ۱۲۴

۱- . سایت سازمان بهزیستی کشور؛ کتاب مرجع حقوق معلولین، ص ۱۱۴-۱۱۱.

۲- . همان؛ کتاب مرجع حقوق معلولین، ص۱۱۳.

۳- . همان، ص۱۱۵.

۴- . همان.

۵- . همان، ص۱۲۳.

۶- . همان، ص۱۲۹.

شورای انقلاب گزارش شد. سپس در طول حدود چهار دهه تاکنون اصلاحات و تغییرات فراوان پذیرفته و به شکل کنونی به دست ما رسیده است. در اینجا نمی خواهیم خود سازمان بهزیستی را بررسی کنیم بلکه هدفمان مطالعه حقوق معلولان و قوانین ویژه معلولان در ارتباط با سازمان بهزیستی است. یعنی می خواهیم بدانیم این سازمان در ارتباط با حقوق معلولان چه جایگاه و چه وظایفی داشته و دارد؟ ابتدای تأسیس چه وظایفی داشت، پس از اعمال اصلاحات تا ۱۳۸۳ چه وظایفی پیدا کرد و پس از تصویب قانون جامع حمایت از معلولان چگونه شد و نیز در سال ۱۳۹۴ با تصویب لایحه جامع معلولان چه وضعیتی پیدا کرده است؟

بررسی از سال ۱۳۸۳ به بعد را در فصول بعد پی می گیریم؛ اما تحولات سازمان تا سال ۱۳۸۳ در ارتباط با معلولان از نظر شکل گیری سازمان، بررسی و گزارش شد. اکنون می پردازم به ساختار سازمان بهزیستی و حقوق معلولان.

رئیس سازمان بهزیستی هم اکنون توسط رئیس جمهور انتخاب می شود. پنج معاونت دارد: امور توانبخشی، فرهنگی و امور اجتماعی، توسعه مدیریت و منابع، توسعه پیشگیری و درمان اعتیاد، فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری. البته دو معاونت آخر یعنی توسعه پیشگیری و فناوری اطلاعات به نام مرکز می باشند نه معاونت.

ذیل معاونت توانبخشی سه دفتر امور مراکز توانبخشی، توانمندسازی معلولان، امور توانبخشی روزانه و توان پزشکی وجود دارد و همانطور که از عنوان آنها پیدا است یکی از آنها ویژه معلولان و دو دفتر دیگر شامل امور معلولان و غیرمعلولان است.

ذیل مرکز توسعه پیشگیری و درمان اعتیاد که در اعداد معاونت ها چیده شده است، این موارد را نام برده اند: پیشگیری از آسیب ها، پیشگیری از اعتیاد، پیشگیری از معلولیت ها، مشاوره و راهنمایی، ایدز.(۱)

ص: ۱۲۵

۱- . سایت سازمان بهزیستی کشور.

بنـابراین معلـولیت را در کنـار اعتیـاد، ایـدز و آسـیب هـا شـمرده انـد. این نگـاه که معلـولیت آسـیب دیـدگی و نوعی عوارض اجتماعی ناشی از علل و عوامل منفی است در این ساختار مشاهده می شود. با اینکه در بسیاری از کشورها معلولان را به عنوان یک قشر از اقشار جامعه نام برده اند. مثل پزشکان، معلمان، مهندسان، کارگران، بازنشسته ها، بیکاران و ده ها قشر دیگر، یکی هم معلولان اند. اینان ذاتاً شر و منفی نیستند بلکه توانایی هایی دارند و توانمندی هایی هم ندارند. درست مثل یک پزشک که توانمندی هایی دارد و ناتوانایی ها؛ کارهایی را می تواند انجام دهد و کارهایی را نمی تواند.

وقتی معلولان را جزئی از جامعه و مثل دیگر مردم دانستیم، آن وقت راحت تر و با نگاه مثبت به آنها نگاه می کنیم و برای آنها برنامه ریزی خواهیم داشت. تفاوت نگاه منفی و نگاه مثبت در چند نکته زیر است:

۱- اگر گروهی را منفی بـدانیم مجبور هسـتیم آنهـا را به حاشـیه برانیم؛ یـا بین آنهـا و جـامعه مرز بکشـیم و آنهـا را در جـامعه مشارکت ندهیم. ولی وقتی مثبت بدانیم، آنها مثل دیگران در سازندگی جامعه شـرکت پیدا می کنند و با آحاد جامعه تعامل و تعاطی خواهند داشت.

۲- در نگـاه منفی، معلولا ـن، توانایی خاصـی ندارنـد بلکه مثل ایـدزی ها، سـرطانی ها ناتوان محض انـد و بایـد تا مرگ تحت مراقبت باشـند. اما در نگاه مثبت، معلولان مثل معلمان اسـتعدادهایی قابل توجه دارنـد و می تواننـد در سازندگی جامعه کمک کننـد، می تواننـد خانواده تشـکیل دهنـد. البته ناتوانی هایی دارند که باید از طریق توانبخشـی یا ابزار آلات یا جایگزینی دیگر اعضاء، جبران شود.

خلاصه اینکه به نظر می رسد چارت تشـکیلاتی سازمان بهزیستی به عنوان اولین و مبنایی ترین نگرش به معلولان، باید اصلاح شود. به همین دلیل با اینکه این سازمان برای معلولان کارها و تلاش های بسـیار دارد و اگر کارنامه ماهانه و سالانه اش منتشـر شود همگان این سازمان و رئیس آن را تحسـین می کنند، ولی مشـکلاتی هست که موجب ثمر ندادن بسـیاری از فعالیت های آن می شود.

پیشـنهاد این است که ریاست محترم و جدیـد سازمان بهزیستی جناب دکتر محسـنی بنـدپی که همگان به کارایی و دلسوزی و فضائل اخلاقی ایشان اذعان

دارنـد با کمک کارشـناسان معلولیتی فکری برای کارآمدتر کردن سازمان در حوزه معلولان بنمایند. روش های مدرنی تجربه شده که هزینه بری کمتر دارد و زودتر جواب می دهد. ولی در گام نخست باید چارت سازمان اندکی تغییر کند. تا وقتی امور معلولان در کنار امور معتادان و ایدز باشد، مشکل می توان استعدادهای معلولان را به شکوفایی رساند.

بنابراین اولین حق معلولان این است که آنگونه که هسـتند نه کمتر و نه بیشتر، آنها را شناخته و در مورد آنها داوری کنند و از آنهـا انتظـار داشـته باشـند. بایـد توجه کنیم معلولان همواره تاریـخ ساز بوده انـد، معلولان در دوره رسول اکرم(ص) مهم ترین مشاغل اجتماعی- فرهنگی را بر عهـده داشـته اند؛ معلولان در قرآن یک سوره در مورد نابینایان دارند و در شأن و حقوق آنان خداوند اظهار نظر کرده است؛ حضـرت علی(ع) و دیگر ائمه درباره آنها تأییدیه دارند و آنها را انسان های مطلوبی دانسته اند؛ و بالاـخره هزاران قـاری، حافـظ قرآن کریـم، مفسـر کتـاب، کارشـناس علـوم حـدیث، ادیـب، شـاعر، فقیه و متکلم از معلولاـن برخاسـته اند. با این وصف معلول، بیمار و معتاد و گدا نیست، انسان شـریفی است که حسـی را فاقد است ولی حواس دیگر او قوی تر از انسـان هـای عـادی است. البته نمی گویم در معلولاـن آدم بـد و شـرور وجود نـدارد، اکنون دربـاره جـامعه معلولان داوری می کنیم و کلیت این جامعه خوب و کارنامه مطلوب داشته است، به طوری که بعضی از انبیای الهی معلولیت هایی مثل نابینایی در حضرت یعقوب داشته اند.(۱)

مأموریت ها و وظایف

در سـایت سازمـان بهزیستی این مـأموریت هـا و وظایف برای سازمان پیش بینی شـده است: البته کل وظایف و مأموریت های سازمان حدود چهل عنوان است، ولی موارد مرتبط به معلولان عبارت اند از:

- حمایت و توانبخشی نابینایان

۱- . نکت الهمیان، صفدی، ص۳. صفدی معتقد است یعقوب، اسحاق و شعیب دوره ای از عمرشان را نابینا بوده اند (همان).

- حمایت و توانبخشی ناشنوایان

- حمایت و توانبخشی معلولان ذهنی

- حمایت و توانبخشی معلولان جسمی حرکتی و ضایعه نخاعی

- حمایت و توانبخشی بیماران روانی مزمن

- کمک به تأمین جهیزیه مورد نیاز ایتام، معلولان و آسیب دیدگان نیازمند

- حمایت و نگهداری از معلولان غیرقابل توانبخشی

- تحت پوشش قرار دادن نیازمندان از نظر بیمه خدمات درمانی

- ساخت اندام های مصنوعی و کفش طبی مورد نیاز معلولان از طریق مراکز فنی و ارتوپدی سازمان

- پیشگیری از معلولیت های مختلف از طریق اجرای برنامه ها و طرح های مختلف در کشور

- تربیت نیروهای انسانی تخصصی مورد نیاز جامعه در زمینه های توانبخشی، بهداشتی، درمانی، اجتماعی از طریق دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی سازمان

- آموزش ویژه معلولان نظیر ناشنوایان، معلولان ذهنی، آموزش خط بریل و جهت یابی به نابینایان

- آموزش مهارت های زندگی ویژه معلولان

- ارزیابی و راهنمایی شغل معلولان جهت آموزش و اشتغال مناسب

- برنامه های فرهنگی و فوق برنامه معلولان و افراد تحت پوشش(۱)

مجموعاً از چهل سرعنوان، پانزده سرفصل اختصاص به معلولان دارد و این حجم از مأموریت ها قابل قبول است. یعنی گویای اهتمام عملی سازمان به معلولان است. اما با تجزیه و تحلیل این سرفصل ها به نکاتی می رسیم. این نکات ذیلاً تقدیم می گردد. از نظر حقوقی سازمان موظف به تأمین همه مایحتاج و نیازمندی های معلولان است به گونه ای که زندگی آبرومندانه داشته باشند اما در جایی در اسناد و

۱- . سایت سازمان بهزیستی کشور.

مدارک بهزیستی به تساوی اشاره ندارد. در کنوانسیون های بین المللی تصریح شده که معلول و غیرمعلول از نظر حقوق اجتماعی تفاوتی ندارند و هیچ گونه تبعیضی بین آنها پذیرفتنی نیست. اما در اسناد و مدارک بهزیستی که تماماً در سایت اینترنتی هم منتشر شده این نکته را ندیدم اما نکات دیگر که با تحلیل سرفصل های فوق می یابیم عبارت اند از:

۱- نقش مردم در وظایف و در چارت سازمان پررنگ نیست. موارد بسیاری هست که مردم می توانند، تقبل مسئولیت نموده و مشکلات را ریشه ای حل کنند.

۲ - نقش معلولان و سمن های معلولیتی هم پررنگ نیست.

۳- به آموزش خط بریل و جهت یابی اشاره شده ولی به آموزش های دیگر مثل آموزش کامپیوتر و اینترنت، آموزش زبان اشاره و ده ها نوع آموزش دیگر اشاره نشده است.

از بین همه این آموزش ها، آموزش زبان اشاره برای ناشنوایان فوق العاده مهم است.

۴- اشتغال و مشاغل و چگونگی تأمین شغل معلولان به اجمال آمده است با اینکه می توانستند با معرفی انواع مشاغل و شرایط دست یابی به آنها زمینه ها را هموارتر نمایند. معلولان استعداد لازم برای انواع مشاغل فرهنگی، علمی، خدمات دهی، کشاورزی، صنعتی و اجتماعی دارند. اما چون اینها را نمی شناسند، روش دستیابی به آنها را هم نمی دانند و همواره مشکل اساسی آنها اشتغال بوده است.

۵- روش های نوین رسیدگی و حمایت و توانبخشی در وظایف و مأموریت های اعلام شده در سایت بهزیستی مورد توجه قرار نگرفته است. برای نمونه در کشورهای پیشرفته ای مثل ژاپن، از معلولان نابینا که معمولاً حافظه خوبی دارند در جاهایی مثل خدمات بورس استفاده می کنند. چون زودتر از کامپیوتر به کاربر اطلاعات می دهند. در آلمان برای کشف سرطان از نابینایان فراوان استفاده می کنند زیرا حس لامسه آنها قوی تر است و بسیار ارزان تر از اسکن برداری و شیوه های معمول پزشکی، سرطان را کشف می کنند.

از جمله حقوق معلولان آن است که تنها سازمان دولتی حامی آنها یعنی

بهزیستی، در فضای چند دهه قبل نماند و بر اساس پیشرفت های روز، طرح ها و روش های روزآمد بدهد، اما متأسفانه این بخش چندین سال است به همین صورت و بدون تغییر مانده است.

۶- احادیث مأثوری داریم که حضرت می فرماید به جای کمک مادی به نیازمند به او وسیله کار بدهید. زیرا دائماً بی نیاز خواهد شد ولی پول و کمک مادی چند روزه تمام شده و نیازمندی می ماند.

اما امروزه باید گفت به معلولان باید اطلاعات داد، اگر اطلاعات مناسب و روزآمد به آنها داده شود، آنان همه نیازهای خود را تأمین خواهد کرد. معلولی که استعداد ورزشی دارد اگر به او اطلاع دهیم که فلان تیم ورزشی در فلان کشور معلولان را جذب می کند او با یک ارتباط و تماس می تواند به شغل مورد نظرش برسد.

تمامی نیازها را می توان از طریق اطلاع رسانی مناسب مرتفع کرد؛آن هم با حداقل امکانات و بودجه. بهرحال حق اطلاع یابی از حقوق مسلم و حتمی معلولان است و بهزیستی باید این حق را به عنوان وظایف خودش بشناسد و رسمیت ببخشد.

۷- فرهنگ رسانی و سازندگی فرهنگی معلولان، خانواده معلولان، عموم مردم، مسئولین دولتی و سمن ها از جمله حقوقی است که تاکنون متصدی و مسئول نداشته است. یعنی نهادهای کلان دولتی، آن را جزو وظایف خود ندانسته اند. با اینکه زیربنایی ترین و مهم ترین نیاز همگانی است. صدها نکته و مسئله فرهنگی شامل آداب و رسوم، نکات تربیتی، مسائل اخلاقی، وظایف دو طرف در تعاملات اجتماعی، احکام شرعی و بالاخره مسائل قابل مراعات در روابط مردم با هم هست که باید در فرهنگ سازی و فرهنگ رسانی تعلیم داده شود. اما متأسفانه همگان از مسئولان دولتی تا معلولان و مردم عادی از آنها غفلت دارند و نسبت به آنها ناآگاه اند.

بهزیستی اگر این وظیفه را بر عهده گیرد و در معاونت فرهنگی با جلب طرح ها و نظریات و راه کارها اقدامات اساسی را شروع کند، در امور معلولان انقلابی ایجاد خواهد شد. برای نمونه سعدی در بوستان و گلستان چندین حکایت آموزنده در مورد معلولان دارد، در حالی که جامعه و مردم هیچکدام را

نمی دانند، یک کتاب تصویری احکام برای ناشنوایان تاکنون تدوین و منتشر نشده است و ده ها کمبود دیگر.

امکانات و آمادگی

ممکن است فکر شود سازمان بهزیستی امکانات لازم برای اینگونه امور را ندارد. اینجا امکاناتی که در سایت بهزیستی فهرست شده را می آورم. در این سایت چهل سرفصل از امکانات بهزیستی فهرست شده که از بین آنها هشت مورد مرتبط به معلولین است. اینها عبارت اند از:

- حدود ۱۶۰۰ واحد توانبخشی ارائه دهنده خدمات به معلولین، سالمندان و بیماران روانی مزمن

- امکان خدمات درمانی به بیماران روانی مزمن در ۱۰۳ مرکز درمانی و توانبخشی بهزیستی

- ۱۲۵ مرکز مشاوره پزشکی ژنتیک برای پیشگیری از معلولیت های ناشی از اختلالات ژنتیکی

- بیش از ۴۵۰ مجتمع خدمات بهزیستی که ارائه دهنده خدمات اجتماعی در سطح کشور است

- بیش از ۱۵۰۰مجتمع روستایی که غالباً از محل مشارکت های مردمی احداث شده اند

- تعداد ۳۷ مرکز درمان بیماران روانی مزمن

- تعداد ۲۴۰ مرکز توانبخشی (انجمن ثبت شده (۱)(NGO)

از نظر نیروی انسانی هم، آمار شاغلان در بهزیستی نشانگر نکات سودمندی است:

حجم کل نیروی انسانی بهزیستی ۰۴۳/۲۶ نفر

تعداد ۱۴۰۷۷ نفر نیروی رسمی و ۸۲۲ نفر پیمانی و ۷۷۳۹ نفر رسمی کارگری، ۶۰۶ طرحی، ۲۵۹۳ قراردادی (پیمانکاری) و ۱۵۶ نیروی سرباز که از این تعداد

۱- . سایت سازمان بهزیستی کشور.

۶۱۱ نفر دارای مدرک تحصیلی دکتری، ۷۱۱ نفر فوق لیسانس، ۵۶۲۸ نفر لیسانس می باشند شایان ذکر است که نیروی انسانی با مدرک تحصیلی فوق دیپلم نیز تعداد ۷۳۶ نفر و تعداد ۱۸۳۵۶ نفر دیپلم و پایین تر را تشکیل می دهند که به لحاظ پایدار بودن جایگاه شغلی و بهره گیری از تخصص و تجارب آنان می توانند از جمله امکانات و قابلیت های این سازمان محسوب شود.(۱)

سازمانی با این گسترش، قطعاً امور معلولان را می توانـد به سرعت و با کیفیت سامان دهی نمایـد، اما نیاز به مـدیران مناسب و دلسوز و طرح های بلندمدت و کوتاه مدت دارد. البته نمی خواهم بگویم بهزیستی هیچ کاری نمی کند بلکه هم اکنون فعال ترین سازمان در عرصه معلولان است. اما وقتی آن را نسبت به اهداف آرمانی می سنجیم، به نقدهایی می رسیم.

اصلاحات سال های ۷۴ و ۱۳۷۵

حجم زیادی از تغییرات و تکمیل های این دوره در قانون بهزیستی در سال های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵ اتفاق افتاد که اهمّ آنها به این شرح است:

قانون معافیت مالیاتی، مصوب ۱۸ تیر ماه ۱۳۷۴:

به پیشنهاد سازمان بهزیستی و طبق قانون مصوب تیرماه ۷۴ تمامی مؤسسات خصوصی شاغل در امور مربوط به حمایت و توانبخشی معلولان و ارائه خدمات به عقب ماندگان ذهنی و همچنین انجام خدمات در شبانه روزی ها و مهدهای کودک از مالیات معاف می باشند.

ماده واحده- کلیه مؤسسات خصوصی که با مجوز سازمان بهزیستی کشور امور مربوط به حمایت و توانبخشی معلولان و ارائه خدمات به عقب ماندگان ذهنی و انجام خدمات در مراکز روزانه و شبانه روزی ها نگهداری معلولان و کودکان بی سرپرست را به عهده دارند و همچنین مهدهای کودک از پرداخت مالیات بر درآمد معاف می باشند مشروط بر این که سازمان مذکور بر درآمد و هزینه آن ها نظارت داشته و مؤسسات فوق حداقل ده درصد از مددجویان خود را بدون دریافت

۱- . همان.

هر گونه دستمزد به افراد معرفی شده از طرف سازمان بهزیستی اختصاص دهند.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز یکشنبه هجدهم تیرماه یک هزار و سیصد و هفتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۲۱/۴/۱۳۷۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است. (رئیس مجلس شورای اسلامی - علی اکبر ناطق نوری)(۱)

تبصره های اصلاحی

تبصره ۱-۴، اصلاحی ۹ بهمن ماه ۱۳۷۵- امور اجرایی بهزیستی در هر استان به عهده مدیر کل بهزیستی استان می باشد که توسط رئیس سازمان بهزیستی کشور منصوب می گردد.

تبصره ۲- ۴، اصلاحی ۹ بهمن ماه ۱۳۷۵- به منظور جلب کمک های اشخاص حقیقی و حقوقی به سازمان بهزیستی کشور شورایی به نام شورای مرکزی مشارکت های مردمی با بهزیستی در ستاد مرکزی سازمان و شورای مشارکت های مردمی با بهزیستی در مراکز استان ها و شهرستان ها به شرح زیر تشکیل می گردد:

الف - ترکیب اعضای شورای مرکزی مشارکت های مردمی با بهزیستی عبارت اند از:

۱- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان رئیس شورا؛ ۲- وزیر کشور یا معاون وی؛ ۳- رئیس سازمان بهزیستی کشور به عنوان دبیر شورا؛ ۴- نماینده دبیرخانه ائمه جمعه و جماعات؛ ۵- شهردار تهران؛ ۶- رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه؛ ۷- پنج نفر از معتمدان محلی به انتخاب رئیس سازمان.

- مسئولیت هماهنگی و سیاست گذاری و نظارت بر امور شوراهای استان و شهرستان با شورای مرکزی مشارکت های مردمی با بهزیستی خواهد بود.

ب - ترکیب اعضای شورای مشارکت های مردمی با بهزیستی استان عبارت اند از:

۱- استاندار؛ ۲- امام جمعه مرکز استان؛ ۳- شهردار؛ ۴- مدیر کل بهزیستی استان؛ ۵- مدیر کل اوقاف و امور خیریه ؛ ۶- رئیس دانشگاه علوم پزشکی مرکز استان؛ ۷- پنج نفر از معتمدان محلی به انتخاب مدیر کل بهزیستی استان.

۱- . روزنامه رسمی، شماره ۱۴۶۸۱، ۱۱/۵/۱۳۷۴؛ حقوق معلولین در ایران، ص ۴۰.

ج - ترکیب اعضای شورای مشارکت های مردمی با بهزیستی شهرستان عبارت اند از:

۱- امام جمعه مرکز شهرستان؛ ۲- فرماندار؛ ۳- رئیس اداره بهزیستی شهرستان؛ ۴- رئیس شبکه بهداشت و درمان شهرستان؛ ۵- رئیس اداره اوقاف و امور خیریه؛ ۶- شهردار مرکز شهرستان؛ ۷- پنج نفر از معتمدان محلی به انتخاب رئیس بهزیستی شهرستان استاندار، رئیس شورای مرکز استان و فرماندار رئیس شورای مرکز شهرستان و مدیر کل بهزیستی استان و رئیس بهزیستی شهرستان دبیر شورا در استان و شهرستان خواهند بود.

وظایف شورای مشارکتهای مردمی با بهزیستی به شرح زیر است:

۱- جلب کمک های مادی و معنوی اشخاص حقیقی و حقوقی به منظور حل مسائل و مشکلات اقشار محروم و معلول و ایتام.

۲- نظارت بر نحوه مصرف وجوه خاص اهدایی به سازمان بهزیستی.

تبصره ۱۰، اصلاحی ۹ بهمن ماه ۱۳۷۵ - کلیه مؤسسات دولتی و غیردولتی که بیش از پنجاه نفر در آنها به کار مشغول اند مکلف اند طبق آئین نامه ای که از طرف سازمان بهزیستی کشور تهیه و به تصویب سازمان بهزیستی کشور می رسد، نسبتی بین ۲ تا ۵ درصد کارکنان خود را از میان معلولان توانبخشی شده که قادر به انجام کارهای مورد نیاز این قبیل مؤسسات باشند استخدام کنند.

مؤسسات غیردولتی که به هر علتی مفاد این تبصره را رعایت ننمایند، مکلف اند بابت هر مورد مبلغ معینی را که به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید به سازمان بهزیستی کشور بپردازند. تا در جهت ایجاد فرصت های شغلی برای معلولان تحت پوشش هزینه گردد.

کارگاه ها و مؤسساتی که معلولان را استخدام می کنند از پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف هستند.

حق بیمه سهم کارفرما از محل بودجه عمومی که سالانه در قانون بودجه کل کشور منظور خواهد شد پرداخت می گردد (مشابه مقررات قانون معافیت حق بیمه سهم کارفرمایی که تا پنج نفر کارگر دارند).

تبصره ۱۶، الحاقی ۹ بهمن ماه ۱۳۷۵- سازمان بهزیستی کشور می تواند در جهت پیشگیری، تشخیص و جلوگیری از شدت معلولیت ها طبق ضوابط وزارت

بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مراکز توانبخشی پزشکی را در چارچوب تشکیلات موجود سازمان ایجاد نماید.

نتیجه گیری

سازمان بهزیستی با تصویب شورای انقلاب کارش را در سال ۱۳۵۹ آغاز کرد. اکنون حدود ۳۵ سال از عمرش می گذرد. از منظر حقوق بشر، خدمات بسیاری داشته که از مصادیق حقوق بشر است. در جهان، متعارف است هر نهادی که خدمات انسان دوستانه داشته باشد، مطلوب تر و مقبول تر است و در سراسر جهان بیشتر به آن توجه می شود. اما صرف فعالیت عملی در جهت حقوق انسانی اقشاری مانند معلولان کافی نیست و لازم است این فعالیت ها ضبط و ثبت گردد؛ به جهان گزارش شود؛ تا نسل های آینده و پژوهشگران کنونی در جریان قرار گیرند و تجارب و دستاوردها منتقل گردد.

سازمان بهزیستی تا کنون ۳۶ دوره مسابقات قرآنی برای نابینایان برگزار کرده است. یعنی اولین و قدیمی ترین سازمانی است که به خواست دینی روشندلان اهتمام داشته و برای افزایش توانمندی های قرآنی آنها اقدام کرده است. اما متأسفانه گزارش درباره این مسابقات بسیار اندک است. با اینکه حداقل با ده جلد کتاب گزارشی و تصویری می توانستیم این تجربه را به جهان معرفی کنیم و به زبان های مختلف این جنبه حقوق بشری سازمان را در تاریخ، ماندگار سازیم.

سازمان بهزیستی در دوره هر رئیس رویکرد و خط مشی کلانی داشته است. از این رو فعالیت های کلی سازمان در دوره آقای هاشمی نسبت به دوره های قبل تفاوت هایی داشت. امید است دوره جدید مدیریت و ریاست آقای محسنی بندپی، خط مشی دیگری با خاستگاه های ضروری جدید حاکم گردد.

اما ضرورت عاجل به طور خلاصه عبارت اند از:

۱- بازنمایی گذشته سازمان

تمامی معاونت ها و بخش ها و ادارات در شهرها موظف شوند فعالیت های گذشته خود را منتشر و در اختیار جامعه قرار دهند. از این طریق هویت و واقعیت خود را عرضه کنند و اطلاعات مکفی به نخبگان بدهند تا بتوان به بررسی، نقادی و داوری پرداخت.

ص: ۱۳۵

۲- ایجاد فضای نقد و بررسی گذشته برای بهسازی آینده

اگر سازمان از نقد و داوری نخبگان هراس داشته باشد، نمی تواند آتیه فعال برای خودش ایجاد کند. از این رو با تشکیل همایش ها، باید امکان و زمینه نقادی را فراهم آورد.

منابع: حقوق معلولان ایران، علی نوری، قم، صحیفه خرد، ۱۳۹۴؛ حقوق معلولان در قوانین ایران، احمد باختر، تهران، جنگل: جاودانه، ۱۳۸۶، ۱۹۵ص؛ دانشنامه جهان اسلام، به کوشش بنیاد دائرهالمعارف اسلامی، جلد۱۶، ۱۳۹۱؛ دانشنامه دانش گستر، تهران، ۱۳۸۹؛ روزنامه رسمی، سال های ۱۳۵۹، ۱۳۶۷، ۱۳۷۴؛ سایت سازمان بهزیستی کشور؛ سایت های مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی؛ کتاب مرجع حقوق معلولین مشتمل بر کلیه قوانین، مقررات، آیین نامه ها و معرفی سازمان های مرتبط با معلولین و نیز کنوانسیون های بین المللی سه زبانه پارسی، انگلیسی و فرانسه، حسین زهرایی، سیدمحمدرضا تابان، شیراز، نوید شیراز، ۱۳۹۳، ۳۴۸ص؛ نکت الهمیان فی نکت العمیان، صفدی، به کوشش احمد زکی، افست، قم، منشورات شریف رضی، ۱۳۷۲.

ص: ۱۳۶

پدیدآورندگان این کتاب پژوهشی درباره وضعیت اشتغال معلولان قم شروع کرده اند. بخش مهم این پژوهش درباره نقش و جایگاه اداره کل بهزیستی استان قم در زمینه اشتغال و کاریابی معلولان این استان است.

مهم این است که پس از بررسی ها به دست آورده اند که در این باره، سابقه پژوهشی وجود ندارد و قبل از این تحقیقی درباره فعالیت های اداره کل بهزیستی در استان قم و انواع این فعالیت ها درباره اشتغال مددجویان انجام و عرضه نشده است.

مهم ترین و اصلی ترین نهاد دولتی که موظف است مشکلات کاریابی معلولان را سامان دهی کند، بهزیستی است در این اداره، بخش ویژه ای برای اشتغال هست و مدیر مستقلی دارد. اما همانطور که گفته شد درباره این موضوع پژوهشی تا کنون انجام نگرفته و منتشر نشده است.

البته مدیر بخش اشتغال در اداره کل بهزیستی استان، خانم خورشید معتقد است، وظیفه بهزیستی ایجاد اشتغال و پیگیری همه امور اشتغال معلولان نیست، بهزیستی فقط به تسهیل امور اشتغال آنان می پردازد.

فیزیوتراپی

مراکز توانبخشی و فیزیوتراپی مجوز فعالیت از معاونت درمان و دارو و دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی دریافت می کنند ولی به نوعی وابسته به اداره بهزیستی نیز هستند. این مراکز با افزایش توانایی های حرکتی معلولان، آنان را برای اشتغال و انجام کار مورد نظرشان آماده می کنند. بنابراین این گونه مراکز ارتباط مستقیم و پیوند ناگستنی با اشتغال معلولین دارند. غیر از اقدامات عمومی در جهت افزایش توانمندی های معلولین، توانبخشی اشتغال یا آماده سازی معلولین به منظور انجام امور شغلی و کاری هم مهّم است.مراکز مهم فیزیوتراپی در قم عبارت اند از:

ص: ۱۳۷

- فیزیوتراپی هلال احمر

آدرس: خیابان ۷ تیر، ساختمان میلاد

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۲۵۸۲۷

- فیزیوتراپی بیمارستان علی ابن ابیطالب(ع)

آدرس: خیابان بوعلی

تلفن: ۰۲۵۳۲۱۳۸۷۳۵-۰۲۵۳۲۱۳۸۷۳۶

- فیزیوتراپی کامکار

آدرس: خیابان باجک

تلفن: ۴- ۰۲۵۳۷۷۱۳۵۱۱

- فیزیوتراپی نکوئی

آدرس: خیابان آذر، میدان نکوئی

تلفن: ۷-۰۲۵۳۷۲۱۱۰۶۱

- فیزیوتراپی ولی عصر(عج)

آدرس: یزدانشهر، میدان یزدانشهر

تلفن: ۶-۰۲۵۳۲۸۸۴۳۱۰

البته در قم ده ها مرکز توانبخشی و فیزیوتراپی هست و معرفی همه آنها ممکن نیست.

مشاوره و مددکاری

بهزیستی در قم چندین مرکز مشاوره ایجاد کرده تا معلولین را راهنمایی کند و کارهایی که مناسب احوالات آنها است به آنان معرفی نماید. البته مشاوره انواع مختلف دارد مثل مشاوره در امور ژنتیک و غیره برخی از اینها ارتباط مستقیم با کاریابی دارند و برخی مقدمه برای اشتغال آنان است.

آموزش و پرورش

اشتغال معلولین بدون نهاد آموزش و پرورش ممکن نمی شد. این نهاد با پیشینه یکصد ساله، تحولات بسیار را در ایران پشت سر گذاشته است.

اواخر سال ۱۳۰۴ باغچه بان در تبریز به فکر تعلیم کر و لال ها افتاد. او در سال ۱۳۰۳ کودکستانی به نام «باغچه اطفال» تأسیس کرده بود و به همین دلیل باغچه بان نامیده شده و فامیل او از عسکرزاده به باغچه بان تغییر یافت. اولین شاگردان ناشنوایی که در این مدرسه ثبت نام کردند افرادی به نام قزوینی و لطفعلی آذرخشی بودند. شخصی به نام قزوینی دو فرزند کر و لال داشت و با لطفعلی آذرخشی سه کودک ناشنوا می شدند که اولین ناشنوایانی بودند که آموزش و پرورش آنان در ۱۳۰۴ آغاز شد.

باغچه اطفال در سال ۱۳۰۶ به دلیل مخالفت مدیریت اداره آموزش و پرورش تبریز تعطیل شد و باغچه بان به دعوت رئیس آموزش و پرورش فارس به شیراز رفت. اما برای تأسیس مرکزی برای آموزش بچه های ناشنوا در سال ۱۳۱۲ به تهران مهاجرت کرد.

باغچه بان در تهران به کمک دوستش دکتر بهره مند و در مطب او، دبستان کر و لال ها را دایر کرد. مخارج این مدرسه را تا حد معینی اداره فرهنگ می پرداخت. مدرسه باغچه بان هر سال گسترش یافت و کمک های دولت هم زیادتر شد. به طوری که در سال ۱۳۴۳ دو مدرسه بزرگ به نام آموزشگاه کر و لال های باغچه بان یک و دو با بیش از پانصد دانش آموز ناشنوا در اختیار داشت.(۱)

مدارس باغچه بان علاوه بر آموزش سواد و خواندن و نوشتن، آموزش ریاضی، علوم و درس های پایه، حرفه آموزی و مهارت آموزی هم داشتند؛ به طوری که بچه های ناشنوا وقتی مدرک ابتدایی یا متوسطه دریافت می کردند، کارهایی هم می دانستند و امکان اشتغال آنها مهیا شده بود. با بچه ها تئاتر، موسیقی، باغبانی،

۱- . بهره ناشنوایان، ص ۳۱-۳۹.

گل کاری، بافندگی، نجاری و غیره کار می کردند.

فرد دیگری که در آغاز آموزش و پرورش معلولین به ویژه نابینایان مؤثر بود، کریستوفل کشیش آلمانی است. ارنست یاکوب کریستوفل Ernest Jakob Cristofel در ۱۲۵۵ش / ۱۸۷۶م در شهر ریدت آلمان متولد شد و در ۱۳۳۴ش در اصفهان درگذشت و در قبرستان ارامنه این شهر دفن شد. او در ۱۳۰۴ش در تبریز مدرسه ای تأسیس کرد و آموزش و تربیت بچه های نابینا و ناشنوا را آغاز نمود. او در سال ۱۳۰۷ مدرسه تبریز را به یکی از همکارانش سپرد و به طرف اصفهان آمد. مدرسه ای در اصفهان برای اطفال ناشنوا و نابینا و خیابانی تأسیس کرد. این مدرسه وابسته به کلیسا بود و هزینه های آن، کلیسا تأمین می کرد و ارتباطی با دولت ایران و وزارت آموزش و پرورش نداشت. اما روش او در نظام آموزش و پرورش معلولین مؤثر بود و همین شیوه با اصلاحاتی در مؤسسه آموزشی ابابصیر و پس از آن در دیگر مدارس اجرا شده است. دفتر فرهنگ معلولین تحقیقات مفصلی درباره کریستوفل و سبک کارش انجام داده و در دو کتاب آورده است. یکی کتاب ابابصیر مؤسسه آموزشی نابینایان به قلم محمد نوری منتشر شده توسط دفتر فرهنگ معلولین است و دوم کتاب کریستوفل به کوشش محمد نوری و منتشر شده توسط دفتر فرهنگ معلولین است. اینجا به تکرار مطالب آن کتاب ها نمی پردازم و علاقه مندان را به این دو کتاب ارجاع می دهیم. کریستوفل انواع مهارت آموزی را به نابینایان و ناشنوایان داشت به طوری که آنان پس از فراغت از تحصیل در دوره متوسطه در زمینه ای تبحر لازم را داشتند و می توانستند به سر کار بروند. حتی آموزش باغ کاری، کاشت گیاهان و سیفی جات، گل کاری تا تئاتر و موسیقی و هنرهای دستی جزء برنامه های آنها بود. در واقع کریستوفل این شیوه را از اروپا آورده بود و بهترین راه تعلیم و تربیت معلولین را آموزش های نظری در کنار مهارت آموزی می دانست.

سپس ابابصیر هم همین روش را ادامه داد و برنامه های آموزشی را به گونه ای طراحی کردند که بچه ها در دوره متوسطه با مشاغل مختلف آشنا می شدند و زمینه های اشتغال آنان همزمان با تحصیلات آنان به پیش می رفت.

مرحوم احمد پوستچی بنیانگذار آموزش و پرورش معلولین در قم است. او با مؤسسه ابابصیر و با مدرسه کریستوفل در اصفهان ارتباط نزدیک داشت. سال ها هر

هفته ۲ یا ۳ روز به اصفهان می رفت و در مدرسه کریستوفل یا مدرسه ابابصیر تدریس داشت.

سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی در سال ۱۳۲۶ «کانون کار و آموزش برای نابینایان» را تأسیس کرد این کانون هدفش سوادآموزی و اقدام در امور اجتماعی عام المنفعه از طریق توسعه ی بهداشت، ایجاد مدارس پرستاری، حمایت از مادران و کودکان، مبارزه با تکدی و ولگردی، تشویق و هدایت برای آموزش و پرورش، کمک به فقرا، رسیدگی به وضع زندانیان بوده.

سازمان خدمات اجتماعی محلی را که قسمتی از مستغلات ارتش به شمار می رفت به عنوان محل «کانون کار و آموزش» که به خوابگاه و شبانه روزی مجهزی تبدیل شد در نظر گرفت. هدف کانون کار و آموزش تعلیم انواع و اقسام حرفه های مناسب و سوادآموزی به عموم مردم اعم از پیر و جوان و تندرست و ناتوان بود. طبق اساسنامه ی سازمان، کانون موظف شد که ناتوان را نگهداری کند و به آنان که قادر به انجام کار هستند و احیاناً جوان تر و مستعدترند حرفه بیاموزد و به تعلیم و تربیت آنان همت بگمارد. در این میان گروهی از نابینایان اطراف شهر نیز، همچون سایر نیازمندان به حمایت، در قسمتی از این محل نگهداری می شدند. توصیه و پیشنهاد شورای جهانی حمایت از نابینایان وابسته به سازمان یونسکو به کشورهای جهان، به ویژه کشورهایی چون ایران، مبنی بر بذل توجه خاص به آموزش نابینایان - که تا آن زمان اقدامی فراگیر و منسجم در این خصوص نشده بود - ذهنیتی را در مسئولان سازمان خدمات اجتماعی ایجاد کرد که تنها به نگهداری و کمک های مالی نیندیشند و اکتفا نکنند، بلکه در صدد سوادآموزی آنان نیز برآیند. نابینایان کانون اولین گروهی بودند که مورد نظر قرار گرفتند و پس از گزینش تعدادی از جوان ترها و مستعدتر ها و مدت ها تشویق و ترغیب آنها به تحصیل سرانجام در اردیبهشت ۱۳۲۹ کلاس های رسمی آموزش به نابینایان آغاز به کار کرد.(۱)

اقدام دیگر که در آموزش و پرورش معلولین مؤثر بود تأسیس «دفتر آموزش

۱- . آن سوی تاریکی، زنگنه، ص ۲۸۷-۲۸۸.

کودکان استثنایی» وابسته به وزارت آموزش و پرورش بود که در سال ۱۳۳۷ ایجاد شد.(۱)

این دفتر گاه فعالیت هایش را توسعه می داد و گاه کارهایش کم می شد و در سال های پس از پیروزی انقلاب اسلامی تبدیل به چند دفتر ناشنوایان، نابینایان و معلولان حرکتی تقسیم شد تا به امور همه انواع معلولیت ها بهتر رسیدگی کند.(۲)

فعالیت های آموزشی و پرورشی مربوط به نابینایان و ناشنوایان در قم زیر نظر این دفتر انجام می یافت و این دفتر در قم تأثیر و جایگاه مهمی داراست.

یکی از شخصیت های دیگر مؤثر بر آموزش و پرورش نابینایان، دکتر محمد خزائلی است. او اصالتاً اراکی است و به عنوان نماینده مجلس شورای ملی از طرف مردم اراک به این مجلس راه یافت. او در تهران و در اراک چند مؤسسه آموزشی برای نابینایان دایر کرد.

تاریخچه ی فعالیت مؤسسات دکتر خزائلی به سال ۱۳۳۰ بر می گردد. در سال ۱۳۴۲ منزل شخصی دکتر خزائلی با عنوان انجمن حمایت و هدایت نابینایان و با مدیریت دکتر خزائلی برای آموزش نابینایان بزرگسال شکل گرفت. در سال ۱۳۴۴ این محل به صورت آموزشگاهی مستقل از انجمن مذکور و طبق برنامه ی مدارس اکابر آن زمان فعالیت می کرد.

رفت و آمد نابینایان در کوچه ی خزائلی که دو ساختمان آن به فعالیت های مختلف دکتر خزائلی اختصاص داده شده بود حالتی خاص به این کوچه داده بود. به زودی نابینایان در سنین مختلف و از محله ها و طبقات گوناگون به این مکان رهسپار شدند و روی نیمکت های این کلاس ها نشستند. استاد که خود از دردمندان و رنج کشیدگان روزگار بود، نابینایان، به خصوص بزرگسالان فراموش شده را گرد هم آوردند و با هدف سوادآموزی، کاریابی و ایجاد روابط اجتماعی برای آنها از هیچ حمایت و هدایتی فروگذار نکرد.

۱- . مجله توان نامه، ص۱۱۳.

۲- . زندگی نامه محمدحسن وجدانی، دفتر فرهنگ معلولین، ص۵۲.

مجله ای به نام روشندل منتشر می کرد. در سال های ۴۹-۱۳۴۸ این آموزشگاه توسط سازمان برنامه و بودجه بازسازی شد و مجله ی روشندل نیز در همان سال منتشر گردید.

در سال ۱۳۵۲ این مؤسسه به آموزشگاه روزانه ی دولتی تلفیقی نابینایان تغییر کاربری داد و در سال ۱۳۶۱ به مدرسه ی پسرانه تبدیل شد. از سال ۱۳۷۱ این مؤسسه به مجتمع آموزشی از مقطع دبستان تا دبیرستان تبدیل شد و در برابر مدرسه ی شهید محبی در غرب تهران، نیمه ی شرقی شهر را پوشش داد.

در حال حاضر مجتمع آموزشی پسرانه ی دکتر محمد خزائلی تحت پوشش آموزش و پرورش استثنایی قرار دارد که در زمینی به مساحت ۱۱۰۰ متر با ۲۴۰۰ متر زیربنا در ۴ طبقه شامل دفتر دبیران، سالن بدنسازی، آزمایشگاه با ابزار لامسه یی و نقش های برجسته، انواع کیت ها، ابزار مکانیکی، جانوران تاکسیدرمی شده، کتابخانه ی بریل، کارگاه های هنر (شامل سفالگری و صنایع دستی و ...) و اتاق پرورشی ست.

تعداد شاگردان متمرکز در این مدرسه ۱۱۰ نفر است و ۷۵ شاگرد نیز به دلیل بینایی نسبی یا دور بودن مسیر و دلایلی از این دست به مدارس بینایی هدایت و معرفی شده اند و با در اختیار داشتن معلم رابط، نوار، ماشین تحریر بریل و سایر موارد و مواد کمک آموزشی به ادامه ی تحصیل می پردازند و به عنوان شاگردان تلفیقی با این مدرسه ارتباط دارند.

در اواخر دهه ی چهل و اوایل دهه ی پنجاه با توجه به اقداماتی که در جهت برنامه های رفاهی و آموزشی برای کودکان آسیب دیده و استثنایی صورت گرفته بود و هدفِ ادامه ی این فعالیت ها و تعمیم آن به بزرگسالان نیز مطرح شده بود، سازمان ملی رفاه نابینایان به صورت نیمه دولتی تأسیس یافت و در زمینه ی امور رفاهی و اجتماعی نابینایان و کاریابی برای آنان به فعالیت پرداخت.

این سازمان به ریاست دکتر مسعود ضرابی، چشم پزشک خوش نام و با هیئت مدیره ای متشکل از نابینایان فرهیخته همچون آقایان مرحوم دکتر حسین رضایی معاون اداری و عبدالعزیز واحدی، مدیر برنامه و معاون فنی اداره می شد. ریاست روابط عمومی سازمان نیز به من واگذار شد. وزیر کار و امور اجتماعی، وزیر بهداری،

وزیر آموزش و پرورش، رئیس سازمان کودکان استثنایی و معاونان آنها اعضای ثابت هیئت امنای سازمان بودند. جلسات در محل وزارت کار و امور اجتماعی برگزار می شد و چهار نماینده نیز از سوی نابینایان در آن شرکت می کردند که عبارت بودند از آقایان دکتر ضرابی، دکتر علوی، دکتر واحدی و پری زنگنه.(۱)

همه فعالیت های آموزشی و پرورشی معلولین با تأسیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی در این سازمان تجمیع و ادغام شد. این سازمان به عنوان اداره کل در قم هم فعالیتش را آغاز کرد و تمامی مدارس نابینایی، ناشنوایی، معلولان ذهنی و حرکتی را زیر پوشش گرفت. از جمله فعالیت های این سازمان و نیز اداره کل وابسته به آن، تعلیم مهارت های شغلی، چگونگی اشتغال و کاریابی معلولان در جامعه است. اما تا کنون گزارش جامع درباره نتایج چند دهه فعالیت این سازمان و نیز در قم منتشر نشده است.

دفتر فرهنگ معلولین در صدد است با مصاحبه با مسئولین این اداره درباره وضعیت و سیر و نتایج اشتغال معلولان و نقش و جایگاه سازمان استثنایی در این مقوله را به دست آورد و پس از به دست آوردن اطلاعات لازم و تجمیع اسناد و مدارک به تجزیه و تحلیل آنها اقدام کند.

همچنین درباره مسائل و موضوعات زیر در صدد هستیم اطلاعات لازم به دست آوریم:

۱- مدارس و آموزشگاه های استثنایی در استان قم

۲- بررسی آموزش های جاری در نظام آموزش استثنایی و ارتباط این آموزش ها با اشتغال معلولان در سطح استان.

۳- بررسی متون آموزشی از منظر اشتغال

۴- آمارهای اشتغال دانش آموزان دارای معلولیت پس از دوره راهنمایی و پس از دوره متوسطه در سطح استان با تفکیک روستایی و شهری

۵- نقش آموزش استثنایی در وضع نامطلوب اشتغال معلولان

۱- . آن سوی تاریکی، زنگنه، ص ۳۰۳-۳۰۶.

۶- بالاخره طرح و راه کار برای بهتر شدن اشتغال معلولان از طریق آموزش ها استثنایی

دفتر فرهنگ معلولین در صدد است تحقیق گسترده ای در این موضوعات داشته باشد. از این رو از همه کسانی که اطلاعات تاریخی، اجتماعی و غیره دارند یا اسناد و مدارکی دارند، مساعدت کنند.

آن چه مسلم است، به دلیل مسافت کم بین قم و تهران و فراوانی امکانات برای معلولین در تهران، بسیاری از خانواده ها فرزندان ناشنوا یا نابینا یا جسمی- حرکتی خود را به مدارس شبانه روزی تهران می فرستادند.

این نوجوانان و جوانان علاوه بر دانش آموزی، حرفه و مهارت آموزی هم داشتند و پس از بازگشت به قم، تجارب و دانش خود را منتقل می کردند.

ص: ۱۴۵

ورزشی

ورزش در جنبه های مختلف زندگی معلولین مؤثر است. از یک نظر موجب سلامت روحی و جسمی آنان می گردد و معلولین ورزشکار می توانند در کاریابی و اشتغال و کسب درآمد موفق تر باشند. از منظر دیگر ورزش یکی از راه های اشتغال و کسب درآمد است، هم به عنوان ورزشکار می تواند کسب درآمد داشته باشد و هم در زمینه آموزش و مربیگری و هم در سرپرستی و مدیریت و نیز در گزارشگری، روزنامه نگاری، اطلاع رسانی و پژوهشگری ورزش هم معلولان می توانند فعالیت داشته باشند.

به منظور آشنایی با ورزش معلولان به اختصار اطلاعاتی عرضه می کنیم؛ اما اطلاعات اصلی را باید از طریق تحقیقات میدانی و کلاسیک درباره ورزش معلولان در استان قم به دست آوریم. متأسفانه تا کنون در این باره هیچ کار پژوهشی نشده و ابعاد اشتغالی و شغلی ورزش معلولین در قم بررسی نشده است.

فدراسیون ورزشی ناشنوایان ایران

در شهریورماه سال ۱۳۳۵ به دستور محمدرضا شاه «فدراسیون» ورزشی کر و لال های ایران تشکیل گردید. قبل از تشکیل این «فدراسیون» کر و لال های ورزشکار در اتحادیه های مختلف ورزشی پراکنده بودند که نخستین گام جمع آوری آنان و شرکت در هشتمین دوره «المپیک» کر و لال ها در سال ۱۹۵۷م در ایتالیا بود. در این مسابقات ایران موفق به اخذ چهار مدال طلا شد.

در سال ۱۹۶۱م ناشنوایان ورزشکار ایرانی در نهمین دوره «المپیک» کر و لال ها در فنلاند (هلسینکی) شرکت کردند و ایران در رشته کشتی آزاد به اخذ سه مدال طلا و یک مدال نقره و احراز مقام دوم در رشته کشتی فرهنگی به دریافت سه مدال نقره و یک مدال برنز و نیل به مقام سوم در جهان توفیق یافت.

در سال ۱۹۶۵م نیز ایران، در دهمین دوره المپیک که در آمریکا (واشنگتن) برگزار گردید، در رشته های کشتی، دو و میدانی و تنیس روی میز شرکت جست و

ص: ۱۴۶

در رشته کشتی آزاد و فرهنگی به مقام دوم جهان دست یافت.

در شهریورماه سال ۱۳۴۵ باشگاهی در خیابان شهباز - گوته، خریداری و به کر و لال ها اهدا شد.

در سال ۱۹۶۹م در یوگسلاوی (بلگراد) یازدهمین دوره بازی های المپیک» کر و لال ها برگزار شد و ایران که در رشته کشتی، دو و میدانی و تنیس روی میز شرکت کننده در رشته های کشتی و دو و میدانی موفق به اخذ چندین مدال طلا، نقره و برنز گردید. در سال ۱۳۵۰ تیم کشتی ایران راهی مسابقات جهانی ایتالیا شد که در هر دو رشته کشتی آزاد و فرهنگی به مقام قهرمانی جهان رسید.

در سال ۱۹۷۳م ناشنوایان ایران راهی دوازدهمین دوره المپیک کر و لال ها شدند که در سوئد (مالنمو) برگزار می شد. ایران در رشته کشتی، والیبال، دو و میدانی دختران و پسران، تنیس روی میز دختران و پسران شرکت کننده داشت که تیم کشتی ایران صاحب دو مدال طلا و برای نخستین بار تیم والیبال ایران مقام دوم المپیک را احراز کرد.

«فدراسیون» کر و لال های ایران در اسفندماه ۱۳۵۲ به «فدراسیون» ناشنوایان ایران تغییر نام پیدا کرد.

«فدراسیون» ناشنوایان همه ساله نیز مسابقات دوستانه ای با کشورهای همسایه مانند شوروی، بلغارستان، ایتالیا برگزار کرده است.

مسابقات قهرمانی کشور، همه ساله در یکی از شهرستان ها برگزار می شود که هشتمین دوره آن در ۱۳۵۴ در خرم آباد برگزار شد. علاوه بر گسترش کوشش های ورزشی ناشنوایان، این «فدراسیون» در تأمین رفاه ناشنوایان از طریق کاریابی و یارمندی های نقدی و جز آن گام هایی برمی دارد.(۱)

تاریخچه تأسیس فدراسیون ورزش های جانبازان و معلولین

فدراسیون ورزش های جانبازان و معلولین ایران یک سال پس از پیروزی انقلاب

ص: ۱۴۷

۱- . بهره ناشنوایان، ص ۱۱۴-۱۱۵.

اسلامی و در سال ۱۳۵۸ تأسیس و یکی از فدراسیون های تحت پوشش سازمان تربیت بدنی گردید.

در پی بروز جنگ تحمیلی و حضور جانبازان سرافراز میهن اسلامی در جامعه، ضرورت ورود این عزیزان به صحنه های ورزشی جهت حفظ سلامتی و روحیه نشاط در میان آنان احساس گردید. لذا با برنامه ریزی صورت گرفته در این خصوص، به مرور زمان جانبازان نیز به صحنه ورزش و رقابت های داخلی و بین المللی وارد و در سال ۱۳۵۹ نام فدراسیون فوق به فدراسیون ورزش های جانبازان و معلولین تغییر داده شد که در حال حاضر ۱۸ رشته ورزشی تابستانی و یک رشته زمستانی در آن فعال می باشند.(۱)

تاریخچه تأسیس فدراسیون ورزش های نابینایان و کم بینایان

با گسترش فعالیت های ورزش جانبازان و معلولین و با پیشنهاد ریاست فدراسیون ورزش های جانبازان و معلولین در سال ۱۳۷۶ مبنی بر تأسیس فدراسیون ورزش های نابینایان به سازمان تربیت بدنی و با پیگیری های به عمل آمده در سال ۱۳۷۸ این فدراسیون به جرگه سایر فدراسیون های تحت پوشش سازمان تربیت بدنی در آمد که اکنون با ۱۰ رشته ورزشی به فعالیت خود ادامه می دهد.(۲)

تاریخچه تأسیس کمیته ملی پارالمپیک (National paralympic committee)

در سال ۱۳۷۷ با توجه به اساسنامه و اعلام رسمی IPC مبنی بر لزوم تأسیس کمیته ملی پارالمپیک در ایران از آقای دکتر رابرت استیدوارد ریاست وقت سازمان فوق جهت دیدار و گفتگو دعوت به عمل آمد.

در پی دیدار آقای دکتر رابرت استیدوارد با ریاست وقت مجلس شورای اسلامی آقای ناطق نوری و از سوی دیگر مشاهده فعالیت های گسترده ورزش معلولین در

۱- . www.irisfd.ir

۲- . www.blindsports.ir

کشور با تأسیس کمیته ملی پارالمپیک موافقت به عمل آمد. به دنبال تأیید فوق و با تهیه اساسنامه کمیته ملی پارالمپیک (NPC) این کمیته رسماً مورد تأیید کمیته ملی المپیک (NOC) کشور واقع و اولین مجمع عمومی آن در تاریخ ۱۷/۱۱/۱۳۷۹ برگزار گردید که اعضای هیئت رئیسه و اجرایی آن به ریاست محمود خسروی وفا به مدت چهار سال انتخاب گردیدند.

فعالیت این کمیته پس از خرید و بازسازی یک دستگاه ساختمان در مورخ ۲۳/۳/۱۳۸۰ همزمان با ایام میلاد با سعادت حضرت رسول صلی اللّه علیه و آله و سلم رسماً آغاز و ساختمان آن مورد بهره برداری قرار گرفت.

کمیته ملی پارالمپیک (NPC) به منزله مؤسسه ای غیرتجاری، غیرانتفاعی وابسته به کمیته ملی المپیک می باشد. این کمیته تنها سازمانی است که سرپرستی، اداره و هماهنگی امور مربوط به شرکت قهرمانان جانباز و معلول ایرانی را در بازی های تابستانی و زمستانی پارالمپیک، منطقه ای، بین المللی که کمیته بین المللی پارالمپیک تدارک می بیند و یا حمایت می کند برعهده دارد. قهرمان جانباز و معلول به همه قهرمانانی اطلاق می شود که قطع عضو، قطع نخاع، فلج مغزی، نابینا و کم توانان ذهنی هستند و در طبقه بندی پزشکی فدراسیون های جهانی قرار می گیرند. کمیته ملی پارالمپیک دارای شخصیت حقوقی بوده و با توجه به قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب سال ۱۳۷۳ نهاد عمومی غیردولتی است.

اهداف

بر طبق اساسنامه، این کمیته دارای اهداف ذیل می باشد:

۱. کمیته ملی پارالمپیک برای ایجاد زمینه های مناسب و تدارک لازم برای شرکت فعال قهرمانان و ورزشکاران جانباز و معلول کشور در رقابت های پارالمپیک، منطقه ای، بین المللی و قاره ای با رعایت مقررات بین المللی پارالمپیک تشکیل شده است.

۲. تلاش برای توسعه ورزش در بین افرادی که دارای معلولیت شدید هستند.

۳. تلاش برای توسعه ورزش در بین بانوان جانباز و معلول.

۴. تشویق و کمک به احیای برنامه های پژوهشی در جهت تحقق اهداف کمیته

ملی پارالمپیک.

۵- ایجاد زمینه ها و بستر مناسب برای اجرای فعالیت های آموزشی به منظور توسعه ورزش های جانبازان و معلولان.

۶. تلاش برای ائتلاف ورزش های جانبازان و معلولان و جنبش های جهانی ورزش برای افراد سالم ضمن حفظ هویت ورزش های جانبازان و معلولان.

۷. تلاش برای تشکیل پایگاه های قهرمانی در سطح کشور.

۸. مشارکت هر چه بیشتر قهرمانان در بازی های پارالمپیک به ویژه جانبازان و معلولان حاد و مؤنث.

۹. تلاش برای تحقق اهداف و اصول.

معرفی ورزش های تابستانی و زمستانی پارالمپیک

مقدمه:

ورزش های تابستانی و زمستانی فعال در کمیته بین المللی پارالمپیک IPC جهت پذیرش و عضویت از سوی این نهاد بین المللی تابع قوانین خاص خود می باشد.

یک رشته تابستانی می بایستی قبل از ارائه درخواست عضویت به IPC دارای یک ساختار سازمانی منسجم، فعالیت در ۲۴ کشور و ۳ قاره، برگزاری منظم مسابقات جهانی، سیستم کلاسبندی و ... باشد.

همچنین ورزش های زمستانی نیز در ۱۸ کشور و ۳ قاره می بایستی فعالیت نموده باشد. عضویت، لغو عضویت و تغییرات در نحوه عضویت در رشته های ورزشی در طول مدت تأسیس IPC به دفعات تکرار شده است و اطلاعات ارائه شده در این بخش متعلق به آخرین تغییرات در پایان سال ۱۳۹۲ پیرامون عضویت رشته های ورزشی در IPC می باشد. عضویت یک رشته ورزشی در IPC در اولین مرحله حضور در یک مسابقه تابستانی و یا زمستانی به صورت آزمایشی و بدون اخذ مدال توسط ورزشکاران صورت می گیرد و در مراحل بعدی حضور، شایسته کسب مدال در رقابت ها می گردد.

در حال حاضر ۲۳ رشته ورزشی تابستانی شامل تیر و کمان، دو و میدانی،

بوچیا، دوچرخه سواری، جودو، تیراندازی، فوتبال ۵ نفره، فوتبال ۷ نفره، گلبال، وزنه برداری، قایق پارویی، قایق بادبانی، قایق کانو، تیراندازی، والیبال نشسته، شنا، تنیس روی میز، بسکتبال با ویلچر، رقص با ویلچر، شمشیر بازی با ویلچر، راگبی با ویلچر، تنیس با ویلچر، اسب سواری و ۵ رشته ورزشی زمستانی شامل اسکی آلپاین، کرلینگ با ویلچر، اسکی راه پیمایی و هاکی روی یخ و بیاتلون فعال می باشند و مقرر است ورزش ترایلتون (ورزش سه گانه شامل ۳ رشته ترکیبی شنا، دوچرخه سواری، دو و میدانی) از سال ۲۰۱۶ در مسابقات پارالمپیک ریو در کشور برزیل وارد صحنه رقابت ها گردد.

بدین ترتیب در مجموع ۲۸ رشته ورزشی در IPC فعال می باشد.(۱)

نگاهی به ورزش های ملی

۱. کوهنوری Climbing

آغاز فعالیت رسمی این رشته در ایران، سال ۱۳۷۲ می باشد. ورزشکاران کشورمان در گروه های جسمی - حرکتی، قطع عضو، نابینایان و کم بینایان و فلج مغزی ها تا کنون صعودهای متعددی را به کوه های تفتان، سبلان، دماوند، سهند، هزار مسجد خراسان، دنا، الموت و ... و همچنین صعودهای خارجی شامل : قله ۵۱۳۹ متری آرارات - ترکیه، قله ۵۸۹۵ متری کلیمانجارو - تانزانیا، قله ۶۲۰۰ متری آیلندپیک - هیمالیا، نپال و کالاپاتار در هیمالیا را فتح نموده اند. در حال حاضر حدود ۱۶ تیم استانی و باشگاهی آقایان و بانوان در کشورمان فعال می باشد.

۲. باستانی zoorkhaneh

این رشته مخصوص ورزشکاران متعلق به گروه های جسمی - حرکتی، قطع عضو، ضایعات نخاعی، نابینایان و کم بینایان می باشد. مسابقات این رشته به صورت انفرادی و تیمی در بخش آقایان برگزار می شود.

آغاز فعالیت این رشته در ایران به سال ۱۳۶۸ بر می گردد. اولین دوره مسابقات

۱- . مدال آوران، ص۹-۱۲.

قهرمانی کشوری این رشته در سال ۱۳۷۴ برگزار گردید. در این ورزش و در قسمت انفرادی ورزشکاران در مواد سنگ، میل، کباده و چرخش و در قسمت تیمی با حضور ۹-۷ ورزشکار یک سری مواد ۱۲ گانه که شامل ورود به زمین، میل، شنا و سنگ است را به نمایش می گذارند. ورزشکار و یا تیم برنده در هر مسابقه ورزشکار یا تیمی است که بیشترین امتیاز را کسب کرده باشد. در حال حاضر حدود ۱۴ تیم استانی و باشگاهی آقایان در کشورمان فعال می باشد.(۱)

هیئت ورزش های جانبازان و معلولین

اکنون ورزش های جانبازان و معلولین قم به مدیریت و سامان دهی به ورزش معلولین در قم می پردازد. ساختار اداری آن این گونه است:

- رئیس هیئت ورزش های جانبازان و معلولین استان: محمد پیروز منش

- نائب رئیس: فریده نظریان

- دبیر: محمود شریفی

جهت دسترسی به این هیئت می توان از این طرق اقدام کرد:

- تلفن: ۰۲۵۳۲۹۲۳۶۰۹

- وب سایت اداره ورزش و جوانان استان قم

آدرس دفتر باشگاه: قم، خیابان ۱۹ دی، ۲۰ متری حائری، کوچه ۲۱، کوچه شهیدان کرمعلی یکم، پلاک ۳۰، کدپستی: ۳۷۱۹۱۹۷۶۳۵

آدرس سالن تمرین: قم، خیابان بلوار محمد امین، سالن شهید محمود رضاییان، جنب اداره کل ورزش و جوانان قم

تلفن ثابت: ۰۲۵۳۷۷۰۸۲۵۲

نمابر: ۰۲۵۳۷۷۰۸۲۵۲

نشانی اینترنتی: www.isarqom.com باشگاه فرهنگی ورزشی جانبازان و معلولین ایثار استان قم

۱- . مدال آوران، ص۳۲.

اشتغال و ورزش قم

ورزشکاران قمی با اینکه بعضاً دارای معلولیت بوده اند اما در عرصه های رقابتی داخل و خارج در دو دهه اخیر خوب درخشیده اند. اما تجارب و دستاوردهای آنان به نسل بعد منتقل نشده است و اساساً درباره ابعاد ورزشی معلولان کار پژوهشی و تألیفی انجام نگرفته است.

دفتر فرهنگ معلولین در صدد است در این باره تحقیقات گسترده ای انجام دهد و به اهداف زیر برسد:

۱- موفقیت های ورزشکاران معلول گذشته را تدوین و به آیندگان منتقل کند

۲- ضعف ها و ناکارآمدهای گذشته را کشف و با بررسی و تجزیه و تحلیل آنها، روش های آسیب زدایی را پیدا کرده و به جوانان منتقل نماید.

۳- شناسایی ظرفیت های ورزش معلولین در ایجاد اشتغال برای آنها بررسی شود.

۴- مشکلات و موانع موجود در نرسیدن به اشتغال مناسب در ورزش شناسایی گردد.

۵- چشم انداز آینده و طرح هایی که می تواند جنبه های اشتغالی ورزش معلولین را در سطح جهانی گسترش دهد.

ص: ۱۵۳

فصل پنجم: مراکز مردمی ویژه معلولان

اشاره

ص: ۱۵۵

هدف اینست که اطلاعات مراکز و نهادهایی که در ارتباط با اشتغال و کاریابی معلولان فعّال هستند شناسایی و معرفی شوند؛ تا چرخه ایجاد اشتغال گسترش پیدا کند. اشتغال معلولین بدون فعالیت تشکل های مردمی ممکن نیست. مهم ترین تشکل ها در عرصه اشتغال، مراکز کاریابی است. اما در استان قم مراکز کاریابی فعال پیدا نکردیم. منظور مراکزی است که چند وظیفه مشخص انجام می دهد:

۱- کارگاه ها، کارخانه ها، تولیدگرها و جاهایی که نیاز به کارگر و نیروی انسانی دارند. ۲- شناسایی معلولین و تشکیل پرونده برای آنها تا در شرایط مقتضی به مراکز کار معرفی شوند. ۳- تشکیل کلاس ها و کارگاه های آموزشی و مهارت آموزی. ۴- مطالعه کشورهایی که در اشتغال معلولان موفق بوده اند و به دست آوردن تجارب و دستاوردهای آنها

هنوز مراکز کاریابی و اشتغال کارآمد و فعال شکل نگرفته است و کارهای اینگونه مراکز در مراکز توانبخشی، آموزشی و غیره پخش شده است. یعنی مراکزی که معلولان ذهنی را نگهداری می کنند، به آنها هم آموزش می دهند، برای آنها کارگاه تولیدی دایر کرده اند و آنها معرق و دیگر صنایع دستی تولید می کنند. حتی مراکز مشاوره به معلولان مشورت می دهند چه کاری مناسب حال آنها است و چه کاری را نباید انجام دهند؟

مراکز معرفی شده در این فصل در چند گروه دسته بندی شده اند تا شناخت آنها راحت تر باشد. این دسته بندی بر اساس اینست که این نهاد چه وظایفی دارد و حداکثر وظایف و فعالیت آن چیست. از این رو مراکز و نهادها در نه دسته زیر بازنشانی شده اند:

مهارت آموزی معلولان ذهنی، مهارت آموزی جسمی - حرکتی، توانبخشی شغلی، اتیسم، ناشنوایی، فرهنگی و علمی، مشاوره، خدمات اجتماعی، مذهبی.

مراکزی که غیردولتی هستند و توسط مردم راه اندازی و بنیانگذاری شده و مدیریت شده اند در این فصل معرفی خواهند شد.

مهارت آموزی و توانبخشی ذهنی و روانی

اشاره

تجارب خوبی در مهارت آموزی معلولان در مراکز توانبخشی قم به دست آمده است، به طوری که بچه های دارای انواع معلولیت ذهنی، صنایع دستی بسیار زیبا تولید می کنند. متأسفانه به دلیل فقدان رسیدگی های پسینی مثل نبود بازارچه فروش، نداشتن حراجی برای عرضه محصولات، اغلب کارهای آنان بدون مشتری می ماند و در انبارها معمولاً از بین می رود. اما مهمتر امور پیشینی مثل فرهنگ سازی و معرفی محصولات زیبای اینان به مردم است.

مردم برای خرید کادو برای اعیاد یا دید و بازدیدها، مبالغ زیادی خرج می کنند و معمولاً این مبالغ مصرف کالاهای چینی و خارجی می گردد. اگر مردم بدانند با خرید محصولات از اینگونه مراکز چه خدمات بزرگی انجام می دهند قطعاً به سراغ این مراکز می آیند.

هم اکنون در این بخش به معرفی این مراکز پرداخته ایم، گام بعد برگزاری جلسات هم اندیشی و رسیدن به راه کارهای مشخص و سپس اجرایی کردن راه کارها است.

لازم به ذکر است بسیاری از این مراکز با وجوه و پول های مردمی تأسیس شد. ولی از مساعدت های دولتی به ویژه از سازمان بهزیستی هم دریافتی داشته اند. اینجا فقط مراکزی موفق خواهند شد که در جواز و مجوز آنها بر مردمی بودن و غیردولتی بودن آنها تأکید شده باشد.

مراکزی در این بخش معرفی می شوند که به معلولین ذهنی و دارای مشکلات روحی و روانی اختصاص دارند و به این گروه از معلولین سرویس می دهند. اما مراکزی که ویژه سالمندان است و هیچ نوع خدماتی برای مهارت و اشتغال معلولین انجام نمی دهند از قلمرو این تحقیق بیرون اند.چون پیگیر مراکزی هستیم که در اشتغال و مهارت افزایی مؤثر باشند.

ص: ۱۵۷

مرکز نگهداری معلولین ذهنی یاسین، تأسیس ۱۳۷۸

در مرکز معلولین ذهنی یاسین که به صورت روزانه فعالیت دارد، نوجوانان بالای ۱۵سال نگهداری و برخی از آموزش های خاص را دریافت می کنند. این مرکز مهارت های حرفه ای و کارآموزی را به افراد آموزش می دهد. دیگر مشخصات آن اینگونه است:

نوع فعالیت: آموزش حرفه ای

جنسیت: مذکر

ظرفیت: ۹۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

آدرس: نیروگاه، میدان توحید، کوچه ۱، پلاک ۴۲.

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۱۶۰۷۵

مرکز توانبخشی و نگهداری رضوان، تأسیس ۱۳۸۰

این مرکز با ظرفیت ۷۰ نفر، محل نگهداری ۵۰ نفر از خانم های دارای بیماری اعصاب و روان است. اکثر آنها بی سرپرست یا بد سرپرست هستند. این مرکز شبانه روزی به صورت نیمه خصوصی اداره می شود و خانم هایی از سن ۱۷ تا ۵۶ سال نگهداری می کند. علاوه بر درمان آنان، به آن ها حرفه آموزی، ورزش و کار آموزش می دهد. دیگر مشخصات این مرکز اینگونه است:

ظرفیت: ۷۵نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: شبانه روزی

آدرس: جاده قدیم تهران، بعد از پردیس دانشگاه تهران.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۴۳۸۳۷

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی امید فردا، تأسیس ۱۳۷۵

این مرکز از زمستان ۱۳۷۵شروع به فعالیت نموده است.اولین مرکز توانبخشی غیردولتی در استان قم بوده و در حال حاضر با

ظرفیت ۱۱۰نفر

ص: ۱۵۸

معلول ذهنی و جسمی زیر ۱۵سال مشغول به فعالیت می باشد.در این مرکز ۱۸نفر پرسنل (۳ نفر پاره وقت و ۱۵نفر تمام وقت) مشغول به کار هستند و به عزیزان معلول خدمات ارائه می دهند.

ساختمان این مرکز در سه طبقه و با زیربنای حدود ۴۸۰ مترمربع با فضاهای مجزای آموزش کلاسی، گفتاردرمانی، کاردرمانی جسمی، کاردرمانی ذهنی، روانشناسی، مدیریت و مسئول فنی، سالن ورزشی و هنری و استخر توپ و همچنین آشپزخانه و سالن غذاخوری با نور از سه طرف و تهویه مناسب طراحی شده است.

این مرکز در ۵ روز هفته از همکاری کارشناسان مجرب گفتاردرمانی و کارشناس ارشد کاردرمانی و روانشناسی استفاده می نماید. همچنین مشاورین مرکز از دانشجویان دکترای مشاوره دانشگاه تهران استفاده می کند.

دارای فعالیت روزانه است و عزیزان توانخواه توسط سرویس های سواری هر روز صبح از درب منازل به مرکز منتقل شده و در طول روز ضمن برخورداری از خدمات گفتار و کاردرمانی و آموزش کلاسی از تغذیه و نهار گرم نیز استفاده نموده و سپس با سرویس های مربوطه به درب منازل عودت داده می شوند.

توانخواهان علاوه بر استفاده از فضاهای تخصصی و ورزشی و هنری داخل مرکز هر هفته می توانند از سالن ورزشی مجاور مرکز نیز استفاده نمایند.

مرکز توانبخشی امید فردا با مجوز و نظارت سازمان بهزیستی استان قم و به صورت غیردولتی اداره می شود.

هزینه توانخواهان ثبت نامی در مرکز تا ۷۰٪ توسط بهزیستی تحت عنوان یارانه و مابقی با توافق خانواده از ایشان دریافت می گردد. دیگر مشخصات این مرکز چنین است:

نوع فعالیت: آموزش ذهنی

ظرفیت: ۱۱۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

آدرس: خیابان ۱۹ دی، خیابان شهید بیطرفان، بعد از کوچه ۴، پلاک ۳۷.

تلفن: ۰۲۵۳۷۵۰۲۶۴۵-۰۲۵۳۷۵۰۰۱۰۱

ص: ۱۵۹

مرکز توانبخشی شکوفا، تأسیس ۱۳۸۰

مددجویان این مرکز که همگی آقا هستند و بالای چهارده سال سن دارند، عمدتاً دارای ناتوانی های ذهنی و جسمی در طیف های مختلف هستند و برای آموزش های خاص و یادگیری شغل ها و علوم مختلف به این مرکز مراجعه می کنند.

نوع فعالیت: آموزش حرفه ای

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه – بالای ۱۴ سال

نوع معلولیت: ذهنی

آدرس: ۳۰ متری ۷ تیر، کوچه ۴۷، پلاک ۱۵۵.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۳۵۰۲۱

مرکز توانبخشی بهشت کوچک، تأسیس ۱۳۸۲

این مرکز شبانه روزی است و خانم های بالاتر از چهارده سال را می پذیرد. البته فقط معلولین ذهنی را پذیرش می کند. برای پذیرفته شدگان انواع آموزش ها و مشاوره ها را عرضه می کند. دیگر مشخصات این مرکز اینگونه است:

نوع فعالیت: نگهداری معلولین

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع معلولیت: ذهنی

آدرس: شهرک فاطمیه، انتهای بلوار بعثت، نرسیده به کمربندی.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۶۵۰۵۲

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی سینا، تأسیس ۱۳۷۹

این مرکز به خانم ها و آقایان زیر ۱۴ سال خدمات می دهد. فقط معلولان ذهنی را پذیرش می کند و به آنان آموزش هایی

جهت توانبخشی ذهنی می دهد. دیگر

ص: ۱۶۰

مشخصات این مرکز عبارت است از:

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه – زیر ۱۴ سال

آدرس: خیابان آذر (طالقانی)، کوچه ۶۰، پلاک ۱۸.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۰۴۷۷۴

مرکز توانبخشی نیکان رضوی، تأسیس ۱۳۸۰

این مرکز فقط به مردان دارای مشکلات روحی و روانی خدمات می دهد. شبانه روزی است و به شیوه های متعارف علاوه بر نگهداری آنان با آموزش و انواع توانبخشی، تلاش می شود این افراد را به جامعه بازگرداند و آماده پذیرش مسئولیت های اجتماعی شوند.

نوع فعالیت: نگهداری روانی

ظرفیت: ۸۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع معلولیت: بیماران روانی

آدرس: جاده کمربندی اراک، روبروی جایگاه زباله شهرداری، مرکز جامع مرحوم سید مهدی رضوی.

تلفن: ۰۲۵۳۸۹۶۲۸۵۴

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی شهریار، تأسیس ۱۳۷۷

در مرکز توانبخشی و گفتار درمانی استاد شهریار به معلولان زیر ۱۵ سال کودکان ۳ الی ۱۵ سال در آنجا نگهداری می شود، این مرکز با ظرفیت ۹۰ نفر پذیرای ۶۰ نفر از کودکان معلول ذهنی است. مرکز آموزش و نگهداری روزانه معلولین ذهنی شهریار که از سال ۷۷ افتتاح شده، تا کنون حدود ۴۰ الی ۵۰ فارغ التحصیل دوره ابتدایی را به مراکز استثنایی آموزش و پرورش معرفی کرده است.

جنسیت: مختلط

نوع فعالیت: آموزش ذهنی

ظرفیت: ۹۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

آدرس: خیابان امامزاده ابراهیم، خیابان سلامت، خیابان ۱۶ متری امام رضا، نبش کوچه ۸.

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۳۹۹۶۶

آسایشگاه خیریه شبانه روزی بقیه اللّه قم، تأسیس ۱۳۴۹

آسایشگاه خیریه شبانه روزی معلولین و سالمندان قم در سال ۱۳۴۹ فعالیت خود را آغاز نموده و در سال ۱۳۵۹ به سازمان بهزیستی قم واگذار گردید و افتخار دارد که از سال ۱۳۸۱ تحت نام مقدس مؤسسه خیریه حضرت بقیه اللّه الاعظم ولی عصر(عج) شناخته می شود و با کمک نیکوکاران محترم از سراسر کشور اداره می شود.این مؤسسه هیچ زیر مجموعه دیگری ندارد و کمک های نقدی و غیر نقدی خیرین محترم فقط برای نگهداری این عزیزان به مصرف می رسد. اینجا قطعه ای از بهشت است.

مؤسسه خیریه بقیه اللّه الاعظم ولی عصر (عج) با همت والای ریاست هیئت مدیره حضرت آیت اللّه حاج سید جواد گلپایگانی فرزند برومند مرحوم حضرت آیه اللّه العظمی حاج سید محمدرضا گلپایگانی(ره) در سال ۱۳۸۱ به ثبت رسید. پس از آن به کمک باری تعالی و پشتوانه شما خیرین عزیز کار خود را آغاز نمود.این مؤسسه مفتخر است که بزرگترین مرکز خیریه نگهداری معلولین ذهنی مرد بالای ۱۴ سال استان و نیز تنها مرکز خیریه سالمندان مرد و زن بالای ۶۰ سال در استان می باشد. در حال حاضر بیش از ۴۸۰ نفر مددجو تحت پوشش این مؤسسه هستند، از این تعداد ۳۵۰ نفر معلول ذهنی مرد بالای ۱۴ سال و ۱۳۰ نفر سالمند مرد و زن بالای ۶۰ سال هستند که ۷۰ درصد این عزیزان مجهول الهویه و یا بی سرپرست می باشد. لازم به ذکر است کلیه کارهای مددجویان بسته به نوع معلولیت از طریق ۲۰۰ فرد، کار در ۲۴ ساعت شبانه روز انجام می شود.

کلیه هزینه های معلولین و سالمندان از طریق خیرین گرامی تأمین می گردد. از تعداد ۳۵۰ نفر معلول ذهنی، ۱۵۴نفر معلول ذهنی شدید و ۱۹۶نفر معلول ذهنی و چند معلولیتی می باشد. از تعداد ۱۳۰ نفر سالمند مرد و زن بالای ۶۰ سال، ۶۴ نفر سالمند زن و ۶۶ نفر سالمند مرد هستند که اکثراً چند معلولیتی بوده و احتیاج به مراقبت ویژه دارند. شایان ذکر است که بیش از ۷۰ درصد عزیزانی که در این مرکز نگهداری می شوند مجهول الهویه و یا بی سرپرست می باشند. با مشارکت در نگهداری این عزیزان از دعای خیر آنها و برکات آن بهره مند گردید. به امید روزی که هیچ فردی معلول به دنیا نیاید و هیچ سالمندی از آغوش گرم خانواده محروم نگردد.

اهداف آسایشگاه خیریه شبانه روزی معلولین و سالمندان قم:

۱- ایجاد محیطی امن و آرام جهت زندگی معلولین ذهنی و سالمندان

۲- ارائه خدمات نگهداری، توانبخشی، مددکاری، روانشناسی، فیزیوتراپی، گفتار درمان، پزشکی و روانپزشکی به توانخواهان

۳- پیشگیری از ایجاد معلولیت با افزایش آگاهی های مردم

۴- افزایش توانائی های معلولین و ایجاد اعتماد به نفس در آنها برای زندگی در جامعه

۵- تلاش در جهت تغییر فرهنگ جامعه برای پذیرش معلولین ذهنی

۶- تلاش در جهت افزایش آگاهی و اعتماد به نفس در خانواده ها برای بازگرداندن معلولین ذهنی به آغوش خانواده

۷- جلب مشارکت مردم در این امر خداپسندانه و انسان دوستانه

۸- افزایش خدمت رسانی با آموزش مداوم کارکنان

از راه های زیر می توان ارتباط برقرار کرد:

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۲۸۸۴۰ (سه خط)

۰۲۵۳۷۲۲۶۰۵۱- ۰۲۵۳۷۲۲۶۰۵۰

آدرس: قم، خیابان طالقانی، بلوار شهید محلاتی، نرسیده به میدان شهید محلاتی، مرکز خیریه نگهداری و توانبخشی سالمندان و معلولین شهید فیاض بخش.

ص: ۱۶۳

مرکز توانبخشی معلولان ذهنی شفا، تأسیس ۱۳۸۱

این مرکز با پذیرش معلولان ذهنی به ارائه خدمات به آنها می پردازد. پذیرش شوندگان از آقایان و نیز از خانم ها است. مشخصات این مرکز اینگونه است:

ظرفیت: ۸۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه – زیر ۱۴ سال

نوع معلولیت: ذهنی

آدرس: خیابان نیروگاه، میدان توحید، کوچه ۱۵، پلاک ۱۹، طبقه همکف.

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۲۴۳۱۶

مرکز توانبخشی مهرگان، تأسیس ۱۳۸۱

این مرکز به پذیرش آقایان بالای ۱۴ سال می پردازد. افرادی که دارای مشکلات ذهنی هستند. دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: آموزش حرفه ای

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه- بالای ۱۴ سال

آدرس: فلکه شهرداری، ۱۶متری علوی، جنب مسجد حضرت زهرا(س).

تلفن: ۰۲۵۳۶۵۵۳۸۴۱

مرکز نگهداری ابن الرضا، تأسیس ۱۳۷۹

این مرکز ویژه خانم های دارای مشکلات ذهنی است. افراد بالاتر از چهارده سال را می پذیرد. دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: نگهداری معلولین

ظرفیت: ۶۰ نفر

نوع مدیریت: خیریه

ص: ۱۶۴

نوع فعالیت: شبانه روزی - بالای ۱۴ سال

آدرس: روستای جمکران، روبروی سنگ بری پیمان.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۵۴۷۴۷ -۰۲۵۳۷۲۵۴۷۴۱

مؤسسه خیریه نغمه مهر امام رضا(ع)، تأسیس ۱۳۹۰

مؤسسه خیریه نغمه مهر امام رضا علیه السلام در مورخ ۲۶ بهمن ماه ۱۳۹۰ با شماره ثبتی ۱۱۴۵ و با همت خانم ملیحه کاویانی و ۴ نفر از اعضای هیئت مدیره در شهر مقدس قم به ثبت رسیده است. هدف این مؤسسه بازسازی شخصیتی افراد نیازمند و دارای معلولیت ذهنی یا جسمی - حرکتی یا معلولان اجتماعی است.

هم اکنون این مؤسسه ۱۸۰۰ پرونده شامل معلولین جسمی حرکتی، ذهنی و ضایعه نخاعی، بد سرپرست و بی سرپرست و از کار افتاده را تحت پوشش دارد و در تلاش است که با اهداف خیر خود حامی مثمر ثمری برای محرومین جامعه معلولین و نیازمندان باشد.

آدرس و شماره تلفن: قم، خیابان ۱۹دی، کوچه۸۶، سمت راست، اولین عقب نشینی، پلاک۴۶.

شماره تلفن:۰۲۵۳۷۵۰۵۷۴۹-۰۲۵۳۷۵۰۱۹۷۷

مرکز روزانه سامان، تأسیس ۱۳۸۵

این مرکز به مردان بالای ۱۴ سال و دارای مشکلات روانی خدمات می دهد. و دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: نگهداری روانی

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

آدرس: خیابان ۱۹دی، روبروی بانک مسکن، پلاک ۲۷۸.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۱۲۶۳۷

ص: ۱۶۵

مرکز نیمه راهی سامان، تأسیس ۱۳۸۸

این مرکز مردان دارای بیماری روانی مزمن را نگهداری می کند و دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: نگهداری

ظرفیت: ۱۶ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: خیابان ۱۹دی، روبروی بانک مسکن، پلاک ۲۷۸.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۱۲۶۳۷

مرکز روزانه مهر آسا، تأسیس ۱۳۸۷

این مرکز بیماران و معلولین روانی زن را می پذیرد و نگهداری می کند. فقط ویژه زنان است و دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: نگهداری روانی

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: شهرک امام حسن، ۲۴ متری مطهری، قبل از چهار راه مدینه العلم، پلاک ۱۳۱.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۷۴۷۹۲

مرکز مهر آوران، تأسیس ۱۳۹۰

این مرکز ویژه دختران دارای معلولیت ذهنی است و با آموزش انواع حرفه ها و مهارت ها در بازسازی شخصیت آنان تلاش می کنند. دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: کارگاه تولیدی

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

ص: ۱۶۶

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: خیابان نیروگاه، نبش کوچه ۳۷، پلاک ۹۳۵.

تلفن: ۰۲۵۳۸۷۵۸۴۵۴

مرکز سیار میلاد، تأسیس ۱۳۸۶

این مرکز به بیماران روانی خدمات آموزشی، درمانی، مشاوره می دهد. دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: مراقبت و پیگیری درمان در منزل

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: میدان سعیدی، ابتدای ۷ تیر، ساختمان پزشکان میلاد.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۲۹۰۴۸

مرکز سیار نیکان، تأسیس ۱۳۸۷

این مرکز به بیماران روحی و روانی خدمات می دهد. روزانه و در منزل به آنان مشاوره، درمان و انواع آموزش ها را ارائه می دهد. دارای این ویژگی ها است:

نوع فعالیت: مراقبت و پیگیری درمان در منزل

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

آدرس: جاده کمربندی اراک، روبروی جایگاه زباله شهرداری، مرکز جامع مرحوم سید مهدی رضوی.

تلفن: ۰۲۵۳۸۹۶۲۸۵۴

مرکز سیار روان پویا، تأسیس ۱۳۸۷

این مرکز به افراد دارای مشکلات روحی – روانی خدمات در منزل می دهد. فقط سرویس روزانه دارد. دارای این ویژگی ها

است:

ص: ۱۶۷

نوع فعالیت: مراقبت و پیگیری درمان در منزل

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

آدرس: خیابان ۷ تیر، بین کوچه ۵ و ۷، طبقه زیر زمین سوهانی حاج حسین.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۳۷۱۶۸

مرکز سیار شایگان، تأسیس ۱۳۸۸

این مرکز به افراد دارای مشکلات روحی - روانی روزانه خدمات درمانی - مشاوره ای و آموزشی می دهد. دارای این ویژگی ها است:

نوع فعالیت: مراقبت و پیگیری درمان در منزل

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: خیابان ۷ تیر، کوچه ۵۵، پلاک ۵.

تلفن: ۰۲۵۳۶۷۰۳۹۴۰

مرکز بقیه اللّه الاعظم، تأسیس ۱۳۸۰

این مرکز به مردان بالاتر از ۱۴ سال که دارای مشکلات ذهنی هستند، شبانه روزی خدمات می دهد. دارای این مشخصات است:

نوع فعالیت: نگهداری معلولین

ظرفیت: ۳۷۵ نفر

نوع مدیریت: واگذاری

آدرس: بلوار شهید محلاتی، آسایشگاه بقیه اللّه الاعظم (فیاض بخش).

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۲۸۸۴۱ -۰۲۵۳۷۲۲۸۸۴۲

مرکز الزهرا (س)، تأسیس ۱۳۷۵

این مرکز به آقایـان و خانم های بالاتر از ۱۴ سال که دارای مشـکلات ذهنی هستند، شبانه روی خدمات عرضه می کند. دارای این مشخصات است:

ص: ۱۶۸

نوع فعالیت: نگهداری معلولین

ظرفیت: ۶۵ نفر

نوع مدیریت: خیریه

نام صاحب امتیاز: حاج آقا امامی

آدرس: خیابان آذر، میدان پلیس.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۲۳۰۳۱ –۰۲۵۳۷۲۲۳۰۲۹

مرکز طلیعه

این مرکز به معلولین ذهنی اختصاص دارد و به کسانی خدمات می دهد که اولاً مرد باشند و دوم دارای مشکلات در یادگیری و حافظه و قدرت تفکر می باشند.

آدرس: ۳۰ متری هنرستان، ۱۲ متری جانبازان.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۳۹۷۰۷

مرکز آموزش و توانبخشی مشکلات ویژه یادگیری

آدرس: خیابان ۷ تیر، کوچه ۷.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۱۸۸۹۱

مرکز نگاه نو، تأسیس ۱۳۹۱

این مرکز به خدمات دهی به معلولین ذهنی مشغول است و دارای این مشخصات می باشد:

نوع فعالیت: آموزش ذهنی

نام صاحب امتیاز: زهرا جورابچی

آدرس: خیابان ۷ تیر، بعد از کوچه ۶۱، پلاک ۴۴۳.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۱۷۳۶۴

مرکز توانبخشی و کاردرمانی عصمت السادات خلیلی

آدرس: خیابان شهید فاطمی، کوچه ۱۸، فرعی چهارم.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۹۴۶۹

ص: ۱۶۹

مهارت آموزی جسمی و حرکتی

اشاره

زندگی شهری، جنگ و عوامل دیگر موجب پیدایش یک گروه اجتماعی به نام افراد دارای ضایعات نخاعی یا معلولان جسمی حرکتی شده است. در جامعه معلولین ایران، اینگونه افراد بیشترین آمار را دارند.

این بخش به معرفی تشکل ها و مراکز اینگونه معلولین می پردازد. یعنی افرادی که طیف وسیعی از انواع کسانی را شامل است که در اعضا و جوارح آنها یعنی دست و پا، گردن و کمر مشکل دارند.

مراکزی که به نام فیزیوتراپی و ارتوپدی مشهوراند در این فصل می آیند؛ نیز گفتار درمانی، شنوایی درمانی که به اصلاح بیان و گفتار یا شنوایی کمک می کنند در همین جا معرفی می شوند.

نقش و جایگاه مراکز جسمی و حرکتی که به اصلاح و درمان عضلات و اعضای بدن می انجامد، در کاریابی و اشتغال پوشیده نیست.

زیرا فردی که به شغل و انجام کاری می پردازد لزوماً باید بتواند با اعضاء و جوارحش کار کند و این مرکز با درمان و توانبخشی به اعضاء و جوارح این افراد توانایی لازم را می دهد تا بتوانند کار کنند.

مرکز توانبخشی جامع، تأسیس ۱۳۸۰

این مرکز در فروردین ماه ۱۳۸۰ (تحت نظارت و مجوز سازمان بهزیستی) تأسیس گردید و در زمینه درمان و توانبخشی بیماران و معلولین جسمی- حرکتی برای تمام سنین و برای آقایان و خانم ها با ارائه انواع خدمات فعالیت دارد.

نام این مرکز به کوشا تغییر نام یافته است و دارای این فعالیت ها است:

کاردرمانی، فیزیوتراپی، گفتاردرمانی، روانشناسی و مشاوره، سالن ماساژ، سالن آموزش خانواده، مددکاری، پزشک عمومی.
دیگر مشخصات این مرکز اینگونه است:

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

ص: ۱۷۰

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: خیابان امام خمینی، تولیددارو، کوچه ۲، پلاک۳۴.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۳۵۷۶۹-۰۲۵۳۶۶۳۵۷۶۹

مرکز جامع توانبخشی مداین

این مرکز به پذیرش بیماران و معلولان حرکتی در ناحیه پاها می پردازد. پس از معاینات و بررسی ها این اقدامات را برای پذیرفته شدگان انجام می دهد:

انواع خدمات ارائه شده در مرکز:

انجام معاینات اولیه پا از نظر وضعیت عضلانی و اسکلتی، پوست؛ انجام اسکن استاتیک و داینامیک کف پا، بررسی پاسچر؛ تشخیص و درمان بیماری های حسی و حرکتی پا؛ بررسی قامت افراد posture؛ بررسی تأثیرات اختلالات پا بر ستون فقرات؛ ارائه مراقبت های پای سالم در مادران باردار؛ ارائه مراقبت های ویژه در بیماران دیابتی؛ اندازه گیری آستانه خستگی؛ درمان صافی کف پا؛ درمان صدمات پا و مچ پا ناشی از تصادف و... تروما؛ درمان ناهنجاری های مادرزادی پا در نوزادان؛ درمان شکستگی و پارگی تاندون ها؛ درمان واریس و ورم پا؛ درمان میخچه، پینه زگیل، کالوس؛ درمان زخم های عفونی پا؛ کلینیک لیزر در پا؛ کلینیک درد؛ کلینیک اختصاصی پای کودکان؛ کلینیک خستگی؛ کلینیک پیشگیری و زخم پای دیابتیک؛ کلینیک تشخیص و درمان پوکی استخوان؛ کلینیک تناسب اندام، چاقی و لاغری؛ کلینیک شاکویو درمان خار پاشنه و تاندونیت آشیل؛ گروه توانبخشی، پزشکی ورزشی گروه قلب و عروق و ریه؛ گروه پزشکی ورزشی و ورزش درمانی؛ گروه طب کار (غربالگری مؤسسات، مهد کودک ها و مدارس)؛ گروه طب مکمل (سوزنی _هومیوپاتری)؛ گروه طب سنتی؛ گروه تخصصی ارتوپدی زانو؛ گروه کایروپراکتیک و ستون فقرات؛ گروه ارتوپدی پا؛ جراحی موضعی پا؛ انجام عمل های جراحی اصلاحی در پا مانند هالوکس والگوس؛ انجام عمل های جراحی زیبایی پا؛ توانبخشی صدمات ورزشی مچ پا؛ توانبخشی پیچ خوردگی های مکرر مچ پا؛ توانبخشی ناتوانی های پا بعد از سکته مغزی، دیسک کمر؛ توانبخشی بی حسی، فلج و

ص: ۱۷۱

ضعف عضلانی؛ توانبخشی زانو درد؛ فروشگاه کفش سالم؛ تجویز و ساخت کفی، کفش، صندل، کفش، طبی برای عموم و بیماران دیابتیک؛ تجویز پروتزهای پیشرفته در پا با روش ۳D Laser Scanner؛ فروش footwear and accessory ارائه جوراب، کفی و کفش طبی؛ تولید کفی ها و کفش های custom made در کارگاه توانبخشی؛ ارائه ارتزهای مچ بند و هالوکس والگوس و اختلالات انگشتان پا؛ اصلاح کوتاهی اندام تحتانی در کفش و کفی؛ مجهز به فروشگاه های تخصصی کفش اطفال کودکان نوپا و دانش آموزان؛ مجهز به فیزیوتراپی، کار درمانی، آب درمانی.

آدرس: قم، خیابان شهید لواسانی، بین کوچه ۲۷ و ۲۹، پلاک ۲۷۷.

کدپستی: ۳۷۱۳۶۶۴۹۶۱

تلفکس: ۰۲۵۳۷۷۷۷۷۷۷ (هفت خط)

مرکز توانبخشی آرمان

این مرکز روزانه است و اختصاص به خانم ها و آقایان دارای مشکلات جسمی و حرکتی دارد. مشخصات آن اینگونه است:

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: بلوار شهید صدوقی، کوچه ۴۰، پلاک ۵.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۲۹۴۵۵

مرکز امید سلامت، تأسیس ۱۳۸۸

این مرکز به آقایان و خانم های دارای ضایعه نخاعی خدمات می دهد و دارای این ویژگی ها است:

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: خیابان ۷ تیر، کوچه ۴۴، پلاک ۵.

تلفن: ۰۲۵۳۶۷۰۳۹۴۰-۰۲۵۳۶۶۱۵۸۸۱

انجمن ضایعات نخاعی استان قم، تأسیس ۱۳۸۶

جنسیت: مختلط

ظرفیت: ۴۰۰ نفر

نوع فعالیت: روزانه

نوع معلولیت: ضایعه نخاعی

آدرس: خیابان ۱۹ دی، کوچه ۸۳، ساختمان توانبخشی حضرت آیت اللّه گلپایگانی، طبقه زیر زمین

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۰۵۵۵۴

مرکز توانبخشی و حرفه آموزی

آدرس: خیابان آذر (طالقانی)، کوچه ۲۳

مرکز توانبخشی نیکان

آدرس: ابتدای خیابان ۱۹ دی، بعد از فلکه جهاد، روبروی بانک ملی

مؤسسه خیریه حامیان راه زندگی

خیابان امام، روبروی کوچه ۴۴

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۰۵۶۹۸

مرکز توانبخشی شفا

آدرس: خیابان نیروگاه، کوچه ۱۵، پلاک ۱۹، طبقه همکف

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۱۳۳۰۰

مرکز آقای مصطفی علیزاده شورکی

(عصر)

آدرس: میدان سعیدی، ابتدای شاه ابراهیم

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۰۶۹۹۷

مرکز توانبخشی بزرگمهر

آدرس: خیابان ۷ تیر، انتهای کوچه ۴۷

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۳۵۰۲۱

ارتوپدی الهادی

آدرس: بلوار امام موسی صدر، درمانگاه الهادی

مؤسسه خیریه نغمه مهر امام رضا(ع)

این مرکز به سه گروه دارای معلولیت جسمی - حرکتی، ذهنی و اجتماعی می پردازد و اطلاعات کامل تر در بخش مهارت آموزی و توانبخشی ذهنی آمده است.

فیزیوتراپی ۱۹ دی

آدرس: خیابان ۱۹ دی، بین کوچه ۷۱ و ۷۳، طبقه همکف.

تلفن: ۳۷۷۱۰۷۷۱

فیزیوتراپی پیوند

(عصر)

آدرس: بلوار امین، کوچه۱۱، پلاک ۴.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۳۱۲۲۱ -۰۲۵۳۲۹۳۴۵۱۲

فیزیوتراپی ایران

(عصر)

آدرس: خیابان آیت اله طالقانی (آذر)، روبروی کوچه ۴۵.

تلفن: ۱-۰۲۵۳۷۷۲۱۱۳۰

فیزیوتراپی ثامن الحجج

آدرس: خیابان طالقانی، انتهای کوچه ۹.

فیزیوتراپی رازی

(صبح و عصر)

آدرس: ۴۵ میدان صدوق، بین کوچه ۲۸ و ۳۰، ابتدای کوچه شهید شهبازی، پلاک ۲۱.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۳۷۳۵۳ -۰۲۵۳۲۹۰۶۹۳۹

فیزیوتراپی قائم

آدرس: خیابان کلهری، بعد از میدان، نبش کوچه ۳۲.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۳۶۲۱۵-۰۲۵۳۷۲۰۲۲۶۲

فیزیوتراپی شاهد

(عصر)

آدرس: خیابان دورشهر، کوچه ۱۸، پلاک ۳.

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۶۴۳۶

فیزیوتراپی مهر

(صبح و عصر)

آدرس: ۴۵متری صدوق، کوچه ۱۲، پلاک ۹.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۱۰۱۰۳

فیزیوتراپی ابوریحان

(صبح و عصر)

آدرس: خیابان خاکفرج، نرسیده به میدان الهادی، جنب کوچه ۳۷.

تلفن: ۳-۰۲۵۳۶۶۴۸۲۴۱

فیزیوتراپی توان افزا

آدرس: خیابان صفاییه، جنب پاساژ زمرد، طبقه همکف.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۷۳۳۵

فیزیوتراپی پاستور

(عصر)

آدرس: خیابان آذر، کوچه ۷۲، پلاک ۵.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۱۱۲۱۱ - ۰۲۵۳۷۶۰۰۲۱۱

فیزیوتراپی حکیم

(صبح و عصر)

آدرس: خیابان آیت اله طالقانی (آذر)، کوچه ۷۶، پلاک ۴۲، طبقه پایین.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۲۵۹۵۳

فیزیوتراپی سپهران

(صبح و عصر)

آدرس: صفائیه، کوچه۳۹، پلاک ۳۷.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۷۷۴۴

فیزیوتراپی مرکزی

(عصر)

آدرس: خیابان دورشهر، روبروی پاساژ طوبی، ساختمان پزشکان سحر.

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۱۱۲۲

ص: ۱۷۶

فیزیوتراپی مهراد

(عصر)

آدرس: بلوار امین۷، ساختمان پزشکان غدیر.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۱۸۷۸۸

فیزیوتراپی فارابی

(عصر)

آدرس: میدان سعیدی، ساختمان نخل.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۰۳۰۶۳

فیزیوتراپی توحید

(صبح و عصر)

آدرس: خیابان توحید، توحید ۹، پلاک ۷، طبقه ۲.

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۰۲۴۳۳– ۰۲۵۳۸۸۳۴۳۷۸

فیزیوتراپی کیمیا

(عصر)

آدرس: میدان سعیدی، بلوار نیروی هوایی، نبش کوچه ۱، ساختمان پزشکان کیمیا، طبقه دوم.

تلفن: ۰۲۵۳۶۷۰۰۹۳۰– ۰۲۵۳۶۷۰۷۴۸۵

فیزیوتراپی سینا

آدرس: میدان آزادگان، ۲۴متری چمران، کوچه ۲۱، پلاک ۳۹.

تلفن: ۰۲۵۶۶۱۰۸۴۶

فیزیوتراپی گلپایگانی

آدرس: خیابان مولوی.

ص: ۱۷۷

تلفن: ۵-۰۲۵۳۶۱۶۱۱۱۱

فیزیوتراپی حضرت معصومه(س)

آدرس: خیابان امام، جنب مسجد امام حسن عسگری(ع).

تلفن: ۹-۰۲۵۳۶۶۵۱۸۰۱

فیزیوتراپی آل محمد(ص)

آدرس: خیابان امام، بعد از میدان امام، جنب سپاه.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۱۱۶۴۴-۰۲۵۳۶۶۰۹۹۰۰

فیزیوتراپی امام صادق(ع)

آدرس: خیابان نیروگاه، ابتدای بلوار شاهد.

تلفن: ۲-۰۲۵۳۸۸۴۴۰۴۰

فیزیوتراپی حضرت ابوالفضل(ع)

آدرس: خیابان امامزاده ابراهیم، بعد از ۲۰متری مطهری.

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۴۰۱۵۳

فیزیوتراپی قرآن و عترت

آدرس: خیابان حجتیه، مقابل مدرسه حجتیه.

تلفن: ۶-۰۲۵۳۷۷۴۱۵۲۵

فیزیوتراپی آرمان

آدرس: ۴۵ متری صدوق، فلکه مفتح.

تلفن: ۰۲۵۳۲۶۱۵۸۳۸

فیزیوتراپی بهاران

آدرس: خیابان دورشهر، کوچه ۱۰، ساختمان بهاران.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۷۴۵۴

فیزیوتراپی توانبخش

آدرس: میدان سعیدی، ابتدای شاه ابراهیم، کوچه ۲.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۰۶۹۹۷

فیزیوتراپی دکتر قیومی

آدرس: میدان شهید صدوقی، ساختمان خاتم، واحد ۷.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۱۴۵۴۶

فیزیوتراپی صبا

آدرس: سالاریه، فلکه میثم.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۳۱۵۳۳

ص: ۱۷۹

اُتیسم

اشاره

اتیسم به عنوان یک معلولت، سابقه زیاد ندارد و هنوز بسیار از ابعاد و مسائل آن روشن نیست. البته پژوهشگران و کارشناسان درصدد بررسی ابعاد آن هستند. اهمیت اتیسم موجب شد، مراکزی ویژه این نوع معلولیت احداث و کارشناسان به توان افزایی، آموزش و مشاوره بپردازند و اینگونه افراد را آماده کنند تا در جامعه مشارکت نمایند. بچه های دارای اتیسم حتماً پس از یک دوره درمان می توانند سر کار حاضر شوند. اما درمان آنها هم مشکلات فراوان دارد. به منظور درمان اتیسمی ها، مراکزی در استان قم احداث شده که در این فصل معرفی می شوند.

مرکز توانبخشی آسمان، تأسیس ۱۳۹۴

این مرکز به بیماران اتیسم یا در خود فرو رفته اختصاص دارد و به درمان، آموزش، توانبخشی و بالاخره آماده سازی آنان برای مشارکت در جامعه می پردازند.

نوع مدیریت: خصوصی

نوع معلولیت: اتیستیک

آدرس: ۴۵ متری صدوق،کوچه ۵۶، دانش ۱، پلاک ۱۰۴

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۲۱۹۹۹

مرکز توانبخشی و کاردرمانی خانه امید، تأسیس ۱۳۹۰

این مرکز به نگهداری روزانه بیماران اتیسمی می پردازد. خانه ها و آقایان هر دو پذیرش می شوند و فعالیتش روزانه است.

نوع فعالیت: بیماران اتیسم

ظرفیت: ۳۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

نوع معلولیت: اتیستیک

آدرس: خیابان دورشهر، کوچه ۱۸، دست چپ، کوچه دوم، پلاک ۴۹

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۹۴۶۹

مرکز توان پویا، تأسیس ۱۳۹۰

این مرکز به آقایان و خانم های دارای اتیسم، خدمات عرضه می کند. فقط روزانه است. دیگر مشخصات آن عبارت است از:

ظرفیت: ۳۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع معلولیت: اتیسم

آدرس: خیابان ۳۰متری کیوانفر، جنب بانک ملی، پلاک ۸۰۰

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۱۸۳۶۷

فکس: ۰۲۵۳۶۶۳۲۵۷۴

ص: ۱۸۱

ناشنوایی

اشاره

ناشنوایی اصطلاحی است که در دوره جدید جایگزین «کر و لال» در فرهنگ فارسی شده است. کسی که ناشنوا است هم توان گفتار و هم توان و حس شنیدن ندارد. برای اصلاح و درمان گفتار و شنوایی، دو حرفه مهم گفتار درمانی و شنوایی سنجی یا شنوایی درمانی از دهه چهل و پنجاه در ایران تأسیس و به تدریج فراگیر شده است. مراکزی به نام ادیومتری یا ادیولوژی یا گفتار درمانی یا شنوایی درمانی در استان قم فعالیت دارند که به توانبخشی در این حوزه ممارست دارند. این مراکز در این فصل معرفی می شوند.

مرکز توانبخشی باغچه بان

این مرکز به خانواده هایی که دارای بچه های ناشنوا هستند می پردازد. به آقایان و هم به خانم ها خدمات می دهد. به خانواده ها یاد می دهد با بچه ناشنوای خود چگونه حرف بزنند تا مهارت های شنوایی یا مهارت گفتاری آنان تقویت گردد و بچه ها را آماده حضور در جامعه می کنند.

نوع فعالیت: خانواده و کودک ناشنوا

ظرفیت: ۵۰ نفر

نوع مدیریت: خصوصی

نوع فعالیت: روزانه

آدرس: خیابان امام، کوچه ۵۰، پلاک ۲۳۰

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۳۷۰۱۱-۰۲۵۳۶۶۱۲۳۸۴

کانون ناشنوایان قم

نام مدیریت: محمدرضا لاجوردی

معاون: عباسی قرنلی

آدرس: خیابان خاکفرج، میدان نواب، فرهنگسرای جوان، دفتر کانون

ص: ۱۸۲

ناشنوایان استان قم

تلفکس: ۰۲۵۳۶۵۶۵۰۷۰

تلفن همراه: ۰۹۱۲۶۴۹۴۷۸۹

مؤسسه خیریه ناشنوایان وفاداران کربلا

مؤسسه وفاداران کربلا استان قم با همکاری کانون و انجمن ناشنوایان هیئت مذهبی یا صاحب الزمان (عجل اللّه تعالی فرجه الشریف) شکل گرفته و در مجتمع توانبخشی آیت اللّه گلپایگانی مستقر است، از سازمان بهزیستی و سازمان اسناد رسمی مجوز دریافت کرده است. در بروشوری که منتشر کرده اند، این انجمن را NGO مردم نهاد و متکی بر اعضا و همیاران و اهداف و خط مشی آن را اینگونه معرفی می کند:

یکی از مشکلات بزرگ و مهم ناشنوایان، که تعداد قابل توجهی از افراد جامعه را تشکیل می دهند، عدم ارتباط با جامعه و گوشه نشینی و شرکت نکردن در فعالیت های اجتماعی می باشد. این گروه که اغلب سکوتشان منجر به طرد آنان از جامعه عادی می گردد، هر کدام در سکوت و تنهایی خود غرق بوده و روزگار را سپری می کردند. همین مشکل بزرگ ما را بر آن داشت که خود اجتماعی تشکیل داده و کنار هم بکوشیم تا از این انزوا خارج شویم و همین مسئله نیاز به یک تشکل غیردولتی را که خود ناشنوایان اداره آن را به عهده بگیرند، نمایان ساخت. با هم متحد شدیم و دست به دست هم دادیم تا با پیروی از راهنمایی مسئولان دلسوز و پیشکسوتان، با تشکیل یک مؤسسه با هدف ایجاد اشتغال، ارتقای سطح علمی، فرهنگی، هنری و ورزشی ناشنوایان را مطرح سازیم. این پیشنهاد با استقبال زیادی از سوی ناشنوایان عزیز و خانواده های آنان و مسئولین مواجه شد و در نهایت منجر به تأسیس مؤسسه خیریه ناشنوایان وفاداران کربلا به عنوان اولین تشکل غیردولتی ویژه ناشنوایان در ایران گردید. مؤسسه فعالیت خود را از سال ۱۳۸۵ شروع نمود و در این مدت توانسته است منشأ خدمات ارزنده ای برای جامعه ناشنوایان در ایران گردد که قبل از آن بسیاری از این اهداف غیرقابل حصول به نظر می رسید. ولی با یاری پروردگار متعال و با همت یاران همیشگی، این نهاد بدون هیچگونه

ص: ۱۸۳

چشمداشتی و تنها به خاطر خدمت به جامعه ناشنوایان، طی این مدت توانسته است، مسئولیت خود را در حد توان انجام دهد. در این مرکز حس وظیفه شناسی، خدمت به همنوعان، تلاش عام المنفعه و رضایت حق تعالی موج می زند. مؤسسه در این مدت توانست با اخذ دو مجوز از سازمان بهزیستی کشور و سازمان بهزیستی استان از طریق استانداری قم و سازمان اسناد رسمی کشور با شماره ۵۴۲ به ثبت رسمی برسد و به طور رسمی و قانونی فعالیت خود را ادامه دهد.

به تاریخ تأسیس و دیگر مدارک مؤسسه در بروشور اشاره نشده است و به نظر می رسد در سال های اخیر راه اندازی شده باشد. محورها و سرفصل های فعالیت های این انجمن عبارت است از:

۱- آگاه سازی ناشنوایان در جهت تلاش برای بهتر زیستن

۲- زمینه سازی در جهت شناساندن کفایت ها و توانمندی های ناشنوایان به منظور پذیرش ناشنوا توسط افراد جامعه

۳- ایجاد زندگی راحت و سالم از طریق بالابردن سطح فرهنگ ناشنوایان

۴- افزایش توانایی های ناشنوایان به منظور شرکت در تصمیم گیری های مسائل اجتماعی و رفاهی

۵- تشکیل کلاس های مختلف فرهنگی و آموزشی

۶- برگزاری کلاس های مهارت های زندگی در ماه های مختلف سال

۷ – برگزاری مراسم گردهمایی ۸ مهر به مناسبت جشن بزرگ روز جهانی ناشنوایان

۸- برگزاری کلاس های قرآن و احکام ویژه خواهران و برادران

۹- برگزاری مراسم زیارت عاشورا به مناسبت اربعین حسینی و ......

۱۰- دیدار از مؤسسات و کانون های سایر استان ها

۱۱- دیدار با مسئولین سازمان بهزیستی کشور، شهرداری، شورای شهر، معاونت توانبخشی

۱۲- برگزاری اردوی زیارتی - سیاحتی مشهد مقدس

۱۳- برگزاری اردوی کربلای معلا و عتبات با همکاری

۱۴- برگزاری اردوهای بین شهری و برون شهری در ماه های مختلف سال

۱۵- برگزاری مراسم تجلیل از ورزشکاران قهرمان ناشنوای استان قم

۱۶- برگزاری دوره مسابقات ورزشی رشته های دارت، دومیدانی، طناب کشی، پینگ پنگ، فوتسال ....

۱۷- انجام مشاوره های شغلی، ازدواج، ژنتیک و ....

غیر از مدیر که توسط اعضا انتخاب می شود، ساختار تشکیلاتی این انجمن شامل پنج بخش است: کمیته فرهنگی- ورزشی، کمیته آموزشی- هنری، کمیته روابط عمومی و رسانه، کمیته رفاهی- تفریحی، کمیته امور اجتماعی و مشاوره.

منابع مالی این مؤسسه از طریق پرداخت حق عضویت توسط اعضاء، جلب کمک های مردمی، دریافت هدیه توسط خیرین و اجرای پروژه های درآمدزا تأمین می شود. شعار این انجمن در سه عبارت زیر خلاصه می شود:

چشمانی که می شنوند؛ لبانی که خاموشند؛ و دستانی که حرف می زنند.

آدرس: باجک ۲، بعد از کوچه ۸۱، خیابان ظریفیان، مجتمع گلپایگانی

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۰۲۵۲۱ -۰۲۵۳۷۷۸۹۷۴۵

مطب گفتاردرمانی دکتر عبدالرضا مزینی و اکبر پویافر

(کلینیک صوت)

آدرس : قم، میدان سعیدی، نبش کوچه ۲، طبقه فوقانی

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۲۲۲۵۱

ص: ۱۸۵

آموزشی و فرهنگی

انجمن روشندلان جوان

مجوز: سازمان ملی جوانان (وزارت ورزش)

نوع فعالیت: در زمینه های فرهنگی: حمایت از گروه تواشیح

در زمینه هنری: موسیقی

در زمینه اشتغال: کاریابی برای افراد نابینایان

در زمینه ورزشی: برگزاری مسابقات استانی و ورزش های نابینااان از جمله گلبال، پاورلیفتینگ، شطرنج و دومیدانی

نام مدیریت: علیرضا کهندانی

آدرس: میدان آزادگان مقابل رستوران الماس شرق، جنب بیمه آسیا، شرکت عصر نوین (دفتر آقای کهندانی)

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۵۷۱۳۱

تلفن همراه: ۰۹۱۲۲۵۳۹۶۲۵

جامعه معلولین نیکو تلاش سبز

سال دریافت مجوز: ۱۳۸۲

جنسیت: زن - مرد

نوع فعالیت: حمایت از معلولان استان و فعالیت های فرهنگی و ورزشی

نام مدیریت: تقی یوسفی مفید

آدرس: قم، خیابان باجک۲، قبل از پل هوایی، خ ظریفیان، ساختمان بهزیستی آیت اللّه گلپایگانی

تلفن همراه: ۰۹۱۲۴۵۲۹۸۲۹

مؤسسه حامیان حقوق معلولان

نام مدیریت: تقی یوسفی مفید

آدرس: باجک ۲، بعد از کوچه ۸۱، خ ظریفیان، مجتمع آیت اللّه گلپایگانی

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۰۲۲۱۰

تلفن همراه: ۰۹۱۲۴۵۲۹۸۲۹

مؤسسه رعد فاطمیه قم

نام مدیریت:علی جعفری

جنسیت: زن – مرد بین ۱۵ تا ۳۶ سال

مجوز: اداره بهزیستی قم

نوع فعالیت: مجتمعی غیر دولتی و غیر انتفاعی و مردم نهاد است که از فروردین ۱۳۹۲ در زمینه توانمندسازی توان یابان (معلولین جسمی حرکتی) فعالیت خود را آغاز کرده است. ساختمان این آموزشگاه توسط فرزندان مرحوم آقای حاج غلامحسین امجدی کاشانی آماده و در اختیار این مجموعه گذاشته شده است. کلیه خدمات آموزشی به صورت رایگان در اختیار کارآموزان قرار می گیرد.

آدرس: قم، بلوار امین، بلوار الغدیر، نرسیده به پل عابر پیاده مقابل دانشگاه قم، مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد فاطمیه قم

تلفن: ۰۲۵۳۲۸۵۹۲۰۰

تلفن همراه: ۰۹۱۲۷۵۷۶۶۵۸

وب سایت: www.raadqom.com

مؤسسه نورالبصیر

نام مدیریت: روح اللّه ذوقی احسان

جنسیت: زن – مرد بالای ۱۴سال

مجوز: اداره کار، سازمان جوانان، سازمان تبلیغات و اداره بهزیستی

نوع فعالیت: آموزش قرآن به معلولین، فعالیت و مراسم های مذهبی، برگزاری همایش برای معلولین

آدرس: قم، خ نیروگاه، بین توحید ۱و ۳، پ ۷۷

تلفن: ۰۲۵۳۸۷۴۸۴۵۳

تلفن همراه: ۰۹۱۹۶۶۴۷۳۳۲

ص: ۱۸۷

مؤسسه پرتو روشن زندگی

سال تأسیس: ۱۳۹۱

نام مدیریت: روح اللّه ذوقی احسان

جنسیت: زن – مرد بالای ۱۴سال

مجوز: اداره کار، سازمان جوانان، اداره بهزیستی قم

نوع فعالیت: خدمات مددکاری، پیشگیری، فعالیت اجتماعی

آدرس: قم، خ نیروگاه، بین توحید ۱و ۳، پ ۷۷

تلفن همراه: ۰۹۱۹۶۶۴۷۳۳۲

هیئت متوسلین به ائمه اطهار(ع)

سال تأسیس: ۱۳۹۰

نام مدیریت: روح اللّه ذوقی احسان

جنسیت: زن – مرد بالای ۱۴سال

مجوز: سازمان تبلیغات اسلامی

نوع فعالیت: فعالیت های مشارکتی

آدرس: قم، خ نیروگاه، بین توحید ۱و ۳، پ ۷۷

تلفن همراه: ۰۹۱۹۶۶۴۷۳۳۲

مؤسسه پرتو سازمان جوانان

سال تأسیس: ۱۳۹۴

نام مدیریت: روح اللّه ذوقی احسان

جنسیت: زن – مرد بالای ۱۴سال

مجوز: اداره کار، سازمان جوانان، اداره بهزیستی قم

نوع فعالیت: فعالیت و خدمات برای جوانان معلول، برگزاری مراسم، اردو و ...

آدرس: قم، خ نیروگاه، بین توحید ۱و ۳، پ ۷۷

تلفن همراه: ۰۹۱۹۶۶۴۷۳۳۲

ص: ۱۸۸

علمی و اطلاع رسانی

اشاره

در سال های اخیر معلوم شده، مشکلات جسمی و معلولیت در اعضاء و جوارح بدنی به خاطر مشکلات و نارسایی ها و ضعف یـا فقـدان هـایی در بُعـد روحی و فکری انسـان است و با توانبخشـی فکری و روحی و تقویت معنویت، فرد دارای معلولیت می توان او را به شـغل دلخواه و سـرنوشت مطلوبش بازگردانـد. از طرف دیگر انتقـال تجـارب پیشـین و انتقال دسـتاوردهای دیگر جوامع اهمیت دارد و فقـط از طریق آموزش و فعـالیت های علمی می توان این اهـداف را محقق کرد. همچنین اطلاع رسانی و فرهنگ سازی، تأثیر بسـیار اساسـی و مهم در جامعه هـدف بر عهـده دارد. مراکزی هر چنـد انـدك در قم هسـتند که در حوزه علمی و فرهنگی معلولین فعالیت دارند و اینگونه مراکز از چند جهت در اشتغال معلولین هم مؤثر هستند.

۱- با ایجاد شغل برای معلولین در امور فرهنگی و علمی، ده ها نفر را مشغول به کار می کنند.

۲- با اطلاع رسانی راه رسیدن معلولین به شغل یا کارخانه و کارگاه مناسب را هموار و زمینه چینی می نمایند.

۳- شیوه صحیح اشتغال را به معلولین نشان می دهند.

۴- با فرهنگ سازی و توجیه مردم، زمینه های مساعدت های نیکوکاران را فراهم می سازند.

مراکزی که در این حوزه فعالیت دارند بسیار اندك می باشند. اینجا به معرفی آنها می پردازیم.

مرکز مشاوره مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی(ره)، تأسیس ۱۳۷۸

مرکز مشـاوره مؤسـسه آموزشـی پژوهشـی امام خمینی (ره) در سال ۱۳۷۸ در بخش معـاونت فرهنگی تربیـتی این مؤسـسه دایر گردیـد. این مرکز از سـال ۷۸ تـا کنون، بـا بهره منـدی از توان علمی دانش آموختگـان رشـته هـای روانشناسـی و علوم تربیتی مؤسـسه آموزشـی پژوهشـی امام خمینی(ره) در دو حوزه معارف اسـلامی و دانش روانشناسی، به ارائه خدمات روان درمانی و مشاوره ای پرداخته است.

اهداف: قصد اولیه از تأسیس مرکز مشاوره، تلاش در جهت ارتقاء سطح سلامت

روان، سازگـاری و کارآمـدی و بـالطبع بهره وری نیروهای انسانی مؤسـسه (اعم از دانش پژوهان و کارمنـدان و خانواده ها) به عنوان رکن رکین حرکت علمی، و مقابله با معضـلات و نابهنجاری های روانی- رفتاری بوده است. هرچند، به تدریج خدمات مرکز به سـطح طلاب حوزه علمیه و خـانواده هـای آنـان و عموم متقاضـیان خـدمات روانشـناختی گسترش یافته است.از سوی دیگر، فراهم آوردن زمینه اسـتفاده از تـوان علمی و مهـارت هـای عملی فـارغ التحصـیلان مقـاطع کارشناسـی ارشـد و دکـتری روانشناسـی و علوم تربیتی، با توجه به خلأ رویکردهای بومی- مـذهبی در امر مشاوره و روان درمانی، از اهداف دیگر تأسـیس این مرکز بوده است.

سیاست ها: مرکز مشاوره مؤسـسه امام خمینی (ره)، برای فاصـله گرفتن از آسیب های مشاوره های سنتی فاقد مبانی پژوهشی و مشاوره های غیربومی، سیاست کلی خود را بر مبنای استفاده از رویکردهای علمی تخصصی و در عین حال اشراب آموزه های دینی در فراینـد مشـاوره و روان درمـانی قرار داده است. از آنجـا که تولیـد روش هـا و تکنیک های مبتنی بر دین، فارغ از کار عملی در حوزه مشاوره و درمان میسر نمی باشد، تشکیل مرکز گامی در جهت فراهم آوردن این زمینه بوده است. این سیاست در تولید محصولات پژوهشی و برگزاری کارگاه ها نیز ساری و جاری است.

واحـدهای مرکز: مرکز مشـاوره از لحـاظ ساختار اداری دارای سه واحـد و یک شورای علمی می باشـد: الف) واحـد کلینیک تخصصـی ب) واحد آموزش های روانشـناختی و کاربردی ج) واحد پژوهش های روان شـناختی و کاربردی شورای علمی، به عنوان بـازوی علمی مـدیریت مرکز، پشتیبـانی علمی فعـالیت هـای آن را بر عهـده دارد؛ واحـد کلینیـک به ارائه خـدمات روان درمانی، مشاوره و روان سـنجی (و بالطبع پـذیرش و بایگانی اسـناد) می پردازد؛ واحـد پژوهش های کاربردی، طراحی، اجرا و انتشـار متون علمی- کـاربردی بر اسـاس نیازها و آسـیب های روانشـناختی مخاطبان (با بهره گیری از معارف اسـلامی و دانش تجربی) را بر عهـده دارد. همچنین این مرکز دارای کتابخـانه تخصصـی مشـاوره بـا بیش از ۳۰۰۰ عنوان کتـاب در موضوعات روانشناسـی، علوم تربیتی، حـدیث و اخلاـق می باشـد؛ واحـد آموزش هـای کـاربردی، برگزاری کارگـاه های دانش افزایی و مهارت آموزی (برای دانش پژوهان، طلاب و عموم)؛ برگزاری نشـست های علمی- تخصصـی (برای دانش پژوهان رشته های مربوطه)؛ برگزاری جلسات آموزش ضمن خدمت مشاوران

و تنظیم برنامه های آموزش غیرحضوری مشاوران را بر عهده دارد.

انواع خدمات مرکز: روان درمانی و مشاوره (حضوری و تلفنی و مشاوره الکترونیکی از طریق سایت)، شامل: روان درمانی اختلالات روانی (به طور خاص: اضطراب، افسردگی، وسواس)؛ زوج درمانی و خانواده درمانی؛ روان درمانی کودک و نوجوان؛ مشاوره ازدواج؛ مشاوره تحصیلی؛ مشاوره تربیتی؛ روان سنجی؛ گروه درمانی؛ برگزاری کارگاه های مهارتی و دانش افزایی برای دانش پژوهان، خانواده ها و عموم مراجعان؛ برگزاری کارگاه های تقویت مهارت های روان درمانی و مشاوره برای فارغ التحصیلان کارشناسی و شاغلین به کارشناسی ارشد رشته روانشناسی؛ ارائه خدمات مشاوره ای و آموزشی به مراکز دیگر

واحد پژوهش: واحد پژوهش مرکز با تشکیل گروه های پژوهشی در حوزه های اختلالات- مهارت ها، کودک و نوجوان، ازدواج و خانواده، مشاوره تحصیلی و شغلی به تولید تک نگاره و کتابچه های کاربردی می پردازد. تولید محصولاتی که جنبه های علمی، کاربردی و آموزه های اسلامی را با یکدیگر تلفیق نماید، هدف فعالیت این بخش را تشکیل می دهد.

آدرس ها و راه های ارتباط: قم، بلوار امین، ۲۰متری گلستان، کوچه دوم، پلاک ۱.

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۰۰۸۸۲

وب سایت: www.moshavere.org

مرکز جامع اعصاب و روان باور

این مرکز در زمینه درمان و سالم سازی روان و اعصاب کودکان و جوانان و بزرگسالان فعالیت می کند. اهم فعالیت های این مرکز عبارت اند از:

استفاده از کادری مجرب از روانشناسان و مشاوران و روان پزشک در ارائه خدمات روانی.

برگزاری دوره های آموزشی تخصصی و عمومی در حوزه روانشناسی و مشاوره بر اساس نیازهای روز جامعه.

برگزاری کارگاه های آموزشی در زمینه موضوعات میان رشته ای (به ویژه دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته پزشکی، مامایی، پرستاری و مددکاری)

برگزاری سمینارها و کنفرانس های علمی با همکاری مراکز آموزشی، فرهنگی و پژوهشی در راستای معرفی، ارتقاء و شکوفایی روانشناسی علمی.

ص: ۱۹۱

برگزاری جلسات مشاوره فردی توسط کارشناسان و متخصصین حوزه روانشناسی و مشاوره.

ارائه خدمات مشاوره ای و روان شناختی به مهدهای کودک، مدارس، ادارات، سازمان ها و کارخانجات جهت بهبود و ارتقاء سطح سلامت روان کودکان، دانش آموزان، کارکنان و خانواده های محترم ایشان.

اختصاص بخشی از خدمات روان شناختی و مشاوره به افراد نیازمند

نوار مغزی و بیو فیدبک

کارشناسان و متخصصان مرکز جامع اعصاب و روان باور با بهره گیری از معتبرترین و به روزترین آزمون های روان شناختی، آماده ارائه خدمات به کارخانجات، مدارس و خانواده های گرامی می باشد.

ارائه خدمات پژوهشی به سازمان ها و همکاری در طرح های پژوهشی.

همکاری با سازمان ها برای برگزاری کارگاه های و دوره های آموزشی

انجام آزمون های روان سنجی به صورت فردی و گروهی.

خبرنامه پایگاه الکترونیکی دوره های آموزشی زیر نظر کارشناسان و متخصصان مجرب به صورت فصل نامه در فضای مجازی منتشر شده و برای اعضاء ارسال می گردد.

برگزاری دوره های آموزشی تکمیلی، کوتاه مدت و بلند مدت در راستای دانش افزایی روانشناسان و مشاوران علاقه مند.

چشم انداز مرکز: این مرکز درصدد است آینده ای پر از امید برای این گروه از جامعه بسازد و جامعه هدف را به این وضعیت برساند:

ایجاد فرهنگ اولویت دهی به مسائل روانی در جامعه ایرانی

ارتقاء سطح آگاهی جامعه نسبت به روانشناسی علمی و اشاعه دانش روانشناسی علمی و علوم تربیتی در جامعه و تشویق افراد به مطالعه در زمینه روانشناسی علمی و رویگردانی از کتاب های غیرعلمی و شبه علمی

حمایت از روانشناسان مستعد و ایجاد فضای کاری مناسب برای ایشان

اختصاص بخشی از خدمات روانشناختی و مشاوره به افراد نیازمند

کمک به گسترش پژوهش های بنیادی و کاربردی در رشته های مختلف روانشناسی و علوم تربیتی

کمک به بهبود آموزش و پژوهش در روانشناسی و علوم تربیتی در مقاطع

تحصیلات تکمیلی

ارائه خدمات روانشناختی، آموزشی و پژوهشی برای سازمان های متقاضی

کمک به گروه های آموزشی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی و دیگر مراکز علمی در زمینه ارائه امکانات آموزشی و پژوهشی و خدمات روانشناختی.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۳۱۱۸۸

دفتر فرهنگ معلولین، تأسیس ۱۳۹۰

این دفتر به منظور فرهنگ سازی و اطلاع رسانی در حوزه انواع معلولیت ها تأسیس شده است و با ایجاد بانک معلولان و تألیف و نشر کتب و نشریه اقدامات زیر را درباره اشتغال انجام می دهد:

۱- شغل های فرهنگی و علمی مثل نویسندگی، چکیده نویسی، و ده ها شغل دیگر را معرفی کرده و آموزش می دهد. برخلاف مراکزی که فقط صنایع دستی را آموزش می دهد، این دفتر راه جدیدی را پیشنهاد و معرفی کرده است و معتقد است معلولیت با ورود به مشاغل علمی و فرهنگی و اطلاع رسانی می تواند به بهترین درآمدها برسند.

۲- با راه اندازی بانک اطلاعات، اطلاعات مراکز تولیدی نیازمند به نیروی کار را به معلولان خواهان کار داده و برعکس اطلاعات معلولان خواهان نیروی کار را با اطلاع رسانی در اختیار مراکز و کارخانجات خواهان نیروی کار گذاشته است و از این طریق اشتغال معلولین را سامان دهی کرده است.

۳- با تألیف کتب و انجام تحقیقات درباره اشتغال معلولین، تلاش کرده به کارشناسی مشکلات می پردازد. همچنین راه کارهای تجربه شده در کشورهای مختلف را پس از بومی سازی در اختیار نخبگان معلولین و مدیران مراکز معلولین قرار می دهد و در صدد گره گشایی از مشکلات است.

دفتر فرهنگ معلولین تنها مرکزی است که در سه حوزه تحقیق، تألیف و نشر کتاب، نشر مجله علمی و بالاخره بانک اطلاعات معلولان فعال است.

آدرس: بلوار امین، خیابان گلستان، کوچه ۱۱، پلاک ۴.

تلفن:

۰۲۵۳۲۹۱۶۵۲۷-۰۲۵۳۲۹۱۳۴۵۲

مشاوره

اشاره

مراکز مشاوره نقش و جایگاه مؤثر در اشتغال معلولان دارد. این مراکز خانواده ها و والدین معلولین و نیز خود آنان را راهنمایی می کند و راه درست اشتغال را به آنان نشان می دهد.

مراکز مشاوره رویکردهای مختلف دارند، مشاوره ژنتیک، مشاوره اخلاقی و رفتاری و بالاخره مشاوره روانی سه نوع مهم از مشاوره است. نوع چهارمی هم در سال های اخیر تأسیس شده و آن مشاوره شغلی و کاریابی است. سه نوع نخست در اشتغال نقش غیرمستقیم دارد ولی نوع آخر در اشتغال نقش مستقیم دارد.

مرکز مشاوره و روانشناسی عارف

مرکز مشاوره و خدمات روانشناختی عارف قم، همچون مراکز مشاور ه ای و روانشناختی علمی که مورد تأیید سازمان های ذی ربط قرار دارند، با نیروهای برگزیده خود به عنوان یکی از پر سابقه ترین مراکز با بیش از ده سال تلاش تخصصی با گرایش های متعدد مشاوره، روانشناسی بالینی، روانشناسی تربیتی، روانشناسی کودکان استثنایی، روانشناسی عمومی و ... می تواند افرادی را که در مسائل فردی و خانوادگی دچار درگیری و تعارض و یا احتمالاً اختلالات رفتاری شده اند مساعدت نماید.

آدرس: قم، خیابان صفائیه، کوچه ۳۳، پلاک ۶۳۱.

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۳۱۴۴۴ – ۰۲۵۳۷۸۳۱۴۴۵

وبلاگ: www.arefpsychology.blogfa.com

مرکز مشاوره و خدمات روانشناختی فرحان، تأسیس ۱۳۹۳

مرکز مشاوره و خدمات روانشناختی فرحان در سال ۱۳۹۳ و با مجوز رسمی فعالیت از اداره کل بهزیستی استان قم تأسیس گردید. این مرکز با هدف ارائه خدمات مشاوره و روان سنجی و برگزاری کارگاه های آموزشی و... و با همت گروهی

از فارغ التحصیلان و فعالان حوزه روانشناسی آغاز به کار کرد.

آدرس: قم، بلوار امین، کوی ۳، ساختمان سپیدار، طبقه اول، مرکز مشاوره فرحان.

تلفن: ۴ – ۰۲۵۳۲۹۴۲۷۸۰

فکس: ۰۲۵۳۲۹۴۲۷۸۳

وب سایت: www.farhanpsy.ir

مرکز مشاوره امین

تلفن: ۰۲۵۳۲۹۳۸۸۶۶

آدرس: قم، بلوار امین، روبروی صدا و سیما، کوچه ۱۵، پلاک ۳۴.

مرکز مشاوره حوزه علمیه قم، تأسیس ۱۳۷۹

این مرکز در سال ۱۳۷۹ تأسیس گردیده و اکنون با مدیریت حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر انصاری خدمت رسانی به طلاب حوزه علمیه را بصورت جداگانه (خواهران و برادران) در امور مشاوره بر عهده دارد.

موضوعات خدمت رسانی:

۱- ازدواج: معیارهای انتخاب همسر- کفویت – دوران عقد و...

۲- تعارضات خانوادگی: اختلافات زن و شوهر- مشکلات ارتباطی خانواده با فرزندان بخصوص جوانان و نوجوانان

۳- مشکلات روانشناختی: افسردگی – اضطراب – وسواس – کاهش اعتماد به نفس ...

۴- تحصیلی: روش های مطالعه – برنامه ریزی درسی – کمبود انگیزه درسی – آینده شغلی و تحصیلی ...

۵- تربیت کودک و نوجوان: مشکلات رفتاری و هیجانی کودکی اول – کودکی دوم و نوجوانی...

۶- حقوقی: حقوق خانواده – جزائی ...

فرآیند کاری مرکز:

۱- تماس تلفنی با مشاور اولیه مرکز جهت بررسی و ارزیابی مشکل

۲- مراجعه به مشاور متخصص در مورد مشکل تشخیص داده شده

مقررات مرکز در امر مشاوره:

۱- مراجع امکان عوض کردن مشاور را تا قبل از جلسه سوم ندارد مگر با تشخیص کارشناس اولیه، استاد مشاور یا مسئول مرکز

۲- چنانچه جلسات مشاوره بیش از سه جلسه به طول بیانجامد مراجع قراردادی مالی امضاء کرده و به ازای هر جلسه مبلغی را پرداخت می نماید.

توجه: چنانچه مراجع در هیچکدام از جلسات مشاوره غیبت ننماید، تمام مبلغ به مراجع پس داده خواهد شد.

۳- در انتهای جلسه پایانی، برگه ای مبتنی بر حل مشکل، انصراف یا عدم حل مشکل و علت آن توسط مراجع پر خواهد شد.

زمان خدمت رسانی:

صبح ها: از ساعت ۸ الی ۱۲ ویژه خواهران

بعدازظهرها: از ساعت ۱۶ الی ۲۰ ویژه برادران

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۳۵۰۲۱

آدرس: قم، خیابان شهداء، کوچه ۳۸، پلاک ۳۰.

وب سایت: www.tahzib-howzeh.com

مرکز خدمات روانشناسی و مشاوره صدرا قم

نخستین مرکز مشاوره و خدمات روان شناختی با رویکرد اسلامی در کشور است و به این امور می پردازد:

انجام تست های تخصصی (خودآگاهی، پیش از ازدواج، هوش، تشخیصی)

کمسیون درمانی برای مراجعین که تشخیص و درمان سختی دارند.

فعال ترین مرکز مشاوره اسلامی/ روانشناختی در کشور

اساتید مرکز علاوه بر تخصص روانشناسی، دارای سطوح عالی تحصیلات حوزه

کارگروه های تخصصی (کودک و نوجوان، اختلالات روانی، ازدواج، خانواده، کارگاه ها و مهارت های زندگی)

ص: ۱۹۶

اولین مرکز برگزاری و صدور مجوز تربیت مربی خانواده و مهارت های زندگی در کشور با رویکرد اسلامی

دوره های تخصصی کارورزی مشاوره با اعطای گواهینامه رسمی

مجهزترین مرکز تست و آزمون های روانشناختی

درمان با روش نوروفیدبک

اختلالات یادگیری

گروه درمانی (خواهران و برادران)

مشاوره کودک، نوجوان، ازدواج، خانواده، اختلالات روانی با استفاده از متخصصین مشهور.

ص: ۱۹۷

خدمات اجتماعی

اشاره

معلولیت اجتماعی در دوره جدید گسترش چشمگیر یافته است. فرار دختران از خانه، اعتیاد، کار کردن کودکان در سنین طفولیت به ویژه در کارهای نامشروع اینها را معلولیت اجتماعی می نامند. سازمان بهزیستی با رسیدگی به اینان در صدد بازسازی، بازپروری آنان را آماده حضور اجتماعی می نمایند. از این رو پایگاه هایی در سطح استان ایجاد کرده است:

پایگاه خدمات اجتماعی با هدف توانمندسازی ساکنین سکونتگاه های غیررسمی و کنترل و کاهش آسیب های اجتماعی در این مناطق راه اندازی گردید. اداره کل بهزیستی استان قم با همکاری " مؤسسه یگانه همراز زندگی " دارای ۱۰ پایگاه خدمات اجتماعی فعال می باشد.

پایگاه های خدمات اجتماعی

آدرس: خیابان سوم خرداد، کوچه ۲۶، پایگاه شماره ۱.

تلفن: ۰۲۵۳۸۷۴۰۸۳۵

آدرس: قلعه کامکار، کوچه ۲۸، نبش کوچه ۸، پایگاه شماره۲.

تلفن: ۰۲۵۳۸۷۴۹۲۶۶

آدرس: شیخ آباد، ۱۶ متری ولیعصر، نبش کوچه ۳۶، پایگاه شماره ۳.

تلفن: ۰۲۵۳۸۹۶۲۷۹۶

آدرس: شاهد غربی، انتهای کوچه ۲۷، روبروی سالن ورزشی فاتحی، پایگاه شماره ۴.

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۷۱۰۵۶

ص: ۱۹۸

آدرس: خیابان نواب، کوچه ۱۵ نبش کوچه ۱۰، پایگاه شماره ۵.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۲۸۶۷۵

آدرس: شهرک امام حسن، مطهری شمالی، بین کوچه ۸ و ۱۰، پلاک ۱۱۸، پایگاه شماره۶.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۵۵۰۰۹

آدرس: بلوار ۱۵ خرداد، خیابان دروازه ری، کوچه ۳۲، پلاک ۲، پایگاه شماره۷.

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۷۴۹۱۱

آدرس: شهرقائم، خیابان قائم، کوچه ۱۷، بوستان تندرستی، پایگاه شماره ۸.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۳۸۰۵۲

آدرس: جمکران، پنج امامزاده، خیابان موعود، خانه بهداشت جمکران، پایگاه شماره ۹.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۵۵۴۶۲

آدرس: یزدانشهر، ابوذر شرقی، پلاک ۳۸، پایگاه شماره ۱۰.

تلفن: ۰۲۵۳۲۸۸۴۵۰۴

آدرس: خیابان توحید، بلوار شاهد، شاهد ۵، مجتمع امام صادق، پایگاه شماره۶.

تلفن: ۰۲۵۳۸۸۵۸۹۸۰

آدرس: علی آباد سعدگان، ۱۲ متری امام حسن، پلاک ۱۲، پایگاه شماره ۵.

تلفن: ۰۹۳۶۶۵۳۶۴۶۵

ص: ۱۹۹

آدرس: امین آباد، کوچه ۴۳.

تلفن: ۰۹۱۹۱۶۰۰۲۰۷

آدرس: قلعه کامکار، ۱۶ متری اول، کوچه ۲۸، جنب پلاک ۵۴.

تلفن: ۰۲۵۳۸۷۵۲۰۳۷

آدرس: خیابان شیخ آباد، ۱۶ متری ولیعصر، بعد از سه راه، پلاک ۱۲، پایگاه شماره ۲.

تلفن: ۰۲۵۳۸۹۶۳۰۲۶

آدرس: خیابان تولید دارو، روبروی مسجد امام صادق، پایگاه شماره ۱.

تلفن: ۰۲۵۳۶۶۱۲۴۸۲

مرکز مداخله در بحران های فردی، خانوادگی و اجتماعی

آدرس: میدان شهید محلاتی (آسایشگاه)، مرکز مداخله در بحران.

تلفن: ۰۲۵۳۷۲۲۵۵۸۶

ص: ۲۰۰

مذهبی

اشاره

گروه هایی از معلولین به دلیل علاقه به مناسک و آیین های مذهبی و اجرای دسته جمعی مناسکی مثل عزاداری محرم و عاشورا، هیئت هایی را راه اندازی کرده اند. اینگونه تشکل ها را سازمان تبلیغات مجوز می دهد.

در استان قم، نابینایان هیئت حضرت رقیه(س) را از دهه پنجاه راه اندازی کردند، ناشنوایان سه هیئت دارند و معلولان جسمی - حرکتی یک هیئت به نام متوسلین دارند. اطلاعات این هیئت ها ذیلاً آورده می شود.

این هیئت ها از چند جهت در اشتغال مؤثر بوده اند:

۱- با افزایش روحیه و توانایی های معنوی آنان، مانع از تأثیر و پیشرفت مشکلات روحی و روانی مثل افسردگی شده اند و از این طریق تأثیر غیرمستقیم در شغل و کسب و کار آنان دارد.

۲- این هیئت ها نوعی کارگاه برای آموزش مداحی است.

هیئت معلولین متوسل به ائمه اطهار علیه السلام

دو هزار نفر از معلولان زیرپوشش این هیئت هستند و از خدمات و برنامه های آن بهره مند می شوند. اجرای برنامه های مختلف از سوی هیئت معلولین از جمله برگزاری مراسم های فرهنگی و مذهبی، اجرای برنامه های اوقات فراغت، مراسم جشن ازدواج زوج های معلول، اعزام معلولان به اردوهای سیاحتی و زیارتی و برپایی برنامه های ویژه جامعه معلولین از جمله اقدامات این هیئت به شمار می رود.

جنسیت: مختلط

نوع فعالیت: ارائه خدمات ویژه به دو هزار نفر از جامعه معلولان در قم

ظرفیت: ۲۰۰۰ نفر

آدرس: انتهای پل نیروگاه، بین کوچه ۱ و ۳، پلاک ۷۷.

ص: ۲۰۱

هیئت مذهبی ناشنوایان استان قم

هیئت مذهبی ناشنوایان استان قم با همکاری کانون ناشنوایان قم و با مدیریت آ قای سید مرتضی لاجوردی شکل گرفته و با نام هیئت مذهبی چهارده معصوم(ع) در حال فعالیت میباشد.

البته ناشنوایان قم هیئت مذهبی دیگری نیز با نام یا صاحب الزمان(عج) دارند که مدیریت آن را آقایان میثم اخوان و بهزاد رحمانی دوست برعهده دارند.

جنسیت: مختلط

هیئت مذهبی نابینایان حضرت رقیه(س)

این هیئت توسط هفت تن از نابینایان ساکن قم یعنی مرحوم میر مسعود موسوی منش (بویاقچیان)، محمدی، جعفری، آرزومندی، چالاک، اسمی و شفیعی تأسیس شد. البته پیشنهاد دهنده و بانی اصلی و محور همه کارها مرحوم میرمسعود موسوی منش بوده که ده سال قبل به رحمت خدا رفته است.

این نابینایان در سال ۱۳۶۵ با هدف جمع شدن دور هم و قرائت زیارت نامه و دعای توسل شب های چهارشنبه در منزل یک نفر جمع می شدند. انگیزه اصلی آنها افزایش معنویت و پیوندهای اجتماعی (صله رحم) بوده است. بعد از مدتی تصمیم می گیرند از محدوده خودشان گسترش دهند و افراد نابینا بیشتری جذب نمایند.

این هیئت هم اکنون حدود ۶۰ عضو معلول دارد که حدود ۵۰ نفر آنها نابینا هستند و اکثر اینها معلولین مادرزاد یا حادثه ای و چند نفری نیز از جانبازان هستند. ورود نابینایان آزاد است و هر شخص می تواند در هیئت وارد شود و عضو شود.

این هیئت هر سال ۱۰ تا ۱۵ جلسه مذهبی دارد و تلاش می کند از طریق این جلسات معارف شیعی و آموزه های اهل بیت(ع) را وارد جامعه معلولین نماید. نیز منشأ خدمات اجتماعی مثل تأسیس صندوق جهت پرداخت وام؛ اطعام به خانواده های بی بضاعت در ماه مبارک رمضان؛ اعطای کمک های غیر نقدی به خانواده های ضعیف در طول سال و اعطای لباس و پوشاک به افراد بی بضاعت.

هیئت حضرت رقیه(س) به عنوان قدیمی ترین هیئت معلولین در قم می تواند برای دیگر هیئت ها الگو و نمونه باشد.

ص: ۲۰۳

فصل ششم: شخصیت های موفق

اشاره

ص: ۲۰۵

اشتغال متکی بر نیروی انسانی است و سامان دهی به اشتغال معلولان بدون توجه به انسان ها ممکن نیست. اولین نکته اینست که به عموم مردم نشان دهیم معلولان توانایی انجام کسب و کار را دارند، و معلولان موفق را یکی یکی به جامعه گزارش دهیم و نشان دهیم چه توانمندی هایی دارند.

استان قم مهد معلولان موفق بوده است. اما متأسفانه تجارب و موفقیت های آنان مکتوب و گزارش نشده است. یعنی به صورت یک گروه الگو به آنان نپرداخته اند تا برای دیگر معلولان در سراسر کشور الگو باشند.

در این فصل، برای نخستین بار تلاش می کنیم اولاً نخبگان معلول قمی را معرفی کنیم، دوم با معرفی دستاوردها و تجارب سودمند آنان را به دیگران نشان دهیم به طوری که دیگران بتوانند از آنها الگوگیری کنند.

معلولان موفق قمی را در هفت گروه زیر دسته بندی کرده ایم:

۱. هنر؛ ۲. آموزش و پرورش و کامپیوتر؛ ۳. امور مذهبی و اجتماعی؛ ۴. ورزش؛ ۵. پزشکی، توانبخشی و مشاوره؛ ۶. امور علمی و فرهنگی؛ ۷. فعالیت عمومی.

بعضی افراد به دلایل مختلف نتوانسته اند از مرحله عمومی عبور کرده و به مدارج نخبگی و فرزانگی برسند. با اینکه در آموزه ها و تعالیم دینی توصیه شده که باید فرزندان خود را با علوم روز و مهارت های زمانه آشنا کنید و حدیث مهمی هست که می فرماید: من استوی یوماه فهو مغبون.

یعنی هر فردی دو روزاش مثل هم باشد، متضرر و ضرر دیده است. انسان باید با نوآوری و ابتکار امروزش نسبت به دیروزش متفاوت باشد.

این درس بزرگی برای معلولین است. آنان وقتی به موفقیت و پیشرفت می رسند که دائم به فکر نوآوری و پیشرفت و ابتکار باشند.

اما به هر حال عده ای به دلیل موانع متعدد نمی توانند نخبه و مبتکر بشوند، اینان در گروه هفتم به نام فعالیت عمومی آورده می شوند.

اطلاعات بعضی از اشخاص کامل نیست، از همه کسانی که اطلاعات کامل تر دارند به ویژه از خود شخصیت ها تمنا می کنیم ما را یاری فرمایند و کمبودها و کاستی ها را تکمیل فرمایند.

هنر

فاطمه آقایی (متولد ۱۳۷۷)

ناشنوا، چهارم دبیرستان

حافظ دو جزء اول و دوم قرآن کریم. در سال اول راهنمایی در سطح استان قم در رشته مفاهیم مقام اول را کسب کرده و در زمینه شعر و داستان نویسی هم فعال می باشد که در زمینه شعر مقام سومی در سال۱۳۹۴ در سطح استان قم را به دست آورده و یک بار هم در سال ۱۳۹۳در مسابقات دانشگاه قم مقام سوم و یکبار هم در سال ۱۳۹۲ مقام اولی در سطح مدارس را کسب کرده و در سال ۱۳۹۳ در زمینه داستان نویسی در شهر آذربایجان غربی موفق به کسب مقام اول شده و علاقه زیادی به هنر سفالگری دارد و مشوق اصلی ایشان در زمینه قرآنی پدرشان و در زمینه هنری مربیان و معلمانش بسیار ایشان را یاری کردند.

نسرین ابراهیمی (متولد ۱۳۶۷)

ناشنوا، کاردانی

نقاشی طراحی، سیاه قلم، مداد رنگی، کودکی ۵/۱ ساله بودم که در اثر تب شدید که منجر به تشنج و باعث شد که من شنوایی ام را از دست بدهم. پدر و مادرم برای مداوای من رنج و مشقت زیادی کشیدند امّا تقدیر آن گونه که پدر و مادر من می خواستند رقم نزده بود و من ناشنوا شدم. گاه گاهی برای بیان احساسات و عواطف خویش آن را با کمک قلم به تصویر می کشیدم. زیرا بیان آنها از طریق زبان برایم قاصر بود. آنگاه بودم که فهمیدم خداوند مهربان نیرویی را در من نهفته است که می توان به جرأت گفت در جسم یک انسان سالم به ندرت یافت می شود. تا اینکه پا به عرصه تحصیل گذاشتم. من از همان دوران کودکی علاقه زیادی نسبت به هنر نقاشی پیدا کردم، اطرافیانم به خصوص خانواده مرا به شدّت تشویق

می کردند. از مقطع دبستان تا راهنمایی را با دلسوزی معلم و حمایت پدر و مادرم به پایان رساندم. در مقطع دوم دبیرستان که باید انتخاب رشته می کردم. با توجه به علاقه زیادی که به هنر نقاشی داشتم رشته گرافیک و نقاشی را انتخاب کردم. اوایل برایم بسیار سخت گذشت زیرا در میان انبوهی از دانش آموزان شنوا و سالم بودم. من که قادر نبودم با آنها صحبت کنم. آنها هم از حرکات دستان من (اشاره) چیزی متوجه نمی شدند. دبیر درس را شفاهی توضیح می داد و من چیزی متوجه نمی شدم. در آخر کلاس با نوشتن سؤال ها و جواب ها از روی کتاب ها و جزوه های هم کلاس هایم خود را به آنها می رساندم. البته ناگفته نماند که آموزش و پرورش استثنایی یک دبیر رابط هم برای من در نظر گرفته بودند که بیش تر اوقات مطالب مهم را برایم توضیح می دادند. امّا چیزی که بعد از خدا من به آن امید داشتم این بود که معلولیت را محدودیت نمی دانستم همیشه با خودم می گفتم: من می توانم ... تابستان همان سال یک مسابقه نقاشی در سبک های مختلف: مداد رنگی - پاستیل سیاه قلم و ... در شهر گیلان که فقط بین جامعه معلولین ناشنوا که از شهرهای متعدد گرد هم آمده بودند برگزار شد. با یاری خداوند و حمایت پدر و مادرم در این مسابقه شرکت کردم و خوشبختانه مقام اول کشوری در سبک مداد رنگی را کسب کردم. و این پیروزی جرقه ای بود که من به مراتب بالای تحصیل فکر کنم. بعد از آن به دانشگاه راه یافتم، باز هم در میان استادان و دانشجوهایی که قادر به صحبت کردن (اشاره) با من نبودند امّا بالاخره با تلاش و ذکاوت فراوان توانستم از طریق لب خوانی متوجه صحبت هایشان شوم. نیمی از روز را در دانشگاه مشغول بودم و اوقاتی را که در خانه بودم با آموزش نقاشی به ۴ کودک ۹ تا ۱۲ سال سپری می کردم. بعد از آن در مناسبت های ویژه معلولین حضور داشتم و مسئولین در نمایشگاه ها غرفه هایی را برای نمایش آثارم دایر می کردند. چندین بار از طرف صدا و سیمای استان قم در برنامه شهر یا کریم به مجری گری آقای تحویلدار و مصاحبه در رابطه با موفقیتم در هنر نقاشی در برنامه نفس حضور داشتم. و یک بار با دعوت صدا و سیمای استان تهران در برنامه نیمروز با مجری گری آقای علی ضیاء حضور داشتم. طی همین روزها بود که آقای میثم صفری با توجه به شناخت قبلی که از من داشتند، به بهانه طراحی چهره از روی

عکس ۴*۳ خودشان به حضور من آمدند و از من تقاضای طراحی کردند که بعد از اتمام طراحی عکس ایشان برای تحویل گرفتن عکس با حضور خانواده محترمشان به منزل ما آمدند. هم اکنون ایشان همسر ایده آل من هستند و مدت سه سال است که از ازدواج ما می گذرد و من از این ازدواج بسیار راضی هستم و خود را یک فرد هنرمند و خوشبخت جامعه می دانم. و این هنر و خوشبختی را مدیون پدر و مادر عزیزم هستم که از همان ابتدای کودکی تا حال برایم زحمات فراوان کشیده اند. همسر آقای میثم صفری.

زینب اروجی (متولد ۱۳۶۸)

جسمی حرکتی و صرع، دانشجوی کارشناسی ارشد شیمی آلی

در زمینه رشته های هنری هویه کاری و خیاطی فعالیت دارد و همچنین مدرک فنی حرفه ای حجم سازی روی شیشه را دریافت کرده. در انجمن صرع یک رومیزی هویه کاری تهیه کرده که موفق به دریافت تقدیرنامه شده است. پدر و مادرش از مشوقین اصلی او در این زمینه بوده اند.

زهرا اسلامی پور (متولد ۱۳۶۱)

کم بینا، پیش دانشگاهی

او در رشته ادبیات در دانشگاه تحصیل می کرده است ولی انصراف داده است. در زمینه هنری قبلاً نقاشی انجام می داده و الآن نمی تواند فعالیت داشته باشد. در زمینه کامپیوتر مدرک دوره های ICDL را کسب کرده و به علت عدم یادگیری نرم افزار جاز و شدید شدن بیماری نمی تواند با کامپیوتر کار کند و چون همیشه با بچه های نابینا درس خوانده است و الآن سخت است که شرایط را تغییر دهد.

در زمینه هنری رشته تئاتر فعالیت دارد و به مدت ۳-۴ سال است کار می کند و در سه جشنواره شرکت کرده است که یکی از این جشنواره ها بین المللی بوده که از هشت کشور خارجی آلمان و بلژیک و هلند و ایتالیا و ... آمده بودند و دو جشنواره دیگر منطقه ای اصفهان و منطقه ای اراک بوده است.

او در جشنواره اصفهان مقام دوم بازیگری و در جشنواره اراک مقام سوم را کسب کرد و در جشنواره بین المللی در سطح انفرادی مقامی به دست نیاورد ولی در سطح گروهی، منتخب طراحی لباس و طراحی صحنه و کارگردانی شدند.

او علت آشنا شدن و فعالیت و موفقیت خود در تئاتر را آشنایی با مجتمع رعد فاطمیه و آشنا شدن با خانم اعظم دلداده کارگردان قدیمی که خودشان حدود ۱۴-۱۵ سال است که در کار تئاتر هستند و همچنین تلاش و پشتکار خود می داند.

فاطمه امانی (متولد ۱۳۵۶)

نابینا، دیپلم

فعال در زمینه های صنایع دستی، همسر آقای عادل مسرور، حافظ جزء ۲۹ و ۳۰، مهارت در ورزش گلبال دارد.

بیگ محمدی

علی اصغر بیگ محمدی

در زمینه خطاطی و تابلوسازی فعال است.

زهرا پایمزد (متولد ۱۳۶۳)

جسمی حرکتی، دانشجوی کارشناسی حقوق ثبت

زهرا پایمزد متولد ۲/۲/۱۳۶۳ دانشجوی کارشناسی حقوق ثبت و دارای معلولیت جسمی حرکتی (cp) می باشد. در مؤسسه رعد الغدیر قم در حال گذراندن آموزش کلاس خیاطی می باشد. در زمینه تئاتر کار می کند که گروه تئاتر آنها آذرماه ۱۳۹۵ در مسابقات بین المللی اصفهان در زمینه چهره پردازی دوم شد و در زمینه طراحی لباس اول شدند، معرق کاری انجام می دهد و مدرک آن را دارد. در مرکز رعد هم در زمینه معرق فعالیت داشته است. طراحی پارچه و طراحی روی شیشه با رنگ اکرلیک آموزش دیده است. مدرک کامپیوتر ICDL درجه ۱ و ۲ را دارد. ۱۳ جزء مفاهیم قرآن هم فعالیت دارد. مشوق اصلی ایشان در این زمینه اراده خودش و مربی کامپیوتر خود را می داند.

ص: ۲۱۰

مجیدرضا پورعاشقی (متولد ۱۳۶۰)

ناشنوا، دیپلم ریاضی

مهـارت در ترمزی و جلوبنـدی خودرو، آشپزی و باغبـانی، در بسیج ادارات و حضور در مراسم سالگرد امام و همچنین کمک آشپز در مراسمات مختلف فعالیت دارد.

مرتضی پورعلی (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، کارشناسی کامپیوتر

دارای مـدرک کارشناسـی کامپیوتر از دانشـگاه آزاد واحـد اسـتان قم می باشد. در زمینه هنر رشـته معرق هفت سال هست که مشـغول به کار می باشد. اسـتاد ایشان آقای گلزار بوده اند. نمایشـگاه هایی از آثارش برگزار کرده است از جمله: نمایشگاهی که در سـال ۸۸ در حرم حضـرت معصومه سـلام اللّه علیهـا، همچنین نمایشـگاهی که در دهه کرامت برپـا شـده بود. آثارش از طرف بهزیستی به نمایشـگاهی که در مجلس شورای اسـلامی برپـا شـده بود فرسـتاده شـد و همه آنهـا فروش رفت. کارهای او بیشتر مـذهبی است و آیات و کلمات قرآنی را به صورت معرق انجام می دهـد. در زمینه ورزش مـدتی در رشـته وزنه برداری فعالیت داشـته است.مشوقین او در ابتدا خانواده بوده اند و در کنار آن مربی ورزشـی ایشان آقای حبیبی بسـیار به تقویت انگیزه کمک می کردند.

مریم توکلی

جسمی حرکتی، کارشناسی بهداشت کودکیاری

مربی و مدرس در رشته های هنری (خیاطی، قالیبافی، گلیم بافی، تاج ژله ای، سفره آرایی، طراحی، بدلیجات گل سازی و ...) بوده است، بیشتر از ۱۰ سال سابقه علمی و فرهنگی دارد.

ص: ۲۱۱

ملیحه جعفری

جسمی حرکتی

در زمینه شعر و شاعری، تخلص نگاری تبحر دارد و صاحب آثاری است.

داود جهان منش (متولد ۱۳۶۰)

جسمی حرکتی، زیر دیپلم

در زمینه عکاسی، موسیقی، بسکتبال با ویلچر و شنا مهارت دارد. ۱۵ سال در زمینه موسیقی و ۷ سال در زمینه عکاسی فعالیت داشته است. حدود ۱۵ سال در زمینه بسکتبال کار می کرده که سه سال قهرمانی مستمر در این رشته دارد.و ۳ سال قهرمان ایران را دریافت کرده است. همچنین از سازمان فدراسیون هیئت های جانبازان و معلولین تقدیرنامه دریافت کرده است. در سال ۱۳۹۰ موزیک برای معلولان ساخته است.

مهدی خجستگی (متولد ۱۳۶۳)

جسمی حرکتی، کارشناسی ادبیات نمایشی

او دارای کارشناسی ادبیات نمایشی از حوزه هنری است. فعالیتش بیشتر در بازیگری بوده و کارگردانی نمایش و تا کنون ۱۴-۱۵ نمایش بازی کرده است و در جشنواره کریمه در بازیگری رتبه آورده است. یعنی رتبه سوم بازیگری را به دست آورده است. جشنواره کریمه استانی است و بین هنرمندهای تئاتر استان قم برگزار می گردد. نیز در جشنواره ملی خلیج فارس کاندیدا برای بازیگری شد. همین طور در جشنواره معلولین در بازیگری اول شد. در این جشنواره در حوزه کارگردانی، مقام دوم گرفت. البته چند جایزه گروهی هم دریافت کرده است. اسم گروه آنان طراوت است. گروه طراوت صرفاً یک گروه معلولین نیست، ولی در سه سال اخیر فقط در حوزه معلولین کار کرده است. رتبه هایی که در گروه گرفته در واقع متعلق به بچه های معلول گروه طراوت در بازیگری است.در جشنواره معلولین سال گذشته این گروه رتبه دوم را دریافت کرد. اسم این قصه سرزمین مهربانی بود. در زمینه

ص: ۲۱۲

ورزش فوتبال و شنا فعالیت داشته و در فوتبال، در مسابقات کشوری راه یافت و نتوانست مقام بیاورند ولی در شنا دو سه قهرمانی کشوری آورد. یعنی در سال ۹۰ در قم ماده ۱۰۰ متر آزاد و ۵۰ متر آزاد قهرمانی آورد. آن هم دو مقام اول را آورد.

زهرا خسرو بیگی (متولد ۱۳۷۷)

جسمی حرکتی، دیپلم حسابداری

فعال در زمینه طراحی با ذغال و مشوقین ایشان بیشتر خانواده بوده اند.

بهمن خوشدونی فراهانی (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی، کارشناسی معماری

در زمینه رشته تحصیلی خود طراحی ها و ماکت هایی داشته و در نمایشگاه هایی شرکت کرده است. مشوقین من در زمینه تحصیل در درجه اول پدر و مادر و سپس دوستان می باشند.

اعظم دلداده

جسمی حرکتی یک پا از زانو مصنوعی

تأسیس اولین تئاتر معلولین در شهرستان قم در سال ۱۳۷۹، سرپرست و کارگردان گروه اوج ۱۵ نفر، گروه فراز ۲۰ نفر گروه اوج

۱- نام نمایش:رقص مرگ؛ سال اجرا: جشنواره بین المللی مهر آئین، تهران تماشاخانه مهر؛ ۱۳۸۴، مقام ها: تقدیر از کل گروه؛ ۲- نام نمایش: مهر گیاه، سال اجرا: سومین جشنواره بین المللی تئاتر معلولان تالار وحدت آذر۱۳۸۶، مقام ها: طراحی صحنه اول و طراحی لباس سوم خانم دلداده؛ ۳- نام نمایش: کمدی اکتشافات، سال اجرای منطقه ای: سومین جشنواره منطقه ای آفتاب اصفهان اردیبهشت ۹۴، مقام ها: رتبه اول در طراحی لباس، رتبه دوم طراحی صحنه و رتبه دوم کارگردانی خانم اعظم دلداده، رتبه دوم مشترک بازیگری خانم ها اسلامی پور و قاصدی و رتبه سوم مشترک بازیگری خانم ها داورپناه و براتی، راهیابی به جشنواره

ص: ۲۱۳

بین المللی مهر آئین در سال ۹۵،برگزیده جشنواره بین المللی امید آفرین سال۹۴؛ ۴- نام نمایش: کمدی ارتفاعات، سال اجرا: چهارمین جشنواره منطقه ای آفتاب اراک اردیبهشت ۹۵، مقام ها: مقام دوم کارگردانی و طراحی لباس خانم اعظم دلداده، مقام دوم بازیگری خانم داورپناه، مقام سوم مشترک بازیگری خانم ها قاصدی و اسلامی، راهیابی به جشنواره بین المللی مهر آئین در سال ۹۵؛ ۵- نام نمایش کمدی ارتفاعات، سال اجرا: جشنواره بین المللی امید آفرین اصفهان آذر ماه ۹۵، مقام ها: مقام اول طراحی لباس خانم اعظم دلداده، مقام دومی چهره پردازی خانم سارا عطایی؛ ۶- نام نمایش کمدی اکتشافات: حضور در پنجمین جشنواره نمایش نامه خوانی استان قم، جایزه ویژه به خانم دلداده و گروه اوج تعلق گرفت. اجرای عموم کمدی اکتشافات سالن شهید آوینی به مدت ۸ روز اجرای عموم کمدی ارتفاعات سالن فرهنگسرای جوان پلاتوی ماه به مدت ۸ روز، روز قشنگ سارا کار کودک اجرای مدارس به مدت ۸ روز.

زینب دهقانی (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی، دیپلم

دارای موفقیت در خیاطی، آشنایی با کامپیوتر

زهرا ذاکر (متولد ۱۳۵۵)

نیمه شنوا، دیپلم خیاطی

او در زمینه هنری معرق کاری، خیاطی، نقاشی فعالیت دارد. قبلاً مترجم زبان اشاره بوده است.

منیره رسولی (متولد ۱۳۵۱)

جسمی حرکتی، دیپلم فنی و حرفه ای خیاطی

در زمینه خیاطی، تابلوبافی، گیپوربافی مهارت دارد. در زمینه بافت تابلو فرش، خیاطی در حد ژورنال شناسی، مدارک فنی و حرفه ای دارد. به مدت ۲ الی ۳ سال

در زمینه والیبال نشسته فعالیت داشته است.تقدیرنامه هم دارد.

سیده زهره رضوانی فرادمبه (متولد ۱۳۷۳)

کم بینا، کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی

او در سوم دبیرستان افت بینایی پیدا کرد و به تدریج بینایی خود را از دست داد. او به رغم اینکه به ورزش هایی مثل گلبال شطرنج و شودان علاقه دارد ولی تا کنون نتوانسته ورود داشته باشد. البته شنا را هم در حد مقدماتی فرا گرفته است.

در امور هنری بافتنی در رشته عروسک بافی و کار چرم و ساخت کیف و مثل آن کار کرده است. همه این مهارت ها را از مادرش یاد گرفته است. برای عرضه و فروش آنها در نمایشگاه های کوچک در حد محلی شرکت می کرده است. البته به عنوان یک شغل یا درآمدزایی ثابت نمی توان به آن نگاه کرد. فقط برخی اقوام می خرند. در حوزه فعالیت های قرآنی در حفظ و قرائت تلاش کرده است. قرائت در حد دوران راهنمایی فراگرفت و جزء ۳۰ را حفظ کرد.

در مهارت آموزی کامپیوتر، ICDL درجه یک و دو را فرا گرفت. در سرود و تواشیح و تئاتر هم فعالیت داشته و سرود در حد مدرسه مقام آورده است. و در آموزشگاه های استان، یک بار در گروه سرود رتبه سوم و بار دیگر رتبه دوم دریافت کرد.

نرجس رمضانی (متولد ۱۳۷۳)

جسمی حرکتی، کارشناسی روانشناسی عمومی

در زمینه نویسندگی، قصه، طنز، دل نوشته نویسی، کامپیوتر و داستان نویسی مهارت دارد. در چاپ کتاب به صورت پروژه ای و تحقیقی فعالیت داشته است. از کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، در زمینه داستان نویسی، قصه گویی، ادبی، طنزنویسی، نمایش نامه تقدیرنامه دریافت کرده است. دو اثر در زمینه قصه کودک نوشته که جزء طرح دانشگاهی بوده است. مشوقین ایشان در موفقیت هایش در درجه اول پدر و سپس خانواده اش می باشند.

ص: ۲۱۵

عباس زند (متولد ۱۳۵۱)

جسمی حرکتی، دیپلم موسیقی، هنرستان موسیقی تهران

او از ۸ سالگی فعالیت در موسیقی را آغاز کرد و از مهارت های مادرش در آوازهای محلی و پدرش در نوازندگی نی استفاده کرد و بهره مند شد. سپس برای ادامه کار در محضر اساتیدی که موسیقی محلی کار می کردند، حضور یافت. در این زمینه نوازنده سازهای بالابان، دودوک ارمنی و نی می باشد و اجرای ردیف دستگاهی با ساز بالابان برای اولین بار در ایران ابداع او می باشد. دریافت دیپلم افتخار جشنواره موسیقی زاگرس نشین ها در استان چهارمحال بختیاری در سال های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰، دیپلم افتخار جشنواره موسیقی انقلاب در شهرستان ورامین در سال ۱۳۹۴، مقام اول جشنواره موسیقی نواحی ایران در شهر بوکان استان کردستان و عناوین متعدد دیگر از موفقیت هایش می باشند. همچنین همکاری در موسیقی سریال های تلویزیونی مختلف مانند چهاردیواری، پشت کوه های بلند، پایتخت ۴، مادرانه و ... از دیگر فعالیت های او است.

محسن ساده (متولد ۱۳۵۳)

نابینا، دیپلم، کارمند اداره کل تربیت بدنی

او از سال ۶۶ یعنی به مدت ۲۳-۲۴ سال در گلبال فعالیت داشته است. در این سال ها که در گلبال بود، موفقیت ها و مقام های متعدد داشته است. در سال ۸۶ قهرمان کشور شد؛در تیم های دیگر هم بازی می کرد و سال ۸۰ یا ۸۲ در تیم کرج قهرمانی کشوری، اول شد. سال ۹۲ یا ۹۳ با باباخانلو بود و مقام سوم را به دست آورد. علاوه بر مسابقات و موفقیت های داخلی در خارج هم موفقیت هایی بوده است. در مسابقات ایتالیا سوم شده است، در مالزی هم اول شد. در مالزی مسابقات آسیایی برقرار بود و تیم ما اول شد. البته در فنلاند مقامی نیاورد.

در حوزه هنر در نی نوازی کار کرده است و تبحر دارد. تقریباً ۲۷ یا ۲۸ سال است در رشته نی کار و فعالیت دارد. سال ۷۰ یا ۷۱ بود که در آموزشگاه محبی اجرای تئاتر داشتند. نیز یک اجرا در تالار وحدت داشت. اینها نمونه ای از فعالیت ها

در این حوزه است ولی مجموعه آن بسیار زیاد است.

سید رضا سجادی (متولد ۱۳۶۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد زیست شناسی گرایش فیزیولوژی

قبلاً در رشته های ورزشی فوتبال و والیبال فعال بوده که هم اکنون به علت معلولیت فقط در رشته تنیس روی میز فعالیت می کند. همچنین در زمینه ترتیل قرآن نیز فعالیت مختصری دارد. حرفه اصلی و اقتصادی او طراحی و اجرای دکوراسیون داخلی مانند سقف کاذب، کاغذ دیواری، نرده، کابینت و ... می باشد. در درجه اول تلاش و انگیزه فردی و سپس حمایت خانواده عوامل پیشرفت ایشان در تحصیل و دیگر زمینه ها می باشد.

محمد سهرابی (متولد ۱۳۷۸)

جسمی حرکتی، سوم دبیرستان رشته معماری

در زمینه معرق، طراحی (سیاه قلم)، تئاتر (به تازگی وارد گروه تئاتر شده است) مهارت دارد. در رشته بدمینتون حدود یک سال هست که فعالیت می کند. در مسابقات دانش آموزی در رشته معرق مقام اول را کسب نموده است.

فاطمه شادنوش (متولد ۱۳۶۶)

جسمی حرکتی، MS، دانشجوی رشته روانشناسی بالینی در مقطع کارشناسی

علاوه بر تحصیل، دوره های روزنامه نگاری را گذرانده و مدارک مربوطه را اخذ کرده است. همچنین در زمینه نویسندگی شعر، متن ادبی و مقاله نیز مهارت دارم و سابقاً زمانی که در دانشگاه پیام نور دانشجوی رشته مدیریت بازرگانی بود، (تحصیل در این رشته را نیمه کاره رها کرد) در انجمن بازرگانی دانشگاه فعالیت داشت و آثاری از او در نشریه این انجمن به چاپ رسید. انگیزه و پشتکار فردی باعث پیشرفت در تحصیل و دیگر موفقیت هایش شد.

ص: ۲۱۷

داوود طالبی

ناشنوا، سیکل

در زمینه کیف دوزی چرم و خطاطی و نقاشی مهارت دارد.در کارگاه فیلتر هوا ماشین سبک سازی فعالیت دارد و در زمینه کشتی سه مدال را کسب کرده است. تقدیرنامه از دبیرستان ادب دریافت کرده است.

حامد طاهری طجر (متولد ۱۳۵۵)

ناشنوا، سیکل(سوم راهنمایی)

فعال در زمینه هنر منبت کاری است.

سید عرفان هاشمی نژاد (متولد ۱۳۷۲)

ناشنوا، کاردانی گرافیک کامپیوتر

همسر خانم سمانه نیک گفتار

زهرا عسگری (متولد ۱۳۶۲)

جسمی حرکتی cp، دانشجوی رشته سینما گرایش تدوین در مقطع کاردانی

ابتدا در رشته گرافیک تحصیلات دانشگاهی را آغاز کرد که به دلایلی آن را رها کرده و سپس در رشته سینما مشغول به تحصیل شد. هم اکنون عضو انجمن سینماگران جوان می باشد. در این زمینه یک فیلم کوتاه ۵ دقیقه ای نیز ساخته است. در زمینه گویندگی مهارت دارد و در این رابطه بیش از ۱۰ سال می باشد که در مجتمع های تجاری و تفریحی و شرکت های خصوصی و نمایشگاه ها فعال بوده است. همچنین فعالیت مختصری در زمینه گویندگی کتاب گویا، نقاشی و تئاتر داشته است. مشوقین او در فعالیت هایش خانواده اش می باشند.

زهرا عیسی آبادی بزچلویی (متولد ۱۳۶۶)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی

او بدون اینکه مهارت آموزی داشته باشد، توانسته برخی مهارت ها را با ممارست و تجربه شخصی به دست آورد. او می تواند بنویسد و این توانایی را با تجربه کسب کرده است و در عرصه نویسندگی، کارش مطلوب است. وقتی در مدرسه بوده، روزنامه دیواری تهیه می کرده؛ و در طول این سال ها بیشتر داستان می نویسد و شعر می سراید. منظور از داستان، داستان کوتاه است و چند دفتر داستان دارد.

در امور ورزشی به دلیل مریض شدن نتوانست ورود پیدا کند. در امور کامپیوتر هم چون پشتیبان نداشت، وارد نشد. اما در نویسندگی و شعر درست است که حامی نداشت ولی علاقه ذاتی داشت و توانست پیشرفت کند و دو دیپلم افتخار گرفت: یکی به عنوان بهترین توان یاب، و دومی هم در سمینار کودک و نوجوان دریافت کرد. این دیپلم های افتخار استانی بود و توسط سازمان ملی جوانان واقع در خیابان خاکفرج شهر قم برگزار می شد.

فاطمه عیسی آبادی (متولد ۱۳۷۳)

نیمه شنوا، دیپلم تربیت بدنی

در زمینه خیاطی، سنگ تراشی، بازیگری تئاتر، نقاشی مهارت دارد. در رشته ورزشی تنیس، والیبال، آمادگی جسمانی و دو و در گروه تئاتر اوج فعالیت می کند. تقدیرنامه در جشنواره بین المللی اصفهان (تئاتر معلولین)، تقدیرنامه در جشنواره منطقه ای آفتاب (اراک) و همچنین برگزاری اجرای تئاتر عموم در خانه نمایش ماه.

محسن فرهادی مفتخر (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی، کارشناسی فناوری اطلاعات

فعالیت های ایشان عبارت اند از: اجرای کنسرت در بیش از ۱۰ استان کشور به صورت زنده و اجرای پلی بک، تدریس الکترونیک و کامپیوتر در آموزش و پرورش به مدت ۱۳ سال، تولید بیش از ۲۰ اثر تصنیف سنتی و پا، بدنسازی به مدت ۶ سال، بسکتبال با ویلچر به مدت ۱۰ سال، کسب قهرمانی مسابقات دسته های سه، دو و یک بسکتبال با ویلچر، تقدیرنامه از آموزش و پرورش و بهزیستی و ادارات دولتی در

زمینه کامپیوتر، الکترونیک، و مهارت در موسیقی آواز سنتی و پاپ.

رضا فیض (متولد ۱۳۳۳)

جسمی حرکتی، تکنسین ماشین ابزار

مهارت در تدریس، گویندگی، در زمینه تئاتر و موسیقی و نظارت بر تولید ابزارهای متالوژی، فعالیت دارد. قبلاً در رشته والیبال، بسکتبال کار می کرده است. از آموزش و پرورش مرکز استان گیلان تقدیرنامه دارد و همکار آقای یوسفی مفید در انجمن ضایعات نخاعی استان قم می باشد.

فاطمه قاصدی (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی، دیپلم انسانی

بازیگر تئاتر، دارای مدرک بین المللی تجوید و مفاهیم قرآن، راننده آژانس، تاج سازی (عروس)، در مساجد و مؤسسه رعد هم تدریس مفاهیم و تجوید قرآن به مدت دو سال داشته است. در سه جشنواره شرکت کرده است که در هر کدام مقام و رتبه دریافت کرده است. در جشنواره اراک مقام سوم بازیگری، در اصفهان مقام دوم بازیگری و در جشنواره بین المللی اصفهان هم شرکت داشته است. در نمایش نامه خوانی استان و همچنین منطقه قم حضور داشته است. به مدت چهار سال در بازیگری تئاتر فعالیت داشته است که یک کار کودک به نام روز قشنگ سارا به عنوان نقش اول داشته است. در کمدی ارتفاعات رتبه دوم بازیگری، کمدی اکتشافات مقام سوم که هر دو به جشنواره بین المللی راه یافته است. از اداره بهزیستی قم، جشنواره اراک و جشنواره اصفهان لوح سپاس و تقدیرنامه دریافت کرده است. از سازمان تبلیغات اسلامی هم جهت تدریس افتخاری تقدیر شده است. در جشنواره تئاتر بین المللی اصفهان هم تقدیرنامه دریافت کرده است.

اعظم کمیلی (متولد ۱۳۶۶)

ناشنوای شدید، کارشناسی گرافیک تصویرسازی

دارای مدارک فنی و حرفه ای مرصع کار، ویترا روی شیشه و کاشی، سوخت نگار، مدارک دانشگاهی عکاسی مقدماتی، فوق دیپلم هنرهای تجسمی و کارشناسی گرافیک می باشد.

فاطمه محمدولی (متولد ۱۳۶۰)

نابینا، دیپلم

او متولد سال ۱۳۶۰ می باشد که در سال ۱۳۹۰ رتبه دوم کشوری کسب کرده و کار هایش را به کشور مراکش و هند نیز برده است، وی معتقد است بسیار بودند افرادی که مرا از ادامه راه نا امید کردند اما با اینکه در سن ۲۱ سالگی بینایی اش را در اثر تومور مغزی به طور کامل از دست داده، هیچ گاه از درگاه الهی نا امید نشده است و خداوند نیز خودش کمک کرده است.

فاطمه با چشم کاملاً ـ نابینا فرش می بافد، آباژور، انواع تاج های عروس و وسایل زینتی را آماده می کند و جالب تر آنکه نقوش فرش هایش اکثراً آیات قرآن و وان یکاد هستند. او از کودکی عاشق صنایع دستی بوده آن قدر که با تلاش به آرزویش می رسد. فاطمه سختی زیادی را در این راه کشیده و حتی گاهی که کار هایش مورد پسند واقع نمی شد بسیار اذیت می شد اما به کارش ادامه می داد و امروز کاملاً موفق است. در نمایشگاه های اصفهان، کرمانشاه، زنجان، تهران، قم و غیره قالی هایش به نمایش گذاشته شده است. به گفته او نابینایان در حال حاضر اصلاً کتاب صنایع دستی ندارند و به طور کلی کتاب کم برای آن چاپ می شود، از مسئولین بهزیستی تقاضا دارد بیشتر به فکر روشندلان باشند. همچنین عضو صنایع دستی و میراث فرهنگی استان قم می باشد.

لوح تقدیر و انواع تندیس هایی که نشان از مقام های متعدد استانی و کشوری فاطمه محمدولی است در سرتاسر خانه خودنمایی می کند و آرام آرام ذهن بیننده را به بزرگی خداوند سوق می دهد و یادآور جمله ای می شود" نابینایی که با قالی بافی ثابت کرد معلولیت هیچ گاه و در هیچ شرایطی محدودیت نیست".

ص: ۲۲۱

مهرداد مصلحی (متولد ۱۳۶۴)

کم بینا، دانشجوی دکترای روانشناسی

دارای کارشناسی حقوق، کارشناسی روانشناسی بالینی، کارشناسی ارشد راهنمایی و مشاوره و روانشناسی و همچنین دانشجوی دکترای روانشناسی می باشد. در زمینه هنر موسیقی نیز فعال می باشد و با سازهای ویالون و کیبورد آشنا هست. به شعر و متن های ادبی علاقه مند می باشد و در گذشته آثاری در این زمینه ها نگاشته که هنوز موفق به ارائه آن نشده است. در زمینه ورزش در رشته شطرنج در سطح متوسط فعال می باشد. نیز با کاربری کامپیوتر کاملاً آشنا هست. مشوق او در موفقیت هایش را همسر خود می داند.

بتول موسوی (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی کتابداری

هم اکنون علاقه به ورزش ندارد و چون هنرآموز رشته نقاشی گرایش تصویرسازی است، تمام وقت و انرژی خود را برای پیشرفت در این رشته گذاشته است. زیرا ذاتاً و شخصاً به این رشته علاقه دارد. خانواده و والدین او هم از کارش و فعالیتش راضی هستند و از او حمایت می کنند.

فاطمه سادات موسوی (متولد ۱۳۷۴)

نابینا از یک چشم و معلولیت دست راست، دانشجوی مترجمی زبان

در زمینه خطاطی فعالیت دارد. شاعر و در مشاعره هم مهارت دارد،از اتباع خارجه می باشد.

سیدهاشم موسوی البرزی (متولد ۱۳۶۳)

جسمی حرکتی، کارشناسی حقوق

شاعر، در زمینه تئاتر مهارت دارد. قبلاً در رشته های شنا، تکواندو، فوتبال فعالیت داشته است.

ص: ۲۲۲

عباس مهدی خانی

نابینا، ۳۰ ساله

فعال در ساز تخصصی ارگ است.

سمانه نیک گفتار (متولد ۱۳۷۲)

ناشنوای شدید، اول دبیرستان

در رشته نقاشی مهارت دارد.به رشته سرود با زبان اشاره علاقه دارد.همسر آقای سید عرفان هاشمی نژاد است.

آمنه وزیری زاده (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، ضایعه نخاعی، دیپلم علوم انسانی

خانم وزیری زاده به دلیل علاقه ذاتی به هنر به ویژه فرش، پیشرفت های قابل توجه داشته است. فعالیت هنری او در بافتن تابلو فرش است و تمام انرژی و توانایی های خود را در این رشته گذاشته است. بافته هایش را در نمایشگاه هایی چون نمایشگاه مؤسسه رعد قم چند بار به نمایش گذاشته است. به نظر او موفقیت در نمایش تابلو و جلب مشتری، بستگی به عوامل متعدد دارد، باید تبلیغات کرد و کارها را به روش های مختلف معرفی کرد. اما معلولین در اینگونه امور چون پشتیبان ندارند از این رو موفقیت آنها هم اندك است.

در زمینه کامپیوتر، دوره های ICDL درجه دو و یک را گذرانده و مهارت هایی مثل تایپ را هم تا اندازه ای می داند.

محمد وهابی (متولد ۱۳۶۲)

کم بینا، سیکل

آقای وهابی چند سال در گروه تواشیح روشندلان استان قم بوده است. در زمینه موسیقی سنتی و ساز کیبورد حدود ۸ سال می باشد که فعالیت دارد. مدتی

هم گلبال کار کرده است. از طرف جامعه معلولین استان قم برای اجرای موسیقی در مراسم تقدیرنامه دریافت کرده است.

ص: ۲۲۴

آموزش و پرورش و کامپیوتر

فرشته اکبرزاده اَروَر (متولد ۱۳۷۱)

جسمی حرکتی، ضایعه نخاعی، کاردانی نرم افزار کامپیوتر

پس از دوره متوسطه به دانشگاه راه یافت و مدرک کاردانی نرم افزار کامپیوتر از دانشگاه فنی و حرفه ای دولتی قم دریافت کرد. او در زمینه کامپیوتر به واسطه رشته تحصیلی اش نسبتاً تسلط کامل دارد اما در زمینه ورزش و هنر فعالیت خاصی نداشته است. البته در هنرهای خانگی یا هنرهای دستی مثل تولید گل کریستال کار کرده و توانسته به فروش برساند. ولی فعالیت گسترده نبوده است. در حوزه فعالیت های قرآنی در دوران مدرسه و دانشجویی فعالیت هایی داشته و در مسابقاتی شرکت کرده، ولی چون پیگیر نبوده و نتوانسته ادامه بدهد یعنی موانعی جلو راهش بوده که نتوانسته ادامه بدهد، از این رو موفقیت چشمگیری نداشته است. در ترتیل و ترجمه در دوران دبیرستان و راهنمایی تا مرحله استانی هم پیش رفته، ولی به خاطر شرایط جسمی و مشکلات مکانی که بود از این شهر به آن شهر باید برای مسابقات می رفته، از این رو نتوانسته ادامه دهد و موفقیتش چشمگیر نبوده است. البته در سطح استان هم مقام آورده و بین دانش آموزان مقام دوم استانی را کسب کرد.

هم اکنون در مؤسسه رعد فاطمیه قم مربی کامپیوتر معلولین است. مجوز و مدرک مربیگری از فنی و حرفه ای گرفته است، از این رو می تواند تدریس داشته باشد.

ناصر باقری (متولد ۱۳۴۶)

جسمی حرکتی، کارشناسی دبیری شیمی

او دارای کارشناسی دبیری شیمی از دانشگاه اراک است. پس از کسب مدرک بیشتر در زمینه کامپیوتر فعالیت کرده و فقط در زمینه ورزش گهگاهی ورزش کرده

ص: ۲۲۵

است. پس در سطحی نبوده که مقام بیاورد. نیز فعالیت هنری و قرآنی هم نداشته است. مهارت های کامپیوتر ICDL را در حدی که کارهای روزانه اش در تدریس و طرح سؤال و اینگونه کارها فرا گرفته است. پس از آن بیشتر دوره های ورد و اکسل را گذرانده است. در این مجموعه فعالیت ها خانواده بیش از دیگران مشوق بوده اند.

ناهید برومند (متولد ۱۳۷۳)

نابینا، کارشناسی حقوق

او به رتبه ۲۷۲ کنکور سال ۹۲ دست یافت و دانشگاه پردیس فارابی دانشگاه تهران کارشناسی را اخذ کرده است که ۶ ترمه دانشگاه را به اتمام رسانده است، دومیدانی هم به صورت آماتور انجام می دهد.

پریسا بقال زاده (متولد ۱۳۷۳)

نابینا، دانشجوی رشته حقوق در مقطع کارشناسی

موفق به کسب رتبه ۳۲۸ کنکور سال ۹۲ و هم اکنون در دانشگاه دولتی قم مشغول به تحصیل می باشد و همچنین در زمینه شعر نیز فعال هست و لازم به ذکراست که حافظ جزء اول و دوم قرآن کریم می باشد که توانسته دو بار در سطح کشور مقام اول را کسب کند. در این راه خانواده مخصوصاً پدر و مادرش بسیار او یاری کرده اند.

رضا بهرامی بویینی

جسمی حرکتی

در زمینه تایپ، طراحی، میکس و مونتاژ، سخت افزار کامپیوتر مهارت دارد و همچنین مربی کامپیوتر، مربی قرآن نیز می باشد.

مهدی پیشوا (متولد ۱۳۵۴)

نابینا، کارشناسی علوم تجربی

به مدت ۱۷ سال است که در اداره آموزش و پرورش مشغول به تدریس می باشد و در بحث مشاوره هم فعال هست. در مقطع راهنمـایی تمـامی دروس را بجز درس زبان و در بحث مشاوره نیز امیـدواری فلسـفه توانایی تـدریس دارد. بزرگ ترین مشوق ایشان پشتکار خودش بوده و خسته نشدن بزرگترین هنر او می باشد.

فاطمه زهرا تقی زاده (متولد ۱۳۵۹)

کم بینا، کارشناسی علوم قرآن و حدیث

مـدرک تحصـیلی خـود را از راه متعـارف آن و حضـور در دانشـگاه کسب نکرد بلکه از طریق حفـظ کـل قرآن و شـرکت در کنکور سراسـری و گذرانـدن دوره کوتاهی در تهران و یک آزمون نهایی دریافت کرده است. هم اکنون بیش از ۲ سال است که مربی قرآن در سازمـان اوقاف می باشـد. از موفقیت های دیگر من در این زمینه می توان به مقام سومی مسابقات قرائت در اسـتان لرسـتان، مقـام اول حفـظ در مسابقـات بهزیستی اسـتان قم و مربی برتر اوقاف در ناحیه ۲ قـم و ... اشـاره کرد. در زمینه فعالیت های هنری در گلیم بافی به روش لرسـتانی، ساخت عروسک سـفره عقد، بافندگی و دیگر هنرهای دستی مهارت دارد. پشتیبان و مشوق او در تمامی مراحل زنـدگی و سـختی ها خداونـد و اهل بیت می باشـند و عامل موفقیت و مونس ایشان قرآن می باشد که هیچ وقت از آن دور نشده است.

عبدالمحمد جعفری (متولد ۱۳۴۱)

جسمی حرکتی (از ناحیه دو پا)، دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث

پس از اتمام متوسـطه به دانشـگاه رفت و توانست کارشناسـی الهیات و بعـد از آن کارشناسـی ارشـد علوم قرآن دریافت کنـد؛ سپس در مقطع دکتری دانشـجوی رشـته علوم قرآن و حدیث است. او در تیم بسـکتبال با ویلچر استان قم فعالیت دارد. این تیم دو بـار قهرمـان لیـگ برتر و دو بار هم نائب قهرمان لیگ برتر شـده است. نیز در رشـته پرتاب وزنه بوده و شـنا هم دو تا مـدال دارد. و در رشـته شـنا دو مقـام سومی دارد. در فعـالیت هنری به دلیـل اینکه به معلمی مشـغول است و در دبیرسـتان شـهید زین الدین ایثارگران تدریس می کند، فعالیتی نداشته است. در قرائت و تجوید قرآن،

دوره هایی دیده است. همچنین در کامپیوتر هم در حد مبانی کامپیوتر، که بتواند مقداری با کامپیوتر کار کند.

در این فعالیت ها مشوقش خانواده و دکتر روانشناس بوده که اصرار داشت که کسی از بچه های زمان جنگ در آسایشگاه نماند، و آنها را تشویق می کرد که از آسایشگاه بیرون بیایند.

اعظم جوادی (متولد ۱۳۵۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی

او کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی را از دانشگاه آزاد قم دریافت کرده و اکنون دانشجوی رشته آموزش زبان انگلیسی در مقطع کارشناسی ارشد است. او در مدرسه تدریس می کند و به معلمی و مربیگری مشغول است. ۹ سال یعنی از سال ۱۳۸۳ به این کار اشتغال دارد. در این سال ها تقدیرنامه های فراوان از طرف اداره آموزش و شخص وزیر برایش فرستاده اند. چون در تدریس موفقیت داشته از استانداری و اداره آموزش و پرورش وزارتخانه تشویق شده است.

محمدسعید جوادی (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی نرم افزار کامپیوتر

وی در دانشگاه اراک تحصیل کرد و کارشناسی نرم افزار را دریافت نمود، سپس جذب فعالیت های کامپیوتر شد. اما در حوزه فعالیت های هنری و فعالیت های قرآنی کاری نکرده است. او در طرح دانشگاه یک المپیاد دانشجویی در رشته کامپیوتر شرکت کرد و مقامی نیاورد. ولی رتبه اش از بین ۱۵۰ نفر بین ۵۰ تا ۶۰ بود. و الآن در حوزه کامپیوتر به فعالیت های فناوری اطلاعات، شبکه، مجازی سازی، امنیت، نرم افزار مشغول است.

محمدرضا خیرخواه

جسمی حرکتی، ضایعه نخاعی، کارشناسی کامپیوتر

در زمینه نرم افزار امور اداری، امور بایگانی مهارت دارد. ۶ سال سابقه کار در

وزارت دادگستری و سازمان تعزیرات قبل از سانحه تصادف دارد.

زهرا رابط

جسمی حرکتی، کارشناسی کارگردانی انیمیشن

طراحی و صفحه بندی با نرم افزار های Word و Zarnegar، اداره کردن خدمات کامپیوتری و ...، صفحه بندی کتاب و مجله و ... طراحی پوستر و بنر و جلد کتاب و ....، از ناحیه دست چپ و پای چپ مشکل دارد که یک مقداری کج می باشد. بعد از تمام شدن درس و گرفتن دیپلم شروع کرد به کار کردن، کارهای مختلفی انجام داد از تایپ تا طراح، صفحه بند و...، تقریباً سال ۱۳۸۵ مغازه اش را با لطف و اعتماد به نفس بالایی که خدای مهربان عنایت کرده بود و البته پشتیبانی مادر و خواهرش باز کرد. سال های اول تنها و با یک نیرو و با یک دستگاه و با کلی مشقت و ... شروع کرد که تا الآن به چند دستگاه و نیرو تبدیل شده است. البته به لطف خدا توانسته اعتماد مشتری هایش را به خوبی جلب کند که مشتری های ثابت و چندین ساله از قم و شهرهای مختلف برای تایپ و صفحه بندی و طراحی و ...دارد و در سال ۱۳۹۰ با کمک خواهر در اداره کردن مغازه و لطف خداوند به دانشگاه راه یافت و در سال ۱۳۹۵ موفق به اخذ کارشناسی کارگردانی انیمیشن شد.

رقیه رحمتی (متولد ۱۳۷۳)

ناشنوا، دیپلم رشته خیاطی

در زمینه خیاطی، گلدوزی، منجوق دوزی، لباس کودک مهارت دارد. در نمایشگاه دبیرستان ادب نمایشگاه برگزار کرده است.

فاطمه رفیعی مقدم

نابینا، دانشجوی کارشناسی حقوق

او به رتبه ۱۷۳ در کنکور سال ۱۳۹۲ دست یافت.

ص: ۲۲۹

زینت رمضانی (متولد ۱۳۷۲)

نیمه شنوا، دیپلم خیاطی

به عنوان کمک مربی خیاطی فعالیت دارد و پیش تر هم مربی گروه سرود ناشنوایان بوده است و در دوران مدرسه زبان اشاره را فرا گرفته است. در حال حاضر با کانون ناشنوایان همکاری دارد. قرار هست که امسال به عنوان رابط فعالیت کند.

علیرضا زندخانه شهری

جسمی حرکتی، ضایعه نخاعی، دیپلم

در زمینه کامپیوتر و رشته حسابداری مهارت دارد.

ولی اللّه شاه محمدپور

نابینا، کارشناسی ارشد علوم سیاسی

دانشجوی کارشناسی روابط بین الملل و همچنین مدیر کانون نابینایان جلوه امید می باشد.

حاتم صدفی کریم (متولد ۱۳۵۰)

نابینا، زیر دیپلم

در زمینه کامپیوتر برنامه نویسی مهارت دارد و گاهی اوقات شعر می سراید.

میثم صفری (متولد ۱۳۶۵)

ناشنوا، کاردانی کامپیوتر

همسر خانم نسرین ابراهیمی(ناشنوا)

من میثم صفری متولد ۱۳۶۵ که در تهران متولد شده ام. از همان ابتدای کودکی به طور مادرزاد ناشنوا بودم و این ناشنوایی مرا در امور تحصیل و فعالیت اجتماعی ناتوان نکرده است. بلکه به یاری پروردگار و حمایت پدر و مادرم موفق شدم تحصیلات خود را با موفقیت با مدرک دیپلم کامپیوتر سخت افزار و نرم افزار به

پایان برسانم. برای گرفتن مدرک فوق دیپلم در رشته کامپیوتر در دانشگاه آزاد واحد شهرستان قدس تهران به تحصیلاتم ادامه دادم. توانایی های من در رشته کامپیوتر عبارت اند از:Adobe potoshap , ICDL, Gerapik, Mix, Premiere pro و میکس و تدوین و ... با توجه به مهارت هایی که از کامپیوتر کسب کرده بودم مدتی را به صورت حرفه ای در عکاسی مشغول به کار بودم. بعد از آن برای کار کردن در یک شرکت به شهر قم آمدم. شش ماهی بود که به شهر قم آمده بودم که با شخصیت بسیار متین و با وقاری به نام نسرین ابراهیمی آشنا شدم. ایشان را در برنامه شهر یا کریم دیدم و خیلی مشتاق بودم که از نزدیک ایشان را ملاقات کنم. با تلاش و پیگیری های فراوان توانستم آدرسی از ایشان پیدا کنم. با توجه به اینکه من هم مانند ایشان تبلور خاصی در نقاشی خواستم تا عکس مرا طراحی کنند، ایشان هم قبول کردند و بعد از آن... اینک ۳ سال است که از ازدواج ما می گذرد و من از اینکه با یک فرد هنرمند همچون همسر عزیزم در زیر یک سقف زندگی می کنم احساس خوشبختی دارم.

مهدی ضیائی فر (متولد ۱۳۶۸)

نابینا، کارشناسی زبان و ادبیات فارسی

حافظ ۱۵ جزء از قرآن کریم، در مسابقات دانشگاه در رشته پنج جزء شرکت کرده که مقام دوم کسب کرده است. کار با کامپیوتر و همچنین ادیت و تایپ هم انجام می دهد، تأسیس و طراحی سایت حال و هوا، در رشته وزنه برداری نابینایان فعالیت داشته که مقام اول استانی در وزن ۷۰ کیلوگرم را کسب نموده است.

جواد عباسقلی پور (متولد ۱۳۵۳)

جسمی حرکتی شدید، دیپلم اقتصاد

در زمینه کامپیوتر مهارت دارد. کارمند کتابخانه آیت اللّه نجفی، به مدت ۲۰ سال هست که به عنوان اپراتور در سالن مطالعه کتابخانه فعالیت دارد.

علی فرکی (متولد ۱۳۶۶)

کم شنوا، دیپلم

مسئول گروه سرود ناشنوایان قم «دستان فرشته»، استخدام آموزش و پرورش، منبت کاری عضو کانون ناشنوایان استان قم می باشد.

معصومه محمدی (متولد ۱۳۶۰)

نابینا، کارشناسی رشته ادبیات

موفق در زمینه های شغلی و صنایع دستی- همسر آقای سیامک عباسی، در زمینه ورزش قبلاً در رشته گلبال فعال بوده است. همچنین در زمینه کامپیوتر دوره های ICDL۲ و ICDL۱ را گذرانده و مدارک مربوطه را اخذ کرده است. هم اکنون بیش از ۸ سال است که کارمند سازمان نظام مهندسی می باشد و چند بار به دلیل حسن انجام وظیفه در این سازمان از من تقدیر شده است، پشتیبان و مشوقین اصلی او در تمامی مراحل زندگی و تحصیل پدر و مادرش می باشند.

غلامرضا نظری (متولد ۱۳۵۱)

نابینا، کارشناسی الهیات و معارف اسلامی

بیش از ۲۸ سال است که دبیر آموزش و پرورش می باشد و در دوره های راهنمایی و دبیرستان تدریس می کند. در زمینه ورزش در رشته گلبال فعال بوده است و در دوران دانش آموزی یک مقام دومی یا سومی را در مسابقات کشوری که در ساری برگزار می شد را در کارنامه خود دارد. در زمینه قرآن فعالیت مختصری داشته و ۲ مقام دومی و سومی را در رشته اذان در مسابقات استانی بهزیستی قم کسب کرده است. در زمینه کاربری کامپیوتر دوره ICDL۲ را گذرانده و مدرک مربوطه را اخذ کرد. مشوق و حامی او در موفقیت هایش خانواده اش می باشند.

علی وهابی فردوئی

کم بینا، کاردانی کامپیوتر

در زمینه ویرایش و کار با نرم افزارهای حرفه ای صدا، طراحی صفحات وب، آموزشگاه کامپیوتر و تدریس تبحر دارد.

ص: ۲۳۲

یوسف یزدانی (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، دیستروفی عضلانی، دوم متوسطه رشته انسانی

مربی معرق می باشد و تا حدودی تعمیر تلفن همراه را انجام می دهد و در تراش سنگ های قیمتی مهارت دارد. در مجتمع امیرالمؤمنین واقع در خیابان شهید محلاتی قم مشغول آموزش می باشد. در رشته تنیس روی میز فعالیت داشته است که مقامی کسب نکرده است. از جشنواره بین المللی امید آفرین اصفهان لوح سپاس دریافت کرده است.

ص: ۲۳۳

امور مذهبی و اجتماعی

سمیه اسماعیلی (متولد ۱۳۶۴)

نابینا، دانشجوی رشته تفسیر قرآن در مقطع کارشناسی ارشد

از سال ۱۳۸۳ وارد جامعه الزهرا شد و هم اکنون در رشته تفسیر قرآن در مقطع کارشناسی ارشد در این دانشگاه مشغول به تحصیل می باشد. همچنین حافظ ۴ جز قرآن نیز می باشد. در زمینه مهارت کامپیوتر دوره ICDL۲ را گذرانده و مدرک مربوطه را اخذ کرده است. مشوقین ایشان در درجه اول خانواده و سپس دوستان می باشند.

احمدرضا اشعری

نابینا

قاری قرآن می باشد و در زمینه تواشیح، مداحی و کامپیوتر فعال است.

مریم بوستانی (متولد ۱۳۷۱)

نابینا، طلبه دانشجوی دانشگاه جامعه الزهرا

در زمینه مهارت کاربری رایانه دوره ICDL۲ را گذراند و مدرک مربوطه را اخذ کرد. همچنین در زمینه قرآن در رشته قرائت نیز فعال می باشد. مشوقین او در موفقیت هایش پدر و مادرش می باشند.

نورخدا ترکاشوند (متولد ۱۳۵۱)

جسمی حرکتی، کارشناسی، سطح ۲ حوزه

فعال به مشاوره معارف احکام کارشناسی مسائل دینی معلولین.

ص: ۲۳۴

عیسی توپا حیدری (متولد ۱۳۵۸)

جسمی دست چپ

در زمینه فرهنگی و تبلیغ معارف اسلامی فعالیت دارد و همچنین به عنوان مبلغ نمونه استان از طرف دفتر تبلیغات معرفی شده است.

حسن توکلی (متولد ۱۳۵۶)

کم بینا، دیپلم ادبیات

در رشته های قرائت قرآن، مداحی، تواشیح (گروه بصیر) و اذان کار می کند، در رشته اذان سازمان تبلیغات نفر دوم شد؛ نیز در رشته ترتیل نفر اول استان شد.

باقر جباری

ضایعه نخاعی

قاری قرآن کریم، مداح و خطاط می باشد و همچنین مهارت در موسیقی و آواز سنتی می باشد. در مسابقات تنیس روی میز مقام قهرمانی را کسب کرده است.

پیرامعلی جعفری (متولد ۱۳۴۴)

نابینا، دیپلم

حافظ ۲۲ جزء از قرآن کریم، در مسابقه قرآنی سازمان اوقاف قم سال ۹۱ رتبه ۲، مسابقات بهزیستی ۵ جزء و ۱۰ جزء رتبه اول در طی چند سال را کسب کرده است. کارهای تأسیساتی هم انجام می دهد مثل تعمیر و نصب تأسیسات فنی منزل و به عنوان اپراتور دفتر تبلیغات اسلامی قم فعالیت دارد. گلبال و دوچرخه سواری هم کار می کند.

فاطمه جعفری شمس آبادی (متولد ۱۳۵۴)

کم بینا، کارشناسی ارشد شیمی

حافظ ۱۲ جزء از قرآن کریم، در رشته کاراته قبلاً فعالیت می کرده است، مدرک

درجه ۱ و ۲ کامپیوتر هم دارد.

مهدی جلالی یزدی (متولد ۱۳۵۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی علوم آزمایشگاهی

دارای مدرک کارشناسی علوم آزمایشگاهی می باشد و مقطع کاردانی را در دانشگاه علوم پزشکی کاشان و کارشناسی را در دانشگاه اراک گذراند. در زمان دانش آموزی در زمینه قرائت قرآن فعال بود و در سطح استان هم مقام سومی را در سال ۶۵ هم کسب کرد. در دوران دبیرستان مدتی تنیس روی میز فعالیت داشت. مشوقین او در این سال ها خانواده اش بوده اند.

محمد چراغی (متولد ۱۳۶۵)

نابینا، کارشناسی الهیات

کارشناسی الهیات، گرایش علوم قرآن و حدیث، حافظ و قاری قرآن، گویندگی در رادیو، مداح، قاری قرآن کریم و مداح اهل بیت علیهم السلام می باشد.

عباس چراغی (متولد ۱۳۵۰)

نابینا، دیپلم

حافظ قرآن و دارای مدرک اپراتوری تلفن، ICDL، قالی بافی، آموزش حفظ و روخوانی و تجوید قرآن می باشد. در مسابقات استانی اوقاف ۱۰جزء مقام های دوم و سوم، در مسابقات بهزیستی سال ۸۹ حفظ ۱۰ جزء دوم کشوری، در مسابقات ۲۰جزء سال ۹۱ اول کشوری و حفظ کل سال ۹۳ سوم کشوری را کسب کرده است.

عباس چراغی (متولد ۱۳۶۷)

نابینا، دیپلم

در مسابقات اوقاف شهرستان رتبه اول مقام اذان و رتبه دوم قرائت تحقیق،

ص: ۲۳۶

مسابقات آموزش و پرورش استثنایی در چندین سال مقام اول قرائت تحقیق، مسابقات بهزیستی سال ۹۳ رتبه سوم کشوری اذان، بهزیستی سال ۹۵ قرائت تحقیق و اذان شرکت کرده و مقام سوم کشوری اذان کسب کرده است.

بتول حاصلی (متولد ۱۳۴۷)

نابینا، پنجم ابتدایی

حافظ ۷ جزء از قرآن کریم می باشد. در مسابقات استانی شرکت داشته که مقامی کسب نکردم، مهارت در بافندگی و مکرمه بافی دارد و در رشته گلبال مقام و لوح تقدیر کسب کرده است.

مهدی حجازی فرد (متولد ۱۳۵۹)

کم بینا، دیپلم انسانی

حافظ ۴ جزء از آخر قرآن می باشد، در مسابقات سازمان بهزیستی به مدت سه سال هست که شرکت می کند ولی هنوز مقامی کسب نکرده، مدرك اپراتور تلفن را هم دریافت کرده و همچنین قبلاً در شرکت بسته بندی لامپ کار می کرده است.

اشرف حجازی فرد (متولد ۱۳۶۳)

نابینا، کارشناسی الهیات گرایش فلسفه

موفق به حفظ ۲۳ جزء از قرآن کریم شده است. گواهینامه حفظ ۱۰ و ۲۰ جزء را از اداره ارشاد دریافت کرده است. دوره تفسیر المیزان را در مؤسسه قرآنی نورالیقین قم گذرانده است. از طرف اداره اوقاف استان هم اکنون به عنوان مدرس حفظ انتخاب شده و با افراد عادی آموزش می دهد. در طرح مجازی قرآن کریم در استان و کشوری نمره حد نصاب را به دست آورده است، در مسابقات استانی اوقاف امتیاز ۹۸ را کسب کرده است. در مسابقات استانی اداره بهزیستی در حفظ ۱۰ جزء در سال ۹۵ مقام اول را به دست آورد و به مسابقات کشوری مشهد راه یافت اما در آنجا مقامی کسب نکرد. در استان رتبه اول را در حفظ ۵ جزء و ۱۰ جزء نیز کسب کرده است. مشوقین اصلی او خانواده و شاگردانش بوده اند.

ص: ۲۳۷

سید عبدالکریم حسنی (متولد ۱۳۲۴)

نابینا، طلبه درس خارج حوزه

از سال ۱۳۴۱ تحصیلات حوزوی را آغاز کرد. در این راه از محضر اساتیدی چون آیت اللّه محمدرضا گلپایگانی، آیت اللّه فاضل لنکرانی و آیت اللّه مکارم شیرازی کسب علم نمود و هم اکنون در درس آیت اللّه وحید خراسانی شرکت می کند. از دیگر فعالیت های ایشان تبلیغ می باشد که در ماه های رمضان و محرم و سفر برای این امر به ماهشهر می رود.

معصومه حسینی (متولد ۱۳۴۴)

نابینا، بی سواد

حافظ ۱۳ جزء از قرآن می باشد، کسب مقام در مسابقات بهزیستی و در مسابقات استان تهران مقام دوم یا اول را کسب کرد.

سید میرحسین حسینی (متولد ۱۳۲۸)

نابینا، پایه ۷ حوزه

در جنگ بین افغانستان و روسیه در سال ۱۳۶۰ در حادثه انفجار مین از ناحیه چشم مجروح شد. پس از این حادثه به ایران منتقل شد. در ایران از ابتدا شروع به تحصیل کرد و در مدت ۸ سال موفق به اخذ مدرک دیپلم شد. سپس وارد حوزه شد و تا پایه ۷ به تحصیل ادامه داد. به علت کسالت و بیماری از پایه ۸ به بعد را به صورت غیر حضوری گذراند. در این راه از محضر اساتیدی چون آقای خسروشاهی، آقای ساکت و سایرین کسب علم نمود. در زمینه مهارت کامپیوتر دوره ICDL۲ را گذرانده و مدرک مربوطه را اخذ کرد.

سید وحید حسینی (متولد ۱۳۶۰)

کم بینا، طلبه سال هشتم درس خارج حوزه

از سال ۱۳۸۳ دروس حوزه را به صورت آزاد آغاز کرد و در سال ۱۳۸۸ به صورت

رسـمی وارد حوزه شد. دروس پایه را به سـرعت گذراند و از محضـر اساتیدی چون آیت اللّه اراکی و آیت اللّه شب زنده دار کسب علم نمود و هم اکنون طلبه سال هشـتم درس خارج می باشد. چندین مقاله فقهی و روایی دارد که هنوز به چاپ نرسیده انـد. در زمینه فعـالیت قرآنی قبلاً در دوره پیش دانشـگاهی در رشـته قرائت مقام اول را در کشور کسب کرد. در زمینه مهارت کاربری کامپیوتر دوره هایی را گذرانده است. مشوقین او در زمینه تحصیل حاج آقا میرباقری و حاج آقا عالی می باشند.

حسن حق شناس (متولد ۱۳۵۸)

جسمی حرکتی، تحصیلات حوزوی، لیسانس حوزه

فعـالیت هـای او در ورزش، قهرمـانی نیسـت و آمـاتوری اسـت از این رو مقـامی هم کسب نکرده است. در فوتسـال و شـنا هم فعالیت داشته ولی فعالیتش در حد قهرمانی نبوده است. در دوره مهارت آموزی کامپیوتر رفته ولی به صورت تجربی یاد گرفته است. مشوق او در تحصـیلات حوزوی، پدر و مادرش بودند. البته مشوق اصلی پدرش بود. اکنون در تبلیغ حوزه کار می کند، یعنی در بخش پاسـخگویی به شـبهات از طریق فضای مجازی و اینترنت و تلگرام و کل فضای مجازی. حدوداً بیش از دو سال است که آنجا کار می کند.

طیبه خداوردی (متولد ۱۳۶۰)

نابینا، فوق دیپلم علوم آزمایشگاهی

حافظ کل قرآن کریم می باشد. از بهمن ماه سال ۹۰ شروع به حفظ قرآن در مؤسسه کریمه اهل بیت(ع) زیر نظر حرم حضرت معصومه(س) نموده است که سال ۹۳ به اتمام رساند و ۵/۲ طول کشید. در مسابقات تأمین اجتماعی سال ۹۲-۹۱ شرکت کرده است ولی مقامی کسب نکرده است.

احمد دباغ (متولد ۱۳۵۳)

نابینا، حوزوی (پایه ۸ حوزه)

ص: ۲۳۹

حافظ کل قرآن، علاوه بر تبلیغ و ترویج قرآن در بیرون از کشور در داخل نیز با برپایی کلاس های مختلف آموزش حفظ، و مفاهیم قرآن کریم، از عمر شریف و با برکت خویش استفاده مطلوب را می برند. کسب مقام های کشوری و بین المللی از سال ۷۱ تا ۷۸.

احمد دباغ در سال ۱۳۵۳ در شهر مقدس کاظمین متولد شد. و در سال ۱۳۶۰ به دو دلیل وارد کشور مقدس ایران شد: هم ایرانی الاصل بود و اینکه پدرش و برادرش از مبارزین ضد نظام عراق و نظام بعث بودند. در هفت سالگی وارد شهر مقدس قم شد. آن زمان، علاقه شدیدی به حفظ و قرائت قرآن داشت. در سال ۶۰، ۶۱ که به دلیل مسائل جنگی کمتر به مسائل قرآنی می پرداختند، نوار عبدالباسط، را گوش می داد. در سال ۶۲ و در نه سالگی وارد حوزه شد. در حوزه هم خیلی موفق بود. نمراتش ۵/۱۹ به بالاـ بود. بعد از گذشت یک سال و اندی علاقه اش به قرآن زیاد شد. لذا به دلیل سن کم از حوزه بیرون آمد. سال ۶۵، که دوازده ساله بود، با یکی از استادان حفظ، حاج آقای بهبهانی یک جلسه ای حفظ داشتند. هفته ای سه شب در جلسات قرآن ایشان شرکت می کرد. تقریباً دو سال و نیم به جلسه آقای بهبهانی می رفت تا سال ۶۸ حافظ کل قرآن شد. هم اکنون درس حوزه می خواند و در مدرسه علمیه امام جواد(ع) و دار القرآن امام حسین(ع) تدریس می کند،در سطح استان تهران در مسابقات زیادی شرکت کرده و اول شده است. و همچنین در مسابقات مهم که در سطح کشور است، مسابقات بسیج، مسابقات بهزیستی دو بار اول شد. در مسابقات مطلع الفجر سازمان تبلیغات مقام اول را کسب کرد، در مسابقات ثامن الائمه کشوری در شهر اصفهان اول شد. در مسابقات اوقاف که مسابقات بین المللی در سال ۶۸ بود در ده جزء مقام دوم را به دست آورد، سال ۷۱ باز هم مسابقات بین المللی حفظ کل در بین چهل کشور اول شد، سال ۷۶ در مسابقات بین المللی عربستان حفظ کل با تفسیر، رشته حفظ اول شد و در تفسیر بین ۶۰ کشور جهان دوم شد. در سال ۷۸ در سالن کنفرانس اسلامی در تهران در میان سی و شش کشور در رشته حفظ کل اول شد. و این مقام ها را نیز به دست آورده است: مسابقات کشوری سال ۷۱ مقام اول؛ مسابقات کشوری سازمان تبلیغات اسلامی سال ۷۲ مقام اول؛ مسابقات کشوری سازمان بهزیستی سال ۷۳

مقام اول؛ مسابقات کشوری اداره کل اوقاف و امور خیریه سال ۷۸ مقام اول؛ مسابقات کشوری در اصفهان سال های ۸۰ و ۸۱ مقام اول؛ مسابقات بین المللی سال ۶۸ در تهران مقام دوم؛ مسابقات بین المللی سال ۷۱ در تهران مقام اول؛ مسابقات بین المللی سال ۷۶ در مکه مکرّمه مقام اول؛ مسابقات بین المللی سال ۷۸ در تهران مقام اول.

هادی دین دار (متولد ۱۳۷۸)

نابینا، دیپلم

حافظ جزء ۳۰ قرآن می باشد. در سن ۱۲ سالگی بر اثر سانحه کوهنوردی نابینا شده است. کارهای ورزشی انجام می دهد.

روح اللّه ذوقی احسان (متولد ۱۳۵۳)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد علوم سیاسی

راه اندازی مؤسسه مددکاری پرتو روشن زندگی و همچنین در هیئت متوسلین به ائمه اطهار و شرکت خدمات پرتو ایرانیان فعالیت دارد.

معصومه رانی زنجانی (متولد ۱۳۵۴)

جسمی حرکتی، حوزوی

از کودکی و در زمان مدرسه در زمینه قرآن فعال بود و مسابقات متعدد شرکت کرد. بعد از دیپلم وارد حوزه علمیه شد و هم اکنون سطح ۳ حوزه مشغول تحصیل می باشد. حافظ ۷ جزء قرآن کریم می باشد و در زمینه قرائت ترتیل و تحقیق فعالیت دارد. همچنین ۷ سال در زمینه تفسیر در محضر اساتید آموزش دید و کارهای پژوهشی در این زمینه انجام داد. هم اکنون در جامعه الزهرا تفسیر را تدریس می کند و مسئول بخش اجرایی نیز می باشد. و در حرم حضرت معصومه(س) نیز کلاس های تفسیر و شرح صحیفه سجادیه دارد. در زمینه قرائت مسابقات زیادی شرکت کرد و مقام هایی را کسب نمود. سال ۹۵ برای اولین بار در مسابقات بهزیستی که در مشهد برگزار شد شرکت کرد و توانست در رشته قرائت ترتیل مقام

اول را در بین معلولان جسمی حرکتی به دست آورد، در زمینه تبلیغ و مداحی اهل بیت هم فعالیت دارد، در زمینه هنری هم در رشته های مروارید بافی و گلسازی فعالیت دارد.

فائزه رضایی (متولد ۱۳۸۱)

کم بینا، کلاس نهم

او در زمینه قرآنی و فرهنگی فعالیت دارد. امسال از طرف آموزش و پرورش استثنائی در مسابقات کشوری رشته قرائت در مشهد مقام دوم را کسب نمود و در زمینه هنری و فرهنگی هم در زمینه سرود و غیره فعالیت دارد و در کلاس دکلمه خوانی هم شرکت دارد.

او در مدرسه نابینایان امید قم در کلاس ششم با خانم میرجمالی تشکیل گروه سرود دادند و در همایش ها اجرا می کردند ولی از زمانی که به کلاس هفتم رفته است گروه سرودشان منحل شده است.

منصور رضوانی (متولد ۱۳۴۸)

نابینا و جسمی حرکتی، دکترا

جانباز از دو چشم و دست راست، حوزوی پایه ده، دکترا در رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، در زمینه ورزشی در رشته گلبال فعال می باشد که در سال ۱۳۸۴ مقام اول را در مسابقات جانبازان در کل کشور بدست آورد. درحال حاضر هم در کلاس های حوزه در دروس خارج شرکت می کند و در بحث مشاوره خانواده وجوانان نیز فعال است. در سال ۶۱ در اثر برخورد ترکش خمپاره از ناحیه دو چشم و دست راست جانباز شد. در طی این راه پرفراز و نشیب خانواده به ویژه پدر و مادرش و بعد از ازدواج همسرش بسیار او را یاری کردند.

فاطمه زند (متولد ۱۳۷۱)

نابینا، سیکل

پس از دریافت مدرک سوم راهنمایی (سیکل) یک دوره در جامعه الزهرا شرکت

ص: ۲۴۲

کرده ولی ادامه نداده است و نتوانسته دوره را به اتمام رساند. یک مقداری از دوره سطح یک مانده است. در زمینه ورزش و هنر فعالیتی نداشته است. در عرصه قرآنی مشغول حفظ قرآن است و تا کنون حافظ ۲۸ جزء می باشد. یک بار آزمایشی آن هم تمرین نکرده در مسابقات اوقاف شرکت کرده و رتبه نیاورده است.

او در رشته قرائت قرآن یک دوره ای را در جامعه الزهرا گذرانده است. در مهارت آموزی کامپیوتری هم شرکت نکرده است.

معصومه زند (متولد ۱۳۵۸)

نابینا

او در زمینه ورزش و هنر فعالیتی نداشته است ولی حدود نوزده سال است که مربی قرآن است و سابقه تدریس دارد. فقط در حوزه مربیگری فعالیت می کند. ولی در زمینه حفظ قرائت، ترتیل و غیره فعالیت ندارد. از این رو در مسابقات هم شرکت نکرده است. فقط روخوانی و تجوید قرآنی تدریس می کند. محل تدریس او مسجد محل سکونت و نزدیک منزل خودشان است. در سال ۷۷ تدریس او مورد تأیید بهزیستی قم قرار گرفت و با هماهنگی با سازمان تبلیغات به او مدرک داده شد.

احمدرضا ساعدی (متولد ۱۳۷۶)

نابینا، دانشجو

حافظ ۱۵ جزء از قرآن کریم است. مهارت در تجوید و صوت و لحن، در سه دوره مسابقات اوقاف و امور خیریه در رشته حفظ ۵ جزء مقام اول استانی، مقام سوم ترتیل در مسابقات تأمین اجتماعی سال ۹۳، حفظ ۱۰ جزء مسابقات کشوری سازمان بهزیستی ۹۵، مسابقات استانی رشته ترتیل تأمین اجتماعی سال ۹۵ رتبه سوم ترتیل، در مسابقات کشوری مؤسسه جامعه القرآن سال ۹۴ رتبه اول و سال ۹۵ رتبه دوم، مسابقات اوقاف حفظ ۵ جزء رتبه اول سال ۹۳، را کسب کرده است. قبلاً در شطرنج هم فعالیت داشته است. در دبیرستان علوم و معارف صدرا تحصیل کرده و فعالیت های علمی و اینترنتی هم در این مدرسه داشته است.

قدرت الله شفیعی (متولد ۱۳۴۵)

نابینا،

کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی

در عملیات والفجر مقدماتی اواخر سال ۱۳۶۱ در ناحیه فکه بر اثر اصابت ترکش از ناحیه هر دو چشم مجروح شد و بینایی خود را از دست داد. هم اکنون طلبه درس خارج حوزه می باشد و همزمان در حال آماده سازی رساله دکتری خود در رشته حقوق می باشد. در رشته ورزشی گلبال فعالیت داشته و در این رشته مقام اول دسته ۳، مقام اول دسته ۲، ۲ بار مقام سوم دسته ۲ و مقام اول و سوم مسابقات جانبازان را با تیم مربوطه را کسب کرد. حافظ جزء ۳۰ قرآن می باشد و در این زمینه در مسابقات جانبازان نابینا مقام دوم کشور را به دست آورد. در مهارت کاربری کامپیوتر دوره های ICDL۲ و ICDL۱ را گذراند و مدارك مربوطه را اخذ کرد. همچنین در زمینه سرودن اشعار آئینی نیز مهارت دارد. مشوقین ایشان در زمینه تحصیل و دیگر موفقیت ها به غیر از خانواده معلمین نیز بوده اند.

محمدرضا شکرانی (متولد ۱۳۸۴)

نابینا، محصل (چهارم ابتدایی)

در رشته اذان فعالیت می کند، و از دوران مدرسه شروع به آموزش کرده است زیر نظر آقای نظری، و در مسابقات مشهد بهزیستی سال ۹۵ مقام سوم را کسب کرده است، ۱۶ آیه از قرآن را حفظ می باشد.

کبری شمس (متولد ۱۳۵۸)

نابینا، کارشناسی ادبیات فارسی

حفظ و قرائت، در سال ۹۱ یا ۹۲ در رشته قرائت شرکت کرده که حائز مقام و رتبه ای نشده است.

ص: ۲۴۴

اللّه وردی شمع آبادی (متولد ۱۳۶۱)

نابینا، پایه ۷ حوزه

حافظ جزء ۱ و ۳۰ قرآن می باشد، طلبه و مبلغ می باشد.

حمیده شیخی (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، کارشناسی ادبیات عرب، دانشگاه تهران، سطح ۲ حوزه

حدود ۵ سال می باشد که در زمینه حفظ و ترتیل قرآن فعال هست. در زمینه حفظ حافظ جزء های ۱ تا ۲۰ و ۲۶ تا ۳۰ می باشد و در این رابطه مقام اول مسابقات مشهد در سال ۱۳۹۵ و مقام اول مسابقاتی که در سطح کانون ها و مساجد استان برگزار می شد، را کسب کرد. همچنین دوره هایی را در زمینه حفظ قرآن در منزل خود برای بچه های محل برگزار می کند. در زمینه نویسندگی و شعر نیز مهارت دارد. در زمینه مهارت کامپیوتر دوره های ICDL را گذرانده و مدارک مربوطه را اخذ کرده است. همچنین در رشته ورزشی شنا نیز فعال می باشد. مشوق و حامی من در رابطه با فعالیت هایش مادرش می باشد که کارمند بازنشسته بهزیستی هست.

محمود صادقی کبیر (متولد ۱۳۷۳)

نابینا، دانشجوی کارشناسی

دانشجوی کارشناسی تفسیر قرآن کریم در دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم می باشد. حدود ۶۰ صفحه از قرآن را قبلاً حفظ بوده و به مدت ۳ سال هم گلبال کار می کرده است.از سال ۱۳۸۸ به علت خونریزی شبکیه نابینا شده است.

محمدرضا صفایی صابر (متولد ۱۳۵۹)

کم بینا، دیپلم انسانی

در رشته اذان و تواشیح فعالیت دارم. فعالیت در رشته اذان را از سال ۹۰ و با شرکت در مسابقات سازمان بهزیستی و تأمین اجتماعی شروع کرد، هم اکنون عضو

یک گروه تواشیح ۴ نفره به صورت خصوصی و با مدیریت آقای اشعری می باشد. مهارت در مداحی دارد و قبلاً در رشته وزنه برداری فعالیت داشته است. همچنین مدارک رایانه کار درجه ۱ و ۲ را هم کسب کرده است.

هادی ضیائی فر (متولد ۱۳۶۸)

نابینا، کارشناسی زبان و ادبیات فارسی

حافظ ۱۲جزء قرآن کریم می باشد. در مسابقات دانشگاهی شرکت می کرده که جوایزی دریافت کرده است. مدارک ICDL درجه یک و دو و همچنین برنامه نویسی VB۶ را هم دریافت نموده است. و در حال حاضر هم مشغول آموزش زبان و ترم تکمیلی زبان را پشت سر می گذارد، مسئول ساخت برنامه ادبیات در رمضان در برنامه رادیو رویش در رادیو جوان پخش شده است، قبلاً در رشته وزنه برداری فعالیت داشته و الآن در رشته گلبال مشغول است.

علاءالدین طاهری سیمکانی (متولد ۱۳۶۷)

نابینا،

کارشناسی ارشد فلسفه و حکمت اسلامی

اصالتاً اهل شهرستان بوانات استان فارس، حافظ ۱۰ جزء از قران کریم، مقام اول حفظ مسابقات استان فارس فرزندان کارمندان اداره برق، مقام اول ترتیل استان فارس، کسب مقام های دانش آموزی در سال های ۸۰-۸۱ بازیگر برتر تئاتر مقام اول، سال ۸۱-۸۲ بازیگر برتر تئاتر، مقام دوم سرود، مقام سوم مسابقات علمی، ۸۲-۸۳ مقام اول سرود جشنواره نماز، مقام اول مسابقات علمی و مسابقات شعر، ۸۳-۸۴ مقام اول مسابقات علمی و مقام اول شعر، مقام دوم مسابقات مفاهیم قرآن، سال ۸۶-۸۷ مقام اول مسابقات اذان، مقام اول مسابقات حفظ، زبان انگلیسی تقریباً مسلط می باشد. مدرک مربیگری مقدماتی و پیشرفته قرآن از دانشگاه قم

مهدی طریقی احسن (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، دانشجوی ترم آخر رشته کشاورزی در مقطع کارشناسی ارشد

در دوران دانش آموزی در زمینه قرائت قرآن فعال بود و در آموزشگاهی در خیابان صفائیه دوره مربوطه را گذراند. قرآن را به سبک عبدالباسط قرائت می کرد و در مقطع سوم راهنمایی در مسابقات استانی مقام دوم را کسب کرد. همچنین در همان دوران در رشته ورزشی تنیس روی میز فعال بود. مشوق او در موفقیت هایش مادرش می باشند.

محدثه ظفری (متولد ۱۳۷۴)

نابینا، دیپلم علوم انسانی

او در زمینه ورزش فعالیت خاصی نداشته، همین طور در فعالیت های هنری ورود نداشته است. اما فعالیت قرآنی در رشته حفظ داشته و طی دو تا سه سال جزء ۱ تا ۹ را حفظ کرده است. سال گذشته در مسابقات مشهد که از طرف اداره استثنایی برگزار شد، در رشته پنج جزء مقام اول کشور را کسب کرد. همچنین در انجمن ادبی صبح اشراق، در حوزه ادبیات و نقد کتاب و شعر فعالیت دارد.

ظریفه عابدی کوکچه قلعه (متولد ۱۳۶۰)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته حسابداری در مقطع کارشناسی ارشد

حدود ۵ سال می باشد که به عنوان خادم در بخش ارشاد و انتظامات حرم حضرت معصومه سلام اللّه علیها افتخار خدمت دارم. علاقه و انگیزه شخصی و تشویق خانواده عامل پیشرفت او در تحصیل و دیگر فعالیت ها می باشد.

زهرا عابدینی (متولد ۱۳۷۵)

نابینا، دانشجوی حقوق

حافظ جزء ۱ و ۳۰ از قرآن کریم می باشد در سطح استان قم چند مقام قرانی داشته است. مشوقین اصلی او هم در زمینه تحصیلی و قرانی در درجه اول خانواده و در درجه دوم دوستانش بوده اند.

سیامک عباسی (متولد ۱۳۵۹)

کم بینا، کارشناسی سطح ۲ حوزه و کارشناس ارشد فقه و حقوق

حوزوی و در زمینه شنا فعالیت دارد و همسر خانم معصومه محمدی است.

سید محمد عباسی کومله (متولد ۱۳۴۸)

ناشنوا و معلولیت انگشتان دست و پا، کارشناسی تاریخ

او هم اکنون دبیر ادبیات و زبان فارسی و تاریخ مدرسه ناشنوایان ۲۰ سال سابقه آموزش ادبیات و تاریخ به ناشنوایان را دارد. وی در مسابقات تفسیر قرآن کریم بسیج قم شرکت کرد و مقام دوم را کسب نمود. در جشنواره تدریس کشوری مشارکت داشت و مقام اول را به دست آورد. در جشنواره تدریس استانی شرکت داشت و مقام اول را به دست آورد. در مسابقات فرهنگی معلمان استثنایی کشور در رشته معرق حضور داشت و مقام اول را کسب کرد. نیز در مسابقات تنیس معلمان استثنایی قم و ناشنوایان قم حضور فعال داشته و مقام های اول و سوم را به دست آورده است. از این رو عباسی کومله را باید ناشنوای فعال در رشته های مذهبی مثل آموزش قرآن کریم؛ در مربی بودن و حتی در ورزش مثل تنیس هم فعالیت داشته و موفق بوده است. بنابراین آقای عباسی در بسیاری از زمینه ها و رشته ها صاحب موفقیت شده است.

ریحانه عرب زاد (متولد ۱۳۶۴)

ناشنوا، دیپلم کار و دانش رشته خیاطی

او از سال دوم دبیرستان خیاطی را شروع کرده و تا کنون در آن فعالیت دارد. همچنین در زمان تحصیل در مسابقات حفظ قرآن شرکت کرده و رتبه آورده است.

قاسم عطایی (متولد ۱۳۴۷)

کم شنوا، نابینا، حوزوی

RP می باشد، ۱۲ سال درس خارج حوزه خوانده است.

ص: ۲۴۸

رقیه عظیمی (متولد ۱۳۶۱)

جسمی حرکتی، کارشناسی حقوق

به عنوان خادم القرآن در حرم حضرت معصومه سلام اللّه علیها فعالیت داشته است. در زمینه مهارت های کامپیوتر دوره های مبانی کامپیوتر، برنامه نویسی بیسیک و حسابداری مقدماتی و تکمیلی را سپری کرده است. مشوقین او در فعالیت هایش اعضای خانواده می باشند.

اعظم قاسمی (متولد ۱۳۵۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی روانشناسی

کارشناس روانشناسی عمومی، قاری قرآن، آشنایی با نرم افزار آفیس و طراحی سایت. تدریس قرآن به نابینایان (حفظ، روخوانی)، کسب چندین مقام کشوری در مسابقات قرآن معلولین و کسب مقام اول استانی، از سال ۸۴ در رشته قرائت ترتیل فعال می باشد و عضو انجمن بانوان فرهیخته سازمان تبلیغات استان قم.

محمدرضا قزوینیان (متولد ۱۳۶۱)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته مدیریت بازرگانی گرایش بازاریابی در مقطع کارشناسی ارشد

در زمینه ورزش در رشته های تنیس روی میز و شطرنج فعالیت مختصری دارد. در زمینه قرائت قرآن مهارت دارد و در دوران دانش آموزی مقام پنجم استان، که آن زمان قم هم جزء استان تهران بود، را کسب نمود. همچنین در زمینه هنر در رشته خطاطی نیز فعال می باشد.

زهرا قنبری (متولد ۱۳۵۲)

نابینا، بی سواد

حافظ ۹جزء از قرآن کریم است. در مسابقات بهزیستی استان قم شرکت داشته

ص: ۲۴۹

که موفق به کسب مقامی نشده است. فقط در رشته نماز در سال ۹۱ مقام دوم استانی را کسب نموده است. قبلاً در رشته گلبال فعالیت داشته است.

اعظم قهرمان شهرکی (متولد ۱۳۶۸)

نابینا، کارشناسی

حافظ ۱۰ جزء از قرآن می باشد.

حمیده کریمیان (متولد ۱۳۵۸)

جسمی حرکتی

حافظ کل قرآن، سابقه ۱۶ سال تدریس در رشته های روخوانی، مفاهیم و حفظ و تربیت ده ها حافظ کل قرآن در مؤسسه قرآنی فرهنگی «بیت الاحزان حضرت زهرا (س)» واقع در شهر قم را دارد، مدیر مؤسسه بیت الاحزان حضرت زهرا(س)، حافظ نمونه و معلم توانمند قرآن کریم از سومین همایش بانوان قرآن پژوه بین الملل، بانوی نام آور و نان آور در همایش تجلیل از هفتاد زن نمونه کشور و دریافت ده ها لوح تقدیر با عناوین قرآن پژوه و معلم نمونه و نیز معلول نمونه کشور بانوی ایثار و استقامت و کسب عنوان معلول موفق کشور در ۱۲ سال پیاپی می باشند.

سید مرتضی کساییان (متولد ۱۳۴۲)

جسمی حرکتی (قطع عضو از بالای زانو)، سطح ۳ حوزه، درس خارج

وی از جانبازان جنگ تحمیلی بوده و در عملیات والفجر ۱، در فروردین سال ۱۳۶۲ پای خود را از دست داده است. وی سطح سه حوزه دارد و تقریباً سی سال تجربه تدریس قرآن در سپاه و بسیج و مساجد و... را دارد. در زمینه تبلیغ برای دبیرستان های دخترانه و پسرانه راهیان نور کارهای فرهنگی تبلیغی انجام می دهد.

حدود ۱۵ سال است که در ورزش شنا کار می کند و مقام های استانی داشته است. او از سال ۹۲ اقدام به ضبط کردن خاطرات هشت سال دفاع مقدس بچه های رزمنده است. یک دوربین نیمه حرفه ای دارد. حدود ۷۰۰ ساعت فیلم

ص: ۲۵۰

گرفته است. او در حال تبدیل این فیلم ها بوده تا بتواند مستند و کتابی در این زمینه به چاپ برساند.

نرگس گل وردی (متولد ۱۳۶۲)

نابینا، کارشناسی الهیات

در رشته قرائت تحقیق فعالیت می کند، از دوران ابتدایی در مسابقات بهزیستی و آموزش و پرورش شرکت می کرده که مقام سوم و چهارم کشوری و همچنین مقام دوم استانی در آموزش و پرورش را کسب نموده است. دارای مدرک تربیت معلم از سازمان تبلیغات و در رشته گلبال هم فعالیت می کرده که مقام استانی و کشوری را دارد، مهارت در تواشیح، روخوانی قرآن و تجوید، مداحی، تایپ و اپراتوری کامپیوتری را دارد.

شهربانو گلستانی (متولد ۱۳۴۳)

نابینا، ششم ابتدایی

در زمینه فعالیت های قرآنی حافظ جزء های ۱، ۲۹ و ۳۰ می باشد. در زمینه ورزش در رشته گلبال فعال بوده و یک مقام اولی و سومی مسابقات کشوری را در کارنامه خود دارد. همچنین در زمینه قالیبافی نیز فعال است. مشوق خود را در زمینه حفظ قرآن مربی خود خانم اعظم قاسمی می داند.

سید محمدرضا لاجوردی (متولد ۱۳۲۹)

نیمه شنوا، ششم ابتدایی

به عنوان رئیس کانون ناشنوایان استان قم فعال می باشد.

فاطمه محبی (متولد ۱۳۶۳)

کم بینا، دیپلم

حافظ کل قرآن می باشد، سال ۸۷ مسابقات رشته ترتیل که از طرف سازمان

بهزیستی برگزار شد مقام اول استانی را کسب کرد، در سال ۸۳-۸۴ در رشته کاراته ۲ مقام استانی مدال برنز را کسب کرد.

زهرا محبی (متولد ۱۳۶۶)

کم بینا، سیکل

حافظ ۲۰ جزء از قرآن کریم می باشد، در مسابقات کشوری سه بار شرکت کرد که حائز مقامی نشد، در رشته کاراته از سال ۸۲ تا ۸۴ هم فعالیت می کرده که یک مدال برنز و یک مدال نقره دارد.

رضا محمودی (متولد ۱۳۶۸)

کم بینا، دانشجوی رشته حقوق خصوصی در مقطع کارشناسی ارشد

در زمینه قرآن در رشته تفسیر موضوعی فعال بوده و با کانون قرآن و عترت دانشگاه قم همکاری داشته است. در این رابطه شاخص ترین موضوعاتی که به آن پرداخته اعتدال و میانه روی در قرآن و تدبر و اندیشه در قرآن می باشد. انگیزه و پشتکار فردی و تشویق اساتید عوامل پیشرفت من در تحصیل می باشد.

مریم مرادی (متولد ۱۳۵۸)

نابینا، دیپلم

تا کنون موفق به حفظ ۸ جزء از قرآن کریم شده است. در مسابقات متعددی شرکت داشته است و مقام هایی را به دست آورده است، از جمله در مسابقات بهزیستی استانی چندین سال مقام اول را آورده و به مسابقات کشوری راه یافته است. سال ۹۵ در مسابقات کشوری بهزیستی در مشهد در رشته حفظ ۵ جزء توانست مقام سوم را در بین نابینایان کسب کند. همچنین در سال ۹۵ در مسابقات شهرستانی و استانی اوقاف شرکت کرده است. در مسابقات استانی جزء ۱ مقام دوم، جزء ۳ مقام دوم، جزء ۵ مقام اول را به دست آورده است. در زمینه قالی بافی نیز آموزش دیده است. در رشته گلبال نیز فعال بوده و در مسابقات که در مشهد

برگزار شد مقام دوم را کسب کرد.

لیلا ملک زاده (متولد ۱۳۷۵)

کم شنوا، کارشناسی رشته دوخت تکنولوژی

در رشته های ورزشی دومیدانی و آمادگی جسمانی فعالیت مختصری داشته است. همچنین در مسابقات دانش آموزی احکام که در شیراز در سال ۱۳۸۹ برگزار شده بود مقام دوم را کسب کرد. مشوقین من در موفقیت هایش در درجه اول خانواده و سپس معلمانش بوده اند.

محمدعلی ملک نژاد (متولد ۱۳۶۳)

کم بینا، دیپلم، تحصیلات حوزوی سطح یک

در زمینه مداحی و تواشیح هم مهارت دارد. استاد مداحی ایشان آقای حاج عباس حیدرزاده و آقای فلاح و آقای داود چاوشی هستند. مسلط به بخش سخت افزار کارهای مخابراتی و تلفن، مدتی هم در جمکران مشغول به کار بوده است. از طرف آستان مقدس جمکران برای همکاری در بخش مخابرات تقدیرنامه دریافت کرده است.

زهرا موسوی (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد هوش مصنوعی

او چند سال است به حفظ قرآن رو آورده و در زمینه های هنر و ورزش و امور اجتماعی ورود نداشته و تمام انرژی خود را در حفظ قرآن کریم گذاشته است. و توانسته جزءهای ۱ و ۲ و ۳۰ را حفظ کند.

عمار موسوی (متولد ۱۳۵۹)

کم بینا، سیکل

در قرائت ترتیل فعالیت دارد، حدود ۵ سال پیش در مسابقات قرآن در سازمان

بهزیستی شرکت کرده ولی به علت اینکه در آنجا کتاب خط درشت نداشتند نتوانست در مسابقات حضور پیدا کند. قبلاً در رشته وزنه برداری فعال بوده است.

حسین مهجوریان (متولد ۱۳۱۴)

نابینا، حوزوی

از ده سالگی به علت فشار چشم نابینا شد.در کودکی به مدرسه نرفته و وارد حوزه شده است. از زمان آیت اللّه بروجردی وارد حوزه شده است. در شهر قم هم منبرهایی دارد و در ابتدا مستحبات، واجبات و بعد حدیث و ذکر مصیبت و احکام را هم می گوید.

محمدعلی نادری قمی (متولد ۱۳۸۰)

نابینا، محصل پایه هفتم

حافظ ۳ جزء از قرآن، از کودکی با رکوردر حفظ می کرده است. سال قبل یک ماه دوره آموزشی صوت و لحن دیده است و امسال هم هفته ای ۲ بار آموزش می بیند. صوت به صورت عبدالباسط کار می کند. در مسابقات بهزیستی سال ۹۵ در مشهد در رشته اذان شرکت کرده است.وزنه برداری کار می کرده است که به علت کم بودن سن فعلاً متوقف شده است.

مرتضی نصراللّهی (متولد ۱۳۳۹)

کم بینا، طلبه درس خارج حوزه

در لشکر ۲۷ تهران مشغول جهاد در جبهه حق علیه باطل بود. در سال ۱۳۶۶ در عملیات بیت المقدس ۲ از ناحیه چشم مجروح شد و به درجه جانبازی نائل آمد. از سال ۱۳۷۵ وارد حوزه شد و از محضر اساتید چون استاد میری، استاد خسروشاهی، استاد عابدی و سایرین کسب علم نمود. هم اکنون مشغول تبلیغ می باشد. لطف خدا عامل موفقیت های او در تمامی مراحل تحصیل و زندگی می باشد.

ص: ۲۵۴

رقیه نیک سیرت انرجان (متولد ۱۳۶۳)

ناشنوا، کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی

در زمینه قرآن فعالیت داشته و توانسته حافظ ۸ جزء از قرآن باشد. همچنین در ورزش در رشته های والیبال و دو و میدانی فعالیت دارد.

محمد واحدیان پنبه زاری (متولد ۱۳۷۱)

نابینا، سطح ۲ حوزه

از ۶ سالگی حفظ قرآن را شروع کرد و هم اکنون حافظ کل قرآن می باشد. در سال ۱۳۷۸ در مسابقات بهزیستی کل کشور در شهر اهواز در رشته حفظ ۱۰ جزء مقام دوم را کسب کرد. در سال ۱۳۸۶ در مسابقات نیروی زمینی سپاه در شمال کشور در رشته ترتیل مقام اول را از آن خود کرد. در مسابقات دانش آموزی استثنایی کل کشور در سال ۱۳۸۸ در شهر کرمان رتبه اول کشور را کسب نمود و همچنین در سال ۱۳۹۱ در مسابقات بهزیستی کل کشور در شهر بابلسر در رشته حفظ ۲۰ جزء مقام دوم را کسب کرد. نیز در مسابقات مفاهیم قرآن که توسط نیروی زمینی سپاه پاسداران در شهر گرگان برگزار می شد مقام اول را به دست آورد. از دیگر فعالیت های او همکاری با جمعی از دوستان در تأسیس مؤسسه قرآنی روح الامین بود که این امر در شهر ساری در سال ۱۳۸۵ انجام پذیرفت. این مؤسسه به صورت تخصصی برای آموزش نابینایان فعالیت می کرد و شعبه های دیگری از این مؤسسه در شهرستان های اطراف برای این امر دایر شده بود. در زمینه نویسندگی در داستان نویسی و شعر طنز مهارت دارد و آثاری را هرچند محدود و مختصر خلق کرده است. در زمینه کاربری کامپیوتر دوره ویندوز را گذرانده و مدرك مربوطه را اخذ کرده است. مشوقین او در این راه پدر و مادرش می باشند که از دوران خردسالی تا امروز حامی و پشتیبان او بوده اند.

ناصر وکیلی (متولد ۱۳۵۱)

جسمی حرکتی، سوم راهنمایی

اینجـانب در قرائت و روان خوانی قرآن مهـارت دارد و در مسابقـات بهزیستی اسـتان قم مقام دوم را کسب کرد. مشوقین او در این زمینه پدر و برادرش می باشند که هر دو استاد قرآن هستند.

سید هاشم هاشمی (متولد ۱۳۲۷)

نابینا، دروس حوزه

دروس حوزه را از دوران کودکی در محضـر پـدر که روحـانی بودنـد به صورت آزاد گذرانـد. پس از آنکه در سال ۱۳۵۸ از شهر نجف به قم نقـل مکان کردنـد، وارد حوزه علمیه قم شـد و از محضـر اساتیـدی چون آقای وجـدانی و سایرین کسب علم نمود. و در زمینه تبلیغ، منبر، اقامه نماز جماعت و ... فعال می باشد.

تقی یوسفی مفید

جسمی حرکتی

مدیر عامل مؤسسه حامیان حقوق معلولان قم و همچنین رئیس مؤسسه نیکو تلاش سبز می باشد.

ص: ۲۵۶

ورزش

اعظم آرزومند (متولد ۱۳۵۶)

جسمی حرکتی، دیپلم جامعه الزهرا

قهرمان کشوری در رشته شنا و دومیدانی پرتاب نیزه و والیبال نشسته. در زمینه قرآن هم قرائت تحقیق. مسابقات بسیج دو سال مقام اول استانی و ناحیه ای و در مسابقات استانی بهزیستی هم مقام دوم را کسب کرد. در زمینه قالیبافی هم فعال است. از سال ۱۳۷۵ ورزش را شروع کرد و ابتدا در رشته شنا فعال بود. از سال ۸۷ وارد رشته دو و میدانی شدم و پرتاب نیزه کار می کند. در استانی مقام های اول، دوم و سوم را به دست آورد. در کشوری هم هر سال مقام اول را به دست آورد. اولین مسابقه کشوری در سال ۸۰ شرکت کردم و یک مقام دوم تیمی (۴×۵۰ متر تیمی) و مقام سومی انفرادی در رشته کرال سینه را کسب کرد. کسب مقام در مسابقات دوم دی ۹۵ مدال طلا (۱۰۰ متر آزاد) و مدال طلا (۵۰ متر آزاد) و مقام دوم کرال پشت و تیمی و طلا در ۴*۵۰ متر تیمی و مقام اول در مسابقات کشوری در رشته شنا ماده ۵۰*۴ متر آزاد تیمی کلاس S۷-S۱۰ در شهر قم سال ۱۳۹۵، مقام دوم در اولین دوره مسابقات باشگاهی در رشته شنا ماده ۵۰*۴ متر آزاد تیمی کلاس S۱-S۱۰ در شهر البرز سال ۱۳۹۰، مقام اول در مسابقات باشگاهی در رشته دو و میدانی ماده پرتاب نیزه کلاس F۴۴ در شهر قم سال ۱۳۹۵، مقام اول در مسابقات کشوری در رشته شنا ماده ۵۰ متر آزاد کلاس S۹-S۱۰ در شهر قم سال ۱۳۹۵، مقام اول در مسابقات کشوری در رشته شنا ماده ۱۰۰ متر آزاد در شهر قم سال ۱۳۹۵، مقام دوم در مسابقات کشوری در رشته شنا ماده ۱۰۰ متر کرال پشت کلاس S۹ در شهر قم سال ۱۳۹۵، مقام اول در مسابقات به مناسبت گرامیداشت ولادت حضرت زهرا سلام اللّه علیها در رشته شنا ماده ۳۳ متر آزاد کلاس S۸ در شهر قم سال ۱۳۹۵، مقام سوم در اولین دوره مسابقات جشنواره بزرگ میلاد کوثر در رشته شنا ماده ۲۵*۴ متر مختلط تیمی A کلاس S۱-S۱۰ سال ۱۳۸۲، مقام اول

ص: ۲۵۷

در مسابقات به مناسبت گرامیداشت دهه فجر در رشته والیبال نشسته در شهر قم، مقام دوم در مسابقات کشوری در رشته دو و میدانی کلاس F۴۴ در شهر البرز سال ۱۳۸۹، مقام سوم در مسابقات شهرداری تهران در رشته شنا رده سنی آزاد، مقام سوم در مسابقات قهرمانی کشوری در رشته دو و میدانی ماده پرتاب نیزه کلاس F۴۴ در شهر قم سال ۱۳۷۸، مقام سوم در مسابقات قهرمانی کشوری در رشته دو و میدانی ماده پرتاب نیزه کلاس F۴۴ در شهر قم سال ۱۳۸۹، مقام دوم رده جوانان در مسابقات قهرمانی دهه فجر در رشته دو و میدانی ماده پرتاب نیزه در شهر قم سال ۱۳۷۷، مقام سوم در رشته شنای آزاد سال ۱۳۸۷، مقام سوم در مسابقات روز جهانی معلولین در رشته شنا ماده ۶۶ متر قورباغه سال ۱۳۷۸، دریافت لوح تقدیر از مدیرکل بهزیستی استان البرز برای فعالیت های ورزشی، دریافت لوح تقدیر از استاندار قم در سال ۱۳۸۷ برای فعالیت های ورزشی، گواهینامه پایان دوره آموزش فیلم برداری مقدماتی در سال ۱۳۸۳، با پشتکار خود و تشویق های خانواده و بالاخص برادرش به این موفقیت ها دست یافته است.

خدیجه آقاپور (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، دیپلم

او در زمینه ورزش در رشته دو و میدانی کار کرده و بیش از دو سال است تلاش می کند. در مسابقات مشهد، مقام سوم ایران را به دست آورد و موجب افتخار قمی ها شد. نقاشی و معرق علاقه ذاتی به هنر دارد و قبلاً در رشته های نقاشی و معرق کار کرده و در حال حاضر در رشته تئاتر کار می کند. و الآن در گروه تئاتر در رعد فاطمیه قم کار می کند. یعنی نزدیک ۳ سال است در این تیم است.

امیرحسین آقایی (متولد ۱۳۵۸)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد رشته مدیریت امور فرهنگی، حوزوی

ایشان غیر از فعالیت علمی در زمینه ورزش هم فعال می باشد و عضو تیم والیبال نشسته استان قم و عضو تیم ملی جوانان هم بوده است و امسال برای تیم آمل

بازی می کند. بین سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷ با تیم قم ۲ بار قهرمان ایران و ۱ بار هم قهرمان لیگ شد و در سال ۱۳۹۳ با تیم تدبیر پرداز اصفهان قهرمان کشور شد. در لیگ دسته ۱ و با تیم مازندران هم ۲ بار قهرمان ایران شد. یک بار در مسابقات زیر ۲۳ سال کشور و یک بار هم در مسابقات زیر ۲۵ سال کشور، در درجه اول حمایت های خانواده و همسرش و در درجه دوم دوستانش او را بسیار کمک کردند.

اکبر ابراهیمی (متولد ۱۳۵۹)

ناشنوا، فوق دیپلم رشته چاپ

او کارمند اداره کل آموزش و پرورش استان قم می باشد. در رشته نقاشی هم مهارت دارد. در زمینه ورزش در رشته شنا فعال بوده و در سال ۹۵ در مشهد مقام سوم کشوری را به دست آورده است.

اسماعیل ابوطالبی (متولد ۱۳۶۵)

جسمی حرکتی، از ناحیه دو پا، کارشناسی علوم سیاسی

او دارای کارشناسی علوم سیاسی از دانشگاه آزاد قم است. در مسابقات ورزشی توانست مقام در سطح استان قم و کشور و یا بین المللی کسب کند. تا کنون چهار مقام قهرمانی دارد. در رشته بسکتبال با ویلچر در ۱۳ سال گذشته عضو تیم استان قم است. در این ۱۳ سال چهار مقام قهرمانی با تیم بسکتبال با ویلچر ایثار قم در سوپر لیگ کشور و دو نایب قهرمانی به دست آورده است. یک مقام سومی قهرمانی کشور با خود تیم استان، یک مقام سومی بین المللی با بسکتبال با ویلچر تیم ایثار قم به دست آورده است. همه اینها سال گذشته و در اصفهان بوده است. از چهار تیم از باشگاه های ایران، از روسیه قزاقستان و خواهر خوانده اصفهان در این مسابقات شرکت داشتند. نیز در رشته های دو و میدانی، ماده پرتاب وزنه و نیزه فعالیت داشته است. اما در حوزه فعالیت های هنری در رشته تئاتر یا تئاتری ها هم کار کرده است. آقای لاریجانی به عنوان نماینده قم و رئیس مجلس شورای اسلامی از تئاتری ها تقدیر کرد و لو ح تقدیر داد. دو سال هم نخبه استانی انتخاب شده است.

ص: ۲۵۹

سه سال پیش، یعنی از سال ۹۳ در ورزش، به عنوان نخبه قمی معرفی شده است. یعنی دو سال پشت سر هم به عنوان نخبه استانی معرفی شده و از آقای لاریجانی، لوح تقدیر گرفته است. همین موفقیت موجب شد تا برای شورای شهر قم کاندیدا شود.

او به اصرار دوستانش برای شورای شهر قم ثبت نام کرده و تأیید هم شده و به پشتوانه همین دوستان شرکت کرده است. اگر بتواند راه پیدا کند و موفق شود، در زمینه اشتغال معلولین کار خواهد کرد. خودش معتقد است وضع اشتغال و مناسب سازی معلولان قم رضایت بخش نیست و با رفتن به شورا می تواند اقدامات مناسبی انجام دهد.

میثم اخوان ارمکی (متولد ۱۳۶۲)

ناشنوا، دانشجوی ارشد مدیریت ورزشی

در زمینه هنرهای تجسمی، گرافیکی مهارت دارد. در ورزش کاراته و والیبال فعالیت دارد. مقام های کسب شده توسط ایشان عبارتند از: مقام قهرمان کاراته جهان ناشنوا (المپیک)، مقام اول تیمی طلا کویت و ۲۰۱۳ در بلغارستان. از سال ۱۳۷۴ تا به امروز کاراته کار می کند. قبلاً مدیر کانون ناشنوایان قم بود. از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ مجله صدای ناشنوا خاموش را چاپ و تولید می کند.

سپهر ادیب زاده (متولد ۱۳۷۲)

ناشنوا، دانشجوی کارشناسی رشته مهندسی معماری

غیر از بحث تحصیل در زمینه ورزشی هم در رشته تکواندو و بدنسازی فعالیت دارد که فقط یکبار در مسابقات استانی توانست مقام دومی را کسب کند. در انجام این کارها همیشه خانواده او یاری کرده اند.

اسماعیل اسدی (متولد ۱۳۵۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد مهندسی عمران

او زمینه ورزش فعالیت های داشته مقام هایی در سطح استان و کشور کسب

کرده است. در رشته شنا و رشته تنیس با ویلچر از حدود ۲۰ سال قبل کارش را شروع کرده و در هر دو رشته حدود ۲۰ مقام قهرمانی کشوری به دست آورده است.

اما در رشته کامپیوتر دوره های ICDL را گذرانده است. او با تلاش، پشتکار و تجربه آموزی از دیگران به این پیشرفت ها رسید و امید دارد در آینده پیشرفت های مهم تری به دست آورد.

محسن اسکندری (متولد ۱۳۴۸)

جسمی حرکتی، سطح ۴ حوزه، درس خارج

او کارشناسی حقوق خود را از دانشگاه پردیس فارابی گرفته است. ولی چون علاقه به دروس حوزه داشته است در این زمینه ادامه تحصیل داده و هم اکنون سطح ۴ حوزه را دارد. و در محضر اساتیدی چون آیت اللّه وحید خراسانی و آیت اللّه سبحانی تلمذ کرده است. مدرس حوزه نیز می باشد. ایشان در سال ۶۶، عملیات والفجر ۱۰ از ناحیه پا جانباز شده است. همچنین در زمینه ورزش رشته شنا حدود ده سال است که فعالیت دارد. با شرکت در مسابقات، توانسته مقام دوم استان قم و مقام سوم تیمی در کشور را به دست آورد. نیز در زمینه فعالیت های فرهنگی و تبلیغی طلبگی کار کرده است. در تحصیلات حوزوی و فعالیت های ورزشی با همت و پشتکار خودش و با راهنمایی بزرگان و استادان به موفقیت رسیده است.

احمد اسلامی (متولد ۱۳۵۶)

جسمی حرکتی، کاردانی حسابداری

در زمینه ورزش و مشخصاً رشته دو و میدانی فعالیت داشته است. از سال ۱۳۸۲ در رشته دو و میدانی ماده های دو ۴۰۰، ۸۰۰ و ۱۵۰۰ متر کار کرده است. توانسته مقام کشوری یک در فوتبال کسب کند. البته دوره ای بود که در رشته فوتبال هم کار می کرده است. و با تیم تهران، در فوتبال قهرمان ایران شد. در رشته فوتبال هفت نفره کار می کرده است.

او از سال ۸۲ به بعد مقام های مختلف در دو و میدانی دارد. بر اثر تلاش های

مستمر و پشتکار توانسته طلا، نقره و برنز به دست آورد. در رشته کامپیوتری ICDL درجه دو و یک را مدرک دارد. و در فعالیت قرآنی مثل حفظ و قرائت، در حد متوسط، کار کرده است. او با تکیه بر استعدادها و ظرفیت های درونی خودش توانسته به مدارجی برسد.

محمدحسین اسلامی قرائتی (متولد ۱۳۶۲)

جسمی حرکتی، قطع عضو از انگشتان دست، کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی

او تحصیلات خود را در رشته حقوق دانشگاه آزاد ادامه داد و پس از آن کارشناسی ارشد خود را در رشته جزا و جرم شناسی از دانشگاه تهران دریافت نمود. در حال حاضر یک دفتر بیمه تأسیس کرده است.

در ورزش ابتدا رشته جودو کار می کرد ولی چون موفقیت چندانی کسب نکرد به پیشنهاد مربی اش در رشته شنا کار خود را شروع کرد. چهارده سال قهرمان شنای کشور بوده و به گفته خودش موفقیت هایش را مدیون عنایت امام رضا(ع) و تلاش های خودش می داند، از این جهت در سال ۹۶ مدال هایش را به موزه حضرت معصومه(س) اهدا کرده است. همه مدال های او طلا و نقره است، آخرین مدال او در سال ۹۳ طلا- بود. دو دوره اردوی تیم ملی بوده است. همچنین دومین معلول در کشور است که توانسته مدرک غریق نجاتی را دریافت کند. علاوه بر این مربیگری درجه سه شنا برای افراد سالم و مربیگری درجه سه شنای جانبازان و معلولین را هم دارد.

او در نویسندگی هم استعداد دارد. ولی تا کنون چیزی را به عنوان کتاب به چاپ نرسانده است. وی در پنجم دبستان مقاله ای در روزنامه شهر آرام در مشهد منتشر کرده است و به عنوان مقاله برتر برگزیده شده است. در حال حاضر برای خودش می نویسد.

بیشتر اوقات او را به عنوان معلول موفق دعوت و معرفی می کنند. از آقای رفسنجانی جایزه گرفته است و مصاحبه هایی با شبکه سه، برنامه ورزش شروع دوباره، شبکه خبر و روزنامه الشرق الاوسط داشته است.

حسین افتخاری (متولد ۱۳۶۱)

جسمی حرکتی، از ناحیه پای راست، دیپلم کامپیوتر

آقـای افتخاری در دوره هایی مثل برنامه نویسـی، فتوشاپ، گرافیک، فری هنـد و کورل مهارت آموخته است. و در رشـته های کـامپیوتری تسـلط کـافی به دست آورده است. او در ورزش فعالیت هایی داشـته و مقام هایی در سـطح اسـتان و کشور کسـب کرده است. از سـال ۷۹ تا سال ۸۶ عضو تیم والیبـال نشسـته اسـتان قم بوده و نزدیـک سه تـا چهار سال هم عضو تیم ملی بوده است. در زمانی که در تیم ملی بود در مسابقه با بوسنی، تیم بوسنیایی را شکست دادند.

در حوزه قهرمانی کشور، با تیم اسـتان قم، مقام هایی بسـیار به دست آورده است. او در قهرمانی کل کشور بعـد در لیگ و در سوپر لیـگ و نیز همراه با تیم اراک جوانان قهرمان شـده است. همچنین برای تیم مازنـدران بازی کرد و قهرمان شـده است. او سال ۸۷ قهرمـان قهرمانـان در قم شـد. در حوزه ورزش به دلیـل علاـقه ذاتی و نیز به دلیل تشویق مربی ها پیشـرفت های خوبی کسب کرد. امـا در رشـته کـامپیوتر بـا اینکه آن را دوست می داشت، ولی نتـوانست ادامه بدهـد. چون مجبور بود کـار کنـد و مخارج زنـدگی و خانواده اش را تأمین نمایـد. به خاطر همین نتوانست تحصـیل را ادامه بدهـد. نهادهایی مثل بهزیستی که باید مساعدت کنند اما عملاً کاری نمی کنند.

لیلا الهی (متولد ۱۳۵۲)

جسمی حرکتی، کارشناسی علوم تربیتی گرایش مدیریت برنامه ریزی

در زمینه قرائت ترتیـل فعـالیت دارد، تنهـا دو بار در مسابقات بهزیستی در سـطح کشور شـرکت کرد بار اول که در بابلسـر بود مقامی کسب نکرد و بار دوم در سال ۹۳ که در مشـهد برگزار شد در رشته قرائت ترتیل مقام سوم را کسب کرد. در مسابقات اسـتانی هم پنج سال است که شـرکت می کند که در این مسابقات هم حائز رتبه هایی نیز شده است، در نقاشی با مداد رنگی، رنگ روغن، آبرنگ و سیاه قلم فعال است. در زمینه خیاطی، در رشته شنا و دومیدانی و همچنین گلدوزی با

دست هم مهارت دارد، در سال ۸۷ در رشته نقاشی تدریس خصوصی داشته است، بعضی از تابلوهای نقاشی را هم به فروش رسانده است، در رشته شنا از سال ۷۷ شروع به فعالیت کرده است و تا الآن ادامه دارد و حاصل فعالیتش ۳۴ مدال طلا، ۷ نقره و ۲ برنز در مسابقات کشوری و لیگ بوده است، سال ۸۱ و ۸۲ به عنوان قهرمان قهرمانان انتخاب و به شبکه سوم سیما دعوت شد. سال ۸۰ و ۸۳ به عنوان قهرمان قهرمانان شنا در کشور انتخاب شد، در رشته ویلچررانی ۲ برنز و ۱ نقره و در پرتاب دیسک مقام سوم کشوری در مسابقات معلولین را دارد، در رشته تیر و کمان استانی بین افراد سالم مقام های اولی و دومی داشته است. در مسابقات کشوری بین چند استان در ۳۰ متر در بین افراد سالم مقام دوم کسب کرد.

مصطفی امیرآبادی (متولد ۱۳۷۵)

جسمی حرکتی، دیپلم انسانی

در زمینه فوتبال و تنیس روی میز فعالیت دارد. مقام هم در زمینه دانش آموزی دارد.

سعید اویسی (متولد ۱۳۵۵)

جسمی حرکتی (فلج اطفال)، کارشناسی دبیری

پس از دبیرستان به دانشگاه رشته دبیری رفت و با اخذ مدرک کارشناسی به تدریس در آموزش و پرورش اقدام کرد. ولی در نهایت به حسابداری روی آورد و سال ها است حسابدار است.

اما بیشترین دغدغه و فعالیت او در رشته ورزش و والیبال نشسته است. فکر کنم حدود بیست سالی عضو تیم والیبال نشسته استان قم می باشد. در طول فعالیت های ورزشی حدود سه یا چهار بار قهرمانی کشوری و مقام سوم کشوری معلولین را به دست آورده است. در سال ۸۳ و ۸۴ در شمال به مسابقات سوپر لیگ کشوری دسته یک وارد شد. در لیگ دسته یک، سوم شد، اول شدند، دوم شدند. البته تعداد مقاماتی که دریافت کرده بسیار زیاد است.

به جای فعالیت های هنری و مذهبی و اجتماعی، وقت و استعدادش را در

ورزش مصرف کرد. الآن مربی است و اولین داور والیبال نشسته استان قم بوده است. از سال ۱۳۸۲ داوری خودش را شروع کرده است. او حدود دو سال سابقه مربیگری دارد.

محسن اهوز (متولد ۱۳۷۵)

نابینا، کارشناسی حقوق

در رشته وزنه برداری نابینایان چند سالی هست فعالیت دارد. که بهترین مقامی که موفق به کسب آن شد مقام دوم قهرمانی کشور در رده سنی جوانان در سال ۹۳ در گیلان با وزنه ۴۴۵ کیلوگرم بوده است. در سطح استانی در پاورلیفتینگ مقام اول و مقام دوم پرس سینه (رکورد ۱۱۵کیلوگرم) در رقابت با افراد عادی در سال ۹۳ را دریافت کرد. در زمینه ساز و موسیقی هم به صورت غیرحرفه ای کار می کند. خانواده از بهترین مشوقین او بوده اند.

نرگس بابادی (متولد ۱۳۵۱)

جسمی حرکتی، سیکل

در زمینه شیرینی پزی و آرایشگری مهارت دارد. در زمینه منجوق کاری فعالیت داشته است. و بسکتبال با ویلچر کار می کرده است و تقدیرنامه هم دریافت کرده است.

فاطمه بادی (متولد ۱۳۷۱)

روان و اعصاب، کارشناسی حسابداری

تا قبل از دوران پیش دانشگاهی در زمینه های ورزشی و هنری و بسیج فعال بود. ولی به دلیل اوج گرفتن بیماری اعصاب فعالیت هایم را کنار گذاشته است.

مسعود باقری (متولد ۱۳۶۳)

کم بینا، کارشناسی علوم اجتماعی گرایش پژوهشگری

ص: ۲۶۵

کسب رتبه های برتر در گلبال، کسب مقام قهرمانی کشور در مسابقات NGOهای کشور در استان اصفهان رشته گلبال، نایب قهرمانی در رشته گلبال در مسابقات دانش آموزی کل کشور، مقام سومی رشته گلبال در رده نوجوانان، مقام چهارمی در رشته پاورلیفتینگ نابینایان کل کشور بزرگسالان

پس از گذشت ۳ سال از زندگی ام دچار عارضه بینایی شدم و به رغم پیگیری های زیاد نتوانستم نتیجه بگیرم. از این رو تصمیم گرفتم زندگی ام را با این کمبود جسمی به بهترین روش ممکن ادامه بدهم. در سن ۷ سالگی ابتدا به مدرسه بچه های سالم رفتم اما پس از مدت کوتاهی فهمیدم که نمی توانم در این مدرسه درس بخوانم و با راهنمایی معلم عزیزم آقای بهشتی به مدرسه نابینایان رفتم؛ تا کلاس سوم راهنمایی را در قم و دوران دبیرستان را در مدرسه شبانه روزی شهید محبی تهران ادامه دادم. در سال ۱۳۸۲ موفق به قبولی در دانشگاه در رشته جامعه شناسی شدم که به آن بسیار علاقه داشتم اما به دلیل پاره ای مشکلات نتوانستم ادامه بدهم و مجدداً در سال ۱۳۸۸ در همان رشته به دانشگاه رفتم و توانستم مدرک کارشناسی بگیرم.هم اکنون مشغول آماده شدن برای کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی هستم. من در طول زندگی ام به فعالیت های هنری و ورزشی هم پرداختم، در هنر و موسیقی، در رشته های ساز کوبه ای مانند تنبک و آواز سنتی فعال بودم که چندین اجرا هم داشتم اما به دلیل نارضایتی پدرم کنار گذاشتم و در ورزش نیز در رشته گلبال توانستم در مسابقات انجمن های کل کشور که در اصفهان برگزار شد مقام اول را کسب کنم. در مسابقات دانش آموزی زنجان مقام دوم و در مسابقات جوانان کشور در شهر قم مقام سوم را کسب کردم. باید بگویم که در تمامی این مراحل مادر و پدرم همیشه در کنار من بودند و تلاش های مادرم و پیگیری های وی باعث شد که من بتوانم درس بخوانم، اکنون مشغول خدمات رسانی فرهنگی به جامعه معلولین هستم و در دفتر فرهنگ معلولین و در بانک جامع اطلاعات معلولین با ارتباط با معلولین سراسر کشور، اطلاعات آنها را وارد می کنم. البته این کارها درآمد ندارد دو شغل محسوب نمی شود؛ صرفاً نوعی سرگرمی و خدمت است. البته در امور بانک اطلاعات، در امور ارتباطات و روابط عمومی تجارب خوبی کسب کرده ام و به راحتی می توانم اینگونه کارها را مدیریت

کنم.

مرتضی باقری (متولد ۱۳۷۴)

کم بینا، دانشجوی رشته حقوق در مقطع کارشناسی

در رشته ورزشی گلبال فعال است و توانست با تیم گلبال استان قم مقام سومی سوپرلیگ کشور را در مسابقات تهران کسب کند. در زمینه کاربری کامپیوتر دوره ICDL۲ را گذرانده و مدرک مربوطه را اخذ کرد و هم اکنون در حال گذراندن دوره ICDL۱ می باشد.

راحله براتی (متولد ۱۳۶۲)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد مدیریت نیروی انسانی

رشته دو میدانی پرتاب وزنه عضو تیم استان قم می باشد. مقام سوم کشوری در خرداد سال ۹۵ استان تهران و مقام چهارمی کشور در مهر ۹۵ را کسب کرده است. تئاتر کار می کند و رتبه سوم جشنواره تئاتر معلولین را در منطقه ۴ کشوری آفتاب اصفهان را کسب کرده است. به مدت ۱۵ سال از دوران راهنمایی والیبال کار می کرده است. در برنامه های فرهنگی هم حضور دارد. مثل مراقب آزمون امتحانات، انتخابات و ...دوره های مجری گری و خبرنگاری را هم آموزش دیده است. مشوق اصلی اراده خودم بوده است.

عصمت براتی (متولد ۱۳۵۶)

کم بینا، پنجم ابتدایی

او در زمینه ورزش رشته دو و میدانی، پرتاب، گلبال، کاراته، ژیمناستیک، تکواندو فعالیت داشته است. با تیم گلبال استان قم مقام دوم و سومی کشوری کسب کرده است. نیز در دو و میدانی ماده دو ۴۰۰ و ۲۰۰ متر دوم و سوم شده است. در پرتاب دیسک سوم شد؛ در تکواندو تا کمربند نارنجی بیشتر پیش نرفته است. در کاراته دان دو مشکی دارد و یک مقام سومی هم کسب کرده است.

ابوالفضل بستان سرا (متولد ۱۳۷۸)

جسمی حرکتی، دانشجوی کاردانی حسابداری

دارای انحراف پا و دانشجوی دوره کاردانی رشته حسابداری می باشد. قبل از عمل پا کاراته کار می کرد که حائز مقام هایی هم شده است. در سال ۸۶ مدال نقره و سال ۸۴ برنز استانی را کسب کرد. و همان سال ۸۴ هم مدال طلای کشوری را در مسابقات کسب کرد. سال ۸۹ مدال طلای مسابقات کشوری در اصفهان را کسب کرد. مشوق اصلی او در این زمینه پدر و مادر و اساتید بوده اند.

ایمان بشیریان زاده (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی مدیریت جهانگردی

او از ۱۰-۱۲ سال پیش به ورزش رو آورد و در رشته دو و میدانی ماده پرتاب فعالیت داشته است. اما قبل از آن فوتبالیست بود. حتی الآن هم تیم خوزستان برای مسابقات آسیایی او را می خواهد. ولی شرایط مالی اش اجازه نمی دهد. با اینکه هیئت جانبازان و معلولین و اداره بهزیستی باید موانع را برطرف و راه موفقیت معلولان را هموار نمایند ولی چنین نیست. خدا شاهد است من از بهزیستی سر سوزنی راضی نیستم. چون هیچ کاری برایم نکرده است. فقط در حدّ، دادن معرفی نامه است، همین و بس.

او در پرتاب مقام کشوری دارد. یعنی در دو و میدانی ماده پرتاب، مدال طلا و برنز کسب کرده است. طلا را در سال ۹۴ در مسابقات مشهد به دست آورد.

اما در هنر و رشته خوانندگی، سه یا چهار آهنگ خوانده است. استعدادش را دارد. در دوره دانش آموزی و نوجوانی صدایش حالت زیر داشته و در گروه سرود عضو گروه نمونه استان قم بوده است.

محمدرضا بهرامی (متولد ۱۳۵۵)

جسمی - حرکتی، دیپلم

او در حـدود ۲۰ سـال است در حوزه ورزش فعـالیت دارد. تقریبـاً دوازده سـال در رشـته والیبـال نشسـته و هشت سال است که بسـکتبال بـا ویلچر کـار می کنـد. در والیبال با تیم اسـتان قم در مسابقات قهرمانی کشور مقام دوم را به دست آورده است. در بسکتبال هم در لیگ برتر هم مقام چهارمی، نایب قهرمانی و قهرمانی کشور را دارد.

مهدی بیات (متولد ۱۳۷۷)

ناشنوا، سیکل

عضو گروه سـرود ناشـنوایان قم، در زمینه کشتی کـار می کنـد و مقام سوم کشوری را دارد. در آمادگی جسـمانی ۲ مقام اول کشوری و یک مقام دوم کشوری را کسب کرده است. از سازمان بهزیستی استان قم هم تقدیرنامه دریافت کرده است.

خدیجه تجدد (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی ضایعه نخاعی، دیپلم

او در رشـته پرتـاب وزنه دو مـدال نقره و یـک طلاـی کشوری در دریـافت کرده است؛ بنابراین در زمره معلولانی است که در عرصه ورزش قهرمانی فعال است. مدال های طلا و نقره را در تهران؛ مدال نقره را در مسابقات مشهد دریافت کرده؛ نیز در شنا هم مقام دوم استانی دارد. اما در رشته ورزش تفننی مثل تیراندازی و دارت هم فعال بوده است.

در هنر، مهـارت آموزی نـدارد و مـدرکی دریـافت نکرد ولی بر اثر تجربه شخصـی در زمینه سـاخت ظروف سـفالی، کارهـای زیبایی دارد. برای نمایش و فروش تولیـدات سـفالین خود کارها و اقداماتی انجام داده است. در زمینه قرآن رشـته قرائت، چون صوتش خوب بود، پیشـرفت هایی داشت؛ اما به خاطر اینکه تجویدش مشـکل داشت، نتوانست پیشـرفت چشـمگیر داشته باشد. مهارت های کامپیوتر را تا دریافت مدرک ICDL درجه دو و یک را گذرانده است.

قربانعلی تقی لو (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی، قطع نخاع، سیکل

او دارای مدرک سیکل است و در بسکتبال با ویلچر حدود پنج شش سالی است که فعالیت دارد. در لیگ دسته یک و دسته دو توانسته موفقیت هایی به دست آورد و مقام اول کشوری را به دست آورد. قبلاً او به شغل بهیاری اشتغال داشته و کارش تزریقات و پانسمان بوده از این رو نمی توانسته کار دیگری انجام دهد. حادثه ای برایش رخ می دهد و نخاعش قطع شده و دارای معلولیت می گردد. پس از آن شغلش را از دست می دهد. او چون مدرک هلال احمر داشت، اجازه داشت کارهای تزریقات و پانسمان و اینها انجام دهد. اما هر جا مراجعه می کرد مناسب سازی نداشت و پله داشته و زیرزمین و طبقه بالا بوده و همکف پیدا نکرد که بتواند کارش را ادامه دهد. فعالیت های قرآنی اش به روخوانی منحصر است. با اینکه شرایط جسمانی سختی دارد ولی تشویق های خانم و حمایت های پدر خانمش باعث شده، مشکلات هموار گردد.

معصومه توحیدی دوست (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی معارف اسلامی

دارای کارشناسی معارف اسلامی از مؤسسه امام خمینی است. او به رشته ورزشی والیبال نشسته علاقه مند بوده و از سه سال گذشته در این رشته فعال بوده و چند مقام کشوری هم آورده است. در مشهد مقدس مدال طلا آورد. مربی او خانم نظریان انسانی خدوم و دلسوز است و توانست استعدادهای نهفته آنها را به فعالیت درآورد. او در سال ۱۳۸۰ در ماده پرتاب وزنه مقام دوم کشوری را به دست آورد. اما در امور هنری خیاطی و گلدوزی علاقه دارد و دوره هایش را گذرانده است و از فنی و حرفه ای مدرک گرفته است. در فعالیت قرآنی چون خواهرش حافظ کل قرآن است و مؤسسه هم دارد، از این رو در کنار خواهرش قرائت را فراگرفته و نیز یک جزء قرآن را هم در حال حفظ کردن است.

ص: ۲۷۰

حسین جفتانی (متولد ۱۳۷۲)

کم شنوا و جسمی، سوم راهنمایی

او از سال ۸۸ در رشته فوتسال فعالیت می کند. تمرینات تیم هفته ای یک بار است. با تیم قم چند بار به مسابقات اعزام شده ولی مقام نیاورده است. در زمینه مهارت های کامپیوتری در دوره آموزشی گرافیک شرکت کرد و مدرک گرافیک را دریافت کرد.

مریم جوکار (متولد ۱۳۵۲)

جسمی حرکتی، ضایعه نخاعی، سیکل

او دارای سیکل (مدرک سوم راهنمایی) است. پس از گرفتن این مدرک به دلیل علاقه اش به ورزش به رشته شنا رو آورد. هم اکنون حدود هجده سال است در این رشته فعالیت داشته است. موفقیت هایی مثل مقامات کشوری از اول تا سوم در شهرهای مختلف است. معمولاً در ماده های کرال پشت و سینه و آزاد و قورباغه و پروانه و تیمی فعالیت نموده است. به عبارت دیگر در همه رشته های شنا تلاش و کار کرده است و در همه اینها هم مقام اول تا سوم کسب کرده است. آمار مدال هایی که در شنا دریافت کرده بیش از ۵۰ مدال است. به نظر می رسد رکورد را در مدال آوری شکسته است. اما در حوزه فعالیت های هنری و فعالیت های قرآنی و مهارت آموزی کامپیوتر کاری نکرده است. در واقع تمام انرژی و توان خود را در فعالیت ورزشی و در شنا مصرف کرده است. او با راهنمایی ها و تشویق های مادر و خواهرش و نیز مربی و دلسوزش خانم نظریان به این مدارج رسید.

سید سعیدرضا چاوشی (متولد ۱۳۴۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی حقوق قضائی

او در رشته کارشناسی حقوق قضائی از دانشگاه تهران فارغ التحصیل شد. در ورزش رشته پرتاب دیسک فعالیت داشته و مدال برنز مسابقات پارالمپیک سال ۱۹۸۸ میلادی در کره جنوبی در پرتاب دیسک، و مدال نقره پرتاب وزنه و مدال برنز

پرتـاب دیسک مسابقات جهانی سال ۱۹۹۰ میلادی در کشور هلنـد، و همچنین رتبه چهارم مسابقات پرتاب دیسک جهانی در سال ۱۹۹۱ میلادی در انگلستان. در عرصه بین المللی دریافت کرده است. در داخلی هم بسیار زیاد است.

او در رشـته قرآن بیسـت سـال سـابقه حضـور در رقـابت هـای قرآنی در مسابقـات کشـوری دارد. دو رتبـه اول کشـور دارد، و همچنین در اسـتان رتبه هـای زیادی دارد. یک بار به عنوان کارمنـد نمونه کشوری انتخاب شـد، سه بار کارمنـد نمونه اسـتانی انتخاب شد. همچنین در عرصه فعالیت های فرهنگی قرآنی، تشـکیل گروه تواشیح جانبازان در سال ۱۳۷۳ به نام قمر بنی هاشم را بر عهده داشت. و این گروه تواشیح، سفرهای برون مرزی زیادی یعنی ۵۳ سفر خارج از کشور اجرا داشته است.

امیر چراغعلی گل (متولد ۱۳۶۷)

نابینا، سوم راهنمایی

او از پنج یا شـش سال قبل بر اثر بیماری دیابت بینایی اش را کاملاً از دست می دهد. در رشته حصیر بافی آموزش دیده و قبلاً کار می کرده ولی اکنون رها کرده است. اما در رشـته ورزشـی وزنه برداری سـنگین وزن تا کنون یک مـدال نقره و یک برنز کشوری دریافت کرده و موفق بوده است. در مسابقات رشت شرکت کرد و در دسته ۱۲۵ کیلو حضور داشت و در حد خودش موفق بود. مربی او در رشـته وزنه برداری آقای حبیبی است. استاد حبیبی مربی دلسوزی است و با توصیه ها و آموزش های او، توانسته به مراتب خوبی برسد.

قدرت اللّه چراغی (متولد ۱۳۴۱)

نابینای مطلق، دیپلم انسانی

در زمینه مداحی و قرآن مهارت دارد. رشته گلبال فعالیت دارد و تقدیرنامه از تربیت بدنی دریافت کرده است.

ص: ۲۷۲

فاطمه چهره قانی (متولد ۱۳۷۳)

ناشنوا، سوم دبیرستان

در زمینه خیاطی مهارت دارد. در زمینه والیبال و تنیس هم فعالیت دارد. و مقام سوم را در رشته تنیس کسب کرده است.

امین حاجی آقاجانی (متولد ۱۳۶۹)

کم توان ذهنی، سندرم داون، دیپلم معرق کاری

آقای آقاجانی علاقه ذاتی به معرق کاری دارد و در این رشته کارهایی انجام داده است. البته کارهایش در حدی است که از یک فرد دارای معلولیت ذهنی انتظار هست. اما در ورزش موفقیت هایش چشمگیرتر بوده و هم اکنون آماده است کمربند آبی کونگ فو بگیرد. قبلاً- مقام دوم استانی نانچیکو را دریافت کرده است. با اینکه ۷-۸ ماه است که شروع کرده، ولی پیشرفت چشمگیری داشته است.

نکته مهم این است که او در باشگاه بچه های عادی می رود و با افراد عادی رقابت داده و مقام دوم را کسب کرده است. با اینکه در مهارت آموزی کامپیوتر شرکت نکرده ولی بر کامپیوتر مسلط است و می تواند با کامپیوتر کار کند.

موفقیت های او به دلیل حمایت و پشتیبانی خانواده از او است. به هر حال تشویق های خانواده بسیار مؤثر بوده است.

مجتبی حداد (متولد ۱۳۴۷)

جسمی حرکتی، جانباز قطع عضو، کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق

پس از تحصیلات متوسطه در دانشگاه آزاد قم پذیرفته شد و در رشته فقه و حقوق موفق به دریافت کارشناسی ارشد گردید. نیز در حوزه علمیه قم به تحصیل مشغول شد و با گذراندن سطوح به مرحله عالی دروس حوزوی رسید. او عضو تیم شنا جانبازان و معلولین است و در مسابقات به مقام استانی نائل شده است. همچنین در رشته شنا، مقام های اول، دوم و سوم را کسب کرده است. در فعالیت های قرآنی به دلیل ارتباط آن با فقه و احکام فعال بوده و در مسائل فرهنگی

هم راوی دفاع مقدس است. و تقریباً شش سال است، در بخش دانش آموزی و دانشجویی راهیان نور فعالیت می نماید. درباره علل موفقیت و تشویق، دوستان، تیم جانبازان که نزدیک ده نفر از طلبه های جانباز می باشند و که تیم جانبازان را تشکیل می دهند.

عباس حسنی (متولد ۱۳۷۳)

کم بینا، دانشجوی کاردانی رشته حسابداری

در کانون فرهنگی و هنری کلاس قرآن روخوانی و فرهنگی شرکت دارد. و در کودکی کشتی کار می کرده است. در رشته تنیس هم فعالیت دارد و در مسابقات منطقه ای دانش آموزی در سال ۸۹ یا ۹۰ در همدان مقام دوم را کسب کرد. مشوقین او در این سال ها پدر و مادر و امام جماعت حسینیه حاج آقای فکری و آقای نجفی بوده اند.

حسن حسینلو (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته تربیت بدنی گرایش جامعه شناسی ورزشی در مقطع کارشناسی ارشد

در زمینه ورزش حدود ۱۴ سال می باشد که در رشته والیبال نشسته فعالیت دارد. در این رابطه قهرمانی جوانان کشور با تیم تهران در سال ۱۳۸۶ یا ۱۳۸۷، قهرمانی کشور با تیم استان قم در سال ۱۳۸۷، قهرمانی باشگاهی کشور با تیم استان قم در سال ۱۳۸۹، نایب قهرمانی کشور با تیم استان مرکزی در سال ۱۳۸۴، مقام سوم کشور با تیم تبریز، مقام دوم و سوم با تیم ذوب آهن اصفهان در سوپرلیگ، و دیگر عناوین از موفقیت های ایشان در زمینه مسابقات کشوری می باشد. همچنین حضور در تیم ملی در سال های ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷ و ۱۳۹۴ و قهرمانی در مسابقات جهانی اسلوونی در سال ۱۳۸۵ از موفقیت های او در عرصه بین المللی می باشند. همچنین در این رابطه مدرک درجه یک مربیگری را نیز اخذ کرد. انگیزه و پشتکار فردی عامل پیشرفت در زمینه تحصیل و تشویق و

حمایت های مربیان عامل موفقیت در عرصه ورزش می باشد.

سید محمدحسین حسینی (متولد ۱۳۶۵)

جسمی حرکتی، دیپلم حسابداری

او بـا اینکه در رشـته حسابـداری تحصـیل کرده ولی اشـتغال و شـغل اصـلی او خریـد و فروش و تعمیرات کـامپیوتر است. یعنی دوازده سـال است که در این عرصه تلاش می کنـد. در کنـار این فعالیت شـغلی، در ورزش هم فعال است. او در فعالیت های ورزشـی رشته والیبال نشسته در یازده دوازده سال اخیر تلاش کرده است. در سطح کشوری پنج تا شش مدال آورده است. دو تا طلا، یک نقره و دو تا هم برنز کسب کرده است. سه تا چهار سال عضو تیم ملی والیبال نشسـته بوده و یک قهرمانی جهان را در کارنـامه اش دارد. ابتـدا یک قهرمانی در مشـهد و در سال ۸۸ یا ۸۹ آورد؛ سـپس قهرمـانی دیگر بین قاره ای در چین سال ۲۰۱۶ را کسب کرد. در مجموع این فعالیت ها علاوه بر تلاش های شخصی و پشتکار خودش، و کمک خداوند منان، خانواده اش هم حمایتش می کردند.

محمد خان بیگی (متولد ۱۳۵۴)

جسمی حرکتی، پای چپ، کارشناسی ارشد تاریخ تشیع

او توانسـته در مقطع کارشناسـی ارشد تاریخ تشیع در دانشگاه باقرالعلوم پیشرفت کند. همچنین در تحصیلات حوزوی تا خارج فقه و اصول جلو برود. الآن در رشته والیبال نشسته و قبلاً در رشته کونگ فو و مدتی در شنا زیر نظر آقای زارعی فعالیت داشته است. الآن در باشـگاهی در پردیسان، که دارای پنـج رشـته ورزشـی است و آنجا فعالیت می کنـد. در این رشـته ها که فعالیت دارد، دو تا حکم قهرمانی والیبال دارد، که استانی است.

با نرم افزار Word آشـنایی دارد یعنی تایپ را کامل است و دوره برنامه نویسی Cشارپ یا C++ را هم گذرانده ولی سال ها از آن گذشته است. طراحی صفحات وب را هم گذرانده است. در حوزه فعالیت های قرآنی مجری طرح های قرآنی است.

ص: ۲۷۵

کلاس های روخوانی، روان خوانی، تجوید و حفظ قرآن در مسجد حضرت زینب پردیسان برگزار می کند.

ناصر خانزاده (متولد ۱۳۵۴)

نیمه شنوا، فوق دیپلم

مربی تربیت بدنی و فوتبال و شنا می باشد. دبیر هیئت ورزش های ناشنوایان قم و هیئت ناشنوایان عاشقان وفاداران کربلا و رئیس مؤسسه ناشنوایان وفاداران کربلا استان قم می باشد.

مجتبی خدایی (متولد ۱۳۷۶)

جسمی حرکتی (ضایعه نخاعی)، سوم دبیرستان

او تا سوم دبیرستان تحصیل کرده و به دلیل علاقه به ورزش، به شنا رو آورده است. چهار سال است در شنا بیشتر ماده کرال سینه بوده، یک طلا، یک نقره و یک برنز کسب کرده است. البته مدال نقره کشوری بوده، طلا و برنز استانی بوده است. فعالیت هنری و فعالیت قرآنی نداشته است. در مهارت آموزی کامپیوتر، ICDL درجه دو را گذرانده است.

مهدی خدری (متولد ۱۳۷۹)

ناشنوا، کلاس دهم (رشته تعمیرات لوازم خانگی)

او بیشتر در زمینه ورزش فعالیت داشته است و در رشته های طناب کشی، دو و میدانی حدود یک سال است که در مدرسه کار می کند. مقام اول طناب کشی و مقام سوم دو و میدانی را کسب کرده است.

داود خسروی نیا (متولد ۱۳۶۲)

ناشنوا، فوق دیپلم

در زمینه برق و الکترونیک، تئاتر و نمایش فیلم، کشتی و فوتبال و پرتاب وزنه،

ص: ۲۷۶

عضو کانون ناشنوایان استان قم تبحر دارد.

بهنام خلعتبری (متولد ۱۳۴۴)

جسمی حرکتی، جانباز، کارشناسی مدیریت دولتی

او در ۲۰ فروردین ۱۳۶۶ در شلمچه در عملیات کربلای هشت به جانبازی نائل آمد. در رشته شنا نزدیک بیست سال است فعالیت می کند. عضو تیم شنا جانبازان و معلولین استان قم می باشد. در مسابقات قهرمانی کشوری مدال برنز و در مسابقات جانبازان، طلا و نقره و برنز و در مسابقات منطقه ای مجموعاً حدود ۱۵ مدال دریافت کرده است.

او از ابتدای سال ۷۴ تا ۸۴ به مدت ده سال در پردیس فارابی (بهشتی) که آن زمان به نام مجتمع آموزش عالی قم بود، معاون دانشجویی، معاون اداری مالی و مدیر رفاهی بود. به مدت هشت سال مشاور مرحوم آیت اللّه قاضی رئیس دانشگاه قم بود و ده سال اخیر را هم مشاور رئیس دانشگاه دولتی حضرت معصومه سلام اللّه علیها است. ریاست این دانشگاه هم اکنون بر عهده دکتر باقری عضو هیئت علمی دانشگاه قم است و او مشاورش بوده است. برخی فعالیت های اجتماعی هم داشته است. او و استاد خانی بنیانگذاران هیئت تنیس خاکی استان قم هستند. از ابتدای تأسیس تا سال ۹۵ به مدت چهارده سال آقای خانی رئیس بود و آقای خلعتبری خزانه دار بودند. هیئت تنیس هم اکنون در ورزشگاه حیدریان فعالیت می کند.

احمد خوش سخن قمی (متولد ۱۳۷۹)

جسمی حرکتی، سوم دبیرستان رشته حسابداری

ایشان با اینکه به کامپیوتر و رشته حسابداری علاقه داشته ولی به دلیل کمبود امکانات و منابع مالی نتوانسته ادامه دهد. گویا بهزیستی قم هم کمکی به او نداشته و بالاخره به ورزش رو آورده است. در رشته شنا حدود ده سال است با پشتکار و ممارست تلاش کرده است. این تلاش ها نتیجه داد و به مقام سوم

ص: ۲۷۷

کشوری در مشهد در کرال سینه دست یافت.

خانواده محترم ایشان حمایت ها و تشویق هایی از او داشته ولی پشتکار و شناخت ظرفیت های ذاتی خودش و پیگیری تمرین ها در موفقیت هایش نقش اصلی داشته است.

راضیه داورپناه (متولد ۱۳۶۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی مدیریت و برنامه ریزی آموزشی

در زمینه نویسندگی، خطاطی، آموزش تجوید و روانخوانی در مساجد و کلاس های آموزشی و در منزل، بازیگری تئاتر، تدریس درس عربی دبیرستان و پیش دانشگاهی مهارت دارد. دریافت تقدیرنامه از رییس سازمان بهزیستی قم دکتر سلیقه برای همکاری با گروه تئاتر معلولین در سال ۹۴ و ۹۵، لوح یادمان چهارمین جشنواره تئاتر منطقه ای معلولین آفتاب در استان مرکزی، تیرماه ۹۵، دریافت لوح یادمان از چهارمین جشنواره تئاتر منطقه ای معلولین آفتاب در استان مرکزی برای کسب مقام دوم در رشته بازیگری بخش صحنه ای در نمایش کمدی ارتفاعات در تیرماه ۹۵، دریافت لوح تقدیر از سومین جشنواره تئاتر منطقه ای معلولین آفتاب.

در استان اصفهان برای کسب مقام سوم در رشته بازیگری (جسمی حرکتی) در نمایش کمدی اکتشافات در اردیبهشت ۹۴، لوح یادمان سومین جشنواره تئاتر منطقه ای معلولین آفتاب در اصفهان، اردیبهشت ۹۴، لوح سپاس از انجمن هنرهای نمایشی استان قم برای حضور در جشنواره بین المللی تئاتر امیدآفرین اصفهان در سال ۹۵، دریافت لوح سپاس از ریاست فرهنگی دانشگاه آزاد واحد قم برای سرودن شعر. مقام های ورزشی: لوح تقدیر برای شرکت در مسابقات شنا از طرف اداره تربیت بدنی استان قم، دریافت حکم قهرمانی برای کسب مقام اول در رشته ۲۵ متر آزاد کلاس S۱-S۴ در مسابقات قهرمانی کشوری در سال ۱۳۸۹، دریافت حکم قهرمانی برای کسب مقام اول در رشته ۵۰ متر آزاد کلاس S۱-S۳ در مسابقات باشگاهی شنا بانوان در سال ۱۳۹۲، دریافت حکم قهرمانی برای کسب

مقام دوم در رشته ۵۰ متر آزاد کلاس S۱-S۵ در مسابقات گرامیداشت هفته تربیت بدنی در سال ۱۳۹۲، دریافت حکم قهرمانی برای کسب مقام اول در رشته ۵۰ متر آزاد کلاس S۲-S۳ در دومین لیگ شنای بانوان در سال ۱۳۹۱، دریافت حکم قهرمانی برای کسب مقام دوم در رشته ۲۵ متر کرال پشت کلاس S۱-S۳ در مسابقات قهرمانی کشوری در سال ۱۳۸۹، دریافت حکم قهرمانی برای کسب مقام اول در رشته ۵۰ متر کرال پشت کلاس S۲-S۳ در دومین لیگ شنای بانوان در سال ۱۳۹۱، دریافت حکم قهرمانی برای کسب مقام اول در رشته ۵۰ متر کرال پشت A کلاس S۱-S۸ در جشنواره بزرگ میلاد کوثر در سال ۱۳۸۲

فاطمه درگاهی هشترود (متولد ۱۳۶۵)

ناشنوا، فوق دیپلم رشته هنرهای تجسمی

به مدت ۳ سال در رشته والیبال فعال بوده است، همسر آقای میثم اخوان می باشد.

مهدی دهقانی (متولد ۱۳۵۹)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته مهندسی باغبانی در مقطع کارشناسی ارشد

در رشته کشتی قبلاً فعال بوده است و ۶ سال عضو باشگاه صنایع مکانیک تهران بود. نیز هم اکنون در رشته تنیس روی میز فعالیت دارد. تلاش و پشتکار خود باعث موفقیت در مراحل تحصیل و ورزش شده است.

بهزاد رحمان دوست (متولد ۱۳۶۰)

ناشنوا، دیپلم

به عنوان کارمند آموزش و پرورش ناحیه ۳ فعالیت دارد، به عنوان رئیس هیئت مذهبی یا صاحب الزمان، رئیس کمیته کشتی و مربی کشتی انتخاب شد. از سال۱۳۹۲ فعالیت هیئت یا صاحب الزمان(عج) شروع کرده و سال ۹۳ مجوز گرفت برای برنامه صدایم ها، رئیس همایش امام زمان(عج) و ...، مقام های کسب

شده توسط ایشان: قهرمان کشور ۱۳۷۶ و مقام اول و سال ۱۳۷۷ مقام اول کرمانشاه، سال ۱۳۸۰ مقام دوم کشور و ۱۳۸۱ مقام اول کشوری در تبریز و چهارمی در سال ۱۳۸۱.

اکبر رحمانی (متولد ۱۳۴۲)

جسمی حرکتی، شدید، کاردانی علوم ثبتی

او دانشجوی رشته علوم ثبتی حقوق در مقطع کاردانی است. در زمینه ورزشی و رشته شنا فعال بوده است. او شناگر تیم شنا جانبازان و معلولین است، تیم تنیس هم کار می کند. از سال ۱۳۷۶ به عنوان شناگر کار کرده و قهرمان کشوری شده و مقام استانی، اولی و دومی دارد. نیز مقام کشوری هم اولی تا سومی دارد. در سال ۱۳۸۹ مقام کشوری به دست آورد و قهرمان ایران شد. این مسابقات در قم بود و او بین جانبازان معلولین قهرمان ایران شد. نیز مسابقات قهرمانی کشوری، مقام سومی تنیس با ویلچر را دریافت کرد. البته دو سال است که تنیس را شروع کرده است. ولی شنا را سه چهار بار قهرمان استان شده است. در شنا دو بار قهرمان کشور شده؛ نیز یزد مقام سوم آورده است و در تهران دوم شده است. در رشته نوازندگی هم فعالیت هایی دارد؛ نیز در ساز چوگور، بالابان. چوگور ساز ترکی و بالابان هم یک ساز بادی است. اینها را در سطح استادی کار کرده است. در اصل او کارمند دولت است و دارد بازنشسته می شود. در اداره راه و شهرسازی کار می کند.

فهیمه رسولی (متولد ۱۳۶۵)

ناشنوای شدید، فوق دیپلم

رشته والیبال مهارت دارد. به مدت دو سال ورزش والیبال کار می کرده است. در رشته شطرنج مقام دوم و سومی استان قم را دارد.

حسین رضاپور پاقلعه (متولد ۱۳۶۳)

ناشنوا، دیپلم

ص: ۲۸۰

او پس از تحصیل وارد بازار کار شده و در حرفه منبت کاری فعالیت دارد. در ورزش نیز در رشته کشتی مقام دوم و سوم کشوری دارد. تقدیرنامه هایی از هیئت صاحب الزمان ناشنوایان قم دریافت کرده است. چند سال است که در زمینه آشپزی هم مشغول به کار است.

محمد رضایی (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، قطع عضو از ناحیه دست راست از آرنج به پایین

ولی در زمینه ورزش فعالیتی موفق داشته باشد و مقام های ورزشی زیاد کسب کند. کاپیتان تیم ملی تکواندو معلولین ایران است؛ مربی ووشو استان قم است. دو سال است تکواندو را شروع کرده و در مقام مربی تلاش نمود و معلولین را برای پارالمپیک آماده کند. از این رو با تیم ملی ایران همکاری می کند. در تکواندو شش مقام اولی، چهار تا دومی و نُه تا سومی دارد. با تیم ملی در اردوی یک ماهه برای مسابقات مجارستان شرکت کرد. در حوزه ووشو به عنوان مربی فعالیت می کند. یعنی مربی معلولین و نیز سالم ها است. او از سال ۷۵ ورزش رزمی را شروع کرده است، در آن زمان معلولی نبود و مجبور بود با سالم ها مبارزه کند. الآن در ووشو دو مقام کشوری طلا، یک مقام نقره و سه مقام برنز دارد. پنج سال است او به عنوان مربی تیم قم است و ۲۱ سال است که ورزش می کند، و از هفت سالگی ورزش را شروع کرده است. در حوزه فعالیت های هنری و قرآنی و کامپیوتر فعالیت ندارد. وقتی رهبری معظم آیت اللّه خامنه ای در سال ۸۶ به قم تشریف آوردند، به عنوان ورزشکار نمونه به دیدار ایشان رفت و از دستشان لوح تقدیر دریافت کرد و همین مشوق آینده او شد.

نسترن رضایی زروه (متولد ۱۳۸۲)

جسمی حرکتی (سفتی عضلات دست و پا)، محصل

در رشته شنا فعالیت داشته که در مسابقات کشوری مهر رضوی مشهد یک مدال طلا در ۱۰۰ متر کرال پشت و دو مدال نقره در ۵۰ متر آزاد و ۱۰۰متر آزاد و در

مسابقات بین استانی دو طلا در ماده ۱۰۰ متر کرال پشت و ۵۰ متر آزاد کسب کرده است. او در حال حاضر محصل بوده و بیشتر وقت خودش را صرف درس کرده است.

سید محمد روشنایی (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی، سیکل

او در ورزش، رشته وزنه برداری جانبازان و معلولین در نه سال گذشته فعالیت هایی داشته است. در این سال ها توانسته مقام استانی اول را کسب کند؛ نیز مقام چهارم را به دست آورده است.

علاوه بر پشتکار و باور به آینده و ایمان به ارزش های متعالی اخلاقی که موجب سرافرازی اش شده خودش معتقد است که آقای محمدرضا حقیقی هم در پیشرفت او مؤثر بوده است.

سعید رهبری (متولد ۱۳۶۵)

نابینا مطلق، دیپلم انسانی

او در رشته پاورلیفتینگ فعال است و یک مدال استانی به دست آورده است. در دیگر بخش ها فعالیتی نداشته است.

سیاوش زینل وند (متولد ۱۳۷۰)

کم شنوا، دانشجو

او به تازگی در دانشگاه پذیرفته شده است. در زمینه ورزش هم در رشته فوتبال و فوتسال کار می کند. بازیکن تیم ملی است و با پشتکار توانسته به این سطح برسد و مقام های جهانی به دست آورد. مقام اول در رشته فوتسال کشور سوئد؛ مقام اول در رشته فوتبال بازی های آسیایی، کشور تایوان؛ مقام اول بازی های آسیایی در رشته فوتسال کشور کره جنوبی و مقام اول بازی های آسیایی، تهران را به دست آورده است.

ص: ۲۸۲

علی زینل وند (متولد ۱۳۷۵)

شنوایی، دیپلم

او در زمینه ورزش فقط فوتبال کار می کند و از سال۱۳۹۲شروع به ورزش کرده نیز دو مقام آسیایی به دست آورده است. عضو تیم ملی است. مقام اول آسیایی فوتبال را در سال ۹۲ در کیش، و مقام اول آسیایی را در سال ۹۴ کشور در چین و مسابقات فوتبال آسیایی ناشنوایان را به دست آورده است. برای تأمین مخارج زندگی در صحافی کار می کند.

مصطفی ساعدی (متولد ۱۳۷۳)

کم بینا، کارشناسی فیزیک مهندسی

در رشته ترتیل قرآن مهارت دارد. در پایگاه نزدیک محله برای بچه های دوران ابتدایی آموزش روخوانی داشته است، در مسابقات تأمین اجتماعی پارسال و ۲ سال پیش شرکت کرد که مقامی کسب نکرد، در مسابقات استانی بسیج سال گذشته مقام سوم در رشته ترتیل کسب نمود، در رشته شطرنج و جودو کار می کند. که در رشته شطرنج ۴-۵ سال هست که فعالیت دارد ولی در رشته جودو از سال ۹۲ فعالیت خود را آغاز کرده است، در مسابقات جام رمضان در رشته شطرنج سال ۸۸ مقام دوم و در سال ۸۹ رتبه اول را کسب نمود.

حسن سعادت مزین (متولد ۱۳۷۷)

ناشنوا، محصل کلاس دهم

در زمینه کشتی فعالیت دارد. و مقام سوم کشوری را کسب کرده است. از سازمان بهزیستی و مؤسسه وفاداران کربلا تقدیرنامه دریافت کرده است.

صغری (زهرا) سلیمانی (متولد ۱۳۵۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی یا سطح ۳ حوزه، جامعه الزهرا

ص: ۲۸۳

او در ورزش تقریباً تمام رشـته ها مثل والیبال نشسته، تنیس روی میز، دو و میدانی و شنا فعالیت داشته است. در رشته شنا پانزده سال تلاش کرده و حائز مقام اول تا سوم در ماده های پروانه، قورباغه، کرال پشت، کرال سـینه هم شـده است. در رشـته تنیس هم فقط یک مقام دومی را در مسابقات شهرستان تنکابن کسب کرده است.

او به حوزه هنر هم علاقه دارد و دارای دیپلم خیاطی می باشد و بافندگی قالی، و بافندگی با قلاب و میل هم انجام می دهد.

فعـالیت قرآنی هم انجـام داده است و در رشـته ترتیـل مقـام اول را کسب نموده است. مهـارت آموزی کـامپیوتر داشـته است و مـدارک آن را هم کسب نموده است و در حال حاضـر معاون پرورشـی در مدرسه ای در کهک می باشد. علاوه بر پشـتکار و علاقه خودش معتقد است مربی اش خانم نظریان و خانواده در پیشرفت او مؤثر بوده اند.

مهدی سوری لکی (متولد ۱۳۷۵)

ناشنوا، دیپلم

در زمینه های هنری از جمله سرود ناشنوایان و تئاتر فعالیت دارد. در ورزش نیز در رشته های کاراته، شنا، پارکور، فوتسال، دو و میـدانی و والیبال فعال است. در مسابقات دو و میدانی مقام اول و در کاراته نیز مقام اول را در مسابقات گرگان کسب کرده است.

ساجده سید احمدیان (متولد ۱۳۶۶)

جسمی حرکتی،کاردانی مددکاری خانواده

او در رشـته تنیس روی میز فعـالیت داشـته و نزدیـک سه چهـار سـال در این رشـته کار می کنـد و به مقام کشوری دست یافته است. و در ایران اول شد. در مسابقات سال ۸۹ در مشهد به این مقام رسیده است. مهارت آموزی کامپیوتر داشته ولی نتوانسته مدرکش را بگیرد. در این فعالیت های مختلف مشوقش در درجه اول

خواهرش و در مرحله بعد بهزیستی به او مساعدت نموده است.

اسماعیل شاه زید (متولد ۱۳۷۱)

ناشنوا

در زمینه فوتسال مهارت و فعالیت دارد. کسب مقام نخست مسابقات جهانی فوتسال ناشنوایان، فوتسالیست ناشنوای قمی است که موفق شد در مسابقات قهرمانی جهان در تایلند با پیراهن تیم ملی کشورمان در شکست حریفان سهیم شده و جام قهرمانی جهان را بالای سر ببرد. این موفقیت در ادامه موفقیت های گذشته ایشان اتفاق افتاد زیرا او در دوره قبلی مسابقات جهانی و نیز مسابقات قهرمانی آسیا توانسته بود عنوان قهرمانی را از آن خود کند و بخشی از تیم ملی مقتدر ایران در رشته فوتسال و در بخش ناشنوایان باشد.

سید مجتبی شریعت زاده (متولد ۱۳۶۴)

کم شنوا، دانشجوی رشته مدیریت امور اداری در مقطع کاردانی

در زمینه ورزش در رشته های کاراته و والیبال فعال است. در رشته کاراته مقام دوم مسابقات کشوری تهران در سال ۱۳۹۴ را کسب کرد. در زمینه قرآن در رشته قرائت فعال می باشد.

محمدرضا شعبانی (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی، دانشجوی مهندسی تکنولوژی نرم افزار در مقطع کارشناسی

در زمینه ورزش در رشته تکواندو فعال می باشد و توانست در مسابقات کشوری سال ۱۳۹۵ که در اصفهان برگزار می شد مقام سوم را کسب کند. همچنین در سال ۱۳۹۳ به مدت ۴۵ روز در اردو انتخابی تیم ملی برای مسابقات چین تایپه حضور داشت که به علت آسیب دیدگی از ادامه کار باز ماند. مشوق او در زمینه تحصیل و ورزش و موفقیت هایی که کسب کرده مادرش می باشد.

مجید شکوری (متولد ۱۳۴۸)

جسمی حرکتی (ضایعه نخاعی، سطح دو حوزه، دیپلم ساختمان

مؤسس و مسئول انجمن ضایعات نخاعی استان قم، اولین روحانی با ویلچر برای تبلیغ، خاتم کاری، ماکت سازی، معرق کاری، اولین روحانی قهرمان شنا، مربی تیم شنا جانبازان و معلولین استان قم، مربی شنای معلولین، ۵ سال قهرمانی شنا، ۱ بار اعزام به خارج از کشور، ساخت هیئت مذهبی مساجد و تأسیس حوزه علمیه در شهرستان حاجی آباد استان هرمزگان از فعالیت های ایشان می باشد.

محمد شمسی (متولد ۱۳۷۲)

کم شنوا، کارشناسی رشته مهندسی مکانیک خودرو

در زمینه ورزش در رشته های فوتبال و کاراته فعالیت دارد و یک بار در سال ۱۳۸۲ یا ۸۳ در رشته کاراته مقام دوم استان قم را کسب کرد. تلاش و پشتکار خود و حمایت های خانواده باعث پیشرفت او در همه زمینه ها شده است.

اکبر صادقی (متولد ۱۳۷۳)

ناشنوا، کلاس یازدهم

در زمینه قرآن فعالیت می کند و مقامی هم کسب کرده است. در ورزش در رشته کشتی مقام سوم را کسب کرده است.

رضا صفا (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی، پنجم ابتدایی

او در رشته فوتبال هفت نفره بازی کرده و در استان قم، مقام کسب کرده است. ولی مقامی در کشور آن هم در سطح قهرمانی کسب نکرده است. اما در رشته های هنری، کامپیوتر و قرآن مشارکت نداشته و کاری انجام نداده است.

ص: ۲۸۶

کاظم صفری (متولد ۱۳۶۴)

کم بینا، کاردانی ادبیات فارسی

با فعالیت و تلاش خودش و مساعدت خانواده توانسته محلی برای کسب و کار و درآمد داشته باشد و سوپرمارکت ایجاد نماید. غیر از اشتغالات شغلی از سال ۷۶ یعنی ۲۰ سال است در ورزش گلبال فعالیت دارد. در سال ۸۴ با تیم استان قم در تورنمنت ایتالیا، مقام سوم را کسب کردند. و سال ۸۷ در تورنمنت مالزی قهرمان شدند. نیز در داخل کشور هم به موفقیت هایی رسیده اند. سال ۹۶ سوم دسته دو شدند. سال ۸۶ قهرمان دسته یک ایران شدند. ۸۷ سوم دسته یک کشور شدند. سال ۸۰ یا ۸۱ در مسابقات جوانان در قم سوم شدند. سال ۸۶ باشگاه های ایران سوم شدند. سال ۸۷ باشگاه های ایران دوم شدند. سال ۹۲ هم باشگاه های ایران سوم شدند. اما در فعالیت های قرآنی و هنری ورود نداشته و کاری نکرده است. مهارت آموزی او در کامپیوتر، گذراندن دوره ICDL درجه دو بوده است.

روح اللّه طالبی آتونی (متولد ۱۳۷۱)

کم شنوا، کاردانی معماری

در رشته ورزشی فوتبال فعالیت دارد و در این رابطه عضو یک باشگاه دسته یک در قم بوده است. مشوق او در زمینه تحصیل پدرش می باشند.

خدیجه طراوتی (متولد ۱۳۶۴)

کم شنوا، دانشجوی رشته مدیریت بازرگانی در مقطع کارشناسی

در زمینه ورزش در رشته کاراته فعال بوده و در مدت ۴ سال فعالیت در این رشته ورزشی توانست کمربند قهوه ای را دریافت کند. بند الف آژانس هواپیمایی به علاوه دوره رجا را گذرانده و منتظر دریافت مدرک آن می باشد تا بتواند در شرکت های آژانس هواپیمایی مشغول به کار شود. در حال حاضر فعالیت اقتصادی ایشان خیاطی می باشد که دیپلم این دوره را نیز اخذ کرده است. تلاش و انگیزه شخصی عامل پیشرفت من در تحصیل و دیگر زمینه ها می باشد.

رضا عاصم آبادی (متولد ۱۳۷۴)

کم بینا، دانشجوی رشته فقه و مبانی حقوق در مقطع کارشناسی

از فعـالیت هـای فرهنگی ایشـان طراحی و پشتیبانی سایت پایگاه بسیج در مسـجد امام حسـین علیه السـلام می باشـد. در زمینه ورزش در رشـته های فوتسال و دومیدانی فعال است و در دومیدانی مقام سوم استان را در مسابقات دانش آموزی کسب کرد. مشوقین او در تحصیل و دیگر فعالیت ها دوستان می باشند.

زهرا عبدلی (متولد ۱۳۷۵)

کم بینا، کارشناسی علوم تربیتی گرایش مشاوره

حدود ۱۲ سال می باشـد که در رشـته ورزشـی شـطرنج فعال می باشد و در این رابطه مقام دوم کشور در مسابقات قزوین سال ۱۳۸۹ و مقام اول اسـتان از موفقیت های او می باشـد. همچنین به مـدت ۷ سال در رشـته گلبال فعالیت داشـته است. در دوران دبسـتان عضـو گروه سـرود و تئـاتر بـود و یـک مقـام اول اسـتان را در زمینه تئـاتر به همراه گروه در همـان دوران کسب کرد. مشوقین او در موفقیت هایش خانواده می باشند.

عباس عجلّی (متولد ۱۳۴۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی هنر، کارشناسی ارشد تاریخ

او در دانشـگاه هنر تهران کارشناسـی هنر را بـه پایـان رسانـد. بـا تمـام ظرفیـت، تلاـش کرد تـا بـه دانشـگاه برود و بالاـخره در کارشناسـی ارشد تاریخ در دانشـگاه علوم تحقیقات تهران پذیرفته شد. هم اکنون هنر تدریس می کند. البته در رشـته موسیقی تحصـیل کرده است و در نواختن نی تبحر لازم دارد. بیشتر کار تـدریس انجام می دهـد و به اجرای کنسـرت و نوازندگی نمی پردازد. اما در زمینه ورزش در رشته تیر و کمان شانزده سال فعالیت داشته است.

مسابقات کشوری جانبازان و کشوری سال ۸۲ و دومی ایران را دارد. چند تا مقام

تیمی دیگر هم داشت است. برای مسابقات بسیج، سومی کشوری و کشوری برای نیروهای مسلح و برای جانبازان هم چند بار مقام دومی و سومی کسب کرده است. ولی در سال های بیشتر مربیگری کار کرده است. پیشرفت هایش را مدیون بیشتر علاقه شخصی خودش می داند؛ ولی می گوید خیلی ها زحمت کشیده اند، راهنمایی کرده و کمک کرده اند، تا به اینجا رسیده ایم.

مهدی عرب خراسانی (متولد ۱۳۶۶)

جسمی حرکتی و ذهنی، سوم راهنمایی

پس از سوم راهنمایی به دلیل علاقه به ورزش در رشته دو و میدانی کار و فعالیت کرده است. او از سال ۱۳۸۲ فعالیتش را آغاز کرده و موفقیت هایی کسب کرده است. در مسابقات کشوری و مسابقات استان قم چند بار اول شده است. گواهی از فنی و حرفه ای در رشته منبت کاری دارد. ولی چند سال اخیر ادامه نداده است.

عبداللّه عزتی (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی، کاردانی مهندسی الکترونیک

در دوران راهنمایی در رشته ورزشی بدمینتون فعال بود و توانست مقام دومی ناحیه ۳ قم را در این رشته کسب کند. همچنین در رشته ورزشی بدنسازی نیز فعالیت مختصری داشته است. در زمینه تحصیل در هنرستانی که مشغول به تحصیل و آموزش بود در مجموع نمرات دوره های دوم و سوم با معدل بالای ۱۸ در بین بیش از ۵۰۰ دانش آموز نفر سوم شد. مشوقین او در زمینه تحصیل و زندگی پدر و مادرش می باشند.

رضا علوی راد (متولد ۱۳۷۴)

جسمی حرکتی

در رشته پرتاب نیزه و دومیدانی کار می کند.

ص: ۲۸۹

حسین علیزاده (متولد ۱۳۷۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته مدیریت دولتی در مقطع کارشناسی

حدود ۵ سال در رشته ورزشی شنا فعال است و در این زمینه حدود ۱۵ مدال کشوری را در کارنامه دارد. حضور در پایگاه و کانون بسیج از فعالیت های فرهنگی ایشان می باشد که در این رابطه در جشنواره حضرت علی اکبر در سال های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۳ به عنوان توانمند خاص در فعالیت های ورزشی از او تقدیر شد. مشوقین ایشان در فعالیت هایش خانواده می باشند.

ابوالفضل عموحسنی

ناشنوا، سیکل

در ورزش در رشته های والیبال و طناب کشی فعالیت دارد. در مسابقات استانی مقام اول را کسب کرده است.

محمد غلامی (متولد ۱۳۴۵)

جسمی حرکتی، قطع پا، کاردانی ادبیات فارسی

پس از اخذ دیپلم به دانشگاه رفت و کاردانی ادبیات فارسی دریافت کرد. ولی در زمینه ورزش در رشته شنا فعالیت داشته و حدود بیست سال است در این رشته فعالیت دارد و موفقیت هایی کسب کرده است. در استان مقام های اول و دوم، و در سطح کشوری باشگاه فجر دوم شد. در ماده کرال سینه بود و کرال پشت مقام آورده است. ولی در هنر و فعالیت های قرآنی و کامپیوتری فعالیتی نداشته است.

یعقوب فانی (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی، دیپلم

پس از اخذ دیپلم به دلیل علاقه به ورزش، جذب فعالیت های ورزشی شد. در این زمینه مقام هایی در سطح استان و کشور به دست آورد. در سطح استان در رشته وزنه برداری معلولین در سال های ۷۹، ۸۰ و ۸۱ سه بار پشت سر هم مقام

قهرمانی آورد. و در سطح کشوری هم یکی دو بار شرکت کرد، ولی تا مقام هفتم و چهارم بیشتر نتوانست جلو برود. فعالیت های ورزشی را از هفت سال قبل به خاطر کار و زندگی رها کرد. اما فعالیت های قرآنی، کامپیوتری و هنری هم ندارد؛ چون سر کار می رود دیگر به این کارها نمی رسد. الآن در شرکت ایزینه گر در شکوهیه کار می کند.

محسن فتاحی (متولد ۱۳۶۹)

ناشنوا، دیپلم کار و دانش

در رشته های فوتبال و فوتسال فعال بوده و توانسته مقام هایی را به دست آورد، از جمله: مقام اول در همدان، مقام دوم و سوم در اردبیل.

علی فراقی (متولد ۱۳۷۷)

ناشنوا، محصل

در زمینه کشتی کار می کند و مقام دوم کشوری را کسب کرده است و چهارم جهانی را کسب نموده است.

مهرداد فلاح (متولد ۱۳۵۶)

جسمی حرکتی، کارشناسی مهندسی کشاورزی

دارای کارشناسی مهندسی کشاورزی از دانشگاه آزاد ساوه است. او در زمینه ورزش رشته والیبال نشسته استان قم از هفت سال پیش فعالیتش را آغاز کرده و توانسته مقاماتی کسب کند. در سطح کشوری یک بار اول شد. و این مسابقات در مشهد برگزار شده بود. فعالیت های هنری و کامپیوتر و قرآنی نداشته است.

عباس قرنلی (متولد ۱۳۶۱)

ناشنوا و جسمی حرکتی، فوق دیپلم گرافیک

در ورزش فوتسال به صورت حرفه ای مهارت دارد. به عنوان قهرمان مقام اول و

دوم فوتسال انتخاب شد، مقام سوم در مسابقه فوتبال سالنی ناشنوایان دهه فجر سال ۷۸ و کسب لوح قهرمانی، تقدیرنامه در سال ۹۰ به عنوان مسئول کانون، کسب حکم قهرمانی در رشته شطرنج و مقام سوم در سال ۸۷، کسب حکم قهرمانی در مسابقات فوتسال دسته دوم سال ۸۱ و مقام دوم در این رشته، کسب عنوان نایب قهرمانی المپیاد فرهنگی- ورزشی ناشنوایان کشور در مشهد سال ۹۴، سرپرست تیم فوتبال دسته یکم ناشنوایان کشور در سال ۸۶ در شهرستان دزفول، کسب مقام سوم در مسابقات فوتسال جوانان دسته دوم سال ۷۹ و کسب مقام سوم از جمله مقام های کسب شده توسط ایشان می باشد.

محمد قلندریان (متولد ۱۳۶۲)

جسمی حرکتی، دیپلم

او دارای دیپلم کامپیوتر و دیپلم انسانی است و پس از اخذ دیپلم به دلیل علاقه شخصی به ورزش جذب فعالیت های ورزشی شد. او در زمینه ورزش به موفقیت هایی رسید مقام هایی در سطح استان و یا سطح کشور دریافت کرد. در دو و میدانی رشته پرتاب نیزه و پرتاب وزنه مقام اول کشوری برای پرتاب وزنه مقام سوم، پرتاب نیزه به دست آورد. اما در حوزه فعالیت های هنری و فعالیت های قرآنی فعالیت نداشته است.

علی کاشانی راد (متولد ۱۳۴۵)

جسمی حرکتی (قطع پا)، دیپلم انسانی

او در دو و میدانی و والیبال نشسته، هفت یا هشت سال است کار کرده و انتخابی تیم ملی هم بوده است. در مسابقات زیاد شرکت کرده و مقام های کشوری اول و دوم زیاد دارد. در دو و میدانی ماده دو ۱۰۰متر و نیز پرش و والیبال نشسته هم مقامات اولی و دومی و سومی دارد. در والیبال نشسته حدود پانزده سال سابقه دارد. در دو و میدانی انتخابی هلند بوده که نرفته است.

در زمینه قرائت قرآن فعالیت داشته است. در مسابقات قرآن در قم شرکت کرده

یک بار سوم شده است. از بچگی در جلسات قرائت قرآن شرکت می کرده تا وقتی که معلم شده و در آموزش و پرورش، کلاس قرآن برگزار می کرده است. سال ها در آموزش و پرورش معلم بوده و اکنون بازنشسته آموزش و پرورش است.

امید کرباسی کلجاهی (متولد ۱۳۶۵)

ناشنوا، فوق دیپلم گرافیک

او علاوه بر تحصیل در زمینه های هنری و ورزشی نیز فعالیت خود را ادامه داده است و در زمینه های فتوشاپ، تایپ سریع، طراحی، منبت مهارت دارد.

از جمله افتخارات او می توان به این موارد اشاره کرد: ۱۸ سال سابقه حضور در رشته ورزشی فوتبال و حضور در تیم ناشنوایان استان قم؛ حکم قهرمانی مقام اول مسابقات فوتبال قهرمانی مدارس قم در سال ۸۳ از طرف آموزش و پرورش استان قم؛ حکم قهرمانی مقام سوم مسابقات فوتبال دسته یک کشور در سال ۸۴ از طرف فدراسیون ورزش های ناشنوایان؛ حکم قهرمانی هفتمین دوره مسابقات قهرمانی کشور دانش آموزان استثنایی در اصفهان سال ۸۴ و کسب مقام سوم در فوتسال؛ حکم قهرمانی مقام اول مسابقات فوتبال دسته یک کشور در سال ۸۶ از طرف فدراسیون ورزش های ناشنوایان؛ لوح سپاس مقام اول کشور، در فوتبال در سال ۸۷ از طرف بهزیستی و مؤسسه وفاداران کربلا؛ لوح سپاس از طرف بهزیستی و کانون ناشنوایان در سال ۸۷؛ لوح سپاس از طرف بهزیستی برای مقام دوم در رشته هنری منبت در سال ۸۶؛ مدال قهرمانی کشور در سال ۸۴، ۸۵ و ۸۷ مقام نایب قهرمانی.

محسن کرم پور (متولد ۱۳۶۹)

نابینا، کارشناسی علوم سیاسی

او در رشته وزنه برداری نابینایان یا پاورلیفتینگ فعالیت داشته و تقریباً از حدود سال ۱۳۸۴، یعنی دوازده سال است در این رشته کار می کند. او در سطح استان دو مدال طلا و یک مدال نقره آورده و در کشوری هم یک مدال نقره و یک مدال برنز

کسب کرده است. نقره را در سال ۹۱ در شهر رشت و برنز را در سال ۸۸ آن هم در شهر رشت به دست آورد. اما در حوزه فعالیت های هنری یکی دو سالی کلاس اُرگ رفته و آموزش نوا دیده و پیشرفت هایی داشته است. ولی در زمینه کامپیوتر و قرآن پیشرفت قابل توجه نداشته است.

علیرضا کهندانی (متولد ۱۳۶۳)

نابینا، فوق دیپلم کامپیوتر

مهارت در موسیقی کیبورد (حدود ۲۰سال)، عضو هیئت رئیسه کانون نابینایان جلوه امید، عضو هیئت رئیسه شورای هماهنگی معلولین استان، دبیر هیئت ورزش های نابینایان استان، مشاور رئیس فدراسیون ورزش های نابینایان و کم بینایان کشور، مسئول امور استان های فدراسیون ورزش های نابینایان و کم بینایان کشور، عضو هیئت رئیس باشگاه ونکور گلبال کانادا، دبیر انجمن روشندلان قم، در رشته گلبال حدود ۲۰ سال فعالیت دارد، در سال ۸۰ مسابقات جوانان کشوری مقام سوم، سال ۸۰ مسابقات دانش آموزی زنجان مقام دوم، سال ۸۴ جام باشگاه های کشور مقام دوم، ۸۴ جام باشگاه های اروپا در ایتالیا مقام سوم را کسب کرده است. سال ۸۶ مسابقات قهرمانی کشور مقام اول، سال ۸۷ جام باشگاه های آسیا - مالزی مقام اول سال ۹۱ مقام اول جام بین قاره ای اسلونی، سال ۹۲ جام باشگاه های سوپرلیگ کشور نایب قهرمان شده است. حکم قهرمانی از کنفدراسیون آسیا را دریافت کرده است.

حسین گلستانی (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی، دیپلم ریاضی فیزیک

او حدود ۹ سال است که در ورزش در رشته والیبال نشسته فعال است و حدود چهار سال است که به عضویت تیم ملی بزرگسالان درآمده است. در مسابقات برون مرزی، قهرمانی جوانان آسیا در تیم ملی بوده و در مسابقات پارا آسیایی کره جنوبی در سال ۲۰۱۴ مقام قهرمانی به دست آورد. نیز در جام بین قاره ای در چین قهرمان

شـد، قهرمـانی المپیـک ریو در برزیل را پارسال به دست آورد؛ قهرمانی مسابقات آسـیا اقیانوسـیه را در سال ۲۰۱۴ در ایران و قهرمانی مسابقات آسـیا اقیانوسـیه در چین را همین چند روز پیش و قهرمانی باشـگاه های جهان و قهرمانی باشگاه های آسیا را تـا کنون کسب کرده است. البته تیم اسـتان قم را فراموش نکرده و برای این تیم در سـطح کشور در مسابقات قهرمانی کشوری جوانان یک سال بازی کرد. و سال گذشته رتبه دوم را در ایران به دست آورده است.

متأسـفانه اکنون استان قم تیم لیگ برتری ندارد؛ اما در گذشته، حدود دو سال برای لیگ دسته یک برای قم بازی کرده است. در همین بازی ها بود که در سال دوم، مقام سوم را به دست آورده و سال بعد برای تیم های دیگر لیگ برتر بازی کرده است. در تیم های نفت و گاز گچساران، تیم ذوب آهن و ثامن الحجج مشهد بازی کرده است.

غیر از ورزش در حوزه هنر مثـل تئـاتر و موسـیقی، کارهـایی انجـام داده است. دوران مـدرسه در رقـابت با مـدارس کشور، در گروه سرود و در تئاتر در قم اول، شدند.

مشوق اصلی او، خانواده اش بوده اند. اما بعد از اینکه در این مسیر افتاد، با سعی و تلاش خودش به پیش رفته است.

مهدی محمدپور بایرام کندی (متولد ۱۳۷۸)

ناشنوا، دانشجوی رشته برق

عضو گروه سـرود ناشـنوایان اسـتان قم، در زمینه کـاراته کـار می کنـد که مقـام سوم را کسب کرده و والیبـال و بـدنسازی هم فعالیت می کند. از سازمان بهزیستی تقدیرنامه دریافت کرده است.

یاسین محمدی (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی

او چنـد سالی است که فوتبال و والیبال نشسـته کار می کند. در والیبال نشسـته در یک مسابقات چهار جانبه که در قم بود اول شدند. تیم هایی از اراک و قم و چند شهر

دیگر بودند. برای مسابقات فوتبال معلولین به بوشهر رفتند ولی مقام نیاوردند. اما چرخکاری کاور لوازم آشپزخانه می کند. و کاور لوازم آشپزخانه تولید می کند. اما فعالیت قرآنی و مهارت آموزی کامپیوتر ندارد. او از پانزده سالگی درس را رها کرد و به کار مشغول شد. بیشتر به چرخکاری علاقه داشت. و الآن ده سالی است که در این کار اشتغال دارد.

سعیده محمدی نیا (متولد ۱۳۵۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی ادبیات فارسی

او در رشته کارشناسی ادبیات فارسی از دانشگاه پیام نور ساوه فارغ التحصیل شد. در زمینه ورزش و والیبال نشسته و شنا فعالیت داشته و در مسابقات هم شرکت کرده است. مربی یعنی خانم نظریان بیشتر از بچه هایی که مدال آور بودند استفاده می کردند. ماها را جزء دسته دوم ها استفاده می کرد. اما در والیبال نشسته با تیم استان قم در مسابقات شرکت کرد و مقام هایی هم آورده است. غیر از ورزش، تایپیست هم هست، نیز در یک دفتر انتشاراتی هم اشتغال دارد. نیز اوقات بیکاری را خیاطی و ترمه دوزی و قالیبافی می کند.

فاطمه محمودی حکمت (متولد ۱۳۶۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی

پس از دوره متوسطه به دانشگاه راه یافت و کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی را از دانشگاه آزاد قم دریافت نمود. در زمینه ورزش عضو تیم شنای بانوان معلول بوده است. تقریباً دوازده سیزده سال در این زمینه فعالیت دارد. در مسابقات مختلف شرکت کرده و یک طلا و یک نقره کشوری آورده است. در مسابقات تهران، مدال طلا در ماده قورباغه و مدال نقره هم در ماده پروانه دریافت کرده است. این مسابقات در سال ۹۲ بود. در حوزه فعالیت های هنری، هنرهای دستی قالیبافی و قلاب بافی انجام می دهد و تجاربی اندوخته است. دوره های کامپیوتری در حسابداری مقدماتی، حقوق و دستمزد و حسابداری با کامپیوتر را فراگرفته و

می تواند کار کند.

ابوالفضل مختاری ورزنه (متولد ۱۳۵۶)

جسمی حرکتی از ناحیه پای راست، دیپلم

او در زمینـه ورزش فعـالیت داشـته که منجر به کسب مقـام در سـطح اسـتان و کشـور شـده است. حـدود بیست تـا سـی طلای کشوری در رشته تنیس روی میز دارد.

به طور حرفه ای از سال ۸۰ تـا کنون کار کرده است. اگر دوره آماتوری حساب شود از سال ۱۳۷۲ تا کنون تلاش نموده یعنی ۲۵ سال است مـدام در تلاش است. از سال ۸۰ در عرصه قهرمانی، چنـد مـدال طلا برای خود بهزیستی آورد، چند مدال طلای کشوری در اردو و تیم ملی کسب کرد و در سال ۸۲ هم قهرمان قهرمانان استان قم شد خودش معتقد است با اینکه در تیم ملی بوده ولی عمداً به خارج اعزام نشده است. و با اینکه پاسپورتش را گرفته بودند تا اعزام کنند، اما با بهانه هایی نکردند؛ چون به قول خودش، نورچشمی ها زیاد بودند. آقای پیروزمنش رئیس هیئت جانبازان در جریان کارش هست. دو بار پیشنهاد تیم های تهرانی را رد کرده است. با اینکه در تیم های تهران فعال می شـد موقعیت بهتر پیـدا می کرد. اما باور دارد بایـد برای قم تلاش کند، دوست دارد اسم قم بالا بیاید ، اسم حضرت معصومه سلام اللّه علیها باشد. در حوزه فعالیت های هنری بعضی وقت ها در رشته مداحی در جمع های کوچک به دلیل عشق به امام حسین علیه السلام شعر خواند.

مشوق او، بیش از دیگران آقـای پیروزمنش بود. چون بین آنها رفاقت دیرینه ای هست. قبل از اینکه ایشان رئیس هیئت بشود با آقـای مختـاری دوستی داشـته است. مشوق دیگر او، آقای خاتمی رئیس هیئت تنیس خاکی قم است. ایشان قبلاً مربی مختاری بود.

مریم مرادی عجل (متولد ۱۳۶۱)

جسمی حرکتی، کاردانی جغرافیا

او دارای مدرک کاردانی در رشته جغرافیا از دانشگاه پیام نور ساوه است. وی در

زمینه ورزش و رشته شنا فعالیت های گسترده داشت و به موفقیت های بزرگی نائل آمد. و بیش از هفتاد عنوان کشوری در رشته شنا آن هم به عنوان مقام اول به دست آورد. ده سال است در رشته شنا سابقه فعالیت دارد. در سال ۹۵ مسابقات کشوری در تهران دو مقام اولی در رشته های پروانه و کرال سینه چهار در بیست و پنج بود. البته دقیقاً ماده هایش ثبت نشده ولی دو مدال طلا و دو مدال نقره بود. غیر از فعالیت ورزشی در مرکز فیزیوتراپی، اتاق پذیرش اشتغال دارد و نمی تواند در هنر یا مسائل مذهبی و دیگر امور فعالیت داشته باشد.

سید مرتضی جدّائی (متولد ۱۳۴۹)

ناشنوا، دیپلم کامپیوتر

مربی کاراته ایران و به مدت ۶ سال کاپیتان تیم ملی کاراته ناشنوایان هست. سال ۲۰۱۳ قهرمان المپیک وزن آزاد با حریف اسرائیل کناره گیری کرد و هیچ کمکی نکردند. به عنوان بهترین مربی کاراته ناشنوا بوده و نفر اول کشور ایران شده است. به مدت ۲۸ سال هست که کاراته کار می کند و ۱۸ مقام قهرمانی کشور و مدال طلا و ۶ مدال نقره و ۴ مدال برنز دارد.

محسن مردانی (متولد ۱۳۶۷)

ناشنوا، دیپلم رشته نرم افزار کامپیوتر

محسن مردانی متولد ۱۳۶۷ ناشنوا و دارای دیپلم نرم افزار کامپیوتر می باشد. حدود ۱۱ سال است که در زمینه ورزشی رشته والیبال فعالیت دارد و در مدرسه مقام سوم را کسب نموده است. به مدت ۲ سال است که در زمینه بازیگری فعال است و یک فیلم کوتاه در مورد ناشنوایی ساخته است و کارهایش را در کانال ها نمایش می گذارد ولی لوح و تقدیرنامه ای دریافت نکرده است. او در کانون ناشنوایان حضور و مشارکت فعال دارد.

عادل مسرور (متولد ۱۳۶۴)

کم بینا، دیپلم

در رشته گلبال مهارت دارد و همسر خانم فاطمه امانی می باشد.

سمیه معصومی (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، کارشناسی علوم تربیتی

او کارشناسی علوم تربیتی را در دانشگاه پیام نور ساوه به پایان رساند. در زمینه ورزش و رشته والیبال نشسته کار کرده و از دو یا سه سال گذشته در این رشته فعال بوده است. با تیم خرم آباد، به مشهد و تبریز اعزام شده است.در این مسابقات مقام های سوم، پنجم را کسب کرده است. غیر از والیبال نشسته مدتی تنیس روی میز هم کار کرده است. البته در تنیس روی میز به کسب مقام منجر نشد چون یک سال بیشتر طول نکشید.

در فعالیت های هنری مثل داستان نویسی در مدرسه اول شد، و در ناحیه یا استان اصفهان دوم شد. البته چند وقتی ساکن اصفهان شده ولی ذاتاً قمی است. نیز در حوزه فعالیت های قرآنی و مذهبی مثلاً در احکام و نهج البلاغه در خود قم مقام اول و دوم را آورد. در بسیج بانوان قم هم فعال بوده و به عنوان نمونه انتخاب شده است.

علی مغفوری (متولد ۱۳۴۹)

جسمی حرکتی، دیپلم

در تیر و کمان و تیراندازی با تفنگ تبحر دارد. در امور فرهنگی و ورزشی فعالیت دارد.

علی ملاباقری (متولد ۱۳۴۷)

جسمی حرکتی (دیستروفی عضلانی)، دیپلم

او در زمینه ورزشی رشته تنیس روی میز حدود ۱۵ سال فعالیت دارد و مقام های متعدد انفرادی استانی و همچنین مقام کشوری از جمله طلای کشوری، نقره و برنز را کسب نموده است. تقدیرنامه هایی از شورای شهر و تربیت بدنی استان قم و بهزیستی و

همچنین هدایایی از بهزیستی دریافت کرده است. او با تلاش و پشتکار و طی کردن سختی ها به این درجه رسیده است و به علت پیشگیری از عوارض ناشی از دیستروفی عضلانی و تحلیل رفتن عضلاتش و پیشنهاد دوستان و پزشکش به ورزش روی آورده است. به خاطر همین ورزش است که الآن موفق است و می تواند حرکت کند.

اسماعیل ملامحمدی (متولد ۱۳۳۶)

جسمی حرکتی، دیپلم

او را پدر تیر و کمان استان می دانند و از زمانی که معلول شده است مسئول کمیته بسکتبال با ویلچر و بنیانگذار این رشته در سالم ها و غیره بوده است. حدود ۹ سال رئیس هیئت تیر و کمان استان بوده است. در قسمت معلولین و جانبازان تیم آنها به عنوان سه سال متوالی نایب قهرمان کشور انتخاب شده است و خود او هم در رشته ریکرو از تیر و کمان قهرمان کشور شده است. به خانواده خود هم آموزش داده و همسر او هم به عنوان مربی تیم ملی جانبازان فعال است و در پارالمپیک ۲۰۱۲ لندن زهرا نعمتی شاگرد ایشان اولین مدال طلای تیر و کمان را آوردند. ایشان مربی برتر کشور شدند. تا به حال حدود ۶۰۰ مربی و داور در کشور تربیت کرده است. و سابقه مربیگری برای فدراسیون را هم در کارنامه خود دارد. در رشته وزنه برداری هم در ماده پرس سینه فعالیت داشته است که موفق بوده است و در رده وزنی خود اول شده است.

از جمله فعالیت های اجتماعی می توان به این موارد اشاره کرد: بنیانگذار جامعه معلولین نیکوتلاش، اولین رئیس هیئت مدیره، برگزاری اولین همایش در سالن معصومیه استانداری، برگزاری کلاس آموزشی و کارگاه های آموزشی.

او معتقد است که بهترین روش برای پویا کردن معلولین کشاندن آنها به محیط ورزشی است و بعد خودشان را پیدا می کنند. او از سال ۹۲ به علت بیماری سرطان تیروئید کم کار شده است و از بی مهری مسئولین نسبت به خود گله مند است.

سید محمد موسوی (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی (ضایعه نخاعی)، سیکل

او در ورزش رشته بسکتبال با ویلچر از حدود شش تا هفت سال قبل فعالیت

ص: ۳۰۰

داشته است. در لیگ دسته دو کشور سال گذشته، مقام اول را به دست آورده است. و در سال ۹۵، در لیگ دسته دو کشور، مقام اول را کسب کرد.

او به حوزه هنر هم علاقه دارد و در طراحی و نقاشی و خوشنویسی فعالیت هایی داشته است. هر چند موفقیتش محدود بوده است. در دوران مدرسه فعالیت قرآنی داشته و در عرصه برگزاری نماز و جلسات احکام فعال بوده است. در انشای نماز در مسابقات منطقه ای چهارم شده است. مهارت آموزی کامپیوتر داشته است ولی مدرکی ندارد. او با پشتکار و تلاش های مداوم فردی و نیز تشویق های خانواده به مدارج مطلوبش رسیده است.

سید حسن موسوی زاده (متولد ۱۳۴۷)

جسمی حرکتی، راهنمایی

او از شهر قنوات در استان قم است. و در رشته تیر و کمان، ۱۳ سال سابقه دارد. مقام اول، دوم و سوم کشوری را دارد. الآن هم در باشگاهشان فعالیت دارد. پنج دوره هم در اردوی تیم ملی بوده است. خودش معتقد است به دلیل نداشتن حامی، چند بار تا آستانه موفقیت پیش رفته ولی او را کنار زده اند. مثلاً- می گوید برای اردوی کیش رکوردی زده و رکوردش خوب بوده، ولی متأسفانه پارتی بازی شده و او را از دور خارج کردند.

اما در مسابقات کشوری تختی در تهران مختص جانبازان معلولین، دوم شد؛ مسابقات تهران در شهریور ماه ۸۶، مقام اول کشوری را کسب کرد؛ و یک مقام سوم را در مسابقات کیش دارد. شانزده حکم قهرمانی استان هم دارد.

در فعالیت هنری و اجتماعی هم ورود داشته و کار کرده است. در بسیج علمی جزء مخترعین است و دستگاه هایی را با بچه های دیگر و گروه اختراع می کنند. نیز در جوشکاری و کارهای سنگین دیگر هم شرکت می کند. همچنین در کارهای فکری مثل نقشه برداری مشارکت دارد. نهایتاً دستگاهی خیابان رو داخلی در دست تولید دارند که هشتاد درصد آن با موفقیت انجام شده است.

او بچه قنوات است و قنوات معلول ندارد که او با آنها همفکری و همکاری کند.

ص: ۳۰۱

لذا مجبور است با افراد سالم همکاری کند و همکارانش هم اصلاً فکر نمی کنند که معلول است.

سید مهدی موسوی مقدم (متولد ۱۳۴۷)

جسمی حرکتی، دیپلم

او در زمینه ورزش و رشته تنیس روی میز و شنا در ده سال اخیر فعال بوده است و به مقامات تیمی دست یافته است.

او یک بار سوم شد و بار دیگر دوم و بار سوم هم اول شده است. در شنا هم یک بار در مسابقه بین جانبازان اول شده است. او از تجارب دوستان و راهنمایی های آنها بهره بسیار برده و خودش معتقد است دوستان مهم ترین عامل در پیشرفت او است.

مهدی مولایاری (متولد ۱۳۶۴)

ذهنی، سوم راهنمایی

او در زمینه ورزش رشته فوتسال فعالیت داشته است. نزدیک هجده سال است که فوتسال کار می کند. و حدود سیزده سال است که عضو تیم ملی فوتسال است. همراه با تیم ملی در مسابقات خارج از کشور رفته است. تا کنون یک مدال طلا، یک مدال نقره و دو تا برنز آورده است. در کشور ایتالیا طلا- دریافت کرد. و در عربستان نقره و در فرانسه و پرتغال برنزها را دریافت کرده است. در عربستان به عنوان کشورهای اسلامی و در ایتالیا به عنوان بازی های جهانی و در فرانسه و پرتغال به عنوان جام جهانی شرکت کرده است. اما در ایران هم یک مقام قهرمانی و سه تا مقام نائب قهرمانی دریافت کرده است. قهرمانی در اصفهان بوده است.

محمدرضا میرحائری (متولد ۱۳۷۳)

ناشنوا، فوق دیپلم گرافیک

در فوتسال، والیبال، تنیس روی میز فعالیت دارد. در سال ۹۰ مسابقات فوتسال دانش آموزان مقام سوم کشور را کسب کرد.

هادی میرزاجانی (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته معماری در مقطع کارشناسی

علاوه بر تحصیل در زمینه ورزش بدنسازی فعال است و موفق به اخذ مدرک مربیگری بدنسازی از فدراسیون بدنسازی تهران شده است. همچنین در حرفه لوله کشی آب، گاز و تأسیسات فعال می باشد و ۶ ماه دوره آن را در سازمان فنی حرفه ای گذرانده و مدرک مربوطه را دریافت کرده است. مشوق من در تمامی مراحل زندگی در درجه اول پدر و بعد خانواده می باشند.

رضا میرزایی (متولد ۱۳۶۸)

ناشنوا، دیپلم

در گروه سرود ناشنوایان استان قم فعال می باشد و در زمینه ورزش هم در رشته فوتسال فعالیت دارد و توانسته مقام اول تیمی مسابقات فوتسال همدان را کسب کند.

سیدمحمد میرقیصری (متولد ۱۳۶۶)

ناشنوا، فوق دیپلم طراحی صفحات وب

حدود یک سال و نیم هست که در رشته کاراته فعالیت می کند. در مسابقات کشوری مقام سوم، یک بار مقام سوم کاراته، فوتبال چند بار قهرمانی، فوتبال مقام قهرمانی یک بار، فوتسال مقام قهرمانی دو بار، فوتسال مقام دوم یک بار، فوتسال مقام سوم سه بار، فوتسال مقام پنجم دو بار را کسب کرده است.

مریم میزانی (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی، دانشجوی کارشناسی رشته مددکار اجتماعی و خانواده

در رشته ورزشی تنیس روی میز فعال است و در مسابقات مشهد در سال ۱۳۸۹ مقام دومی را کسب کرد. همچنین دوره عکاسی را گذرانده و مدرک مربوطه را اخذ کرده و چندین سال در این زمینه فعال بوده است. نیز تسلط کامل به حرفه یا هنر

قالیبافی دارد. تلاش و پشتکار خودم باعث موفقیت من در زندگی و تحصیل و ... می باشد. به نظر من هرکس باید خودش خویشتن را توانمند سازد.

علی اصغر نادری (متولد ۱۳۵۹)

جسمی حرکتی، خفیف، سوم ابتدایی

در رشته دو و میدانی و پینگ پنگ پیشرفت داشته و در دو ۱۰۰متر قهرمان ایران و دو ۲۰۰ متر هم قهرمان ایران شده است. این مسابقات در مشهد برگزار شد. در پینگ پنگ دوم و سوم شد. مسابقاتش در مشهد و تهران بود.

محمد ناصری (متولد ۱۳۷۶)

ناشنوا، دانشجوی رشته تربیت بدنی در مقطع کاردانی

در رشته ورزشی فوتسال فعال است که در آزمون ورزشی آمادگی جسمانی که برای رشته فوتبال برگزار می شود، در سال ۱۳۹۳ در شهر مشهد در دو مرحله موفق بود که یکی رتبه سوم و در دیگری رتبه اول را کسب نمود. همچنین در

مسابقات فوتسال بین استان ها یک مقام سومی و یک مقام چهارمی را دارد. علت موفقیت ایشان در تمامی مراحل تحصیل و ورزش تلاش و پشتکار خودش می باشد.

فردین ناصری (متولد ۱۳۷۱)

ناشنوا، فوق دیپلم گرافیک و هنرهای تجسمی

او دارای دیپلم گرافیک رایانه و فوق دیپلم گرافیک و هنرهای تجسمی از دانشگاه علمی کاربردی فرهنگ و هنر استان قم است. در هفت سال گذشته که به ورزش اشتغال داشته این لوح ها و مقام ها را کسب کرده است:

کسب لوح برای شرکت در مسابقات دو و میدانی قهرمانی کشور ناشنوایان سال ۸۹؛ کسب مقام دوم برای شرکت در مسابقات طناب کشی سال ۹۰؛ کسب رتبه دوم رشته مشبک در دومین جشنواره هنرهای دستی - تجسمی سال ۸۸؛ کسب لوح تقدیر به علت بالاترین معدل در بین دانشجویان رشته

گرافیک سال ۹۳؛ کسب لوح تقدیر و کسب حکم قهرمانی رشته فوتبال؛ کسب مقام سوم در مسابقات سی و یکمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی رشته آمادگی جسمانی؛ کسب لوح تقدیر به عنوان پرسنل نمونه سال ۹۲.

عباس نمازی (متولد ۱۳۴۶)

جسمی حرکتی، جانباز قطع پا، دیپلم

او به شغل بنگاه و املاک مشغول است و در پردیسان قم دفتر دارد. او در رشته والیبال نشسته بیست سال سابقه دارد. همراه تیم استان قم نایب قهرمانی را به دست آورده است. نیز ۶-۷ سال پیش در دزفول نیز در مسابقات مشهد دوم شد. در رشته دو و میدانی ماده پرش ارتفاع، سال های ۶۸ یا ۶۹ فعالیت داشته و در ایران اول شد.

محمد نوروزی (متولد ۱۳۷۷)

جسمی حرکتی، از ناحیه پا، سوم دبیرستان

او پس از سوم دبیرستان به دلیل علاقه به ورزش جذب شنا شد و در رشته شنا ۳-۲ سال است فعالیت دارد و به موفقیت هایی رسیده است. در مرحله استانی، مقام سوم آورده و در سطح کشوری مقام دوم آورده است. مقام کشوری را در مشهد در سال ۹۳ در کرال سینه و قورباغه به دست آورد. در مقام استانی در سال ۹۱-۹۲ سوم شد. در ماده کرال سینه بود. در حوزه فعالیت های هنری و فعالیت های قرآنی و مهارت های کامپیوتر، کار و فعالیت خاصی نداشته است.

الهه وزیرنیا (متولد ۱۳۷۳)

جسمی حرکتی، از ناحیه دست راست، کارشناسی علوم کامپیوتر

او با رتبه هفت هزار در دانشگاه قبول شد و هر چند رشته تحصیلی اش کامپیوتر است ولی علاقه فردی او و فعالیت عملی اش ورزش می باشد. او در رشته شنا معلولین فعالیت دارد، و در مسابقات کشوری شرکت کرده است. حدود ده سال است که شنا کار می کند. و مقام هایی در قهرمانی کشور و در لیگ کسب کرده

ص: ۳۰۵

است. آخرین مسابقه ای که شرکت کرد، تابستان پارسال و در تهران و مسابقات کشوری بود. تا کنون سه مدال طلا و دو مدال نقره به دست آورده است. در ۱۰۰ متر کرال پشت و در مسابقه تیمی؛ نیز بعد در رشته پنجاه متر آزاد شرکت کرد و در همه اینها موفق به گرفتن طلا شد. اما در صد متر کرال سینه و در پنجاه متر قورباغه نقره گرفته است. او غیر از شنا در رشته کوهنوردی هم کار می کند. جاهای مهم مثل توچال و قله کلک چال، قله لَجوَر اراک، قله شاه تختی در اراک، قله برف انبار در قم رفته است. به دلیل علاقه شخصی به ویولن از چهار سال قبل، آموزش آن را نزد استاد نامداری شروع کرده است.

در پایان بر این نکات تأکید می کند که مربیان و هم خانواده و نیز محیط و اطرافیان در سرنوشت و موقعیت معلولان نقش کلیدی دارند. همچنین دوستان و استادان و معلمین هم اهمیت دارند.

خلیل یزدانی (متولد ۱۳۵۱)

جسمی حرکتی، پایه نُه حوزه

او اصالتاً مازندرانی است و در رشته والیبال نشسته برای تیم قم بازی می کند. بازی در تیم استان قم موجب شده که چند مقام ورزشی به دست آورد. قهرمان لیگ شد؛ یک بار قهرمانی کشور سوم شد. تا کنون مقام به دست آورده است. فعالیت قرآنی در رشته قرائت داشته و در مسابقات قرآنی شرکت کرده و مقام ها و موفقیت هایی به دست آورده است.

در دروس حوزه هم فعال بوده و تحصیلات حوزوی، ورزش، قرائت قرآن را با پشتیبانی و تشویق والدین و پشتکار خودش به پیش رفته است.

محمد یوسفی بزچلویی (متولد ۱۳۷۱)

کم شنوا، کاردانی کامپیوتر

در زمینه ورزش در رشته والیبال فعال می باشد و یک بار مقام اول استان را کسب کرد. همچنین در رشته های فوتبال و فوتسال نیز فعالیت مختصری دارد. حامی و مشوق او در تمامی مراحل زندگی مادرش است.

پزشکی، توانبخشی و مشاوره

ملیحه چراغی (متولد ۱۳۵۹)

نابینا، کارشناسی ارشد روانشناسی گرایش عمومی

پس از اخذ مدرک کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی به مدت ۸ سال است که در بهزیستی مشغول به کار مشاوره است و سال ۹۰ هم با عنوان شنونده برتر رادیو جوان انتخاب شد. مشوقین او در پیمودن این راه ابتدا خانواده مخصوصاً پدر و مادرم بودند و دوماً دوستانش هم بسیار او یاری کرده اند.

حیدر دوست کافی (متولد ۱۳۵۰)

جسمی حرکتی، دانشجوی دکترا روانشناسی بالینی

به عنوان مدرس دانشگاه، مشاوره خانواده و کارمند درمانگاه ۱۹ دی و بهزیستی فعالیت می کند. همچنین تألیف و ترجمه، نگارش مقاله مهارت دارد. در ورزش بسکتبال هم مهارت دارد.

مجله توان نامه (شماره۲-۳، پاییز و زمستان۱۳۹۴) با ایشان گفت وگویی درباره وضعیت معلولان قم منتشر کرده است. متن این مصاحبه در ادامه آمده است:

حیدر دوست کافی

بنیانگذار جامعه معلولین نیکوتلاش

حیدر دوست کافی متولد ۱۳۵۰ است. در یک سالگی بر اثر فلج اطفال از ناحیه دوپا فلج و هم اکنون ویلچر نشین است. ولی با روحیه عالی مثل یک فرد عادی بلکه بهتر و کارآمدتر از افراد عادی به امور روزانه مشغول است.

او با همت و تلاش توانست در رشته روانشناسی بالینی، کارشناسی را طی کند؛ در رشته راهنمایی و مشاوره، کارشناسی ارشد بگیرد و هم اکنون در رشته تخصصی مشاوره مشغول گذراندن دروس دکتری است.

کارنامه علمی و فرهنگی مطلوب و قابل قبولی دارد چند عنوان مقاله و کتاب

ص: ۳۰۷

دارد، در دانشگاه های آزاد اسلامی قم و دانشگاه غیرانتفاعی طلوع مهر قم تدریس داشته است. تا کنون در پُست ها و سمت های بسیار خدمت کرده است؛ مثل عضویت نظام روانشناسی و مشاوره؛ رئیس مجتمع روانشناسی و خدمات مشاوره ای بهزیستی قم؛ عضو کمیته ازدواج و طلاق؛ عضو کمیته بازتوانی توانبخشی. از این رو ده ها نهاد و ارگان به تقدیر از خدمات او پرداخته و هدایایی به ایشان اعطا شده است.

از جمله خدماتش تأسیس جامعه معلولین نیکوتلاش است و به همین دلیل، گفت وگویی با ایشان داشته ایم که تقدیم می شود:

* شمهای از زندگی و فعالیتهای جنابعالی با هدف معرفی به مخاطبان داشته باشید.

– در سال تیر ماه ۱۳۵۰ متولد شدم و در سن یک سالگی به علت بیماری فلج اطفال، دچار معلولیت از ناحیه اندام تحتانی گردیدم.

*جنابعالی تشکلی به نام جامعه معلولین نیکوتلاش تأسیس کردید درباره این تشکل اطلاعاتی بفرمایید؟

– فکر می کنم سال ۱۳۸۰ بود که با تعدادی از دوستانم که معلول هستند جامعه معلولین نیکوتلاش را تأسیس کردیم. هدف این تشکل، بیشتر رسیدگی به امور فرهنگی معلولین بود. از جمله کارهایی که انجام دادیم عبارت بود از برگزاری دوره های مهارت های زندگی ویژه معلولین، آموزش پیش از ازدواج، مشاوره های گروهی، دیدار با افرادی که به علت حادثه یا بیماری یا .... به تازگی به جرگه معلولین پیوسته بودند تا بتوانند روحیه از دست رفته خود را بازیابند، برگزاری جشن روز جهانی معلولین، استعدادیابی و راهنمایی معلولین به سمت رشته های ورزشی و شغلی متناسب.

* غیر از جنابعالی چه کسانی در راهاندازی و اداره آن حضور داشتند؟

– در این تشکل، ۴ نفر معلول جسمی حرکتی و یک نفر نابینا حضور داشتند.

* انگیزه و هدف شما از تأسیس این تشکل چه بود؟

– هدف از تأسیس این تشکل، ارتقای سطح فرهنگ و دانش معلولین و تغییر دیدگاه جامعه و مسئولین نسبت به پدیده معلولیت بود.

* چه تجربههایی از تأسیس تاکنون این تشکل میتوانید به دیگران منتقل کنید؟

– تجارب قابل انتقال: برگزاری دوره های آموزشی، ارتباط مؤثر با مسئولین، کمک به تقویت شرایط روحی معلولین و غیره.

* جنابعالی الآن چه نوع فعالیتهایی دارید؟

– در حال حاضر تحصیل در دوره دکتری مشاوره، انجام مشاوره خانواده، تدریس در دانشگاه، پژوهش و تألیف و ترجمه کتاب مشغول هستم.

رضا شفیعی سورک (متولد ۱۳۵۵)

ضایعه نخاعی، کارشناسی ارشد فیزیولوژی ورزشی

کارشناس فنی دام و طیور، مهارت در ماساژ ورزشی و دارای مدرک ماساژ از فدراسیون پزشکی ورزشی، آشنایی مختصر با آب درمانی، در رشته شنا، تیر و کمان مهارت دارد.

ص: ۳۰۹

امور علمی و فرهنگی

فاطمه آذری (متولد ۱۳۷۳)

جسمی حرکتی، کارشناسی علوم آزمایشگاهی

فاطمه آزادی فر (متولد ۱۳۶۶)

ناشنوا، دانشجوی کارشناسی رشته روانشناسی

خیریه آسیا (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی کارشناسی فقه و حقوق

در زمینه قرائت قرآن کـار کرده است.در رشـته تیر و کمـان و والیبال نشسـته فعالیت داشـته است. در رشـته معرق، ساقه گنـدم، قالیبافی، قلاب بافی هم فعالیت دارد.

فاطمه آقا زیارتی (متولد ۱۳۷۵)

کم شنوا، دانشجوی کارشناسی رشته معماری

در زمینه قرآنی هم سوره هایی از جز ۳۰ را حفظ می باشد، در کسب موفقیت های ایشان در درجه اول تلاش و کوشـش خود و در درجه دوم حمایت های خانواده و کمک هایشان بسیار سازنده بوده است.

مهدی آل امین (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی، دانشجوی کارشناسی ارشد علوم اجتماعی

دانشـجوی کارشناسـی ارشـد علوم اجتماعی دانشـگاه شاهـد تهران می باشـد. در پایگاه محل عضو بسـیج است. حافظ جزء ۳۰ قرآن می باشد. مربی قرآن ایشان آقای محمدی به او بسیار کمک کردند و خانواده هم از مشوقین او بودند.

محمود آهنگران (متولد ۱۳۶۶)

گفتاری لکنت زبان، دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته حسابداری

مریم ابراهیمی (متولد ۱۳۵۶)

جسمی حرکتی، کوتاهی در یک پا، کارشناسی مدیریت دولتی

مادر دو فرزند معلول دیستروفی عضلات و قبلاً در یک شرکت کار می کرده است.

امیرعلی احمدی (متولد ۱۳۸۹)

دیستروفی، اول ابتدایی

محمدمهدی احمدی (متولد ۱۳۸۵)

دیستروفی، پنجم ابتدایی

الهه اکبری (متولد ۱۳۷۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی کارشناسی مهندسی پزشکی

در طول زندگی تمام تلاشم را برای تحصیل گذاشت و توانست به دانشگاه راه پیدا کنم و هم اکنون در رشته مهندسی پزشکی مشغول به تحصیل می باشد به کارهای هنری و ورزشی علاقه مند هست. او از سال ۹۲ هنرهای دستی فعالیت داشته و در رشته تئاتر نیز از سال ۹۶ فعالیت خود را آغاز کرده است.

عرفان اکبری (متولد ۱۳۷۸)

کم شنوا، دانشجوی برق صنعتی

اینجانب در بحث ورزشی در رشته هایی چون هندبال، فوتسال، والیبال، فعالیت داشته اما موفق به کسب مقامی نشد. مشوقین او خانواده بودند.

ص: ۳۱۱

محمود اکبری (متولد ۱۳۵۳)

ضایعه نخاعی، کارشناسی ارشد اخلاق کاربردی، سطح دو حوزه

او در دانشگاه در رشته اخلاق کاربردی تحصیل کرده است و در زمینه علوم دینی هم تحصیلات دارد. مدرک رسمی سطح دو حوزه را دارد و تا سال اول درس خارج هم تحصیل کرده است. هم اکنون حدود پنج سال است که کارمند قراردادی قسمت تدوین کتب درسی حوزه است و با استانداردهای کتب آموزشی آشنا است. در زمینه های مشاوره، اخلاق و روانشناسی فعالیت دارد.

در زمینه فعالیت های قرآنی تجوید و روخوانی قرآن را تدریس می کند و به گفته خودش توانایی تدریس تفسیر را نیز دارد. در حوزه ورزش در رشته های تکواندو، والیبال، شنا ، تنیس روی میز، فوتبال و ... فعالیت داشته است ولی مقامی در این رشته ها کسب نکرده است. در زمینه هنر نیز در سرود و تئاتر فعال بوده و کمی هم کار هنری روی کاغذ کالک داشته است.

کبری الوند (متولد ۱۳۷۵)

کم بینا، دانشجوی کارشناسی روانشناسی

در دوران مدرسه در مسابقات داستان نویسی شرکت کرد، در زمینه حفظ قرآن که سوره هایی از جزء سی بود مقام سوم را به دست آورد. بیشتر در دبیرستان دانش آموز نمونه بود. مشوق اصلی او مادرش بوده که بسیار روی درس خواندن حساس هستند.

حمیدرضا امینی (متولد ۱۳۵۰)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد مهندسی الکترونیک

او کارمند مخابرات استان قم می باشد. و به صورت غیرحرفه ای بدمینتون بازی می کند. قبلاً در کرمانشاه برای مسابقات پارالمپیک در رشته وزنه برداری آماده می شده است که به دلایلی ادامه نداده است. خطاطی و نقاشی و کاردستی با مقوا

کار می کند.

نرگس انصاری (متولد ۱۳۶۶)

جسمی حرکتی Cp، کارشناسی حقوق

زهرا بازیار (متولد ۱۳۷۷)

جسمی حرکتی، دانشجوی کارشناسی روانشناسی

در زمینه ترتیل فعال می باشد. در مسابقات استانی شرکت کرده است. رشته شنا هم به مدت سه سال کار می کرده است. مشوق اصلی ایشان خانواده به ویژه پدر و مادرش بوده اند.

فاطمه بهمنی (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد IT

مدرک کارشناسی رشته IT و کارشناسی ارشد امنیت شبکه می باشد. مشوق اصلی اش انگیزه و اراده خودش بوده است.

محمدامین بیات (متولد ۱۳۷۷)

کم بینا و ناشنوا، دانشجوی کاردانی برق صنعتی

راضیه پور مهدی (متولد ۱۳۷۰)

نابینا، دانشجوی کارشناسی ارشد ادبیات فارسی

او کارشناسی خود را از دانشگاه قم گرفته و هم اکنون نیز دانشجوی کارشناسی ارشد همین دانشگاه است. او به علت تحصیل سعی داشته که به موفقیت خوبی برسد و به همین خاطر در مسائل دیگر هنری و ورزشی فعالیت نداشته و دور مانده است.

ص: ۳۱۳

محمدرضا پورنجف (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی، کاردانی رشته فناوری اطلاعات

اسماعیل تاریوردی (متولد ۱۳۵۴)

جسمی حرکتی، کارشناسی علوم آزمایشگاهی

دارای کارشناسی علوم آزمایشگاهی از دانشگاه آزاد چالوس زا ناحیه پا جسمی حرکتی می باشد. در حال حاضر در بیمارستان ایزدی قم مشغول به کار هست. مدت دو سال هم عضو تیم بسکتبال با ویلچر استان قم بوده است. مشوق اصلی ایشان پسرعمویش بوده است که در حال حاضر خودش دانشجوی دوره phd علوم آزمایشگاهی هست.

علی اصغر تقی پور (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، فوق دیپلم

در رشته بازیگری و تئاتر فعالیت می کند. از جمله افتخارات و سوابق ایشان به این موارد می توان اشاره کرد:

در رشته بازیگری تئاتر و فیلم و تلویزیون ۲۰ سال سابقه بازیگری و کارگردانی؛ کسب عنوان برتر در رشته بازیگری در جشنواره های بین المللی تئاتر رضوی، تئاتر فجر، تئاتر صاحبدلان، ماه، استانی، کریمه اهل بیت، تئاتر معلولین منطقه آفتاب؛ حضور در جشنواره بین المللی تئاتر در کشور هند؛ دیپلم افتخار بازیگری در استان اراک؛ دیپلم افتخار بازیگری در جشنواره های استانی، کریمه اهل بیت، رضوی، فجر، صاحبدلان، کودک و نوجوان اصفهان و بسیج؛ لوح و تندیس جشنواره بین المللی تئاتر فستیوال هند.

همچنین در رشته وزنه برداری فعالیت داشته و مقام های اول، دوم و سوم در سال های ۷۲ و ۷۳ را کسب کرده است.

ص: ۳۱۴

نفیسه تقی زاده (متولد ۱۳۵۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی دکتری حسابداری

مؤسس آموزشگاه در رشته حسابداری، رتبه یک کشوری تدریس، ۱۵ سال سابقه مدیریت و تدریس، مؤلف دو جلد کتاب حسابداری، ۲ سال سابقه تدریس دانشگاه آزاد، مسلط به نرم افزارهای مالی، تدریس، مدیریت آموزشی، خدمات مالی و مشاوره مالی، مدیر و مؤسس آموزشگاه چرتکه (در زمینه های حسابداری، کامپیوتر، عمران، مدیریت، کارآفرینی، گردشگری، بازاریابی)، مدرس دانشگاه های آزاد و پیام نور، تنظیم مقالات علمی، پژوهشی در زمینه حسابداری، کارآفرین برتر استان در یازدهمین جشنواره کارآفرینان (قابل تقدیر در حوزه خدمات)، مدرس نمونه کشوری در بخش آموزش های مهارتی، شنا، تدریس و امور مدیریتی.

محمدهادی جلودار (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی (CP)، کارشناسی ارشد کشاورزی گرایش اصلاح نباتات ژنتیک گیاهی

ساخت و ایجاد گلخانه و به نوعی گلخانه دار می باشد.

سجاد جوکار (متولد ۱۳۷۴)

کم بینا، دانشجوی کارشناسی روانشناسی

دانشجوی کارشناسی روانشناسی دانشگاه آزاد واحد قم می باشد. خانواده مشوق اصلی او بوده است.

مریم جوهری (متولد ۱۳۷۱)

جسمی حرکتی، دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی

ایشان دارای مدرک کارشناسی روانشناسی بالینی و دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی می باشد و در حال حاضر در دانشگاه آزاد اسلامی قم مشغول به تحصیل می باشد. مشوقین او خانواده اش بودند که او بسیار کمک کردند.

ص: ۳۱۵

سمانه چراغی (متولد ۱۳۶۱)

نابینا، کارشناسی ارشد فلسفه

حافظ جزء ۳۰ قرآن می باشد، در مسابقات خاصی شرکت نکرده است.دارای کارشناسی فلسفه از دانشگاه آزاد قم و همچنین کارشناسی ارشد فلسفه از دانشگاه قم، سال ۸۶ وارد دانشگاه شده است و سال ۹۳ به اتمام رساند.

محمد محسن حاجیلو (متولد ۱۳۷۶)

ناشنوا، دیپلم (رشته تعمیرات لوازم خانگی)

در رشته های هنری معرق، سرود، تئاتر فعالیت می کند. او ۹ سال در زمینه سرود سابقه داشته و همچنین دارای تقدیرنامه از کانون ناشنوایان استان قم برای سرود، اداره استثنایی آموزش و پرورش برای حفظ قرآن کریم، از سازمان بهزیستی برای فوتسال دریافت کرده است. در سال اول راهنمایی در مسابقات حفظ قرآن در شهریار مقام اول کشوری را کسب کرد.

مدت ۵ سال در رشته فوتسال مشغول فعالیت می باشد. دو مقام اول استان و کشور و یک مقام دوم کشوری دارد.

محبوبه حاجی مرتضایی (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد ادبیات فارسی

پس از گذراندن دوره متوسطه و اخذ دیپلم به دانشگاه اراک راه یافت و در رشته کارشناسی ادبیات فارسی تحصیل کرد، پس از آن کارشناسی ارشد ادبیات فارسی را از دانشگاه پیام نور تهران جنوب دریافت کرد. او در زمینه ورزش فعالیتی نداشته و در امور علمی و فرهنگی به دلیل علاقه ذاتی اش به این حوزه پیشرفت داشته است. داستان نویس به ویژه داستان کوتاه می نویسد. و داستان هایش تا الآن در چند جشنواره برنده شده است. از جمله مقام اول جشنواره یوسف سال ۸۹، مقام اول جشنواره یوسف سال ۹۲، نفر اول جشنواره اشراق سال ۹۳، نفر چهارم جشنواره

طریق تبریز، مراغه مقاله اش برنـده شـده است. به ویژه به موضوع نقـد کتاب و گزارش کتاب علاقه بیشتر دارد و در نقد کتاب مقام کشوری به دست آورده است.

آثـارش را به ناشـری برای چـاپ سپرده ولی به دلایـل اقتصـادی هنوز منتشـر نکرده است. ولی در مجله ماهنـامه انتظار نوجوان داسـتان هایش چاپ شده است. این مجله متعلق به استان قم است. یعنی این مجله کشوری و سراسری است، منتها دفتر مجله قم است. مدتی کلاس تدبر قرآن می رفته ولی نتوانست دوره مربیگری تدبر در قرآن را طی کند. در رشته کامپیوتر ICDL درجه دو را گذرانده است. نیز در رشته وبلاگ نویسی فعال است.

از سال ۱۳۹۰ در کتابخانه نابینایان آیت اللّه خامنه ای انجمنی تشـکیل شده به نام انجمن ادبی صـبح اشـراق؛ در این انجمن در حوزه ادبیـات و نقـد کتـاب و شـعر فعـالیت دارد. مـاهی یک بار بچه ها دور هم جمع می شونـد و هم اکنون هم ادامه دارد. او مجری این انجمن است.

طیبه حسن زاده اصفهانی (متولد ۱۳۵۸)

کم شنوا، کارشناسی آموزش ابتدایی

وی در آموزش طراحی و مـداد رنگی و رنـگ روغن، قلاب بافی، طرح فرش، طراحی روی پارچه، آموزش اینترنت پیشـرفته، تایپ، فتوشاپ، آموزش مقـدماتی خط مهارت دارد. سوابق کاری ایشان به این گونه می باشـد: حـدود ۴ سال مسئول کتابخانه بیت النور؛ یک سال مربی نقاشـی مدرسه ابتدایی؛ مربی نقاشی در سازمان تبلیغات؛ مربی نقاشی و ورزش در کانون بیت النور؛ یک سال به عنوان مسـئول امور آموزشـی مدرسه؛ مربی نقاشـی مدرسه ملک زاده؛ یک سال مسـئول بهداشت در بسیج؛ مربی نقاشـی در کانون قائم؛ ۴ سـال در ترم تابسـتان مربی خـط در کانون بیت النور؛ از سال ۹۰ تا کنون در کانون ناشـنوایان مسئول بایگانی قسمت خواهران؛ آموزش مفاهیم و تفسیر قرآن کریم.

از جمله افتخـارات کسب شـده توسط ایشان می توان به این موارد اشاره کرد: مسابقه نقاشـی رتبه اول اسـتانی؛ دوره دبیرسـتان مسابقات نقاشی رتبه اول استانی؛ مسابقه کتابخوانی رتبه اول (مطهری)؛ نقاشی مسابقات فنی و حرفه ای رتبه سوم.

همچنین در نمایشگاه نقاشی بین المللی در سال ۸۳-۸۴ و نمایشگاه نقاشی که در سال ۹۱-۹۲ در بهزیستی مسبح برگزار شده بود، شرکت داشته است.

مریم حسنی (متولد ۱۳۶۷)

کم بینا، دیپلم

او در زمینه های هنری و ادبی مثل داستان نویسی و شعر فعالیت دارد. از سال ۸۱ مشغول به فعالیت می باشد. ولی متأسفانه هنوز داستان هایش جایی چاپ نشده است و در سایت و وبلاگ خودش منتشر شده اند.

او داستان های کوتاهی که ابتدا و انتها دارند را می نویسد و در شعر هم بیشتر چهارپاره و غزل هم کم و بیش سروده است. او می گوید استعداد شعر در خانواده آنها ارثی است و این را از کتاب های درسی خواهر زاده ها و برادرهایش متوجه شده است. او زمانی که شعر می گفته با اینکه سیزده ساله بوده ولی سواد نداشته و بعد به کلاس های نهضت سوادآموزی رفته و ادامه داده است. در سال دیپلم موقعیت ازدواج برایش پیش آمد. شعرهایش را در انجمن و ... نقد می کردند و او با شعر تقریباً بیشتر آشنا شد.

از سال ۸۹ تا ۹۱ در مؤسسه ای آموزش بافندگی با ماشین های بافندگی را دیده است. و مدرک آن هم احتمالاً در مدارک بهزیستی موجود است. در هنرهایی مثل آشپزی و شیرینی پزی و کیک هم مهارت دارد، و در حال آموزش کلاس مهره بافی می باشد.آموزش بافندگی را در شیراز چون اصالتاً شیرازی می باشد و در مؤسسه وصال و زیر نظر مربی به نام خانم معصومه دشتی فرا گرفته است. و حدود یک سال هم فعالیت داشته است که ازدواج کرده است.

به نظر او اگر کارگاهی برای نابینایان ایجاد شود و آنها مشغول به کار شوند همراه با افراد سالم بسیار مؤثر و سازنده خواهد بود.

زینب سادات حسین آقایی (متولد ۱۳۷۷)

کم شنوا، دانشجوی کارشناسی روانشناسی

دانشجوی کارشناسی روانشناسی در دانشگاه طلوع مهر قم می باشد. در پایگاه

ص: ۳۱۸

بسیج محله مسئول فرهنگی و روابط عمومی هست. مشوقین من در این سال ها خانواده و همسرش بوده است.

مهدی حسینی (متولد ۱۳۶۹)

ناشنوا، کارشناسی مهندسی صنایع

دارای معلولیت شنوایی از گوش چپ و دارای مدرک کارشناسی مهندسی صنایع از دانشگاه پیام نور واحد قم می باشد. در دوران دبیرستان ورزش پینگ پنگ بازی می کرده است که یکبار مقام اول را کسب نموده است.

فریده خانعلی زاده (متولد ۱۳۷۲)

ناشنوا، کارشناسی حسابداری

در رشته حسابداری در دانشگاه آزاد واحد قم در مقطع کاردانی به کارشناسی تحصیل می کند. دریافت لوح تقدیر از دانشگاه برای مقاله قرآنی و مذهبی که در رابطه با امام سجاد علیه السلام نوشته بود دریافت کرد. یک دوره در مسابقه تنیس هم شرکت داشته ولی مقامی کسب نکرد. دوران نوجوانی نقاشی را انجام می داد. مشوقین او در این سال ها پدر و مادر و همسر بوده است. مدتی در اداره صنعت و معدن و تجارت به عنوان کارآموز مشغول بوده است.

حدیثه خلج (متولد ۱۳۷۶)

جسمی حرکتی، کارشناسی روانشناسی عمومی

دانشجوی کارشناسی روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد قم می باشد. یک مدت تنیس روی میز کار می کرده است.

محمدرضا دین پرور (متولد ۱۳۶۸)

نابینا، کارشناسی ارشد حقوق جزاء و جرم شناسی

مهارت در کامپیوتر (نرم افزار و سخت افزار)، پژوهش های حقوقی، کارشناسی حقوق

از دانشگاه بین المللی قزوین، ارشد حقوق جزاء و جرم شناسی از دانشگاه قم

سپیده رحیمی (متولد ۱۳۷۶)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته حسابداری در مقطع کاردانی

مشوق او در زمینه تحصیل مادرش بوده است.

حسن رضایی

نابینا، دکتری رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش علوم قرآنی و حدیث

او دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد را در رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش علوم قرآنی و حدیث با معدل ۱۷ در دانشگاه تهران با موفقیت به پایان رساند. همچنین در دانشگاه قم از دوره دکتری رشته الهیات و معارف اسلامی گرایش علوم قرآنی و حدیث را با معدل ۱۹فارغ التحصیل شد. استاد دانشگاه پردیس فارابی تهران می باشد.

از دیگر افتخارات و سوابق علمی به این موارد می توان اشاره کرد: شرکت در کارگاه آموزشی ویژه استادان دوره های مجازی و دریافت گواهینامه پایان دوره؛ کسب رتبه دوم در ششمین دوره المپیاد دانشجویی کشور؛ کسب رتبه دوم در آزمون کارشناسی ارشد؛ کسب رتبه اول در دوره دکتری؛ عضویت در بنیاد ملی نخبگان؛ دریافت جایزه دکتر کاظمی آشتیانی ویژه پژوهشگران جوان؛ کسب رتبه دوم در نخستین همایش سراسری توانمندی های علمی - پژوهشی نابینایان و کم بینایان کشور. همچنین مقالات بسیاری را در مجلات مختلف به چاپ رسانده است و هفتاد مقاله را ترجمه کرده است.

زینب السادات رضوی (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته ژئومورفولوژی در مقطع کارشناسی

مشوق او در زمینه تحصیل خانواده می باشند.

ص: ۳۲۰

زینب رنجبری (متولد ۱۳۸۷)

کم شنوا، سوم ابتدایی

در زمینه های سرود، بازیگری، تئاتر فعالیت می کند و توانسته مقام دوم در مسابقات سراسری سرود در استان قم را کسب کند.

در زمینه ورزش نیز در رشته ژیمناستیک مقام سوم را در استان قم به دست آورده است. (دختر خانم سمیه شیری از ناشنوایان)

محمدرضا روحانی (متولد ۱۳۵۲)

کم بینا، دانشجوی دکتری رشته علوم سیاسی

وی تحصیلات خود را در رشته علوم سیاسی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در دانشگاه آزاد قم به پایان رساند. هم اکنون دانشجوی مقطع دکتری رشته علوم سیاسی گرایش مسائل ایران در همین دانشگاه می باشد. همچنین ایشان کارمند دانشگاه علوم پزشکی می باشد. او بیشتر وقت خود را صرف کسب علم نموده است.

میثم روشن فکر (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد کامپیوتر گرایش هوش مصنوعی

به مدت ۱۳ سال است که به عنوان عضو فعال بسیج فعالیت دارد. مشوقین ایشان در موفقیت هایش اعضای خانواده می باشند. سوابق پژوهشی، مقالات و افتخارات، مقالات عبارت اند از: ۱- طراحی سیستم خبره برای پاسخگویی به سؤالات شرعی ۲- طراحی سیستم خبره فازی برای استعدادیابی مهارت افراد جویای کار، ۳- انتخاب کارآفرینان برتر کشور با استفاده از شبکه عصبی مبتنی بر روش فرا ابتکاری کلونی زنبورعسل مصنوعی، ۴- بهبود دادن ویژگی ها در طراحی سیستم خبره فازی برای تشخیص بیماری دیابت، دارنده مدال نقره کشوری در مسابقات ملی مهارت در رشته کامپیوتر (عضو بنیاد نخبگان)، مدارک: روش تدریس نوین CBT از مرکز تربیت مربی کرج، مدیریت آموزشگاه فنی و حرفه ای از

ص: ۳۲۱

سازمان سنجش مهارت های فنی و حرفه ای تهران، ICDL ۲ , ICDL ۱ از سازمان سنجش مهارت های فنی و حرفه ای قم، شبکه - اینترنت از سازمان سنجش مهارت های فنی و حرفه ای قم، دارای مدرک مربیگری و آزمونگری ICDL و نرم افزارهای اداری و طراحی صفحات وب سایت، Asp.net از مرکز تربیت مربی کرج، شبکه network+ از مرکز تربیت مربی کرج، زبان انگلیسی (۲ مدرک) از مرکز تربیت مربی کرج، سوابق شغلی : مرکز فنی و حرفه ای امام رضا پردیسان قم = مربی حق التدریسی دوره های کامپیوتر، سازمان فنی و حرفه ای استان قم= آزمونگر دوره های ICDLو نرم افزارهای اداری، هنرستان فنی و حرفه ای خواجه نصیر= مدرس دروس برنامه نویسی رایانه ای، آموزشگاه تداعی = مدیریت آموزشگاه و مدرس مهارت های کامپیوتری، هنرستان کاردانش محمدی کاشانی= مدرس کامپیوتر (میکس رایانه)، مجتمع آموزشی رسانه= آزمونگر و مربی نرم افزار های اداری و دوره های کامپیوتر، مؤسسه فرهنگیان (فن آوا)= مدرس ICDL و نرم افزارهای اداری، مجتمع آموزشی پیوند و سبز= مربی دوره ICDL.

امید رومندیان (متولد ۱۳۷۷)

کم شنوا، دانشجوی رشته معماری در مقطع کاردانی

مشوقین او در زمینه تحصیل پدر و مادرش می باشند.

زهرا زارعی (متولد ۱۳۴۹)

جسمی حرکتی، دیپلم علوم انسانی

او مسلط به زبان انگلیسی می باشد و همچنین در قرائت قرآن و همچنین کارهای هنری از جمله سرمه دوزی، قلاب بافی مهارت دارد. همچنین در ورزش در رشته تنیس روی میز فعالیت دارد.

ایشان ۱۱ سال به عنوان اپراتور در بیمارستان مشغول به کار بوده است که به علت تعدیل نیرو اخراج شده است.

ص: ۳۲۲

گلی زعفرانی (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته علوم تربیتی در مقطع کارشناسی

پشتکار و انگیزه شخصی باعث پیشرفت او در زمینه تحصیل می باشد.

صادق زیِّنی

جسمی حرکتی، حوزوی

دارای ۵ جلد کتاب احکام زیر نظر آیت اللّه فلاح زاده، چاپ کتاب زبان سوره ها، مسئول انتشارات زینی، دارای مؤسسه تحقیقاتی پژوهش کاربردی راه اهل بیت علیه السلام، چاپ کتب متعدد و تألیف مقالات.

فاطمه سلطانی شیرازی (متولد ۱۳۳۹)

جسمی حرکتی، دیپلم اقتصاد اجتماعی

او در زمینه ورزش فعالیت داشته و عضو تیم والیبال نشسته بوده است ولی در کشوری به مقام خاصی دست نیافته است. در زمینه ورزش شنا هم فعالیت داشته است که در مسابقات داخلی و دوستانه مدال کسب کرده است. همچنین در زمینه فعالیت های هنری هم مهارت دارد از جمله: خیاطی، گلدوزی، کارهای پته دوزی، کارهای قلاب بافی، بافتنی با دست، بافتنی با چرخ. به مدت چند سال در اوقات فراغت تابستان برای مشتری ها این کارها را انجام می داده است و به فروش می رسانده و کسب درآمد می کرده است. البته بعضی از کارهایش را که خاص است مثل پته دوزی و ... را به عنوان هنرهای خاص نگه داشته است.

در مهارت های کامپیوتر مدرک ICDL درجه دو و یک را دارد. به مدت ۳۰ سال سابقه معلمی در آموزش و پرورش دارد و در حال حاضر بازنشسته شده است. در مقطع آموزش ابتدایی تدریس می کرده است. در حال حاضر به مدت ۱۶ سال است که با جامعه معلولین نیکوتلاش همکاری دارد و مسئول نشریه جامعه و همچنین عضو هیئت مدیره می باشد و به خاطر نقش و فعالیت در جامعه معلولین با خود بهزیستی هم همکاری دارد. با بهزیستی زیر نظر آقای فتح اللّه بیگی برای

مناسب سازی و برنامه ریزی سطح شهر، طرح راهنمایی و رانندگی همکاری دارد. او با حمایت های خانواده به این مدارج رسیده است و همچنین تلاش و اراده خودش که سعی کرده همیشه موفق باشد و معلولیت برایش محدودیت نباشد.

امیر سلطانی فرید (متولد ۱۳۷۵)

کم شنوا، کارشناسی معماری

وی از ابتدا در مدارس عادی درس خوانده است. پس از ورود به دانشگاه نیز در رشته خود جزو دانشجویان برتر بوده و معدل بالا داشته است. در کنار تحصیل در زمینه ورزش فعال بوده است. حدود ۱۵ سال است که در رشته فوتسال کار می کند و مدتی در تیم نونهالان استقلال قم هم حضور داشته است. در رشته های والیبال و بدمینتون نیز کار کرده است. او در زمینه تایپ و کار با کامپیوتر و نرم افزارهایی مثل فتوشاپ استکچاپ، اتوکد و تری دی مکس مهارت دارد.

همچنین به عنوان دانشجوی نخبه قم معرفی شده است. نفر چهارم دومین دوره مسابقات بازی های رایانه ای بین پایگاه های بسیج استان قم شده است. لوح تقدیر از سازمان بهزیستی قم در سال ۹۶؛ لوح تقدیر از اداره آموزش و پرورش استثنایی استان قم در سال ۹۵؛ لوح تقدیر برای حضور در مسابقات فوتسال جام بزرگداشت استاد شهید مطهری دریافت کرده است. حامی و مشوق او در فعالیت هایش مادرش بوده است.

زهرا شفیعی اقدم (متولد ۱۳۷۵)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته علوم تغذیه در مقطع کارشناسی

مشوقین او در زمینه تحصیل پدر و مادرش می باشند.

نیره شهبازی نیا (متولد ۱۳۷۱)

کم بینا، دانشجوی رشته حقوق در مقطع کارشناسی

مشوق ایشان در تمامی مراحل تحصیل خانواده بوده اند.

ص: ۳۲۴

شیرین شهرابی (متولد ۱۳۷۲)

کم شنوا، دانشجوی رشته نقاشی در مقطع کاردانی

مشوقین او در زندگی و تحصیل پدر و مادرش می باشند.

محمد مهدی شیخ زاده (متولد ۱۳۶۹)

نابینا، کارشناسی حقوق

او کارشناسی خود را از دانشگاه علمی کاربردی دادگستری دریافت کرده است. همچنین مدرک کاربری کامپیوتر ICDL را کسب کرده و در زمینه ورزش جودو فعال است.

سمیه شیری (متولد ۱۳۶۳)

کم شنوا، دیپلم

در زمینه های هنری از جمله سرود، تئاتر و خیاطی فعالیت دارد. همچنین به عنوان مربی گروه سرود نیز می باشد. او توانسته در مسابقات کشوری سرود ناشنوایان عنوان دوم را کسب کند.

در حوزه ورزش نیز در رشته والیبال فعالیت دارد.

فاطمه شیرین (متولد ۱۳۷۱)

کم شنوا، دانشجوی رشته IT در مقطع کاردانی

در زمینه ورزش در رشته والیبال فعالیت مختصری داشته است. و همچنین در زمینه هنر دوره عکاسی و فتوشاپ را گذرانده و مدرک مربوطه را اخذ کرده است. مشوق او در موفقیت هایش مادرش می باشد.

کبری صفایی صابر (متولد ۱۳۶۱)

کم بینا، کارشناسی ارشد ادبیات فارسی

او در زمینه هنری مثل گویندگی و اجرا، مقاله نویسی و نویسندگی مهارت دارد و همچنین در زمینه ورزش هم فعال است که در رشته گلبال مقام دوم و سومی در مسابقات لیگ کشوری را کسب نموده است. عضو گروه تواشیح می باشد و دوره های کامپیوتر را مهارت های آن را کسب نموده است. قلم زیبا و جذابی دارد؛ سلیس و ساده می نویسد؛ به طوری که زود با خواننده ارتباط برقرار می کند. سبک نویسندگی او به گونه ای است که اگر نویسندگی را ادامه دهد و با تمرین قلمش را ارتقا دهد، حتماً یکی از نویسندگان بزرگ خواهد شد.

مهناز صوفی سویری (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی cp، کارشناسی ارشد مهندسی فناوری اطلاعات گرایش تجارت الکترونیک

راه اندازی و مدیریت فروشگاه تجهیزات معلولین به نام به توان کالا، عضو انجمن صنفی رایانه ای شهرداری قم. استفاده از تکنیک های داده کاوی برای پیش بینی بستری بیماران همو دیالیز بیمارستان کامکار قم(پروژه پایان ترم)؛ تعیین راهبردها و استراتژی های سازمان بهزیستی (پروژه پایان ترم)، در حال نوشتن کتاب رمانی در زمینه معلولین، در زمینه موسیقی، نوازندگی ساز هارمونیکا برای خانه هارمونیکای اصفهان (از هنرجوهای آنلاین)، حدود ۲۰ قطعه شعر آماده دارد و دکلمه این کارها را (اجتماعی و عاشقانه) خودشان بر عهده دارند. کسب تقدیرنامه از فناوری اطلاعات برای فروشگاه اینترنتی در ۲۵ بهمن ماه ۱۳۹۵ و همچنین کمپین مناسب سازی را راه اندازی کرده است. از سال ۱۳۸۶ تاکنون: تدریس خصوصی زبان انگلیسی و عربی دوره راهنمایی و متوسطه؛ سال ۱۳۹۱ : طراحی سایت favarenema.ir به سفارش شرکت فواره نما؛ سال ۱۳۹۳ : برگزاری دوره رباتیک دانش آموزی به نمایندگی از شرکت آراد در کانون امام خمینی قم؛ سال ۱۳۹۴ : کار در شرکت ماشین های اداری آرایه؛ سال ۱۳۹۴: راه اندازی و مدیریت فروشگاه تجهیزات معلولین Behtavankala.com، تسلط بر سیستم مدیریت محتوای تحت وب Joomla تسلط بر سیستم مدیریت محتوای تحت وب WordPress، تسلط

بر CMS متن باز و فروشگاه ساز اینترنتی Magento، تسلط بر نرم افزار اداری (Word-Power Point-Excel-visio) office، تسلط بر زبان برنامه نویسی C و Cشارپ و C++ و HTML و CSS، تسلط بر نرم افزار Matlab، تسلط بر نرم افزار SPSS، تسلط بر پلت فرم هوش تجاری QlikView، تسلط بر نرم افزار sql server، تسلط نسبی بر نرم افزار ماشین مجازی VMware Workstation، تسلط به نرم افزار طراحی وب Dreamweaver، تسلط بر نرم افزار Rapid Miner، تسلط کامل بر وبلاگ نویسی، آشنا به سیستم های تصمیم یار و روش های AHP,TOPSIS,FUZZY,SAW,VIKOR,ANP,ELECTERE، آشنایی با سیستم های تحلیل امنیت اتوماتیک و نفوذپذیری برای کامپیوتر یا برای شبکه های سازمان، تسلط نسبی به زبان عربی و انگلیسی و تسلط کامل به ترجمه متون انگلیسی.

منصوره ضیائی فر (متولد ۱۳۵۹)

نابینا، کارشناسی ارشد ادبیات فارسی

در کار با دستگاه بریل تخصص و تبحر دارد. قبلاً در گروه تواشیح نابینایان هم فعالیت داشته است.

سید حسین طباطبایی

نابینا، کارشناسی ارشد علوم سیاسی

طیبه عبدلی (متولد ۱۳۵۶)

نابینا، کارشناسی ارشد ادبیات فارسی

مسئول اولین و تنها کتابخانه نابینایان استان قم،کارشناس ارشد ادبیات، کتابدار بخش نابینایان، آموزش قرآن و خط بریل، آشنایی با نرم افزار چاپ کتب بریل

رقیه عبدی (متولد ۱۳۷۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته زیست شناسی در مقطع کارشناسی

ص: ۳۲۷

در زمینه مهارت های کامپیوتر دوره ICDL۲ را در مؤسسه رعد فاطمیه قم گذرانده و مدرک مربوطه را اخذ کرده است. همچنین دوره های ICDL۱ و حسابداری را در همین مؤسسه گذرانده و در حال اخذ مدارک مربوطه می باشد. تلاش و علاقه شخصی عامل پیشرفت در زمینه تحصیل و دیگر فعالیت هایش بوده است.

محمدجواد علیان (متولد ۱۳۷۵)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته مدیریت امور اداری در مقطع کاردانی

پدر و مادرش مشوق و پشتیبان او در زمینه تحصیل و زندگی و در زمینه هنر خطاطی استادش آقای عزیزی می باشند.

یگانه غفرانی وصال (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی MS، دانشجوی علوم سیاسی در مقطع کارشناسی

مشوق او در موفقیت هایش مادرش می باشد.

سید قاسم فاطمی (متولد ۱۳۲۵)

نابینا، تحصیلات حوزوی

ایشان از بیست سالگی در زمینه دینی و تبلیغات دینی فعال است و تحصیلات حوزوی را تا لمعتین ادامه داده است. برای تبلیغ به شهرهای مختلف از جمله خوزستان اعزام می شود.

او به خط بریل مسلط می باشد و قرآن را هم با خط بریل می خواند. اراده و پشتکار را عامل موفقیتش می داند.

زهرا فردوسی (متولد ۱۳۷۳)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته حسابداری در مقطع کارشناسی

مشوقین او در زمینه تحصیل خانواده می باشند.

ص: ۳۲۸

محمدمحسن فکور (متولد ۱۳۶۸)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته مهندسی برق در مقطع کارشناسی ارشد

از فعالیت های علمی ایشان تدوین ۲ مقاله، یکی در زمینه اجتماعی که در مجله پاسدار اسلام چاپ شد و دیگری در زمینه علمی که در مجله سلام بچه ها به چاپ رسید. پشتیبان و مشوق او در موفقیت هایش خانواده می باشند.

فهیمه فهیمی (متولد ۱۳۵۹)

نابینا، کارشناسی روانشناسی

در زمینه سرودن شعر مهارت دارد. در سال های گذشته در همان زمینه فعالیت هایی داشته که توانسته در چند جشنواره هنری در تهران شرکت کند. برای مثال در سال ۱۳۸۰ در جشنواره رادیو جوان توانستم مقام سوم را به دست بیاورد و در سال ۷۹ در جشنواره فرهنگسرای اندیشه مقام دوم و در سال ۷۸ نیز در جشنواره رادیو جوان مقام اول را کسب کند و لازم به ذکر است در سال ۸۰ موفق به چاپ یک اثر در روزنامه رسالت شد. مشوق های او در سرودن اشعارش شرایط محیطی بود که در آن زندگی می کرد و دوستانی چون خانم مریم حیدرزاده بسیار او کمک کردند.

نسرین قشمی (متولد ۱۳۶۲)

جسمی حرکتی، کارشناسی ادیان ابراهیمی و سطح سه حوزه علمیه

او در زمینه تدریس زبان انگلیسی، عربی و قرآن مهارت دارد. او در مؤسسه رعد فاطمی، هیئت مذهبی به عنوان مربی فعالیت و تدریس داشته است. و همچنین همکاری با سازمان تبلیغات اسلامی در زمینه احکام شرعی را در رزومه خود دارد.

علیرضا قنبری (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی cp، دانشجوی رشته علوم آزمایشگاهی در مقطع کارشناسی

تلاش و انگیزه فردی باعث پیشرفت او در زمینه تحصیل می باشد.

ریحانه قنبری نائینی (متولد ۱۳۶۳)

نابینا، کارشناسی ارشد ادبیات انگلیسی

به عنوان مترجم، مدرس زبان انگلیسی فعالیت دارد.

فاطمه کاظمی (متولد ۱۳۶۱)

نابینا، کارشناسی ارشد علوم ارتباطات

مهارت در نویسندگی دارد و همچنین به عنوان کارمند استانداری استان قم فعالیت می کند.

فیروزه گائینی منش (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته پرتو پزشکی در مقطع کارشناسی

مشوق او در زمینه تحصیل خانواده می باشند.

محمدرضا لاری پور (متولد ۱۳۵۱)

جسمی حرکتی، دانشجوی ارشد عمران سازه و مدیریت بازاریابی

او کارشناسی عمران را در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، کارشناسی ارشد مدیریت گرایش بازاریابی را در دانشگاه پردیس فارابی به پایان رساند. هم اکنون در رشته عمران سازه مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه قم مشغول به تحصیل است. مدرس فنی و حرفه ای و دانشگاه می باشد.

سوابق اجرایی و شغلی بسیاری داشته است، از جمله: تدریس دوره های مختلف عمران و ساختمان در مراکز اداره کل آموزش فنی و حرفه ای (۱۳۷۸– تاکنون)؛ مدیر عامل شرکت ساختمانی و تأسیساتی آتیه سازان لار (۱۳۷۹– تاکنون)؛ مجری پروژه های ساختمانی (۱۳۷۹- تاکنون)؛ طراح و آزمونگر معتمد اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان قم (۱۳۷۹– تاکنون)؛ عضو هیئت مدیره

ص: ۳۳۰

انجمن شرکت های تأسیساتی، ساختمانی و راه سازی استان قم (۱۳۸۰– تاکنون)؛ عضو کمیته انتظامی صحن امام رضا (ع) حرم مطهر حضرت معصومه (س) (۱۳۸۰– تاکنون)؛ مهندس محاسب پایه دو در حال ارتقاء و ناظر پایه یک سازمان نظام مهندسی استان قم (۱۳۸۱ – تاکنون)؛ مدیر طرح مقاوم سازی و بهسازی مسکن روستایی (۱۳۸۳ – ۱۳۸۷)؛ مؤسس و مدیر آموزشگاه چرتکه نوین (۱۳۸۶– تاکنون)؛ عضو و بازرس انجمن صنفی آموزشگاه های فنی و حرفه ای آزاد امور مالی، بازرگانی و عمران (۱۳۸۶– تاکنون)؛ مدیر طرح آموزش صنعت ساختمان استان قم (۱۳۸۷)؛ عضو کمیته فنی ستاد بازسازی عتبات عالیات استان قم (۱۳۸۷– تاکنون)؛ تدریس دوره های مختلف ساختمان در آموزشگاه چرتکه نوین (۱۳۸۸– تاکنون)؛ عضو برجسته انجمن انبوه سازان استان قم (۱۳۸۹– تاکنون)؛ حضور در بازارهای بین المللی عراق (۱۳۹۰– تاکنون)؛ تدریس دوره های بازاریابی در آموزشگاه چرتکه نوین (۱۳۹۳– تاکنون).

مهارت های او عبارت اند از: دارنده گواهینامه صلاحیت پیمانکاری از سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان؛ دارنده کارت مدیریت آموزشگاه از سازمان آموزش فنی و حرفه ای؛ دارنده کارت مربیگری در رشته های عمران و ساختمان از سازمان آموزش فنی و حرفه ای؛ مدارک ارتقاء پایه نظام مهندسی مرکز تحقیقات مسکن تهران دوره های بازآموزی.

همچنین دریافت نشان توانمند نمونه کشوری سال ۱۳۸۳ از معاون اول ریاست جمهوری؛ دریافت لوح مدیر نمونه استان سال ۱۳۸۷ از مدیر کل آموزش فنی و حرفه ای استان؛ دریافت لوح انبوه ساز نمونه از انجمن انبوه سازان استان قم را در مجموعه افتخارات خود دارد.

سمیرا محمدنژاد (متولد ۱۳۷۱)

کم بینا، دانشجوی رشته مهندسی منابع طبیعی در مقطع کارشناسی ارشد

در دوران مدرسه در رشته ورزشی فوتسال فعال بوده است. در زمینه هنر دوره عکاسی را گذرانده و مدرک آن را اخذ کرده است. مشوق و حامی او در

ص: ۳۳۱

موفقیت هایش در تحصیل مادرش می باشد.

محسن محمدی (متولد ۱۳۷۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته مدیریت امور بانکی در مقطع کارشناسی

مشوق و حامی ایشان در تحصیل و زندگی مادرشان بوده اند.

محمدعلی محمدی (متولد ۱۳۶۴)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته معماری در مقطع کارشناسی

در زمینه ورزش در رشته شنا فعالیت مختصری داشته است. همچنین در زمینه کاربری کامپیوتر به واسطه رشته تحصیلی اش به نرم افزارهای AutoCAT و ۳DsMax تسلط کامل دارد.

سعید محمدیاری (متولد ۱۳۶۴)

نابینا، سیکل

مهارت در برنامه نویسی کامپیوتر، به عنوان ناظر فنی استودیو تولید کتاب گویا، مسئول کتابخانه گویا،کسب مدرک ویژوال بیسیک و ICDL۱,۲، مهارت تدوین و ویرایش فایل های صوتی، کارمند دفتر فرهنگ معلولین به مدت ۵ سال می باشد.

علی محمدیان (متولد ۱۳۷۵)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته مهندسی صنایع در مقطع کارشناسی

پشتکار و انگیزه فردی باعث پیشرفت او در زمینه تحصیل می باشد.

لیلا محمودآبادی (متولد ۱۳۷۱)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته حسابداری در مقطع کارشناسی

مشوق او در زمینه تحصیل پدر و مادر می باشند.

علی محمودی (متولد ۱۳۵۷)

کارشناسی ارشد ادبیات فارسی

در سال ۸۵ و ۹۰ در سرشماری عمومی نفوس و مسکن به عنوان کارشناس آماری فعال بوده است، مدیر فروش، کار در دفتر آیت اللّه سبحانی روابط عمومی، آشنایی به زبان استانبولی، تسلط متوسط به کامپیوتر.

سمیه مرادی (متولد ۱۳۷۰)

ناشنوا، فوق دیپلم گرافیک

در زمینه های هنری از جمله: بافتنی، عروسک سازی، ساخت تاج، سرمه دوزی، رمان دوزی، خمیر گل چینی، عکاسی و غیره مهارت دارد. از جمله افتخارات او می توان به این موارد اشاره داشت: پنج سال سابقه حضور در گروه سرود ناشنوایان؛ مقام سوم در رشته طراحی قلم فلزی؛ مقام اول در نقاشی اوریگامی، در سال ۱۳۸۷؛ مقام اول در طراحی آرم؛ مقام ممتاز در قرآن دوران راهنمایی سال ۱۳۸۷.

همچنین در دوران راهنمایی در مسابقات نقاشی قرآنی شرکت کرده و مقام آورده است. در ورزش در رشته های دو و میدانی، تنیس روی میز، والیبال و آمادگی جسمانی فعالیت دارد. در رشته آمادگی جسمانی بخش پرتاب توپ نیز در سال ۱۳۸۶ مقام اول و در دو و میدانی در سال ۱۳۸۷ مقام اول را به دست آورده است.

فهیمه مرادی (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی MS، کارشناسی رشته حقوق

اینجانب علاوه بر تحصیل در زمینه قرآن دوره های تجوید و قرائت را گذرانده است. مشوق او در موفقیت هایش در درجه اول اعضای خانواده به ویژه پدرش که تأکید بر توانایی او داشت و بعد یکی از دوستانش می باشند.

ص: ۳۳۳

معصومه مظفری (متولد ۱۳۷۰)

کم بینا، کارشناسی علوم تربیتی

او تحصیلات خود را در مقطع کارشناسی رشته علوم تربیتی در دانشگاه آزاد قم به پایان رسانده است. همچنین حدود ۵ ترم زبان انگلیسی را آموزش دیده است. دوره های ICDL را نیز فرا گرفته است. علاقه و پشتکار خودش و حمایت های خانواده باعث موفقیت او در زمینه تحصیل می باشد.

مهدیه ملکی (متولد ۱۳۷۲)

کم شنوا، دانشجوی رشته ارتباط تصویری در مقطع کارشناسی

مشوق و حامی ایشان در تمامی مراحل تحصیل برادرشان می باشند.

جلال موسوی (متولد ۱۳۷۲)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته تصویر سازی در مقطع کارشناسی

مشوقین او در زمینه تحصیل خانواده می باشند.

رقیه میرزایی (متولد ۱۳۶۲)

کم بینا، کارشناسی ادبیات فارسی

مشوقین او در زمینه تحصیل خانواده می باشد.

جمال الدین ناصری (متولد ۱۳۷۰)

کم بینا، کارشناسی روانشناسی

او توانسته با تلاش فراوان در دانشگاه علامه طباطبایی تهران مشغول به تحصیل شود. در حال حاضر به عنوان مشاور در دبیرستان مشکینی مشغول به فعالیت هست. او حافظ ۱۵ جزء از قرآن کریم می باشد. همچنین حدود ۳ -۴ سال است که به عنوان مربی تربیتی و استاد حفظ در مؤسسه تبیان فعال است. او علاقه خودش را در روی آوردن به این رشته مهم می داند.

او دارای معـدل خوبی در رشـته خودش و همچنین مقاله های متعـددی نوشـته است و همچنین مقاله ای دارد که در ISI چاپ می شود. او انتظار داشـته که با این معدل و مقالات جذب بازار کار می شود ولی متأسـفانه نتوانسته کار مناسبی پیدا کند. حتی کارگـاه هـای مختلفی را هم شـرکت داشـته است از جمله: کارگاه های پیش از ازدواج، کارگاه های تخصصـی، کارگاه های هیپنـوتیزم و ... ولی او بـه صـورت شخصـی به عنـوان مشـاور فعـالیت دارد و مشـاوره می دهـد. در زمینه ورزش شـطرنج هم تا حدودی فعالیت دارد.

رقیه ندیری (متولد ۱۳۵۸)

نابینا، شاعر

در تابسـتان ۹۴ مجمـوعه اشـعار ربـاعی اش در مجمـوعه ای کوچـک بـه نـام «تنهـایی من زنی جـوان است هنـوز» منتشـر شـد. مشخصات مأخذشناسی این کتاب اینگونه است:

تنهایی من زنی جوان است هنوز، رقیه ندیری، مشهد، سپید باوران، ۱۳۹۴، ۶۴ص، جیبی.

اداره کـل کتابخانه های عمومی اسـتان قم برای تکریم این شاعر و ترویـج شـعر اجتماعی او نشـستی در روز یکشـنبه ۱۶ اسفند ۱۳۹۴ در رستوران توسکا واقع در مرکز تجاری باران قم برگزار کرد.

در ایـن جلسه خـانم نـدیری چنـد قطعه از اشـعارش را قرائت کرد و حجت الاسـلام والمسـلمین امیرعطـاءاله جبـاری مـدیر کل کتابخـانه هـای عمومی اسـتان قم از کتـاب بریـل و گویـا این اثر که توسـط بخش نابینایان کتابخانه آیت اللّه خامنه ای آماده و تکثیر شده، رونمایی کرد.

زینب نقی پور آددرسی (متولد ۱۳۶۰)

کم بینا، کارشناسی ارشد تاریخ

مشوقان او در زمینه تحصیل در درجه اول خانواده و سپس اساتید دانشگاه بودند.

ص: ۳۳۵

معصومه نیک سیرت انرجان (متولد ۱۳۶۱)

ناشنوا، فوق دیپلم رشته نقاشی ایرانی – کارشناسی علوم تربیتی

از دوران کودکی در زمینه نقاشی مهارت داشته است و تقدیرنامه هایی در این زمینه به دست آورده است. دو سال به عنوان کارورز در زمینه مشاوره در مدرسه ناشنوایان فاطمه الزهرا فعالیت داشته است. همچنین در ورزش در رشته های والیبال و دو و میدانی فعالیت دارد.

حسین یاری (متولد ۱۳۶۸)

جسمی حرکتی، دانشجوی رشته حسابداری در مقطع کارشناسی

در زمینه ورزش فعالیت محدودی در رشته های تنیس روی میز، شنا، شطرنج و بدمینتون داشته است.

ص: ۳۳۶

فعالیت عمومی

هانیه ابراهیم آبادی (متولد ۱۳۵۸)

کم بینا، دیپلم کامپیوتر

او چند سالی در مدرسه مشغول به کار بوده است. چند سال مربی شنا بوده است. همچنین شروع به حفظ قرآن کرده است.

علی اکبر ابوالهادی (متولد ۱۳۵۴)

جسمی حرکتی از ناحیه پا، دیپلم برق

او در رشته تحصیلی خودش مشغول به کار بوده و در همین زمینه در سال ۹۶ به عنوان کارآفرین برتر معلول برگزیده شده است.

احمد اخلاقی (متولد ۱۳۶۲)

ناشنوا، دیپلم برق صنعتی

او به کار با کامپیوتر و تایپ تسلط دارد. هشت سال است در زمینه خیاطی فعالیت می کند. سه سال است که با هیئت ناشنوایان صاحب الزمان استان قم در زمینه های تایپ، عکاسی و خادم همکاری دارد. حدود سه سال است که در رشته کشتی فعال بوده و مقام سوم ناشنوایان کشور در ارومیه را به دست آورده است.

مهدی اخوات (متولد ۱۳۷۵)

ناشنوا، کلاس دهم (رشته تعمیرات لوازم خانگی)

او علاوه بر کار در رشته خودش حدود پنج سال است که در ورزش کشتی نیز فعالیت دارد.

ص: ۳۳۷

محمد بهرامیان (متولد ۱۳۷۹)

ناشنوا، کلاس دهم رشته تعمیر لوازم خانگی

او در کنار درس در زمینه خیاطی پرده دوزی مهارت کسب کرده است. قبلاً در مسابقات قرآن مدرسه شرکت داشته است.

مهدیه بیطرفان (متولد ۱۳۷۱)

کم شنوا، دانشجوی کارشناسی حسابداری

وی تابلوهای سه بعدی درست می کند. همچنین در المپیاد سال دوم دبیرستان و المپیاد دانشجویی مقطع کاردانی در سال ۸۹ موفق به کسب افتخار شده است.

معصومه بیک وردی (متولد ۱۳۵۸)

جسمی حرکتی، پنجم ابتدایی

او دارای مدرک پنجم ابتدایی است ولی به ورزش در رشته های دو و میدانی و والیبال نشسته علاقه داشت و فعالانه می کوشید؛ هر چند مقامی نیاورد. اما در هنر و امور قرآنی مثل حفظ و ترتیل و قرائت و مهارت آموزی کامپیوتری به دلیل سکونت در روستایی دور افتاده و فقدان منابع و امکانات نتوانست شرکت کند و پیشرفت نماید.

محمدحسین پورمند (متولد ۱۳۶۵)

چهارم ابتدایی

وی در ورزش در رشته دو و میدانی فعالیت هایی داشته و مقام و مدال هم آورده است. او در مسابقات دو و میدانی تهران دوم شده است. اما در هنر، کامپیوتر و قرآن فعالیت نداشته است.

محمدجواد تیموری (متولد ۱۳۶۶)

جسمی حرکتی (ضایعه نخاعی)، دیپلم حسابداری

او به علت تصادف ضایعه نخاعی شده و از ویلچر استفاده می کند. آشنایی کامل با کامپیوتر و تایپ و اینترنت دارد. و به مدت ۷ ماه در قسمت حسابداری شرکت می ماس کار می کرده است. در زمینه فعالیت های هنری در روفوکاری فرش دستبافت مهارت دارد.

فاطمه جلیلیان دهقان (متولد ۱۳۶۴)

ناشنوا، دیپلم

در زمینه سرود فعال بوده و توانسته مقام دوم را در سرود ناشنوایان به دست آورد.

فاطمه حاجی حسینعلی (متولد ۱۳۶۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی زبان انگلیسی

او در سال ۸۹ یا ۹۰ در رشته پرتاب وزنه در مسابقات مشهد شرکت کرد ولی چون هم سطح او کسی نبوده یک نفره کار کرده و مشخص نشده برنده شده یا نه؟ در سال های بعد هم پیگیری کرد و متأسفانه در قم کسی نبوده که هم سطح او باشد و این مسابقات را رها می کند. فعالیت های قرآنی و فعالیت هنری در سطح رقابتی نداشته است. فقط موفقیت او در زمینه، گذراندن مقطع کارشناسی و دریافت لیسانس زبان است. پس از آن تدریس می پردازد. یک سال کلاس تقویتی تدریس کرده؛ در کنار آن هم در منزل تدریس خصوصی داشته است.

مشوق اصلی او از ابتدا، پدر و مادرش بودند. اما بعداً مجبور بود با پشتکار و تلاش های فردی به پیش برود، مشکلات را از سر راهش بردارد.

سید محمد حسینی (متولد ۱۳۵۸)

ناشنوا، دیپلم برق

او سه سال است که در رشته فوتبال فعالیت دارد. مقامی در این زمینه به دست نیاورده است. همچنین در سوهان خودکار مشغول به کار است.

فاطمه حسینی (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی، نخاعی، کارشناسی مترجمی زبان

او دانشجوی کارشناسی مترجمی زبان است. به علت تصادف نخاعی شده است و با ویلچر حرکت می کند. دوره های کامپیوتر، مثل فتوشاپ، ICDL مقدماتی و پیشرفته و ... را گذرانده و مدارک آن را از فنی و حرفه ای کسب کرده است.

کار فیلم برداری و حسابداری هم قبل از تصادف انجام می داده است. و تایپ هم در حد متوسط مهارت دارد.

حمیده حسینی نژاد (متولد ۱۳۶۵)

جسمی حرکتی، کارشناسی کتابداری یا علم اطلاعات

او به ورزش مثل شنا علاقه دارد و در دوره ای که مشکلات جسمی - حرکتی اش شدید نشده بود، به شنا می رفت و به تمرین مشغول بود و هنوز به مدارج قهرمانی و آوردن مقام رسیده بود که مشکلات او حادتر و شدیدتر گردید.

در فعالیت های هنری، مهارت های گل سازی و عروسک سازی را فرا گرفته است. نیز داستان های کوتاه می نویسد و اگر مهارت های او در زمینه نویسندگی ارتقا پیدا کند، آینده مطلوبی در انتظارش است. در مهارت های کامپیوتر، دوره های ICDL درجه یک درجه دو را گذرانده است.

در خانواده، مادرش همیشه در کنارش بوده و موجب دلگرمی و پیشرفت و تشویقش شده است. اما معمولاً اینگونه اقدامات باید با اقدامات دیگری تکمیل شود و نهادهای مرتبط چون بهزیستی و آموزش و پرورش استثنایی هم تشویق و مساعدت نمایند. اما در مورد ایشان نبوده است.

علی اکبر خانی (متولد ۱۳۷۹)

ناشنوا، کلاس نهم

او در کنار درس در ساخت MDF و ظریف بری مهارت دارد. در ورزش نیز حدود یک سال است که در رشته کشتی فعالیت می کند.

ص: ۳۴۰

مرتضی خاوری (متولد ۱۳۷۶)

ناشنوا، کلاس دهم

او در کنار تحصیل در کلاس دهم در زمینه خیاطی هم مهارت دارد و دوخت کت و شلوار انجام می دهد.

همچنین در ورزش چندین سال است که در رشته کاراته فعالیت می کند و کمربند قهوه ای دارد. مقام های اول تا سوم در مسابقات کسب کرده است.

جعفر خسروآبادی (متولد ۱۳۵۹)

جسمی حرکتی (از ناحیه پا)، کارشناسی معماری

او تحصیلات خود را در دانشگاه آزاد بوشهر به پایان رساند. هم اکنون با توجه به رشته تحصیلی اش مشغول به کار است. در طراحی و نظارت ساختمان سازی فعالیت دارد و به نوعی صفر تا صد کار را انجام می دهند. مدتی در رشته والیبال و وزنه برداری کار می کرده است. از سال ۷۸ تا ۸۶ در والیبال استان قم بوده و مسابقات چندجانبه و کشوری شرکت کرده و مقام داشته است.

فاطمه خلج (متولد ۱۳۶۳)

ناشنوا، فوق دیپلم طراحی نقاشی

در زمینه نقاشی و سرود ناشنوایان فعالیت می کند.

سمانه دلیر (متولد ۱۳۸۰)

جسمی حرکتی، محصل (دوره متوسط علوم انسانی)

وی در زمینه تئاتر فعال می باشد.

حسن ذاکری (متولد ۱۳۷۳)

جسمی حرکتی، کاردانی نقشه کشی صنعتی

آقای ذاکری به فعالیت های ورزشی خیلی علاقه دارد ولی هیچ گاه فعالیت های قهرمانی و حتی فعالیت های وسیع آماتوری نداشته است. در امور هنری هم کار قابل توجه نداشته است. مهارت های کامپیوتری که مربوط به رشته اش می شده را گذرانده است؛ مثل اتوکد، (مکانیکال).

در فعالیت های قرآنی هم با اینکه شخصی قرائن قرآن به ویژه در ماه مبارک رمضان دارد اما در مسابقات شرکت نکرده است. بالاخره در هیچ فرضیه ای از سطح متوسط به مرحله نخبه گرایی عبور نکرده است.

علیرضا رنجکش (متولد ۱۳۶۵)

جسمی حرکتی، قطع عضو از ناحیه مچ پای راست، کارشناسی حسابداری

پس از گذراندن دوره متوسطه وارد دانشگاه علمی کاربردی قم شد و در رشته حسابداری مدرک کارشناسی دریافت نمود. و به عنوان حسابدار مشغول به کار شد. در زمینه ورزش فعالیت قابل توجه و قهرمانی نداشته، فقط در دو و میدانی و پرتاب نیزه مدتی بوده و حتی مقام چهارم را به دست آورده ولی ادامه نداده است. در حوزه هنری و عرصه قرآنی فعالیتی نداشته است. فعالیت های کامپیوتری را در حد اکسل، ورد، تایپ مهارت آموخته است. او به خاطر مشغله کاری آنقدر فکرش مشغول بوده که وقت کارهای دیگر نداشته است.

به نظر او در ایران وضع به گونه ای است که باید خودت پیگیر باشی؛ از این رو با اینکه ذوق حضور در مسابقات را داشته ولی چون وقت پیگیری نداشته کسی دیگر هم پیگیر کارش نبوده، از این رو پیشرفت نکرده است.

مهدی زال (متولد ۱۳۵۷)

جسمی حرکتی، پنجم ابتدایی

او پس از پنجم ابتدایی به دلیل علاقه به ورزش در رشته های دو و میدانی و پرتاب نیزه و پینگ پنگ توانست پیشرفت هایی کسب کند. در پینگ پنگ تیمی دوم شدند. اما در مهارت های کامپیوتر و قرآن و هنر فعالیت نداشته است.

نسرین سلم آبادی فرحانی (متولد ۱۳۶۳)

جسمی حرکتی، کارشناسی ارشد شیمی

او دارای کارشناسی شیمی از دانشگاه اراک و کارشناسی ارشد شیمی تجزیه از دانشگاه پیام نور دلیجان است. در زمینه ورزش مدتی عضو تیم والیبال نشسته استان قم بوده و با انحلال این تیم، عضویت او هم از بین رفت.

فعالیت های هنری او در زمینه های خیاطی، قالیبافی بوده و آثاری تولید کرده ولی در حد ارائه در نمایشگاه نبوده است. اما در حوزه فعالیت های قرآنی کاری نکرده است. در عرصه کامپیوتر تایپ را فرا گرفته است و در هم اینها بر پشتکار و توانایی های خودش متکی بوده است.

رقیه سلیمانی مقدم (متولد ۱۳۶۳)

ناشنوا، دیپلم

او در زمینه سرود فعال بوده و توانسته مقام دوم را در سرود ناشنوایان به دست آورد. (همسر آقای فرکی(ناشنوا))

ولی شادکام نژاد (متولد ۱۳۵۵)

جسمی حرکتی، دیپلم

او دارای دیپلم انسانی است. ایشان در زمینه ورزش فعالیتی نداشته، همچنین در زمینه هنر و قرآن کار مهمی نکرده است. فقط مدتی تن پوش عروسک بودن را یاد می گرفته و تمرین می کرده است. این هنر نوعی تئاتر است و خود تئاتر هم مدتی کار کرده است.

زهرا شجاع (متولد ۱۳۶۹)

کم بینا، کارشناسی حقوق

او با رتبه ۶۳۶ در کنکور قبول شد. و در مقطع کارشناسی رشته حقوق وارد

دانشگاه گردید. اما در رشته های هنری، ورزشی و قرآنی نه ورود داشته و نه کاری انجام داده است. مهارت آموزی کامپیوتر داشته و ICDL درجه یک و دو را دریافت کرده است.

انگیزه برای ورود به کارشناسی ارشد ندارد و بالاخره تا کنون ۲۷ سال از عمرش می گذرد، اشتغال هم نداشته و در رشته خاصی پیشرفت مطلوب ندارد و باید به علل و عوامل آن پرداخت.

معصومه صاحبی اعلاء (متولد ۱۳۶۰)

ناشنوا، فوق دیپلم

وی طراح گرافیک بوده و در کنار آن به ورزش نیز پرداخته است. در مسابقات شطرنج، شنا و والیبال شرکت داشته است.

(همسر آقای عباس قرنلی(ناشنوا))

علی اکبر صالحی (متولد ۱۳۶۱)

جسمی حرکتی، از ناحیه دست چپ، سیکل

شغل اصلی او رنگ کاری چوب بوده اما ده سال به سیم پیچی اشتغال داشت. ولی به خاطر یک تصادف نتوانسته ادامه بدهد. با اینکه به همان کار چوب علاقه بسیار دارد.اما در زمینه های هنر، کامپیوتر و ورزش مهارت آموزی نداشته و عملی هم کار نکرده است.

فاطمه عباسی (متولد ۱۳۷۰)

نابینا، دیپلم

او پس از تحصیل به سراغ کامپیوتر رفته و دوره های ICDL درجه یک و دو را گذرانده است. در زمینه یادگیری زبان انگلیسی هم حدود ۶ ترم را گذرانده است.

در زمینه ورزش رشته شطرنج را با بینایان و نابینایان کار کرده است و در مسابقات ویژه نابینایان بسیاری شرکت داشته ولی مقامی کسب نکرده است. مدتی

است آموزش شطرنج را با افراد بینا آموزش می بیند و برای آشنایی با این مسابقات در مسابقات لیگ برتر استان افراد بینا شرکت کرده است.

سکینه عبدلی (متولد ۱۳۵۲)

جسمی حرکتی، کارشناسی الهیات

او به ورزش شنا علاقه داشته و قبلاً شنا می رفته است؛ یک بار هم مسابقات کشوری شرکت کرده، ولی مقام نیاورد. فعالیت های هنری، اجتماعی، مذهبی نداشته است. فقط در کامپیوتر مهارت آموزی داشته و کلاس مبانی کامپیوتر را گذرانده و ICDL درجه دو دریافت کرده است.

فاطمه عزیزخانی (متولد ۱۳۵۹)

جسمی حرکتی، ضایعه نخاعی، کارشناسی حسابداری

با تلاش فراوان و به رغم مشکلات دوره متوسطه را گذراند و به دانشگاه راه یافت. کارشناسی حسابداری را از دانشگاه آزاد تهران جنوب دریافت کرد. اما در زمینه ورزش و در قرآنی فعالیت نداشته است. اما دوره های کامپیوتر را گذرانده و الآن شاغل است. هم اکنون در حوزه مالی در درمانگاه قرآن و عترت قسمت حسابداری مشغول است.

او سی ساله بوده که بر اثر حادثه ای ویلچر نشین می گردد. در آن موقع درسش را خوانده بوده، و شاغل هم بوده است. بعد از آن اتفاق یک سالی از کارش دور بوده و بعد از اینکه توانسته روی ویلچر بنشیند، مجدداً به کارش برگشته است.

او کوهنورد بوده بر اثر سقوط از ارتفاع این مشکل برایش اتفاق افتاد. قبل از اینکه معلول شود، مربی درجه دو کوهنوردی و سنگ نوردی بوده است و شرایط عالی برای کار و شغل و پیشرفت داشت.

مرتضی عزیزی (متولد ۱۳۶۸)

جسمی حرکتی

قبلاً به تعمیرات کفش اشتغال دارد و دارای مدرک از فنی و حرفه ای است. او در ورزش، قرآن و کامپیوتر فعالیت خاصی نداشته است و موفقیتی در زندگی اش نداشته است. خودش معتقد است هیچ کس حمایتش نکرده و مشوق هم نداشته است.

حسن عمو سلطانی (متولد ۱۳۳۹)

جسمی حرکتی از ناحیه پای راست،کارشناسی مدیریت آموزشی

او قبلاً در زمینه ورزش فعالیت داشته ولی الآن ورزش نمی کند. قبلاً در تنیس روی میز فعال بود و مقام هایی هم در کشور و یا سطح استان قم آورده بود. یعنی در سطح کشور دو بار مقام سوم و در سطح استانی، همیشه اول می شده است. قبلاً فعالیت قرآنی هم داشت و در مسابقات قرائت، تفسیر، مفاهیم شرکت می کرده است. حتی در این مسابقات مقام هایی هم آورده بود.

در رشته کامپیوتر هم ده - پانزده سال است، کار می کند و گواهینامه هایی گرفته است. هم اکنون در نمایندگی بیمه اشتغال دارد.

عبدالّله فرجی (متولد ۱۳۴۳)

جسمی حرکتی، شدید، پنجم ششم ابتدایی

دارای شغل تعمیر کیف و کفش است. قبلاً در رشته بدن سازی مدتی به باشگاه جانبازان و معلولین دخانچی می رفته ولی بر اثر تصادف آن را تعطیل کرده است.

فاطمه فرکی (متولد ۱۳۷۴)

ناشنوا، دیپلم خیاطی

در رشته های هنری خیاطی، گلدوزی، سرمه دوزی، سرود، تئاتر مهارت دارد.

در رشته خیاطی دو سال در مدرسه مقام دوم آورده است. ۹ سال سابقه فعالیت در سرود و تئاتر دارد. همچنین به عنوان مربی گروه سرود بوده است. همچنین در جشنواره سرود کشور مقام دوم را کسب کرده است.

از کانون ناشنوایان استان قم و سازمان بهزیستی و اداره آموزش و پرورش

ص: ۳۴۶

استثنایی حکم تقدیر دریافت کرده است. در رشته ورزشی دو و میدانی در مسابقات کشوری در سال ۱۳۹۱ مقام اول را به دست آورده است.

مهدی قاریان (متولد ۱۳۵۳)

جسمی حرکتی، از ناحیه دست راست

او از شش سال قبل در پرتاب وزنه فعالیت داشته ولی مقام به دست نیاورده بود. در قرآن فقط در جلسات خانگی برای روخوانی می رود.

مسعود کرمی صادق آبادی (متولد ۱۳۷۰)

جسمی حرکتی(CP)، پنجم ابتدایی

او دارای مدرک پنجم ابتدایی است. به دلیل علاقه به تنیس روی میز، در این زمینه تمرین و فعالیت می کند. در کارهای هنری مثل مشبک کاری، کیف دوزی و گل سازی هم فعالیت هایی دارد. نیز به حفظ قرآن پرداخته و سوره کوثر و آیت الکرسی را حفظ کرده است.

مرضیه کریمی (متولد ۱۳۷۳)

ناشنوا، دیپلم عکاسی

در زمینه های ورزشی و هنری مقام های استانی و کشوری دارد. سال ۸۷ در مسابقات قرآن مقام اول را کسب کرده است. (همسر آقای ابوالفضل عموحسنی)

علی اکبر محمد حسینی (متولد ۱۳۶۳)

ناشنوا، دیپلم برق ساختمان

ایشان پس از تحصیل بیشتر وقت خود را به حرفه آموزی گذاشته است و در تراشکاری، معرق و کامپیوتر مهارت دارد. همچنین در سرود ناشنوایان و تئاتر هم فعالت دارد. همچنین در زمینه ورزش هم دو سال هست که کاراته کار می کند ولی مقامی نداشته است.

ص: ۳۴۷

احمد مختاری (متولد ۱۳۶۸)

نابینا، کارشناسی مددکاری

او کارشناسی خود را از دانشگاه جامع علمی کاربردی هلال احمر قم دریافت کرده است. وی می گوید قبلاً در زمینه ورزش رشته جودو فعالیت می کرده است و حتی کمربند سبز آن رشته را دریافت کرده ولی به دلیل عدم حمایت و نفرستادن در مسابقات انگیزه خود را از دست داده و دیگر ادامه نداده است. هم اکنون در بیمارستان امام رضا(ع) قم استخدام شده است و به علت مشغله و کار فراوان به فعالیت دیگری مشغول نمی باشد.

محدثه مرادی

جسمی حرکتی، قطع پای راست، کارشناسی علوم سیاسی

پس از گذراندن دوره متوسطه به دانشگاه راه یافت و کارشناسی علوم سیاسی را از دانشگاه آزاد قم دریافت کرد. در زمینه قرآنی و کامپیوتر و ورزش فعالیتی نداشته است. اما در عرصه تئاتر کار می کرده است. در تئاتر یک لوح تقدیر دریافت کرده و در تهران اجرا داشته، ولی از لحاظ بازیگر و نور و غیره مقام نیاورد.

فاطمه سادات مظفریان (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، انحراف ستون فقرات، کارشناسی مهندسی صنایع

پس از متوسطه با تلاش فراوان به دانشگاه راه یافت و توانست کارشناسی مهندسی صنایع را از دانشگاه آزاد قم دریافت کند. او در زمینه ورزش ده سال پیش بدمینتون می رفته، ولی نه به طور حرفه ای و فقط برای سرگرمی می رفته است. اما فعالیت های هنری و فعالیت های قرآنی نداشته است.

در فعالیت های کامپیوتر دوره های ICDL درجه دو و یک هر دو را گذرانده است. مدرک درجه دو را از فنی و حرفه ای دارد و درجه یک را فرصت نشده بگیرد. حسابداری هم دوره اش را رفته و کار کرده و بر این رشته مسلط است.

ص: ۳۴۸

جواد میرزایی (متولد ۱۳۶۵)

کم بینا، کارشناسی حسابداری

او در دانشگاه پیام نور قم تحصیل کرده است. چندین سال است به عنوان اپراتور در بیمارستان علی بن ابیطالب مشغول به کار می باشد. و به دلیل مشغله کاری و زندگی متأهلی به فعالیت دیگری نپرداخته است.

آرزو نجاری طاهری (متولد ۱۳۶۷)

جسمی حرکتی، کوتاهی پای راست، کارشناسی حقوق

او دارای کارشناسی حقوق از دانشگاه آزاد و دانشجوی رشته حقوق خصوصی در مقطع کارشناسی ارشد از دانشگاه آزاد است. در رشته شنا از دوران دبیرستان فعالیتش را شروع کرد. البته در والیبال و سایر رشته ها هم سابقه فعالیت دارد. او در آشپزی هم مهارت دارد و در خوابگاه دانشگاهی رتبه کسب کرده و دوم شد. در مدح اهل بیت ورود دارد. مثلاًـ زیارت عاشورا، دعای توسل و قرآن را با ترتیل می کند.

اینها فعالیت فرهنگی است. در خانه داری و آشپزی مادرش مشوقش بود؛ در قرآن و مسائل مذهبی خواهرش مشوقش بود. چون خواهرش قاری قرآن است و از بچگی مشوقش بوده است.

مهدی نظری (متولد ۱۳۶۹)

جسمی حرکتی، از ناحیه دست راست، دیپلم

او دارای دیپلم تجربی است و در زمینه ورزش در رشته های شنا، فوتبال و تکواندو فعالیت داشته است. اما در امور هنری و قرآنی و کامپیوتر هیچ فعالیتی نداشته است. اما دوره هایی را گذرانده است.

ص: ۳۴۹

پیوست

اشاره

ص: ۳۵۱

ظرفیت ها و توانمندی های قم

اشاره

قم از شـهرهای مهم ایران و منطقه و جهـان اسـلامی است. این شـهر به دلیل موقعیت و جایگاه استراتژیک و سوق الجیشـی که دارد و نیز به دلیل جایگاه فرهنگی و علمی در جهان اسـلام و داشـتن معادن فراوان می تواند در سرنوشت معلولین داشته باشد. قم پایگاه نخبگان مذهبی است که از جهات مختلف صاحب نفوذ اجتماعی و جهانی می باشند که معلولان با راهنمایی یا تأثیر آنان می توانند موانع را برطرف و راه پیشرفت را هموار نمایند.

امـا چرا معلولین و تشـکل هـای معلولیتی مسـتقر در قم نتوانسـته انـد از ظرفیت های این شـهر اسـتفاده نماینـد؟ و چرا در برخی جهات، معلولین قمی نسبت به معلولان بعضی شهرها عقب تر می باشند؟

پاسخ این است که قم و ظرفیت های آن را به درستی نمی شناسـند؛ همچنین شیوه صحیح بهره برداری از توانایی ها و امکانات قم را نمی دانند.

در اینجا به اجمال درصدد بر آمده ایم شـناختی از قم عرضه کنیم و بعضـی از استعدادها و امکانات بالقوه و بالفعل این شهر را معرفی نماییم. از این رو دو مقاله از دانشنامه دانش گستر و دائره المعارف تشیع تقدیم می نماییم.

شهر و استان قم

شهر و استان قم(۱)

شهر و استان قم[۱]

ص: ۳۵۳

۱- . برگرفته از دانشنامه دانش گستر، ج۱۲، ص ۴۰۶-۴۰۸.

قم کوچکترین استان در ایران و در مرکز شمالی کشور است که بین استان های تهران، سمنان، اصفهان، مرکزی قرار دارد. این استان از سه ناحیه متمایز تشکیل شده است. کوه های نه چندان مرتفع شمالی، دشت مرکزی، و کوه های نسبتاً بلند جنوبی که بخشی از رشته کوه های مرکزی ایران است. کوه پلنگ آبی، با ارتفاع ۳۱۵۴ متر واقع در جنوب استان، بلندترین کوه آن است و کوه های خستک، گلستان، و کوربُلاغ از دیگر ارتفاعات مهم آن محسوب می شوند. شهر مذهبی قم و اراضی کشاورزی و قسمتی از روستاها و آبادی های استان در دشت مرکزی جای دارند و دریاچه نمک، واقع در مرز شرقی، و دریاچه حوض سلطان، که هر دو شوره زارهای وسیعی اند، همراه با قمرود و قره چای، که به دریاچه نمک ختم می شوند، مهم ترین عارضه های آبی این استان را تشکیل می دهند. اقلیم این استان، به استثنای بخش های کوچکی از کوهستان جنوبی که تا اندازه ای معتدل اند، گرم و خشک است و بارندگی سالانه اندکی دارد. استان قم سرزمینی کشاورزی است و فرآورده های آن عبارت اند از انار، صیفی جات، غلات، و میوه های فصلی. نساجی، چاپ و صحافی، تولید سنگ های ساختمانی و شیرینی جات سنتی، و کنسرو و کمپوت بخشی از فعالیت های صنعتی و اقتصادی آن است. سنگ های آهکی و گچی و بعضی کانی های غیر صنعتی و نفت و گاز از منابع زیرزمینی آن به شمار می آیند؛ صنعت توریسم نیز اهمیت فراوانی دارد. استان قم با ۱۰۴۰۶۸۱ نفر (۱۳۸۵) جمعیت، از یک شهرستان و پنج بخش با مرکزیت اداری شهر قم تشکیل شده است. در تقسیمات کشوری ۱۳۱۶قم جزئی از استان دوم بود و در سال های بعد نیز از شهرستان های استان تهران محسوب می شد. این استان در ۱۳۷۷ به استانی مستقل تبدیل شد.

شهر قم: واقع در استان قم، مرکز اداری شهرستان قُم و استان مذکور، با ارتفاع ۹۳۰ متر. در دشتی در ۱۲۰ کیلومتری جنوب غربی تهران، سر راه تهران اهواز، تهران شیراز، تهران بندرعباس، و تهران زاهدان و نیز کنار خط آهن تهران خرمشهر قرار دارد. قُمرود از کنار این شهر می گذرد. اقلیم آن معتدلِ مایل به گرم و خشک و جمعیت آن بالغ بر ۹۵۹۱۱۶، نفر است (۱۳۸۵). شهرت قم از دوره بعد از اسلام شروع می شود، ولی سابقه شهر مزبور به روزگار پیش از اسلام نیز می رسد. در ۲۳ق، اعراب مسلمان به فرماندهی ابوموسی اشعری این شهر را تصرف کردند. ساکنان این شهر در زمان مأمون، خلیفه عباسی، از دادن خراج امتناع ورزیدند که

ص: ۳۵۴

علی بن هشام، سردار مأمون، آنان را سرکوب و باروی آن شهر را ویران کرد و غرامت بسیاری نیز از آنان گرفت. این عمل در زمان معتز، خلیفه عباسی، نیز تکرار شد و مردم آن، به سختی، گوشمالی شدند و شمار زیادی از آنان به قتل رسیدند. حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه، دختر امام موسی کاظم علیه السلام، در ۲۰۱ق، سر راه خود به مشهد، در این شهر درگذشت و در همان محل مدفون شد و بدین سان شهر قم از شهرهای زیارتی و مقدس شیعیان شد. در فتنه مغول و امیر تیمور، به سختی، آسیب دید و شمار زیادی از ساکنان آن به قتل رسیدند. در زمان صفویه رو به آبادانی نهاد و بر حرمت و قداست آن افزوده شد. چند تن از شاهان صفوی مانند شاه صفی، شاه عباس دوم، شاه سلیمان، شاه سلطان حسین، و به روایتی شاه عباس صفوی اول در آنجا مدفون شدند. این شهر در فتنه افغان آسیب دید و دوباره ویران شد؛ ولی در عهد قاجاریه مجدداً رونق گرفت و فتحعلی شاه قاجار در آنجا مدفون شد. قم از حوزه های علمی عالم تشیع است و مدارس مذهبی فراوان دارد. علاوه بر آن از مراکز مهم مواصلاتی، کشور است و از پر رفت و آمدترین شهرهای ایران محسوب می شود. تبدیل قم به استان مستقل بر روند توسعه و رونق آن، کمک شایانی کرده است.

دریاچه قم

دریاچه قم(۱)

حوض سلطان یا دریاچه حوض سلطان یا دریاچه قم که به نام های دریاچه شاهی و دریاچه ساوه هم شهرت دارد، دریاچه ای با وسعت ۳۳۰ کیلومتر مربع در شمال غربی دریاچه نمک و شمال استان قم قرار دارد. این دریاچه از دو چاله مجزا تشکیل شده که حوض سلطان و حوض مره نام دارند، اما نام حوض سلطان برای کل مجموعه به کار می رود و حوض مره کاربرد کلامی خود را از دست داده است. در ۱۲۶۲ش دو نیمه دریاچه حوض سلطان به هم وصل شد و دریاچه بزرگی را به وجود آورد. از آنجا که ورودی های آب به این دریاچه دایمی نیستند و از لایه های نمکی می گذرند علاوه بر شور بودن، دوره های گوناگونی از خشکی و پرآبی را پشت سر گذاشته است. هنگام افزایش آب، دریاچه گسترش می یابد و زمین های پست و باتلاقی اطراف را می پوشاند. این دریاچه تا قرن ۱۹ بر اثر تغییرات مختلف در

۱- . دانشنامه دانش گستر، ج۷، ص۳۵۹.

مجرای رودهای شور یا مسیله بخش های باتلاقی و کویری جدیدی را در دل خود به وجود آورده است. از روزگار صفویه با ساخت سدی بر فراز پل دلاک ارتباط دریاچه حوض سلطان و دریاچه نمک قطع شد. در ۱۲۹۹ق با تخریب سد موجود در برابر مسیله، دریاچه کوچک شد و تعمیر سد ساوه هم موجب خشکی باتلاق های پیرامون دریاچه و جلوگیری از ورود آب به دریاچه حوض سلطان شد.

رودخانه قُمرود

رودخانه قُمرود(۱)

واقع در استان های اصفهان، مرکزی، و قم با طول ۲۸۸ کیلومتر. از کوه های ۴۰ کیلومتری غرب خوانسار (استان اصفهان) سرچشمه می گیرد و روبه سوی شمال روان و به شهرستان گلپایگان وارد می شود و پس از پر کردن دریاچه سد گلپایگان به سوی شرق شمالی متوجه می شود و با پشت سر گذاشتن استان اصفهان، شهرستان های خمین، محلات، و دلیجان از استان مرکزی را طی می کند و از جنوب غربی به استان قم وارد می شود و از میان شهر قم می گذرد و سرانجام به دریاچه نمک قم می ریزد. میانگین آبدهی سالانه قُمرود ۱۵۰ میلیون متر مکعب و وسعت حوضه آبگیر آن ۱۴۲۰۰ کیلومتر مربع است.

منطقه قُمرود

منطقه قُمرود(۲)

قُمرود دشتی حاصل خیز در شمال شرقی شهر قُم است. کوه های منفرد سِپَر رُستَم و کوه سفید، دشت قمرود را احاطه کرده اند و رودهای ساوه و قَرَه چای آنجا را آبیاری می کنند. نام قم رود از روستای بزرگ قم رود گرفته شده است. دشت قمرود به علت موقعیت ممتاز جغرافیایی آن، از پیش از تاریخ محل تجمع و اسکان جوامع انسانی بوده است. از آغاز دهه ۱۳۷۰ش میرعابدین کابلی، از باستان شناسان سازمان میراث فرهنگی کشور، آثار باستانی قمرود را شناسایی و معرفی کرد: الف) محوطه های باستانی هزاره پنجم پ م: قَرَه تپه، سیاه تپه، تپه اَلبُرز؛ ب) محوطه های تاریخی پیش از اسلام: آق تپه البرز و قلعه گلی؛ ج) محوطه های باستانی عصر سلجوقی: قلعه تپه، هفت گنبد، قِلمان خانه، نَقارِه خانه، تپه

ص: ۳۵۶

۱- . دانشنامه دانش گستر، ج۱۲، ص ۴۱۰.

۲- . دانشنامه دانش گستر، ج۱۲، ص ۴۰۹-۴۱۰.

سرگردان، تپه تَنوره، تپه سُرخ؛ د) کاروان سراها: محمدآباد، کاروان سرا گلی پُل دَلاک؛ ه-) قلاع دوران اسلامی: قلعه قُمرود، قلعه قَنبَر عَلی؛ و) قلاع دوره قاجاری: مُظَفَرآباد، مَلِک آباد، سام آباد، شیرین قلعه یا منصور آباد؛ ز) میل های راهنمای کاروانیان: میل صَیِفَر عَلی، میل بابَک؛ ح) شانزده بُقِعه و امامزاده؛ ط) پل های تاریخی دَلّاک، شکسته؛ ی) بنداب های بَندِ جَنگل و بند عامِر یا عُمَر.

قم شهر تاریخی و مذهبی

قم شهر تاریخی و مذهبی(۱)

قم دومین شهر زیارتی، مذهبی و مقدس ایران در فاصله ۱۴۷ کیلومتری جنوبِ غرب تهران، که به جهت وجود زیارتگاه هایی از جمله آستانه معصومه علیه السلام - خواهر امام رضا علیه السلام - در آن، آن را «قُم مقدّسه» یا «عُشّ (آشیانه) آل محمّد صلی اللّه علیه و آله و سلم نیز می نامند. قم شهری است باستانی و مدت ها پیش از ظهور اسلام وجود داشته است و چند دلیل، این دعوی را تأیید می کند.

نخست آنکه، در فاصله ای کم در مغرب شهر، بقایای آتشگاهی موجود است که خود دلیل بر آباد و مسکون بودن آن پهنه قبل از اسلام می باشد. در کتاب باستان شناسی ایران باستان (۱۲۴) تألیف لوئی واندنبرگ آمده: «در حدود ۱۵۰۰ متر در مغرب شهر قم، روی تپه ای که بین راه سلطان آباد (اراک) و رودخانه واقع است، خرابه های قلعه دختر مشهود است. این ویرانه شامل یک تالار مربع گنبد داری است که از چهار طرف باز است. این نوع ساختمان چهارطاقی نام داد. یک راهروی زانودار این چهار طاقی را به اطاق دربسته ای که همان آتشگاه است متصل می نماید. زیر گنبد چهار طاق، محرابی است که روی آن آتشی را که از اطاق سربسته آورده می شده می افروختند».

دوم آنکه نام قم در اساطیر کهنه باستانی دیده می شود، و هر چند که این اساطیر را اساسی نیست لکن قدیمی بودن قم را برهانی توانند بود؛ از این نوع است قول ابن فقیه که گفته: وَیُقال انّ الّذی بَنیٰ قُمَّ، قُمسارُ = و گفته می شود: کسی که شهر قم را بنا نهاده قُمسار نام داشته است (مختصر کتاب البُلدان، ۲۶۳)؛ و قول حمداللّه مُستوفی که نوشته: «قم از اقلیم چهارم است... طهمورث (آن را) ساخت» (نزهه القلوب، مقاله ثالثه، ص۶۷)؛

سوم آنکه، اگر محل اصلی شهر قم که خرابه های آن اکنون در یک کیلومتری

۱- . دائره المعارف تشیع، ج۱۳، ص ۲۶۷-۲۹۲.

مشـرق شـهر مشـهود است، و نیز نام قُرای اطراف شـهر، مورد توجه و دقت قرار گیرد به ثبوت می رسـد که این شـهر مـدت ها پیش از ظهور آیین مقدّس اسـلام، وجود داشـته است؛ منتهی بعداً به تدریج به سـمت صحن مطهر در مغرب متحول شده است (قم را بشناسید، مقاله علی اصغر فقیهی ۳۷). بنابراین قول ابی دُلَف در الرّساله الثّانیه، و یاقوت حَمَوی در مُعجَمُ البُلـدان، که قم را از شـهرهای مستَحدثه دوره اسـلام دانسته و در ذکر آن نوشته اند: و هِیَ مَدینَهٌ مُسْتَحْدَثهٌ اُسْلامیهُ لا اَثر لِلاعاجِم فیها = و آن (شـهر قم) شـهری است به وجود آمـده در اسـلام، که اثری از عجم در آن نیست (الرسـاله الثانیه، ۳۰؛ معجم البلدان، ۴/۱۷۵)، خطاست. همچنیـن یـاقوت در معجـم البلـدان گفتـه: ابتـداء بنـاء این شـهر به سـال ۸۳ق در زمـان حجّاج بـود؛ بـدین قرار که عبـدالرّحمن بن محمّد بن اشـعث بن قیس که از سوی حجّاج، امیر سیسـتان بود، بر وی خروج کرد، و در لشـکر او هفده تن از علماء تابعین عراق بودنـد. چون ابن اشـعث مُنهزِم شود و به کابل رفت آن جماعت به ناحیه قم افتادنـد؛ از آن جمله چنـد برادر بودنـد به نام های: عبـداللّه و اَحْوص و عبدالرحمن و اسـحاق و نُعَیم - پسـران سـعد بن مالک بن عامر اشـعری. در آن موضوع هفت قریه بود و یکی از آنها کُمُنـدان نام داشت. این برادران در آن قُری نزول کردند و آنجا را به قهر و غلبه بر والیان جور به دست آوردند و وطن گرفتند، و بنی اعمام ایشان نیز بدیشان پیوستند. آن هفت قبّه به صورت هفت محله در آمد و بهم اتصال یـافت، و نـام یکی از قُری را کـه کُمُنـدان بـود بر آن نهادنـد (بـه حکـم: اَعجَمِیٌّ فَالعَبْ بِهِ مـا شِئْتَ = و به حکم اینکه عجمی (ایرانی) است، پس هر گونه می خواهی با او بازی (رفتار کن)، به تعریب، آن را قم نام نهادنـد. مقـدّم این برادران، عبـداللّه بن سعد بود و او پسری داشت که در کوفه پرورش یافته و آیین تشیع داشت، و از کوفه به قم آمد و تشیع را در آنجا رواج بخشید (معجم البلدان، ۴/۱۷۵).

نامگذاری قم: معروف ترین و رسمی ترین نام همان قم است و در منابع روایی به همین شکل از آن سخن گفته شده است. در حدیثی می خوانیم رسول اکرم صـلی اللّه علیه و آله و سـلم در شب معراج، شیطان را مشاهده کرد که در قم نشسته بود خطاب به وی فرمود: «قُم یا ملعون» برخیز ای لعنت شده، بعد از آن به این ناحیه قم گفته شد، با این وصف نام گذاری قم و معرفی آن توسـط جبرئیـل و خاتم پیامبران بوده است (بحار، ۵۷/۲۱۷). امـام هادی علیه السـلام فرموده انـد: قم را از این جهت بـدین نام، نامیـده انـد که کشتی نوح هنگام طوفان به آنجا رسـید، آن گاه متوقف گردیـد (همان، ۵۷/۲۱۳، حدیث ۲۴). حضرت صادق علیه السلام به عفّان بعدی

فرمودند: می دانی که چرا قم بدین نام موسوم گردیده است، عرض کرد: خدا و رسولش و شما بهتر می دانید اما ششم توضیح دادند، زیرا اهلش به یاری قائم آل محمّد برمی خیزند و همراهش اجتماع کرده و قیام می نمایند (همان، ۷۵/۲۱۶، حدیث ۳۸).

دانشوران متبحر در نقشه برداری جغرافیایی بر این باورند که قم همان شهری است که بطلمیوس آن را «گونا» یا «گورینا» (Gauna= GURINA) خوانده است و برخی محققین محل فعلی قم را همان هکاتوم پیل باستان (Hecatompille) دانسته اند (فصلنامه وقف میراث جاویدان سال ششم پاییز و زمستان ۱۳۷۸، ۱۶۲).

برای قم در منابع روایی لقب هایی را ذکر کرده اند: زهرا (درخشان)، مجمع انصار قائم، قطعه ای از بَیت المَقدِس، ارض جبل، معدن شیعیان، حَرَم اهل بیت، بلده ائمه، مُطهره، مقدّسه، آشیانه آل محمد، مأوای شیعیان، پایگاه فاطمّیین، مکان آرامش، حجتی بر بلاد دیگر شهر علم و اجتهاد، شهر فضیلت، بحر (موضعی در بلاد جبل)، مختار البلاد، دربی از درب های بهشت، شهر اَمان الخائفین، شهر دور از بلاها، شهر اَمن از بلایا ... (بِحارالانوار، ۵۷، ۲۱۱؛ همان، ۱۸، ۴۰۷؛ دلایل الامامه، طبری، ۳۰۷؛ معارف و معاریف، حسینی دشتی، ۵/۱۰۶؛ مُستدرَک الوسایل، محدث نوری، ۲۰۵). در ادوار تاریخی و آثار مورخان، مکاتبات حکّام و کارگزاران و دهه های اخیر نیز این لقب ها را برای قم درج کرده اند: دارالمؤمنین، دارالعباده، دارالموحدین، خیر المقدمین، دارالعلم، خاک فرج، مدینه المؤمنین، بلده المؤمنین، دار مدینه المؤمنین، شهر حضرت فاطمه معصوم سلام اللّه علیه قُبّه الاسلام و... (مجموعه مقالات، گروهی از نویسندگان، ۲/۳۱۲؛ پرتو ولایت در قیام قم، روابط عمومی دفتر تبلیغات، ۲، ۹، ۱۰؛ تاریخ مذهبی قم، ۱۸). قم به انگلیسی Kom، Kum، Qum نوشته می شود.

چگونگی پیدایش: قم شهری باستانی است و در دوران ساسانیان از شهرهای نسبتاً بزرگ و مهم ایران بوده است و روشن ترین دلیل قدمت آن، انشعاب راه های تجاری از آن است و به حکم اقتضای مکانی دوره ای که ری و اصفهان آباد گردیده اند، این شهر نیز معمور شده است، برخی بنایش را به طهمورث پادشاه پیشدادی نسبت داده اند و در شاهنامه فردوسی سه بار نامش ذکر شده است، بنا به قول اصطخری در یک منزلی قم در قریه المجوس مردمی با کیش زردشتی زندگی می کرده اند، یاقوت حموی نیز آثار قلعه های کهن ایرانی را در قم مشاهده کرده

است. در قریه ای به نام مزیجان آتشکده کهنی به نام آذر چشنف بوده، که جزو آتشگاه سه گانه ای بوده که ایرانیان درباره آنان بی نهایت غلو می کردند (گنجینه آثار قم، عباس فیش، ۱/۷۰؛ قم در قرن نهم هجری، مدرس طباطبایی، ۱۰۹).

قم در محل جمع شدن آب رودخانه انار بار بوده و چراگاه های اطرافش مرتع مرکب های فرمانروایان پیشدادی بوده است. کیخسرو کیانی با مشارکت بیژن پورگیو زمین بایری را که بین قم و قم رود بود شکافته و نهری از آب برایش ساخت. این محوطه شهر و اطرافش زمین زراعتی گردید،چهل نفر از رؤسای لشکر چهل کلاته در اراضی قم بنا نمودند و چهل بند از رودخانه را جدا ساخته و به مزرعه های خود بردند و به همین دلیل به چهل حصاران معروف گردید، اکنون هم بسیاری از محلات قم نام فارسی اصیل دارند مانند سفید آب، میان شهر، سر بازار، سرپل، چهارمردان و سنگ سیاه (تاریخ و جغرافیای قم، ادیب کرمانی، ۷۸؛ مجموعه مقالات، گروهی از نویسندگان، ۳/۴۴۸).

از منابع تاریخی چنین استنباط می گردد که قم رود، در طول تاریخ به عنوان مایه حیات شهری و روستایی دشت قم عمل کرده است و مردم برای آبیاری کشتزارها و آب رسانی به روستاها از آن استفاده می کرده اند و با ایجاد انشعابات گوناگون هر شاخه ای از آن را برای بخشی از مزارع و آبادی ها جاری می نموده اند و این شیوه منظم آبیاری بر شکل گیری شهر قم دخالت داشته است و در ناحیه ای که اکنون لب چال نامیده می شود قم پدید آمد. این محل در روزگار باستان با عنوان مسنجان نامیده شده و طی ده قرن همچنان کانون شهر بوده است. بازار کهنه، میدان کهنه، مسجد جامع و دیگر بناهای قدیمی مرکز شهر در این محل واقع بوده اند و محله های دیگر گرد این کانون بیضی شکل به وجود آمده اند.

برخی گفته اند شهر جدید قم در دوره اسلامی و در نقطه باستانی شارستان تکوین یافته است (جغرافیایی تاریخی قم، ۷۷؛ نشریه گزارش، همان ۸).

بنا به دلایل متعدد قم مقارن یورش مسلمانان به ایران، شهری معتبر و پر جمعیت بوده و از هنگام آمدن اشعریان آثار قبل از اسلام در آن وجود داشته است، قلعه گبری و قلعه دختر، شهرستانک در نواحی غربی از آن جمله است و بنابراین، گفته سمعانی و یاقوت حموی مبنی بر اینکه قم از شهرهای جدید اسلامی است که توسط آل اشعر در زمان حَجّاج بن یوسف ثقفی بنا شده، درست نمی باشد، و به تصریح بلاذری و ابن اعثم کوفی و نویسنده تاریخ قم، هنگام آمدن اشعریان آثار قبل از اسلام در آن وجود داشته است، قلعه کبری و قلعه دختر، شهرستانک در نواحی غربی از آن جمله است و بنابراین،گفته سمعانی و یاقوت حَمَوی مبنی بر

ص: ۳۶۰

اینکه قم از شهرهای جدید اسلامی است که توسط آل اشعر در زمان حَجّاج بن یوسف ثقفی بنا شده، درست نمی باشد. به تصریح بلاذری و ابن اعثم کوفی و نویسنده تاریخ قم این شهر در سال ۲۳ هجری به دست مسلمانان و با فرماندهی ابوموسی اشعری فتح شده است با این وصف در زمان ساسانیان قم آباد بوده است. حمزه اصفهانی درباره بنای قبل از اسلام قم شرحی نوشته و برخی منابع هم یادآور شده اند که در جنگ قادسیه نیروهایی از قم به سرداری شیرازی که والی آن بود به کمک سپاه ایران آمدند. در جنگ نهاوند نیز هزاران سوار قمی حضور داشته اند و با شکست سپاه ایران امیر قم نزد پادشاه ساسانی رفته است. دینوری هم گفته است که یزدگرد پس از عقب نشینی از برابر سپاهیان اسلام به قم و کاشان فرود آمده است. با فتح قم از ناحیه مسلمانان امیر و نیز عامل خراج تعیین شده اند تا به اداره شهر بپردازند، در آن حال جمعی اسلام را پذیرفته اند و عده ای دیگر پرداخت جزیه را عهده دار شده اند (فتوح البلدان، بَلاذری، ۳۸۴؛ الفتوح، ابن اعثم، ۳۴؛ تاریخ قم، ۲۱؛ تاریخ یعقوبی، ۱/۱۳۴؛ سِنِی مُلوک الارضِ و الانبیاء، حمزه اصفهانی، ۲۶؛ اَخبارُ الطِّوال، دینوری، ۱۲۸؛ تاریخ جامع قم (بخش مذهبی)، ۶۹؛

مقارن ظهور اسلام قم به صورت هفت محلّه جدای از یکدیگر بوده که هر کدام قلعه هایی با بارو و برج های مخصوص خود، هویت خویش را آشکار می کرده اند و البته به وسیله مجاری زیرزمینی و راه های مخفی به یکدیگر ارتباط داشته اند و این نوع شهرسازی برای حفظ امنیت سیاسی و افزایش توان دفاعی در مقابل مهاجمان دشمنان بوده است، این قلعه ها عبارت بوده اند: منیجان، کُمَنَدان، قزدان، مالون، جمر، سکن و جلنبادان. در زمان یعقوبی (قرن سوم هجری) قم از این حالت بیرون آمد و از دو قسمت تشکیل شد که رودخانه قمرود یا انار بار آنها را از هم جدا می کرد، بخش بزرگتری منیجان (مجان) دارای یک هزار خانه بوده که قلعه ای از ایرانیان قدیم در آن قرار داشته است؛ بخش دیگر کُمندان بوده که توسط پل های سنگی این دو بخش به هم متصل بوده اند: در سنوات اخیر کُمندان به زمین مزروعی تبدیل گردیده و البته در شمال غربی خاک فرج وادی السّلام واقع است، منیجان در سمت شرقی رودخانه و حدود چهار امامزاده و اطراف امامزاده شاه سید علی بوده است و در واقع قم قدیم تا قرن سوم هجری دو کیلومتری شرق شهر کنونی واقع بوده است. با وقوع سیل در همین ایام قم به شدت تهدید و تخریب شد و در ساختمان جدید، تغییر شکل یافت.

هنوز محله هایی در قم وجود دارد که از قدمت آن حکایت می نماید مانند چل اختران (چهل دختران) محله مسجد جامع، محله دروازه ری، محله درخت پیر،

محله پنجه علی و چهار مردان، محله کمدون، محله عربستان، محله سیدان، پیرون دروازه، دروازه کاشان. در انتهای جنوب شهر محله هایی با عناوین چاله لؤلؤ، سه حوض، سفیداب و سنگ سیاه وجود دارد که می توان آثار باستانی و فرهنگ کهن را در آن مشاهده کرد. محله ارک در زمان قاجار به وجود آمد، محلات شاه حمزه، میدان میر، الوندیه، گذر صادق، لب چال، پشت بازار کهنه، حاج سید حسن و عشقعلی، میدان کهنه، باغ نظر، باغ پنبه و آلوچو نیز قدمت قابل توجهی دارند، اما محلات کوچه حرم، جوی شور، صفائیه، شهر نو و ابرقو جدیدترند (جغرافیای تاریخی شهرستان قم، ۸۵ به بعد؛ البلدان، یعقوبی، ۲۷۳؛ تاریخ مذهبی قم، ۶۸؛ تاریخ قم، ناصر الشریعه، ۲۰).

تحولات شهری در شکل گیری، توسعه و گسترش قم وابسته به چند عامل است که مهم ترین و تأثیرگذارترین آنها هجرت حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه و دفن وی در باغ بابلان قم می باشد، مهاجرت سادات و علویان، علما و مشاهیر شیعه، تأسیس حوزه علمیه، جاری شدن سیل های متعدد، تغییر مجرای رودخانه در زمان شاه صفی (۱۰۴۴ق). احداث خیابان ها، میادین و معابر جدید نیز در این تحولات تأثیرگذار بوده اند (جغرافیای تاریخی قم، ۱۱۴). هم اکنون این شهر حدود یکصد کیلومتر مربع مساحت دارد که تراکم نسبی جمعیت در آن متجاوز از ۸۰۰۰ نفر است.

قم اولین کانون تشّیع در ایران: با توجه به قرائن متعدّد و مدارک معتبر و اقوال مورخان می توان به طور یقین گفت قم نخستین کانون تشیع در ایران بوده است، زیرا در رُبع آخر قرن اول هجری که ایران هنوز گرفتار کشمکش بین پذیرش اسلام و باقی ماندن بر آیین قبلی خود قرار داشت، قم گرایش به تشیع را آشکارا نشان داد، منابعی خاطر نشان نموده اند قبل از اشعری ها گروهی از عرب ها که موالی ابن عباس بودند در نیمه اول قرن اول هجری به قم آمدند و در آنجا ساکن شدند، بعد از قیام مختار در سال ۶۷ هجری عده ای از طایفه بنی اسد به قُم عزیمت نمودند و در این شهر سکونت اختیار کردند، بنی مَذحِج و تیره قَیس هم به سوی این دیار کوچ کرده اند (تاریخ مذهبی قم، ۴۸؛تاریخ تشیع در ایران، رسول جعفریان، ۱۱۸). از گزارش های تاریخی بر می آید که خاندان اشعری در پایان قرن اول و در زمان امام باقر علیه السلام به قم مهاجرت کردند، اختناق زمامداران اُمَوی و مَروانی و شرایط مساعد قم سبب این کوچ با برکت گردید، آنان پس از ورود به قم در دامنه کوه یزدان (میان تقرود و قم) ساکن گردید (قم در عصر حضور ائمه علیه السلام) غلامعلی

ص: ۳۶۲

عباسی، ۶۲). اشعریان رفته رفته قدرتی به دست آوردند و دایره نفوذشان تا همدان کشیده شد، خلفای بنی عباس تا زمان خلافت مکتفی (۲۸۹ق) از فرستادن قاضی به قم امتناع می کردند و اگر هم والیانی برای این شهر مشخص می کردند از اشعریان بودند چون آنان جز به هم کیش خود رضایت نمی دانند، حمزه فرزند یسع که در حدود ۱۸۹ق والی قم بود با هماهنگی هارون عباسی قم را از اصفهان مستقل کرد. اشعریان چنان با نفوذ فراوان در این دیار زندگی می کردند که گاهی با حاکمان وقت درگیر می شدند و در ۲۱ق قسی ها به رهبری یحیی فرزند عمران از دادن خراج به مأمون اجتناب کردند، در زمان برخی خلفای دیگر عباسی نیز این طایفه به عصیان خویش علیه زمامداران مزبور ادامه دادند (پیشگامان تشیّع در ایران رضا فرشچیان، ۴۴).

شیخ جلیل عبداللّه بن سعد فرزند مالک اشعری قمی که از بزرگان اصحاب امام باقر علیه السلام و معروف و از روات حدیث بود همراه با فرزند بزرگترش موسی، در قم مؤسس مکتب تشیع شناخته شد. او موفق گردید افرادی را پرورش دهد که هر کدام در شمار مشاهیر محدث شیعه، مایه افتخار دنیای تشیع شدند. با کوشش آنان در سراسر قم حتی یک نفر غیر مسلمان وجود نداشت و این در حالی است که در آن ایام کسی شهامت ابراز مذهب تشیع را نداشت و از افتخارات اشعری این است که مزارع فراوانی را در اطراف قم بر ائمه طاهرین وقف کرد و این طایفه از اولین افرادی بودند که خمس درآمد سالیانه خود را برای ائمه اطهار علیهم السلام از حضرت رضا علیه السلام تا امام زمان عج اللّه تعالی فرجه الشریف می فرستادند، به دلیل چنین خدماتی است که حضرت رضا علیه السلام فرمود: اکثر اهل قم از اشعریین هستند که رسول اکرم صلی اللّه علیه و آله و سلم درباره آنان دعا و طلب آمرزش نموده است و از ناحیه آن امام و حضرت امام هادی علیه السلام و امام حسن عسکری علیه السلام برای بسیاری از شیوخ اشعری هدیه ها و تحفه های شایسته فرستاده می شد، حتی برای عده ای از آنان از جمله ابوجریر زکریا بن ادریس، زکریا بن آدم و عیسی بن عبداللّه، بلکه برادرش مُوسی بن عبداللّه سعد و احمد بن اسحاق اشعری و غیره هنگام رحلت کفن فرستاده شد؛ علوم اهل بیت با مساعی این خاندان تدوین و به جامعه تشیع اهدا شد و با تدابیر خردمندانه ایشان مذهب تشیع از قم به سایر نقاط ایران انتشار یافت (گنجینه دانشوران، احمد رحیمی، ۲۳).

با آنکه شهادت امام کاظم علیه السلام در زندان بغداد قدری در هاله ابهام بود ولی اهل قم با یقین به شهادت آن حضرت به دست هارون، با حاکمانی که از سوی

این خلیفه بر قم گماشته شده بودند مخالفت ورزیدند. قرائتی نشان می دهد با وجود آنکه مأمون دستور داد امام هشتم علیه السلام در مسیر مدینه تا خراسان، از قم عبور نکند، آن حضرت به این شهر آمده اند، از جمله محله شاه خراسان در اواسط خیابان آذر (طالقانی) که مسجدی هم در این مکان وجود داشت که به یُمن ورود امام علیه السلام به قم و توقف در این محله ساخته بودند؛ در محله مزبور مدرسه رضویه دیده می شود که مردم از قدیم عقیده داشته اند حضرت رضا علیه السلام در همین محل فرود آمد و از چاه آن آب نوشید و غسل کرد و وضو ساخت.

ابن طاووس از علمای شیعه می نویسد: چون امام رضا علیه السلام روانه قم گردید اهل شهر به دیدنش آمدند و در اینکه کدام یک میزبان حضرت باشند به بحث و مذاکره پرداختند، امام فرمود: مرکبم می داند کجا توقف کند، پس شتر در برابر خانه ای زانو زد که صاحبش شب قبل در عالم رؤیا دیده بود، فردا حضرت مهمان او خواهد بود، دیری نپایید که خانه مزبور مقامی شامخ یافت و به احتمال قوی محل فعلی آن همان مدرسه رضویه است (فَرحَةُ الغَرِیّ، ابن طاووس، ۱۰۵؛ تاریخ قم، ۹۱؛ مختصر البلدان، ابن فقیه، ۲۶۴؛ تاریخ مذهبی قم، ۸۳).

وقتی دعبل خزاعی در محضر امام رضا علیه السلام در خراسان آن قصیده معروف را خواند و امام یکی از لباس های خویش را به وی اهدا کرد، چون او در بازگشت به مدینه از قم عبور کرد، مردم این شهر قسمتی از آن جامه را به مبلغی گزاف از وی گرفتند تا بدان تبرک جویند (سفینه البِحار، ۲/۴۴۷). آن حضرت در هنگام ولایت عهدی فرمود: در این راه کسی را به منظور یاری خویش نمی یابم و اکنون تصمیم قطعی گرفته ام که اهل قم را یار خویش قرار دهم (مجموعه مقالات، گروهی از نویسندگان ۲/۹۱). یُونُس بن عبدالرّحمن وکیل امام رضا علیه السلام بود و هنگامی که ابن المتهدی از امام می خواهد اگر شما را ندیدم مسائل را از چه کسی بپرسیم؟ امام یونس را معرفی کرد که او از اشعری های قمی است (رجال نَجاشی، ۳۱۲). امام رضا علیه السلام خطاب به زکریا بن آدم قمی که فرزند عبداللّه بن سعد اشعری قمی است فرمود: خداوند توسط تو بلاها را از قم بر می دارد، همچنان که به واسطه امام کاظم علیه السلام اهل بغداد در امان بودند (بِحارالانوار، ۵۷/۲۱۷). زکریا بن ادریس قُمی اشعری از بزرگان صحابه امام رضا علیه السلام است که از آن حضرت و امام صادق علیه السلام و امام کاظم علیه السلام حدیث نقل کرده است. در شأن او همان بس که در ایام رحلتش امام حالات او را از زکریا بن آدم می پرسید و از اول شب تا طلوع صبح صحن این مکالمه حضرت برایش رحمت می فرستاد.

حضـرت امام جواد علیه السلام به مردم قم مهر می ورزید و آنان را مورد لطف خویش قرار می داد و چون توسط نامه علی بن مَهزیـار از وضع نابسامـان مردم این دیار آگاه شـد، در پاسـخ آن مکتوب برای مردم قم از خداونـد نجات و رهایی درخواسـت کرد و فرمود: از گرفتاری مردم قم مطلّع شـدم خداونـد برایشان گشایش به وجود آورد و از این رنج خلاصـشان کند (مَجالِسُ المؤمنین، ۱/۴۲۲). امام جواد علیه السـلام مقام مُحـدّثان و مشایـخ قم را می سـتود و در هنگام رحلت برایشان طلب رحمت می کرد. ابوطـالب قمی می گویـد: به حضـور امـام نهم شـرفیاب شـدم و شـنیدم که می فرمود: خداونـد از سوی من به صـفوان بن یحیی، محمّد بن سـنان، زکریا بن آدم و سـعد بن سعد جزای نیکو عطا کند، آنان نسبت به من وفادار بودند (کِتاب الغَیبه، شیخ طوسی، ۲۲۱).

در زمـان امام هادی علیه السـلام نیز مرکز تشـیع در ایران قم بود و بین شـیعیان این شـهر و حضـرت هادی علیه السـلام ارتباطی تنگاتنـگ وجود داشت، به ویژه هر چه در عراق تمایلات غلّو آمیز و انحرافی دیـده می شـد در قم اعتـدال و ضـدیت با افراط حـاکم بود و در این باره شـیعیانش پافشاری می کردنـد، در ۲۵۵ق احمـد بن محمّد عیسـی، از مُحَدثین معروف قم تعدادی از روات را به دلیل نقل احادیثی غلّوآمیز، از قم تبعید کرد (تاریخ تشیع در ایران، ۱۲۹؛ مفاخر اسلام، علی دوانی، ۱/۴۰۰). محمّد بن داوود قمی و محمّـد الطَّلحی از شـهر قم اموال و اخبـاری را به امام هادی علیه السـلام می رسانیدنـد (مشارق الانوار، ۱۰۰). امام هادی علیه السـلام از پـدران بزرگوارش، از امیرمؤمنان علیه السـلام نقل کرده که رسول اکرم صـلی اللّه علیه و آله و سـلم فرموده است. چون در شب معراج مرا به آسمان بردند، بارگاه گنبد داری از مروارید دیدم که چهل ستون داشت و چهار درب که همه از دیبای سـتبر سبز بودند، گفتم: جبرئیل، این قبه که از آن زیباتر ندیدم چیست، پاسخ داد این صورت (ملکوتی) شهر قم است که در آن بندگان مؤمن خدا که انتظار قائم آل محمّد صـلی اللّه علیه و آله و سـلم را می برند و برای قیامت و حساب خود، توقع شـفاعتش را دارند، جمع می شوند و بر آنان اندوه زمانه و حوادث ناگوار پیش می آید (فرهنگ جامع سـخنان امام هادی علیه السـلام، ۱۱۳). یکی از اتهامـاتی که از سـوی خلیفه عباسـی به امـام هـادی وارد گردیـد این بـود که بـا مردم قم در ارتباط بوده و از آنها اموالی را دریافت می کنـد، مردم این شـهر در همان ایام برای زیارت امام رضا علیه السـلام به مشـهد می رفته اند و به همین دلیل امام هادی آنان را آمرزیده شده دانسـته اند (مُسـنَد امام هادی علیه السلام، ۳۷؛ عُیُون اخبار الرّضا علیه السلام، ۲/۲۶۰).

در همـان ایام اختناق عباسـیان، قمی ها در قالب کاروان هایی به سامرا می رفتنـد و به فیض حضور امام علی النّقی علیه السـلام می رسـیدند، مأموران متوکل در کمین این کاروان ها بودند تا اموالشان را مصادره کرده و نزد خلیفه ببرند، وحشت متوکل در حدی بود که گاه تصور می کرد از قم برای حضرت سلاح فرستاده می شود به همین دلیل شبانه به محل اقامت حضرت یورش بردند همان گونه که اهالی قم به ساحت امام دهم علیه السـلام ارادت می ورزیدند، آن حضـرت نیز نسبت به شیعیان این دیار مهربان بود و برایشان دعا می کرد کاروانی از شاگردان و اصحاب آن حضرت که در زمره محدثان عالیقدر بودند، به شهر قم تعلّق دارند (قم در عصر حضور ائمه علیهم السلام، ۱۳۴).

در هنگامه اختناق شدید عباسیان و عصر امام حسن عسـکری علیه السـلام قم پاسدار مکتب امامت بود و کاروان های قمی به سوی سامرا در حرکت بودند، که محدثانی عالیقدر قافله سالار آنان به شـمار می رفتند. در بین محدثان و شاگردان و اصحاب امام که از قم برخاسـته اند احمد بن اسـحاق قمی از همه برتر است؛ او از خواص حضرت بود و آن بزرگوار به وثوقش تصریح نموده و دیگران وکـالت او را زا سوی امـام صـریحاً ذکر کرده انـد. از جـانب امـام هـادی علیه السـلام خطاب به وی نامه هایی صادر گردیـده و در یکی از آنها به وی گفته شده بود از وجوه مقاسـمه و خراج قم مسجدی در این دیار بنا نهد که آثاری از آن هنوز هم پابرجاست (همـان مأخـذ، ۱۵۲). در نـامه ای کـه آن حضـرت برای مردم قم نگـاشت از خداونـد متعـال برایشـان آرزوی رحمت، عمر طولانی رشد و هدایت نمود (بِحارالانوار، ۸۵/۲۲۹؛ مَناقِب، ابن شهر آشوب، ۴/۴۲۵).

مردم قم در اولین روزهای غیبت صـغری به محضر امام دوازدهم رسیدند، از جمله آنان احمد بن اسحاق، حسن به نضر، محمّد بن محمـد، علی بن محمّـد بن اسـحاق و پـدرش حسن بن یعقوب به زیـارت حضـرت مهـدی عجـل اللّه تعـالی فرجه الشـریف شرفیاب گردیدنـد مادلونگ می گوید: شـیعیان قم در وفاداری به امامت دوازده امام باقی ماندند و هیچ گونه انشـقاقی، اعمّ از فطحی یا واقفی، در میان محـدّثان امامی این شـهر مشاهـده نگردید (کیهان اندیشه، ش ۱۵۲/۱۵۳). قمی ها با فرا رسـیدن عصر غیبت با شناخت کامل و معرفت تمام از مقام نیابت پیروی کردند، نخستین سفیر امام، عثمان بن سعید، احمد بن اسحاق اشعری را از قم به بغداد فراخواند تا با حضور او تردید گروهی را که نسبت به مقام نیابت ابراز می داشـتند بزداید؛ او معاون عثمان بن سعید در امور مالی بود و در کنارش در بغداد باقی ماند، در همین دوران برای احمد بن اسحاق و جمعی از کارگزاران توقیعی از

سوی نـاحیه مقـدسه صادر گردیـد که طی آن، افراد مـذکور مورد تقـدیر و سـتایش قرار گرفتنـد عبـداللّه بن جعفر حِمیَری نیز وکیل امین مقام سـفارت در قم بود و مقام نیابت را درج می نهاد (قم در عصر حضور ائمه، ۱۸۲) حسین بن رَوح، نایب خاص امـام زمـان عجـل اللّه تعـالی فرجه الشـریف، بـا علمـای قم مکـاتبه کرد و در آن نـامه ها نظر ایشان را درباره مسائل دینی جویا گردیـد، همچنین از محـدثان و راویـان این شـهر خواست اگر خطـایی و لغزشـی در کتـاب «التّأدیب» وجود دارد اصـلاح کنند (کتاب الغَیبه، شیخ طوسی، ۳۹۰؛ الکنی والالقاب، محدث قمی، ۳/۷۸). به نظر می رسد این نکته سندی گویا برای شرافت اهل قم و تأیید آنان از جانب نائب خاص حضرت و حتی خود امام عصر عجل اللّه تعالی فرجه الشریف می باشد.

شهر امامزادگـان و سـادات، با توجه به اینکه قم پناهگاهی برای علویان و فاطمیان بود و اهل این شـهر نسبت به خانـدان عترت علیه السـلام علاقه ای عمیق و ویژه داشـتند و نیز از سوی دیگر فشار خلفای اموی و بیشتر از آن عباسی، موجب گردید کاروان هـایی از طالبیان به این شـهر مهاجرت کرده و در چنین جایگاه امنی سـکونت اختیار کننـد، چنین مکانی با آن خصالی که ائمه هـدی علیهم السـلام در وصف مردمش ذکر نموده انـد و بـا توجه به اعتقـاد خـاص اهـالی آن، بـا میـل بـاطنی از این میهمانـان اسـتقبال شایـان توجهی کرد به نحوی که بیش از شـهرهای دیگر ایران مقابر و مراقـد اولاد ائمه علیهم السـلام در آن دیـده می شود.

در فاصله کوتاهی بسیاری از فرزندان امام حسن مجتبی علیه السلام، امام حسین علیه السلام، موسی بن جعفر علیه السلام و امام رضا علیه السـلام، فرزندان محمّد حَنَفیّه و زید فرزند امام چهارم علی بن الحسـین علیه السلام و اسماعیل فرزند امام صادق علیه السـلام بـه قم روی آوردنـد، هنگـامی که حسن بن زیـد معروف به داعی را دسـتگیر کردنـد، ابوالقـاسم احمـد بن محمّـد (از نوادگان امام مجتبی علیه السـلام) از طبرستان بیرون آمد و به قم توجه کرد و چون به این شهر رسید، اهلش در تکریم و تجلیل وی مبالغه کردند. نقل نموده اند که اهالی قم به کاشان رفتند و ابوجعفر موسـی بن محمّد بن علی بن موسـی الرضا علیه السلام را که در آنجا اقامت گزیـده بود با عزّت و احترام فراوان به قم آوردنـد و وقتی ابوالحسن موسـی بن احمـدی علی به سـفر حج رفت، هنگام بازگشت اهل قم در معابر و محلات آذین بستند و ورودش را به یکدیگر مژده دادند، کثرت مهاجرت امامزادگان و سادات به قم در حدی بود که برخی از سیّاحان آن را شهر سادات نامیده و مورخی گفته است: علویای ری و خراسان فرع و شاخه ای از سادات قُم هستند، چنانچه سید نقیب امیر شمس الدین محمّد در زمان شاهرخ میرزای تیموری از این دیار به مشهد

رفت، در وضع کنونی نیز کثرت سادات قم به خوبی مشهود است و خاندان هایی از سادات بُرقعی، رضوی، چاوشی، حسینی، حسنی، علوی، طباطبایی، موسوی و لاجوردی در این شهر زندگی می کنند و محلاتی چون سیّدان، موسویان و مبرقع را به خود اختصاص داده اند (تاریخ قم، ۲۱۵؛ تاریخ مذهبی قم، ۱۰۷؛ تاریخ تشیع در ایران، ۱۲۶).

مردم قم همان طور که در بزرگداشت اولاد رسول اکرم صلی اللّه علیه و آله و سلم هنگام حیاتشان کوشیدند پس از رحلت یا شهادت آنان، مزارشان را محترم داشتند و بناهای عالی، گنبدهای مجلّل و انواع آجرکاری، کاشی کاری، مقرنس کاری و دیگر جلوه های هنری را در آرامگاه های این خاندان به نمایش گذاشتند. آنان به این امور بسنده نکردند و برای تعمیر و مرمت این بناها و نیز فراهم آوردن امکاناتی دیگر موقوفه هایی از اموال منقول و غیر منقول خویش را در نظر گرفتند، همچنین به عنوان خدمه ای افتخاری نسل اندر نسل به مراقبت، نظافت و تقویت شکوه ظاهری و معنوی این اماکن مبادرت نموده اند. جوار ضریح این امامزادگان مکان مناسبی برای ادای نذر، درد دل کردن مردم، شفا گرفتن، کاستن از غم ها و غصه ها، ذکر و عبارت قربانی گوسفند، سوگند یاد کردن برای حل اختلافات و منازعات بوده است. هم چنین شکل گرفتن قیام ها و اعتراضات مردم علیه حکّام جور و ستم بی تأثیر از مراقد مذکور نبوده است.

از همان ایام ورود اولاد ابی طالب به قم، برای اینکه به مسائل آنان رسیدگی شود افرادی که مشهورترین آنان بودند و اصالت نسب و خانوادگی آنان معتبر و مستند بود به عنوان نقیب برگزیده می شدند. از جمله ابوعبداللّه احمد از فرزندان موسی مبرقع که در نیمه اول قرن چهارم هجری نقیب علویان قم بود، در نیمه دوم همین قرن ابوالحسن موسی بن احمد که مردی دانشور و فروتن بود، در آغاز جوانی نقابت سادات و علویان را عهده دار شد، علی بن حمزه بعد از ابی علی احمد بن علی شجری این سمت را پذیرفت، ابوالقاسم فرزند جعفر بن حمزه بعد از عمویش علی بن حمزه پیشوا و مقدّم سادات گردید. ابوالقاسم علی بن محمّد بن حمزه از فرزندان امام سجاد علیه السلام، ابوعبداللّه احمد بن محمّد بن احمد اعرج از اولاد موسی مُبَرقَع محمّد بن موسی فرزند ابی عبداللّه احمد رضوی مُبَرقعی، حمزه بن محمد، علی بن شرف الدین محمد، عزّالدّین ابو محمّد یَحیَی بن محمّد علوی، عزالدین مرتضی نقیب نیز جزو نقبای قم بوده اند (تاریخ مذهبی قم، ۱۲۰).

در قرن ششم، آل ارقَط از فرزندان عبداللّه باهِر فرزند امام سجاد علیه السلام در ری و قم چنین مقامی را عهده دار بودند، به موجب فرمان جهانشاه قَرَه قویونلو در

تاریخ جمادی الاول ۸۶۷ هجری سید احمد نظام الدین رضوی نقابت سادات قم و تولیت آستانه حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه را پذیرفته بود، در فرمان مزبور تصریح شده که اجداد وی از سوی امیر تیمور گورکانی و شاهرخ میرزا این دو سمت را دارا بوده اند (همان، ۱۲۰).

علویان ضمن آنکه با علامات و شعارهایی شناخته می شدند، نامشان در دفتر مخصوص نقیب ثبت می گردید و به مردم معرفی می شدند، اما اینکه به نشانه سیادت پارچه سبز رنگ به سور شال سیاه بر کمر می بسته اند تا قرن هشتم هجری متداول نبوده است، بعد از رسمی شدن عمامه سبز برای علویان چنین معمول گردید که وقتی سیادت هر کسی از سوی نقیب سادات ثابت و مسلم می گشت نقیب اجازه می داد که آن را به سر خویش ببندد یا خود این کار را می کرد. جمعی از علمای نسّابه نیز در میان علوی ها بودند و مراقبت می کردند که کسی به دروغ خود را علوی نخواند. اما در خصوص بستن عمامه سیاه بر سر به نشانه سیادت به نظر می رسید این رسم از زمان صفویه که مذهب شیعه در ایران رسمی گردید و شیعه خود را به طور علنی سوگوار امام حسین علیه السلام اعلام کرد، اولاد علی به یاد شهیدان کربلا عمامه سیاه بر سر افکنده و شال سیاه به کمر بستند (همان، ۱۲۶).

هجرت تحول آفرین حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه، تعداد امامزادگان شایسته تجلیل در دارالایمان قم که بر فراز قبورشان گنبد و بارگاه مشاهده می گردد به متجاوز از چهارصد مورد می رسد، در میان این اختران تابناک، یک ستاره پیش از همه فروزندگی و درخشندگی دارد، او دختر گرامی و با کرامت حضرت موسی بن جعفر، کریمه اهل بیت، شفیعه محشر حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه می باشد، در فضیلت و شرافت او همین بس که حضرت امام صادق علیه السلام هنگام بحث از اهمیت قم فرموده اند: بانویی از تبار من، در این شهر دیده از جهان فرومی بندد که با شفاعتش شیعیان به بهشت گام می نهند (مجالس المؤمنین، شوشتری، ۱/۸۳). و این سخن را امام ششم علیه السلام قبل از تولد آن بانو فرموده اند، قریب به این مضمون از امام رضا علیه السلام و امام جواد علیه السلام نقل گردیده است (وسایل الشیعه، ۱۴/۵۷۶؛ کامل الزّیارات، ابن قُولَوَیه، ۳۲۴؛ مُستدرَک الوسایل، محدث نوری، ۱۰/۳۶۸؛ جامعُ احادیث الشّیعه، بروجردی، ۱۲/۶۱۷).

به دلیل مقامات معنوی، پرهیزگاری و پارسایی، لقب هایی برای این امامزاده چون معصومه، طاهره، حمیده، رشیده، تقّیه، نقّیه و مرضیّه ذکر کرده اند (اَنوار

الشَعشِعین، ۱/۲۱۱). وی در اوایل ذیقعـده الحرام ۱۷۳ق در مـدینه دیـده بـه جهـان گشـود و تحـت تربیت پـدر و برادرش به شکوفـایی شـکوهمندی رسـید و در ایـام هجرت امـام رضـا علیه السـلام به خراسان در دفاع از حریم، امامت، زحمت وافری را تحمـل کرد و نقش تأثیرگـذاری ایفـا نموده از این روی و به دلیـل نقل برخی احادیث، شأن و منزلت این بانو در میان خانـدان عترت ارتقا و مقامش اشـتهار یافت (مُستدرَک سفینه البِحار، ۲۵۸؛ گنجینه آثار قم، ۱/۳۸۶؛ کریمه اهل بیت علیه السـلام، علی اکبر مهدی پور، ۱۰۰).

حضـرت فـاطمه معصـومه بـه جُرم حمـایت از حریم امـامت در معرض آزار و اذیت مـأموران خلیفه عباسـی قرار داشت، بـا این وجود، در ایام حبس پـدر در زنـدان های بغـداد و هجرت برادرش به مرو با زنان علوی در ارتباط بود و همراه آنان در معرض فضایل خاندان وحی و افشای تهدید ها و فشارهای سیاسی زمامداران خودسر کوشا بود.

آن بـانوی گرامی به دلیـل اشتیـاق فراوان به برادرش، امـام رضـا علیه السلام، اعـتراض به عملکرد حاکمـان وقت و مشـروعیت نداشـتن غاصـبان خلافت و پیش بینی وضع اسف بار زنان حریم اهل بیت پس از شـهادت فروغ هشـتم و درک اوضاع سیاسـی حـاکم بر مـدینه و نیز نشـر و معرفی آیین علوی و اثبـات مظلومیت اهـل بیت پیـامبر علیه السـلام افشای نفاق عباسـیان و روشـن ساختن اذهان مردم نواحی گوناگون نسبت به برخی حقایق و وقایع، همراه برادران و برادرزادگان در قالب کاروانی، یک سال پس از هجرت حضرت امام رضا علیه السلام یعنی در ۲۰۱ق مدینه را به قصد ایران ترک نمود، برخی منابع یادآور شده اند که امام رضا علیه السـلام در نامه ای خواهر را به خراسان دعوت کرد و او به اشتیاق زیارت حضـرت رضا علیه السـلام رنج سـفری دور و دراز را تحمل کرد، آنان در آبادی های مسـیر مورد استقبال علاقه مندان قرار گرفتند و چون در هر منزلگاهی که توقف می نمود پیـام مظلومیت و غربت برادر گرامی خود را به آگـاهی مردم می رسانیـد و مخـالفت خویش را بـا نیرنـگ بنی عباس علنی می ساخت تا کاروان به شـهر ساوه رسـید عـده ای از افراد مُسلّح که از حمایت عوامل حکومتی برخوردار بودند سـر راه آنـان قرار گرفته و بـا همراهـان آن بـانو وارد نبرد شدنـد و تقریبـاً تمـام برادران به نـام های فضل، جعفر، هادی، قاسم و زیـد و تعدادی از برادرزادگان و غلامان او به شهادت رسیدند. حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه با مشاهده این صحنه های حزن آور و در غم از دست دادن عزیزان خویش به شدت متأثر و رنجور گردید؛ در منابع دیگر مندرج است که افراد آن کاروان به بیست و سه نفر بالغ می گردیده اند در حوالی ساوه مشغول تناول

ص: ۳۷۰

غـذا بوده انـد که با یورش ناگهانی دشـمن مواجه می گردنـد و در طعام آن حضـرت نیز زهر ریخته انـد که بر اثر مسـمومیت، بیمار و بستری می گردد (حیات امام رضا علیه السلام، جعفر مرتضی عاملی، ۴۲۸؛ ریاض الانساب، ۱۶۰؛ قم در عصر ائمه علیه السلام، ۸۱). در این حال از برخی مطلعین پرسـید از این جا تا قم چقدر فاصله است، پاسخ دادند: ده فرسخ؛ پس تقاضا کرد او را به قم ببرند، بزرگان شهر وقتی این خبر را شنیدند با شادمانی از وی استقبال شایان توجهی به عمل آوردند.

در روز ۲۳ ربیع الاول ۲۰۱ق کَجاوَه حضرت به قم وارد گردید. موسی بن خزرج، از بزرگان و منتقدّین شهر، سربند شتر حامل خواهر امام رضا علیه السـلام را بر دوش می کشـید و عـده زیادی سواره و پیاده گرداگرد آن مرکب در حال حرکت بودند، تا در محلی که امروز میـدان میر نامیـده می شـود نـاقه حامـل حضـرت زانو بر زمین زد و افتخـار میزبـانی آن بـانو نصـیب بزرگ اشـعریان قم یعنی موسـی بن خزرج گردید، فاطمه معصومه سـلام اللّه علیه مدت هفده روز در سـرای موسـی به عبادت و راز و نیاز با خداوند مشـغول بود که محل عبادتش به بیت النّور معروف و از نقاط مقدّس قم به شـمار می رود، همچنین محل اقامت هفـده روزه اش به صـورت مـدرسه ای در آمـد و به سـتّیه موسوم گشـته است (بحارالاـنوار، ۶۰۰/۲۱۹؛ خاک پاکان، حسـینی جلالی، ۲۲۶).

بنـا به روایتی رحلت شـهادت گونه آن بـانو در دهم ربیع الثـانی ۲۰۱ق و در سـن ۲۸ سـالگی روی داد؛ پس از مراسم متـداول شرعی بدن مطهرش را با شکوه تمام به سوی باغ بابلان که در خارج شهر بود، تشییع کردند و در کنار سردابی که از قبل برای آن حضـرت مهیا کرده بودند بر زمین نهادند. بین آل سـعد در خصوص دفن آن بدن پاک گفتگوهایی صورت گرفت، که در این میان دو سوار از جانب بیابان رسـیدند و از مرکب پیاده شده بر آن پیکر نماز گزاردند و فاطمه را دفن و سـپس آن محل را ترک کردند و کسـی متوجه نشد آنان چه کسانی بودند (تاریخ مذهبی قم، ۹۵؛ تاریخ قم، ص ۲۳۱ و ۲۱۴). پس از دفن جسد مطهر، موسـی بن خزرج سایبانی از بوریا بر فراز قبر شـریف قرار داد تا آنکه زینب دختر امام جواد علیه السلام که برای زیارت مرقـد عمه اش به قم آمـده بود، قبر را تجدیـد بنا و بر فرازش گنبـدی ساخت، در سال ۳۵۰ق ابوالحسـین زید بن احمد بن بَحر اصـفهانی حرم را مرمّت و بازسازی کرد، در اعصار بعد نیز چندین بار حرم مطهر تجدید بنا و ضمائمی بر آن افزوده شد، گنبد فعلی مربوط به سـال ۱۲۱۸ق است، تعویض ضـریح، طلاکاری گنبـد و آراسـتن رواق و صـحن ها و دیگر اجزای حرم به جلوه های هنری و معماری نفیس، همچنان استمرار داشته تا حرم به وضع کنونی در آمده است (خاک پاکان،

ص۲۲۷؛ و پژوهش های نگارنده).

بنا به نقل علامه مجلسی، نُه نفر از افراد این خانـدان در کنار مرقـد آن بانو آرمیده اند، سه تن از فرزندان امام جواد، چهار نفر دختران موسی مُبَرقع و دو نفر از خادمین اهل بیت علیه السـلام. از آن تاریـخ، شخصیت های بسیاری از علمای شیعه، مراجع تقلید، شهدای فضیلت، اهل ادب و فرهنگ و رجال اجتماعی در جوار این بارگاه دفن گردیده اند.

پس از دفن حضرت فاطمه معصومه علیه السلام شـهر قم به دلیل امتیاز دفن جسد مطهر حضرت فاطمه معصومه در آن به طور اساسی دچار تحول گردید و به تدریج شـهر از شمال شرقی به سوی جنوب غربی کشیده شد به طوری که حرم شریف که در فاصله ای از شـهر قرار داشت اکنون نه تنهـا در کانون اصلی شـهر قرار دارد بلکه بر سیمای قم، جلوه های معماری، فرهنگ، روابط اجتماعی و مناسبات این دیار با نقاط دیگر اثر گذاشته است، و سالانه میلیون ها نفر از نواحی گوناگون ایران و دیگر مناطق جهان اسـلام به منظور زیارت این بارگاه، به قم سـفر می نمایند، مهاجرت علمای تشیع به قم و تشـکیل محافل درسی و علمی در این شـهر، در پرتو جلوه های معنوی حرم مطهر دختر موسی بن جعفر علیه السـلام می باشد که برخی از آنان حتی با توسل به این بانو مشـکلات فکری خود را حل کرده انـد. هم چنین هزاران نفر از زائران به برکت کریمه اهل بیت مورد عنایت خداونـد متعال قرار گرفته و از مشـکلات لاینحـل، امراض صـعب العِلاـج و گرفتـاری های رنـج آور، رهایی یافته و سـلامتی، آرامش و توانمندی خود را به دست آورده اند.

به حرم مطهر موقوفات متعـددی اختصاص یافته که رقبات آن توسط متولّیان نظارت و مراقبت و از طریق درآمـد و منافع آنها و نیز از نذورات مردم برای توسعه، اِحیاء و مَرمَّت حرم و مسائل دیگر فرهنگی و اجتماعی اهتمام شده است.

فرمان تولیت آستانه مقدسه را در قرون گذشـته فرمانروایان صادر می کرده اند و نخستین آنها مربوط به قرن نهم هجری و ایام حکمرانی سلسـله قره قویونلوها بوده است، هنگام درگـذشت شاه صـفی به سال ۱۰۵۳ هجری و حمـل جنـازه اش به قم، متولی این بارگاه میرزا محمّد مهدی بوده است (عالم آرای عباسی، ۲۵۷).

قم در گذر تاریخ، از زمان ساسانیان اقوام دیلمی پیوسته به بلاد جبل (عراق عجم شامل اصفهان، همدان، ری و قم) یورش می بردند مردم قم مشغول برگزاری مراسم نوروز بودند که مورد تهاجم این قوم قرار گرفتند، در این موقع اَحوَص بن سعد اشعری که از شرّ حَجّاج بن یوسف، از کوفه گریخته و به قم پناه آورده بود با

نیروهای خود دیلمی ها را غافلگیر کرد و آنان را پراکنده ساخت (تاریخ قم، ۲۴۲).

همچنین در سال ۷۷ق مُطَرِّف بن مُغیره بن شُعبه در مقابل مروانیان قیام کرد و به قم و کاشان آمد و از اهالی این نقاط استمداد کرد که مردم گردش اجتماع کردند و به روایت تاریخ بلعمی در همان موقع که پانزده سال قبل از ورود اشعری ها به قم است، مردم این شهر شیعه بوده اند و دلیل همکاری با مُطَرِّف دشمنی اهالی قم با بنی امیّه و عبدالمَلِك مروان بوده است و اصولاً این فرد از گرایش های مردم این سامان آگاهی داشته که به کمک آنان اقتدار خود را فزونی داده است. در سال ۱۳۱ هجری در قم جنگی میان قحطبه سردار ابومسلم با این ضُباره از عُمّال امویان رخ داد که به شکست دومی منجر گردید (تاریخ طبری، ۶/۵۶).

پیشینه تاریخی قم، بعضی قائل به قدمت شهر قم بوده و آن را از بلاد باستانی دانسته و به شواهد و قرائنی هم استدلال نموده اند، از قبیل ذکر «زعفران قمی» در کتابی که مربوط به عصر ساسانیان است و نیز آمدن نام قم در شاهنامه فردوسی ضمن بیان حوادث سال ۳۲ق هم آن سرزمین به همین نام بوده است. در اسناد تاریخی و گزارش فتوحات ایران به خلیفه مسلمین از سرزمین قم به عنوان (شق ثیمره) نام برده اند. بنابراین، شهر قم هم مانند شهر نجف و کربلا و مشهد مقدس از شهرهای نو ظهور اسلامی است که موجودیت آن را باید در جهات مذهبی - سیاسی جست و جو کرد.

پیشینه فرهنگی، سیاسی قم، با ورود اعراب اشعری به قم در سال ۸۳ و برچیده شدن آیین زرتشت، و ایجاد عمران و آبادی های بسیار، مردم قم چنان اهمیت و عظمت یافتند که گویی در کشور نیمه مستقل کوچکی در «قلب دارالاسلام» زندگی می کردند، چنان که از آغاز ظهور خلفای عباسی در ۱۳۲ق تا اواخر دوره خلافت هارون از دادن خراج به حکومت وقت خودداری می کردند و هیچ یک از خلفا توان و جرأت مقابله با آنان را نداشتند. در زمان هارون عباسی که فرمانروایی اسلامی حداکثر توسعه را یافت (سال ۱۸۴ق) هارون تصمیم گرفت صحابه و دوستداران اهل بیت علیه السلام را تحت فشار قرار دهد و قم، این کانون ضد ظلم و ستم را سرکوب نماید. لذا هارون «عبداللّه بن کوشید قمی» را به حکومت اصفهان (که قم از توابع آن بود) گماشت تا مالیات پنجاه و چند ساله قم را وصول نماید. او هم برادر خود «عاصم» را عامل قم قرار داد. عاصم پس از شکنجه و اذیت و آزار مردم، حتی یک درهم از مالیات معوقه را وصول نکرد، ولی همچنان بر

فشار خود افزود تا اینکه عده ای از اهالی و بزرگان شهر زبان به شفاعت گشودند، اما به نتیجه نرسیدند. بعد از بی نتیجه بودن این وساطت ها «عاصم» به دست عده ای از جان گذشته به هلاکت رسید. همین حادثه باعث عزل عبداللّه از حکومت اصفهان شد، ولی عبداللّه به دارالخلافه شتافت و با پرداخت یک میلیون درهم خواستار بازگشت به سمت قبلی خود شد، به شرط اینکه قم از تابعیت اصفهان خارج شود. سرانجام با توضیحات قانع کننده او بیانات «حمزه بن الیَسَع» - از بزرگان قم - و عهده دار شدن خراج شهر، هارون استقلال شهر قم را پذیرفت و بدین سان این شهر استقلال سیاسی یافت و پس از تعیین حدود آن، مسجد جامع با منبری برای امام جمعه (که نشانه استقلال هر ناحیه بود) در آن ساخته شد هنگام استقلال در این سرزمین دو شهر وجود داشت؛ یک شهر جدید اسلامی به نام «قم» و دیگری شهر زرتشتیان به نام «کُمیدان» که عمال حکومتی و زندان شهر در آنجا بودند؛ چرا که اهل قم عمال حکومت را به شهر خود راه نمی دادند.

تاریخ مبارزه بی امان مردم قم با ستمگران، مردم قم با حاکمان ستمگر زمان خود همیشه سر ناسازگاری داشتند، در زمان های مناسب در برابر آنان دست به شورش و انقلاب می زدند و از پرداخت مالیات و حمایت اقتصادی حکومت مرکزی خودداری می کردند. بعد از شهادت حضرت امام رضا علیه السلام در سال ۲۰۳ق و پی بردن مردم قم به جنایت مأمون و دستگاه خلافت، به عنوان اعتراض به این فاجعه عظیم و اعلان حمایت از حریم مقدس ولایت و امامت، مردم در برابر حاکمان عباسی دست به تمرد زدند، و از دادن خراج و مالیات سالانه شهر خودداری کردند. این انقلاب همگانی حدود ده سال ادامه داشت و سرانجام با یورش سپاهیان حکومتی به فرماندهی «علیّ بن هشام» به شهر، عده ای از سران شهر همراه «یَحیَی بن عِمران» - بزرگ قمی آنکه این نهضت عظیم مردمی را سازماندهی می کرد - کشته شدند و قسمتی از شهر خراب گردید و مالیات های گذشته وصول شد. مردم به تدریج به عمران شهر پرداختند و تا سال ۲۱۶ق شهر اوضاع آرامی داشت. در همین سال که همزمان با خلافت معتصم بود، مردم به دارالحکومه قم حمله کردند و عامل حکومت «طَلحی»، را از شهر بیرون راندند و علم مخالفت برداشتند. معتصم به تحریک «طلحی» سپاهی را به فرماندهی «وصیف ترک» مأمور سرکوبی اهالی کرد، و او همراه حاکم رانده شده - قم به هر حیله ای بود به داخل شهر رخنه نمود و سپاهیانش به قتل و غارت اهالی پرداختند و خانه ها و باغ های افراد انقلابی را آتش زدند و شهر را به تلی از خاکستر مبدل نمودند. ولی این همه،

نتیجه ای جز برافروخته شدن خشم عمومی مردم نداشت. لذا پس از مواجه شدن سپاه با اعتراض و مخالفت مردمی، فردی به نام «محمّد بن عیسی باد غیسی» فردی خوش خو و صدیق بود به حکومت قم گماشته شد؛ حاکم جدید با درایت خاصی که داشت رضایت مردم را جلب نمود و بذر مودتی بین آنها پاشید که تا سال ۲۴۵ق در این شهر حادثه خونینی پیش نیامد. سرانجام در زمان خلافت متوکل، که فردی لاابالی بود و از اهانت به مقدسات دین و بزرگان اسلام هراسی نداشت، مردم عاشق ولایت و امامت قم با دیدن این جسارت ها و اهانت ها به ساحت مقدس بزرگان دین، آن چنان برآشفتند که در فرصت مناسب با تقویت معارضات حکومت عباسی همچون حسین کوکبی که از اشراف سادات علوی بود دولت علوی کوچکی تشکیل دادند و عمال حکومتی را خلع ید کردند و تا سه سال این حکومت برقرار بود. سرانجام معتمد عباسی، حاکم «بلاد جبل» را مأمور براندازی حکومت علویان و سرکوب نهضت قمیون کرد و او با سپاهی فراوان پس از سرنگون کردن حکومت حسین کوکبی، اهالی قم را سرکوب و سران آنها را کشت و عده ای زندانی کرد و در ظلم و ستم تا آنجا پیش رفت که آنها برای در امان ماندن از شر او به امام حسن عسکری علیه السلام پناهنده شدند و حضرت برای رهایی از این شر عظیم، دعایی به آنان تعلیم فرمود که در نماز شب بخوانند. این سرکوب های خونین هیچ تأثیری در خاموشی شعله های انقلاب و قیام علیه ظلم و ستم نداشت؛ لذا مردم قم به مجرد درگیری معتمد با یعقوب لیث (در سال ۲۶۳ق) و ضعف نیروهای تهاجمی او مجدداً در برابر او به قیام برخاستند. این انقلاب و شورش گاه و بیگاه وجود داشت تا اینکه در زمان معتضد عباسی، «یَحیَی بن اسحاق» که شیعه بود، به عنوان حاکم قم منصوب شد و او که شخصی ملایم و پر تجربه بود، کوشش کرد تا از بغض و کینه مردم نسبت به خلفا بکاهد و از به وجود آمدن شورش های متوالی جلوگیری نماید. او در این راه موفق شد و با آرامش نسبی شهر و با همکاری او، اقدامات اساسی در شهر صورت گرفت که از آن جمله: خاموش کردن آخرین آتشکده این سرزمین و بنای مأذنه و مناره عظیمی در کنار مسجد «ابوالصّدیم اشعری» بود که صدای اذان را به هر در قسمت شهر می رساند.

مردم قم والیان غیر شیعه از طرف خلفای عباسی را بر نمی تابیدند؛ چنان که در زمان مُعتَزّ عباسی و به سال ۲۵۲ق مردم قم معتز یکی از سرداران ترک را که موسی بن بقا نام داشت و عامل بلاد جبل بود مأمور فتح قم ساخت که او در یورش به این شهر موفق شد و جمعی را به قتل رسانید و از خلیفه خواست گروهی را به بغداد تبعید کنند (الکامل فی التّاریخ، ابن اثیر، ۵/۲۳۹؛ مآخِذ قبل، ۳۸۶).

چهار سال بعد یعقوب لیث صفاری به قصد تسخیر بغداد، به نواحی مرکزی ایران هجوم آورد و چند روزی را در قم به سر بُرد و با علماء سادات این شهر گفتگوهایی داشت (جغرافیای تاریخی قم، ۲۳۵).

به سال ۲۹۱ق و در زمان خلافت المَکتَفی بِاللّه کوتکین بن ساتکین ترک به قم حمله کرد و خساراتی بر این شهر وارد کرد به طوری که اثری از باروی آن باقی نگذاشت و مردم آن را بازسازی کردند در چهار سال بعد که امیرعباس بن عمرو غنوی والی قم بود، بر اثر بارندگی های رگباری، سیل مهیبی قم را چنان تهدید کرد که بر خانه های اعراب مهاجر آسیب جدی وارد ساخت (همان، ۲۳۵).

سابقه انقلاب فرهنگی - سیاسی قم، پس از به حکومت رسیدن «یحیی بن اسحاق» و استقرار حکومت اشعریان و موالیان اهل بیت علیه السلام، «علی بن بابویه» با ریاست و مرجعیت عامه خود، مکتب پر برکت و بی نظیری را در قم تأسیس کرد که آمار تربیت شدگان آن مرکز بزرگ علمی و محدثان عصر ایشان، تا دویست هزار تن نقل شده است. با طلوع ستاره «بویهی» بود که روش مبارزه مردم با دستگاه خلافت تغییر کلی یافت و آنها به مبارزات اصولی پرداختند. از طرفی، پسران «بویه» را تقویت کرده و با قدرت ایشان خلفا را یکی پس از دیگری بر کنار می کردند و حکومت هایی از آل علی علیه السلام را در طبرستان به نام ناصر کبیر و ناصر صغیر روی کار آوردند. از طرف دیگر، گروهی از دانشمندان اسلامی برای تبلیغ و ترویج مبانی و معارف دینی، از قم به خدمت امرا شتافتند و اکثر ایشان به مقام وزارت و امارت و ریاست رسیدند و نام وزرای قمی، زینت بخش تاریخ سیاست و حکومت شد. وزارت «ابن العمید» در حکومت «رکن الدین دیلمی» پس از مشورت با ابن بابویه و صلاح دید آن بزرگوار بود، که هجرت علمی مرحوم شیخ صدوق از قم به ری (بنا به دعوت استاد ابن العمید) و آثار گرانقدر علمی - فرهنگی این هجرت مقدس، همه از برکات این اقدام سیاسی زعیم بزرگ شیعه در آن دوران است. چنان که سفر مرحوم «ابن قولَوَیه» به تعداد و تأسیس مکتب فقه جعفری در مسجد «براثا» و ده ها اقدام علمی - فرهنگی که در سراسر عالم اسلام صورت گرفت، همه و همه از برکات مکتب «ابن بابویه» در قم بود. سرانجام این مکتب پربار بود که انقلاب عظیم فرهنگی - سیاسی را جایگزین انقلاب های محلی کرد و پست های کلیدی سیاست و فرهنگ جامعه را در اختیار تربیت یافتگان مکتب اهل بیت علیه السلام قرار داد، تا بشری تشنه حکومت عدل و معارف شیعه را به سرچشمه گوارای اسلام حقیقی و تشیع علوی رهنمون سازند. امروز این ستاره نورانی با درخششی بیشتر

دلیل راه میلیون ها مسلمان و پایگاه امید بُرید گان از مکاتب بیگانه است، و به راستی قم، ام القرای عالم اسلام و حرم اهل بیت و عشق آل محمّد صلی اللّه علیه و آله و سلم است.

با قدرت یافتن آل بویه زمینه مناسبی برای ورود قم به عرصه های سیاسی فراهم آمد. قمی ها به این سلسله برای به دست آوردن قدرت حکومتی و تسلط بر دستگاه خلافت کمک کردند، در ضمن گروهی از دانشوران و بزرگان قم به خدمت زمامداران این سلسله شتافتند و ضمن دستیابی به مقامات بالای حکومتی و فرهنگی توانستند بر مسائل سیاسی و اجتماعی قلمرو آنان تأثیرگذار باشند، از صاحب بن عبّاد وزیر فخرالدوله و مؤید الدوله نامه هایی در دست است که در آنها از سوی پادشاه آل بویه سفارش قمی ها شده است حسین بن محمّد قمی به سفارش صاحب بن عبّاد تاریخ قم را تألیف کرد و چون مردم قم از قاضی خویش شکایت کردند صاحِب بن عبّاد او را عزل کرد، همچنین وی یکی از اشخاص مورد توجه خود را به نام محمّد بن حامد، متصدی بَرید قم کرد، نقل کرده اند صاحب بن عباد در زمان وزارت فخرالدوله به قم آمد و سال مالی خراج را منظم و معین ساخت و مردم را از برخی تعدّی ها و بی عدالتی ها رهانید (یَتیمهُ الدَّهر، ثعالبی، ۱۹۱؛ تاریخ قم، ۱۴۵).

در سال ۳۴۵ق بین اهالی اصفهان که به مذهب اهل سنت گرایش نشان می دادند و قمی های شیعه نزاعی شدید رخ داد؛ رکن الدوله دیلمی از ماجرای مزبور عصبانی شد و ضمن مجازات افرادی که مردم قم را به قتل رسانیده و اموالشان را غارت نموده بودند، دارایی آنان را مصادره کرد و از بهای این اموال، خسارات وارد شده به قمی ها را جبران نمود (قم علی معصومی، ۴۰).

با وجود توجه آل بویه به قم، چنین به نظر می رسد که قم از نیمه دوم قرن چهارم هجری رونق علمی خود را از دست داده است؛ تا آنجا که نویسنده گمنام کتاب حُدودُ العالَم (تألیف در سال ۳۷۲ هجری) قم را شهری بزرگ، اما ویران معرفی می کند؛ و مؤلّف تاریخ قم (تألیف ۳۸۷ق) قم را شهری مندرس وصف می نماید که اهلش منقرض گشته اند (حدود العالم، ۱۴۲، تاریخ قم، ۱۳). رحلت محدّثی چون ابن بابَوَیه قمی (۳۲۹ق) مهاجرت کاروانی از مشاهیر قم به ری، بغداد، همدان، شیراز، نیشابور به دعوت رجال حکومت و یا اقلیت های شیعه در این شهرها و یا به قصد ترویج مذهب و قوت گرفتن کانون های تشیع در کرخ بغداد و ری، اقتدار مکتب کلامی و فکری شیعه بغداد به مدد شیخ مفید و شاگردانش می تواند از دلایل این رکود باشد. با این حال حیات علمی در این شهر توسط کاروانی از محدّثان،

فقها و متکلّمان، جانی تازه گرفت و موقعیت و اهمیت علمی خود را حفظ کرد (مجموعه مقالات، ۲/۲۰۵).

از نیمه قرن پنجم هجری قم چنـان رو به پیشـرفت نهـاد و رشـد همه جانبه ای را آغاز کرد که در اواسط قرن شـشم در دو جای آن نماز جمعه بر گزار می گردید (النقض، عبدالجلیل رازی قزوینی، ۴۳۰).

از کارگزاران سـلجوقی که به قم نظر نیک داشـته و آنان را تکریم نموده است امیر غازی عادل صاتمار پسر قایماز، از امیران با نفوذ سـلجوقی است که در طلیعه نامه ای خطاب به قمی ها می نویسـد: اهل قم از سوی خـدای تعالی نزد ما ودیعت اند و ما را رعیتی (مراعـات کننـده) مبارکنـد تـا قم را نـامزد دیوان مـا کرده انـد (خراج و در آمـد قم در اختیار وی بوده است) هر روز ما منزلتی و مرتبتی پدیـد آمـده است و مـا ایشان را به فال کرده ایم (به فال نیک گرفته ایم) عبـدالجلیل قزوینی که این نامه را در کتـابش ذکر کرده اسـت می افزایـد وقـتی چنیـن پادشـاه حنفی متعصب ملحـد کش در حق قمی هـا چنین نویسـد جز از روی بصیرت و حقیقت نباشد زیرا پادشاه از رعیت پروا نکند و بیهوده نمی نویسد (النّقض، ۱۶۷).

در حمله مغول و به سال ۶۱۷ هجری قم قربانی تعصب های مذهبی گردید و به سختی ویران شد و مردمش قتل عام شدند، در یورش اول و دوم مردم تسـلیم مهاجمان گردیدنـد ولی در نوبت سوم با تحریک مخالفان شـیعه که در سـپاه مغول بودنـد، امیر جبّه نویان فرزنـد چنگیزخان کشـتار خونین در قم به راه انـداخت؛ از جمله مقتولین ابوالمَعالی اسـماعیل نقیب النّقبای سـرزمین خوارزمشـاه معروف به سـید سـربخش بود که بقعه اش اکنون زیارتگاه مردم است، شـهر قم در این فتنه به تلی از خاک مبـدّل گشت و بعد از این حمله، محل شـهر به دو سوی رودخانه قم رود و مجاورت آستانه حضرت فاطمه معصومه علیه السلام انتقال یافت و شـهر اسـلامی براوسـتان به نام «قم درویش» خوانـده شـد و احـدی حاضـر نگردید به منزل سابق بر گردد، به همین دلیل قزوینی آن را به عنوان ویرانه ای معرفی می کند و حَمدُاللّه مُسـتوفی در اوایل قرن هشـتم هجری درباره قم می نویسد: اکثر آن شهر اکنون خراب است، البته در سالی که غازان خان مغول، قبل از رسـیدن به مقام ایلخانی، حاکم قم بود، این شـهر تا حـدود زیـادی تجدیـد حیـات یـافت و به همین جهت ابوالفـداء قم را در قرن هشـتم هجری از شـهرهای بزرگ و معتبـر عراق عجم بر شمرده است ولی تـا آخر قرن نهم هجری قم هرگز موقعیت و اهمیت گذشـته را به دست نیاورد (رَوضَه الصَّفا، خوانـدمیر، ۹۸؛ تاریخ مغول در ایران، بر تولد اشپولر، ۲۳۹؛ آثار البلاد، قزوینی، ۴۴۲).

ص: ۳۷۸

گروهی از مورخان نوشته انـد امیر تیمور گورگانی مردم قم را از دم تیغ گذرانیـد و برخی از لوازم حرم مطهر حضـرت فاطمه معصومه علیه السـلام را به یغمـا برد و چون مخالف شـیعه بود این شـهر را کاملاً ویران ساخت؛ اما مؤلف کتاب قم در قرن نهم هجری یادآور شده است اصولاً تیمور قم را ندیده و از آن عبور نکرده است، البته او در سال ۷۸۴ق نامه هایی به امیران نواحی مرکزی ایران نوشت و همگی را به حضور طلبیـد که آنان جز امیر مازنـدران اطاعت کردنـد، امیر قم، ابراهیم قمی، جزو تابعین بود. بر این اساس قم در اوایل حمله تیمور جزو قلمرو وی به حساب می آمد و کارگزارانش بر آن حکمرانی می کردند.

اولاد تیمور از آنجا که به حضـرت امام رضا علیه السلام ارادت می ورزیده اند، به قم توجه شایانی نمودند و شاهرخ پسرش به زیارت خواهر آن حضرت در قم می آمد، او فرمان تولیت این آستانه و نقابت سادات قم را صادر کرد. در ۸۴۶ق میرزا سلطان محمّد بهادر، پسر بایُسـنغر چون از طرف جدش شاهرخ میرزا به حکمرانی عراق منصوب شد، قم را تختگاه خویش قرار داد به همین مناسبت سید ظهیرالدین مرعشی قم را دارالسلطنه نامیده است (جامع مفیدی، ۲۹۹؛ تاریخ گیلان، ۲۵۱).

در تاریخ جدید یزد آمده است: سـلطان محمّد صادر با امیرزادگان متوجه قم شد و چون به حوالی شـهر رسید سادات، قضات، مشایخ و اکابر قم، کاشان، ساوه و ری با نثر پیشـکش به اسـتقبال آمدند و قم خراب معمور گردید و اهالی آن به رفاه رسیدند، سلطـان محمـد، شـرف الـدین علی یزدی را از یزد بـه قـم فرا خوانـد و او بـا عزت و احـترام وارد قم گشت و از مردم خواسـت حکومت شاهزاده محمّد بهادر را گردن نهند، کارگزاران قم اظهار انقیاد کردند (تاریخ جدید یزد، ۲۳۰).

در اواخر دهه دوم قرن نهم هجری قم جزو شهرهای پر جمعیت، آباد و معتبر ایران به شمار می آمد به جز موارد فوق در بعضی سال های دیگر این قرن نیز قم محل اقامت زمستانی پادشاهان وقت بوده است.

حسن بیک روملو می گوید پیربوداق (فرزند جهان شاه) برای ملاقات پدر از شیراز به قم آمد؛ به گفته این مورخ اوزون حسن در سال ۸۷۴ق از شـیراز متوجه قم گردیـد و در منزل الیـاس خواجه نزول اجلال کرد و هر چهارشـنبه بر سـریر سـلطنت که در پیشـگاه خانه می زدند، نشسته بار عام می داد تا دادخواهان ممالک محروسه در آن روز، عرض حاجات می کردند در زمستان و دو ماهی از بهار بر این منوال مقدر بود و هر شب جمعه سادات، علما و اشـراف به مجلس وی می آمدند و لطائف، مواعظ و ذکر صلحاء و ابرار بیـان می کردنـد، کنتارینی هم گفته است در سال ۸۷۸ هجری بـا اوزون حسن وارد قم شـدیم و به زحمت موفق شدیم خانه ای برای خود و

همراهان بیابیم، او می افزاید حداقل چهارصد نفر هر روز بر سر سفره این حاکم در قم غذا می خورند (تشکیل دولت ملی در ایران، والتر هینتس ۱۷۹، احسن التّواریخ، حسن بیک روملو، ۳۲۸؛ سفرنامه وِنیزیان، ۴۲؛ تاریخ مذهبی قم، ۱۷۲).

با روی کار آمدن صفویه و رسمی شدن مذهب تشیع در ایران، قم به عنوان اولین کانون و خاستگاه شیعیان مورد توجه ویژه ای قرار گرفت و این شهر با تسلط کامل سپاهیان شاه اسماعیل در سال۹۰۹ق بر قم، در ابعاد گوناگون پیشرفت هایی نمود و از مراکز مهم فرهنگی و فقهی شیعه گردید. قم در دوره صفویه سهم وافری از عمران و آبادانی به دست آورد به طوری که بسیاری از آثار تاریخی این شهر مربوط به این دوره است. شاه عباس برای تضعیف بنیه اقتصادی دولت عثمانی که یکی از راه های درآمد آنان زیارت عتبات عراق بود، مردم را تشویق به زیارت حضرت امام رضا علیه السلام و حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه می نمود و به مشهد و قم جنبه زیارتی بیشتری بخشید تا مردم برای زیارت کمتر به عراق بروند سیّاحان خارجی که در این دوره به ایران آمده اند از قم به عنوان شهری بزرگ با انبوهی از جمعیت و بناهای عالی و باغ های زیبا که بارگاه حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه را احاطه کرده اند، همچنین از فراوانی نعمت، بازارهای بزرگ و خوب، مساجد متعدد، و زهد و پارسایی مردمش آگاهی هایی ارائه داده اند.

شاهان صفوی هر یک به نوعی در زیباسازی و تزیین بناهای حرم مطهر قم تلاش کردند و اموالی را وقف این بارگاه نمودند، موقعیت معنوی قم سبب گردید که مشاهیری چون عبدالرزاق لاهیجی قمی، ملا محمدطاهر قمی، قاضی سعید قمی، سید صدرالدین رضوی قمی و ملاصدرا در این شهر مشغول تدریس و تربیت شاگردان گردیده و در علوم معقول و منقول آثاری ارزشمند به نگارش درآوردند.

شاه عباس در سال ۱۰۰۴ق سفیران ازبک ها و عثمانی ها را در این شهر به حضور خود پذیرفت. شاه عباس دوم نیز مدتی از سال را در قم توقف داشت. در یکی از سال ها که در این دیار به سر می برد آزمایش توپخانه در حضورش صورت گرفت و نیز وی به مولا محسن فیض کاشانی در نماز جماعت اقتدا کرد، حکمرانان و داروغه های قم و سفرا و فرستادگان فوق العاده ایران در عصر صفویه از میان رجال برجسته قم برگزیده می شدند. پادشاهان و وابستگان حکومتی بنا به وضیعت خودشان در قم دفن می شدند. و به گفته سیاحان این عصر آبادانی واقعی قم از زمانی آغاز گردید که شاه صفی در این شهر مدفون شد (مجموعه مقالات، گروهی از نویسندگان، ج سوم، ۴۰۲).

افغان ها برای تصرف اصفهان، قم را خط مقدّم مقاومت ها و حملات خود قرار

دادنـد، این امر سـبب گردید که افراد زیادی از سـربازان افغانی در قم مسـتقر باشـند و به آزار اهالی این شـهر بپردازند، در این روزگـار مهاجمـان مـذکور تمـام مـدارس قم را انبـار غلّه و علـوفه اسب هـا و سـربازان چنـد هزار نفری خـود کردنـد و از نظر اقتصـادی مردم را تحت فشـار قرار دادنـد، وقتی اشـرف افغـان از نادرشـاه در مهمانـدوست دامغـان شـکست خورد به اصـفهان گریخت؛ اما هنگام عبور از قم برخی زیورآلات و اشـیای گرانبهای آسـتانه حضـرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه را به غارت بُرد (قم، علی معصومی، ۵۲؛ مجموعه مقالات، ۳/۴۰۳).

نادرشاه افشار در دوران نیابت سـلطنت سـران سـپاهی مقیم دربار صـفوی را با نیرنگ به قم دعوت کرد تا تدارک امر برکناری شاه عباس سوم را بی حضور هواداران وی ببیند. وقتی نادر به قدرت رسـید و به این شهر گام نهاد، گروهی را کشت و عده ای را زنـدانی نمود، بسـیاری افراد هم در پی آشـفتگی های مزبور، این دیار را ترک کردنـد. چنـد سال بعد اهالی قم علیه یکی از جانشـینان نـادر که ابراهیم شـاه نـام داشت شوریدنـد، این خیزش به رهبری یکی از بازمانـدگان صـفوی به نام میر سـید محمّد متولّی صورت گرفت؛ آنان موفق شدند سازمان لشکری و تدارکاتی این حاکم را بر هم بریزند و وی را به قتل رسانیدند.

افغـان هـایی که در سپاه نـادر بودنـد به دنبـال قتل وی در ایالات گوناگون پراکنـده شدنـد. کریم خان زنـد از ناحیه این افراد احساس خطر کرد و در عیـد نوروز سال ۱۱۷۲ق دسـتور داد تا عـده ای از افغان های مقیم قم، را به قتل برسانند که اموال آنان از طرفِ کارگزاران حکومتی ضبط گردید (مختصر تاریخ ایران در دوره های افشاریه و زندیه، ۱۸۲).

پیشـینه درخشان مذهبی قم، جایگاه ممتاز و بی نظیر قم از نظر مذهبی و روحانی غیر قابل انکار است؛ چرا که این شهر از آغاز موجودیت تا امروز، در طول سـیزده قرن پایتخت شـیعه امامیه خوانده شده و مهد دانش و فضـیلت و سرچشمه جوشان مکتب و معرفت بوده است. خدمات برجسته و مساعی ارزنده دانشمندان قم در راه احیای آیین تشیع و نشر معارف دینی و فرهنگ پربار اسـلامی، به حـدی بود که تاج کرامت ابـدی دینی بر تارک شـریف آنان نهاده شـد که: «لو لا القمیون لضاع الـدّین» آری، قم شهری است که خشت اول معنویت آن را گروهی از صـحابه و دوسـتان ائمه علیهم السـلام از اعراب اشعری، با مصالح ایمان و ملاـتِ تولّی به کار گذاشـتند و شالوده این شـهر مقـدس را از سال ۸۳ق و در دوران امـام بـاقر و امام صادق علیه السـلام طرح ریزی نمودند. این شهر در میان فرمانروایی اسلامی، چون

کشوری مستقل و بـا مقرراتی خـاص اداره می شـد و از مزایـا و ویژگی هایی برخوردار بود و حتی در دوران اختناق حاکم بر امامیه هم مردم قم بـدون تقیه با کمال آزادی عقیـده در این دیار مقـدس به جمع آوری آثار و اخبار آل محمّـد علیه السـلام و تـدوین آنهـا پرداختنـد و در سـرود آسـمانی اذان، بر فراز ارتفاعـات بـا صـدای رسـا بر ولاـیت علی علیـه السـلام شـهادت می دادند.مکتب امامیه اولین بار به دست اعراب اشعری در قم افتتاح گردید که فقه شیعه به طور رسمی و علنی در آن تدریس می شـد و مشـعل هـدایت و ارشـاد در این شـهر فروزان گردیـد و تربیت یافتگـان این مکتب الهی بر سـایر بلاد اسـلامی نورافشانی کردند.

وضع شـهر قم مقـارن آمـدن حضـرت معصومه سـلام اللّه علیه، گویا آوازه تشیع مردم قم در آن زمان تا مـدینه رسـیده بوده و حضـرت معصومه سـلام اللّه علیها از وجود آن شـهر و ارادت و محبت مردم آن نسبت به خاندان پیامبر صـلی اللّه علیه و آله و سلم اطلاع داشـته اند، زیرا چون به ساوه رسـید و بیمار شد، پرسـید از اینجا تا قم چند فرسـنگ فاصله است؟ و دستور فرمودند: وی را بدان شـهر برند. مردم قم در آن وقت نسبت به خلفا نافرمان بودند و از این رهگذر خسارات فراوان دیدند. این نافرمانی در صورتی شـدت می یافت که والی غیر شـیعه برای قم معین می شـد؛ طبق مـدارک موجود، مردم قم والی و قاضـی ای را که دارای مذهب ایشان نبودند نمی پذیرفتند، حتی در زمان شاه اسـماعیل صفوی که سلطان مراد عثمانی مدتی بر ایران غلبه کرده و یک نفر به نام اسلمس بیک را حاکم قم قرار داده بود، آن مرد به علت مخالفت اهالی، مـذهب شـیعه را پـذیرفت و کلمه یا علی را بر روی سـینه خود نقش کرد... طبق نوشـته بلاذری، مردم قم در زمان مأمون نافرمانی کردند و از پرداخت خراج سرباز زدند. مأمون، علی بن هشام مروزی را فرسـتاد و با سپاه او را مدد داد تا با قمی ها بجنگد. یحیی بن عمران را که حاکم قم بود به قتل رسانید، باروی شـهر را با خاک یکسان نمود و خراج قم را (که از زیادی آن شکایت داشتند) بیش از سه برابر کرد (دو میلیون درهم را تا شـش میلیون بالا برد) این موضوع را ابن اثیر نیز در ضمن وقایع سال ۲۱۰ آورده است. چهل پنجاه سال بعد، بـاز در زمان معتز عباسـی پسـر متوکل، مردم قم نافرمانی کردنـد، موسـی بن بغا عامل بلاد الجبل (بلادالجبل تقریباً همان عِراق عجـم است که قم هم جزء آن بـود) به قم حمله کرد، جمـع کـثیری را کشت و جمعی دیگر را به فرمـان معـتز، تبعیـد کرد. اما وضع قم از نظر شـهری آن طور که یعقوبی در حـدود پنجاه سال بعـد از آمـدن حضـرت فاطمه معصومه سـلام اللّه علیه نوشـته است، دو قسمت بوده که به مجموع این دو قسمت

قم می گفته انـد (در حالی که مقارن آمـدن اشـعری ها، هفت قسـمت بوده) و رودخانه از میان آن دو می گذشـته (امروزه هم رودخانه شـهر قم را به دو قسمت کرده) و پل های سنگی آن دو را به یکدیگر مربوط می ساخته است. قسمت بزرگ تر به نام منیجـان قلعه ای از آن ایرانیـان قـدیم وجود داشـته است؛ قسـمت کوچک تر به نام کمیـدان در سـمت چپ رودخانه واقع بوده است. مردم قم در آن وقت دو دسته بودند: یک دسته عرب های بنی الاشعر و آل مذحج، دیگری مردم بومی که از نژاد ایرانی بودند. منیجان همان شـهر اصـلی قم است و در تاریخ قم به نام بلده ممجان آمده و تصریح شده به اینکه ممجان نفس قم است و در جای دیگر چنین ذکر شده که کمیدان قصبه قم است.

حضـرت علی بن موسی الرضا علیه السلام در قم، درباره عبور علی بن موسی الرضا علیه السلام از قم به هنگام رفتن به مرو (بنا به دعوت مأمون) در بیشتر مأخـذها اشاره ای نشده است، اما قرائن و مدارکی، آمدن آن حضـرت را به قم تأیید، بلکه ثابت می کنـد، نخست آنکه در قم محله ای به نـام شـاه خراسـان در اواسط خیابان آذر وجود دارد، که در همین محل مـدرسه ای به نام مـدرسه رضویه بنا شـده است. مردم قم از قـدیم معتقد بوده اند که علی بن موسـی الرضا علیه السـلام زمانی که به قم آمد، در همین محل نزول اجلال فرمود و از چاهی که هم اکنون در آن مدرسه موجود است، آب نوشـید و غسل کرد و وضو ساخت و این امر سـینه به سینه تا به امروز رسیده است. دیگر اینکه روایتی است که ابن الفقیه از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل کرده و در ضمن آن آبی در قم وصف شـده که حضـرت رضا علیه السـلام در آن غسل خواهد کرد دلیل سوم، نوشـته تاریخ قم است که امـام علی بن موسـی الرضـا علیه السـلام از آب مزبـور نوشـید و در آن غسـل کرد در تاریـخ قم همچنین نوشـته شـده است که حضـرت رضا علیه السـلام در صـحبت رجاء بن ضـحاک، به راه بصـره و فارس و اهواز (ظاهراً صـحیح اهواز و فارس باشد) به طوس آمـد اما از چه راهی به قم آمـد و آمدن او به چه نحوی بود؟ متعرض نشده است. دلیل چهارم این است که ابن طاووس از علمای معروف شیعه در قرن هفتم، کیفیت ورود علی بن موسی الرضا علیه السلام را به قم در کتاب «فَرحَةُ الغُرِیِّ» شرح داده و چنین نوشته است:

«چون مأمون از خراسان، حضـرت رضا علیه السـلام را صـلب کرد، آن حضـرت از مـدینه به بصـره آمـد و در راه خود به کوفه نرسید و از بصره از راه کوفه به بغداد رفت و از آنجا روانه قم شد. اهل قم به دیدن ایشان آمدند و در آنکه کدام یک افتخار

مهمانـداری آن حضـرت را پیـدا کنـد، با یکـدیگر به بحث و نزاع برخاسـتند. امام فرمود: شتر من خود مأمور است که در کجا فرود آیـد؛ شتر در مقابل خانه ای زانو زد. صاحب آن خانه در خواب دیده بود که فردا امام رضا علیه السـلام مهمان او خواهد بود، دیری نپاییـد که خانه مزبور مقام شامخی پیدا کرد و امروز (قرن هفتم) مدرسه ای است که رهگذر است». به احتمال قوی مدرسه مزبور همین مدرسه رضویه فعلی است که در اثر مرور زمان، بنای اصلی به کلی از میان رفته و تجدید بنا شده و قسمتی از آن جزء خیابان گردیده است. قرائتی که ذکر شد، همه دلالت دارد که علی بن موسـی الرضا علیه السلام به قم آمده و شاید چند روزی در این شـهر اقامت فرموده، ولی شـیخ صدوق تصـریح کرده است به اینکه مأمون دستور داده بود که حضرت رضا در راه خود به خراسان، از کوفه و قم عبور نکند. عبارت صدوق در این باره چنین است: «مأمون به رضا علیه السـلام نوشت که از راه کوفه و قم نیاید، بنابراین از راه بصره و اهواز و فارس به مرو رسید».

ظاهراً مقصود مأمون این بوده که علی بن موسی الرضا علیه السلام از کوفه و قم – یعنی دو مرکز عمده شیعه و دوستداران اهل بیت – عبور نکنـد. حضـرت از کوفه عبور نکرد و به همین جهت، بنـابر نوشـته ابن طاووس به زیارت امیرالمؤمنین علیه السـلام نایـل شـد. ولی آیـا طبق دسـتور مـأمون به قم هم نیامـد یا رجاء بن ضـحاک که مأمور بردن آن حضـرت از مـدینه به مرو بود، نگذاشت که از قم عبور کند؟ گویا در این باره سـندی در دست نباشد. بنابراین و با توجه به دلایلی که قبلاً ذکر شد، تشریف فرمایی علی بن موسی الرضا علیه السلام به قم تقریباً مسلم می شود. قم در مسیر راه های اصلی نبوده است.

راه هـایی که در قـدیم از اطراف به قم منتهی می شـد، همچنین راه هـایی که از قم به شـهرهای مجاور قم می رسـید، در کتب مسالک و ممالک ذکر شـده، اما آن طور که معلوم می شود، قم مانند امروز سـر راه نبوده است. که مثلاً هر کس از خراسان یا از ری می خـواست به فـارس و خوزسـتان و کرمـان و عراق برود، نـاگزیر باشـد از قم عبـور کنـد، کسـی به قم می آمـد که یا مقصـدش قم بود یا به مناسـبت و علتی ترجیـح می داد از این شـعر عبور نماید. از ری به اصـفهان راهی بود که گویا از حاشـیه کویر می گذشت و کاشان و قم در کنار این راه قرار نداشت. از جمله قرائن این امر داسـتان خروج «مُطَرِّف بن مُغیرَه بن شـعبه» بر «حَجّـاج بن یوسـف» در سـال ۷۷ هجری اسـت، کـه مُطرف، قـم را پایگـاه خـود قرار داده بـود، حَجّـاج به «عُـدِیّ بن وتـاد» فرمـانروای ری نوشت که بـا سه چهـارم از سـپاهی که در اختیار دارد به جی (اصـفهان) برود و از آنجا با سـپاه «بَراء بن قَبیصَه» رهسپار جنگ با مُطَرّف (در قم) بشود. مسلّم

است که «عـدی» هنگـام رفتن از ری به اصـفهان از قم عبور نکرد و نمی توانست عبور کنـد، زیرا قم و کاشان و این حـدود در اختیـار مطرف قرار داشت. راهی که «عـدی» از آن عبور کرد، احتمالاًـ تا زمان صـفویه هم باقی بوده است و بنابر احتمالی، شاه عبـاس اول در سـفر پیـاده خـود بـه مشـهد از همین راه رفته و از کاشـان و قم نگذشـته است و مورخـان دوره صـفویه (از جمله اسـکندر بیک منشـی در عالم آرای عباسـی) عبور وی را از قم، متعرض نشده اند. عبور «شاه عباس» از طبس و ترشـیز (کاشمر فعلی) تقریباً مسـلم است، اما آیا از راه یزد بوده، که با خرابی و دشواری آن راه بعیـد به نظر می رسـد، یا از راه معمولی که از سمنان و دامغان می گذشـته، است؟ به تازگی سـندی جغرافیایی به دست آمده که شـهرها و نواحی مسیر شاه عباس را در سفر مشـهد (ظاهراً همین سـفر پیاده) معین کرده است؛ به موجب این سند، وی از قم نیز گذشته است. سند مزبور، نقاط بین راه شاه عباس را در سـفر مشـهد چنین نوشته است: کاشان، قم، ساوه، قزوین، خار (خوار از توابع ری)، سمنان، ییلاق، دامغان، سبزوار، مَزینان ملک جام کریلو، طبس، خراسان (مشـهد). از این گذشته، در نقشه و صورتی که «ابن حَوقَل» از ناحیه جبال رسم کرده، کاملاًـ مشـخص است که قم و کاشان در سـر راه معمولی ری به اصـفهان نبوده است. و ابن رسـته و ابن خرداد به نیز در شـرح منازل میان راه بغداد به ری، نامی از قم نبرده اند.

علاقه شدید مردم قم به خاندان پیغمبر صـلی اللّه علیه و آله و سـلم، مردم قم از آغاز فتح آن شهر به دست مسلمانان و پذیرفتن دین مبین اسـلام، به دوسـتداری اهل بیت پیامبر صـلی اللّه علیه و آله و سـلم شـهره بودند و قمی همواره مثال کاملی بوده است برای یک شـیعه متعصب و علاقه منـد به مـذهب خود و این علاقه و محبت در طول تاریـخ یکهزار و سـیصد ساله قم در عصـر اسـلام، پیوسـته در آنان وجود داشـته و با وسایل و کیفیات گوناگون آن را به ثبوت رسانیده است. قمی ها در زمان ائمه اطهار علیه السـلام، آنچه از ملـک و عقـار داشـتند، حتی خـانه و بعضـی از ایشـان تمـام مایملک خود را وقف ائمه کردنـد و هر سال خمس اموال خود را برای امامان علیه السـلام می فرستادند دیگر آنکه اولاد علی علیه السلام را گرامی داشتند و به آنان مقام و مسـکن دادند و آب و ملک به ایشان بخشیدند شهرت مردم قم در دوستداری اهل بیت در زمان ائمه به حدی بود که به گوش مأمون خلیفه معروف عباسـی نیز رسیده بود. زیرا وی در ضمی جریان مفصلی که در آن از علت تفویض ولایت عهدی به علیّ بن موسی الرّضا علیه السلام برای رَیّان بن الصَّلْت شرح داده، گفته است: کسی را نمی یابم که در این کار (تفویض خلافت به آل

علی) مرا یاری دهد، به راستی تصمیم گرفتم که اهل قم را شعار و دثار خود (یعنی یاران باطنی و ظاهری خود) قرار دهم.

تاریخ معاصر، قم عرصه نبرد خاندان زند و قاجارها برای تسلّط بر ایران بود. در سال ۱۲۰۸ق توسط آغا محمدخان قاجار فتح گردید و او در این شهر به قتل عام مردم و آتش زدن خانه ها پرداخت؛ اما جانشین وی، فتحعلی شاه قاجار نذر کرد که اگر بر مخالفان غلبه یابد به عُمران حرم مُطهر و این شهر بپردازد، او گنبد آستانه مقدسه را مطّلا کرد و اقدامات دیگری نیز در قم انجام داد، در زمان قاجاریه قم محل ضرب سکّه بود چنانچه این برنامه در قرن سوم هجری در این شهر صورت می گرفته است. برخی افراد خاندان قاجار از جمله فتحعلی شاه، محمّد شاه (پدر ناصرالدین شاه)، مهد علیا (مادر ناصرالدین شاه)، و تعدادی از شاهزادگان و رجال سیاسی این عصر در صحن های حرم حضرت فاطمه معصومه علیه السلام دفن گردیده اند (تاریخ مذهبی قم، ۱۷۷؛ قم، علی معصومی، ۵۶).

بعد از به چوب بستن تُجّار توسط علاء الدوله حاکم تهران به بهانه گران شدن قند، بازرگانان و دو تن از علما (سید محمّد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی) در حرم حضرت عبدالعظیم علیه السلام بست نشستند. آنان خواهان برخی اصلاحات و برکناری علاءالدوله بودند، بعد از چندی تقاضای عدالت خانه کردند که مظفرالدین شاه موافقت کرد ولی با پایان یافتن این تحصن به خواسته های علما و مردم توجه نکرد. این بار علما و دیگر مخالفان برای تحقق خواسته های خود به قم رفتند و در این شهر تحصن اختیار کردند، روز به روز بر تعداد معترضین و این جمع افزوده می شد تا آنکه شاه تسلیم خواسته های آنان گردید. مهاجرت کبری از ۲۳ جمادی الاول ۱۳۲۴ق تا ۲۴ جمادی الثانی همین سال یک ماه طول کشید (تاریخ بیداری ایرانیان، ناظم الاسلام کرمانی، ۱/۵۷۶؛ انقلاب مشروطه، مهدی ملک زاده، ۱/۷۵ به بعد؛ تاریخ مشروطه ایران، احمد کسروی، بخش اول، ۱۰۶).

در جنگ جهانی اول اگر چه ایران موضع بی طرفی نشان داد ولی درگیری به مناطقی از این کشور کشیده شد قُشون روس که حوالی تهران بودند قصد اشغال مرکز ایران را داشتند، به پیشنهاد آیت اللّه مدرّس مقدّر گردید دولتی موقت تشکیل شود تا جدای از دولت مرکزی به اقداماتی برای خنثی کردن نقشه های متفقین (روس و انگلیس) بپردازد، این دولت سیّار توسط متحدین (آلمان، اتریش و دولت عثمانی) به رسمیت شناخته شد، قشون روس برای در هم کوبیدن این تشکیلات مردمی به سوی قم و ساوه حرکت کرد و در حوالی شهر قم با نیروهای کمیته دفاع

ملّی به نبرد پرداخت، قوای مهاجر پس از تحمل تلفات و از دست دادن جنگ افزار شکست خورد و قم به اشغال روس ها در آمد و سران مهاجر به سوی نواحی غربی ایران رفتند، بدین گونه قم از ۱۴ دی ۱۲۹۴ش چند سالی در تصرف قوای نظامی و اداری روس قرار داشت (شهید مدرس ماه مجلس، غلامرضا گلی زواره؛ مدرس قهرمان آزادی، حسین کلی، ۱۱۳).

آیت اللّه حاج شیخ عبدالکریم حائری (متولد ۱۲۷۶ق) که دانش آموخته حوزه نجف و سامرا و در فقه و اصول دارای مبانی متقن و مستحکم بود، در سال ۱۲۹۳ش (۱۳۲۳ق) به ایران بازگشت و در اراک حوزه علمیه ای بنیان نهاد و بعد از هشت سال در ۲۲ رجب سال ۱۳۴۰ق (۱۳۰۱ش) به قصد زیارت بارگاه حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه به قم آمد و مورد استقبال اقشار گوناگونی از مردم قرار گرفت، علمایی چون شیخ محمدتقی بافقی، شیخ محمّد سلطان الواعظین تهرانی، حاج میرزا محمد ارباب و شیخ محمدرضا شریعتمدار وی را تشویق به اقامت در قم نمودند که او پذیرفت و حوزه علمیه این شهر را تأسیس نمود. پس از ورود آیت اللّه حائری به قم، رجال سیاسی به دیدارش رفتند و احمدشاه قاجار به قم رفت و بنیانگذاری حوزه علمیه قم را به وی تبریک گفت (آثار الحجّه، محمد شریف رازی، ۱۵؛ تشیع و مشروطیت در ایران، عبدالهادی حائری، ۱۸۰).

از نقطه نظر سیاسی، فرهنگی و اجتماعی تأسیس حوزه علمیه قم یک خواست درونی و روش به منظور مقابله با تهاجم فرهنگی و حتی برخی جریان های ضد اسلامی و سوء استفاده برخی جناح ها و تحرکات بیگانه و حملات بیگانگان و انحراف فکری تجددطلبان بود. و از آنجا که این حوزه درست بعد از کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ش تأسیس گردید، این واقعه و دخالت اجانبی چون انگلیس در امور داخلی ایران و تهدید استقلال فرهنگی مردمان شیعه این سرزمین، علمای ایران را به مقاومتی همه جانبه فراخوانده و در فراهم ساختن زمینه های مهاجرت آیت اللّه حائری به قم و استقرار در این شهر تسریع کرده باشد (علما و رژیم رضا شاه، ۲۳۶؛ تشیع و مشروطیت در ایران، ۱۸۰).

تشکیل حوزه و انتقال مرجعیت شیعه به قم، این شهر را به عنوان مرکز ثقل کشور پس از تهران در آورد به گونه ای که احمدشاه و حکّام بعدی ناگزیر به کنار آمدن با مراجع تقلید و جلب رضایت آنان و یا برخورد قهری و نظامی با آنان بودند، علمای عتبات عراق از این پس به حوزه قم چشم دوختند (تاریخ قم، ناصر الشریعه، ۲۷۴؛ مجموعه مقالات، ۳/۷۷). در چنین ایّامی در پی مخالفت علمای عراق با حکومت ملک فیصل، وی فرزند آیت اللّه خالصی و سید محمّد صدر را به ایران

تبعید نمود، آیات عظام میرزا محمّد حسین نائینی و سید ابوالحسن اصفهانی به عنوان اعتراض به این رفتار، آهنگ ایران کردند و روز چهارم محرم الحرام سال ۱۳۴۲ق وارد قم شدند که آیت اللّه حائری به گرمی از آنان استقبال کرد و به احترام ورود آنان به قم، درس خویش را تعطیل کرد و شاگردان خود را وادار کرد در درس این شخصیت ها حاضر گردند (مجموعه مقالات، ۳/۷۸؛ علما و رژیم رضا شاه، بصیرت منش، ۷۸). احمدشاه قبل از ترک ایران و در ربیع الاول ۱۳۴۲ق سفری به قم نمود و به امید کسب حمایت علما به دیدار علما شتافت و هدایایی به آیت اللّه حائری و شیخ مهدی خالصی (عالم مهاجر از عتبات عراق) تقدیم کرد، به هنگام اقامت وی در اروپا، رضاخان در راه برقراری یک رژیم جمهوری به سبک ترکیه به همکاری عُلما نیاز داشت، که علمای مهاجر قم و مرحوم حائری تصمیم گرفتند که سردار سپه (رضاخان) را قانع کنند از سوی احمدشاه خطری برای کشور وجود ندارد و چون وی به قم رفت علما از او خواستند این قضیه جمهوری را متوقف سازد، این ملاقات در ششم فروردین ۱۳۰۳ش صورت گرفت و آیات عظام نائینی و اصفهانی به همراه آیت اللّه حائری یک هفته بعد در تلگرامی به علمای تهران اعلام نمودند از رئیس الوزرا (رضاخان) نقض جمهوری را خواستم که پذیرفت و مقرّر گردید دیگر دنبال آن نباشد (تشیع و مشروطیت در ایران، ۱۸۴؛ شرح زندگانی من، مستوفی، ۳/۶۰۱).

مشی ملایم رئیس حوزه علمیه قم با رضاخان از آن جهت بود که چهره تهاجمی وی علیه علما و روحانیان را تا حدّی کنترل کند و حس اعتماد او را در آن اختناق شدید جلب کند و به این طریق حوزه علمیه قم را از آسیب های جدّی و حتی انهدام و تعطیلی حفظ نماید، در حالی که کارنامه مرحوم آیت اللّه حائری نشان می دهد، ایشان نسبت به امور مسلمانان ایران و جهان و مسائل سیاسی و اجتماعی بی تفاوت نبوده است. اعتراض به ماجرای کشف حجاب در کارنامه این شخصیت وارسته و با فراست درخشندگی فوق العاده ای دارد. او با خون دل خوردن های فراوان و مهار کردن یورش های گستاخانه رژیم رضاخان، موفق گردید از حوزه علمیه قم پاسداری کند و با تربیت طلاب و علمایی بزرگ میراث گران بهایی به یادگار باقی گذارد و آینده فکری و مذهبی تشیّع را در ایران تضمین نماید (علما و رژیم رضاخان، ۲۴۶؛ مؤسس حوزه، ۱۹۰).

دولت مُخبر السلطنه در شهریور ۱۳۰۶ش طی اعلامیه ای اقدام به امر به معروف و نهی از منکر را ممنوع کرد، انتشار این اعلامیه عکس العمل شدید روحانیت را به دنبال داشت، در قم علما و برخی اقشار متدین در جلساتی به

پرداختند اما آیت اللّه شیخ محمدتقی بافقی که همواره از تظاهر به گناه در قم جلوگیری می کرد در این زمینه پیش قدم شد (علما و رژیم رضاخان، ۲۶۲؛ کاروان علم و عرفان، از نگارنده، ۲/۴۹).

با رحلت آیت اللّه حائری آیات ثلاث (سید محمّد حجت کوه کمره ای، سید صدرالدین صدر و سید محمدتقی خوانساری حوزه علمیه قم را از خطر نابودی نجات دادند و تا سر حدّ امکان در برابر اقدامات رژیم رضاخان ایستادگی کردند (همان منبع).

در بهار ۱۳۲۱ش/۱۳۶۱ق و در همان اوقاتی که متفقین اطراف قم را محاصره کرده بودند و بخش هایی از قم مملو از چادرهای نیروهای آنان بود، قم دچار خشکسالی گردید و مردم خصوص کشاورزان چشم انتظار باران بودند ولی خبری از ریزش های جوی نبود، سرانجام مردم در بیرون شهر (حوالی خاك فرج) و جلو چشم نیروهای بیگانه به امامت آیت اللّه سید محمدتقی خوانساری نماز باران خواندند که دعای آنان اجابت گردید و بارانی شدید زمین ها را سیراب کرد، متفقین که نخست تصور می کردند این جمعیت انبوه قصد شورش دارند با مشاهده این وضع دچار شگفتی شدند و برخی از آنان به مرحوم خوانساری پیغام دادند شما که با خدای متعال ارتباط دارید در حق ما دعا کنید تا به سرزمین خویش باز گردیم (شرح احوال آیت اللّه اراک، رضا استادی، ۳۱۵).

در ۱۴ سال ۱۳۶۴ق، نهم دی ماه ۱۳۲۳ش مرحوم آیت اللّه بروجردی در میان استقبال پرشور علمای اعلام طلاب و مدرسین عالی مقام حوزه و اقشار گوناگون مردم، رهسپار قم گردید، با ورود وی به این شهر قم از نظر فرهنگی، عمرانی و اجتماعی متحول گردید و طی شانزده سال قامت وی در این دیار، اصلاحات مهمی در حوزه و نظام آموزشی آن صورت گرفت. نهضت تألیف، تصنیف و ترجمه در قم به وجود آمد، دانشورانی برجسته از نقاط گوناگون به قم مهاجرت کردند و در این شهر در رشته های گوناگون علوم اسلامی کرسی تدریس تشکیل دادند، نشریات مذهبی در قم مسائل دینی و فرهنگی را به زبان روز برای مردم بیان می کردند، کتابخانه هایی در این شهر تأسیس یا توسعه یافت، مدارسی بنیان نهاده شد یا تعمیر اساسی شدند.

ویژگی های جغرافیایی قم، استان قم با وسعتی حدود ۱۱۲۳۸ کیلومتر مربع در بخش مرکزی ایران واقع شده است. این استان از طرف شمال به استان تهران، از شرق به استان سمنان، و از جنوب به استان اصفهان و از طرف جنوب غربی تا

شمال غربی به استان مرکزی محدود می گردد. این استان کمتر از یک درصد کل مساحت کشور، بیست و هشتمین و در واقع کوچک ترین استان کشور محسوب می شود. ارتفاع مرکز شهرستان از سطح دریا ۹۲۸ متر و ارتفاع بلندترین نقطه استان در مناطق کوهستانی (کوه ولیجا) با ۳۳۳۰ متر ارتفاع و پست ترین نقطه آن در حاشیه دریاچه نمک قم حدود ۷۰۰ متر است. جمعیت فعال استان قریب به یک میلیون نفر تخمین زده می شود. استان قم از نظر تقسیمات کشوری در سال ۱۳۷۹ دارای یک شهرستان، ۴ بخش، ۵ شهر و ۹ دهستان و ۹۳۶ آبادی بوده که از این تعداد ۳۵۶ آبادی دارای سکنه و ۵۸۰ آبادی بدون سکنه بوده است. قم تا زمان هارون الرّشید از نظر تقسیمات کشوری تابع اصفهان بود ولی از این زمان به صورت آبادی جداگانه ای در آمد، در حدود نیم قرن بعد از دفن حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه در قم، این شهر شامل دو بخش قابل تفکیک بوده که رودخانه اناربار از میان آن دومی گذشته است و پل های سنگی ارتباط دهنده این دو سمت بوده است، در سمت راست رودخانه منطقه مینجان و در سمت چپ ناحیه گمیدان قرار داشته است. اعراب بنی الاشعر، آی مَذحِج و مردمان بومی ایرانی در این دو قسمت ساکت بوده اند اما منابع تاریخی، منیجان را شهر اصلی یا کانون اساسی قم دانسته و گاهی به عنوان بلده ممجان از آن سخن گفته اند و گویا کمیدان نقش اقماری و تابعی آن را داشته است (البُلدان، ۴۰؛ تاریخ قم، ۲۳؛ تاریخ مذهبی قم، ۸۱؛ جغرافیای تاریخی شهرها، ۱۶۸).

بعد از تفکیک قم از اصفهان، تفرش، فراهان، خلجستان و کاشان از توابع قم محسوب می شد و بنابراین قم از شرق و جنوب به اصفهان، از غرب به همدان و از شمال با ری محدود می گردید (راهنمای جغرافیای تاریخی قم، مدرسی طباطبایی، ۱/۲۱۵). قم را از بلاد جبل و در زمره شهرهای عِراق عَجَم و داخل در اقلیم چهارم معرفی کرده، قلمرو قم در قم چهل فرسخ در چهل فرسخ بوده است حد اوّل از سوی همدان ساوه حدّ دوم از ری آبادی دیر جص (دیر گچ) حد سوم از ناحیه فراهان دیزآباد، حد چهارم از طرف اصفهان راوند کاشان. تا اوایل روی کار آمدن سلسله پهلوی حدود آن به این شرح بود: از طرف تهران علی آباد، از جانب سلطان آباد عجم (اراک) منتهای خلجستان در حوالی آبادی پوگرد و از طرف کاشان روستای پاسنگان که در چهار فرسخی قم است از جانب اصفهان دلیجان و محلات و از سوی قهستان منتهای خاک جاسب و اردهال (تاریخ قم، ناصر الشریعه، ۳). در تقسیمات کشوری سال ۱۳۱۶ش قم یکی از چهل و نه شهرستان ایران و جزء استان دوم بود و حوزه وسیعی داشت؛ در فروردین ۱۳۲۵ش، شهر

محلات، دلیجان و نراق از قم جدا گردید؛ در این زمان قم شامل شـهر مرکزی (قم کنونی) و چهار بخش به نام های خلجستان در غرب با ۲۲۵۰ کیلومتر مربع و شامل چهار دهستان دستجرد، راهجرد، و زوار وطغرود؛ بخش حومه با مساحت ۱۰۴۰ کیلومتر مربع شامـل دهسـتان هـای قنوات، قم رود، بخش قهسـتان یـا کهـک در جنوب قم بـا وسـعت هزار کیلومتر مربع، دهسـتان های جـاسب و اردهـال جزو این بخش بود که اولی به شهرسـتان محلاـت و دومی به کاشـان منضم گردیـد، اراضـی کنـار رودخانه (چهـارمین بخش) در جنوب غربی قم و تقریباً در طول رودخانه قم و در مسیر راه قم - اصـفهان با مساحت ۵۵۰ کیلومتر مربع (جغرافیـای تاریخی قم، فصل دوّم). قم تا سال ۱۳۵۶ش جزء اسـتان تهران بود و با تشـکیل استان مرکزی تا سال ۱۳۶۵ش جزء آن بود و در این سال به استان تهران ملحق گردید. در سال ۱۳۷۴ش در روز سیزده رجب که مصادف با سالروز میلاد حضرت علی علیه السـلام بود، دسـتور اسـتان گردیدن این قلمرو صادر شده و سپس با پیگیری دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی قم در سـال ۱۳۷۵ش رسـماً به عنوان اسـتان اعلاـم گردیـد (جزوات آمـاری قم). در آن موقع اسـتان قم وسـعتی معادل ۱۱۲۳۸ کیلومتر مربع و دارای یـک شهرسـتان به نـام قم، سه کـانون شـهری به نام های قم، جعفریه و کهک، چهار بخش، نه دهسـتان، ۲۹۲ آبادی دارای سکنه و ۶۵۲ آبادی بدون سکنه بود (بروشورهای آماری مرکز آمار قم و سایر مراکز اداری).

طبق شناسـنامه آماری برگرفته از آمارگیری رسـمی آبان ۱۳۸۵، قم ۱۱۵۲۶ کیلومتر مربع وسـعت دارد و دارای یک شهرسـتان (قم)، پنـج بخش به نـام هـای بخش مرکزی شامـل دهسـتان هـای قم رود و قنوات، بخش نوفل لوشاتو متشـکل از دو دهسـتان کهک و فُردو، بخش خلجسـتان حاوی دهسـتان های دسـتجرد و قاهان، بخش جعفرآباد شامل دهستانی به همین عنوان، بخش سلفچگـان شامـل راهجرد شـرقی و نیزار و پنـج نقطه شـهری به نـام هـای قم، کهـک، جعفریه، قنوات و دسـتجرد و ۳۵۶ روستا (شبکه اینترنت، سایت مرکز آمار ایران).

استان قم که ۰/۷٪ مسـاحت کل ایران است در بخش مرکزی این سـرزمین بین مختصات جغرافیای ۳۴ درجه و ۱۵ دقیقه و ۳۵ درجه و ۱۵ دقیقه عرض شمالی نسبت به خط استوا و ۵۰ درجه و ۳۰ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۳۰ دقیقه طول شرقی از نصف النهار مبـدأ (گرینویـچ) قرار دارد که کوچکترین اسـتان ایران می باشـد، از شـمال به اسـتان تهران (شهرسـتان های ری و ورامین)، از غرب به استان مرکزی (شهرستان های تفرش، آشتیان و ساوه)، از شرق به استان سمنان (شهرستان گرمسار)، از جنوب به استان اصفهان (شهرستان کاشان) محدود است. بیشترین

وسعت این استان به بخش مرکزی اختصاص دارد که مرکز استان یعنی شهر قم در آن واقع است و به علت جنبه های زیارتی، فرهنگی، تحصیل طلاب علوم دینی در این شهر، قرار گرفتن بر سر راه های ارتباطی مرکزی و جنبه هایی از مهاجرپذیری، بیشترین تراکم جمعیت را دارد (جغرافیایی تاریخی قم، ۲۱۰؛ شناخت شهرهای ایران، سعیدیان، ۶۴). شهر قم در فاصله ۱۴۰ کیلومتری جنوب تهران، ۱۳۰ کیلومتری شمال شرقی اراک و یکصد کیلومتری غرب کاشان و در ارتفاع ۹۲۰ متری از سطح دریای آزاد قرار دارد (گیتاشناسی ایران، جعفری، ۲/۵۶).

قدیمی ترین طبقات زمین شناسی که در اراضی قم نمایان است مربوط به دوران اِئوس می باشد؛ رسوبات دوران سوم زمین شناسی در یک حوزه ممتد در جهت شمال غربی - جنوب شرقی قابل مشاهده می باشد، در بین طبقات رسوبی مذکور سنگ های آذرین دیده می شود، رسوبات اواسط دوران سوم در منطقه بیشتر حاصل تبخیر دریاهای کم عمق گذشته بوده و تحت عنوان تشکیلات قرمز زیرین نامگذاری شده است. جوان تر از این رسوبات آهک های مردابی مرجان دار است که بر اثر پیشروی دریا به وجود آمده است قسمت فوقانی این طبقه، تشکیلات قرمز بالایی نامیده می شود، این رسوبات و ته نشین ها غالباً در اطراف کوه شاه جمال، نرده داغی، دو برادران، خضر، کیکویه و برخی ارتفاعات دیگر انباشته گردیده که شامل مارن، کالکر (آهک) و گاهی سنگ های گچی و نمکی متعلق به دوران سوم میوس می باشد (مجموعه مقالات، ۳/۳۷۱؛ قم از نظر اجتماعی و اقتصادی، سید حسین ابن الرّضا، ۲۴).

سیمای استان به لحاظ پستی و بلندی و ناهمواری شامل نواحی کوهستانی، کوهپایه ای و دشت ها می باشد، حدود یک چهارم وسعت این منطقه را منطقه کوهستانی و پایکوهی تشکیل می دهد که به طور میانگین بیش از ۲۵۰۰ متر از سطح دریاهای آزاد ارتفاع دارند، این ناهمواری ها غالباً در غرب، جنوب غربی و شمال غربی استان واقع اند، قُلل ارتفاعات اردهان در نواحی جنوب غربی ارتفاع بیش از سه هزار متر دارند و بلندترین نقطه استان یعنی کوه ولیجا با ۳۳۳۰ متر از سطح دریای آزاد در این ناحیه واقع است، نقاط پایکوهی به دلیل رسوبات حاصل خیز، منابع آب زیرزمینی و آب و هوای ملایم و معتدل و امکان حفر قنات محل استقرار کانون های روستایی و مزارع کشاورزی می باشد. ارتفاع متوسط دشت های استان قم حدود ۱۵۰۰ متر از سطح دریای آزاد است، مرتفع ترین آنان دشت خلجستان و پست ترین آنها دشت مسیله است (جغرافیای استان قم، ۵؛ پژوهش های نگارنده).

ص: ۳۹۲

اگر چـه اسـتان قـم در منطقـه بیابـانی بـا بـارش کـم، گرمـای قابـل تـوجه و تبخیر فراوان، قرار گرفته است ولی علاوه بر عرض جغرافیـایی، ارتفاعـات و جهت آنهـا، فاصـله از دریاهـا، مجـاورت با دشت کویر و توده های آب و هوایی به همراه وزش انواع بادهای سـرد و گرم در تنوع آب و هوایی دخالت دارنـد، آب و هوای نیمه بیابانی بیشترین وسـعت اسـتان را در بر گرفته است، در اطراف دریـاچه نمـك و در شـرق اسـتان غلبه بـا آب و هوای گرم خشـك است، در ارتفاعـات غربی، آب و هوای معتـدل کوهسـتانی محسوس می باشـد و در بخش کوچکی از نواحی جنوبی می توان ناظر آب و هوای سـرد کوهسـتانی بود بر اساس همین تنوع اقلیمی امکان کشت بسیاری از محصولات زراعی و باغی در این استان وجود دارد.

میانگین ریزش های جوّی استان قم بین ۱۱۵ تا ۱۴۵ میلی متر در نوسان است. بخش عمده ای از بارش به صورت تبخیر و نفوذ در لایه هـای زمیـن از دسـترس خـارج می گردد، بیشـترین بارنـدگی در بهـار و زمسـتان صـورت می گیرد، حـداکثر متوسـط بارنـدگی به ماه دی اختصاص دارد که به ۴۰ میلی متر بـالغ می گردد، متوسط رطوبت نسبی اسـتان سالیانه ۴۲٪، که در بهمن ماه ۶۹٪ و در مردادماه ۲۶٪ می باشـد. متوسـط درجه حرارت در تیرماه معادل ۵/۴۲ درجه و در دی مـاه معادل ۲/۳ درجه می باشـد حـداکثر مطلق درجه حرارت هوا ۴۹ درجه در مـاه هـای تیر و مرداد و حـداقل مطِلق ۱۲ درجه سـانتی گراد در بهمن ماه است. بادهای شدیـد از نواحی شـرقی کشور به سوی نقاط مرکزی و شـرقی اسـتان می وزنـد که گرم و خشك اند و با گرد و غبار توأم هستند؛ اما بادهایی که از جنوب غربی می وزند باران زا و مناسب بوده و در فصول پاییز و زمستان سبب بارندگی در سطح استان می گردند.

رودخـانه هـای قم، رود (اناربـار) از ارتفاعـات خوانسار سرچشـمه می گیرد و پس از عبور از اراضـی گلپایگان و آب رودخانه خمین و الیگودرز از سـمت جنوب غربی وارد اسـتان قم می شود و پس از سـیراب نمودن دشت سـلفچگان و شـیراز، رودهـای فرعی زواریـان، قره سو، سـلمان و درّه بـاغ را دریافت می دارد و پس از عبور از شـهر قم، در ۲۲ کیلومتری شـمال شرقی آن با رودخـانه قره چـای یکی می گردد. رودخـانه قره چـای از ارتفاعـات شازنـد اراك منشأ می گیرد و پس از دریافت شـعباتی از ارتفاعات تفرش چون دسـتجرد، سولقان و مروارید، جلگه ساوه و بخش جعفرآباد، را مشروب می نماید این رودخانه از شمال غرب وارد استان گشته و با پیوستن قم رود به آن با

عنوان رود مسیله وارد دریاچه نمک در شرق استان قم می گردد (جغرافیای استان قم؛ و مشاهدات شخصی و تحقیقات نگارنده).

سد ۱۵ خرداد در حوالی روستای عباس آباد و در ۱۲ کیلومتری دلیجان بر روی قم رود با هدف تأمین آب آشامیدنی قم، مشروب نمودن هشت هزار هکتار اراضی کشاورزی و مهار سیلاب احداث گردیده که از نوع خاکی غیر همگن با هسته رُسی می باشد و از کف رودخانه ۳۰/۵۴ متر ارتفاع دارد. سد ساوه هم بر روی قره چای ساخته شده و این دو سد میزان ریزش آب این رودخانه نمک کاهش داده است. دریاچه نمک با مساحت ۱۸۰۶ کیلومتر مربع بین استان های قم، سمنان و اصفهان قرار دارد، تبخیر زیاد سبب شوری آب دریاچه و ایجاد لایه قابل توجهی از نمک در آن گردیده در بخش شمال غربی که دریاچه نمک رودهای کرج و شور را دریافت می کند حالات باتلاقی دارد. دریاچه حوض سلطان در شمال شرقی قم و در کناره شرقی بزرگ راه قم - تهران قرار دارد، در تابستان خشک اما در زمستان در عمقی کم دارای آب می باشد، مساحت آن ۱۰۶ کیلومتر مربع است حجم قابل توجهی از آب شرب مورد نیاز شهر قم، و نیز آب لازم برای بخش کشاورزی، دامپزشکی و فعالیت های صنعتی و ساختمانی از ۱۸۴۰ چاه عمیق و نیمه عمیق، ۷۳۲ رشته قنات و ۳۳۵ چشمه تأمین می گردد. شرایط جوّی و اقلیم بیابانی موجب گردیده پوشش گیاهی جنگل در استان قم فقیر باشد. ۵/۷۷٪ وسعت این استان به مراتع اختصاص دارد که ۶۰٪ آن از انواع مراتع فقیر است (اقتباس از جزوه نگاهی به استان قم و فضای سبز آن، و نیز نشریه کشاورزی قم در یک نگاه).

آثار خشکسالی در مناطق غربی استان قم همچون خلجستان و کهک بیشتر مشهود است و اکثر قنات های این منطقه از ۳۰ تا ۱۰۰٪ خشک شده اند اما در برخی دشت ها که از منابع آب زیرزمینی استفاده می گردد این مخاطرات با تأخیر صورت می گیرد، در عین حال با کاهش چشم گیر آب قنوات و چشمه ها و کم شدن ذخیره آب سد ۱۵ خرداد یک تهدید جدید برای بخش کشاورزی محسوب می شود، از حوادث دیگر که می تواند خطری مهم برای قم به شمار آید بروز سیل است که در برخی ادوار تاریخی شهر قم را در معرض تخریب قرار داده است و بین سال های ۱۳۴۵ تا ۱۳۴۷ش حدود یکصد سیل در استان جاری شده که شدیدترین آنها در سال ۱۳۵۴ش رخ داد. در بخش جعفرآباد (گازران) بیش از دیگر مناطق سیل جاری می شود و هر ساله خساراتی به باغات، زمین های کشاورزی و منازل مسکونی وارد می سازد. گسل های لنگرود، دو چاه، قم، خضر، نبیل، گنداب و قیز تختی قم

را از نظر وقوع زلزله بـا خطراتی مواجه می سـازد، زلزله سال ۱۳۵۹ و سال ۱۳۸۶ش با مقیاس حدود شـش ریشتر که مرکز آن بیست کیلومتری قم بود اگرچه تخریب جدی و خسارات جانی به بار نیاورد اما آسـیب هایی به برخی مناطق مسکونی و اماکن عمومی وارد ساخت.

طبق آمارگیری رسـمی آبان ۱۳۵۸ش جمعیت اسـتان قم به ۱۰۴۶۷۳۷ بالغ می گردیـده که ۹۸۳۰۹۴ نفر آن در نقاط شـهری و ۶۳۶۳۹ نفر در منـاطق روسـتایی سـاکن بوده انـد از ۹۴۰۰۰۰ جمعیت شـش سـاله و بالاتر ۸۱۰۰۰۰ نفر باسواد بوده انـد؛ تعـداد دانش آموزان مشغول به تحصیل طبق این آمار ۲۲۰۶۵۳ نفر گزارش گردیده است، غالب جمعیت استان را کودکان، نوجوانان و جوانان تشـکیل می دهنـد و متأسـفانه پدیده منفی مهاجرت بر رشد سـکنه این اسـتان اثری مشـهود گذاشـته است (جغرافیای استان قم، ۶۰؛ گزارش آماری آبان ۱۳۸۵).

میراث معنوی، فرهنگی و هنری قم، پس از آنکه اشـعریان در اواخر قرن اول هجری به قم هجرت کردند، آتشـکده این شهر را خراب کرده و به جـایش مسـجدی بنـا کردنـد که در حوالی خاک فرج قرار داشت و چون در آن موقع قم از لحاظ خراج تابع اصـفهان بـود، در ایـن مسـجد منـبری نبـود که به مسـجد جـامع اختصـاص می یـافت و شـهری می تـوانست از چنین مسـجدی برخوردار باشد که تابع شـهر دیگری نباشد، در سال ۱۸۹ق با کوشـش حمزه بن یسع اشعری قم از اصفهان منفک و به صورت کوره (شهرستان) در آمد و در سال ۱۹۵ق در مسجد دزپل یا درپل (یعنی همان مسجد اولیه) - منبر قرار دادند (تاریخ قم، ۳۸؛ تاریخ مذهبی قم، ۱۲۸).

مسجد امام حسن عسگری علیه السلام، از کهن ترین مساجد قم است و برخی گفته اند آن را احوص بن اسعد اشعری بنا کرده و گروهی دیگر بر این باورند که ابوالصدیم حسـین بن علی بن آدم اشعری آن را در سال ۲۶۵ق بین قم اصلی و کُمیدان بنیاد کرد و در هنگام عامل گردیدن یحیی بن اسـحاق در سال ۲۹۱ق برایش مناره ای ساخته انـد؛ اما منابعی دیگر و نیز اقوال اهالی متذکر می شوند احمد بن اسـحاق اشـعری اسـتاد شیخ صدوق و نماینده امام یازدهم علیه السلام در قم به دستور آن حضرت و از محل وجوهات شـرعی و در آمـد موقوفات ائمه علیه السـلام این مسـجد را احداث کرد (خلاصه البُلدان، صـفیُّ الدّین قمی، ۱۶۹). پس از آن تاریخ، این بنا را بارها مرمّت و نوسازی گردیده و بناهایی بر آن اضافه شده

است، چنـانچه در محراب ایوان بزرگ عبـارتی دیـده می شـد که نشـان می دهـد کلب علی فرزنـد اسـتاد سـلطان قمی به سال ۱۱۲۹ق مصادف با حکمرانی شاه سـلطان حسـین صـفوی به تعمیر آن اقدام کرده است. در دوره قاجار نیز نوسازی و بازسازی گردید؛ و در سالیان اخیر به همّت دفتر مرحوم آیت اللّه گلپایگانی بناهای قبلی تخریب و مسـجدی با مساحت حدود ۲۵۰۰ متر مربع و اجزاء جدیـد، احـداث گردیـد که عملیـات ساختمـانی آن هنوز به طور کامـل پایـان نیـافته است (تربت پاکان، ۲/۱۱۵؛ تاریخ قم، ناصرالشریعه، ۱۴۲؛ آثار تاریخی و فرهنگی استان قم، آقا بابایی، ۱۶۷).

در پنج کیلومتری جنوب شـرقی قم مسـجد ممتاز، مهم و با برکت و مقدسـی وجود دارد که به مسـجد مقدس جمکران موسوم است که به سبب انتساب به حضرت مهدی عجل اللّه تعالی فرجه الشریف به مسجد صاحب الزمان موسوم بوده و در گذشته از آن به عنوان مسـجد قدمگاه هم یاد کرده اند. البته این مکان مبارک غیر از مسجدی است که قبل از مهاجرت اشعریان از کوفه در اوایل قرن دوم هجری توسط خطّاب اسـدی بنا گردید و به تنهایی در آن نماز می گذارد. در مکان کنونی مسـجد جمکران بر روی سـنگ مرمر جای پای بزرگی بوده که گفته اند قدمگاه حضـرت صاحب الزمان عجل اللّه تعالی فرجه الشـریف است و زیر آن گودالی است چاه مانند که آن سـنگ را بر رویش انداختند وجود دارد. قول مشهور درباره ساخت این بنا آن است که حسن به مُسلِم جمکرانی در پی رؤیایی که مشاهده می کند در سه شنبه ۱۷ رمضان ۳۹۳ هجری خدمت حضرت ولی عصر می رسـد و در این دیـدار دسـتور ساخت مسجد در مکانی که برگزیده و در آن نشانه هایی قرار داده و نماز خاصـی دارد، به وی ابلاـغ می گردد، سـپس سـید ابوالحسن نـامی، از درآمـد زمین مزبور که در اختیـار حسن بن مسـلم بوده، به اضـافه وجوهی از اراضـی رَهَقِ ناحیه اردهال کاشان مسـجدی را با سـقف چوبی احـداث می کند منشـی قمی یادآور شده است میر غیاث الدین میرمیران به هنگـام توقـف در قریه لنگرود قم در مقـام احـترام به حضـرت مهـدی عجـل اللّه تعـالی فرجه الشـریف در جمکران اعتکاف می کرد، شعری با ماده تاریخ ۱۱۶۷ق در دسترس است که به تعمیر مسـجد در همین سال اشاره دارد. در اواخر دوره قاجـاریه و اوایل روی کار آمـدن رضاخان مسـجد قـدیمی نیمه ویران بود. در برخی ادوار تاریخی عـده ای از اهل علم و افراد مطلع برای شب زنـده داری به مسـجد جمکران می رفتنـد؛ امـا رونق آن در سـال هـای اخیر مـدیون توجه آیت اللّه محمـدتقی بافقی است که هر شب چهارشنبه به همراه گروهی از طلاب،

پیاده از قم به مسجد می رفت و نماز مغرب و عشاء را آنجا اقامه می کرد و تا اذان صبح در آنجا مشغول عبادت و تهجّد بود و بدین ترتیب توجه مردم را به این مسجد جلب کرد. به استناد اشاره قاضی احمد قمی و کتیبه مورخ ۱۱۶۷ق مسجد قبل از دوران افشاریه ساخته شده است، در عصر قاجاریه این بنا تعمیر و حجرات، ایوان ها و صحن هایی بر آن افزوده شد، آیت اللّه بافقی هم تعمیراتی در آن انجام داد. در سال ۱۳۳۲ش مسجد جمکران به همت سید محمد آقازاده تعمیر و بعضی قسمت های آن تجدید بنا شد و تالاری در جنوب صحن احداث گردید. پس از تشکیل نخستین هیئت امنای مسجد در سال ۱۳۴۹ش تحت نظارت سازمان اوقاف توجه افزون تری به این مکان شد، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی شورای مدیریت حوزه علمیه قم، اعضای هیئت امنا را معرفی کرد و اداره اوقاف نظارت بر امور مسجد را عهده دار شد. با توجه به افزایش زیارات و لزوم گسترش بنا، هسته تاریخی مسجد تخریب و با اشراف آیت اللّه مرعشی نجفی به شکل مربعی علامت گذاری گردید، پس از آن با خریداری اراضی زراعی اطرافش، چهل هکتار زمین در اختیار مسجد قرار گرفت، در وضع موجود، مسجد دارای شش ورودی به صحن از شش جهت است که در شمال شرقی آن در محور شبستان اصلی مسجد قرار دارد و در طرفین آن دو مناره به ارتفاع هشتاد و پنج متر دیده می شود. مجموعه مسجد جمکران دارای چند حسینیه، بازارچه، زائرسرا، کتابخانه، کتاب فروشی، مرکز تبلیغی و فرهنگی و ساختمان اداری است، در طرح مصوب سال ۱۳۸۲ش برای مجموعه مسجد ۲۵۰ هکتار زمین در نظر گرفته شده که ۳۰۰۰۰ متر مربع آن به مسجد با پنج شبستان اختصاص می یابد و بقیه شامل صحن ها، ساختمان های اداری، خدماتی، فرهنگی و ضمائم دیگر خواهد بود، در طرح جدید تمام ساختمان های قبلی جز مسجد مقام (مسجد مرکزی) تخریب می گردد. این مسجد سالانه پذیرای حدود پانزده میلیون زائر از سراسر کشور است و معمولاً اغلب علاقه مندان در شب های چهارشنبه به جمکران می آیند (خلاصه التواریخ، قاضی احمد قمی، ۳۸؛ نجم الثاقب، ۲۹۴۵؛ تربت پاکان، ۲/۱۶۳؛ دانشنامه جهان اسلام، ۱۰/۷۴۷؛ تاریخ مذهبی قم، ۲۷۲).

مسجد جامع قم از بناهایی است که کمال ثابت قمی، وزیر سلطان مسعود سلجوقی در درون شهر قم آن را احداث کرده است، منابعی دیگر گفته اند امیر ابوالفضل عراقی در عهد سلطان طغرل سلجوقی شخصیت مقرب و محترمی بود، او باروی قم را بنا کرد و دستور احداث مسجد جامع عتیق قم و بناهای اطراف را

داد. برخی مورخان معاصر گفته اند مسجد کمال ثابت در قرن ششم در میان شهر بود که حوادث طبیعی از قبیل سیل و زلزله آن را از بین برده است و یا هجوم قبایل و طوائق موجب ویرانی آن گشته است. صَفِیُّ الدّین حسین قمی بنای اولیه مسجد را مربوط به سال ۵۲۸ق می داند. بعضی متون تاریخی ضمن آنکه مسجد جامع قم را از مساجد ساوه و سمنان معتبرتر دانسته اند بنای آن را به ابوالصّدیم حسنی بن علی بن آدم اشعری به سال ۲۶۵ق نسبت داده اند اما قدیمی ترین بخشی که اکنون در این مکان قابل مشاهده است از بناهای عصر سلجوقیان می باشد؛ دلیل تعدد اقوال این است که مسجد جامع فعلی را با مسجد عتیق یا ابوصدیم یکی دانسته اند، در مسجد جامع قم نمونه زیبایی کاشی کاری و کتیبه نویسی در (نیمه جنوبی آن) هویداست که تزئینات مربوط به سال ۱۲۴۸ق می باشد؛جلوه های جالب مقرنس کاری را می تواند در ایوان جنوبی دید که از آثار قرن هشتم هجری است که در عصر صفویه و قاجاریه تعمیر شده است، این ایوان که در جانب قبله است مرتفع ترین و عریض ترین ایوان مسجد جامع می باشد که با قاب خود، گنبد شبستان مسجد را برای کسی که در صحن مسجد ایستاده مخفی می سازد، گنبد این مسجد که از نوع یک پوسته و اثری از عصر سلجوقی است از سطح صحن یا میان سرا حدود ۳۰ متر ارتفاع دارد، شبستان هایی از عصر صفویه و قاجاریه جزو این مسجد می باشد (تاریخی مذهبی قم، ۱۳۶-۱۲۸؛ تاریخ مسجد جامع قم، رضا آقا بابایی و سید حسین قریشی، ۲۵-۲۰).

دیگر مساجد قم عبارتند از مسجد سلماسی، مسجد پنجه علی، مسجد حاج سید صادق، مسجد فیض.

از دیگر بناهای قم که ارزش فرهنگی و تاریخی دارند مجموعه حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیها می باشد؛ در این حرم نیز اماکنی با عنوان مسجد وجود دارند، معروف آنها مسجد بالاسر است که در دوران صفویه از آن به عنوان میهمان سرای آستانه استفاده می کردند، در دوره قاجارها تجدید بنا گردید و به صورت مسجدی از آن بهره برداری شد، در سال ۱۳۳۸ با ضمیمه شدن زمینی که در جهت غربی مسجد بود فضایش افزایش یافت، مسجد طباطبایی دارای گنبدی پنجاه ستونی که به جای صحن زنانه قدیم در جنوب روضه مطهره ساخته شده است، این بنا به همیت فرزند مرحوم حاج آقا حسن قمی بین سال های ۱۳۶۰ تا ۱۳۷۰ق احداث گردید؛ مسجد شهید مطهری به جای موزه قدیم ساخته شده که کاشی کاری های جالبی دارد.

اولین گنبدی که بر فراز تربت حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه بنا گردید، قُبّه برجی شکل از آجر، سنگ و گچ بود که در اواسط قرن سوم هجری زینب دختر امام جواد علیه السلام بر فراز مزار آن بانو ساخت، پس از دفن برخی از بانوان علوی در جوار فاطمه معصومه دو گنبد دیگر در کنار گنبد اول ساخته شد که این سه بنا تا ۴۴۷ق برقرار بودند؛ در این سال میر ابوالفضل عراقی (وزیر طغرل) به تشویق شیخ طوسی به جای آنها گنبد رفیعی آراسته به تزئینات آجری و کاشی (فاقد ایوان و حجره) بنا نهاد. در سال ۹۲۵ق به همّت شاه بیگم، دختر شاه اسماعیل صفوی، تجدید بنا و سطح خارجی گنبد با کاشی های معرق آراسته شد و ایوان رفیع با دو مناره در صحن عتیق بنا گردید. در سال ۱۲۱۸ق گنبد مُطّهر با خشت های طلایی تزیین گشت که تا سال ۱۳۸۰ش باقی ماند که طبق طرحی از این سال تا ۱۳۸۴ش گنبد تعمیرات اساسی صورت گرفت. مرقد مطهر در اوایل قرن هفتم هجری به فرمان امیر مظفر احمد بن اسماعیل (بزرگ خاندان سلسله مظفری) و با کوشش بزرگ ترین استاد کاشی ساز آن عصر به کاشی های نفیس و زرقام آراسته گردید که در سال ۱۳۷۷ش با آمیخته ای از کاشی و سنگ تجدید بنا شد. در سال ۹۶۵ق شاه طهماسب صفوی برای مرقد ضریحی آجری همراه منافذی، مزیّن به کاشی های هفت رنگ و کتیبه های معرق بنا کرد که در سال ۱۲۳۰ق فتحعلی شاه قاجار همان ضریح را نقره پوش کرد. در سال ۱۲۸۰ ضریحی از نقره به جای قبلی تهیه و نصب گردید که چندین مرتبه اصلاح و بازسازی شد؛ این ضریح در سال ۱۳۸۰ش تعویض گردید.

اولین صحنی که در این بارگاه مبارك ساخته شد صحن عتیق نام دارد که شاه بیگی دختر شاه اسماعیل صفوی در سال ۹۲۵ق بنا نمود، این صحن چهار ایوان دارد: ایوان طلاـ در جنوب (ورودی صحن به روضه مطهره) با دو مأذنه که به دستور محمدحسین خان شاهسَوَن شهاب الملك در سال ۱۲۸۵، این مِأذَنه ها هم طلاکاری گردید، ایوان شمالی که ورودی مدرسه فیضیه به صحن می باشد و ساختمان نقاره خانه بر رویش بنا گردیده است، ایوان غربی (ورودی مسجد اعظم به صحن)، ایوان شرقی (رابط صحن اتابکی با صحن عتیق) صحن اتابکی (صحن نو) که دارای چهار ایوان می باشد که در هر کدام آنها جلوه های هنری و معماری دیده می شد. احداث آن به دستور میرزا علی اصغرخان صدراعظم (اتابک اعظم) صورت گرفت که از سال ۱۲۹۵ق تا ۱۳۰۳ق طول کشید، ایوان زیبای آینه در جانب غربی آن قرار دارد.

رُواق های حرم عبارتند: رواق بالاسر، رواق دارالحفاظ، رواق آینه (شهید بهشتی) و رواق پیشرو. در سمت غرب حرم مسجد اعظم واقع است که کلنگ اوّل آن در یازده ذیقعده ۱۳۷۳ق به دست توانای مرحوم آیت اللّه بروجردی رحمه اللّه علیه بر زمین زده شد، مرقد ایشان در همین مکان قرار دارد، موزه آستانه مقدسه که در سال ۱۳۱۴ش تأسیس شده و ساختمان جدیدش در میدان آستانه واقع گردیده است (پیام آستانه، نشریه آستانه مقدسه حضرت فاطمه معصومه سلام اللّه علیه، ش۱۸، فروردین ۱۳۸۵).

از دیگر اماکن مذهبی و زیارتی قم بقعه و بارگاه امامزادگان می باشد که معروف ترین آنها عبارتند از: مرقد موسی مُبَرقَع فرزند امام جواد علیه السلام، واقع در ضلع شرقی صحن چهل اختران؛ او نخستین کسی از سادات رضویه است که در سال ۲۵۶ق در قم رحل اقامت افکند و در سال ۲۹۶ق رحلت و در منزل خویش (مزار کنونی) دفن گردید، برخی فرزندان، نوادگان و وابستگان موسی مبرقع که به چهل نفر بالغ می گردند در جوار وی در بقعه ای با عنوان چهل اختران دفن شده اند. این بنا مربوط به عصر صفوی است که به دستور شاه طهماسب صفوی و با هنرمندی استاد سلطان قمی به سال ۹۵۰ق ساخته شده است (انوار پراکنده، محمدمهدی فقیه محمدی، ۴۲۰؛ تاریخ قم، ناصرالشریعه، ۱۱۴).

در خیابان آذر (طالقانی) مقابل مجموعه چهل اختران بُقعه امامزاده سید سربخش قرار دارد که از بناهای قرن هشتم هجری است که به دستور غیاث الدین امیر محمّد از بزرگان خاندان علی صفی احداث گردیده و تزیینات گچ بری آن را علی بن محمّد بن ابی شجاع انجام داده است، نام اصلی این امامزاده بنا به نوشته کتیبه درون بقعه، اسماعیل بن محمّد بن جعفر صادق علیه السلام می باشد؛ اما منابعی نوشته اند نامش محمّد بن عبداللّه بن حسین بن علی بن محمّد بن جعفر صادق علیه السلام است، که گفته اند در بغداد به شهادت رسید و پیکرش را به قم انتقال دادند و در این جا دفن کردند. نقل دیگر این است که وی از فضلای سادات خراسان بود که در زمان سلطان محمّد خوارزمشاه مقام نَقیبُ النُّقَبائی را به دست آورد و در یورش مغول ها به نیشابور از خود مقاومت نشان داد و با تصرف این شهر توسط آن قوم وحشی به قم آمد اما یکی از فرماندهان مغولی بعد از تخریب باروی قم، وی را به شهادت رسانید و سرش را به دربار حکام مغولی تقدیم کرد به این دلیل به سید سربخش معروفست (تربت پاکان، ۲/۳۶؛ تاریخ قم، ۱۲۰).

در قم چهار امامزاده با عنوان شاهزاده احمد شهرت دارند: ۱) احمد بن اسحاق

در مقابل میدان کهنه (میدان زکریا بن آدم) و در جوار امامزاده شاهزاده حمزه، که بنای اصلی از آثار عصر صفوی است و هنگام سلطنت مظفرالدین شاه بازسازی گردیده است (گنجینه آثار قم، ۲/۴۵۹)؛ ۲) شاهزاده احمد بن قاسم بن احمد بن علی بن جعفر الصادق علیه السلام، واقع در بافت قدیم قم و فلکه شاه احمد قاسم، که بنایش از آثار خاندان علی صفی است و آرایش ظریف گچ بری آن اثر علی بن محمّد بن ابی شجاع است؛ و در واقع گچ بری های زیبای آن مربوط به سال ۷۸۰ هجری می باشد. مرقد امامزاده در میان بنا با کاشی کاری نو آراسته گردیده است (بناهای آرامگاهی، پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، ۱۵۲)؛ ۳) شاهزاده ابو احمد، در بیرون دروازه ری در شمال شرقی قم و در میانه بِقاع چهار امامزاده و شاه سید علی، واقع، و مدفن ابو احمد محمّد بن محمّد حَنَفیّه از احفاد حضرت علی علیه السلام است که در سال ۹۳۲ق تجدید بنا و تزیین شده و دارای بقعه ای حاوی آثار هنری از گچ بری و کاشی کاری است (همان، ۱۵۱)؛ ۴) امامزاده شاهزاده احمد (خاک فرج)، مرکب از سه بنای نزدیک به یکدیگر است و نشانه هایی از دوران قبل از صفویه دارد که در سال ۱۲۳۲ق توسط منوچهر خان معتمدالدوله مرمت یافته است. شکل درون بقعه نخست چهار ضلعی، سپس با پیش آمدن گوشواره ها هشت گوشه است که در بالا شانزده ضلعی می شود، آرایش سقف مقرنس رنگ آمیزی و آرایش بدنه گچ بری رنگین است (تربت پاکان قم، ۲/۱۳۳۵؛ همان، ۱۱۶). در جنب آن امامزاده صفورا قرار دارد که می گویند از اولاد حضرت علی علیه السلام است (گنجینه آثار تاریخی قم، ۲/۱۳۵۰).

امامزاده شاهزاده احمد و علی حارث در مزار خاک فرج قم شامل بقعه، دو ایوان با چندین حجره، غرفه و صحن است، قاعده بنا از بیرون هشت ضلعی و بدون الحاقات ولی از داخل چهار ضلعی است، این بنا تزئیناتی از عصر صفویه و قاجاریه دارد (بناهای آرامگاهی، ۱۵۳).

امامزاده شاه سید علی فرزند ابراهیم بن ابی جعفر حسن بن عُبَیداللّه بن ابی الفضل العباس، واقع در بلوار ۱۵ خرداد که دارای بقعه شامل گنبد، رواق، ایوان صحن و الحاقات دیگر است، از داخل به صورت هشت ضلعی ولی از بیرون گنبدی شلجمی شکل با کاشی دارد. مرقد که داخل ضریحی واقع شده دارای کتیبه و کاشی کاری متعلق به عصر قاجاریه است (همان، ۱۶۳؛ گنجینه آثار تاریخی قم، ۲/۶۲۹).

بقعه چهار امامزاده شهره (ملا بابا) که در کنار امامزاده ابو احمد و شاه سید علی

واقع است، و محل دفن چهار امامزاده به نام های ابو عبدالله حسین و سه پسرش ابو محمّد حسن، ابو علی محمّد و ابوطالب محسن است، نقشه بنا از خارج هشت ضلعی ساده و آجری و داخل به صورت چهار ضلعی است که اصل بنا متعلق به دوره صفویه می باشد و در ادوار بعد از آن تعمیراتی صورت گرفته است (بناهای آرامگاهی ۲۶۸).

بقعه شاهزاده ابراهیم در مزدی جان (غرب قم و در خیابانی به نام همین امامزاده) از آثار دوره ایلخانی و مدفن دو تن از فرزندان امام هفتم به نام های ابراهیم و محمّد است. اصل بنا به قرن هفتم و هشتم هجری تعلق دارد که در دوره های بعد تعمیر و گسترش یافته است، گنبد آن کروی شکل می باشد (همان، ۱۵۰).

در محل دروازه کاشان و در بخش شرقی شهر، نزدیک مزار درب بهشت و در محوطه محصوری که به عنوان گورستان از آن استفاده می شود، ابراهیم مذکور از نوادگان امام هفتم است که با احمد بن موسی (شاه چراغ) اشتراک نَسَب دارد. در این بقعه ابوالعباس احمد از نوادگان امام سجاد نیز مدفون است، نقشه بنا از خارج به صورت هشت ضلعی با طاق نماهایی در هر ضلع است، اما در داخل شکل مربعی دارد، از گچ بری و کتیبه کمربندی به خط ثلث برجسته در زمینه گل و بوته بر می آید که بانی بنا از بانوان دودمان صفی و گویا همسر خواجه ابراهیم صفی از امرای خاندان صفی و فرمانروای قم و اطراف بوده است (همان، ۱۴۹).

امامزاده

ابوالعباس احمد در مجاورت درب بهشت واقع و از آثار قرن هشتم هجری است که شامل بقعه و چهار ایوان کوچک است، تزیینات و کتیبه های بنا در گذشته بر اثر عوامل جوّی و مانند آن، از بین رفته است. شخصیت مدفون در این بقعه از سادات حسینی سجادی بوده و جدش ابوالفضل حسین از صحابه امام حسن عسکری علیه السلام و از راویان عادل و مورد اعتماد است، ولی علیه مقتدر عباسی در سال ۳۱۴ هجری قیام کرد ولی موفق نشد (گنجینه آثار تاریخی قم، ۱/۹۴، ۲/۱۳۵۰).

امامزاده علیّ بن جعفر علیه السلام، قبلاً در بیرون دروازه کاشان و بر جانب شرقی قم واقع بود و بر اثر توسعه شهر و قرار گرفتن گلزار شهدا در کنارش به این بقعه توجه افزون تری گردید؛ برخی آن را تربت علی بن جعفر عُرَیضی تلقی کرده اند که نمی تواند درست باشد و او در عُرَیض در حوالی مدینه مدفون شده است و احتمالاً در این جا نواده اش علی بن حسن بن عیسی علوی عُرَیضی به خاک رفته

ص: ۴۰۲

باشد. در برخی منابع، از قُبه علی بن عیسی طَلحی نزدیک «دروازه اصفهان» سخن گفته اند که همین « دروازه کاشان» بوده و با این مقبره تطبیق می کند. در پاره ای منابع آمده است حسن بن عیسی از نوادگان امام صادق علیه السلام از مدینه به قم آمد و پسرش علی با او بود که منظور همین شخص می باشد. البته محمّد بن موسی بن اسحاق بن ابراهیم العسکری بن موسی بن ابراهیم بن موسی بن جعفر در کنار او دفن گردیده است. فضای داخلی گنبد چهار ضلعی، ولی از بیرون هشت ضلعی است. در سال ۱۳۶۶ق مقداری از کاشی های نفیس آن به سرقت رفت که این ماجرا باعث گردید در سال ۱۳۱۴ش بقیه کاشی ها به موزه آستانه مقدسه قم انتقال یافت. گچ بری های عالی و محرابی زرین مربوط به قرن هشتم هجری از جلوه های جالب و زیبای این بنا است (نامه قم، ش نهم، ۱۸۱؛ تاریخ قم، ناصر الشریعه، ۱۱۷). بقعه شاهزاده حمزه از احفاد امام هفتم علیه السلام و متوفی در قرن چهارم هجری بنایی است مربوط به نیمه نخستین قرن دهم هجری که در میدان کهنه قم قرار دارد و شامل بقعه تاریخی، رواق مجلّل، ایوان، کفش کن، حجرات و صحن ها است؛ گنبد آن از آثار قاجاریه است، اما به نظر می رسد اصل بنا از جلوه های معماری و کاشی کاری عصر صفویه باشد (تربت پاکان قم، مدرسی طباطبایی، ۲/۸۹؛ بناهای آرامگاهی، ۱۶۱).

در داخل قم امامزادگان دیگر هم وجود دارند: امامزاده شاه جعفر در خیابان شاه ابراهیم و از نوادگان امام کاظم علیه السلام، امامزاده سید معصوم در انتهای خیابان نیروگاه و از اولاد امام زین العابدین علیه السلام؛ شاهزاده عبداللّه از نوادگان امام سجاد علیه السلام که در گذشته به آن شاه زید می گفتند: این امامزاده در قلعه صدری و بعد از امامزاده سید معصوم واقع است؛ شاه جعفر غریب در جاده کاشان و نزدیک قبرستان بقیع، از نوادگان امام موسی بن جعفر علیه السلام؛ بقعه شاه جمال از اولاد موسی بن جعفر علیه السلام در ابتدای اتوبان اراک؛ و نیز شاه جمال معروف به جمال زینب و شاه جمال غریب از اولاد امام هفتم علیه السلام در مجاور قبرستان بقیع؛ امامزاده ناصرالدین در چهار راه بازار و روبروی درب شمالی مسجد امام حسن عسکری علیه السلام، از نوادگان امام حسن مجتبی علیه السلام؛ امامزاده سلطان محمّد شریف و عزّالدین یحیی در خیابان چهارمردان (انقلاب).

در بخش ها و روستاهای توابع استان قم نیز ده ها بنای زیارتی با جلوه های معماری دیده می شود، مراقد علمای شیعه، راویان حدیث، بازار قدیم، آب انبارها، مدارس علوم دینی، کاروانسراها، پل های قدیمی، محوطه های باستانی و تپه های

تـاریخی، تکایا و حسـینیه ها، خانه های قـدیمی و جاذبه های طبیعی از دیگر آثار دیـدنی قم می باشـد که در این مقاله، مجال پرداختن به آنها نمی باشد.

کتابخانه آیت اللّه مرعشـی نجفی، هسـته اولیه کتابخانه به وسـیله آیت اللّه مرعشـی نجفی در نجف اشرف شکل گرفت، ایشان نخست فهرستی از کتاب های ارزشـمند خطی و چاپی نادر را که در کمتر کتابخانه ای یافت می شد تهیه کردند که در این راه مشکلات زیادی را متحمل شدند که حتی بر سه خرید یک نسخه خطی با نماینده کنسول انگلیس در عراق درگیر شده و شبی را در زندان سپری کردند. در سال ۱۳۴۱ ایشان به ایران آمدند و مجموعه های فراهم شده نیز به ایران انتقال یافت این کتابخانه اول در مدرسه مرعشـیه در دو اتاق تأسـیس شد سـپس در سال ۱۳۴۴ خورشـیدی به طبقه سوم مدرسه مرعشـیه کتابخانه جدید گشایش یافت و در سال ۱۳۹۰ قمری برابر با ۱۳۴۵ شمسـی کلنگ آن در زمینی به مساحت سه هزار متر مربع روبروی مدرسه مرعشـیه به زمین زده شد. و در پانزدهم شعبان ۱۳۵۳ خورشـیدی کتابخانه آیت اللّه مرعشـی نجفی با بیش از شانزده هزار جلد کتـاب خطی و چـاپی افتتـاح گردیـد و در سال ۱۳۵۸ پانصـد متر مربع دیگر از زمین هـای سـمت غربی کتابخـانه را خریـداری کردنـد و به آن ضـمیمه نمودند. به علت اسـتقبال بی نظیر در تاریخ ۲۴/۱۲/۱۳۶۷ امام خمینی (قدس سـره) طی حکمی دولت وقت را موظف نمودنـد که سـریعاً کتابخـانه را گسترش دهنـد و ۲۴۰۰ متر دیگر بر وسـعت کتابخـانه افزوده شـد. این کتابخانه یکی بزرگ ترین مراکز فرهنگی بین المللی در جهان است که برای تحقیق بخشـیدن به اهداف والای بنیانگذار بزرگوار آن از مراکز و واحدها و بخش های مختلفی تشـکیل شده است که زیر نظر مسـتقیم تولیت و ریاست کتابخانه انجام وظیفه می نماید. (جمع آوری توسط سایت کتابخانه آیت اللّه نجفی مرعشی. www.marashiliry.html).

صنایع دستی قم، فرش ابریشم دستباف قم از نفیس ترین صنایع دستی است که از نظر رنگ آمیزی و طرح و نقشه اصیل ایرانی و کیفیت آن در دنیا رتبه اول و در کشورهای اروپایی طرفداران بسیاری دارد. بافندگان فرش ابریشم در قم اکثراً زنان هستند.

سفال و سـرامیک، این هنر دستی، با سابقه دیرینه خود همچنان در پی این است تا ریشه خود را در دل تاریـخ این شـهر محکم کند سفال قم در طرح های خاص

ص: ۴۰۴

خود همچنان طرفداران زیادی در داخل و خارج از کشور دارد.

مُنَبَّت کاری چوب، نقوش و طرح های زیبایی است که بر روی انواع میز و صندلی و صنایع چوبی کنده کاری می گردد و این صنعت دستی در قم به دست استادکارانی بسیار ماهر و زبردست ساخته می شود و تهیه و صادرات این کالا اغلب به سفارش کشورهای آسیایی و اروپایی صورت می پذیرد.

کاشی کاری و معرق، این هنر اسلامی بسیار زیبا که هر بیننده ای را مجذوب خود می کند کار استادانی است که در قم با دستان هنرمند خود فرهنگ اسلامی را به زیبایی در قالب خاک و گل خلق می کنند.

ویژگی های

اقتصادی، با وجود محدودیّت منابع آب و خاک های بیابانی در قم فعالیت های کشاورزی و باغداری رونق خوبی دارد، در اراضی زراعی این استان گندم، جو، پنبه، آفتابگردان، ذرت دانه ای، یونجه و سایر گیاهان علوفه ای، حبوبات، سبزیجات برگی و غده ای به دست می آید که سطح زیر کشت آنها به ۶۴۵۶۷ هکتار بالغ می گردد. منابع آب بخش کشاورزی غالباً چاه های عمیق و نیمه عمیق، قنات ها و چشمه ها و مقداری هم از رودخانه های فصلی قم رود (اناربار) قره چای و رودخانه های محلی زواریان، کبار (وشنوه) فردو، کرمجگان، بیدهند و ابرجس تأمین می گردد. حدود سی هزار هکتار از اراضی استان قم به محصولات باغی اختصاص دارد و در باغ های این منطقه انواع انگور، انار، انجیر، زیتون، پسته، بادام، گردو، گلابی، به، سیب، گردو، آلو و نیز میوه های هسته داری چون آلبالو، گیلاس، هلو، زردآلو و گوجه سبز به دست می آید. مناطق عمده کشاورزی قم عبارتند از: دست جعفر آباد، دشت قم و حومه، دشت قم رود و دشت قنوات. صنایع تبدیلی چون رب کیوی، شربت آلات و عرقیات، روغن پنبه دانه و جوانه ذرّت، ترشیجات، کیک، کلوچه و بیسکویت، بسته بندی حبوبات و سبزی خشک کنی، خوراک دام و نشاسته سازی در قم رواج دارد که تعداد آنها به حدود ۶۰ واحد می رسد.

جنگل ها و مراتع قم با شرایط سخت این استان از قبیل کمبود خاک، خشکی هوا، شوری خاک، تغییرات زیاد دما و کمبود مواد آلی سازگاری دارند، پوشش گیاهی گز، بادام و پنبه یا پسته وحشی از این نوع جنگل ها می باشند. با آنکه تا پایان سال ۱۳۷۵، حدود ۱۵۰۰ هکتار بر فضای سبز استان افزوده شده ولی حتی برآورنده نیاز یک چهارم جمعیت هم نمی باشد.

ص: ۴۰۵

مراتع استان با وسعت یک میلیون و ۲۷۰ هزار هکتار در زمره مراتع نیمه بیابانی و استپی معتدل قرار دارد، بوته زارها حدود ۹۷٪ از سطح این مراتع را به خود اختصاص داده اند و بقیّه بیشه زار و علف زارند، این پوشش گیاهی در حفظ خاک، تعادل محیط زیست، تولید علوفه، تولید محصولات خوراکی، دارویی و غذایی از اهمیّت ویژه ای برخوردارند.

با توجه به عدم تعرض مرزی، شرایط اقلیمی، نزدیکی به بازار مصرف فرآورده های دامی، گله داران بزرگی در استان قم به حالت ساکن و کوچ رو به وجود آمده اند به طوری که ۴۶ تا ۴۷٪ ارزش افزوده بخش کشاورزی به فعالیت های دامی مربوط می گردد. صنعت طیور نیز به دلیل برگشت سریع سرمایه، سیاست های حمایتی در سال های اخیر رشد فزاینده ای داشته است، در قم زنبورداری و پرورش کرم ابریشم هم رواج دارد.

بیشترین فعالیت های بخش صنعت در قم مربوط به صنایع شیمیایی و سلولزی بوده و از نظر حجم اشتغال و سرمایه گذاری در قلمرو صنایع نسّاجی و پوشاک در رتبه اوّل قرار دارد. ۲۱۷ واحد صنعتی تحت پوشش اداره کل صنایع و حدود ۲۰ واحد با نظارت جهاد سازندگی مشغول فعالیت اند.

استان قم در زمینه صنایع دستی قدمت زیادی دارد و مهم ترین آنها سفال، سرامیک، و فرش دست بافت است. تولید سوهان و سرامیک از ویژگی های بارز این منطقه بوده و این دو کالا ـ جزو سوغاتی های مهم آن می باشند. هفتاد کارگاه سفال، سرامیک و حکاکی بر روی سنگ و دو هزار کارگاه بافت قالی در نقاط گوناگون قم مشغول فعالیت می باشند.

ذخایر معدنی استان قم عبارتند از: منگنز، کائولن، گچ، آهک، نمک، سنگ های تزئینی و ساختمانی، باریت، سولفات سدیم و ذخایر نفتی (جغرافیای استان قم، ۳۹-۴۱؛ مجله گزارش، ش۱۰۷، ص ۱۱-۱۲؛ جزوه کشاورزی قم در یک نگاه؛ قم از نظر اجتماعی، اقتصادی، ۲۳۱).

منابع: گنجینه آثار قم، عباس فیض، ج ۱/۱۵۴ و ۱۶۲؛ بِحارالانوار، ۶۰/۲۱۷؛ مُعجَم البُلدان، ج/۳۹۷؛ گنجینه آثار قم، ۱/۳۹۷؛ خلاصه التواریخ، قاضی احمد قمی، ۱/۷۶؛ فتوح البلدان، ۳۸۶ و ۴۰، ۴۳؛ تاریخ طبری، ۹۹۶؛ صوره الارض، ۳۰۴؛ الاَعلاق النفیسه، ۱۶۳؛ المسالک و الممالک، ۲۲؛ عیون الاخبار الرضا، ۲/۱۵۲.

ص: ۴۰۶

نتیجه گیری

شهر قم همـان طور که در مقالاـت بالاـ دیـده شـد، دارای امکانـات و ظرفیت های مهم و کارساز برای معلولان است. اکنون به برخی از آنها اشاره می شود:

۱- قم وسط چند استان مهم قرار دارد و راه های مواصلاتی به استان های تهران، سمنان، اصفهان و مرکزی از قم می گذرد. از این رو قم را کلیـد رفت و آمـد و دارای مـوقعیت سـوق الجیشـی دانسـته و شـمال به جنوب و شـرق به غرب از طریق قم به هم وصل می شود.

این وضعیت موجب شد مشاغل متنوع در قم شکل بگیرد و بالقوه آمادگی برای شغل های مختلف است.

۲- قم نزدیک پایتخت است و همین ویژگی زمینه ساز مشاغل مختلف است.

۳- قم فقط کوهستانی یا فقط دشت نیست بلکه دارای دشت وسیع، کوه های بلند و کوهپایه های کم ارتفاع است.

هر یـک از اینها زمینه ساز مشاغل است و می توان امور کشاورزی را در دشت اجرا کنـد، معادن را در کوه ها و جهانگردی را در کوهپایه ها انجام دهد.

۴- قم دارای تمدن پنج هزار ساله است و آثار سامانه ها تمدن و مدنی قدیمی در اینجا وجود دارد.

۵- وجود حرم حضرت معصومه سلام اللّه علیها موجب رشد و ترقی توریسم مذهبی از سراسر جهان شده است.

۶- مرکز تشیع و دارای نهادهای فرهنگی مذهبی و شیعی است.

۷- مرکز حوزه علمیه شیعه است.

۸- در تولید کتاب و چاپ و نشر کتاب مرکزیت دارد.

۹- دریاچه نمک خودش امکان و زمینه ای برای بسیاری از فعالیت های اقتصادی است.

۱۰- معادن سنگ های ساختمانی، معادن سنگ آهک و سنگ گچ و آجرپزی دارد.

۱۱- قم دارای معادن سـنگ های تزئینی و قیمتی مثل کوه عقیق است. معلولان اگر روی همین موضوع کار کننـد می توانند به درآمد سرشار برسند

۱۲- قم دارای معادن سنگ نمک هم هست که صنعت مهمی در جهان محسوب می شود.

۱۳- آثار باستانی از قرن پنجم پیش از میلاد در قم برجای مانده است.

۱۴- امامزاده های فراوان و بقعه های مذهبی بسیار در قم وجود دارد که زمینه ساز درآمد و گسترش اشتغال است.

بالاخره قم از جهات مختلف جواهری است که هنوز کاملاً ابعاد آن شناخته شده نیست. معلولین برای اشتغال می توانند از امکانات و ظرفیت های این استان به خوبی استفاده کنند. در مقالاتی که آوردیم ویژگی های این منطقه کامل توضیح داده شده است.

ص: ۴۰۸

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹